

LE TYPICON
DE LA GRANDE ÉGLISE

Ms. Sainte-Croix n° 40, Xe siècle

INTRODUCTION, TEXTE CRITIQUE, TRADUCTION ET NOTES

PAR

JUAN MATEOS S. I.

Professeur à l'Institut Pontifical d'Études Orientales

Tome I

LE CYCLE DES DOUZE MOIS

PONT. INSTITUTUM ORIENTALIUM STUDIORUM

PIAZZA SANTA MARIA MAGGIORE, 7

ROMA

1962

ACI

BX

101

.07

1962

v.1

IMPRIMI POTEST

Romae, die 22 oct. 1962.

IOSEPHUS GILL, S. I.

Praeses Pont. Institutii Orientalis

IMPRIMATUR

E Vicariatu Urbis, die 25 oct. 1962

✠ ALOYSIUS Card. TRAGLIA
Pro-vicarius

INTRODUCTION

La présente édition concerne le ms. 40 du monastère de la Sainte-Croix à Jérusalem, désigné par le sigle H ⁽¹⁾. Cet excellent ms., qui contient le Synaxaire et le Typicon de la Grande Eglise, est connu depuis longtemps. A. DMITRIEVSKIJ en entreprit l'édition, mais il en publia seulement une partie du 1er et du 2 septembre ⁽²⁾. Les circonstances l'empêchèrent de terminer son œuvre.

A. PAPADOPOULOS-KERAMEUS s'était aussi proposé, selon H. Delehaye ⁽³⁾, de faire l'édition du texte. Cette édition, cependant, n'a jamais vu le jour.

Le P. H. DELEHAYE utilisa, pour l'édition du Synaxaire Constantinopolitain, le synaxaire du ms. H, selon une liste, pas toujours fidèle, que lui envoya Papadopoulos-Kerameus. Ce dernier publia la notice de H sur Romain le Mélode dans la *Byzantinische Zeitschrift* ⁽⁴⁾ et l'utilisa encore dans les *Analecta Bollandiana* ⁽⁵⁾. Le début et la fin du ms., en partie par écrit et en partie photographiquement, furent fournis au P. Delehaye par le P. M.-I. La-grange ⁽⁶⁾.

Depuis quelques années, le microfilm du ms. H est à la disposition de tous, grâce aux travaux des Universités de Washington et de Louvain. C'est sur ces photos que nous avons préparé l'édition.

⁽¹⁾ C'est le sigle adopté par H. DELEHAYE, *Propylaeum ad Acta Sanctorum novembris, Synaxarium Ecclesiae Constantinopolitanae*, Bruxelles 1902, XI.

⁽²⁾ *Opisanie liturgičeskich rukopisej*, III *Typika*, S. Petersbourg 1917, pp. 766-68.

⁽³⁾ *Propyl.*, XII.

⁽⁴⁾ II (1893), pp. 599-605.

⁽⁵⁾ XIII (1894) pp. 440-42. Il y compare la notice de Romain dans le cod. Sirmondianus, avec celles du même saint dans plusieurs autres mss.; parmi eux le H.

⁽⁶⁾ *Propyl.*, XI.

A côté du ms. H, nous en avons utilisé d'autres. Leur description suit celle du ms. principal. Le mode de leur utilisation sera décrit en exposant les caractéristiques de l'édition.

Nous tenons à remercier les RR. PP. A. Raes, I. Hausherr et J. Gelineau, sans l'aide desquels cette édition n'aurait jamais pu paraître.

L'édition est divisée en deux tomes. Le premier, que voici, contient le cycle des fêtes fixes, ou cycle des douze mois; le second comprendra le cycle des fêtes mobiles, les appendices et les index.

I. – Les Manuscrits

H = Cod. 40 du monastère de la Sainte-Croix à Jérusalem, parchemin, in folio, 246 ff., écriture minuscule du Xe-XIe siècle. Synaxaire et typicon de toute l'année (septembre-août), offices du Carême et du temps pascal, temps après la Pentecôte, et plusieurs appendices. Les notices hagiographiques sont nombreuses et parfois assez étendues.

Le folio initial du ms., contenant le titre, manque. L'actuel fol. 1^r commence par le 1er septembre.

Après le fol. 202, manque un folio contenant la fin du 13 août et le début du 14; un autre folio manque après le fol. 214, où se trouvaient la fin du 29 août, le 30 et le 31 août, et une partie de la semaine du Carnaval. Le ms. est aussi mal relié: les fol. doivent être placés de la façon suivante: ... 128, 145-152, 137-144, 129-136, 153 ...

A la fin du ms. (fol. 244^r-245^r), est inséré un document attribué à Hippolyte de Rome et à Dorothée de Tyr sur le lieu de la prédication et de la mort de chacun des apôtres. Ensuite (fol. 245^r-246^r), sous le faux titre « De la narration d'Hippolyte, évêque de Rome, et de Dorothée, évêque de Tyr et martyr », se trouve une lettre adressée à l'empereur par l'auteur du présent synaxaire ou d'un autre semblable. Le texte de cette lettre a été publié par Delehay (1). Au milieu du fol. 246^r, commence une liste des mois de l'année, depuis septembre jusqu'à mars, où elle s'interrompt, avec l'indication du nombre de jours de chaque mois et de la durée du jour et de la nuit.

Le lieu d'origine et la datation du ms. H seront traités plus bas après celles du ms. P.

(1) *Propyl.*, XIII-XIV.

P = Cod. 266 du monastère de Saint-Jean-le-Théologien dans l'île de Patmos, parchemin, in-4°, 242 ff., écriture minuscule du IXe-Xe siècle. Synaxaire et typicon de toute l'année, comme le ms. H. Incomplet au début et à la fin. Le fol. 1 commence avec la dernière partie de l'office du 1er septembre. Après le fol. 4, un fol. manque, contenant une partie du 6 septembre, et les jours 7 et 8 en entier. Au fol. 242^v, le ms. arrive au 30e dimanche après la Pentecôte, après quoi il est mutilé.

Ce ms. a été publié par A. DMITRIEVSKIJ dans *Opisanie I*, 1-152. Ayant pu obtenir, grâce à l'obligeance de l'abbé M. Richard, les photos de l'original, nous corrigeons, lorsqu'il le faut, l'édition de Dmitrievskij. En outre, nous complétons certains textes, p. ex. des tropaires, dont Dmitrievskij ne donne souvent que l'incipit, et nous signalons la fin des péricopes, dont les desinit ont été régulièrement omis par l'éditeur.

Fa = Cod. Paris grec 1590, parchemin, in-4°, 228 ff., a. D. 1063 (fol. 228^v: année 6.571 de la création). Synaxaire et typicon de septembre à février, « selon le rite de la Sainte Eglise de Dieu catholique et apostolique de la Nouvelle Rome » (fol. 1^r).

Selon DELEHAYE (1), ce ms. fut écrit non loin de Jérusalem, dans un monastère. Mais les notices nécrologiques marginales de différentes mains rappellent le décès de plusieurs moines du monastère τῶν Φορβίων, identifié par J. DARROUZÈS avec celui de la Panagia Asinou de l'île de Chypre (2). Ce ms. a donc été en usage à Chypre au moins depuis le XIIe s.

Puisque le ms. n'était pas destiné à l'usage d'une église de Constantinople, il omet presque toutes les indications topographiques de la capitale.

Après le fol. 42, quelques folios manquent, contenant les jours depuis le 15 octobre, presque dès le début, jusqu'au 18, presque en entier.

Ox = Cod. Auct. E. 5 10 de la Bodleian Library à Oxford (*Summary Catalogue*, n° 30322). Papier, 318 ff., 24 × 17 cm., a. D. 1329. Ecriture très élégante. Ce ms. n'a pas été utilisé par Delehay.

(1) *Propyl.*, XXI.

(2) Cf. les articles *Manuscrits originaux de Chypre à la Bibl. Nat. de Paris*, dans *Revue des Etudes Byzantines* VIII (1950), p. 191, et *Autres manuscrits originaux de Chypre*, *ibid.*, XV (1957), p. 144.

dans l'édition du Synaxaire, c'est pourquoi nous en donnons une description plus détaillée.

Titre (fol. 1^r): Σύνοψις τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ τῆς ἐν λειτουργίαις καὶ λιταῖς καὶ παννυχίσιν ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας, καὶ διήγησις ἐν ἐπιτομῇ τῶν καθ' ἐκάστην τελουμένων ἀγίων, ὅθεν τε ἕκαστος καὶ ἐκ τίνων ἔφυ καὶ ἐν οἷς γέγονε χρόνοις καὶ εἶτε τὸν διὰ μαρτυρίου εἶτε τὸν δι' ἀσκήσεως ἐδέξατο στέφανον.

Le ms. contient un synaxaire-typicon de septembre à février. Le titre ne correspond donc pas au contenu: il a été probablement copié d'un autre manuscrit plus ancien. La partie liturgique n'est pas non plus aussi vaste que le titre le promet. Le ms. représente probablement l'adaptation d'un original constantinopolitain à l'usage d'une église en dehors de la capitale. Les indications topographiques sont peu nombreuses. En certains jours, cependant, les descriptions des cérémonies sont très prolixes (1er septembre, dimanche avant Noël, 25 déc., 6 janv., 2 févr.).

Les erreurs d'orthographe sont nombreuses; pareillement celles dues à la négligence, p. ex. à la fin du mois d'octobre (fol. 62^r), on lit: « fin du mois de septembre »; à la fin de novembre (fol. 114^r): « fin du mois d'octobre ».

Une main différente, très grossière, a écrit la notice de s. Grégoire l'Illuminateur, le 30 sept. (ff. 31^r-32^r). Les majuscules initiales ont été souvent oubliées, p. ex. ff. 1^v, 7^r, 9^r 13^r, 17^r, 17^v, 24^v, 27^v, 36^v, etc.

Le fol. 3 doit être placé avant le 4. Plus loin, l'ordre des fol. doit être restitué ainsi: ... 227, 252-59, 228-251, 260 ... Des fol. manquent avant le fol. 5 (fin du 1er septembre et début du 2), et après le fol. 43 (une partie du 12 octobre).

Des annotations marginales, illisibles ou presque, se trouvent aux fol. 79^v, 90^v (un tropaire, semble-t-il), 97^v, 140^r, 278^r, 288^r, 313^r (des comptes), 314^r (id.). Parfois on explique un mot du texte, p. ex. au fol. 219^r, dans le tropaire on lit ἐταράχθη, en marge ἐσαλεύθη.

Le colophon, d'une écriture moins soignée, donne la provenance et la date du ms. Nous en corrigeons l'accentuation, qui est très défectueuse (1):

(1) M. Silvio Mercati et le R. P. G. Nowack ont eu l'obligeance, dont nous les remercions vivement, de nous aider efficacement dans la difficile lecture de ce colophon.

Ἐγράφη ἡ βίβλος αὕτη ἦτοι τὸ παρὸν συναξάριον ἐξάμηνον (1) διὰ συνδρομῆς (2) καὶ ἐξόδου καὶ πόθου πολλοῦ Ἰωάννου ἱερέως ἀπὲ τὸ χωρίον Νίας Μηλὰς τοῦ ῥομαγγοῦ (3), πλησίον τῆς Λευκοπόλεως, χειρὶ γράψαντος (4) Δημητρίου ἀναγνώστου καὶ ῥομανίτου. Εἴ τις νὰ τὸ κλέψῃ, νὰ ἔχῃ τοὺς ὄρους (5) τῶν ἀγίων πατέρων. Ἐτους ,ζωλζ' του κό-σμου (6), τοῦ δὲ Ἀδὰμ ,ζωμε'.

Le ms. est donc aussi chypriote. Le village Νίας Μηλὰς est probablement le même que M. L. DE MAS LATRIE (7) connaît sous le noms de Enia Melias ou Eniamelias. Il existe encore un village appelé Μιά Μηλιά près de Leucosie. Dans la carte de Chypre qu'accompagne l'ouvrage cité, on trouve le village de Mià Milà (sic) au nord-est de Leucosie et, entre crochets, Eniamelias. Sont-ce là les corruptions des mots ἐννέα μίλια en passant par les formes ἐννία μίλια (8), νία μιλιὰ, μία μηλιά?

Nous ignorons à quoi fait allusion le mot ῥομαγγοῦ. Ῥομανίτης, selon Darrouzès (9), signifie « portier ».

Quant aux deux citations selon l'ère du monde, la première répond à l'ère byzantine (10), la seconde à l'ère alexandrine appelée aussi l'ère de 5.516 ans (11). Les deux indiquent la même date, l'année 1329/30. Il faut noter que la seconde datation a été ajoutée après coup, peut-être par la même main, mais avec une encre plus faible.

La même main qui a écrit le colophon a ajouté ensuite (moitié du fol. 316^v à 318^r) un κανὼν περὶ ἐξόδου ψυχῆς, ποίημα Ἀνδρέου Κρήτης, qui s'arrête à la fin de la 6e ode. Une autre main a ajouté un dernier tropaire.

(1) Dans le ms.: ἐξάμηνιον (sic).

(2) Ms.: συνδρομῆς.

(3) Ou: ῥομαννοῦ.

(4) Ms.: γράψαντος.

(5) Le scribe voulait dire sans doute: τὰς ἀράς.

(6) Dans le ms., par erreur: τοῦ Χριστοῦ.

(7) *Histoire de l'Ile de Chypre sous le règne des princes de la maison de Lusignan*, vol. III, Paris 1855, p. 660, et *ibid.*, note 4.

(8) Ἐννία, forme attestée par la Μεγάλη Ἑλληνικὴ Ἐγκυκλοπαιδεῖα pour les mots composés, cf. s.v.

(9) *Autres manuscrits originaux de Chypre*, dans *Rev. des Etudes Byzantines* XV (1957), p. 135, ms. 11, et au glossaire, p. 166.

(10) Cf. V. GRUMEL, *Traité d'Etudes Byzantines I, La Chronologie*, Paris 1958, p. 128.

(11) Cf. *ibid.*, pp. 116-17.

D = Cod. Paris grec 1587, 28×20 cm, 211 ff., XIIe s. Synaxaire-typicon de mars à août.

Le soin avec lequel ce ms. donne les indications topographiques, montre qu'il fut écrit pour être utilisé dans la capitale. D'autre part, la partie typiconale ne suit pas le rite de Sainte-Sophie, mais le rite monastique d'origine palestinienne. Seulement en certains jours (mars 9, 17, 21; mai 11; juin 5, 11, 14, 25, 29; juillet 16, 20; août 7, 15, 16) il ajoute à l'accolouthie monastique celle de la cathédrale. Ce sont ces passages que nous utilisons dans notre édition. En eux, d'ailleurs, le texte de D calque celui de H.

Kiev = Passage d'un ms. du Musée Archéologique de Kiev publié par DMITRIEVSKIJ (*Opisanie* I, 152-54), contenant la description détaillée des cérémonies du 1er septembre au Forum. Nous reproduisons ce fragment dans l'Appendice I.

Dresde 104 = Cod. A 104 de la Bibliothèque royale de Dresde, XIe s. Ce précieux ms., transféré à l'URSS pendant la dernière guerre, est aujourd'hui introuvable. Nous en possédons seulement les passages publiés par Dmitrievskij dans son ouvrage Древнѣйшіе патриаршіе типиконы Святогробскій Іерусалимскій и Великой Константинопольской Церкви⁽¹⁾. Dans l'Appendice II nous reproduisons un de ces passages, d'un intérêt tout particulier, contenant l'ordo de la pannychis de Carême.

II. – Origine de P et de H

Parmi les mss. que nous avons utilisés, les seuls qui nous donnent en entier le typicon de la Grande Eglise sont les mss. P et H. Il est donc important de préciser leur origine et la date de leur composition.

Le P. Delehayé estimait que *le cod. P* a été écrit par un moine de la laure de Saint-Sabas. Le ms., en effet, mentionne au 7 mai la translation des reliques de s. Euthyme le Grand, absente des mss. purement constantinopolitains⁽²⁾.

⁽¹⁾ Kiev 1907. Le passage que nous reproduisons se trouve aux pp. 330-334. DMITRIEVSKIJ, lorsqu'il écrit l'histoire de ce ms., lui attribue son vrai numéro *Dresde 104* (*op. cit.*, p. 262); dans la suite, pourtant, il le cite sous le numéro 140; erreur d'impression, sans doute.

⁽²⁾ Cf. le sanctoral du 7 mai.

Le texte de P offre beaucoup d'autres indices qui peuvent étayer la thèse du P. Delehayé. En premier lieu, l'omission d'un nombre considérable d'indications topographiques⁽¹⁾ et pareillement des processions attachées aux célébrations. Puis, l'orthographe extrêmement défectueuse et les erreurs dans certaines indications topographiques p. ex. εἰς τὴν Μήλην (= εἰς τὸ Μίλιον, 18-XII) ἀετοῦ γιστέρνης (= Ἀετίου κινστέρνης, 29-XI). De même, l'omission de la Dédicace de la fameuse église de Notre-Dame de la Source (9-VII); la confusion des synaxes de la Sainte Vierge le mardi et le mercredi de Pâques (Chalcoprataia au lieu de Blachernes le mardi; viceversa le mercredi); la mention du prêtre et des frères, au lieu de celle du patriarche et des métropolitains (ms. H) au lavement des pieds le jeudi saint et celle de l'archevêque au lieu du patriarche à la vigile de l'Épiphanie; la présence dans le vocabulaire de P de termes appartenant à la pratique palestinienne (ἐξαποστειλάριον 23-XII, 25-XII, 3-II; Θεὸς Κύριος 25-XII; καταβασία 25-IV); l'unification de deux acolouthies le 25 avril, celle de s. Marc et celle de la Dédicace de Saint-Pierre, avec adaptation du tropaire pour éviter l'allusion à la Dédicace; l'omission quasi totale des indications pour la distribution de la psalmodie dans l'office, selon le cursus constantinopolitain; finalement, il ignore l'usage de la Grande Eglise de transférer au dimanche les fêtes de certains saints importants, p. ex. Justinien et Théodora (14-XI), Théodore patriarche (28-XII), Flavien et Léon (17-II). Ces indices et d'autres qu'on peut relever, montrent que le texte d'un typicon constantinopolitain a été adapté à l'usage d'un monastère situé en dehors de la capitale.

Le ms. H, au contraire, par la correction de son orthographe, par sa fidélité dans la mention des processions et des synaxes, par les indications exactes des changements dans le cursus psalmodique, par la pureté de son vocabulaire liturgique et par la description constante d'une liturgie patriarcale, montre non seulement son origine constantinopolitaine, mais aussi son utilisation dans la capitale. Il est vrai que dans les appendices de H on trouve l'influence de Jérusalem, p. ex. les prokeimena et les évangiles de l'orthros. Mais cette influence n'a pas pénétré, à une exception près⁽²⁾, dans le corps du manuscrit. D'ailleurs, il est fort proba-

⁽¹⁾ Cf. l'Index topographique.

⁽²⁾ Cf. l'annonce qu'on fait le dimanche « des laitages », et la note au bas de la traduction.

ble que ces appendices aient existé aussi dans le ms. P, qui manque des derniers folios.

III - Datation du ms. P

Selon N. KRASNOSELTSEV ⁽¹⁾, le ms. P serait à dater de la fin du VIIIe ou du début du IXe siècle; quelques passages auraient été ajoutés à la fin du IXe. Le P. DELEHAYE a bien montré l'inconsistance de cette datation ⁽²⁾. Il situe le ms. qui servit d'archétype à P à la fin du IXe ou plutôt au début du Xe siècle.

A. BAUMSTARK, dans son article « Das Typikon der Patmos-Handschrift 266 » ⁽³⁾, reprit le problème et essaya de dater le ms. P. Voici en résumé son raisonnement:

1) *L'influence de la Palestine sur Constantinople* dans le domaine de la liturgie eut lieu immédiatement après la victoire sur l'iconoclasme, donc ou bien entre les années 787 et 807 ou après la restauration définitive en 843. L'adoption à Constantinople du rite monastique palestinien dut suivre sans tarder la victoire des iconophiles. Si donc P montre le rite ancien de la capitale, il ne peut pas être postérieur à l'année 843.

2) Au premier dimanche du Carême, P ne signale pas la *fête de l'Orthodoxie*, instituée en 843. La seconde partie du ms. — Carême, Temps Pascal, etc. — doit donc être datée d'avant 843.

3) La première partie de P (synaxaire-typicon septembre-août) est, selon Baumstark, plus ancienne, du moins en partie, et provient de *deux sources indépendantes*, c.-à-d. d'une source contenant les notices hagiographiques (*source S* = synaxaire) et d'une autre renfermant les acolouthies pour les célébrations (*source T* = typicon). L'existence des deux sources est démontrée, selon Baumstark, par le fait que dans P le synaxaire est un abrégé et parce que le typicon n'a pas de connexion avec lui, puisque les acolouthies ne sont pas placées après le saint auquel elles appartiennent.

⁽¹⁾ Типикъ церкви св. Софїи въ Константинополѣ (IX в.), Odessa, 1892, pp. 10-12.

⁽²⁾ *Propyl.* LIII.

⁽³⁾ *Jahrbuch für Liturgiewissenschaft* VI (1926) pp. 98-111.

Toutefois, il n'est pas aisé de distinguer les deux sources. Voici les difficultés qui s'y opposent:

a) La source T devait posséder des courtes notices de saints. (Comment donc distinguer en chaque cas quelles notices proviennent de S et lesquelles de T?) ⁽¹⁾.

b) Il y a des jours sans acolouthie, mais qui renvoient au commun. (Cette indication vient-elle de la source T, ou a-t-elle été ajoutée à la source S?).

c) Il est possible que des acolouthies se soient perdues. (En ce cas, certaines notices de saints appartenant à la source T apparaîtraient maintenant comme propres à la source S).

Baumstark essaye de confirmer l'existence de deux sources, qu'il considère comme certaines, par l'analyse de certains détails, p. ex. la mention de saints qui ne figurent pas dans les autres synaxaires, et qui procèderaient, selon lui, de la source T (Alexandre, 29-VII; Théoclète, 27-VIII); le déplacement de la fête de certains saints (martyrs de Nicomédie, 26-XII au lieu de 28-XII; Ia, 5-VIII au lieu de 4-VIII); la répétition du même saint en des jours différents (Isaace, 29 et 30-V; Marie-Marthe, mère de Syméon, 4 et 5-VII), ou le même jour (Azios-Azès, 19-XI); la présence d'une dédicace de la Théotocos aux Gorgianae, absente des synaxaires.

La source S appartiendrait donc à la fin du IXe siècle, car elle commémore le patriarche Ignace († 878, 23-X); la source T, au VIIIe-IXe siècle, puisqu'elle s'appelle contemporaine des martyrs Bacchus et compagnons († 780, 16-XII).

4) Selon Baumstark, on peut essayer de serrer de plus près la *datation des deux sources*:

T contient la mémoire (avec une ébauche d'acolouthie) de l'impératrice Irène († 802, 7-VIII); il faut donc la dater de peu après 802. D'autre part, le dernier patriarche qui possède une acolouthie est Germain I († 730), donc la source T doit être antérieure à la mort de Taraise († 806), premier patriarche orthodoxe après Germain. La datation se situe donc entre 802 et 806.

La source S, de son côté, fournit la mention des quatre patriarches orthodoxes Taraise († 806), Nicéphore (806-815), Méthode (843-847) et Ignace (847-858, † 878). Elle est donc à dater après 878 et avant la mort du patriarche Etienne († 893).

⁽¹⁾ Dans ce paragraphe et dans les suivants, la phrase entre crochets représente notre interprétation de la pensée de Baumstark, trop concise.

Le minutieux raisonnement de Baumstark n'est pas tout à fait convaincant. Ne pouvant pas analyser chacun de ses détails, nous nous limitons à y opposer quelques objections majeures, en suivant l'ordre de ses arguments:

1) Il est sûr que l'influence palestinienne s'exerça sur Constantinople bientôt après la victoire iconophile. Mais *cette influence se limita aux monastères*. La Grande Eglise continua de pratiquer son rite propre. Cela ressort d'une façon éclatante de l'examen du ms. D, qui, encore au XIIe siècle, juxtapose les deux usages, et des affirmations de Syméon de Thessalonique, qui attribue la décadence du rite cathédral à la conquête de Constantinople par les Latins et au nombre très élevé de chantes qu'il exigeait ⁽¹⁾.

De ce côté donc, on ne peut tirer aucun argument pour dater P avant le Xe siècle.

2) Si l'on dispose en ordre chronologique les documents qui parlent on qui devraient faire mention de la *fête de l'Orthodoxie*, on arrive à un résultat étrange.

La *Vita Methodii ab auctore coaevo*, publiée par A. ALLATIUS et reproduite par MIGNE ⁽²⁾, ne fait pas mention du synode de 843 ni de l'institution de la fête.

Le *cod. τῶν Βλαταίων (Salonique) n° 6* ⁽⁷⁾, homiliaire de la fin du IXe s., recensé par EHRHARD ⁽³⁾, indique pour le premier dimanche du Carême une homélie de Basile de Séleucie sur Moïse, correspondante à la commémoration des prophètes Moïse, Aaron, et Samuel, propre à ce dimanche avant l'introduction de la fête de l'Orthodoxie.

Les *codd. italo-grecs* du Xe-XIe siècle prescrivent pour ce dimanche des homélies sur les Tentations du Seigneur, selon un cycle de lectures indépendant de celui de Constantinople ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ PG 155, 553 D, 625 B.

⁽²⁾ PG 100, 1244-61.

⁽³⁾ A. EHRHARD, *Überlieferung und Bestand der hagiographischen und homiletischen Literatur der griechischen Kirche*, dans *Texte und Untersuchungen* 51, II Band, Leipzig, 1938, p. 244.

⁽⁴⁾ Cf. EHRHARD, *op. cit.*, pp. 143 (*Vat. gr. 2013*, Xe s.); p. 137 (*Vat. gr. 1633*, X^e-XIe s.); p. 150 (*Vat. gr. 1216*, X^e-XIe s.); p. 152 (*Pian. gr. 23*, X^e-XIe s.); p. 162 (*Pian. gr. 21*, a.D. 1012/13); p. 167 (*Ambros. gr. 360*, XIe-XIIe s.). Les plus anciens mss. qui contiennent une homélie faisant allusion aux images sont: *Vat. gr. 1636*, a.D. 1063/64 (*ibid.*, p. 178); *Cryptoferr. B a XIII*, XIe s. (p. 166); *Ambros. gr. 366*, XIIe s. (p. 281).

Notre ms. H (seconde moitié du Xe siècle) ne fait aucune allusion à une célébration de l'Orthodoxie.

Le ms. *Vindob. theol. grec 5*, dans sa seconde partie (Xe s.) ⁽¹⁾, est le plus ancien homiliaire qui insère pour le premier dimanche du Carême une homélie ayant trait au culte des images. Au siècle suivant, cet usage devient général.

JOSEPH GÉNÉSIUS, dans le IV Livre des Rois ⁽²⁾, daté par K. KRUMBACHER entre 945 et 959 ⁽³⁾, décrit la célébration de la fête de l'Orthodoxie, instituée par le patriarche Méthode; elle comportait une procession, avec cierges, qui partait de Blachernes.

THEOPHANES CONTINUATUS ⁽⁴⁾, dépend de Génésius et donne les mêmes détails, en ajoutant que la procession se terminait à Sainte-Sophie.

Le *Livre des Cérémonies* ⁽⁵⁾ mentionne la même procession qui, selon l'auteur, se célébrait déjà depuis longtemps.

Les *additions à la Vita Methodii* publiées aussi par Allatius ⁽⁶⁾, de date inconnue, sont explicites quant à l'institution de la fête par Méthode, et donnent les mêmes précisions que Théophane.

A. MICHEL, dans l'article *Die jährliche Eucharistie nach der Bildersturm* ⁽⁷⁾, est d'opinion que cette action de grâce pour la restauration du culte des images, conservée sous une forme appartenant au XIe siècle, remonterait à l'institution de la fête par Méthode en 843.

Parmi les documents publiés par V. GRUMEL dans *Les Regestes des Actes du Patriarcat de Constantinople* ⁽⁸⁾ et qui se réfèrent à cette fête, un s'appuie sur Génésius et les autres auteurs cités plus haut ⁽⁹⁾, le deuxième est d'authenticité plus que douteuse ⁽¹⁰⁾ et

⁽¹⁾ EHRHARD, *op. cit.*, p. 278. La première moitié de ce ms. porte la date de l'année 938. La seconde moitié, sans doute du Xe siècle, ne porte pas de date. C'est en cette dernière que se trouve le dimanche de l'Orthodoxie.

⁽²⁾ PG 109, 1100 B.

⁽³⁾ *Geschichte der byzantinischen Literatur*, 2e éd. München 1897, p. 264.

⁽⁴⁾ IV, 10-11; PG 109, 173-76.

⁽⁵⁾ I, 37 (28), éd. A. Vocé I, Paris, 1935, pp. 145 ss.

⁽⁶⁾ *Analecta ex variis*, PG 100, 1267 D.

⁽⁷⁾ *Oriens Christianus*, N. S., XII-XIV (1922-24), pp. 151-61.

⁽⁸⁾ Vol. I, fasc. II (1936).

⁽⁹⁾ N° 418, p. 47.

⁽¹⁰⁾ N° 421, p. 48.

le troisième est le texte du Synodicon ⁽¹⁾, dont les plus anciens mss. ne remontent pas au delà du XIe s.

La convergence des documents liturgiques quant à l'omission de la fête de l'Orthodoxie, ôte sa valeur à l'argumentation de Baumstark. Cette omission n'oblige pas à dater un ms. avant 843. La section du ms. P qui comprend le Carême et le Temps Pascal peut donc être postérieure à cette date. Aussi, aucun motif n'existe pour la considérer indépendante de la première partie du ms.

Il reste la contradiction entre les documents liturgiques et les narrations des historiens. Une solution facile serait de faire recours à l'inertie des textes liturgiques quand il s'agit d'admettre de nouvelles fêtes. Mais cette inertie, est-elle démontrée? Il nous semble très peu probable qu'un livre destiné à régler les célébrations omette une nouvelle cérémonie d'une telle importance. Cela vaut spécialement pour le ms. H, d'autant plus que la fête de l'Orthodoxie aurait été considérée comme une nouvelle Dédicace de Sainte-Sophie ⁽²⁾. Ce ms., en effet, est minutieux dans l'indication des processions, il signale les changements d'usages liturgiques survenus dans les dernières années (cf. la procession du dimanche des Rameaux), même s'il copiait un texte différent (cf. les inconséquences dans l'usage des temps verbaux à la note finale des vêpres le dimanche de Pâques).

Quant à prétendre qu'un livret à part aurait contenu l'accolouthie de la fête de l'Orthodoxie, c'est une supposition purement gratuite. Elle serait encore vraisemblable s'il s'agissait de documents contemporains à l'institution de la fête, mais pas pour un typicon écrit plus d'un siècle après l'événement.

Puisque nous nous occupons seulement de la datation de nos mss., il ne nous appartient pas d'accorder entre eux les documents historiques et liturgiques. Nos dernières observations ont pour seul but de mettre en garde contre les solutions trop faciles.

3) Les arguments de Baumstark en faveur de la distinction des deux sources T et S sont subtils, et il faudrait beaucoup d'espace pour les examiner un à un. Mais, tout au long de son raisonnement, le célèbre orientaliste s'appuie sur une prémisse qui n'est pas assez solide: il considère, en effet, le ms. P comme purement constanti-

⁽¹⁾ N° 425, pp. 51-54.

⁽²⁾ Cf. GRUMEL, *Regestes*, fasc. cit., p. 52.

nopolitain. Or P a été en usage dans un monastère palestinien. Ce fait, négligé par lui, peut expliquer quelques anomalies que présente le ms. En effet, si un calendrier constantinopolitain dut être adapté à celui qui était en vigueur en Palestine, il est naturel, surtout si le scribe n'était pas, comme il est certain, un compilateur habile ni cultivé ⁽¹⁾, que des commémoraisons en usage en Palestine aient été juxtaposées à celles qui provenaient de la capitale. Ceci peut expliquer, du moins en partie, la mention de saints inconnus à Constantinople, les doublets du même saint en des jours différents, et même la répétition d'un saint le même jour, mais avec des graphies différentes.

Il nous semble que chercher la solution à toutes ces difficultés dans la distinction entre deux sources, l'une synaxariale et l'autre typiconale, est par trop simpliste. Peut-être donnerait-elle raison de quelques anomalies, mais nous croyons que le problème est bien plus complexe. Il s'agit en effet, de l'origine du synaxaire constantinopolitain lui-même, tel qu'il apparaît au Xe siècle.

Nous n'avons aucune compétence pour aborder un tel problème. Nous nous bornerons à proposer deux exemples, parmi ceux que cite Baumstark, pour montrer la difficulté de la question.

Soit le premier le martyr persan Azès. Un martyr de ce nom apparaît dans P à trois reprises: deux fois le 19-XI (Azios, Azès) et une autre fois le 14-IV en compagnie du prêtre Jacques. Dans H il apparaît aussi trois fois: le 14-IV avec Jacques, le 15-XI et le 19-XI. Jamais il ne possède une acolouthie. Peut-on conclure de là à une confluence d'une source T et d'une source S, plutôt qu'au mélange de différents synaxaires?

Le second exemple sera celui des ss. martyrs Eubiote et Polyeucte, médecin de Césarée. Dans P et H, ces martyrs sont commémorés ensemble le 21-XII. Dans Fa, Sirmond., Ox et d'autres mss., Eubiote est commémoré seul le 18-XII, et Polyeucte le 19-XII ensemble avec Timothée, martyr de Mauritanie ⁽²⁾. Selon Baumstark, la commémoration dans P et H appartiendrait à la source T, celle des autres mss. à la source S, possédant des notices hagiographiques.

⁽¹⁾ C'est aussi l'opinion de DELEHAYE, cf. *Propyl.* XI-XII.

⁽²⁾ A dire vrai, le cod. Sirmond. omet la commémoration du 19-XII. DELEHAYE l'a intercalée dans le texte, la prenant du ms. Sa.

A cela, il faut répondre d'abord, que ni dans P ni dans H les martyrs ne possèdent une acolouthie. Ce fait rend déjà assez hypothétique l'existence ici d'une source T. Deuxièmement, dans Fa (a.D. 1063), où la commémoration devrait provenir de la source S, aucune notice hagiographique n'accompagne la mention des saints.

Une longue notice sur Eubiote apparaît dans le cod. Sirmond. (XIIIe s.) et dans Ox (a.D. 1329). Quant à la notice de Timothée et de Polyeucte, toujours très modeste, elle apparaît sous deux formes légèrement différentes, la plus brève dans Sa (XIIe s.), suivi par Ox, la plus longue dans le ms. italo-grec Cd (XIIe s.).

La seule conclusion qu'on peut tirer de là est, nous semble-t-il, que la commémoration de ces saints, faite en des jours différents selon les lieux (ou ensemble le 21-XII, ou séparément le 18 et le 19-XII), a été munie au XIIe s. d'une notice hagiographique. D'ailleurs, l'association de Polyeucte, martyr de Césarée en Palestine, avec Timothée, martyr de Mauritanie, se base probablement sur leur commun martyr par le feu ⁽¹⁾.

Quant à la Dédicace de la *Théotocos aux Gorgianae*, le seul témoin qui mentionne cette localité, dont le site est d'ailleurs inconnu, est le ms. P ⁽²⁾. On peut donc douter qu'il s'agisse d'un quartier de Constantinople, mais plutôt d'un sanctuaire situé ailleurs. Cela vaut aussi pour d'autres cas, comme pour les dédicaces mentionnées par Fa: du Saint-Sauveur à Armoladès (I-II), de la Théotocos à Pousgè (II-II) et de la Théotocos de Posaléos (13-II). Il n'est pas impossible que ces localités, ignorées par les synaxaires vraiment constantinopolitains, se trouvent dans l'île de Chypre, où le ms. a été en usage, ou dans la Palestine, si le ms. y a été écrit ⁽³⁾.

⁽¹⁾ Il faut noter que Fa ne fait pas allusion à l'origine des deux martyrs.

⁽²⁾ JANIN, *Const. byz.*, 469.

⁽³⁾ JANIN, *ibid.*, p. 467, enregistre aussi Armoladès comme une localité de la région de Constantinople; mais les seuls témoins qui relatent cette localité, sont les mss. F (*Laurent. San Marco* 787, a.D. 1049/50) et Fa (*Paris grec* 1590, a.D. 1063), tous les deux provenant de Chypre, ou peut-être écrits en Palestine et ensuite utilisés dans l'île. Cf. les articles cités de J. DARROUZÈS dans *RevEtudByz* VIII (1950), p. 191, et XV (1957), pp. 144-45.

Le même raisonnement vaut pour les localités Pousgè (citée par JANIN, *Eglises*, 238) et Posaléos.

L'argument tiré du fait que P appelle contemporains les martyrs Bacchus et compagnons († 780), n'est pas décisif pour la datation. Le cod. Sirmondianus du XIIIe s. place les saints martyrisés sous Dioclétien dans « la persécution qui a eu lieu dans nos jours » ⁽¹⁾.

4) A propos de la *datation* plus serrée des sources T et S, il faut dire qu'il est inexact que la prétendue source T s'arrête au patriarche Germain († 730). Le patriarche Nicéphore († 815, 2-VI) possède aussi dans P une acolouthie ⁽²⁾. Dès lors il appartiendrait à la source T, qui serait donc à dater après 815.

Quant aux patriarches Taraise († 806, 25-II), Méthode († 847, 14-VI) et Ignace († 878, 23-X), dans les synaxaires postérieurs, vraiment constantinopolitains, on prescrit la célébration d'une synaxe en leur honneur, mais sans indiquer l'acolouthie. Comme le ms. P n'était pas destiné à l'usage d'une église de Constantinople, il supprime généralement la mention de ces synaxes ⁽³⁾. On ne peut donc tirer aucun argument de cette omission.

Résumons ce qui précède:

1) Comme l'influence palestinienne sur la liturgie de Constantinople se faisait sentir, à ses débuts, sur le seul rite monastique, elle ne permet pas de dater d'avant le Xe siècle les mss. appartenant au rite cathédral.

2) L'omission de la fête de l'Orthodoxie au premier dimanche du Carême n'est pas non plus un argument permettant de dater un ms. d'avant l'année 843. La dissection faite par Baumstark du ms. P en deux parties d'âge différent (cycle des douze mois — cycle des fêtes mobiles) est donc sans fondement.

3) L'explication des anomalies du synaxaire contenu dans P par une distinction entre une source T et une source S semble être trop simpliste. La solution doit être plutôt cherchée, à ce qu'il nous semble, dans la fusion de synaxaires différentes, à Constantinople elle-même et en dehors de la capitale.

⁽¹⁾ *Propyl.* LIV.

⁽²⁾ On y renvoie, en effet, à l'acolouthie du Chrysostome le 13 novembre. Or, cette acolouthie est destinée au patriarche Nicéphore, comme il ressort du ms. H.

⁽³⁾ Cf., p. ex., à p. 316, 338 et 346, où les synaxes indiquées par H, six dans chacune de ces pages, sont omises par P.

4) Aucun argument valide n'oblige de placer la composition du typicon contenu dans P avant la fin du IXe siècle.

Toutes les parties du ms. P peuvent donc être datées ensemble, comme le proposait le P. Delehay, de la fin du IXe siècle ou du début du Xe.

IV – Datation du ms. H

La datation du ms. H ne présente pas de grandes difficultés. Le dernier patriarche commémoré dans le synaxaire est Tryphon († 931, 18-IV); on y mentionne encore la translation des reliques de s. Grégoire de Nazianze (vers 950, 25-I). Le *terminus post quem* de la datation est donc la moitié du Xe siècle.

Le patriarche Théophylacte († 956) n'est jamais commémoré dans les synaxaires; il ne faut donc pas s'attendre à le trouver dans H. Mais son successeur Polyeucte († 970) apparaît dans les synaxaires postérieurs à cette date ⁽¹⁾. On peut donc dater H entre 950 et 970.

D'autres indices confirment cette datation. Le ms. H, qui a soin de distinguer entre deux empereurs portant le même nom ⁽²⁾, lorsqu'il fait allusion au règne de Basile I (867-886), s'y réfère

⁽¹⁾ Le 5 février.

⁽²⁾ Le ms. H distingue généralement deux empereurs du même nom. Cela se fait parfois par l'association de deux personnes:

21-V: nos premiers empereurs Constantin et Hélène;

11-XI: au temps des empereurs Constantin [VI] et Irène;

8-VIII: sous le règne des empereurs Léon [VI] et Alexandre;

ou en citant quelque événement bien connu:

15-IX: le 6e Concile oecuménique, sous l'empereur Constantin [IV] de pieuse mémoire.

Lorsque l'empereur ne porte pas d'indication spéciale distinctive, il s'agit du dernier de ce nom:

17-III: le tremblement de terre au temps de l'empereur Constantin [VI].

Un autre exemple: voici plusieurs empereurs du nom de Léon distingués par des gentilices, sauf le dernier:

6-XI: la pluie de cendres au temps de Léon [I] le Grand, le Besse.

26-X: le tremblement de terre au temps de Léon [III] l'Isaurien.

16-VIII: le siège des Agarènes au temps de Léon [III] l'Isaurien, appelé aussi Conon.

22-VII: Dernièrement, au temps de notre empereur à l'heureux destin, Léon [VI].

simplement par les mots « au début du règne de Basile » ⁽¹⁾. Il semble donc que le ms. ne connaissait qu'un empereur Basile, et qu'il est par conséquent antérieur à Basile II (963).

D'autre part, le 7 janvier, fête de s. Jean Baptiste, on commémore dans les synaxaires postérieurs la translation de la main du saint à Constantinople ⁽²⁾. Cette translation eut lieu sous Romain II et Constantin VIII, c.-à.-d. entre les années 961 et 963. Son omission par H confirme la datation précédente.

Finale, lorsque le ms. H mentionne l'empereur Constantin VII Porphyrogénète, il le nomme simplement Constantin, notre pieux empereur aimé du Christ ⁽³⁾, sans autre précision, comme s'il était encore en vie:

... ἐνθα τὸ τίμιον αὐτοῦ λείψανον Κωνσταντῖνος ὁ φιλόχριστος καὶ πανευσεβῆς βασιλεὺς ἡμῶν κομίσας ἐξ Ἀριανζοῦ τῆς Καππαδοκῶν χώρας κατέθηκεν ⁽⁴⁾.

On peut comparer la rédaction du même passage dans le Codex Sirmondianus (XIIIe siècle); ce codex, n'étant plus contemporain de Constantin VII, doit préciser qu'il s'agit du Porphyrogénète:

Μετετέθη δὲ τὸ ἅγιον αὐτοῦ λείψανον ἐκ Καππαδοκίας ἐπὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν παρὰ Κωνσταντίνου τοῦ φιλοχρίστου βασιλέως τοῦ πορφυρογενήτου.

Si ces raisonnements sont valides, le ms. H aurait été écrit entre 950, date de la translation des reliques de s. Grégoire de Nazianze, et 959, date de la mort de Constantin VII.

V – L'édition du texte grec

Le but de cette édition est avant tout liturgique. Du texte du manuscrit elle reproduit donc seulement le sanctoral et les prescriptions du typicon. Les notices hagiographiques ont été

⁽¹⁾ Le 9 janvier.

⁽²⁾ Elle se trouve, entre autres, dans les mss. Fa (a.D. 1063), Sirmond. (s. XIII) et Ox (a.D. 1329).

⁽³⁾ Cf. le 25 janvier.

⁽⁴⁾ Notons l'absence dans ce passage de toute référence au passé. Généralement on l'indique par la préposition ἐπὶ (cf. 26-X, 6-XI, 11-XI, 4-V, 22-VII), par la locution ἐν τοῖς χρόνοις (cf. 27-I), par un participe passé comme γενόμενος (22-VII) ou de façon semblable.

omises, mais leur place est indiquée par des crochets contenant des points [...].

Les documents non liturgiques ajoutés à la fin du codex, ont été également omis.

Les erreurs d'itacisme et semblables ont été corrigées sans avertissement, sauf dans quelques cas très singuliers.

Voici les signes utilisés dans l'édition:

() incise appartenant au texte.

[...] notice hagiographique ou quelques mots omis.

┌ ┐ texte corrigé

└ ┘ texte illisible, restitué ou non.

< > addition au texte.

Le premier appareil contient les citations bibliques. Le second, les variantes des autres manuscrits. Les variantes purement verbales — le typicon étant un texte vivant — ne sont pas notées, sauf dans le texte des tropaires. Dans les rubriques, elles seraient à la fois innombrables et inutiles. Nous nous sommes donc limités à indiquer les variantes dont le sens diffère de celui de H.

VI - La traduction française

La traduction présentée en face du texte grec n'est destinée qu'à faciliter l'accès au texte lui-même; elle reste donc tout à fait subordonnée à celui-ci. Elle se justifie par le fait que le texte des rubriques n'est pas toujours aisé à comprendre, et parce que dans la traduction, avec plus de liberté que dans le texte, on peut arranger la disposition typographique par l'addition de sous-titres et par d'autres moyens qui rendent plus claires les indications du typicon.

Ce caractère de dépendance vis-à-vis du texte grec, justifie aussi les raccourcissements que présente la traduction dans les cas suivants: 1) les épithètes des saints ou des sanctuaires ont été réduites à l'essentiel, 2) les textes bibliques sont remplacés par leur référence à l'édition de RAHLFS pour l'Ancien Testament, à celle de MERK pour le Nouveau.

Les termes liturgiques bien connus, tels que prokeimenon, koinonicon, tropaire et d'autres, n'ont pas été traduits. On en trouvera une courte définition dans l'index liturgique.

Le mot ὅσιος, ne possédant pas un équivalent exact en français, a été traduit par « saint ». Il désigne des saints, martyrs ou non, qui ont pratiqué l'ascèse. On ne pouvait pas traduire « ascète », parce que ce mot est appliqué spécialement à quelques saints, ni « confesseur » (ὁμολογητής), qui a un sens technique spécial. Nous avons respecté les composés « hosiomartyr », « mégalomartyr » et « hiéromartyr ».

Les mots « apostolion », « prophétion », « martyrion », pour désigner le sanctuaire d'un apôtre, prophète ou martyr, ont été évités autant qu'il était possible. Parfois, cependant, on a dû les utiliser.

Théotocos et Philanthrope n'ont pas été traduits.

Par contre, les noms topographiques ont été, en général, rendus par un équivalent français. Parfois il s'agit d'interprétations conjecturales du mot grec, basées pour la plupart sur celles de R. JANIN ⁽¹⁾. Quelques noms, trop connus, tel Chalcostrateia, ont été simplement transcrits. Nous nous sommes permis d'être un peu audacieux dans la traduction des noms de lieu, car la traduction, nous le répétons, ne prétend pas supplanter le texte grec, mais seulement en faciliter la lecture. Il aurait été peu profitable de donner de simples transcriptions des mots grecs. Cela, en outre, aurait produit un texte français très rébarbatif.

Sous la traduction, un appareil compare le sanctoral de H avec ceux des autres mss. utilisés. Les graphies d'un même nom, différentes dans la traduction de H et dans l'apparat, essayent de transcrire celles des noms grecs, comme on pourra le constater dans l'index grec des saints. Au dessous de cet appareil se situent les notes; elles prétendent expliquer des passages difficiles ou donner des références à d'autres ouvrages. Nous avons cherché à en donner pour toutes les indications topographiques de Constantinople, utilisant généralement les deux ouvrages fondamentaux du P. Janin. Pour les autres lieux situés en dehors de la capitale les références ne sont pas si nombreuses.

⁽¹⁾ Dans ses ouvrages *Constantinople byzantine*, Paris, 1950, et *La géographie ecclésiastique de l'Empire byzantin. Première partie: Le Siège de Constantinople et le Patriarcat Oecuménique. Tome III: Les Eglises et les Monastères*, Paris 1953.

VII – Schémas liturgiques

Puisque le ms. H n'indique en général que les pièces variables des offices, il pourra être utile d'avoir à sa disposition le schéma des offices principaux: vêpres, orthros et tierce-sexe en Carême. Nous ne présentons pas une description détaillée, ce qui exigerait une étude spéciale, mais seulement les structures fondamentales. Elles permettront de trouver la place des pièces variables.

Les *vêpres cathédrales* comprenaient deux parties: une psalmodie vespertine et un office lucernaire. Aux grandes fêtes, on insérait dans le lucernaire trois lectures, en même temps qu'on raccourcissait la psalmodie vespertine. Ces vêpres festives recevaient le nom de *paramonie*:

PSALMODIE VESPERTINE

ps 85 (psaume introductoire fixe)
un nombre variable d'antiphones du psautier ⁽¹⁾

LUCERNAIRE

ps 140 avec tropaire
entrée du patriarche
prokeimenon
trois petits antiphones
synaptie avec les demandes
[trois lectures]
tropaire (trois fois)
congé

En *Carême*, lorsque aux vêpres était jointe la Liturgie des Présanctifiés, le *lucernaire* avait la structure suivante:

ps 140 avec tropaire
entrée
1er prokeimenon – lecture du Pentateuque
2e prokeimenon – lecture des Livres Sapientiaux
lucernaire (φῶς Χριστοῦ)

⁽¹⁾ Cf. la note sur le psautier à la p. 54. Aux fêtes on supprimait tous les antiphones, sauf le dernier.

encensement (κατεσθύνθητω)
grande ecténie
litanie des catéchumènes
Liturgie des Présanctifiés

La *structure de l'orthros* était double: festive et fériale. Si l'on excepte les grandes fêtes, où l'office était célébré en entier à l'ambon de l'église, les autres jours, même les dimanches, il se divisait en deux parties. La première, correspondant au *nocturne* ⁽¹⁾, était célébrée dans le narthex; la seconde, qui commençait après l'entrée, correspondait à l'*office du matin*. Voici donc la structure de l'*orthros festif*:

PSALMODIE NOCTURNE AU NARTHEX

pss. 3, 62, 133 (premier antiphone fixe)
un nombre variable d'antiphones du psautier ⁽²⁾
entrée au temple au chant d'un tropaire

OFFICE DU MATIN

Benedicite (Dan 3,57-88) ⁽³⁾
ps 50 avec tropaire-refrain
pss 148, 149, 150
Gloria in excelsis
trisagion
lecture de l'évangile
litanies
renvoi

L'*orthros ferial* commençait par une hypacoï ou tropaire:

PSALMODIE NOCTURNE AU NARTHEX

hypacoï ⁽⁴⁾
pss 3, 62, 133 (premier antiphone fixe)

⁽¹⁾ Pour SYMÉON DE THESSAL., cette partie correspondait au mésonycticon, cf. PG 155, 661 C.

⁽²⁾ Les dimanches, on chantait les trois antiphones du ps 118, cf. le 1er dimanche du Carême et le dimanche de Pâques. Les samedis, sept antiphones formés par des cantiques de l'Écriture Sainte, cf. le ms. P dans l'apparat critique du samedi après la semaine de la mi-Carême.

⁽³⁾ Le *Benedicite* était chanté chaque jour de Pâques à la Pentecôte, cf. le deuxième lundi après Pâques.

⁽⁴⁾ Cf. le mardi de la 2e semaine de Carême.

un nombre variable d'antiphones du psautier
entrée au temple au chant d'un tropaire

OFFICE DU MATIN

ps 50 avec tropaire-refrain
pss 148, 149, 150
trisagion ⁽¹⁾
litanies
renvoi

Dans le rite de Sainte-Sophie, les petites heures n'existaient pas pendant l'année. Seulement en Carême, les jours fériaux où l'on ne célébrait pas la Liturgie, on se réunissait pendant la matinée pour une fonction qu'on appelait τριτοέκτη (= tierce-sexe). None n'exista jamais comme une heure séparée. On considérait la psalmodie vespertine du lucernaire comme équivalent à None ⁽²⁾. La tritoecte quadragésimale se déroulait ainsi ⁽³⁾:

3 psaumes antiphonés
entrée du patriarche
synaptie
tropaire (trois fois, plus une fois au *Gloria Patri*)
prokeimenon — lecture prophétique
grande ecténie
synaptie avec les demandes
renvoi

⁽¹⁾ Les jours fériaux, encore au temps de SYMÉON DE THESSAL., on ne chantait pas le *Gloria in excelsis*, cf. PG 155, 584 C. Bien qu'il parle à cet endroit de l'orthros monastique, il nous semble que le principe s'applique de même à l'orthros cathédral.

⁽²⁾ Cf. SYM. DE THESS., PG 155, 661 C.

⁽³⁾ Cf. le premier lundi de Carême.

OUVRAGES PRINCIPAUX

- L. BRÉHIER, *Le monde Byzantin*, I. *Vie et mort de Byzance*, Paris 1947.
— *Le monde Byzantin*, II. *Les Institutions de l'Empire Byzantin*, Paris 1949.
H. DELEHAYE, *Propylaeum ad Acta Sanctorum novembris, Synaxarium Ecclesiae Constantinopolitanae*, Bruxelles 1902.
A. DMITRIEVSKIJ, *Opisanie liturgičeskich rukopisej*, tome I, Typika, Kiev 1895; tome II, Euchologia, Kiev 1901.
V. GRUMEL, *Traité d'Etudes Byzantines*, I. *La Chronologie*, Paris 1958.
Hiératicon, éd. Rome 1950.
Horologion, éd. Rome 1937.
R. JANIN, *Constantinople byzantine*, Paris 1950.
— *La géographie ecclésiastique de l'Empire byzantin. Première partie: Le Siège de Constantinople et le Patriarcat Oecuménique. Tome III: Les Eglises et les Monastères*, Paris 1953.

TEXTE ET TRADUCTION

PREMIÈRE PARTIE

LE CYCLE DES DOUZE MOIS

<ΜΗΝ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ>

1^r Μηνὶ σεπτεμβρίῳ α', τοῦ ὁσίου Συμεῶν τοῦ στυλίτου, καὶ
σύναξις τῆς ἁγίας Θεοτόκου τῶν Μιασηνῶν, καὶ μνήμη τῶν ἁγίων μ'
γυναικῶν μαρτύρων ἀσκητριῶν, καὶ τῶν μαρτύρων Ἀειθαλᾶ καὶ Ἀμ-
μῶν [...].

5 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ μεγάλου ἐμπρησμοῦ γενομένου κατὰ
ταύτην τὴν βασιλίδαν πόλιν. Ἔτι δὲ καὶ ἡ μνήμη τῶν ἁγίων μαρτύρων
'Αγαθοκλείας, Καλλίστης, Εὐόδου καὶ Ἑρμογένους.

Ἡ δὲ ἀκολουθία τῆς Ἰνδίκτου γίνεται οὕτως· Ἐσπέρας,
εἰς τὴν παραμονὴν, λέγεται τὸ τελευταῖον ἀντίφωνον, τὸ Κλῆνον,
10 Κύριε, τὸ οὗς σου, καὶ μετὰ τοῦτο τὸ Κύριε, ἐκέκραξα, καὶ εἶθ' οὕτως
εἰσοδεύει ὁ πατριάρχης. Καὶ λέγει ὁ ψάλτης τὸ ἐνόρδινον προκειμενον
τουτέστι τὸ τῆς ἡμέρας, καὶ ὁ διάκονος τὴν μεγάλην ἐκτενήν, καὶ εἰρη-
νεύει ὁ πατριάρχης, καὶ ἄρχονται οἱ ψάλλται λέγειν τὸ Θεοτόκε Παρ-
θένε, χαῖρε, κεχαριτωμένη, καὶ κατέρχεται ὁ πατριάρχης μετὰ τῆς
15 λιτῆς εἰς τὰ Χαλκοπρατεῖα.

Εἰς δὲ τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν, λέγονται ἀντίφωνα
τρία καὶ ἀναγνώσματα τρία. Τὸ πρῶτον, Σοφίας Σολομώντος, οὗ ἡ
ἀρχή· Δικαίων ψυχαὶ ἐν χειρὶ Θεοῦ, τέλος· καὶ ἐπισκοπὴ ἐν τοῖς ἐκλεκ-
τοῖς αὐτοῦ. Τὸ δεύτερον, τοῦ αὐτοῦ Σολομώντος, οὗ ἡ ἀρχή· Δίκαιος
20 εἰς φθάσει τελευτῆσαι, τέλος· ὅτι ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἐν τοῖς ὁσίοις
αὐτοῦ, καὶ ἐπισκοπὴ ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῦ. Τὸ τρίτον, τοῦ αὐτοῦ,
1^v οὗ ἡ ἀρχή· Δίκαιοι εἰς τὸν αἰῶνα, || τέλος· ὅτι ἐδόθη παρὰ Κυρίου ἡ

9-10 Ps 85 10 Ps 140 17 Sap 3,1-9 19 ibid. 4,7-15
21 ibid. 5,15-6,3.

1 Μηνὶ usq p. 8,5 συνέσεως αὐτοῦ desunt folia in P 7 Ἑρμογένους add
'Ιστέον ὅτι τὴν μνήμην τοῦ δικαίου Συμεῶν τελεῖ ἡ Ἐκκλησία ἐν τε τῷ λυχνικῷ
καὶ τῇ παννυχίδι καὶ τῷ ὄρθρῳ καὶ τῇ λειτουργίᾳ. Τὴν δὲ ἀνάμνησιν τοῦ ἐμπρησμοῦ
καὶ τῆς Ἰνδίκτου εἰσέρχονται ἐν τῷ Φόρφ. Τὴν δὲ τῶν Μιασηνῶν τελεῖται ἐν τοῖς
Χαλκοπρατείοις OX 8 Ἡ δὲ ἀκολουθ. usq 15 Χαλκοπρατεῖα om Fa 9 λέγε-
ται usq 10 οὗς σου] ψάλλομεν τὸν ψαλμὸν τὸν τελευταῖον OX 12 μεγάλην
om OX 16 Εἰς δὲ usq Ἐκκλησίαν] Ἐσπέρας, εἰς τὴν παραμονὴν Fa || ἀντί-
φωνα τρία κ. om Fa 17 Sap 3,1-9] Is 61,1-62,5 Fa 19 Sap 4,7-15]
Λευιτικῷ· Ἐλάλησε Κύριος τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, τέλος· ὁ ἅγιος Ἰσραὴλ Fa
21 Sap 5,15-6,3] Sap 4,7-15 Fa

<MOIS DE SEPTEMBRE>

1. S. Syméon le Stylite, synaxe de la Théotocos des Miasenoi⁽¹⁾, les stes 40 femmes martyres et ascètes et les ss. martyrs Aithalas et Ammon.

Le même jour, mémoire du grand incendie qui eut lieu dans cette ville royale⁽²⁾. Aussi les ss. martyrs Agathoclie, Calliste, Evode et Hermogène⁽³⁾.

<Office dans la Grande Eglise>

ACOLOUTHIE de l'Indiction⁽⁴⁾: Le soir, à la paramonie, l'on dit le dernier antiphone⁽⁵⁾, le *Incline, Seigneur* (ps 85) et ensuite le *Seigneur, j'ai crié* (ps 140)⁽⁶⁾. Après cela, le patriarche

1 sept. — P desunt folia. — Fa Début de l'Indiction ou du Nouvel An. — Théotocos des Miasenoi. — Josué. — 40 femmes martyres. — Calliste, Hermogène, Evode. — Guérison des yeux de s. Paul. — Syméon, Marthe. — Incendie. — OX Début de l'indiction. — Syméon, Marthe. — Théotocos des Miasenoi. — 40 femmes martyres. — Ammon diacre. — Calliste, Hermogène, Evode. — Josué. — Incendie. — Guérison de s. Paul.

(1) C'était une icône de la Sainte Vierge, jetée, à l'époque des iconoclastes, dans le lac de Gazouros en Asie Mineure, retrouvée plus tard et conservée dans le monastère des Miasenoi. Cf. JANIN, *Eglises*, 249.

(2) OX précise: « Au temps de Léon le Grand », c.-à-d. Léon I (457-474). L'incendie eut lieu le 1er septembre 461. Cf. JANIN, *Const. byz.*, 41.

(3) OX ajoute: « La <Grande> Eglise fait mémoire de s. Syméon au lucernaire, à la pannychis, à l'orthros et à la Liturgie. Pour la commémoration de l'incendie et de l'Indiction on sort au Forum. Celle de la Théotocos des Miasenoi a lieu aux Chalcoprataia ». Les Chalcoprataia (= ateliers du bronze) étaient un quartier, situé tout près de la Grande Eglise. Le sanctuaire de la Sainte Vierge était en face de la porte occidentale de Sainte-Sophie. Cf. JANIN, *Eglises*, 246-51; *Const. Byz.*, 48.

(4) Cf. p. 54, note sur l'indiction.

(5) Cf. p. 54, note sur le psautier.

(6) Cf. p. 54, note sur le lucernaire.

κράτησις ἡμῖν, καὶ ἡ δυναστεία παρὰ Ὑψίστου. Καὶ μετὰ τοῦτο λέγουσιν οἱ ψάλται ἐν τῷ ἁμβωνί τὸ τροπάριον τοῦτο, ἤχος α'· Ὑπομονῆς στύλος γέγονας, ζηλώσας τοὺς προπάτορας, ὅσι· τὸν Ἰὼβ τοῖς πάθεσιν, τὸν Ἰωσήφ ἐν πειρασμοῖς, καὶ τὴν τῶν ἁσωμάτων πολιτείαν ὑπάρχων ἐν σώματι. Πρέσβευε τῷ Κυρίῳ σωθῆναι ἡμᾶς. Στίχος α'· Ὑπομένων ὑπέμεινα, ἕως· καὶ ἐλπιούσι ἐπὶ Κύριον. Στίχος β'· Εὐηγγελισάμην δικαιοσύνην, ἕως· διαπαντός ἀντιλάβοιτο. Στίχος γ'· Ἀγαλλιάσθωσαν καὶ εὐφρανθήτωσαν, ἕως· μὴ χρονίσης, καὶ τὴν περισσὴν. Καὶ μετὰ ταῦτα ὁ διάκονος· Σοφία, καὶ εὐθέως ἀνέρχεται προανάγνωσις Παροιμιῶν, καὶ τῆς ὥρας παρελθούσης, ἥδη πρὸς αὐτὰς τὰς δυσμὰς, προαναγινώσκεται ὁ βίος τοῦ ἁγίου Συμεών, ἕως ἐπιστῇ ὁ τῆς παννυχίδος καιρὸς, καὶ εἶθ' οὕτως γίνεται ἡ παννυχὶς κατὰ τάξιν.

Ὁ δὲ ὁρθρος τελεῖται ἐν τῷ ἁμβωνί, καὶ ψάλλουσι τὰ τρία ἀσκητήρια, καὶ λέγουσι τὸ Εὐλογεῖτε. Καὶ εἰς τὸν ν' λέγουσι τροπάριον, ὃ καὶ εἰς τὴν εἴσοδον τῆς λειτουργίας λέγεται· Ὁ πάσης δημιουργὸς τῆς κτίσεως, ὁ καιρὸς καὶ χρόνος ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ θέμενος, εὐλόγησον τὸν στέφανον τοῦ ἐναντιοῦ τῆς χρηστότητός σου, Κύριε, φυλάττων ἐν εἰρήνῃ διὰ τῆς Θεοτόκου τὸν λαόν σου, διὰ τὸ μέγα σου ἔλεος.

Ἐν δὲ τοῖς Χαλκοπρατείοις, ἐπειδὴ εἵπομεν ὅτι κατέρχεται ἡ λιτὴ μετὰ τοῦ πατριάρχου κατὰ τὴν ἐσπέραν, γίνεται ἡ τάξις οὕτως· εἰσοδεύει κατὰ τὸ σύνθηδες ὁ πατριάρχης καὶ ψάλλουσιν οἱ ψάλται προκείμενον, ὡδὴ τῆς Θεοτόκου· Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον, καὶ μετὰ τὰ τρία ἀντίφωνα τὰ μικρὰ λέγονται ἀναγνώσματα τρία. Τὸ α', Γενέσεως· Ἐξῆλθεν Ἰακώβ ἀπὸ τοῦ φρέατος τοῦ ὄρκου, τέλος· καὶ ἐφοβήθη καὶ εἶπεν· ὡς φοβερός ὁ τόπος οὗτος, οὐκ ἔστιν τοῦτο ἀλλ' ἢ οἶκος Θεοῦ, καὶ αὐτὴ ἡ πύλη τοῦ οὐρανοῦ. Τὸ β', Ἰεζεκιήλ·

5 Ps 39,2-4. 10-12. 17-18 14 Dan 3,57 22 Lc 1,46 24 Gen 28,10-17 26 Ez 43,27-44,4

1 λέγουσιν usq 2 ἁμβωνί] ψάλλονται Fa 2 τὸ τροπ. τοῦτο praem τροπάριον ἤχ. β'. Ὁ πάσης δημιουργός Fa 5 τῷ Κυρίῳ usq ἡμᾶς] Χριστῷ τῷ Θεῷ ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν Fa || Στίχ. α' usq 12 τάξιν om Fa 8 καὶ τὴν περισσὴν] Δόξα, τὸ αὐτὸ Ox 11 ἕως usq 12 εἶθ' οὕτως] καὶ ὅτε ὅψι σοι καλῶς Ox 12 τάξιν add κ. ψάλλεται τὸ κοντάκιον· Τὰ ἄνω ζητῶν. Εἶτα τὰ μεσονυκτικὰ γ' ἀντίφωνα καὶ πάλιν ἀνάγνωσμα Ox 13 Ὁ δὲ usq 18 ἔλεος] Προκείμ. τοῦ ὁρθρου· Εὐλόγησον τὸν στέφανον. Στίχ. Σοὶ πρέπει (ps 64,11.2). Πᾶσα πνοὴ (ps 150,6). Εὐαγγέλιον Lc 6,17-23^a Fa || ὁρθρος add ἅπας Ox 14 τὸ Εὐλογεῖτε] τὸ εὐλογητῆριον Ox || τροπάριον add ἤχ. β' Ox 18 διὰ τῷ] κατὰ τὸ Fa || ἔλεος add κ. μετὰ τὸν β' στίχον ἀλλάσσομεν καὶ λέγει· Ὑπομονῆς στύλος γέγονας Ox 19 Ἐν δὲ usq p. 8,24 λήψομαι om Fa

fait son entrée. Le psalte dit le prokeimenon de règle, c.-à-d. celui du jour, et le diacre la grande ecténie⁽¹⁾. Le patriarche donne la paix, les psaltes commencent le chant du <tropaire>: *Vierge Mère de Dieu, réjouis-toi, pleine de grâce*⁽²⁾, et le patriarche descend avec la procession vers les Chalcoprateia⁽³⁾.

A la Grande Eglise, <on continue la paramonie> en disant trois antiphones et trois lectures: Sap 3,1-9; *ibid.* 4,7-15; *ibid.* 5,15-6,3. Après cela, les psaltes chantent sur l'ambon ce tropaire, mode 1: *Tu as été une colonne de patience, ô Bienheureux, et tu rivalisais avec les anciens pères: avec Job dans les souffrances, avec Joseph dans les tentations, et avec la vie des anges malgré ton corps. Prie le Seigneur pour notre salut.* 1er stique: ps 39,2-4; 2e stique: *ibid.* 10-12; 3e stique: *ibid.* 17-18; et le <tropaire> encore une fois⁽⁴⁾. Alors le diacre dit: *Sagesse*, et l'on commence tout de suite la lecture des Proverbes. Une fois le temps écoulé, au moment du coucher du soleil⁽⁵⁾, on lit la vie de s. Syméon jusqu'à l'heure de la pannychis. Ensuite on célèbre la pannychis selon l'ordo⁽⁶⁾.

L'orthros se célèbre à l'ambon⁽⁷⁾. Le chant est exécuté par les trois communautés d'ascètes⁽⁸⁾, et l'on dit le *Benedicite* (Dan 3,57-88)⁽⁹⁾ et au ps 50 ce tropaire, qu'on dit aussi à l'entrée de la Liturgie: *Artisan de la Création entière, qui par ta propre autorité as établi les saisons et les temps, bénis le cycle de l'année que ta bonté <nous accorde>, Seigneur, en gardant ton peuple dans la paix, par la Théotocos, selon ta grande miséricorde.*

<Paramonie aux Chalcoprateia>

Comme nous avons dit que la procession descend le soir aux Chalcoprateia avec le patriarche, l'acoulouthie y est la suivante:

Le patriarche fait son entrée comme de coutume, et les psaltes chantent le prokeimenon: Lc 1,46. Après les trois petits antiphones, on fait trois lectures: Gen 28,10-17; Ez 43,27-44,4; Prov 9,1-11.

(1) Cf. p. 54, note sur l'ecténie.

(2) Ce tropaire est l'*Ave Maria* byzantin.

(3) Cf. ci-dessus, p. 3, note 3.

(4) Cf. p. 54 note sur la perissie.

(5) La paramonie s'était célébrée, comme on le voit, assez tôt dans la soirée. Il faut se rappeler que la Grande Eglise n'avait pas d'office de None.

(6) Nulle part, ni dans le ms H ni dans celui de Patmos, on ne donne la description de l'ordo de la pannychis. Dans l'Appendice II on trouvera la description de la pannychis de la première semaine du Carême selon

Οὕτως λέγει Κύριος· ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ὀγδόης, τέλος· καὶ εἶδον καὶ ἰδοὺ πλήρης δόξης ὁ οἶκος Κυρίου. Τὸ γ', Παροιμιῶν· Ἡ σοφία ὤκοδόμησεν ἑαυτῇ οἶκον, τέλος· καὶ προστεθήσεται σοι ἔτη ζωῆς. Καὶ εἰδ' οὕτως ψάλλουσιν οἱ ψάλται τὸ τροπάριον τοῦτο, ἥχος βαρύς· Χαῖρε, 5 κεχαριτωμένη Θεοτόκε Παρθένε, λιμὴν καὶ προστασία τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων· ἐκ σοῦ γὰρ ἐσαρκώθη ὁ Ἀντρωτῆς τοῦ κόσμου· || μόνῃ ὑπάρχεις Μήτηρ καὶ Παρθένος, ἀεὶ εὐλογημένη καὶ δεδοξασμένη. Πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν εἰρήνην δωρήσασθαι πάσῃ τῇ οἰκουμένη.

10 Καὶ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ τροπαρίου, ἀπέρχεται ὁ πατριάρχης ἐν τῷ σεβασμῷ οἰκῷ τῆς ἁγίας Θεοτόκου ἐν τοῖς Οὐρβικίῳ, διὰ τὸ εἶναι τὰ ἐγκαίνια τῆς ἐκεῖσε ἐκκλησίας, καὶ θυμιᾷ καὶ ἄπτει κηροῦς.

Καὶ τὸ πρῶτ' μετὰ τὸν ὄρθρον, ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ 15 Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ κατέρχεται ὁ πατριάρχης καὶ εἰσέρχεται διὰ τῆς πλαγίας εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον, καὶ ποιεῖ εὐχὴν τοῦ τρισαγίου. Καὶ ἄρχονται οἱ ψάλται ἐν τῷ ἄμβωνι ἀντὶ λιτῆς τὸ τρισάγιον. Καὶ δοξάζουσιν οἱ ψάλται ἐν τῷ Φόρῳ. Καὶ εὐθέως γίνεται εὐχὴ ἀντιφώνων. Τὸ α', ψαλμὸς α'· Ἀντιλαβοῦ μου, Κύριε. Τὸ β', ψαλμὸς β'· Ἀλληλουῖα

2 Prov. 9,1-11

19 Ps 1 || Ps 2

5 τοῦ γένους om Ox 6 ὁ Ἀντρωτῆς τοῦ κόσμου] ὁ Χριστὸς Ox || μόνῃ usq 7 δεδοξασμ.] ὑπάρχεις καὶ Μήτηρ καὶ δούλη δεδοξασμένη Ox 8 ἡμῶν usq οἰκουμένη] ἡμῖν δωρήσασθαι τὸ μέγα ἔλεος. Στίχ. α'· Μεγαλύνει. Στίχ. β'· Ὅτι ἐποίησεν. Στίχ. γ'· Καθεῖλε (Lc 1,46.49.52) Ox 10 ἀπέρχεται usq 11 Οὐρβικίῳ] κατέρχεται ἐν τῷ Οὐρβικίῳ Ox 13 κηροῦς add. κ. ὑποστρέφει εἰς μέντοι τὴν Μεγάλῃν Ἐκκλησίαν Ox 16 θυσιαστήριον add. κ. γίνεται ἑναρξίς τῆς λειτουργίας, κ. ὁ μὲν διάκονος λέγει· Εὐλόγησον, δέσποτα. Ὁ πατριάρχης· Εὐλογημένη ἡ βασιλεῖα. Διάκονος· Ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν Ox || ποιεῖ add ὁ πατριάρχης Ox || τρισαγίου add καὶ ἐκφώνως· Ὅτι ἀγαθὸς κ. φιλόανθρωπος. Εἰρήνη πᾶσιν. Ὁ διάκονος· Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνωμεν. Ὁ πατριάρχης τὴν εὐχὴν κ. ἐκφωνεῖ· Σὺν γὰρ ἔστιν τὸ ἐλεῖν κ. σώζειν Ox 17 Καὶ ἄρχονται usq 18 Φόρῳ] Οἱ δὲ ψάλται ἐν τῷ ἄμβωνι ἀντὶ τροπαρίου λέγει τρισάγιον ψαλλόμενον ἥχῳ πλ. δ', κ. δοξάζουσιν ἐν τῷ Φόρῳ κ. δέχονται οἱ ἀναγνώσται τὸ αὐτό. Ὁ διάκονος τὴν συναπτὴν Ox 18 γίνεται usq ἀντιφώνου] γίνονται τὰ ἀντίφωνα τῆς λειτουργίας Ox 19 ψαλμ. α'· Μακάριος· Ἀντιλαβοῦ μου, Κύριε. Στίχ. β'· Καὶ ἐν ὁδῷ. Στίχ. γ'· Ὅτι γινώσκει (ps 1,1^a, 1^b. 6). Δόξα, καὶ νῦν. Ὁ διάκονος τριστίχει, ὁ πατριάρχης εὐχεταί κ. ἐκφωνεῖ ὁ πρεσβύτερος Ox || ψαλμ. β'· Ἰνα τί· Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου. Στίχ. β'· Παρέστησαν. Στίχ. γ'· Καὶ οἱ ἄρχοντες. Στίχ. δ'· Δουλεύσατε (ps 2,1.2^a.2^b. 11^a). Δόξα· τὸ αὐτό. Ὁ διάκονος τριστίχει, ὁ πατριάρχης εὐχεταί κ. ἐκφωνεῖ ὁ πρεσβύτερος Ox

Ensuite, les psaltes chantent ce tropaire, mode grave: *Réjouis-toi, pleine de grâce, Mère de Dieu et Vierge, Havre et Avocate de la race humaine, car c'est de toi qu'a pris chair le Rédempteur du monde. Toi seule es Mère et Vierge, ô toujours bénie et glorieuse. Prie le Christ notre Dieu d'accorder la paix au monde entier* (1). Le tropaire fini, le patriarche va au vénérable sanctuaire de la Théocotos dans le quartier d'Urbicius (2), car on célèbre la Dédicace de l'église qui s'y trouve; là il encense et allume des cierges.

〈Procession matinale et Liturgie aux Chalcoprateia〉

A la Grande Eglise, le matin après l'orthros, le patriarche descend et entre par la 〈porte〉 latérale (3) au sanctuaire, où il récite la prière du trisagion. Les psaltes, sur l'ambon, entonnent, comme répons de procession, le trisagion, et ils chantent le *Gloria Patri* au Forum (4). Ensuite on récite la prière de l'antiphone. 1er antiphone, ps 1: *Secours-moi, Seigneur*. 2e 〈antiphone〉, ps 2: *Alléluia* vespéral

(1) Ox ajoute les stiques qui accompagnent ce tropaire: 1er stique: Lc 1,46; 2e stique: *ibid.* 49; 3e stique: *ibid.* 52. Ox donne seulement le début de chaque stique. Peut-être les trois stiques comprenaient-ils tout le cantique.

(2) L'église de la Théotocos fondée par la patrice Urbicius était située probablement au Champ de Mars (Stratégion), non loin des Chalcoprateia. Cf. JANIN, *Const. byz.*, 216.

(3) Cette porte latérale du sanctuaire était sans doute près de l'entrée du palais patriarcal.

(4) Le Forum de Constantin, tout près de la Grande Eglise. Cf. JANIN, *Const. byz.*, pp. 68-69.

le ms *Dresde 104*. Malgré son nom, la pannychis ne durait pas toute la nuit. Elle était une espèce d'office de Complies solennel. Cf. SYMÉON DE THESS., *op. cit.*, 661 C.

(7) Les jours ordinaires, le début de l'orthros était célébré au narthex. L'entrée dans la nef se faisait pendant la dernière partie du ps 118. Cf. SYMÉON DE THESS., *op. cit.*, 641-645.

(8) Aucune allusion à ces ascétéria ne se trouve dans JANIN, *Eglises*, ni dans MARIN, *Les moines de Constantinople depuis la fondation de la ville jusqu'à Photius*, Paris 1897.

(9) Le cantique *Benedicite omnia opera Domini Domino* était un élément propre à l'orthros festif.

τὸ δειλινὸν διπλοῦν. Τὸ γ', ψαλμὸς ξδ' · Τροπάριον, ἤχος γ' · *Καταφυγὴ καὶ δύναμις*. Καὶ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ τρίτου ἀντιφώνου, λέγει ὁ πατριάρχης τὰς συνήθεις εὐχὰς καὶ εὐθὺς λέγεται τὸ προκείμενον, ψαλμὸς ρς', ἤχος γ' · *Μέγας ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ μεγάλη ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ, καὶ τῆς συνέσεως αὐτοῦ*. Στίχος · *Αἰνεῖτε τὸν Κύριον, ἕως ἡδυνθείη αἰνεσις*. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Κολασσαεῖς · Ἀδελφοί, ἐνδύσασθε, ὡς ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ, τέλος · ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν τῷ Κυρίῳ. Ἀλληλουία, <ἤχος> πλ. δ', ψαλμὸς ξδ' · *Σοὶ πρέπει ὕμνος, ὁ Θεός, ἐν Σιών, καὶ σοὶ ἀποδοθήσεται εὐχὴ ἐν Ἱερουσαλήμ*. Στίχος · *Εὐλογήσεις τὸν στέφανον, ἕως πύθης*. 10 *Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν, κεφ. ιη' · Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς Ναζαρέτ, τέλος · τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ*.

Καὶ μετὰ τοῦ εὐαγγελίου συμπλήρωσιν, λέγει ὁ διάκονος τὴν μεγάλην ἐκτενήν, καὶ ὑποστρέφει ἡ λιτή, καὶ ψάλλουσιν οἱ ψάλται τροπάριον · Ὁ πάσης δημιουργὸς τῆς κτίσεως (τοῦτο προέγραπται). 15 Καὶ ἀπέρχεται ἡ λιτή ἐν τοῖς Χαλκοπρατείοις, καὶ δοξάζουσιν κάκεισε οἱ ψάλται ὁμοίως. Ἀντίφωνα δὲ οὐ γίνονται, ἀλλ' εὐθὺς τὸ τρισάγιον καὶ τὸ προκείμενον, ψαλμὸς μδ', ἤχος β' · *Μνησθήσομαι τοῦ ὀνόματός σου ἐν πάσῃ γενεᾷ καὶ γενεᾷ*. Στίχος · Ἀκουσον, θύγατερ, ἕως τοῦ πατρὸς σου. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Γαλάτας · Ἀδελφοί, ὁ καρπὸς 20 τοῦ Πνεύματος ἐστὶν ἀγάπη, τέλος · καὶ οὕτως ἀναπληρώσατε τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ. Ἀλληλουία, ψαλμὸς οα' · *Καταβήσεται ὡς ὕετος ἐπὶ πόκον, ἕως ἐπὶ τὴν γῆν*. Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν, κεφ. γ' · *Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἀναστᾶσα Μαριάμ, τέλος · καὶ ὑπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς*. Κοινωνικόν · *Ποτήριον σωτηρίου λήψομαι*.

25 *Εἰς δὲ τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν γίνονται ἀντίφωνα γ' · Καὶ εἰς τὸ γ' ἀντίφωνον λέγονται τὰ δύο τροπάρια τὰ προγεγραμ-*

1 Ps 64	4 Ps 146,5.1	6 Col 3,12-16	8 Ps 64,2.12
10 Lc 4,16-22 ^a	17 Ps 44,18.11	19 Gal 5,22-6,2	21 Ps 71,7
22 Lc 1,39-56	24 Ps 115,4		

1 ψαλμ. ξδ', ἤχ. γ' · *Σοὶ πρέπει*. Τροπάριον · *Καταφυγὴ καὶ δύναμις*. Στίχ. β' · *καὶ σοὶ ἀποδοθήσεται*. Στίχ. γ' · Ἐπάκουσον (ps 64,2^a.2^b.6^a). Στίχ. δ' (*deest fol. usq. p. 10,10 σεκρέτου*) Οχ 5 αἰνεσις add. Στίχ. Οἰκοδομῶν (ps 146,2) P 7 ἤχ. πλ. α' P 13 ὑποστρέφει add ἐνθα βούλεται λειτουργῆσαι κάκει τελοῦνται τὰ τοῦ οἴου P || ἡ λιτή usq 24 λήψομαι om P 25 *Εἰς δὲ usq Ἐκκλησίαν om* PFa || ἀντίφωνα γ' add τὸ α', ψαλμ. α' (vv. 1^a.1^b.2.6 Fa) · *Ταῖς πρεσβείαις* (Ἀντιλαβοῦ μου, Κύριε Fa). Τὸ β', ψαλμ. λ' (vv. 2^a.2^b.3^{cd}.5^b.6^a Fa) · Ἀλληλουία τριπλοῦν (add Δόξα, καὶ νῦν · Ὁ μονογενὴς Fa). Τὸ γ', ψαλμ. ξδ' (vv. 2.3.4.5^{ab}.12^a Fa) · *Σῶσον ἡμᾶς . . . ὁ ἐκ Παρθένου τεχθεὶς* (Ὁ πάσης δημιουργός Fa) PFa, *praeterea* Καὶ λέγεται εἰς τὴν εἴσοδον τὸ προγεγραμμένον τροπ. ἤχ. α' · Ὑπομονῆς στύλος P, *praeterea* Δόξα, καὶ νῦν · Ὑπομονῆς στύλος. Τὸ κοντάκιον · *Τὰ ἄνω ζητῶν* Fa

double. 3e <antiphone>, ps 64: Tropaire, mode 3: *Refuge et force* (1). Lorsqu'on termine le 3e antiphone, le patriarche récite les prières habituelles (2), et ensuite on dit le prokeimenon, mode 3: ps 146,5; stique: *ibid.* 1. Apôtre: Col 3,12-16. Alléluia, mode 4 pl.: ps 64,2; stique: *ibid.* 12; Evangile: Lc 4,16-22^a.

Après l'évangile, le diacre dit la grande ecténie et la procession revient. Les psaltes chantent le tropaire: *Artisan de la création entière*, cité plus haut. La procession s'achemine vers les Chalco-prateia et les psaltes y chantent pareillement le *Gloria Patri*.

<A la Liturgie>, il n'y a pas d'antiphones, mais immédiatement <on entonne> le trisagion. Prokeimenon, mode 2: ps 44,18; stique: *ibid.* 11. Apôtre: Gal 5,22-6,2. Alléluia: ps 71,7. Evangile: Lc 1,39-56. Koinonicon: ps 115,4.

<Liturgie à la Grande Eglise>

A la Grande Eglise, on chante trois antiphones. Au troisième, on chante les deux tropaires écrits auparavant: *Tu as*

(1) Cf. le texte complet de ce tropaire dans *Horologion*, p. 796.

(2) Pour ces prières habituelles, cf. l'Appendice I.

μένα, τὸ Ὑπομονῆς στύλος, καὶ τὸ Ὁ πάσης δημιουργός. Προκείμενον, ἥχος βαρύς· *Εὐφρανθήσεται δίκαιος ἐν τῷ Κυρίῳ. Στίχος· Εἰσάκουσον, ὁ Θεός, φωνῆς μου ἐν τῷ δέσσειναι με πρὸς σέ. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Τιμόθεον ἐπιστολῆς α΄· Τέκνον Τιμόθεε, οἱ καλῶς διακονήσαντες, τέλος· ἀγιάζεται γὰρ διὰ λόγον Θεοῦ καὶ ἐντεύξεως. Ἀλληλούια, ἥχος δ΄· Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει. Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν, κεφ. ιη΄· Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν Ναζαρέτ, τέλος· τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ.*

Δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς λειτουργίας ὁ πατριάρχης ἐν τῷ μεγάλῳ σεκρέτῳ ποιεῖ τὴν διάδοσιν τῶν εὐλογιῶν τοῖς τοῦ σεκρέτου.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ β΄, ἁθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἀειθαλᾶ, Ἰουινία, Φιλίππου καὶ Θεοδότου, καὶ ἁθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Μάμαντος [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ αὐτοῦ μαρτυρίῳ τῷ ὄντι ἐν τῷ Σίγματι.

15 Ἡ δὲ κατὰ τύπον ἀκολουθία ἐστὶν αὕτη· Εἰς τὸν ν΄ λέγεται τροπάριον, ἥχος γ΄· Ἀθλοφόρε ἅγιε, πρέσβευε τῷ ἐλεήμονι Θεῷ. Προκείμενον, ἥχος βαρύς· *Εὐφρανθήσεται δίκαιος ἐν τῷ Κυρίῳ καὶ ἐλπιδί ἐπ' αὐτόν. Στίχος· Εἰσάκουσον, ὁ Θεός, φωνῆς μου, ἕως· πρὸς σέ. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Κορινθίους· Ἀδελφοί, ἡ σφραγὶς τῆς ἐμῆς ἀποστολῆς, τέλος· τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ. Ἀλληλούια· Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην, κεφ. ρλβ΄· Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἐαυτοῦ μαθηταῖς· ἐγὼ εἰμι ἡ ἄμπελος, τέλος· καὶ ἡ χαρὰ ὑμῶν πληρωθῇ. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.*

2 Ps 63,11.2 3 1 Tim 3,13-4,5 6 Ps 91,13 || Lc 4,16-22a
17 Ps 63,11.2 19 1 Cor 9,2-12 20 Ps 91,13 21 Io 15,1-11
23 Ps 32,1

1 Προκείμ. ἥχ. γ΄ (ps 146,5.1) Fa 3 1 Tim 3,13-4,5] Col 3,12-16.
"Ἄλλος ἀπόστολος τοῦ ὁσίου· 1 Tim 2,1-7 Fa 5 Ἀλληλ. ἥχ. β΄· Ὑπομένων (ps 39,2) P, Ἀλληλ. ἥχ. δ΄· Σοὶ πρέπει (ps 64,2) Fa 6 Lc 4,16-22] Lc 6,17-23a P 8 αὐτοῦ add Κοινων.· Εἰς μνημόσυνον (ps 111,6b) P, add Κοινων.· Εὐλόγησον (ps 64,12) Fa 9 Δεῖ usq 10 σεκρέτου om P Fa
12 Ἰουινία] Ἰουιλία H 13 Τελεῖται usq 14 Σίγματι om P Fa Ox 15 Ἡ δὲ usq ν΄ om Fa Ox, usq 23 Ἀγαλλ. om P 16 Τροπάριον, ἥχ. πλ. δ΄· Ἀπας σου ὁ βίος μαρτύριον πέφυκεν, ἡ κήσις ἐν αὐτοῖς τελειοῦται (τελειῖται Ox) τοῖς ἁθλοῖς, ἡ κλήσις σου τοῦ ὀνόματος ψελλίσματι ἀναρροτότερα γίνεται (ψελλίσματα ἀνάρροτα τετράνται Ox), ἡ πολιτεία τραχύτητι ὁρείων διέλαμψεν (τραχύτητι ὁρεῖω δὲ ἔλαμψεν Ox), ξένῳ δὲ γάλακτι ἐκτραφεῖς, ὑπὲρ Χριστοῦ τὸ τίμιον αἷμα ἐξέχεας, Μάμα μαρτύρων ἀγλάισμα, ὃν δυσώπει ἀδιαλείπτως ἄφρων ἡμῶν ἀμαρτημάτων δωρήσασθαι καὶ μέγα ἔλεος Fa Ox 17 Προκ. usq 23 Ἀγαλλ. om Fa
19 1 Cor 9,2-12] Rom 8,28-39 Ox 21 Io 15,1-11] Mt 10,16-22 Ox

été une colonne et Artisan de la Création. Prokeimenon, mode grave: ps 63,11; stique: *ibid.* 2. Apôtre: 1 Tim 3,13-4,5. Alléluia, mode 4: ps 91,13. Evangile: Lc 4,16-22a.

N. B. — Après l'apolyxis de la Liturgie, le patriarche, dans le Grand Bureau, distribue les eulogies ⁽¹⁾ aux membres du Bureau ⁽²⁾.

2. Les ss. martyrs Aithalas, Junias, Philippe et Théodote, et le s. martyr Mamas [...]. Leur synaxe a lieu à leur martyron, dans l'Hémicycle ⁽³⁾.

ΑCOΛΟΥΘΗΕ typique <ou commune des martyrs>: Au ps 50, <de l'orthros>, tropaire, mode 3: *Saint vainqueur, prie Dieu compatissant* ⁽⁴⁾. <A la Liturgie,> prokeimenon, mode grave: ps 63,11; stique: *ibid.* 2. Apôtre: 1 Cor 9,2-12. Alléluia: ps 91,13. Evangile: Io 15,1-11. Koinonicon: ps 32,1.

2 sept. — P Mamas. — Jean. — Eléazar et Phineès. — Paul. — Fa Mamas. — Jean. — Paul. — Ox Mamas. — Jean et Paul. — 3628 martyrs de Nicomédie.

⁽¹⁾ Les eulogies étaient les morceaux du pain offert par les fidèles pour la Liturgie et qui n'avaient pas été consacrés.

⁽²⁾ Cf. *Ius graeco-romanum*, éd. I. et P. ZÉPOS, I, Athènes 1931, p. 29. Aussi L. BRÉHIER, *Le monde Byzantin*, II *Les Institutions de l'Empire Byzantin*, Paris 1949, p. 127.

⁽³⁾ Un Sigma, selon l'ancienne forme de la lettre grecque (sigma lunaire), était un édifice en demi-cercle. Outre le rempart maritime au Bosphore, il y avait trois Sigmata à Constantinople. Le Sigma où se trouvait le monastère de Saint-Mamas, était situé dans la partie ouest de la ville. Cf. JANIN, *Const. byz.*, 389-91, et *Eglises*, 325-31.

⁽⁴⁾ Fa donne ce tropaire: *Ta vie a été un martyre manifeste, ta naissance eut lieu dans le combat même <du martyre>, ton nom est prononcé comme un balbutiement inarticulé, ta façon de vivre a resplendi dans l'âpreté des montagnes. Tu fus nourri par un lait étranger, tu répandis pour le Christ ton sang précieux, ô Mamas, splendeur des martyrs. Prie sans relâche le <Christ> de nous accorder la rémission des péchés et la grande miséricorde.* Ox présente quelques variantes.

3^r

|| Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τῶν ἐν ἁγίοις πατέρων ἡμῶν καὶ ἀρχιεπισκόπων γενομένων ταύτης τῆς θεοφυλάκτου καὶ βασιλίδος πόλεως Ἰωάννου τοῦ νηστευτοῦ καὶ Παύλου τοῦ νέου. Τελεῖται ἡ σύναξις αὐτῶν ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ [...].

- 5 Τελεῖται δὲ ἡ κατ' αὐτῶν σύναξις οὕτως· Εἰς τὸν ν' λέγεται τροπάριον, ἥχος πλ. δ'· Ἐν τῇ ὑπομονῇ σου ἐκτίσω τὸν μισθόν σου, Πάτερ ὅσιε· ταῖς προσευχαῖς ἀδιαλείπτως προσκατερήσας, τοὺς πτωχοὺς ἀγαπήσας καὶ τούτοις ἐπαρκέσας. Πρόσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν. Καὶ κατὰ τὸν γ' στίχον ἀλλάσσεται τροπάριον, ἥχος α'· Ἐν τῇ τῶν τρόπων ἀπλότητι ποικίλως πολιτευσάμενος, ἱεραρχικῶς κανόνι τὸν Παῦλον ἐχαράκτηρισας, καὶ ζήσας οὐχ ἑαυτῷ ἀλλὰ Χριστῷ καὶ τῇ ποίμνῃ σου, πρὸς τὴν ἀκήρατον ζωὴν ἀποστολικῶς μετεσκήνωσας, Πάτερ ὅσιε. Πρόσβευε σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν. Προκείμενον, ἥχος βαρύς, ψαλμὸς ριε'· Τίμιος ἐναντίον Κυρίου. Στίχος·
- 15 Τί ἀνταποδώσω τῷ Κυρίῳ. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Ἀδελφοί, μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν, τέλος· εὐαρεστεῖται ὁ Θεός. Ἀληλούια, ἥχος β'· Οἱ ἱερεῖς σου, Κύριε, ἕως· ἀγαλλιάσονται. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον, κεφ. λβ'· Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· ὑμεῖς ἔστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου, τέλος· οὗτος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ
- 20 τῶν οὐρανῶν. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ γ', ἀθλησις τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν ἐπισκόπου Νικομηδείας καὶ μάρτυρος Ἀνθίμου [...]. Ἔστι δὲ ἡ σύναξις αὐτοῦ πέραν εἰς τὸ Κέρας.

- 3^v 25 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμην ἐπιτελοῦμεν τῆς ἁγίας μάρτυρος Βασιλίσσης || [...]. Γίνεται δὲ ἡ δι' ἑτοῦς αὐτῆς σύναξις ἐν τῇ μονῇ τῆς Μαρίας, πλησίον τοῦ τείχους τῶν Βλαχερνῶν.

Τελεῖται δὲ καὶ ἡ μνήμη τοῦ ἁγίου Ἀριστίωνος ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας, καὶ ἡ μνήμη τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Θεοκτίστου συνασκητοῦ τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου, καὶ Στεφάνου τῆς Τριγλείας.

14 Ps 115,6.3 15 Hebr 13,7-16 17 Ps 131,9 18 Mt 5,14-19
20 Ps 32,1

3 Τελεῖται usq 4 Ἐκκλησίᾳ om P Fa Ox 5 Εἰς τὸν ν' om Fa Ox
6 ἥχ. πλ. δ'] ἥχος πλ. β' P, usq 9 ἡμῶν] ἥχ. δ'· Τὸ σῶμα ταπεινώσας Fa Ox
9 κατὰ usq ἀλλάσσεται] μετὰ ἕτερον στίχον ἀλλάσσομεν P om Fa Ox || τροπάριον usq 13 ἡμῶν om Fa 12 ἀκήρατον] ἀγῆρω P 13-14 Προκείμενον usq 15 Κυρίῳ] Προκ. ἥχ. βαρ.· Κανχήσονται. Στίχ.· Ἀσάτε (ps 149,5.1) P
15 Hebr 13,7-16] Hebr 7,26-8,2 P Fa 17 ἥχ. β' usq ἀγαλλιάσονται] ἥχ. α'· Σωτηρία (ps 36,39) Fa 18 Mt 5,14-19] Io 10,7-16 Fa
22 Νικομηδείας add ἐν τῇ Χώρα P || Ἔστι δὲ usq 23 Κέρας om P Fa Ox
25 Γίνεται usq 26 Βλαχερνῶν om P Fa Ox

Le même jour, les ss. archevêques de Constantinople Jean le Jeûneur et Paul le Jeune. Leur synaxe a lieu à la Grande Eglise [...].

SYNAXE: Au ps 50 <de l'orthros>, tropaire, mode 4 pl.: *Grâce à ton endurance tu as gagné ton salaire, ô Père saint, par la continuelle persévérance dans la prière, par ton amour des pauvres et ta sollicitude envers eux. Prie le Christ Dieu pour le salut de nos âmes!* Après le troisième stique, on prend ce tropaire, mode 1: *Dans la simplicité de tes mœurs tu as vécu richement, dans les devoirs de l'épiscopat tu as imité Paul: parce que tu ne vivais pas pour toi, mais pour le Christ et pour ton troupeau, tu as émigré, comme les apôtres, à la vie sans mélange, ô père saint. Prie pour le salut de nos âmes!* <A la Liturgie>, prokeimenon, mode grave: ps 115,6; stique: *ibid.* 3. Apôtre: *Hebr 13,7-16*. Alléluia, mode 2: ps 131,9. Evangile: *Mt 5,14-19*. Koinonicon: ps 32,1.

3. Le s. martyr Anthime, évêque de Nicomédie et martyr [...]. Sa synaxe a lieu sur l'autre rive, dans la Corne (1).

Le même jour, la s. martyre Basilisse [...]. Sa synaxe annuelle a lieu au monastère de Marie, près du mur des Blachernes (2).

S. Arision, évêque d'Alexandrie, s. Théoctiste, compagnon d'ascèse d'Euthyme le Grand, et s. Etienne de Triglie.

3 sept. — P Anthime. — Basilisse. — Arision. — Théoctiste. — Etienne de Triglie. — Fa Anthime. — 3608 martyrs de Nicomédie. — Basilisse. — Arision. — Théoctiste. — Etienne de Triglie. — Constantin. — Ox Anthime. Basilisse. — Arétion. — Théoctiste. — Etienne de Triglie. — Constantin.

(1) Cf. JANIN, *Eglises*, 37-38.

(2) Cf. *ibid.*, 338.

Καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις βασιλέως Κωνσταντίνου, τοῦ νέου ἐν τοῖς ἀποστόλοις.

Ἡ δὲ ἀκολουθία τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Ἀνθίμου ἐστὶν αὕτη· Τροπάριον, ἥχος δ'· Καὶ τρόπων μέτοχος καὶ θρόνων διάδοχος
5 τῶν ἀποστόλων γενόμενος, τὴν προᾶξιν εὖρες, θεόπνευστε, τῆς θεωρίας ἐπίβασιν. Διὰ τοῦτο, τὸν λόγον τῆς ἀληθείας ὀρθοτομῶν, καὶ τῇ πίστει ἐνήθλησας μέχρις αἵματος, πάτερ ὅσιε. Πρόσβευε <Χριστῷ τῷ Θεῷ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν>. Προκείμενον, ἥχος βαρύς· Εὐφρανθήσεται δίκαιος. Στίχος· Εἰσάκουσον, ὁ Θεός, φωνῆς μου. Ὁ δὲ ἀπόστολος
10 πρὸς Ἑβραίους· Ἀδελφοί, μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν, τέλος· εὐαρεστεῖται ὁ Θεός. Ἀλληλούια, ἥχος α'· Σωτηρία τῶν δικαίων, ἕως· θλίψεως. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον, κεφ. κγ'· Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ ὄχλοι πολλοί, τέλος· πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

15 Μηνὶ τῷ αὐτῷ δ', ἄθλησις τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Βαβύλα πατριάρχου Ἀντιοχείας τῆς μεγάλης, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ πδ' νηπίων, ἐπὶ Νουμεριανοῦ τοῦ βασιλέως ἀποτυμθέντων. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν
4^r σύναξις ἐν τοῖς Ἀλυστίου πλησίον τοῦ Ἑβδόμου, καὶ ἐν || τῇ μονῇ τῇ λεγομένῃ τῆς Χώρας.

20 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τῶν ἁγίων μαρτύρων Ὠκεανοῦ, Θεοδώρου, Ἀμμιανοῦ καὶ Ἰουλιανοῦ [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τῆς ἁγίας μάρτυρος Ἑρμιόνης, θυγατρὸς τοῦ ἁγίου Φιλίππου τοῦ ἀποστόλου [...]. Τελεῖται δὲ ἡ ταύτης μνήμη ἐν τῷ μαρτυρίῳ αὐτῆς τῷ ὄντι πλησίον τοῦ ἁγίου Ῥωμανοῦ.

25 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Πετρωνίου, Χαριτίνης καὶ Εὐτυχίδου. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις πλησίον τοῦ ἁγίου Ῥωμανοῦ.

Καὶ ἔστι μνήμη Μωσέως τοῦ νομοθέτου [...].

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ε', τελεῖται ἡ μνήμη τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Πέτρου ἐν τῷ Ἀθύρᾳ, καὶ ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀβδίου ἐπισκόπου
30 Εργὸλ τῆς Περσίδος [...].

8 Ps 63,11.2 10 Hebr 13,7-16 11 Ps 36,39 12 Mt 4,25-5,12^a
14 Ps 32,1

1 Καὶ τῇ usq 2 ἀποστόλοις om P 2 ἀποστόλοις praem ἁγίοις Fa
5 τῶν ἀποστόλων usq 14 Ἀγαλλ. om Ox (deest fol.?) 6 τῆς ἀληθείας om Fa
8 σωθῆναι usq ἡμῶν] ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν Fa 17 Τελεῖται usq 19 Χώρας om P Fa Ox
23 Τελεῖται usq 24 Ῥωμανοῦ om P Fa Ox
26 Τελεῖται usq Ῥωμανοῦ om Fa Ox

Le même jour, le s. empereur Constantin, le plus récent des apôtres.

ACOLOUTHIE de s. Anthime: Tropaire, mode 4: *En partageant le genre de vie des apôtres, toi qui leur as succédé sur leur trône, tu as trouvé dans la pratique des vertus, ô inspiré de Dieu, l'accès à la contemplation. Aussi, en dispensant fidèlement la parole de vérité, tu as lutté pour la foi jusqu'au sang, Père saint. Prie <le Christ Dieu pour le salut de nos âmes!>* Prokeimenon, mode grave: ps 63,11; stique: *ibid.* 2. Apôtre: Hebr 13,7-16. Alléluia, mode 1: ps 36,39. Evangile: Mt 4,25-5,12^a. Koinonicon: ps 32,1.

4. Le s. hiéromartyr Babylas, patriarche d'Antioche la Grande, et les 84 enfants qui étaient avec lui, décapités sous l'empereur Numérien. Leur synaxe a lieu dans le quartier de Salluste, près du Septième Milliaire ⁽¹⁾, et au monastère appelé de la Campagne ⁽²⁾.

Le même jour, les ss. martyrs Océan, Théodore, Ammien et Julien [...].

Le même jour, la ste martyre Hermione, fille du s. apôtre Philippe [...]. Sa mémoire se célèbre à son martyrion, près de Saint-Romain ⁽³⁾.

Le même jour, les ss. martyrs Pétrone, Charitine et Eutychide. Leur synaxe a lieu près de Saint-Romain.

Mémoire de Moïse le législateur [...].

5. Mémoire du s. apôtre Pierre près de l'Athyra ⁽⁴⁾, et le s. martyr Abdias, évêque d'Ergol en Perse [...].

4 sept. — P Babylas év. — Babylas de Nicomédie. — Océan etc. — Hermione. — Pétrone, Charitine. — Fa Moïse. — Hermione. — Océan, Centurion etc. — Babylas de Nicomédie. — Babylas év. et trois enfants. — Ox Babylas év. — Babylas de Nicomédie et 84 enfants. — Moïse. — Océan, Tyrion etc. — Hermione.

5 sept. — P Zacharie. — Abdias. — Thouthael, Baieba, Zarbilios. — Fa Zacharie. — Hieraïs. — Outhael. — Abdas. — Ox Zacharie. — Heraïs. — Thouthael, Bébaia. — Abdas.

⁽¹⁾ Cf. *ibid.*, 60-61. H confond les deux Babylas, l'évêque d'Antioche et le maître de Nicomédie martyrisé avec ses élèves. Les reliques qui se trouvaient dans le quartier de Salluste étaient celles du second.

⁽²⁾ Cf. *ibid.*, 545-53.

⁽³⁾ Cf. *ibid.*, 119.

⁽⁴⁾ L'Athyra était un fleuve de Thrace, pas loin de Constantinople; à l'embouchure du fleuve il y avait un port qui fut siège épiscopal. Pour le sanctuaire de s. Pierre, cf. *Vita Sancti Eutychii*, PG 86,2301 C.

Καὶ τῶν ἁγίων Θουθαὶλ καὶ Ζαρβήλου, καὶ Βεβλίας τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ.

4v Ἔτι δὲ καὶ ἡ μνήμη ἔχουν ἡ σφαγὴ τοῦ ἁγίου προφήτου Ζαχαρίου τοῦ ἱερέως, τοῦ πατρὸς Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ [... || ...].

5 Μηνὶ τῷ αὐτῷ ε', μνήμη τῆς ἀθλήσεως τῶν ἁγίων μαρτύρων Εὐδοξίου, Ῥωμύλου πραιποσίτου, Ζήνωνος καὶ Μακαρίου [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σὺνάξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ τοῦ ἁγίου Προκοπίου ἔνδον τοῦ ἁγίου μάρτυρος Μηνᾶ.

10 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τῶν ἁγίων μαρτύρων Φαύστου πρεσβυτέρου, Βίβου διακόνου καὶ μονάζοντος, Διονυσίου ἀναγνώστου, Κυριακοῦ ἐπακολούθου τοῦ μακαρίου Φαύστου, Ἀνδρονίκου στρατιώτου, Θεοκτίστου ναυκλήρου, Μακαρίου πολιτευομένου, Ἀνδρέου κουρικτοριανοῦ, Σαραπάμβωνος βουλευτοῦ, Κυριακοῦ δημότου, Ἀνδροπελαγίας καὶ Θεοκλῆς παρθένων ἀδελφῶν, καὶ Καλοδότης γυναικὸς Κύρου ἐγκυμο-
15 νούσης [...].

Τελεῖται δὲ ἡ σὺνάξις τοῦ ἀρχιστρατήγου Μιχαὴλ ἐν τῷ Ἀνάπλῳ, καὶ τὰ ἐγκαίνια τῆς ἁγίας Θεοτόκου ἐν τῷ οἴκῳ τῆς ἁγίας Ἀννης εἰς τὸ Δεύτερον.

Καὶ λέγεται, εἰς τὸν πεντηκοστόν, τροπᾶριον, ἥχος δ'· Ἀρατε
20 πύλας, οἱ ἄρχοντες, ὅμων, καὶ ἐπάρθητε, πύλαι αἰώνιοι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης. Προκείμενον, ἥχος δ', ψαλμὸς 4β'. Τῷ οἴκῳ σου πρέπει ἁγίασμα, Κύριε, εἰς μακρότητα ἡμερῶν. Στίχος· Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν, ἐδπρέπειαν, ἔως· καὶ περιεζώσατο. || Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Ἀδελφοὶ ἅγιοι, κλήσεως ἐπουρανίου μέτοχοι, τέλος· ὁ δὲ
5r

19 Ps 23,7

21 Ps 92,5^{bc}.1^{ab}

23 Hebr. 3,1-14

4 Βαπτιστοῦ add ἐν τῷ Καταβόλῳ P, add (τροπᾶριον)· Ἡ σεπτὴ τοῦ προφήτου σου πανήγυρις οὐρανὸν τὴν ἐκκλησίαν ἀνέδειξεν κ. τοῖς ἀνθρώποις συγχορεύουσιν ἄγγελοι. Ταῖς αὐτοῦ ἱεσείαις, Χριστὲ ὁ Θεός, τὴν ζωὴν ἡμῶν ἐν εἰρήρῃ κυβέρνησον, ἵνα ψάλλωμέν σοι ἀλληλούια. Προκ. ἥχ. βαρ.· Εὐφρανθήσεται. Στίχ· Εἰσάκουσον (ps 63,11.2). Hebr 9,11-14. Ἀλληλ.· Μωυσῆς καὶ Ἀαρὼν (ps 98,6) Mt 23,29-39. Κοινών· Εἰς μνημόσυνον (ps 111,6^b) Fa 6-7 Τελεῖται usq 8 Μηνᾶ om P Fa Ox 16 Μιχαὴλ add τροπ. ἥχ. β'· Μέσον τῶν ταγμάτων τῶν ἀρχαγγέλων πρῶτος ἀνεδείχθη, προστάτα Μιχαὴλ, τὸν ἄνω βασιλεῖα ἀπαύστως παρακαλῶν. τῶν κάτω τυρανούντων τὰ θράση καταβαλὼν· ὡς ἔχον παρηγοσίαν τῷ θρώνῳ τῷ φοβερῷ, μὴ παύσῃ δεόμενος ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν. Προκείμ. ἥχ. δ'· Εὐλογεῖτε τὸν Κύρ. πάντες οἱ ἄγγελοι αὐτ. Στίχ· Εὐλογ. τὸν Κύρ. πᾶσαι αἱ δυνάμεις αὐτ. (ps 102,20^a.21^a). Hebr 2,2-10. Ἀλληλ. ἥχ. β'· Αἰνεῖτε (ps 148,2^a) Lc 10,16-21 Fa || Ἀνάπλῳ usq p. 20,26 Κοίμησιν desunt ff. in P 17 κ. τὰ ἐγκαίνια usq p. 18,4 λήγομαι om Fa Ox

Les ss. Thouthael et Zarbel, et Béblie sa sœur.

L'égorgement du s. prophète Zacharie le prêtre, père de Jean le Baptiste (1).

6. Les ss. martyrs Eudoxe, Romulus, préposite, Zénon et Macaire [...]. Leur synaxe a lieu à Saint-Procope-Martyr, dans l'enceinte de Saint-Ménas-Martyr (2).

Le même jour, les ss. martyrs Fauste, prêtre, Vivus, diacre et moine, Denys, lecteur, Cyriaque, acolythe du bienheureux Fauste, Andronic, soldat, Théoctiste, patron de navire, Macaire, fonctionnaire, André, correctorien (3), Sarapambos, sénateur, Cyriaque, homme du peuple, Andropélagie et Théocle, sœurs vierges, et Calodote, femme de Cyrus, qui était enceinte [...].

Dans l'Anaplous, on célèbre la synaxe du chef des armées célestes Michel (4), et, dans la Seconde (5), la Dédicace de la <chapelle de la> Théotocos dans <l'enceinte de> Sainte-Anne (6).

<ACOLOUTHIE> Au ps 50 <de l'orthros>, tropaire, mode 4: *Elevez vos portes, ô princes; élevez-vous, portes antiques, et le Roi de gloire fera son entrée* (ps 23,7). <A la Liturgie>, prokeimenon,

6 sept. — P Eudoxe etc. — Fauste, Vibudianos, Denis... Pélégie, Thècle, Calodote. — Michel à l'A(naplous). — *deest folium*. — Fa Michel. — Romulus, Eudoxe, etc. — Cyrille. — Urbain, Théodore, Medimne et 80 prêtres et lévites. — Fauste, Abibos, Denys et d'autres. — Ox Michel. — Romulus, Eudoxe, Zénon, Macaire. — Urbain, Théodore, Médimne et 80 prêtres et lévites. — Fauste, ... (om André) ... Thècle, Calodote.

(1) Fa donne ce tropaire: *La célébration solennelle en l'honneur de ton prophète fait de l'Eglise un ciel où les anges dansent avec les hommes. Par ses prières, Christ Dieu, dirige notre vie dans la paix, pour que nous te chantions: Alléluia.*

(2) JANIN, *Eglises*, 459.

(3) C.-à-d. fonctionnaire de l'entourage d'un « correcteur » ou gouverneur d'une province.

(4) Ibid, 351-52. Fa donne ce tropaire: *Tu as été placé au premier rang des archanges, grand chef Michel, toi qui pries sans cesse le Roi d'en haut, et qui renverses l'insolence des tyrans d'en bas. Puisque tu as audience devant le terrible tribunal, ne cesse pas de prier pour nos âmes.*

(5) Le Deutéron était la seconde partie de la ville de Constantinople, comprise entre le mur de Constantin et celui de Théodose. Cf. JANIN, *Const. byz.*, 314.

(6) JANIN, *Eglises*, 39-41.

τὰ πάντα κατασκευάσας Θεός. Ἀλληλούια, ἥχος δ', ψαλμὸς πς'. Οἱ θεμέλιοι αὐτοῦ, ἕως· Ἰακώβ. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην, κεφ. 4β'. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐγένετο τὰ ἐγκαίνια, τέλος· ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἑσμεν. Κοινωνικόν· Ποτήριον σωτηρίου λήψομαι.

5 Μηνὶ τῷ αὐτῷ ζ', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Σώζοντος [...].
Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Εὐψυχίου καὶ Σευήρου [...].

Μηνὶ τῷ αὐτῷ η', τὸ Γενέσιον τῆς ἁγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου. Ἐορτάζεται δὲ ἐν τῷ σεβασμίῳ αὐτῆς οἴκῳ τῷ ὄντι πλησίον
10 τῆς ἁγιοτάτης Μεγάλης Ἐκκλησίας. Ἐπιτελοῦμεν ἐκεῖσε τὴν παννυχίδα, ἥς ἡ ἀκολουθία ἐστὶν οὕτως·

Ἐσπέρας, εἰς τὴν παραμονήν, κατέρχεται ὁ πατριάρχης ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας μετὰ τῆς λιτῆς καί, τῆς συνήθους τελουμένης παρασκευῆς, μετὰ τὴν εἴσοδον καὶ τὸ προκείμενον τὸ Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου
15 τὸν Κύριον, καὶ τὰ τρία ἀντίφωνα τὰ μικρά, γίνεται εὐχὴ συναπτὴ μετὰ τῶν αἰτήσεων, καὶ λέγονται ἀναγνώσματα τρία· Τὸ πρῶτον, Γενέσεως· Ἐξῆλθεν Ἰακώβ ἀπὸ τοῦ φρεάτος, τέλος· καὶ αὕτη ἡ πόλις τοῦ οὐρανοῦ. Προκείμενον, <ἥχος> πλ. β'· Μνησθήσομαι τοῦ ὀνόματός σου. Στίχος· Ἀκουσον, θύγατερ, καὶ ἴδε καὶ κλῖνον. Ἀνάγνωσμα β', προφητείας
20 Ἰεζεκιήλ· Ἔσται ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ὀγδόης, τέλος· καὶ ἰδοὺ πλήρης δόξης οἶκος Κυρίου. Προκείμενον, ἥχος δ'· Δεδοξασμένα ἐλαλήθη περὶ σοῦ. Στίχος· Οἱ θεμέλιοι αὐτοῦ, ἕως· Ἰακώβ. Ἀνάγνωσμα γ',
5ν Παροιμιῶν· Ἡ σοφία ᾠκοδόμησεν ἐαυτῇ οἶκον. Καὶ μετὰ τοῦτο λέγουσιν οἱ ψάλται ἐν τῷ ἄμβωνι τροπάριον, ἥχος α'· Ἡ γέννησίς σου, Θεό-
25 τόκε, χαρὰν ἐμήνυσεν πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ· ἐκ σοῦ γὰρ ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ λύσας τὴν κατάραν ἔδωκε τὴν εὐλογίαν, καὶ καταργήσας τὸν θάνατον ἔδωρήσατο ἡμῖν ζωὴν τὴν αἰώνιον. Καὶ λέγουσιν αὐτὸ τρίτον, καὶ τρεῖς στίχους ἐκ τοῦ Μεγαλύνει

1 Ps 86,1-2 2 Io 10,22-30 4 Ps 115,4. 14 Lc 1,46
16 Gen 28,10-17 18 Ps 44,18.11 19 Ez 43,27-44,4 21 Ps 86,3.1-2
23 Prov 9,1<-11> 28 Lc 1,46

5 Σώζοντος add τροπ. ἥχ. γ'· Ἀθλοφόρε ἅγιε, πρέσβευε. Προκείμ. ἥχ. βαρ.· Ἐθροανθήσεται. Στίχ.· Εἰσάκουσον (ps 63,11.2). 2 Tim 2,1-10. Ἀλληλ. ἥχ. δ'· Δίκαιος (ps 91,13). Mt 10,16-22. Κοινων.· Εἰς μνημόσυνον (ps 111,6b) Fa
9 Ἐορτάζεται usq 11 οὕτως om Fa, usq p. 20,12 πατριάρχης om Ox 12 κατέρχεται usq 16 αἰτήσεων om Fa 18 Προκείμ. usq 19 κλῖνον om Fa
21 Προκείμ. usq. 22 Ἰακώβ om Fa 23 Καὶ μετὰ usq 24 ἄμβωνι om Fa
28 Καὶ λέγουσιν usq p. 20,3 τάξιν om Fa

mode 4: ps 92,5^{bc}; stique: *ibid.* 1^{ab}. Apôtre: *Hebr* 3,1-14. Alléluia, mode 4: ps 86,1-2. Évangile: *Io* 10,22-30. Koinonicon: ps 115,4.

7. Le s. martyr Sozon [...].

Le même jour, les ss. martyrs Eupsyque et Sévère [...].

8. LA NATIVITÉ DE NOTRE SAINTE SOUVERAINE LA THÉOTOCOS. On la fête dans son sanctuaire, près de la Grande Eglise (1). On y accomplit la pannychis, dont voici l'ACOLUTHIE:

Le soir, à la paramonie, le patriarche descend de la <Grande> Eglise avec la procession et, une fois achevée la préparation habituelle (2), après l'entrée, <on chante> le prokeimenon: *Lc* 1,46, et les trois petits antiphones, on récite la synaptie avec les demandes, et l'on fait trois lectures: La première: *Gen* 28,10-17. Prokeimenon, mode 2 pl.: ps 44,18; stique: *ibid.* 11. Deuxième lecture: *Ez* 43,27-44,4. Prokeimenon, mode 4: ps 83,6; stique: *ibid.* 1-2. Troisième lecture: *Prov* 9,1<-11>. Après cela, les psaltes chantent sur l'ambon le tropaire, mode 1: *Ta naissance, ô Théotocos, fut pour le monde entier une annonce joyeuse, car de toi s'est levé le Soleil de justice, le Christ notre Dieu, qui, en détruisant la malédiction a donné la bénédiction, et, en anéantissant la mort, nous a fait don de la vie éternelle.* Ils le chantent trois fois, avec trois stiques du *Magnificat*, et une dernière fois <après

7 sept. — P deest. — Fa Ox Sozon. — Eupsyque. — Etienne, pape.

8 sept. — P deest. — Fa Ox Nativité de la très Sainte Théotocos.

(1) Aux Chalcoprataia, JANIN, *Eglises*, 249.

(2) C'est-à-dire le *Incline, Seigneur* (ps 85), le dernier antiphone et le *Seigneur, j'ai crié* (ps 140).

ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον, καὶ τὴν περισσὴν. Καὶ λέγει ὁ ἀρχιδιάκονος·
Σοφία, καὶ ἀνέρχεται προανάγνωσις, καὶ λοιπὸν γίνεται ἡ παννυχὶς
κατὰ τάξιν.

Ὁ δὲ ὁρθρος γίνεται ἐν τῷ ἄμβωνι, καὶ [λέγεται] τὸ Εὐλο-
5 γεῖτε, καὶ εἰς τὸν πεντηχοστὸν τὸ προγεγραμμένον τροπάριον· Ἡ γέν-
νησίς σου. Καὶ μετὰ τὸν ὁρθρον ἡ προανάγνωσις.

Εἰς τὴν β' ὥραν κατέρχεται ὁ πατριάρχης καὶ εἰσέχεται εἰς
τὸ θυσιαστήριον, καὶ γίνεται εὐχὴ τοῦ τρισαγίου, καὶ οὕτως ἄρχονται
οἱ ψάλλται, ἐν τῷ ἄμβωνι, τροπάριον, ἤχος α'· Ἡ γέννησίς σου, Θεοτόκε.
10 Καὶ ἀνέρχεται ἡ λιτὴ ἐν τῷ Φόρῳ καὶ δοξάζουσιν ἐκεῖ οἱ ψάλλται, καὶ
πάλιν ὑποστρέφει ἡ λιτὴ εἰς τὰ Χαλκοπρατεῖα, καὶ εἰσοδεύει ὁ πατριάρχης.

Ἀντίφωνα δὲ οὐ γίνονται, ἀλλ' εὐθέως τὸ τρισάγιον. Προκείμενον,
ἤχος γ', ὥδὴ τῆς Θεοτόκου· Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον, ἕως· τῷ
Σωτῆρί μου. Στίχος α'· Ὅτι ἐπέβλεψεν, ἕως· πᾶσαι αἱ γενεαί. Στίχος
15 β'· Ὅτι ἐποίησέν μοι μεγαλεῖα ὁ δυνατός. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Γαλάτας·
Ἀδελφοί, Ἀβραὰμ δύο υἱοὺς ἔσχεν, τέλος· ἡ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα.
Καὶ ἄλλος ἀπόστολος πρὸς Φιλιππησίους· Ἀδελφοί, τοῦτο φρονεῖσθω
ἐν ὑμῖν, τέλος· εἰς δόξαν Θεοῦ <Πατρός>. Ἀλληλουῖα, ψαλμὸς μδ'
Ἀκουσον, θύγατερ, ἕως· τοῦ κάλλους σου. Στίχος β'· Τὸ πρόσωπόν
20 σου λιτανεύουσιν, ἕως· πεποιικιμένη. Ἄλλο ἀλληλουῖα, ἤχος δ'· Μνή-
σθητι, Κύριε, τοῦ Δαυὶδ, ἕως· Ἰακώβ. Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν, κεφ.
ρκβ'· Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς κόμην τινά, καὶ λέγει
ἕως· οὐκ ἀφαιρεθήσεται ἀπ' αὐτῆς, καὶ ὑπερβαίνει εἰς κεφ. ρλα'· ἐγένετο
δὲ ἐν τῷ λέγειν αὐτὸν ταῦτα, τέλος· καὶ φυλάσσοντες αὐτόν. Κοινωνικόν·
25 Ποτήριον σωτηρίου (τὸ αὐτὸ λέγει καὶ εἰς τὴν Κοίμησιν).

4 Dan 3,57 13 Lc 1,46-47. 48-49 15 Gal 4,22-27 17 Phil 2,5-11
18 Ps 44,11-12^a 13^b-14 20 Ps 131,1-2 21 Lc 10,38-42; 11,27-28
25 Ps 115,4

4 Ὁ δὲ usq Εὐλογεῖτε] Προκείμ. τοῦ ὁρθρου, ἤχ. πλ. β'· Μνησθήσομαι.
Στίχ.· Ἀκουσον (ps 44,18.11). Πᾶσα πνοή (ps 150,6). Lc 1,39-56 Fa || λέγε-
ται] λέγει Η 6 Καὶ μετὰ usq πατριάρχης om Fa 12 Ἀντίφωνα usq
τρिसάγιον] Ἀντίφωνα τῆς λειτουργίας· Τὸ α', ψαλμ. μδ'· Ἐξηρεύσατο· Ταῖς
πρεσβείαις. Λέγω ἐγώ· Ταῖς πρεσβ. Ἀκουσον· Ταῖς πρεσβ. Μνησθήσομαι· Ταῖς
πρεσβ. (ps 44,2^a.2^b.11^a.18^a). Δόξα· Ταῖς πρεσβ. Καὶ νῦν. Τὸ β', ψαλμ. με'
Ὁ Θεὸς ἡμῶν· Σῶσον. Βοηθός· Σῶσον. Ἠγίασεν· Σῶσον. Κύριος τῶν δυνάμ.
Σῶσον (ps 45,2^a.2^b.5^b-6^a.12) Δόξα, κ. νῦν· Ὁ μονογενής. Τὸ γ', ψαλμ. πς'· Οἱ
θεμέλιοι· Ἡ γέννησίς σου. Ἀγαπᾷ· Ἡ γένν. Μνησθήσομαι· Ἡ γένν. Μήτηρ
Σιών· Ἡ γένν. Εἰς τὴν εἰσοδὸν· Δεδοξασμένα· Ἡ γένν. (ps 86,1.2.4^a.5.3).
Δόξα, κ. νῦν· Ἰωακείμ καὶ Ἄννης Fa, εἰς τὴν λειτουργίαν τυπικὰ Ox 14 Στίχ. β'
usq 15 δυνατός om Fa Ox 15 Gal 4,22-27 om Fa Ox 19 Στίχ. β'
usq 20 πεποιικιμ. om Fa 20 Ἄλλο usq 21 Ἰακώβ om Fa Ox

le *Gloria Patri*. L'archidiacre dit: *Sagesse*, et l'on commence une
lecture (1). Pour le reste, la *pannychis* est célébrée selon
l'ordo.

L'orthros se célèbre à l'ambon. On chante le *Benedicite*
et, au ps 50, le tropaire écrit plus haut: *Ta naissance*. Après l'or-
thros, lecture.

A la deuxième heure, le patriarche descend et entre
au sanctuaire. On récite la prière du trisagion (2), et ensuite les
psaltes, sur l'ambon, <entonnent> le tropaire, mode 1: *Ta nais-*
sance, ô Théotocos. La procession monte au Forum, où
les psaltes chantent le *Gloria Patri*; elle se dirige ensuite vers les
Chalcoprataia, et le patriarche y fait sont entrée.

<A la Liturgie,> il n'y a pas d'antiphones, mais on chan-
te tout de suite le trisagion. Prokeimenon, mode 3: *Lc 1,46-47*;
1er stique: *ibid.* 48; 2e stique: *ibid.* 49. Apôtre: *Gal 4,22-27*. Un
autre: *Phil 2,5-11*. Alléluia, mode 4: *ps 131,1-2*. Evangile: *Lc*
10,38-42; 11,27-28. Koinonicon: *ps 115,4*. On dit le même à la fête
de l'Assomption.

(1) La *proanagnosis* est une lecture qui remplit l'intervalle entre deux
offices. On y lit un livre de l'Écriture Sainte, la vie d'un saint ou les homé-
lies des Pères.

(2) La récitation de la prière du trisagion avant une procession a
lieu même lorsqu'on n'y chante pas le trisagion. Cette hymne a été con-
servée dans les processions des rogations, p. ex., le 1er et le 25 septembre,
le 6 novembre.

6* Μηνὶ τῷ αὐτῷ Θ', μνήμη τῶν ἁγίων Ἰωακείμ καὶ Ἀννης. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σὺναξις ἐν τῷ ἑξα||έρῳ οἴκῳ τῆς Θεοτόκου, πλησίον ταύτης τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἐν τοῖς Χαλκοπρατείσις.

Εἰς τὸν ν' λέγεται τροπάριον, ἦχος βαρύς· Χαῖρε, κεχαριτωμένη Θεοτόκε Παρθέने, λιμὴν καὶ προστασία τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων· ἐκ σοῦ γὰρ ἐσαρκώθη ὁ Αὐτρωτὴς τοῦ κόσμου. Μόνῃ ὑπάρχεις Μήτηρ καὶ Παρθένος, αἰὶ ἡὺλογημένη καὶ δεδοξασμένη. Πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ <ειρήνην δωρήσασθαι πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ>. Καὶ εἰς τὸ γ' ἀντίφωνον τῆς λειτουργίας λέγεται θεοτόκιον ἄλλο, ἦχος ὁ αὐτός· Γ' Ἀγιωτέρα 10 τῶν Χερουβίμ. Προκείμενον, ἦχος πλ. β'· Εὐφράνθητε ἐπὶ Κύριον καὶ ἀγαλλιᾶσθε. Στίχος· Μακάριοι ὧν ἀφένθησαν αἱ ἀνομίαι. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Γαλάτας· Ἀδελφοί, ὁ καρπὸς τοῦ Πνεύματος ἐστὶν ἀγάπη, τέλος· καὶ οὕτως ἀναπληρώσατε τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ. Ἀλληλούια, ἦχος α'· Σωτηρία τῶν δικαίων παρὰ Κυρίου, ἕως· θλίψεως. Εὐαγγέλιον 15 κατὰ Λουκᾶν, κεφ. οδ'· Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἐαυτοῦ μαθηταῖς, τέλος· τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ ποιῶντες αὐτόν. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε. Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Σευηριανοῦ [...]. Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Χαρίτωνος. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σὺναξις ἐν τῷ Δευτέρῳ.

20 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τῶν ἁγίων πατέρων τῶν συναχθέντων ἐν Ἐφέσῳ, συνόδῳ Γ', καὶ καθελόντων τὸν δυσσεβῆ Νεστόριον.

Τροπάριον εἰς τὸν ν' καὶ εἰς τὴν εἴσοδον, ἦχος πλ. α'· Ἀγιωτέρα τῶν Χερουβίμ. Εἰς τὸ Δόξα, ἦχος βαρύς· Χαῖρε, κεχαριτωμένη Θεοτόκε Παρθέने, λιμὴν καὶ προστασία. Προκείμενον, ἦχος 25 πλ. β'· Εὐφράνθητε. Στίχος· Μακάριοι ὧν ἀφένθησαν αἱ ἀνομίαι. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Ἀδελφοί, εἶχεν ἡ πρώτη σκηνή, τέλος· καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων. Ἀλληλούια, ἦχος α'· Σωτηρία τῶν δικαίων παρὰ Κυρίου. Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν, κεφ. οθ'· Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἐαυτοῦ μαθηταῖς· οὐδεὶς λύχρον ἄρας, τέλος· καὶ ποιῶν- 30 τες αὐτόν. Κοινωνικόν· Μνήμη δικαίου.

10 Ps 31,11.1 12 Gal 5,22-6,2 14 Ps 36,39 || Lc 8,16-21
16 Ps 32,1 25 Ps 31,11.1 26 Hebr 9,1-7 27 Ps 36,39 28 Lc 8,16-21
30 Prov 10,7

2 Τελεῖται usq 3 Χαλκοπρατ. om P Fa Ox 4 Εἰς τὸν ν' usq
16 Ἀγαλλ. om P Fa Ox 9 Ἀγιωτέραν H 21 γ' δ' H 22 Τρο-
πάριον usq 30 δικαίου om Ox || καὶ εἰς usq πλ. α' om Fa 23 Εἰς τὸ usq
24 προστασία om P Fa 25 ἦχ. β' P 30 Μνήμη δικ.] Ἀγαλλιᾶσθε
(ps 32,1) P Fa

9. Les ss. Joachim et Anne. Leur synaxe a lieu au sanctuaire de la Théotocos aux Chalcoprataia, près de cette Grande Eglise (1).

<ACOLOUTHIE> Au ps 50 <de l'orthros>, tropaire, mode grave: *Réjouis-toi, pleine de grâce, Mère de Dieu et Vierge, Havre et Avocate* (2). Au troisième antiphone de la Liturgie, on chante un autre tropaire du même mode: *Plus sainte que les Chérubins* (3). Prokeimenon, mode 2 pl.: ps 31,11; stique: *ibid.* 1. Apôtre: Gal 5,22-6,2. Alléluia, mode 1: ps 36,39. Evangile: Lc 8,16-21. Koinonicon: ps 32,1.

Le même jour, le s. martyr Sévérien [...].

Le même jour, le s. martyr Chariton. Sa synaxe a lieu dans la Seconde (4).

Le même jour, <mémoire> des ss. Pères réunis à Ephèse, au troisième synode, qui condamnèrent l'impie Nestorius.

<ACOLOUTHIE> Tropaire au ps 50 <de l'orthros> et à l'Entrée <de la Liturgie>, mode 1 pl.: *Plus sainte que les Chérubins*. Au Gloria Patri, <tropaire>, mode grave: *Réjouis-toi, pleine de grâce, Mère de Dieu et Vierge, Havre et Avocate*. Prokeimenon, mode 2 pl.: ps 31,11; stique: *ibid.* 1. Apôtre: Hebr 9,1-7. Alléluia, mode 1: ps 36,39. Evangile: Lc 8,16-21. Koinonicon: Prov 10,7.

9 sept. — P Joachim, Anne. — Sévérien. — Chariton. — Fa Ox
Joachim, Anne. — Sévérien. — Concile d'Ephèse.

(1) JANIN, *Eglises*, 249.

(2) Cf. le 1er septembre.

(3) Cf. le 31 juillet.

(4) JANIN, *Eglises*, 516.

6^v || **Μηνὶ τῷ αὐτῷ ι'**, ἡ προσκύνησις γίνεται τῶν τιμίων ξύλων ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, ἀπὸ τῆς ἑως ἑως ὥρας ς', ἀνδρῶν συνερχομένων κατὰ τὸ σύνηδες.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τῆς ἀθλήσεως τοῦ ἁγίου μάρτυρος Βαρι-
5 ψαββᾶ [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἀθλησις τῶν ἁγίων τριῶν παρθένων καὶ γνησίων ἀδελφῶν Μηνοδώρας, Μητροδώρας καὶ Νυμοδώρας [...].

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ια', ἡ προσκύνησις ὁμοίως τελεῖται τῶν τιμίων ξύλων, ἀνδρῶν συνερχομένων κατὰ τὸ σύνηδες.

10 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἀθλησις τῆς ἁγίας μάρτυρος Θεοδώρας.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἀθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Διοδώρου καὶ Διδύμου [...].

7^r Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἀθλησις τῆς ἁγίας μάρτυρος Ἰας τῆς περισίσης [... || ...].

15 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν καὶ ὁμολογητοῦ Πέτρου ἀρχιεπισκόπου Νικαίας, καὶ ἀθλησις τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Δημητρίου καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Εὐανθίας, καὶ Δημητρίου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιβ', ὁμοίως τελεῖται ἡ προσκύνησις τῶν τιμίων 20 ξύλων τοῦ ἀχράντου Σταυροῦ, γυναικῶν συνερχομένων κατὰ τὸ σύνηδες.

Καὶ ἀθλησις τοῦ ἐν ἁγίοις <πατρὸς ἡμῶν> ἐπισκόπου γενομένου Ἰταλίας καὶ μάρτυρος Αὐτονόμου [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἁγίου μάρτυρος Κορνοῦτου [...].

25 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἀθλησις τοῦ ἁγίου Θεοδώρου τοῦ ἐν Ἀλεξαν-
δρείᾳ [...]

1 ξύλων *add* τροπ. ἡχ. α'· Σῶσον, Κύριε. Ἀντὶ τοῦ τρισαγίου· Τὸν Σταυρόν σου. Προκείμ. ἡχ. βαρ.· Κύριος ἰσχύς. Στίχ. Ἐνέγκατε (ps 28,11^a.1). 1 Cor 2,6-9. Ἀλληλ. ἡχ. α'· Ὁ Θεὸς ὁ διδοὺς (ps 17,48). Mt 10,37-11,1 Fa 2 ἐν τῇ ἁγιωτ. usq 3 σύνηδες om P Fa Ox 8 ἡ προσκύνησις usq 9 σύνηδες om P 9 ξύλων *add* τροπ. ἡχ. α'· Σῶσον, Κύριε. Ἀντὶ τοῦ τρισαγίου· Τὸν Σταυρόν σου. Προκείμ. ἡχ. α'· Γένοιτο. Στίχ. Ἀγαλλιᾶσθε (ps 32,22^a.1). 1 Cor 1,10-18. Ἀλληλ. ἡχ. α'· Τὰ ἐλέη σου (ps 88,2^a). Io 3,16-21. Κοινων. Αἰνεῖτε (ps 148,1^a) Fa || ἀνδρῶν usq σύνηδες om Fa Ox 19 ὁμοίως usq 20 σύνηδες om P 20 γυναικῶν usq σύνηδες om Fa Ox 25 Ἀλεξανδρ. *add* τροπ. ἡχ. α'· Σῶσον, Κύριε. Προκείμ. ἡχ. γ'· Ψάλατε. Στίχ. Πάντα τὰ ἔθνη (ps 46,7.2). Eph 2,14-22. Ἀλληλ. ἡχ. πλ. δ'· Ἐντεινον (ps 44,5). Io 12,25-36^a. Κοινων. Αἰνεῖτε (ps 148,1). Ἐσπέρας, εἰς τὴν παραμονὴν τῶν ἐγκαίνων <τῆς ἁγ. Ἀναστάσεως> λέγονται ἀναγνώσματα γ' 1 Reg 8,22-36; Prov 3,19-34; ibid. 9,1-11. Τροπ. ἡχ. δ'· Ὡς τοῦ ἄνω στερεώματος Fa

10. L'adoration du Saint Bois <de la Croix>, dans la Grande Eglise, depuis l'aurore jusqu'à la sixième heure. Les hommes y viennent selon la coutume (1).

Le même jour, le s. martyr Baripsabbas [...].

Le même jour, les trois saintes sœurs vierges et martyres Ménodore, Métrodore et Nymphodore [...].

11. L'adoration du Saint Bois. Les hommes y viennent selon la coutume.

Le même jour, la ste martyre Théodora.

Le même jour, les ss. martyrs Diodore et Dydime [...].

Le même jour, la ste martyre Ia la Perse [...].

Le même jour, notre bienheureux père et confesseur Pierre, archevêque de Nicée, et le s. hiéromartyr Démétrius, sa femme Evanthie et son fils Démétrien.

12. L'adoration du Saint Bois de la Croix. Les femmes y viennent selon la coutume.

Le s. martyr Autonome, évêque d'Italie [...].

Le même jour, le s. martyr Cornutus [...].

Le même jour, le s. martyr Théodore d'Alexandrie [...].

10 sept. — P Adoration du Saint Bois. — Baripsoubas. — Ménodore etc. — Fa Adoration. — Ménodore etc. — Barypsabbas. — Plouchérie (*sic*). — Paul de Nicée. — Ox Adoration. — Ménodore etc. — Barypsabbas. — Pulchérie.

11 sept. — P Diodore, Dydime. — Ia. — Théodora. — Pierre de Nicée. — Démétrius, Evanthie, Démétrien. — Fa Adoration du Saint Bois. — Théodora. — Ia. — Diodore, Dydime. — Pierre de Nicée. — Ox Adoration. — Théodora. — Ia. — Corneille centurion. — Diodore, Dydime.

12 sept. — P Autonome. — Cornutus. — Théodore. — Fa Adoration du Saint Bois. — Autonome. — Cornutus. — Théodore. — Macédonius, Théodule, Tatien. — Démétrius, Evanthie, Démétrien. — Daniel du Thassios. — Ox Adoration du Saint Bois. — Autonome. — Coronatus.

(1) Le *Codex Sirmondianus* (XIIe-XIIIe ss.), utilisé comme manuscrit-base à l'édition du Propylaeum, dit (*Propyl.*, col. 34): « Depuis le 10 jusqu'au 13 septembre, on expose en haut, dans la Grande Eglise, le précieux Bois <de la Croix>. Les hommes y entrent et l'adorent jusqu'à l'élévation du pain sacrifié chaque jour, Notre-Seigneur Jésus-Christ, dans la Liturgie. Au chant du <tropaire>: *Sauve ton peuple, Seigneur*, et, au lieu de trisagion, du: *Nous adorons ta Croix, Seigneur*, on l'enlève. Le lendemain on l'expose de nouveau jusqu'à l'heure indiquée. Le troisième jour de l'exposition, les femmes viennent aussi adorer <le saint Bois> ».

7^v Μηνὶ τῷ αὐτῷ γ', ὁμοίως ἡ προκύνησις γίνεται τῶν τιμίων
ξύλων τοῦ Σταυροῦ, καὶ <ἡ ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων> Ἡλεῖ,
Ζωτικῷ, Λουκιανοῦ καὶ Οὐαλεριανοῦ, ἐπὶ Λικινίου βασιλέως [... || ...].

Δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι τὰς τέσσαρας ἡμέρας τῆς προσκυνήσεως, εἰς τὸν ν' καὶ εἰς
5 τὸ τρίτον ἀντίφωνον τῆς λειτουργίας καὶ εἰς τὸ τρισάγιον ψάλλεται· Τὸν Σταυρόν
σου προσκυνούμεν, Δέσποτα.

Σαββάτῳ πρὸ τῆς Ὑψώσεως, ὁ ἀπόστολος πρὸς Κορινθίους
ἐπιστολῆς α'· Ἀδελφοί, σοφίαν λαλοῦμεν ἐν τοῖς τελείοις, τέλος· ἃ ἡ-
τοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον,
10 κεφ. 4β'· Εἶπεν ὁ Κύριος· ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμέ, τέλος·
οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ.

Κυριακῇ πρὸ τῆς Ὑψώσεως, ἀπόστολος πρὸς Γαλάτας· Ἀδελ-
φοί, ἴδετε πηλίκους ὑμῖν γραμμασιν, τέλος· ἡ χάρις τοῦ Κυρίου
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν, ἀδελφοί, ἀμήν. Εὐαγ-
15 γέλιον κατὰ Ἰωάννην, κεφ. κα'· Εἶπεν ὁ Κύριος, οὐδεὶς ἀναβέβηκεν
εἰς τὸν οὐρανόν, τέλος· ἀλλ' ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ.

Τῇ παραμονῇ τῆς Ὑψώσεως, μετὰ τὴν ἀνοιξιν τῆς ἐκκλησίας,
καὶ τὸ α' ἀντίφωνον, καὶ τὸ τελευταῖον, καὶ τὸ Κύριε, ἐκέκραξα, καὶ τὴν
εἴσοδον τοῦ πατριάρχου, καὶ τὰ τρία ἀντίφωνα τὰ μικρά, γίνεται εὐχὴ
20 συναπτὴ μετὰ τῶν αἰτήσεων, καὶ λέγεται προκείμενον, ἥχος πλ. β'·
Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν. Στίχος· Ἐνεδύσατο. Καὶ ἀναγνώσματα τρία.
Τὸ α', τῆς Ἐξόδου· Ἐξῆρε Μωυσῆς τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ, τέλος· ἐγὼ

7 1 Cor 2,6-9 9 Mt 10,37-42 12 Gal 6,11-18 15 Io 3,13-17
18 Ps 140 21 Ps 92,1^a.1^b 22 Ex 15,22-26

1 ὁμοίως usq 2 Σταυροῦ om P 3 βασιλέως add Τῇ αὐτῇ ἡμ., τοῦ
ἀγ. Ἰουλιανοῦ... κ. τῆς ἀγ. μάρτ. Ὀλυμπιοδώρας. Εὐαγγ. Io 12,25<-36^a> P,
add τροπ. εἰς τὸν ν' προεγράφη. Προκείμ. ἥχ. δ'· Τῷ οἴκῳ. Στίχ.· Ὁ Κύριος
(ps 93,5.1). Hebr. 3,1<-14>. Ἀλληλ. ἥχ. α'· Οἱ θεμέλιοι (ps 86,1). Io 10,
22-28^a. Κοινων. Ποτήριον (ps 115,4) Fa 4 Δεῖ usq 6 Δέσποτα om P Ox ||
τεσσάρων om Fa || Εἰς τὸ τρίτον usq λειτουργ. om Fa 5 Τρίτον] τρισά-
γιον H 7 Σαββάτῳ usq 11 αὐτοῦ om Ox || Ὑψώσεως add προκείμ. ἥχ. α'·
Γένοιτο. Στίχ. Ἀγαλλιᾶσθε (ps 32,22.1) Fa 9 αὐτὸν add Ἀλληλ. ἥχ. α'·
Τὰ ἐλέη (ps 88,2) Fa 10 πατέρα usq ἐμέ] τὴν ψυχὴν (perperam) Fa 12 Κυ-
ριακῇ usq 16 αὐτοῦ om Ox || Ὑψώσεως add προκείμ. ἥχ. γ'· Ψάλατε. Στίχ.·
Πάντα τὰ ἔθνη (ps 46,7.2) Fa 14 ἀμήν add Ἀλληλ. ἥχ. δ'· Ἐντεινον
(ps 44,5) Fa 16 αὐτοῦ add Κοινων. Αἰνεῖτε (ps 148,1) Fa 17 Τῇ
παραμ. usq p. 28,10 τάξιν om Ox || μετὰ τὴν usq 19 μικρά] ἐσπέρας μετὰ τὸ
Κύριε, ἐκέκραξα P, usq 21 Ἐνεδύσατο] εἰς τὸ πλήρωμα τοῦ λυχνικοῦ Fa

13. L'adoration du précieux Bois de la Croix. Les ss. martyrs
Eli, Zotique, Lucien et Valérien, sous l'empereur Licinius [...].

Pendant les quatre jours de l'adoration <de la Croix>, au ps 50,
au troisième antiphone de la Liturgie et à <la place du> trisagion on chante
Nous adorons ta Croix, ô Maître, <et nous glorifions ta sainte résurrection>.

Samedi avant l'Exaltation <de la Croix>. Apôtre: 1 Cor
2,6-9. Evangile: Mt 10,37-42.

Dimanche avant l'Exaltation <de la Croix>. Apôtre: Gal
6,11-18. Evangile: Io 3,13-17 (1).

A la paramonie de l'Exaltation <de la Croix>, après l'ou-
verture de l'église, on dit le premier antiphone (2), le dernier et
le Seigneur, j'ai crié (ps 140). Après l'entrée du patriarche et les
trois petits antiphones, on récite la prière synaptie avec les de-
mandes et l'on dit le prokeimenon, mode 2 pl.: ps 92,1^a; sti-

13 sept. — P Macrobe, Gordien, Zotique, Lucien, Valérien. — Julien. —
Olympiodora. — Fa Dédicace de l'Anastasis. — Adoration du Saint Bois. —
Corneille. — Gordien, Macrobe. Eli, Zotique, Lucien, Valérien. — Julien. —
Olympiodora. — Ox Macédonius, Théodule, Tatien. — Daniel du Thassios. —
Adoration du Saint Bois. — Macrobe, Gordien, Eli, Zotique, Lucien, Va-
lérien. — Pierre d'Atroas. — Dédicace de l'Anastasis. — Cronidès, Léon,
et comp.

(1) Au XIe siècle (ms Fa), on ajoute déjà un prokeimenon et un allé-
luia propres à l'office du samedi et à celui du dimanche avant l'Exaltation
de la Croix.

(2) C.-à-d. le *Incline, Seigneur* (ps 85).

8^r γάρ εἰμι Κύριος ἰώμενός σε. Τὸ β', Παροιμιῶν· Υἱέ, μὴ ὀλιγώρει παι-
δεῖας Κυρίου, τέλος· ὡς ἐπὶ Κύριον ἀσφαλῆς. Τὸ γ', προφητείας Ἑσα-
ίου· || Τάδε λέγει Κύριος· ἀνοιχθήσονται πύλαι Ἱερουσαλήμ, τέλος·
ἐξαιρούμενός σε ὁ Θεός, ὁ ἅγιος τοῦ Ἰσραήλ.

5 Καὶ μετὰ τοῦτο λέγουσιν οἱ ψάλται τροπάριον, ἦχος α'. Σῶσον,
Κύριε, τὸν λαόν σου, καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου, νίκας τοῖς
βασιλεῦσιν κατὰ βαρβάρων δωρούμενος, καὶ τὸ σὸν φυλάττων διὰ τοῦ
Σταυροῦ σου πολίτευμα. Καὶ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ τροπαρίου,
λέγει ὁ διάκονος· Σοφία, καὶ ἀνέρχεται προανάγνωσις, καὶ λοιπὸν ἡ
10 παννυχὶς κατὰ τάξιν.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ἰδ', ἡ Ὑψωσις τοῦ τιμίου Σταυροῦ ἥτις γίνεται
ἐν τῇ ἁγιοτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, ἀπὸ ἐσπέρας τῆς παννυχίδος τελου-
μένης.

Τὸν δὲ ὄρθρον ποιοῦσιν ἐν τῷ ἄμβωνι, καὶ εἰς τὸν ν' λέγονται
15 τροπάρια τὰ μέλλοντα γραφήσεσθαι. Τοῦ δὲ ὕμνου ψαλλομένου, κατέρ-
χεται ὁ πατριάρχης καὶ εἰσοδεύει, καὶ ἀνέρχονται οἱ ψάλται ἐν τῷ
ἄμβωνι καὶ ἀπάρχονται τῶν τροπαρίων οὕτως·

Τροπάριον α', ἦχος β'. Τὸν ζωοποιὸν Σταυρὸν τῆς σῆς ἀγαθό-
τητος, ὃν ἐδώρησας ἡμῖν τοῖς ἀναξίοις, Κύριε, σοὶ προσάγομεν εἰς
20 πρεσβείαν· σῶζε τοὺς βασιλεῖς καὶ τὴν πόλιν ἱκετεύοντας, μόνε Φι-
λάνθρωπε.

Τροπάριον β', ἦχος α'. Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν σου (τοῦτο προγέ-
γραπται).

Τροπάριον γ', ἦχος βαρύς· Ἡ Ἐκκλησία βοᾷ σοι, Χριστέ ὁ Θεός,
25 ἐν κέδρῳ καὶ πύκνῃ καὶ κυπαρίσσῳ προσκυνούσά σοι· νίκας τοῖς βασι-
λεῦσιν ἡμῶν διὰ τῆς Θεοτόκου δωρούμενος, ἐλέησον ἡμᾶς.

Τροπάριον δ', ἦχος πλ. β'. Σήμερον τὸ προφητικὸν πεπλήρωται
λόγιον· ἰδοὺ γὰρ προσκυνούμεν εἰς τὸν τόπον οὗ ἔστησαν οἱ πόδες σου,

1 Prov. 3,11-18

2 Is 60,11-16

1 ἰώμενός σε add προκείμ. ἦχ. δ'· Ἐδωκας. Στίχ.· Ὁ Θεός, ἀπάσω (ps
59,6.3) P 2 ἀσφαλῆς add προκείμ. ἦχ. α' (ἦχ. δ' Fa)· Ὁ Θεός ἡμῶν.
Στίχ.· Ἰνα τί (ps 73,12.1) P Fa 11 ἥτις usq 12 τελομένης om P Fa, usq
p. 32,25 ιγ' om Ox 14 Τὸν δὲ usq 16 εἰσοδεύει] Εἰς τὸν ὄρθρον, μετὰ τὸ
Δόξα ἐν ὑψίστοις λεγομένου τρισαγίου γίνεται εἴσοδος τοῦ πατριάρχου, κ. ἔμπροσ-
θεν αὐτοῦ εἰσέρχονται τὰ τίμια ξύλα βασταζόμενα ὑπὸ τοῦ σκευοφύλακος, ὀψικευ-
όντων τῶν διακόνων μετὰ κηρῶν, καὶ ἀποτίθενται ἐν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ P Fa abhinc
usq p. 32,23 ἦχος δ' deest fol. in P 18 Τροπ. α' usq 21 Φιλάνθρ. om
hic Fa 27 Τροπ. δ' usq p. 30,2 Φιλάνθρ. om Fa

que: *ibid.* 1°. Il y a trois lectures: *Ex* 15,22-26; *Prov* 3,11-18; *Is* 60,11-16.

Après cela, les psaltes chantent ce tropaire, mode 1: *Sauve ton peuple, Seigneur, et bénis ton héritage, en accordant aux empereurs la victoire contre les barbares et en gardant par ta Croix cet empire qui t'appartient.* Lorsque le tropaire est terminé, le diacre dit: *Sagesse*, et l'on commence une lecture. Ensuite, la *pannychis* selon l'ordo.

14. L'EXALTATION DE LA PRÉCIEUSE CROIX, qui a lieu à la Grande Eglise depuis le soir par la célébration de la *pannychis*.

<ACOLOUTHIE> On célèbre l'orthros à l'ambon. Au ps 50, on chante les tropaires qu'on citera plus bas. Pendant le chant de l'hymne (1), le patriarche descend et fait son entrée. Les psaltes montent à l'ambon et commencent les tropaires, ainsi:

1er tropaire, mode 2: *La Croix vivifiante, que tu nous as donnée dans ta bonté, Seigneur, à nous qui en sommes indignes, nous te la présentons comme médiatrice: garde en sûreté les empereurs et la ville qui te supplie, ô seul Philanthrope!*

2e tropaire, mode 1: *Sauve ton peuple, Seigneur* (écrit plus haut).

3e tropaire, mode grave: *En t'adorant sur le cèdre, le pin et le cyprès, ô Christ Dieu, l'Eglise te crie: Par la Théotocos, accorde la victoire aux empereurs et aie pitié de nous!*

4e tropaire, mode 2 pl.: *Aujourd'hui s'est accomplie la parole prophétique, car nous adorons le lieu où se tinrent tes pieds, Seigneur, et, en recevant le Bois du salut, nous avons obtenu par les prières de la Théotocos, la libération des passions <causées> par le péché, ô seul Philanthrope!*

5e tropaire, mode 2 pl.: *Sitôt que fut planté le bois de ta Croix, Seigneur, les fondements de la mort s'ébranlèrent: car celui que l'Hadès avait voracement avalé, il le vomit avec tremblement. Tu nous as montré ton salut, ô Saint, et nous te glorifions. Fils de Dieu, aie pitié de nous!*

14 sept. — P Exaltation Croix. — Papas. — Fa Exaltation Croix. — Papas. — Placille. — Jean Chrysostome. — Ox Exaltation Croix. — Jean Chrysostome. — Papas. — Syméon frère du Seigneur. — 6e Concile.

(1) Cette hymne est le trisagion, cf. P et Fa: « A l'orthros, après le *Gloria in excelsis*, pendant qu'on chante le trisagion, le patriarche fait son entrée. Devant lui, le skeuophylax, escorté de diacres avec des cierges, porte le précieux Bois. On dépose le Saint Bois sur la Sainte Table ».

Κύριε, καὶ ξύλον σωτηρίας δεξάμενοι, τῶν ἐξ ἁμαρτίας παθῶν ἔλευ-
θερίας ἐτύχομεν, πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, μόνε Φιλάνθρωπε.

Τροπάριον ε', ἤχος πλ. β'. Μόνον ἐπάγη τὸ ξύλον τοῦ Σταυροῦ
σου, τὰ θεμέλια ἐσαλεύθη τοῦ θανάτου, Κύριε· ὃν γὰρ κατέπιεν πόθῳ
5 ὁ Ἀδης, Ἰαήμεσε τρόμῳ. Ἐδειξας ἡμῖν τὸ σωτήριόν σου, Ἀγιε, καὶ
δοξολογοῦμέν σε· Υἱὲ Θεοῦ, ἐλέησον ἡμᾶς.

Τροπάριον ζ', ἤχος δ'. Ὁ ὑψωθείς ἐν τῷ Σταυρῷ ἐκουσίως, τῇ
ἐπωνύμῳ σου καινῇ πολιτείᾳ τοὺς οἰκτιρομένους σου δώρησαι, Χριστέ ὁ
Θεός· εὐφρανεν ἐν τῇ δυνάμει σου τοὺς πιστοὺς βασιλεῖς ἡμῶν, νίκας
10 χορηγῶν αὐτοῖς κατὰ τῶν πολεμίων, τὴν συμμαχίαν ἔχοντας τὴν σὴν,
ὄπλον εἰρήνης, ἀήττητον τρόπαιον.

Ψαλλομένων οὖν τῶν τροπαρίων πολλάκις, πρὸ τοῦ λεχθῆναι
πάντα, τῆς ὥρας κατεπειγούσης, ἀνέρχεται ὁ πατριάρχης ἐν τῷ ἄμβωνι,
8ν βασταζομένων ἔμπροσθεν αὐτοῦ τῶν τιμίων ξύλων σὺν τῇ θήκῃ,
15 καὶ μετὰ τὸ ἀνερθεῖν αὐτά, ὁ ἀρχιδιάκονος ἄφαιρεῖ ἐξ αὐτοῦ τὸ ὠμο-
φόριον, καὶ εἰς γόνυ κλιθεὶς ὁ πατριάρχης καὶ προσερεισθεὶς τῇ γῇ,
βάλλει μετάνοιαν, καὶ τε σάββατόν ἐστιν καὶ τε κυριακή, καὶ εὐχεται
ἐν τῷ ἄμβωνι. Καὶ οὕτως ἐγειρόμενος, λαμβάνει τὸν Σταυρὸν ταῖς χερσὶν
αὐτοῦ καὶ τοῦτον ὕψοι, συνόντος αὐτῷ τοῦ συγκέλλου ὀπισθεν καὶ τοῦ
20 λαοῦ κραζόντων τὸ Κύριε, ἐλέησον. Καὶ εἰθ' οὕτως ποιεῖ τὴν α' καὶ β'
καὶ γ' ὕψωσιν. Καὶ μετὰ τὴν τρίτην ὕψωσιν κατέρχεται ὁ πατριάρχης
ἐν τῷ βήματι καὶ γίνεται προσκύνησις τῶν τιμίων ξύλων.

3 Τροπ. ε' usq 6 ἡμᾶς om hic Fa 5 ἀπέμισε H 7 Τροπ. ζ'
usq 11 τρόπαιον om hic Fa 12 Ψαλλομένων usq 13 κατεπειγούσης] καὶ γενο-
μένης ἐκτενῆς Fa 15 κ. μετὰ usq αὐτὰ om Fa || ἀρχιδιάκ.] διάκονος Fa ||
ἀφαιρεῖται H 16 κ. εἰς γόνυ usq γῇ om Fa 17 καὶ usq 18 ἄμβωνι
om Fa 19 κ. τοῦ λαοῦ usq 22 ξύλων] Δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι ἐν τῇ πρώτῃ ὕψω-
σει λέγεται ρ' τὸ Κύριε, ἐλέησον, καὶ ἐν τῇ β' π', καὶ ἐν τῇ γ' ξ'. Εἴτα ἀπὸ τῆς
κατὰ ἀνατολὴν στάσεως μεταφέρει πρὸς τὸν νότον καὶ ποιεῖ ὁμοίως. Εἴτα πρὸς
δύσιν, ἀκκεῖθεν πρὸς ἄρκτον. Καὶ μετὰ ταῦτα λέγεται τροπ. ἤχ. πλ. β'. Μόνον
ἐπάγη. Καὶ λέγεται γ' κ. λέγουσιν Δόξα, καὶ νῦν εἰς δευτέρον ἤχον, ἤχ. β'. Τὸν
ζωοποιῶν, κ. γενομένης ἐκτενῆς πάλιν ποιεῖ τὴν β' ὕψωσιν, κ. μετὰ τὸ πληρῶσαι
τὰ τέσσαρα μέρη, ἄρχονται τροπ. ἤχ. γ'. Ἐν κυπαρίσσῳ κ. πεύκῃ κ. κέδρῳ ἀνυ-
ψωθείς, κ. λέγεται καὶ τοῦτο γ'. <Δόξα, καὶ νῦν> Σωτηρίαν εἰργάσω ἐν μέσῳ τῆς
γῆς, Χριστέ ὁ Θεός. Καὶ πάλιν γενομένης ἐκτενῆς ποιεῖ κ. τὴν γ' ὕψωσιν, ὁμοίως
τῶν λοιπῶν. Καὶ μετὰ τὸ πληρῶσαι λέγεται τροπ. ἤχ. δ'. Ὁ ὑψωθείς, κ. λέγεται
καὶ τοῦτο γ'. Δόξα, καὶ νῦν, πλ. β'. Σήμερον τὸ προφητικόν. Καὶ εἰθ' οὕτως γίνεται
ἡ προσκύνησις, λέγοντος τοῦ λαοῦ τροπ. πλ. β'. Τὸν Σταυρὸν σου προσκυνούμεν.
Δεῦτε πάντες προσκυνήσωμεν. Προκείμε. τοῦ ὁρθρου· Στιχ.· Ὁ Θεός βασιλεὺς.
Στιχ.· Ἰνα τί (ps 73,12.1). Πᾶσα πνοὴ (ps 150,6). Io 12, 28-36^a. Εἰς τὸν ν',
τροπ. ἤχ. α'. Σῶσον, Κύριε Fa

6e tropaire, mode 4: *Toi qui fus volontairement élevé sur la Croix, Christ Dieu, fais miséricorde au peuple nouveau qui porte ton nom. Réjouis dans ta puissance nos fidèles empereurs, en leur accordant la victoire contre leurs ennemis, puisqu'ils possèdent ton alliance, arme pour la paix, victoire infailible.*

Pendant qu'on chante les tropaires à plusieurs reprises, si le temps presse, avant qu'on ne les ait chantés tous, le patriarche monte à l'ambon. On porte devant lui le précieux Bois dans le reliquaire et, après que l'archidiaque l'a élevé, on enlève l'omophorion au patriarche; celui-ci fléchit le genou et, s'appuyant à terre, fait une métanie, même si c'est un samedi ou un dimanche, et il prie sur l'ambon. Ensuite, il se relève; il prend la Croix avec ses mains et l'élève (1); le syncelle l'assiste en retrait et le peuple clame: *Kyrie, eleison* (2). Ensuite il fait la première, la deuxième et la troisième élévation (3). Après la troisième, il descend au béma et <ensuite> a lieu l'adoration du Saint Bois (4).

(1) **Ox** ajoute: « Puis, il se tourne de l'orient vers le midi et il fait de même, ensuite vers l'occident et, finalement, vers le nord. Après cela, on dit le tropaire, mode 2 pl.: *Sitôt que fut planté le bois*, trois fois, et l'on dit le *Gloria Patri* avec le <tropaire>, mode 2: *La Croix vivifiante*, on récite une ecténie et ensuite on fait la deuxième élévation ».

(2) **Ox**: « A la première élévation, on dit le *Kyrie, eleison* cent fois, à la deuxième, quatre-vingt, et à la troisième soixante fois ».

(3) **Ox**: « On fait la deuxième élévation; finie <l'ostension> vers les quatre côtés, on commence le tropaire, mode 3: *Élevé sur le cyprès, le pin et le cèdre*, trois fois. <*Gloria Patri*:> *Tu as accompli le salut au milieu de la terre, Christ Dieu*. On récite encore une ecténie et l'on fait la troisième élévation, comme les autres. Lorsqu'on termine, on dit le tropaire, mode 4: *Toi qui fus volontairement*, trois fois. *Gloria Patri, et nunc*, mode 2 pl.: *Aujourd'hui s'est accompli*. Ensuite, a lieu l'adoration, tandis que le peuple chante: *Nous adorons la Croix. Venez adorons tous et prosternons-nous* ».

Chaque élévation comportait donc une ostension du Saint Bois vers les quatre points cardinaux, pendant que le peuple répétait le *Kyrie, eleison*. Entre deux élévations on chantait des tropaires et l'on disait une ecténie. Après l'adoration on commençait la Liturgie.

La répétition du *Kyrie, eleison* cent fois était fort ancienne, voire préchrétienne. Le chiffre 100 résumait la valeur numérique des mots *ἐπ'ἀγαθὰ* (= pour le bien) ou *βοήθια* (secours). L'anagramme du Christ, formé d'un P dont le trait vertical est barré comme en forme de croix, était interprété comme signifiant « la Croix est notre secours ». Cf. F. S. DÖLGER, *Sol salutis*, Münster 1920, pp. 60-61.

(4) On plaçait le Saint Bois « in dextera parte altaris templi », sur une table de marbre qui couvrait la porte du sépulcre du Seigneur. Cf.

Ἀντίφωνον δὲ οὐ λέγεται, ἀλλ' εὐθὺς οἱ ψάλλται, ἀντὶ τοῦ τρισαγίου, ἱψάλλουσιν, <ἤχος> πλ. β'. Τὸν Σταυρόν σου προσκυνοῦμεν, Δέσποτα. Τὸ προκείμενον, ἤχος βαρύς, ψαλμὸς ἱψή'. Ὑψοῦτε Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν. Στίχος. Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν, ὀργιζέσθωσαν λαοί, 5 ἕως· ἡ γῆ. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῆς α' (ὃς λέγεται καὶ τῇ ἀγίᾳ παρασκευῇ). Ἀδελφοί, ὁ λόγος τοῦ Σταυροῦ, τέλος· Θεοῦ δύναμιν καὶ Θεοῦ σοφίαν. Λέγεται δὲ καὶ οὗτος· Ὅτι τὸ μωρὸν τοῦ Θεοῦ σοφώτερον τῶν ἀνθρώπων ἐστίν, τέλος· εἰ μὴ Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον. Ἀλληλούια, ἤχος α', ψαλμὸς ογ'. Μνήσθητι 10 τῆς συναγωγῆς σου. Στίχος β'. Ὁ δὲ Θεὸς βασιλεὺς ἡμῶν, ἕως· ἐν μέσῳ τῆς γῆς. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην, κεφ. ρπθ'. Τῷ καιρῷ ἐκεῖνῳ, συμβούλιον ἐποίησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ κατὰ τὸν Ἰησοῦν, ὅπως αὐτὸν θανατώσωσιν. Καὶ παρεγένοντο πρὸς Πιλάτον λέγοντες· ἄρον ἄρον, σταύρωσον αὐτόν, καὶ λέγει ἕως· οὐχ εὐρίσκω ἐν 15 αὐτῷ αἰτίαν, καὶ ὑπερβαίνει εἰς τὸ κεφ. ρηβ', καὶ λέγει πάλιν· ὁ δὲ Πιλάτος λέγει τῷ Ἰησοῦ· πόθεν εἶ σύ; καὶ λέγει ἕως· εἰ μὴ ἦν σοι δεδομένον ἀνωθεν, καὶ ὑπερβαίνει μικρὸν καὶ λέγει· τότε ὁ Πιλάτος ἀκούσας τὸν λόγον τοῦτον, καὶ λέγει ἕως· ῥωμαῖστί, καὶ ὑπερβαίνει εἰς κεφ. οβ'. ἐβστήκεισαν δὲ παρὰ τῷ Σταυρῷ τοῦ Ἰησοῦ, καὶ λέγει 20 ἕως· μετὰ τοῦτο εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι πάντα τετέλεστο περὶ αὐτοῦ, καὶ ὑπερβαίνει εἰς κεφ. σδ'. καὶ κλίνας τὴν κεφαλὴν παρέδωκεν τῷ πνεύματι, τέλος· καὶ ἀληθινὴ ἐστὶν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ. Κοινωνικόν· Αἰνεῖτε. Ἄλλο, ἤχος δ'. Ἐσημειώθη ἐφ' ἡμᾶς τὸ φῶς τοῦ προσώπου σου.

Δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι ἕως τῆς Ὑψώσεως ψάλλονται εἰς μὲν τὸν ὁρθρον ἀντίφωνα 25 ιβ', εἰς δὲ τὸ λυχνικὸν ἀντίφωνα ιγ'.

9re Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Πάπα [...||...].

3 Ps 98,9.1 5 1 Cor 1,18-24 7 ibid. 1,25-2,2 9 Ps 73,2.12
11 Io (cf. Io 11,47 et Mt 26,59) 19,15; 18,29-39; 19,9-11. 13-20.25-28.30-35.
22 Ps 148,1 23 Ps 4,7

1 Ἀντίφωνον δὲ οὐ λέγ.] Ἀντίφωνα τῆς λειτουργίας· Τὸ α', ψαλμὸς κα'. Ὁ Θεός, ὁ Θεός μου· Ταῖς πρεσβείαις. Στίχ.· Μακράν. Στίχ.· Ὁρῶσαν. Στίχ.· Διευμερίσαντο (ps 21,2^a.2^b.17^c.19). Δόξα· Ταῖς πρεσβ. Καὶ νῦν· Ταῖς πρεσβ. Τὸ β', ψαλμ. ογ'. Ἰνα τί· Σῶσον ἡμᾶς, ὁ ἐκ Παρθένου. <Στίχ.·> Ὁργίσθη. <Στίχ.·> Μνήσθητι. <Στίχ.·> Ὁ Θεός βασιλεὺς (ps 73,1^a.1^b.2^a.12). Δόξα, καὶ νῦν· Ὁ μονογενής. Τὸ γ', ψαλμ. ιη'. Ὁ Κύριος· Σῶσον, Κύριε. <Στίχ.·> Ὁ καθήμενος. <Στίχ.·> Κύριος ἐν Σιών. <Στίχ.·> Ἐξομολογησάσθωσαν. <Εἰσοδικόν·> Ὑψοῦτε (ps 98, 1^a.1^b.2.3.5). Δόξα, καὶ νῦν· Ὁ ὑψωθείς Fa 2 ψαλλομένου H 3 ιβ' H
22 Ps 148,1 om Fa 23 προσώπου σου add Ἐσπέρας, εἰς τὸ λυχνικόν, προ-
κειμ. ἤχ. βαρ.· Ὁ Θεός ἡμῶν. <Στίχ.·> Ἐν ἐξόδῳ (ps 113,11.1) P Fa, praete-
rea <Στίχ.·> Ἡ θάλασσα (ibid. 3) Fa 24 Δεῖ usq 25 ιγ' om P Fa

<A la Liturgie,> on ne chante pas d'antiphone (¹), mais immédiatement les psaltes, au lieu du trisagion, chantent, mode 2 pl.: *Nous adorons ta Croix, ô Maître*. Prokeimenon, mode grave: ps 98,9; stique: *ibid.* 1. Apôtre: 1 Cor 1,18-24, et *ibid.* 1,25-2,2. Alléluia, mode 1: ps 73,2; stique: *ibid.* 12. Evangile: <Introduction inspirée de Io 11,47 et de Mt 26,59> Io 19,15; 18, 29-39; 19,9-11.13-20. 25-28.30-35. Koinonicon: ps 148,1. Un autre, mode 4: ps 4,7.

N. B. — Jusqu'à l'Exaltation <de la Croix>, on chante à l'orthros 12 antiphones et au lucernaire 13 antiphones.

Le même jour, le s. martyr Papas.

(¹) Le ms Fa, plus tardif, a des antiphones pour la Liturgie.

S. G. MERCATI, *Santuari e reliquie Constantinopolitane secondo il codice ottobomiano latino 169 prima della conquista latina (1204)*, dans *Rendiconti della Pontificia Accademia Romana di Archeologia* XII (1936), p. 141.

Ἀντίφωνον δὲ οὐ λέγεται, ἀλλ' εὐθὺς οἱ ψάλλται, ἀντὶ τοῦ τρισαγίου, [ψάλλουσιν], <ἤχος> πλ. β'. Τὸν Σταυρόν σου προσκυνοῦμεν, Δέσποτα. Τὸ προκείμενον, ἤχος βαρύς, ψαλμὸς [47]. Ὑψοῦτε Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν. Στίχος. Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν, ὀργιζέσθωσαν λαοί, 5 ἕως· ἡ γῆ. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῆς α' (ὃς λέγεται καὶ τῇ ἀγίᾳ παρασκευῇ). Ἀδελφοί, ὁ λόγος τοῦ Σταυροῦ, τέλος· Θεοῦ δύναμιν καὶ Θεοῦ σοφίαν. Λέγεται δὲ καὶ οὗτος· Ὅτι τὸ μωρὸν τοῦ Θεοῦ σοφώτερον τῶν ἀνθρώπων ἐστίν, τέλος· εἰ μὴ Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον. Ἀλληλούια, ἤχος α', ψαλμὸς ογ'. Μνήσθητι 10 τῆς συναγωγῆς σου. Στίχος β'. Ὁ δὲ Θεὸς βασιλεὺς ἡμῶν, ἕως· ἐν μέσῳ τῆς γῆς. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην, κεφ. ρπθ'. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, συμβούλιον ἐποίησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ κατὰ τὸν Ἰησοῦν, ὅπως αὐτὸν θανατώσωσιν. Καὶ παρεγένοντο πρὸς Πιλάτον λέγοντες· ἄρον ἄρον, σταύρωσον αὐτόν, καὶ λέγει ἕως· οὐχ εὐρίσκω ἐν 15 αὐτῷ αἰτίαν, καὶ ὑπερβαίνει εἰς τὸ κεφ. ρ4β', καὶ λέγει πάλιν· ὁ δὲ Πιλάτος λέγει τῷ Ἰησοῦ· πόθεν εἶ σύ; καὶ λέγει ἕως· εἰ μὴ ἦν σοι δεδομένον ἄνωθεν, καὶ ὑπερβαίνει μικρὸν καὶ λέγει· τότε ὁ Πιλάτος ἀκούσας τὸν λόγον τοῦτον, καὶ λέγει ἕως· ῥωμαῖστί, καὶ ὑπερβαίνει εἰς κεφ. οβ'. ἐδστήκεισαν δὲ παρὰ τῷ Σταυρῷ τοῦ Ἰησοῦ, καὶ λέγει 20 ἕως· μετὰ τοῦτο εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι πάντα τετέλεσται περὶ αὐτοῦ, καὶ ὑπερβαίνει εἰς κεφ. σδ'. καὶ κλίνας τὴν κεφαλὴν παρέδωκεν τῷ πνεύματι, τέλος· καὶ ἀληθινὴ ἐστὶν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ. Κοινωνικόν· Αἰνεῖτε. Ἄλλο, ἤχος δ'. Ἐσημειώθη ἐφ' ἡμᾶς τὸ φῶς τοῦ προσώπου σου.

Δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι ἕως τῆς Ὑψώσεως ψάλλονται εἰς μὲν τὸν ὄρθρον ἀντίφωνα 25 ιβ', εἰς δὲ τὸ λυχνικὸν ἀντίφωνα ιγ'.

9^r Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Πάπα [...||...].

3 Ps 98,9.1 5 1 Cor 1,18-24 7 ibid. 1,25-2,2 9 Ps 73,2.12
11 Io (cf. Io 11,47 et Mt 26,59) 19,15; 18,29-39; 19,9-11. 13-20.25-28.30-35.
22 Ps 148,1 23 Ps 4,7

1 Ἀντίφωνον δὲ οὐ λέγ.] Ἀντίφωνα τῆς λειτουργίας· Τὸ α', ψαλμὸς κα'. Ὁ Θεός, ὁ Θεός μου· Ταῖς πρεσβείαις. Στίχ.· Μακράν. Στίχ.· Ὁρῶσαν. Στίχ.· Διμερίσαντο (ps 21,2^a.2^b.17^c.19). Δόξα· Ταῖς πρεσβ. Καὶ νῦν· Ταῖς πρεσβ. Τὸ β', ψαλμ. ογ'. Ἰνα τί· Σῶσον ἡμᾶς, ὁ ἐκ Παρθένου. <Στίχ.·> Ὁργίσθη. <Στίχ.·> Μνήσθητι. <Στίχ.·> Ὁ Θεός βασιλεὺς (ps 73,1^a.1^b.2^a.12). Δόξα, καὶ νῦν· Ὁ μονογενής. Τὸ γ', ψαλμ. 47. Ὁ Κύριος· Σῶσον, Κύριε. <Στίχ.·> Ὁ καθήμενος. <Στίχ.·> Κύριος ἐν Σιών. <Στίχ.·> Ἐξομολογησάσθωσαν. <Εἰσοδικόν·> Ὑψοῦτε (ps 98, 1^a.1^b.2.3.5). Δόξα, καὶ νῦν· Ὁ ὑψωθείς Fa 2 ψαλλομένου H 3 ιβ' H
22 Ps 148,1 om Fa 23 προσώπου σου add Ἐσπέρας, εἰς τὸ λυχνικόν, προ-
κειμ. ἤχ. βαρ.· Ὁ Θεός ἡμῶν. <Στίχ.·> Ἐν ἐξόδῳ (ps 113,11.1) P Fa, praete-
rea <Στίχ.·> Ἡ θάλασσα (ibid. 3) Fa 24 Δεῖ usq 25 ιγ' om P Fa

<A la Liturgie,> on ne chante pas d'antiphone⁽¹⁾, mais immédiatement les psaltes, au lieu du trisagion, chantent, mode 2 pl.: *Nous adorons ta Croix, ô Maître*. Prokeimenon, mode grave: ps 98,9; stique: *ibid.* 1. Apôtre: 1 Cor 1,18-24, et *ibid.* 1,25-2,2. Alléluia, mode 1: ps 73,2; stique: *ibid.* 12. Evangile: <Introduction inspirée de Io 11,47 et de Mt 26,59> Io 19,15; 18, 29-39; 19,9-11.13-20. 25-28.30-35. Koinonicon: ps 148,1. Un autre, mode 4: ps 4,7.

N. B. – Jusqu'à l'Exaltation <de la Croix>, on chante à l'orthros 12 antiphones et au lucernaire 13 antiphones.

Le même jour, le s. martyr Papas.

(1) Le ms Fa, plus tardif, a des antiphones pour la Liturgie.

S. G. MERCATI, *Santuari e reliquie Constantinopolitane secondo il codice ottoboniano latino 169 prima della conquista latina (1204)*, dans *Rendiconti della Pontificia Accademia Romana di Archeologia* XII (1936), p. 141.

Σαββάτω μετὰ τὴν Ὑψωσιν, ὁ ἀπόστολος πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῆς α΄· Ἀδελφοί, βλέπετε τὴν κλήσιν ὑμῶν, τέλος· ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν, κεφ. οδ΄· Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἠρώτησέ τις τῶν φαρισαίων, τέλος· πορεύου εἰς εἰρήνην.

5 Κυριακῇ μετὰ τὴν Ὑψωσιν, μνήμη τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Συμεῶν τοῦ κατὰ σάρκα συγγενοῦς τοῦ Κυρίου, ἀρχιεπισκόπου Ἱεροσολύμων, δευτέρου ἐπισκόπου μετὰ Ἰάκωβον καταστάντος, ὅστις ἦν καὶ ἐξάδελφος αὐτοῦ· ὁ γὰρ Κλοπᾶς καὶ Ἰωσήφ ὁ χρηματίσας κατὰ σάρκα πατὴρ τοῦ Κυρίου ἀδελφοὶ γνήσιοι ὑπῆρχον. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ 10 σύναξις ἐν τῇ ἁγιοτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ.

Καὶ λέγεται εἰς τὸν ν΄ καὶ εἰς τὴν εἴσοδον τροπάριον· Καὶ τρόπων μέτοχος καὶ θρόνων διάδοχος τῶν ἀποστόλων γενόμενος, τὴν προᾶξιν εὖρες, θεόπνευστε. Προκείμενον, ἤχος βαρύς, ψαλμὸς ριε΄· Τίμιος ἐναντίον. Στίχος· Τί ἀνταποδώσω. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Γαλάτας· 15 Ἀδελφοί, εἰδότες ὅτι οὐ δικαιοῦται ἄνθρωπος, τέλος· καὶ παραδόντος αὐτὸν ὑπὲρ ἡμῶν (προσεγράφη εἰς τὰς ἐνορδίνους κυριακὰς εἰς κυρ. κα΄). Ἀλληλουία, <ἤχος> πλ. β΄, ψαλμὸς ρια΄· Μακάριος ἄνθρωπος ὁ φοβούμενος τὸν Κύριον, ἕως· σφόδρα. Εὐαγγέλιον κατὰ Μάρκον, κεφ. πε΄· Εἶπεν ὁ Κύριος· ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, τέλος· ἐν δυνάμει. Κοινωνικόν· 20 Ἀγαλλιᾶσθε, δίκαιοι.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ις΄, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Νικητᾶ.

9^v Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἡ εὐρησις τοῦ λειψάνου τοῦ ἁγίου πρωτομάρτυρος Στεφάνου, καὶ μνήμη τῶν ἁγίων καὶ μακαρίων πατέρων τῶν συνελθόντων εἰς τὴν ἁγίαν καὶ οἰκουμένην ζ΄ σύνοδον ἐν τῇ Θεοφυλάκτῳ καὶ 25 βασιλίδι τῶν πόλεων, ἐπὶ τοῦ ἐν εὐσεβεῖ τῇ μνήμῃ γενομένου βασιλέως Κωνσταντίνου, καὶ τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἀκακίου ἐπισκόπου Μελιτηνῆς. Τελεῖται δὲ ἡ τούτων σύναξις ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, τῇ κυριακῇ μετὰ τὴν Ὑψωσιν.

Καὶ εἰς τὸν ν΄ λέγεται τροπάριον, ἤχος δ΄· Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, ὁ ποιῶν αἰεὶ μεθ' ἡμῶν κατὰ τὴν σὴν ἐπιείκειαν, μὴ ἀποστήσῃς

1 1 Cor 1,26-29 3 Lc 7,36-50 13 Ps 115,6.3 14 Gal 2,16-20 17 Ps 111,1 18 Mc 8,34-9,1 20 Ps 32,1

1 Σαββάτω usq 4 εἰρήνην om Ox 3 Lc 7,36-50] Io 11,47-54 Fa
5 Κυριακῇ usq 20 δίκαιοι om Ox 9 Τελεῖται usq 10 Ἐκκλησίᾳ om P Fa
11 Καὶ λέγεται usq εἴσοδον om Fa || τροπάριον add. ἤχ. δ΄ Fa 19 Κοινων. usq 20 δίκαιοι om Fa 22 Τῇ αὐτῇ usq p. 36,11 συνόδου om Ox 27 Τελεῖται usq 28 Ὑψωσιν om P Fa 29 εἰς τὸν ν΄ om Fa || ἤχος δ΄ add τὸ αὐτὸ κ. εἰς τὴν εἴσοδον P

Samedi après l'Exaltation <de la Croix>. Apôtre: 1 Cor 1,26-29. Évangile: Lc 7,36-50.

Dimanche après l'Exaltation <de la Croix>. Le s. hiéromartyr Syméon, parent du Seigneur selon la chair, archevêque de Jérusalem, le deuxième successeur de Jacques et son cousin, car Cleophas et Joseph, celui qui était appelé selon la chair père du Seigneur, étaient frères. Sa synaxe a lieu à la Grande Eglise.

<ACOLOUTHIE> Au ps 50 <de l'orthros> et à l'Entrée <de la Liturgie>, on dit le tropaire: *En partageant le genre de vie des apôtres* (1). Prokeimenon, mode grave: ps 115,6; stique: *ibid.* 3. Apôtre: Gal 2,16-20 (cf. le 21e dimanche après la Pentecôte). Alléluia, mode 2 pl.: ps 111,1. Évangile: Mc 8,34-9,1. Koinonicon: ps 32,1.

15. Le s. martyr Nicétas.

Le même jour, l'Invention des reliques du s. protomartyr Etienne, et la mémoire des ss. et bienheureux Pères rassemblés au sixième Concile œcuménique sous l'empereur Constantin de pieuse mémoire, et s. Acace, évêque de Mélitène. A la Grande Eglise on célèbre leur mémoire le dimanche après l'Exaltation <de la Croix>.

<ACOLOUTHIE> Au ps 50 <de l'orthros>, tropaire, mode 4: *Dieu de nos Pères, qui nous traites toujours selon ta clémence, ne détourne pas de nous ta pitié, mais, par leurs supplications,*

15 sept. — P Nicétas. — Reliques s. Etienne. — 6e Concile. — Fa Nicétas. — Maxime, Théodote, Asclépiodotè. — Pierre d'Atroas. — Cronidès, Léon et comp. — Reliques de s. Etienne. — Philothée. — Porphyre. — 6e Concile. — Ox Nicétas. — Maxime, Théodote, Asclépiodotè. — Philothée. — Porphyre.

(1) Cf. le 3 septembre.

τὸ ἔλεός σου ἀπ' ἡμῶν, ἀλλὰ ταῖς αὐτῶν ἱκεσίαις ἐν εἰρήνῃ κυβέρνησον τὴν ζωὴν ἡμῶν. Προκείμενον, <ἦχος> πλ. β'. Εὐφρανθήτε ἐπὶ Κύριον καὶ ἀγαλλιᾶσθε. Στίχος· Μακάριοι ὧν ἀφένθησαν αἱ ἀνομίαι, ἕως· ἀμαρτίαι· Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Ἀδελφοί, μνημονεύετε τῶν ἡγνουμένων ὑμῶν, τέλος· ἐν τοιαύταις θυσίαις εὐαρεστεῖται ὁ Θεός. Ἀλληλούια, ἦχος δ'. Σωτηρία τῶν δικαίων παρὰ Κυρίου. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον, κεφ. λβ'. Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἐαυτοῦ μαθηταῖς· ὅτι ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου, τέλος· οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

10 Ἀναγινώσκεται δὲ πρὸ τοῦ ἀποστόλου κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν ὁ ὅρος τῆς ἀγίας καὶ οἰκουμένης ζ' συνόδου.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἀθλήσις τῶν ἁγίων μαρτύρων Μαξίμου, Θεοδώτου καὶ Ἀσκληπιοδότου [...].

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ζ', μνήμη τῆς ἀθλήσεως τῆς ἀγίας καὶ καλλι-
15 νίκου μάρτυρος Εὐφημίας [...]. Τελεῖται δὲ ἡ ταύτης σύναξις ἐν τῷ
10 ἀγιωτάτῳ αὐτῆς μαρτυρίῳ τῷ ὄντι ἐν τοῖς Ἀντιόχου, πλησίον τῶν Λαύσου.

Λέγεται δὲ τροπάριον εἰς τὸν ν', ἦχος γ'. Ὡς ἀμίαντον τὸ σῶμα κεκτημένη, τῶν αἱμάτων τὸ μύρον διαχέεις, πανεύφημε, δῶρον
20 ἔχουσα τοῦτο ἀένναον παρὰ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, ταῖς πρεσβείαις σου παρέχοντος ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος. Προκείμενον, ἦχος δ'. Θανμαστός ὁ Θεός ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ. Στίχος· Ἐν ἐκκλησίαις. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῆς β'. Συνεργοῦντες παρακαλοῦμεν, τέλος· καὶ πάντα κατέχοντες. Ἀλληλούια, ἦχος πλ. δ'. Ἐλεον καὶ κρίσιν, ἕως·
25 πρὸς μέ. Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν, κεφ. οδ'. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἠρώτησέ τις τῶν φαρισαίων τὸν Ἰησοῦν ἵνα φάγῃ, τέλος· πορεύου εἰς εἰρήνην. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

2 Ps 31,11.1 4 Hebr 13,7-16 6 Ps 36,39 || Mt 5,14-19
9 Ps 32,1 21 Ps 67,36.27 23 2 Cor 6,1-10 24 Ps 100,1-2
25 Lc 7,36-50 27 Ps 32,1

2 Προκείμ. ἦχ. βαρ.· Κανχήσονται. Στίχ.· Ἀσατε (ps 149,5.1) Fa
6 Ἀλληλ. ἦχ. α'. Ὁ Θεός, ἐν τοῖς ὡσὶν (ps 43,2) Fa || ἦχος α' P || Mt
5,14-19] Io 17,1-10 Fa 10 Ἀναγινώσκ. usq 11 συνόδου om P Fa
15 Τελεῖται usq 17 Λαύσου om P Fa Ox 18 Λέγεται usq 27 Ἀγαλλ. om
Ox || εἰς τὸν ν' add κ. εἰς τὴν εἴσοδον P, om Fa 19 αἱμάτων legendum
fortasse λαμάτων || τὸ μύρον διαχέεις] τὰ μύρα προχέεις P, τὰ θεῖθρα προχέεις Fa
23 2 Cor 6,1-10] Rom 8,14<21> P

dirige notre vie dans la paix. <A la Liturgie,> prokeimenon: ps 31,11; stique: ibid. 1. Apôtre: Hebr 13, 7-16. Alléluia, mode 4: ps 36,39. Evangile: Mt 5,14-19. Koinonicon: ps 32,1.

En ce jour, on lit avant l'apôtre le décret du sixième Concile œcuménique.

Le même jour, les ss. martyrs Maxime, Théodote et Asclépiodote [...].

16. La ste martyre Euphémie [...]. Sa synaxe a lieu à son martyrium, dans le quartier d'Antiochus, près de celui de Lausus⁽¹⁾.

<ACOLOUTHIE:> Au ps 50 <de l'orthros>, tropaire, mode 3: *Ayant gardé ton corps sans souillure, tu répands le parfum de ton sang*⁽²⁾, ὁ illustre, qui as reçu du Christ Dieu ce don intarissable, de celui qui, par tes prières, nous donne la grande miséricorde. <A la Liturgie,> prokeimenon, mode 4: ps 67,36; stique: ibid. 27. Apôtre: 2 Cor 6,1-10. Alléluia, mode 4 pl.: ps 100,1-2. Evangile Lc 7,36-50. Koinonicon: ps 32,1.

Le même jour, s. Martin, archevêque de la sainte église des Romains [...].

16 sept. P Martin. – Euphémie. – Sébastienne. – Mélitène. – Fa Euphémie. – Martin. – Sébastienne. – Mélitène. – Ox Euphémie. – Martin. – Sébastienne.

⁽¹⁾ C'est Sainte-Euphémie à l'Hippodrome, JANIN, *Eglises*, 126-30. Il existait deux quartiers au nom d'Antiochus, l'un près du palais de Lausus et de l'Hippodrome, l'autre situé sur la Corne d'Or. Cf. JANIN, *Const. byz.*, 291-92.

⁽²⁾ Au lieu de « de ton sang », il faut probablement lire « des guérisons »; cf. l'apparat critique.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἁγιοτάτου καὶ μακαριωτάτου Μαρτίνου, ἀρχιεπισκόπου τῆς τῶν Ῥωμαίων ἁγίας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας [...].

10^v Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῆς ἁγίας μάρτυρος Σεβαστιανῆς [...].
Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῆς ἁγίας μάρτυρος Μελιτηνῆς [...].

5 Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιζ', μνήμη τῆς ἀθλήσεως τῶν ἁγίων μαρτύρων Χαραλάμπους, Παντολέοντος, Ἀγαθοκλείας καὶ τῆς συνοδίας αὐτῶν. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σὺναξις ἐν τῷ αὐτῶν μαρτυρίῳ τῷ ὄντι ἐν τῷ Δευτέρῳ [...].

11^r Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῆς ἁγίας μάρτυρος Λουκίας, καὶ τοῦ 10 ἁγίου μάρτυρος Γεμινιανοῦ τοῦ πνευματικοῦ υἱοῦ αὐτῆς || [...].

Καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων <Μύρωνος> καὶ Ἡρακλείδου ἐπισκόπων Ταμάσου τῆς Κύπρου, καὶ τῶν ἁγίων γυναικῶν Σοφίας καὶ Εἰρήνης.

11^v || Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιη', ἄθλησις τῆς ἁγίας μάρτυρος Ἀριάδνης, 15 ἥτις ἀλλαχοῦ Μαρία λέγεται [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Εὐμενίου τοῦ θαυματουργοῦ ἐπισκόπου Γορτύνης, καὶ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Κάστωρος καὶ τῆς ἁγίας Θεοδώρας. Τελεῖται δὲ ἡ [αὐτῶν] σὺναξις πλησίον τῆς Ἰουστινιανοῦ γεφύρας.

20 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Συμεῶν ἐπισκόπου Ἱεροσολύμων, ἀνεψιοῦ τοῦ ἁγίου Ἰακώβου ἀδελφοῦ τοῦ Κυρίου [...]. Τοῦτου τελεῖται ἡ μνήμη ἡμέρᾳ τετάρτῃ μετὰ τὴν Ὑψωσιν, ὡς δὲ ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία ἐορτάζει, τῇ κυριακῇ μετὰ τὴν Ὑψωσιν.

12^r Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιθ', τῶν ἁγίων μαρτύρων Τροφίμου καὶ Δο|| 25 ρυμέδοντος καὶ Σαββατίου. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σὺναξις ἐν τῷ σεπτῷ ἀποστολείῳ τοῦ ἁγίου καὶ κορυφαίου ἀποστόλου Παύλου, ἐν τῷ Ὁρφα-νοτροφείῳ [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Ἰανουαρίου ἐπι-σκόπου Βενεβένδου καὶ τῆς συνοδίας αὐτοῦ· [Σόσσου] διακόνου, Πρόκλου

4 Μελιτηνῆς add συναγόμεθα δὲ ἐν τῷ ἁγίῳ αὐτῆς οἴκῳ ἐν τῷ Πετρίῳ P 7 Τελεῖται usq ὄντι om P, usq 8 Δευτέρῳ om Fa Ox 11 Μύρωνος om H 18 Τελεῖται usq 19 γεφύρας om P (Fa 21 sept) || αὐτῶν] αὐτοῦ H 20 Τῇ αὐτῇ usq 23 Ὑψωσιν om P 21 Κυρίου add τροφ. ἡχ. α'. Ἐν τῇ τῶν τρώ-πων ἀπλότῃ. Προκείμ. ἡχ. βαρ.· Εὐφρανθήσεται. Στίχ.· Εἰσάκουσον (ps 63, 11.2). Hebr 4,14-5,6. Ἀλλήλ. ἡχ. δ'. Δίκαιος (ps 91,13). Lc 9,1-6. Κοινων.· Εἰς μνημόσυνον (ps 111,6b) Fa 22 Τοῦτου usq 23 Ὑψωσιν om Fa 25 Τελεῖ-ται usq 26 Ὁρφανοτροφ. om P Fa Ox 29 Σόσσου] Σώσου H

Le même jour, la ste martyre Sébastienne [...].

Le même jour, la ste martyre Mélitène [...].

17. Les ss. martyrs Charalampe, Pantaléon, Agathoclie et leurs compagnons. Leur synaxe a lieu à leur martyrion, dans la Seconde ⁽¹⁾ [...].

Le même jour, la ste martyre Lucie et le s. martyr Géminien, son fils spirituel [...].

Le même jour, les ss. martyrs <Myron> et Héraclides, évêques de Tamassos en Chypre, et les stes femmes Sophie et Irène.

18. La ste martyre Ariadne, qui ailleurs est appelée Marie [...].

Le même jour, notre bienheureux père Eumène le thaumaturge, évêque de Gortyne, le s. martyr Castor et ste Théodora. Sa synaxe a lieu près du pont de Justinien ⁽²⁾.

Le même jour, le s. hiéromartyr Syméon, évêque de Jérusalem, cousin de s. Jacques le frère du Seigneur [...]. Sa mémoire se célèbre le quatrième jour après l'Exaltation <de la Croix>; cependant, selon la coutume de la Grande Eglise, elle a lieu le dimanche après l'Exaltation.

19. Les ss. martyrs Trophime, Dorymédon et Sabbatius. Leur synaxe a lieu à Saint-Paul-Apôtre, dans l'Orphelinat ⁽³⁾ [...].

17 sept. — P Agathoclie. — Lucie, Géminien. — Charalampe, Panta-léon et comp. — Myron, Héraclides. — Sophie, Irène. — Fa Pistis, Elpis, Agapè, Sophie. — Agathoclie. — Lucie, Géminien. — Charalampe, Panta-léon et comp. — Myron, Héraclides. — Ox Pistis, Elpis, Agapè, Sophie. — Agathoclie. — Lucie, Géminien.

18 sept. — P Ariadne. — Eumène. — Castor. — Théodora. — Fa Ox Eumène. — Syméon. — Ariadne.

19 sept. — P Janvier, Bénévent, Ossus, Proclus etc. — Trophime etc. — Apélée, Nil etc. — Fa Ox Sabbatios, Trophime, Dorymédon. — Janvier etc. — Péléos, Nil etc.

⁽¹⁾ JANIN, *Eglises*, 516.

⁽²⁾ C'est la synaxe des ss. Castor et Théodora. Pour l'église, cf. JA-NIN, *Eglises*, 154 (la synaxe n'y est pas signalée). Pour le pont, situé au fond de la Corne d'Or, cf. JANIN, *Const. byz.*, 231-32.

⁽³⁾ Bien que cette église soit habituellement désignée sous le nom de s. Paul, elle avait été dédiée aux deux apôtres Pierre et Paul. Cf. JANIN, *Eglises*, 413-14.

διακόνου πόλεως Ποτιόλων, Εὐτυχίου τε καὶ Ἀκουστίου διακόνων, καὶ τῶν κληρικῶν αὐτοῦ Φαύστου καὶ Δησιδερίου [...].

12^v Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων ρν'· Ἀπηλέως, Νείλου, Πατερμουθίου, Ἡλίου καὶ τῆς συνοδίας <αὐτῶν> [...].

5 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, καὶ τὰ ἐγκαίνια τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Θωμᾶ ἐν τοῖς Ἀμαντίου.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κ', τῶν ἁγίων μαρτύρων Εὐσταθίου τοῦ στρατηλάτου καὶ Θεοπίστης τῆς αὐτοῦ γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων αὐτῶν Θεοπίστου καὶ Ἀγαπίου [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ αὐτῶν τῷ ὄντι ἐν τῷ Δευτέρῳ.

10 Καὶ λέγεται προκείμενον, ἥχος δ'· Τοῖς ἁγίοις τοῖς ἐν τῇ γῇ. Στίχος· Προωρώμην τὸν Κύριον ἐνώπιόν μου διαπαντός. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἐφεσίους· Ἀδελφοί, ἐνδυναμοῦσθε ἐν Κυρίῳ, τέλος· ὁ ἐστὶν ῥῆμα Θεοῦ. Ἀλληλούια, ἥχος α'· Σωτηρία τῶν δικαίων παρὰ Κυρίου, 15 καὶ ὑπερασπιστὴς αὐτῶν ἐστίν. Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν, κεφ. σθ'. Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· προσέχετε ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, τέλος· τὰς ψυχὰς ὑμῶν. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε, δίκαιοι. || Τὰ αὐτὰ λέγονται καὶ εἰς πολλοὺς μάρτυρας.

13^r Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τῶν ἁγίων μαρτύρων Θαλελαίου καὶ Ἀρτεμίδωρου. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ αὐτῶν τῷ ὄντι ἐνδον τοῦ ἁγίου Θεοδώρου ἐν τῷ Κοσμιδίῳ.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κα', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Θεοδώρου τοῦ ἐκ Πέργης τῆς Παμφυλίας [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἁγίου ἀποστόλου καὶ ἱεράρχου Κοδράτου 25 τοῦ ἐν Μαγνησίᾳ, καὶ ἄθλησις τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Ἰσακίου ἐπισκόπου Σίτης τῆς Κύπρου, καὶ τὰ ἐγκαίνια τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου μάρτυρος Μηνᾶ, τῆς πλησίον οὔσης τῆς Ἀκροπόλεως.

11 Ps 15,3.8 13 Eph 6,10-17 14 Ps 36,39 15 Lc 20,46-21,19
17 Ps 32,1

5 Καὶ τὰ ἐγκ. usq 6 Ἀμαντίου om P 9 Τελεῖται usq 10 Δευτέρῳ om P Fa Ox 11 Καὶ λέγεται usq 18 μάρτυρας om Ox || προκείμ. usq 12 διαπαντός] τροπάριον· Οἱ μάρτυρές σου. Προκείμ. ἥχ. δ'. Θανμαστός. Στίχ.· Ἐν ἐκκλησίαις (ps 67,36.27) Fa 14 ἥχος α' om P 17 Τὰ αὐτὰ usq 18 μάρτυρας om Fa 20 Τελεῖται usq 21 Θεοδώρου om P Fa (21 sept) 26 κ. τὰ ἐγκαίνια usq 27 Ἀκροπόλεως om Ox 27 τῆς πλησίον usq Ἀκροπ.] πόλεως Ἀκροπόλεως P, εἰς Ἀκρόπολιν Fa

Le même jour, le s. hiéromartyr Janvier, évêque de Bénévent, et ses compagnons: Sosus diacre, Proclus diacre de la ville de Pouzzoles, Eutyche et Acustius diacres, et leurs clercs Fauste et Désidérius [...].

Le même jour, les ss. 150 martyrs Apélée, Nil, Patermuthe, Elie et leurs compagnons [...].

Le même jour, mémoire de Josué fils de Nun, et la Dédicace de Saint-Thomas-Apôtre dans le quartier d'Amance ⁽¹⁾.

20. Les ss. martyrs Eustathe, stratélate, Théopistè, sa femme, et leurs enfants Théopiste et Agapios [...]. Leur synaxe a lieu à leur martyrium, dans la Seconde ⁽²⁾.

<ACOLOUTHIE de la Liturgie> Prokeimenon, mode 4: ps 15,3; stique: *ibid.* 8. Apôtre: Eph 6,10-17. Alléluia, mode 1: ps 36,39. Évangile: Lc 20,46-21,19. Koinonicon: ps 32,1. On fait de même quand on célèbre la fête de plusieurs martyrs.

Le même jour, les ss. martyrs Thalélée et Artémidore. Leur synaxe a lieu à leur martyrium, qui se trouve dans l'enceinte de Saint-Théodore, dans le quartier de Cosmidius ⁽³⁾.

21. Le s. martyr Théodore de Perge en Pamphylie [...].

Le même jour, le s. apôtre et évêque Codrat de Magnésie, le s. hiéromartyr Isace, évêque de Sité en Chypre, et la Dédicace de Saint-Ménas-Martyr, près de l'Acropole ⁽⁴⁾.

20 sept. — P Eustathe, Théopistè, Agapios. — Théotocos (erreur au lieu de Théodore, cf. H). — Thalélée, Artémidore. — Fa Ox Eustathe, Théopistè, Théopiste, Agapios. — Hypatios, André.

21 sept. — P Théodore. — Codrat. — Isace. — Dédicace de Saint-Ménas. — Fa Codrat. — Thalélée, Artémidore. — Castor, Théodora. — Théodore. — Eusèbe, Nestabe, Zénon, Nestor, Bousiris. — Isace. — Dédicace de Saint-Ménas. — Ox Codrat. — Théodore. — Eusèbe, Nestabe, Zénon, Bousiris.

⁽¹⁾ JANIN, *Eglises*, 257-60.

⁽²⁾ *Ibid.*, 124.

⁽³⁾ *Ibid.*, 156.

⁽⁴⁾ *Ibid.*, 345-47.

13^v Μηνὶ τῷ αὐτῷ κβ', σύναξις τῆς ἁγίας Θεοτόκου πέραν ἐν Χρυσοπόλει, καὶ ἄθλησις τοῦ ἁγίου Φωκᾶ [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις || ἐν τῷ μαρτυρίῳ αὐτοῦ τῷ ὄντι ἔνδον τοῦ σεπτοῦ ἀποστολείου τοῦ ἁγίου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου, πλησίον τῆς ἁγίας 5 ταύτης Ἐκκλησίας τῆς Μεγάλης.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων Πρίσκου, Μαρτίνου καὶ Νικολάου, τελουμένης τῆς αὐτῶν συνάξεως ἐν Βλαχέρναις.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου προφήτου Ἰωνᾶ.

14^r Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τοῦ ὁσίου Ἰωνᾶ || πρεσβυτέρου τοῦ Σαβαΐτου, 10 πατρὸς Θεοδώρου καὶ Θεοφάνους τοῦ ποιητοῦ καὶ ὁμολογητοῦ.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κγ', τὸ νέον ἔτος καὶ ἡ σύλληψις τῆς ἁγίας Ἐλισάβετ, ὅτε συνέλαβεν τὸν προφήτην, πρόδρομον καὶ βαπτιστὴν Ἰωάννην. Γίνεται δὲ ἡ τοιαύτη σύναξις ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ αὐτοῦ προφητείῳ τῷ ὄντι ἐν τοῖς Σπαρακίῳ.

15 Ἡ δὲ ἀκολουθία τῆς λειτουργίας, καθάπερ εἰς τὸ γενέσιον αὐτοῦ.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῆς ἁγίας μάρτυρος Ἡραΐδος τῆς παρθένου [...].

14^v Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τῶν ἁγίων γυναικῶν Ξανθίππης καὶ Πολυ- 20 ξένης τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς [...].

15^r Μηνὶ τῷ αὐτῷ κδ', ἄθλησις τῆς ἁγίας μάρτυρος καὶ ἀποστόλου Θέκλης [...]. Τελεῖται δὲ ἡ ταύτης σύναξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ αὐτῆς τῷ ὄντι ἐν τοῖς Κριθοπωλείοις, τῆς λιτῆς κατὰ συνήθειαν ἀπερχομένης ἐν τῷ Φόρῳ, καὶ μετὰ τὴν ἐκεῖ συνήθη εὐχὴν, ἐν τῷ παν- 25 σέπτῳ αὐτῆς διαβαινούσης ναῶ.

Λέγεται δὲ τροπάριον εἰς τὸν ν' καὶ εἰς τὴν εἴσοδον, ἥχος δ'· Ἡ τῷ λόγῳ μαθητευθεῖσα Παύλου, θεόνυμφε, καὶ τῇ πίστει

1 σύναξις usq 2 Χρυσοπόλει om Fa Ox 2 Τελεῖται usq 5 Μεγάλης om P Fa Ox 6 Τῇ αὐτῇ usq 7 Βλαχέρναις om Ox 10 ὁμολογητοῦ add Προκείμε. ἥχ. βαρ.· Εὐφρανθήσεται. Στίχ.· Εἰσάκουσον (ps 63,11.2). Act 3,19-26. Ἀλλήλ.· Φῶς (ps 96,11). Mat 12,35-45^a. Κοινων.· Εἰς μνημόσυνον (ps 111,6^b) Fa 13 Γίνεται usq 14 Σπαρακίου om P Fa Ox 15 Ἡ δὲ usq 16 αὐτοῦ] Τροπ. εἰς τὸν ν', ἥχ. δ'· Ἡ ἐν τῇ στεῖρᾳ τοῦ Προδρόμου σύλληψις τὴν τοῦ νόμου στερίσσειν ἐμήνυσεν· οὗτος γὰρ ὁ λύχνος τῆς χάριτος (add ἐμήνυσεν) δι' οὗ αἱ σκιαί παρήλθον, ἡ δὲ ἀλήθεια ἐλαμψεν, Χριστὸς ὁ Θεός, φωτίζων τὰς ψυχὰς ἡμῶν. Προκείμε. ἥχ. βαρ.· Εὐφρανθήσεται. Στίχ.· Εἰσάκουσον (ps 63,11.2). Gal 4,22-27. Ἀλλήλ. ἥχ. δ'· Εὐλογητὸς (Lc 1,68). Lc 1,1-25 Fa, om P Ox 22 Τελεῖται usq 25 ναῶ om P Fa Ox 26 Λέγεται usq p. 44,15 Ἀγαλλ. om Ox || εἰς τὸν ν' usq εἴσοδον om Fa 27 Ἡ] Ὡς Fa || Παύλου] τῷ Παύλῳ P

22. Synaxe de la sainte Théotocos à Chrysopolis, sur l'autre rive ⁽¹⁾, et le s. martyr Phocas [...]. Sa synaxe a lieu à son marty- rion, qui se trouve dans l'enceinte de Saint-Jean-Apôtre, près de cette Grande Eglise ⁽²⁾.

Le même jour, les ss. martyrs Priscus, Martin et Nicolas. Leur synaxe a lieu aux Blachernes ⁽³⁾.

Le même jour, le s. prophète Jonas.

Le même jour, s. Jonas, prêtre du monastère de s. Sabas, père de Théodore et de Théophane, poète et confesseur.

23. Le Nouvel An ⁽⁴⁾. La Conception de ste Elisabeth, lorsqu'elle conçut Jean le Prophète, Précurseur et Baptiste. Cette synaxe a lieu à Saint-Jean-Baptiste dans le quartier de Sphorace ⁽⁵⁾.

ACOLOUTHIE de la Liturgie : comme à sa Nativité ⁽⁶⁾.

Le même jour, la ste martyre Heraïs, vierge [...].

Le même jour, les stes femmes Xanthippe et Polyxène, sa sœur [...].

24. La ste martyre et apôtre Thècle [...]. Sa synaxe a lieu à son martyrium, qui se trouve au Marché de l'Orge ⁽⁷⁾. La procession, comme de coutume, va au Forum, et après y avoir fait la prière habituelle, elle va jusqu'au sanctuaire de la sainte.

<ACOLOUTHIE> Au ps 50 <de l'orthros> et à l'Entrée <de la Liturgie>, tropaire, mode 4: *Toi qui es devenue disciple*

22 sept. — P Phocas hiéromartyr — Jonas proph. — Jonas prêtre. — Priscus, Nicolas. — Fa Jonas proph. — Jonas prêtre. — Phocas. — Ox Phocas, Jonas proph. — Jonas prêtre.

23 sept. — P Iraïs. — Xanthippe, Polyxène. — Conception d'Elisabeth. — Fa Conception d'Elisabeth. — Eusèbe. — André, Jean, Pierre, Antoine. — Hiéraïs. — Xanthippe, Polyxène. — Persia. — Ox Conception d'Elisabeth. — Eusèbe. — André, Jean, Pierre, Antoine. — Xanthippe, Kallixène.

24 sept. — P Thècle. — Perse. — Fa Ox Thècle.

⁽¹⁾ JANIN, *Const. byz.*, 450.

⁽²⁾ C'est l'église Saint-Jean au Diippion, JANIN, *Eglises*, 513.

⁽³⁾ L'église des ss. martyrs était située près de celle de la Théotocos aux Blachernes, JANIN, *Eglises*, 421.

⁽⁴⁾ Cf. p. 55, note sur le Nouvel An.

⁽⁵⁾ JANIN, *Eglises*, 455-56. Le nom de Sphoracios s'écrivait aussi Spharacios, Sparacios, Paracios, cf. JANIN, *Const. byz.*, 393. Le ms H adopte constamment la graphie Sparacios.

⁽⁶⁾ Fa donne ce tropaire: *La conception du Précurseur qui eut lieu*

στηριχθεῖσα τῷ Πνεύματι, θεόκλητε, πρωτομάρτυς ἀνεδείχθης καὶ
 πρῶταθλος ἐν γυναιξίν· ἐπέβης ἐν τῷ πυρὶ μὴ μιανθεῖσα τῆς φλογός,
 θῆρες καὶ ταῦροί σε ἔπηξαν ἐν τῷ τύπῳ τοῦ Σταυροῦ. Πρέσβευε,
 πανεύφημε, σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν. Λέγεται δὲ καὶ ἕτερον τροπάριον,
 5 ἤχος πλ. β'· Τῆς πρωτομάρτυρός <σου>, Κύριε, τὴν μνήμην ἐορτάζοντες,
 δι' αὐτῆς σε δυσωποῦμεν· σῶσον τὰς ψυχὰς ἡμῶν. Προκείμενον, ἤχος
 δ'· Θανμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ. Στίχος· Ἐν ἐκκλησίαις
 εὐλογεῖτε. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Τιμόθεον ἐπιστολῆς β'· Τέκνον Τιμόθεε,
 παρηκολούθηκας, τέλος· διὰ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.
 10 Ἀλληλούια, ἤχος α'. Στίχος· Ὑπομένων ὑπέμεινα τὸν Κύριον, ἕως·
 τῆς δεήσεώς μου. Ἔτερον ἀλληλούια· Ἀπενεχθήσονται τῷ, ἕως·
 ἀπενεχθήσονται <σοι>. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον, κεφ. σζη'· Εἶπεν
 ὁ Κύριος· ὁμοιωθή ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις, τέλος·
 τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν ἐν ἣ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται. Κοινωνικόν·
 15 Ἀγαλλιᾶσθε.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῆς ἀγίας μάρτυρος Πέρσης.

15ν Μηνὶ τῷ αὐτῷ κς', ἄθλησις τοῦ ἀγίου μάρτυρος Παφνουτίου
 μοναχοῦ [...||...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τῆς ἀγίας Ἰας [...].

20 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἀγίων μαρτύρων Σαβινιανοῦ καὶ
 Παύλου καὶ Τάττης γνησίων ἀδελφῶν ἐκ πόλεως Δαμασκοῦ, καὶ τοῦ
 ὁσίου Θεοφίλου ἀρχιεπισκόπου Ἐφέσου, καὶ τῆς ὁσίας Εὐφροσύνης
 τῆς μετονομασθείσης Σμάρραδος.

Καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἡ ἀνάμνησις ἐπιτελεῖται τῶν μετὰ φιλανθρω-
 25 πίας γενομένων φόβων καὶ πρὸ τῆς ἀναστάσεως τὴν ἀνάστασιν δει-

7 Ps 67,36,27 || 2 Tim 3,10-15 10 Ps 39,2 11 Ps 44,15
 12 Mt 25,1-13 15 Ps 32,1

1 τῷ Πνεύματι τῷ Πέτρῳ P, Πέτρου Fa || θεόκλητε πανεύφημε P
 2 ἐν τῷ πυρὶ usq φλογός ἐν τῇ φλογὶ ὡς ἐν λειμῶνι εὐανθεῖ Fa 3 σε om P || ἐν τῷ
 τύπῳ τοῦ Σταυροῦ ὀπλισθεῖσαν τῷ Σταυρῷ Fa 4 πανεύφημε ἀπόστολε P ||
 Λέγεται usq 6 ἡμῶν om P Fa 6 Προκείμεν ἤχ. βαρ. Ἐδφρανθήσεται. Στίχ.·
 Εἰσάκουσον (ps 63,11.2) P 10 Ἀλλήλ. (ps 39,2) om P 11 Ἔτερον
 ἀλλήλ. (ps 44,15) om Fa 14 Κοινων. (ps 32,1) om Fa 24 Καὶ τῇ
 αὐτῇ usq p. 48,14 Ἀγαλλ. om P 25 τὴν ἀνάστασιν δειξάντων δειξάντων
 (ἡμῖν Fa) τὴν ἡμέραν τῆς ἀναστάσεως, τοῦ μεγάλου σεισμοῦ κ. τῆς τοῦ παιδὸς
 ἐν τῷ ἀέρι ἀρπαγῆς Fa Ox

par la parole de Paul, ô épouse de Dieu, et qui fus, par l'Esprit,
 confirmée dans la foi, ô élue de Dieu, tu as été la première martyre
 et victorieuse parmi les femmes: tu es montée dans le feu sans être
 lésée par la flamme; les bêtes sauvages et les taureaux, grâce au signe
 de la Croix, te redoutèrent. Prie, ô illustre, pour le salut de nos âmes!
 On dit aussi un autre tropaire, mode 2 pl.: En célébrant la mé-
 moire de ta protomartyre, Seigneur, par elle, nous t'en supplions:
 Sauve nos âmes! (1).

Prokeimenon, mode 4: ps 67,36; stique: *ibid.* 27. Apôtre:
 2 Tim 3,10-15. Alléluia, mode 1: ps 39,2. Un autre alléluia: ps
 44,15. Evangile: Mt 25,1-13. Koinonicon: ps 32,1.

Le même jour, la ste martyre Perse.

25. Le s. martyr Paphnuce, moine [...].

Le même jour, ste Ia [...].

Le même jour, les ss. frères martyrs Sabinien, Paul et Tatta,
 de la ville de Damas, s. Théophile, archevêque d'Ephèse, et ste
 Euphrosyne, surnommée Smaragde.

Le même jour, on commémore les « terreurs » qui annonçaient
 la résurrection (2). Le peuple se réunit dans la Grande Eglise et

25 sept. — P Ia. — Paphnuce. — Sabinien, Paul, Tatta. — Euphrosyne.
 — Théophile. — Romain. — Fa Terreurs. — Paphnuce. — Sabinien, Paul,
 Tatta. — Priscus, Nicolas. — Romain. — Théophile. — Euphrosyne. — Ox
 Terreurs. — Paphnuce et comp. — Euphrosyne.

(1) Nous trouvons en ce jour un exemple de compositions plus récen-
 tes, souvent inspirées par la légende du saint; elles finissent par prendre
 la place de pièces plus anciennes. Le plus ancien tropaire est le second;
 moyennant la mutation initiale, il est commun aux fêtes des martyrs: il a
 déjà disparu dans les mss P et Fa.

(2) Fa Ox: « Le grand tremblement de terre et l'enfant ravi dans
 les airs ». Il s'agit de la légende inventée pour justifier le sens trinitaire du
 trisagion, contre l'interprétation christologique donnée à cette hymne
 par les monophysites. Cf. J.-M. HANSSENS, *Institutiones Liturgicae de
 ritibus orientalibus* III, Rome 1932, n. 885.

dans la stérile dénonça la stérilité de la Loi; car celui-ci était le flambeau de
 la Grâce, par lequel fut dépassée l'ombre <des figures> et resplendit la vérité,
 le Christ Dieu, qui éclaire nos âmes.

(7) C'est probablement l'église de Sainte-Thècle près du Port Julien.
 Cf. JANIN, *Eglises*, 149-50, et *Const. byz.*, 394.

ζάντων. Ἐν ἧ ὁ λαὸς συνέρχεται ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ καὶ μετὰ τῆς λιτῆς ἀνέρχονται ἐν τῷ Φόρῳ, καὶ τὰς συνήθεις ἐκεῖ ποιήσαντες προσευχάς, παραγίνονται ἐν τῷ Κάμπῳ, καὶ μετὰ τὰς ἐκεῖσε πάλιν ἐξέθους τελουμένας εὐχάς, ἐπανέρχονται ἐν τῷ σεπτῷ ἀποστο-
5 λείῳ τοῦ ἁγίου πανευφήμου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου, τὴν λειτουργίαν ἐκεῖσε ἐπιτελοῦντες.

Κατὰ μέντοι τὴν ἐσπέραν, ἥτοι εἰς τὸ λυχνικόν, ἀναφέρεται περὶ τῆς ἀκολουθίας πρὸς τὸν πατριάρχην.

Καὶ συνήθως τοῦ ὁρθρου τελουμένου, κατέρχεται εἰς οἶον ἂν
10 βούληται ἀντίφωνον, καὶ εἰσέρχεται εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον. Καὶ ὅτε πληρωθῇ τὸ ψαλλόμενον ἀντίφωνον, γίνεται εὐχὴ συναπτὴ τοῦ τρισαγίου, καὶ ἀνέρχονται οἱ ψάλλται ἐν τῷ ἁμβωνί καὶ ἄρχονται ἀντὶ λιτῆς τὸ τρισάγιον, καὶ εἰς τὸν Φόρον δοξάζουσιν. Καὶ λέγει ὁ διά-
16^τ 15 κωνος τὴν μεγάλην ἐκτενὴν, καὶ πάλιν ἄρχονται οἱ ψάλλται τὸ τρισάγιον. Καὶ εἰς τὴν Χρυσίαν Πόρ||ταν δοξάζουσιν, καὶ τὸ αὐτὸ τρισάγιον ἄρχον-
ται καὶ ψάλλουσιν μέχρι τοῦ Κάμπου, καὶ εἰς τὸ Τριβουνάλιον πάλιν δοξάζουσι. Καὶ μετὰ τὸ τρισάγιον λέγει ὁ ἀρχιδιάκωνος· Σοφία, καὶ εὐθύς
τὸ προκείμενον, ἥχος βαρύς· Κύριος ἰσχυρὸν τῷ λαῷ αὐτοῦ δώσει. Στίχος·
Ἐνέγκατε τῷ Κυρίῳ, υἱοὶ Θεοῦ. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Ἀδελ-
20 φοί, ὃν ἀγαπᾷ Κύριος παιδεύει, τέλος· τῆς ἀγιότητος αὐτοῦ. Ἀλλη-
λουία, ἥχος πλ. α'. Ὁ Θεός, ἀπάσω ἡμᾶς, ἕως· οἰκτιρήσας. Καὶ μετὰ
τὸ ἀλληλουία λέγει ὁ δευτερεύων τῶν διακόνων· Σοφία, ὁρθοί, ἀκού-
σωμεν τοῦ ἁγίου εὐαγγελίου. Καὶ ὁ πατριάρχης ἐπισφραγίζει τὸν λαὸν ἐπιλέγων· Εἰρήνη πᾶσιν. Οἱ δὲ λέγουσι· Καὶ τῷ πνεύματί σου. Καὶ
25 λαμβάνει ὁ πατριάρχης τὸ εὐαγγέλιον καὶ ἐκφωνεῖ· Ἐκ τοῦ κατὰ Λου-
κᾶν, κεφ. πγ'. Καὶ ὅτε εἴπῃ ὁ λαὸς Δόξα σοι, Κύριε, ὁ ἀρχιδιάκωνος λέγει· Ἐν σοφίᾳ προόσχωμεν. Καὶ τοῦ πατριάρχου ἀναγινώσκοντος, ὁ
διάκωνος, πλησίον αὐτοῦ ἐστώς, ἐκφωνεῖ κρᾶζων τὰ λεγόμενα οὕτως·
Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς πλοῖον καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ,
30 τέλος· καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ. Καὶ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν κηρύσσεται οὕτως· Γνωρίζομεν τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ ὅτι περὶ κατὰ τὴν προλαβοῦσαν

18 Ps 28,11.1

19 Hebr 12,6-10

21 Ps 53,3

29 Lc 8,22-25

1 Ἐν ἧ usq p. 48,14 Ἀγαλλ.] τροπ. ἥχ. πλ. δ'. Ἀνέτειλας, Κύριε, τὴν ἡμέραν, ἐν ἧ δικαίως ἐπαίδευσας ἡμᾶς, καὶ μετὰ φόβου πάντες προσπίπτομεν λέ-
γοντες· Ἀγιε, ἄγιε, ἄγιε, Δέσποτα Σωτήρ, ἐλέησον ἡμᾶς. Προκείμε. ἥχ. βαρ.
Ὁ Θεός, ἀπάσω (ps 59,3). Στίχ. Ὁ ποιμαίνων (ps 79,2). Hebr 12,6-10. Ἀλ-
ληλ. ἥχ. πλ. α'. Ὁ Θεός ἡμῶν πρὸ αἰώνων (ps 73,12?). Lc 11,9-13. Κοινων. Ἀἰνεῖτε (ps 148,1). Ἐσπέρας, εἰς τὴν παραμονὴν τοῦ Θεολόγου, ἀναγνώσματα γ'.
1 Io 3,21-4,6a; 4,11-16; 4,20-5,5. Τροπ. ἥχ. β'. Ἀπόστολε Χριστοῦ Fa, om Ox

on va en procession au Forum. Après y avoir dit les prières habituelles, on se rend au Champ. On y récite les prières habituelles, et on fait demi-tour pour aller à Saint-Jean-Apôtre, où l'on célèbre la Liturgie.

⟨ACOLOUTHIE⟩ Le soir, au lucernaire, on avertit le patriarche ⟨du déroulement⟩ de l'acoulouthie.

Tandis qu'on célèbre l'orthros comme d'habitude, à l'antiphone de son choix, le ⟨patriarche⟩ descend et il entre au sanctuaire ⁽¹⁾. Quand se termine le chant de l'antiphone, on dit la prière synaptie du trisagion ⁽²⁾, les psaltes montent à l'ambon, ils entonnent, comme répons de procession, le trisagion, et, au Forum, ils disent le *Gloria Patri*. Le diacre dit la grande ecténie, et les psaltes reprennent le trisagion. A la Porte Dorée ⁽³⁾, ils disent le *Gloria Patri*. Ils recommencent encore le même trisagion et le chantent jusqu'au Champ ⁽⁴⁾, en disant le *Gloria Patri* au Tribunal ⁽⁵⁾. Après le trisagion, l'archidiacre dit: *Sagesse*, et ensuite on dit le prokeimenon, mode grave: ps 28,11; stique: *ibid.* 1. Apôtre: *Hebr 12,6-10*. Alléluia, mode 1 pl.: ps 53,3. Après l'alléluia, le deuxième diacre dit: *Sagesse, debout, écoutons le saint Evangile*. Le patriarche bénit le peuple en disant: *Paix à tous*. Ils répondent: *Et à ton esprit*. Le patriarche prend l'évangile et proclame: *Du <Saint Evangile> selon Luc, chapitre 83*. Et lorsque le peuple a répondu: *Gloire à toi, Seigneur*, l'archidiacre dit: *Avec sagesse, soyons attentifs*. Tandis que le patriarche lit, le diacre, se tenant près de lui, proclame à voix forte ce qu'il lit, ainsi: *En ce temps-là, Jésus monta dans une barque avec ses disciples, jusqu'à: et lui obéissent (Lc 8,22-25)*. Une fois terminé, il annonce: *Nous faisons savoir à votre charité que,*

⁽¹⁾ Cette entrée non solennelle avait lieu par une porte latérale. Cf. le 1er septembre.

⁽²⁾ Ailleurs appelée simplement « prière du trisagion ».

⁽³⁾ Porte du mur terrestre, JANIN, *Const. byz.*, 252-53, dans la 12e région, *ibid.*, 63.

⁽⁴⁾ Le *Campus tribunalis*, un Champ de Mars situé à l'Hebdomon (= Septième Milliaire). Cf. JANIN, *Const. byz.*, 412.

⁽⁵⁾ C'est le Tribunal du Champ, au Septième Milliaire, non celui du grand Palais. Cf. JANIN, *Const. byz.*, carte IX.

συνήθειαν δεῖ ὑμᾶς ἀπελθεῖν ἐν τῷ ἀποστολείῳ τοῦ ἁγίου ἀποστόλου, εὐαγγελιστοῦ καὶ θεολόγου Ἰωάννου, τῷ ὄντι πλησίον τοῦ Ἑβδόμου, ὥστε τὴν θείαν λειτουργίαν ἐκεῖσε τελέσαι. Ἄλλος δὲ διάκονος λέγει τὴν μεγάλην ἐκτενήν, καὶ ἕτερος συναπτὴν καὶ τὸ Ἐν εἰρήρῃ προέλθωμεν.

5 Καὶ οὕτως ἀπέρχεται ὁ πατριάρχης εἰς τὸν Θεολόγον.

Καὶ γίνεται ἀντίφωνα α' καὶ β', καὶ εἰς τὸ τρίτον ἀντίφωνον λέγεται τροπάριον. Ἀπόστολε Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡγαπημένε, καὶ εἰσοδεύει ὁ πατριάρχης. Καὶ μετὰ τὸ τρισάγιον, προκείμενον, ψαλμὸς μὴ', ἤχος πλ. α'. Τὸ στόμα μου λαλήσει σοφίαν. Στίχος. Ἀκούσατε ταῦτα, 10 πάντα τὰ ἔθνη, ἔως· τὴν οἰκουμένην. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἐφεσίους. Ἀδελφοί, ἀποθέμενοι τὸ ψεῦδος, τέλος· καθὼς καὶ ὁ Θεὸς ἐχαρίσατο ὑμῖν. Ἀλληλούια, ἤχος α'. Οἱ οὐρανοὶ διηγούνται δόξαν Θεοῦ. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον, κεφ. ογ'. Εἶπεν ὁ Κύριος· αἰτεῖτε καὶ δοθήσεται ὑμῖν, τέλος· τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν. Κοινωνικόν. Ἀγαλλιᾶσθε.

16^v 15 Μὴνι τῷ αὐτῷ κς', ἡ μετάστασις τοῦ ἁγίου ἀποστόλου καὶ || εὐαγγελιστοῦ καὶ θεολόγου Ἰωάννου. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ σεπτῷ αὐτοῦ ἀποστολείῳ τῷ ὄντι πλησίον τῆς ἁγιωτάτης Μεγάλης Ἐκκλησίας, τῆς λιτῆς ἀπερχομένης ἐν τῇ εἰρημένῃ συνάξει.

Ἡ δὲ ἀκολουθία ἐστὶν οὕτως. Εἰς τὸν ν' λέγεται τὸ προγε- 20 γραμμένον τροπάριον, ἤχος β'. Ἀπόστολε Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡγαπημένε, καὶ τὰ ἑξῆς. Προκείμενον, ἤχος πλ. δ', ψαλμὸς ιη'. Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν. Στίχος. Οἱ οὐρανοὶ διηγούνται δόξαν Θεοῦ. Ὁ ἀπόστολος α' καθολικῆς ἐπιστολῆς Ἰωάννου. Θεὸν οὐδεὶς πώποτε τεθέαται, τέλος· οὗτός ἐστιν ὁ ἀληθὴς Θεὸς καὶ ζωὴ αἰώνιος. Ἀλληλούια, ἤχος α'. Ἐξομολογήσονται 25 οἱ οὐρανοί. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην, κεφ. σκς'. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐφανερώσεν ἑαυτὸν ὁ Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, τέλος· τὰ γραφόμενα βιβλία, ἀμήν. Κοινωνικόν. Ἀγαλλιᾶσθε. Ἔτερον κοινωνικόν. Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν.

Μὴνι τῷ αὐτῷ κς', τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἐπιχάρως καὶ Γα- 30 ἰανῆς καὶ τῆς συνοδίας αὐτῶν. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν μνήμη ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ αὐτῶν μαρτυρίῳ τῷ ὄντι ἐν τῷ Γαϊτανῷ [...].

8 Ps 48,4,2 10 Eph 4,25-32 12 Ps 18,2 || Mt 7,7-11 14 Ps 32,1
21 Ps 18,5,2 23 1 Io 4,12-5,20 24 Ps 88,6 25 Io 21,1-25
27 Ps 32,1 || Ps 18,5

16 Τελεῖται usq 18 συνάξει om Fa Ox 18 τῆς λιτῆς usq συνάξει om P
19 Ἡ δὲ usq 28 γῆν om Ox || τὸν ν' τὴν εἴσοδον Fa 27 Κοινων. (ps 32,1) om
Fa || Ἔτερον κοινων. (ps 18,5) om P 30 Τελεῖται usq 31 Γαϊτανῷ om P Fa Ox

selon l'usage établi, il faut que vous alliez au sanctuaire du s. apôtre, évangéliste et théologien Jean, qui se trouve près du Septième Millaire ⁽¹⁾ pour y célébrer la sainte Liturgie. Un autre diacre dit la grande ecténie, et un autre une synaptie et le *Allons en paix*. Le patriarche se rend ensuite au <sanctuaire du> Théologien.

<A la Liturgie,> on dit le premier et le deuxième anti-phone. Au troisième, on chante le tropaire: *Apôtre bien-aimé du Christ Dieu* ⁽²⁾, et le patriarche fait son entrée. Après le trisagion, prokeimenon, mode 1 pl.: ps 48,4; stique: *ibid.* 2. Apôtre: *Eph* 4,25-32. Alléluia, mode 1: ps 18,2. Evangile: *Mt* 7,7-11. Koinonicon: ps 32,1.

26. Le trépas du s. apôtre Jean. Sa synaxe a lieu à son sanctuaire, près de la Grande Eglise ⁽³⁾. La procession se rend à la synaxe indiquée.

ACOLOUTHIE: Au ps 50 <de l'orthros>, le tropaire écrit plus haut, mode 2: *Apôtre bien-aimé du Christ Dieu*. <A la Liturgie,> prokeimenon, mode 4 pl.: ps 18,5; stique: *ibid.* 2. Apôtre: *1 Io* 4,12-5,20. Alléluia, mode 1: ps 88,6. Evangile: *Io* 21,1-25. Koinonicon: ps 32,1. Un autre: ps 18,5 ⁽⁴⁾.

27. Les stes martyres Epicharis, Gaïanè et leurs compagnes. Leur mémoire a lieu à leur martyrium, dans le quartier de la Ceinture ⁽⁵⁾ [...].

26 sept. — P Fa Ox Jean apôtre.

27 sept. — P Callistrate et 49 comp. — Epicharis. — Fa Epicharis. — Callistrate et 49 comp. — Ripsimie, Ariadne. — Nectaire, Flavien. — Ignace higoumène. — Ox Epicharis. — Callistrate et comp.

⁽¹⁾ Saint-Jean à l'Hebdomon, JANIN, *Eglises*, 275-78.

⁽²⁾ Cf. le 8 mai.

⁽³⁾ JANIN, *Eglises*, 273-75.

⁽⁴⁾ L'ancien koinonicon commun aux fêtes des saints (ps 32,1) commence de céder la place à un autre propre aux apôtres (ps 18,5).

⁽⁵⁾ C'est le Gaïtanum, JANIN, *Const. byz.*, 407.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Καλλιστράτου καὶ τῆς συνοδίας αὐτοῦ, τὸν ἀριθμὸν μθ' [...].

17^r **Μηνὶ τῷ αὐτῷ κη'**, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων τῶν Καλυ-
17^v τηνῶν Ἀλφειοῦ, Ἀλεξάνδρου, Ζωσίμου, Νίκωνος, Νέωνος, Ἡλιοδώ-
5 ρου καὶ Μάρκου. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ αὐτῶν
μαρτυρίῳ τῷ ὄντι πλησίον τοῦ ἁγίου || μάρτυρος Κυπριανοῦ, ἐν τοῖς
Σολομῶνος [... || ...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν καὶ ὁμολογητοῦ
Χαρίτωνος καὶ καθηγητοῦ τῆς ἐρήμου [...].

10 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Εὐσταθίου ῥωμαίου
καὶ τῆς συνοδίας αὐτοῦ.

18^r **Μηνὶ τῷ αὐτῷ κθ'**, μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Κυριακοῦ
ἀναχωρητοῦ τῆς λαύρας τοῦ Σουκᾶ [... || ...].

15 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων ν' μαρτύρων τῶν ἐκ Παλαι-
στίνης, καὶ τῶν ἁγίων μαρτύρων Τρύφωνος, Τροφίμου καὶ Δορυμέδοντος,
ὧν ἡ σύναξις τελεῖται πλησίον τῆς ἁγίας Ἀννης ἐν τῷ Δευτέρῳ, καὶ
τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἀναστασίας τῆς ἀσκητρίας καὶ Πετρωνίας τῆς
μάρτυρος.

19^r **Μηνὶ τῷ αὐτῷ λ'**, ἄθλησις τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν ἐπισκό-
20 που γενομένου τῆς μεγάλης Ἀρμενίας καὶ ἱερομάρτυρος Γρηγορίου,
καὶ Γαϊανῆς καὶ Ῥιψιμίας καὶ τῶν σὺν αὐταῖς [... || ... || ...]. Τελεῖται
δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Θεοδώρου τῷ
ὄντι πλησίον τοῦ Χαλκοῦ Τετραπύλου.

Προκείμενον, ἥχος δ' · Θανμαστὸς ὁ Θεός. Στίχος · Ἐν ἐκκλησίαις.

24 Ps 67, 36.27

5 Τελεῖται usq 7 Σολομῶνος om P Fa OX 11 αὐτοῦ] αὐτῶν ἐν τῷ
Προμοούντῳ P, ἐν τῷ Προμούντων. Τροπ. ἥχ. πλ. δ' · Ταῖς τῶν δακρύων. Προ-
κειμ. ἥχ. βαρ. Τίμιος. Στίχ. Τί ἀταποδώσω (ps 115,6.3). Gal 5,22-6,2 (*per-
feram* ὕμνον τῷ Κυρίῳ pro νόμον τοῦ Χριστοῦ). Ἀλληλ. ἥχ. πλ. α' · Μα-
κάριος (ps 111,1). Lc (*perferam* Mt) 12,8-12. Κοινων. Εἰς μνημόσυνον (ps
111,6^b) Fa 15 κ. τῶν ἁγ. μαρτ. usq 16 Δευτέρῳ om OX 21 Τελεῖται
usq 23 Τετραπύλου] ἐν τῷ οἴκῳ τῶν ἁγ. μ' πλησίον τοῦ Χαλκοῦ Τετραπύλου.
Τροπ. ἥχ. πλ. α' · Πτωχεῖαν πλουτίσας τῷ πνεύματι, τῷ σώματι τρυνήσας τὴν
ἐνδειαν, τὴν ψυχὴν λιπάνας τῷ ἐλέῳ, τῆς Τριάδος γέγονας ἐνδιαίτημα, καὶ τῇ βοῇ
τοῦ Πνεύματος ὁ φθόγγος σου διηγούμενος τοῖς δόγμασιν τὴν οἰκουμένην διέδρα-
μεν, ὅθεν τῷ τρισσῷ (ms τρισόν) τῆς ἐνιαίας πίστεως, πατὴρ πατέρων ἐδείχθης,
Γρηγόριε. Πρέσβευε Χριστῷ <τῷ Θεῷ ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν> Fa, om P OX
24 Προκειμ. usq p. 52,5 Ἀγαλλ. om OX

Le même jour, les ss. martyrs Callistrate et ses compagnons,
au nombre de quarante-neuf [...].

28. Les ss. martyrs des Calytenoi: Alphée, Alexandre, Zo-
sime, Nicon, Néon, Héliodore et Marc. Leur synaxe a lieu à leur
martyrion, près de Saint-Cyprien-Martyr, dans le quartier de
Solomon ⁽¹⁾.

Le même jour, notre Père théophore et confesseur Chariton,
instructeur du désert [...].

Le même jour, les ss. martyrs Eustathe, romain, et ses com-
pagnons.

29. S. Cyriaque, anachorète de la Laure de Soucas [...].

Le même jour, les ss. cinquante martyrs de Palestine, les ss.
martyrs Tryphon, Trophime et Dorimédon, dont la synaxe a lieu
près de Sainte-Anne, dans la Seconde ⁽²⁾, et les stes martyres Anas-
tasie, ascète, et Pétronie.

30. S. Grégoire, évêque de la Grande Arménie et hiéromartyr,
avec Gaïanè, Ripsimie et leurs compagnes [...]. Leur synaxe a
lieu à Saint-Théodore-Martyr, près de l'Arc de Bronze ⁽³⁾.

28 sept. — P Alphée, Alexandre etc. — Chariton. — Callinique, Eus-
tathe et comp. — Fa Chariton. — Alexandre, Zosime, Nicon, Néon, Héliodore,
Marc. — Callinique, Eustathe et comp. — OX Chariton. — Alexandre, Zo-
sime, Nicon, Néon, Héliodore, Marc.

29 sept. — P Cyriaque. — Martyrs de Palestine. — Tryphon etc. —
Anastasie. — Pétronie. — Fa Cyriaque. — Dadas, Gobedlaas. — Tryphon
etc. — Anastasie, Pétronie. — OX Cyriaque. — Dadas, Gabel, Laas, Casdoas.

30 sept. — P Grégoire, Gaïanè, Ripsimie et comp. — Mardonos, Mig-
doine, Dorothée, Indès, Stratonique, Glycère, Théophile, saintes femmes. —
Fa Grégoire, Ripsimie, Gaïné. — Mardoine, Migdoine, Dorothée, Indès,
Stratonique, Glycère, Théophile et stes femmes. — OX Grégoire.

⁽¹⁾ JANIN, *Eglises*, 23. Le quartier de Solomon était situé au delà
de la Corne d'Or, cf. le 2 octobre.

⁽²⁾ JANIN, *Const. byz.*, 315.

⁽³⁾ JANIN, *Eglises*, 160-61. Le Chalcotetrapylon était un double arc
de triomphe revêtu de plaques de bronze, JANIN, *Const. byz.*, 102.

Ὁ ἀπόστολος πρὸς Κολασσαεῖς· Ἀδελφοί, ἐνδύσασθε ὡς ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ, τέλος· ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ Κυρίῳ. Ἀλληλούια, ἥχος δ'. Σωτηρία τῶν δικαίων παρὰ Κυρίου, ἕως· θλίψεως. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον, κεφ. σζε'· Εἶπεν ὁ Κύριος· γρηγορεῖτε, ὅτι οὐκ οἴδατε, τέλος·
5 καταστήσει αὐτόν. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἀθλησὶς τῶν ἁγίων μαρτύρων Μαρδονίου, Μυγδονίου, Γοργονίου, Δωροθέου καὶ Ἰνδου, καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς ἁγίων γυναικῶν.

1 Col 3, 12-16 2 Ps 36,39 3 Mt 24,42-47 5 Ps 32,1

4 κεφ. σζε'] κεφ. ζγ' Fa, om P 8 γυναικῶν add κ. Γλυκερίου πρεσβυτέρου κ. Θεοφίλου διακόνου ἐν τῷ οἴκῳ τῶν ἁγ. μ' μαρτύρων P

〈ACOLOUTHIE de la Liturgie :〉⁽¹⁾ Prokeimenon, mode 4: ps 67,36; stique: *ibid.* 27. Apôtre: Col. 3,12-16. Alléluia, mode 4: ps 36,39. Evangile: Mt 24,42-47. Koinonicon: ps 32,1.

Le même jour, les ss. martyrs Mardoine, Mygdoine, Gorgon, Dorothee et Indès, et les stes femmes qui étaient avec eux.

⁽¹⁾ Fa donne ce tropaire, mode 1 pl.: *Par l'esprit faisant de la pauvreté ta richesse, quant au corps faisant des privations tes délices, oignant l'âme par la miséricorde, tu es devenu le séjour de la Trinité, et ta parole, retentissant de la clameur de l'Esprit, a parcouru la terre par tes enseignements. Aussi, par le caractère trinitaire de cette unique foi, tu es devenu père des Pères, Grégoire. Prie le Christ Dieu pour nos âmes.*

QUELQUES NOTES AU MOIS DE SEPTEMBRE

L'INDICTION:

L'indiction, dans l'empire romain, était la fixation du montant de l'impôt foncier annuel. Le mot prit ensuite le sens d'année financière, puis de période de quinze années. Le début de l'indiction est ici le début de l'année civile. Cf. GRUMEL, *Chronologie*, p. 192, et, ci-dessous, la note sur le Nouvel An.

LE PSAUTIER:

Le psautier constantinopolitain était divisé en 68 antiphones; ils laissaient de côté quelques psaumes qui avaient une place fixe dans l'office. Cf. O. STRUNK, *The Byzantine Office at Hagia Sophia*, dans *Dumbarton Oaks Papers* 9-10 (1955-1956), pp. 175-202, spéc. pp. 200-201. C'est ici la seule fois où le dernier antiphone est placé avant le ps 85. Il s'agit probablement d'une erreur du copiste, car le ps 85 était le premier psaume des vêpres. Cf. SYMÉON DE THESSALONIQUE, *De Sacra Precatione*, PG 155, 625-28. Selon SYMÉON (*ibid.*, 629 BC), le dernier antiphone était réduit aux dimensions d'un prokeimenon. La longue série d'antiphones qui devaient suivre le ps 85 était supprimée, selon notre manuscrit, les jours de fête; selon SYMÉON (*ibid.*, 628 BC), tous les jours, sauf en Carême.

LE LUCERNAIRE:

Dans le lucernaire de Sainte Sophie, le ps 140 n'était pas suivi des pss 141, 129 et 116, comme cela se pratique dans la tradition palestinienne. Cf. SYMÉON DE THESS., *op. cit.*, 629 C-632 B. Le ps 140 était chanté avec un refrain, variable pour chaque jour ferial du cycle de deux semaines. Cf. O. STRUNK, *art. cité*, pp. 201-202.

L'ECTÉNIE:

La qualification « ecténie », « insistante », provient sans doute de la triple répétition du *Kyrie, eleison*, qui suit chaque demande. Le ms P utilise toujours, à la place de l'expression « grande ecténie », celle de « grand *Kyrie, eleison* ». Pour le formulaire de l'ecténie, cf. les deux descriptions qu'en donne SYMÉON DE THESS., selon qu'il décrit l'office monastique (*ibid.*, 612 A-B), ou l'office cathédral (*ibid.*, 632 B).

LA PERISSIE:

Le mot grec « perissie » signifie ordinairement l'ultime répétition d'un tropaire en entier. Cf. SYMÉON DE THESS., *ibid.*, 660D: « Après le *Gloria Patri*, on ne dit pas de perissie, mais seulement la fin du tropaire: *Sei-*

gneur, aie pitié de nous ». Cf. aussi ci-dessous les variantes des mss aux vigiles de Noël et de l'Épiphanie. Parfois la perissie désigne un nouveau tropaire conclusif différent du tropaire initial. Cf. le mercredi de la 4e semaine de Carême.

LE NOUVEL AN:

Le 23 septembre ou Nouvel An marqua, depuis son institution par Constantin (313), le début de l'indiction. On choisit ce jour parce qu'on y célébrait le *Natalis Augusti*, qui, déjà avant Constantin, marquait le début de l'année dans une grande partie de l'Orient. L'adoption du calendrier romain à Constantinople, et la suppression du culte d'Auguste, ôta au 23 septembre toute signification civile. On choisit alors une date plus commode: le début d'un mois du nouveau calendrier. On adopta donc le 1er septembre. Ce changement a dû se produire dans la seconde moitié du Ve siècle, probablement depuis le 1er septembre 462.

La célébration de la Conception de s. Jean Baptiste, qui constitue chronologiquement le premier des mystères évangéliques, fut placée à Byzance le 23 septembre, au début de l'année: on s'écartait ainsi de la pratique occidentale, où la fête avait lieu le 24 septembre. On commençait avec le nouvel an la lecture de l'évangile de s. Luc, qui s'ouvre avec le récit de la conception du Baptiste.

Le 1er septembre marqua donc, depuis la seconde moitié du 5e siècle, le début de l'année civile, tandis que le 23 restait chargé de signification religieuse. Peu à peu on en vint à sanctifier aussi le début de l'année civile. Le choix d'une lecture évangélique spéciale pour le 1er septembre est attestée pour la première fois par le *Kalendarium Ecclesiae Constantinopolitanae*... cura Stephani Morcelli, Romae 1788 (ms de 710 ou peut-être de 755). D'autre part, l'institution de nouvelles fêtes, spécialement de la Nativité de la Sainte Vierge (8 sept.) — événement chronologiquement antérieur à la conception du Baptiste et donc début plus reculé du cycle de la Rédemption — contribua aussi à diminuer l'importance du 23 septembre. Pour toute cette question, voir GRUMEL, *Chronologie*, pp. 193-203.

C'est un indice de l'archaïsme du ms H, si ce n'est pas un oubli du copiste, que, tout en célébrant l'indiction le 1er septembre, ce jour n'y est pas appelé le nouvel an, comme le fait par exemple le Fa et, implicitement, le *Codex Sirmondianus* avec d'autres cités dans le *Propylaeum* (col. 1-6).

<ΜΗΝ ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ>

19^v Μηνὶ ὀκτωβρίῳ α', μνήμη τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Ἀνανίου, ἐνὸς τῶν ἐβδομήκοντα || [...].

Ἡ δὲ ἀκολουθία τῆς συνάξεως αὐτοῦ γίνεται οὕτως· Εἰς τὸν ν' καὶ εἰς τὴν εἴσοδον λέγεται τροπάριον ἥχος πλ. β'. Τὸν πρὸ τοῦ 5 Παύλου ἀπόστολον ἀρχαιότατον καὶ τῆς αὐτοῦ πίστεως ἐνθέως καθηγησάμενον, τὸν μέγαν ἐν ἱεράρχαις καὶ μάρτυρα Ἀνανίαν ἐν ὕμνοις τιμήσωμεν, ὡς σὺν αὐτῷ ὑπὲρ ἡμῶν ἀδιαλείπτως ἑπρεσβεύοντα σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν. Προκείμενον, ἥχος πλ. δ'. Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν. Στίχος· Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Κορινθίους α' ἐπιστολῆς· 10 Ἀδελφοί, ὁ Θεὸς ἡμᾶς τοὺς ἀποστόλους, τέλος· μιμηταί μου γίνεσθε. Ἀλληλούια, ἥχος πλ. δ'. Τῷ λόγῳ Κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην, κεφ. ις'. Τῷ καιρῷ ἐκεῖνῳ, εἰστήκει ὁ Ἰωάννης καὶ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο, τέλος· ὁ ἐρμηνεύεται Πέτρος. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

15 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τῆς ἀθλήσεως τοῦ ἁγίου μάρτυρος Δομνίνου, μαρτυρήσαντος ἐν Περσίδι. Ἡ δὲ σύναξις αὐτοῦ τελεῖται ἐν τῷ σεπτῷ οἴκῳ τοῦ ἁγίου ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ τῷ ὄντι πέραν ἐν τῷ Λιθοστροφῷ.

20^r 20 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τοῦ ὁσίου Ῥωμανοῦ τοῦ ποιητοῦ καὶ μελωδοῦ τῶν κοντακίων [...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ μνήμη ἐν τῷ αὐτῷ τῆς ἁγίας ἀειπαρθένου Θεοτόκου ναῷ ἐν τοῖς Κύρου.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τοῦ ὁσίου Ἀβραμίου τοῦ ἀσκητοῦ, καὶ ἔτι ἀθλησίου τοῦ ἁγίου μάρτυρος Μιχαήλ, ἡγουμένου μονῆς λεγομένης Ζώβης, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ λς' ἁγίων μοναχῶν ἐν τῇ ἐνορίᾳ Σεβαστουπόλεως [...].

8 Ps 18,5-2 9 1 Cor 4,9-16 11 Ps 32,6 12 Io 1,35-42
14 Ps 32,1

3 Ἡ δὲ usq 14 Ἀγαλλ. om Ox || Εἰς τὸν usq 4 εἴσοδον om Fa 5 ἐν-
θέως om P 6 μάρτυσιν P Fa || ἐν ὕμνοις P, om Fa 7 τιμήσωμεν]
ὁμνήσωμεν Fa || πρεσβεύοντας H 8 ἥχος usq 14 Ἀγαλλ.] ἥχ. βαρ.· Καν-
χήσονται. Στίχ.· Ἀσάτε (ps 149,5.1). Act 8,4-9,19. Ἀλλ. ἥχ. β'. Οἱ ἱερεῖς
(ps 131,9). Io 10,11-? (ἐμοὶ μαθητῆς) Fa 16 Ἡ δὲ usq 17 Λιθοστρ. om
P Fa Ox 20 Τελεῖται usq 21 Κύρου om P Fa || ἐν τῷ usq 21 ναῷ om Ox

<MOIS D'OCTOBRE>

1. Le s. apôtre Ananie, un des soixante-dix [...].

ACOLUTHIE: Au ps 50 <de l'orthros> et à l'Entrée <de la Liturgie>, tropaire, mode 2 pl.: *Honorons par des hymnes le très ancien apôtre qui précéda Paul, et qui, inspiré d'en haut, l'instruisit dans la foi, Ananie, grand parmi les évêques et martyr; avec lui, il intercède sans relâche en notre faveur pour le salut de nos âmes.* Prokeimenon, mode 4 pl.: ps 18,5; stique: *ibid.* 2. Apôtre: 1 Cor 4,9-16. Alléluia, mode 4 pl.: ps 32,6. Evangile: Io 1,35-42. Koinonicon: ps 32,1.

Le même jour, le s. martyr Domnin, martyrisé en Perse. Sa synaxe a lieu à Saint-Michel-Archange dans le Lithostrotos, sur l'autre rive ⁽¹⁾.

Le même jour, s. Romanos, le poète et mélode des conta-kia [...]. Sa synaxe a lieu au sanctuaire de la Théotocos dans le quartier de Cyr ⁽²⁾.

Le même jour, s. Abramios l'Ascète, le s. martyr Michel, higoumène du monastère appelé Zobé, et les trente-six moines <martyrisés> avec lui dans le district de Sébastopolis [...].

1 oct. — P Ananie. — Romanos. — Domnin. — Abramios. — Fa Ox
Ananie. — Romanos. — Domnin. — Michel et comp.

⁽¹⁾ JANIN, *Eglises*, 355.

⁽²⁾ *Ibid.*, 201-203. Dans cette église, la Sainte Vierge aurait octroyé à Romanos le don de composer les kontakia. Celui-ci y avait été enterré.

20^v Μηνὶ τῷ αὐτῷ β', ἄθλησις τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Κυπριανοῦ καὶ Ἰουστίνης [...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ αὐτῶν μαρτυρίῳ τῷ ὄντι πέραν ἐν τοῖς Σολομῶνος.

Λέγεται προκείμενον ἥχος βαρὺς· *Εὐφρανθήσεται. Στίχος· Εἰσάκουσον, ὁ Θεός, φωνῆς μου, ἕως· πρὸς σέ. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Ἀδελφοί, ἀναμνησθεσθε, τέλος· ἐκ πίστεως ζήσεται. Ἦχος α', ἀλληλούια· Στόμα δικαίου μελετήσῃ, ἕως· κρίσιν. Εὐαγγέλιον κατὰ [Λουκᾶν], κεφ. ση'· Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· προσέχετε ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, τέλος· κτήσασθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν. Κοινωνικόν· 10 Ἀγαλλιᾶσθε.*

21^r Μηνὶ τῷ αὐτῷ γ', ἄθλησις τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν ἐπισκόπου γενομένου Ἀθηνῶν καὶ μάρτυρος Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου [...||...]. Ἡ δὲ σύναξις αὐτοῦ τελεῖται ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ.

Καὶ λέγεται εἰς τὸν ν' καὶ εἰς τὴν εἴσοδον τροπάριον, 15 ἥχος δ'· *Χρηστότητα ἐκδιδαχθεὶς καὶ νήφων ἐν πᾶσιν, ἀγαθὴν συνείδησιν ἱεροπρεπῶς ἐνδυσάμενος, ἤντλησας ἐκ τοῦ Σκεύους τῆς ἐκλογῆς τὰ ἀπόρρητα· καὶ τὴν πίστιν τηρήσας τὸν ἴσον δρόμον ἐτέλεσας, πάτερ ὁσιε. Πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν. Προκείμενον, ἥχος βαρὺς· Εὐφρανθήσεται. Στίχος· Εἰσάκουσον, ὁ Θεός, φωνῆς μου, 20 ἕως· πρὸς σέ. Ἀνάγνωσμα τῶν Πράξεων (ζήτει ἀνάγνωσμα τῇ γ' τῆς ἑκτῆς ἑβδομάδος μετὰ τὸ Πάσχα)· Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἐκδεχομένου τοῦ Παύλου τὸν Σίλαν, τέλος· καὶ ἕτεροι πολλοὶ σὺν αὐτοῖς. Ἀλληλούια, ἥχος α'· Ὑπομένων ὑπέμεινα τὸν Κύριον, ἕως· τῆς δεήσεώς μου. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον, κεφ. κγ'· Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἤκο- 25 λούθησαν τῷ Ἰησοῦ ὄχλοι πολλοί, τέλος· πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε. Ἄλλο εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον, κεφ. ρμ'· Εἶπεν || ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία*

4 Ps 63,11.2 5 Hebr 10,32-38^a 7 Ps 36,30 8 Lc 21,12-19
10 Ps 32,1 19 Ps 63,11.2^a 20 Act 17,16-34 23 Ps 39,2
24 Mt 4,25-5,12^a 26 Ps 32,1 || Mt 13,45-54

2 Τελεῖται usq 3 Σολομ. om P Fa Ox 4 Λέγεται usq 10 Ἀγαλλ. om Ox 5 Hebr 10,32-38^a 1 Tim 1,12-17 Fa 6 Ἀλλ. ἥχ. δ'· Δίκαιος (ps 91,13) Fa 8 Lc 21,12-19] Io 16,? (καθ' το κολ) -23 Fa || Λουκᾶν] Μάρκον H 9 Κοιν. Ἀγαλλ. om Fa 13 Ἡ δὲ usq Ἐκκλησίᾳ om Fa Ox 14 Καὶ λέγεται usq p. 60,2 μνημόσ. om Ox || εἰς τὸν usq εἴσοδον om Fa 15 ἀγαθῇ συνειδήσει Fa 18 Πρέσβευε usq ἡμῶν] Χριστὸν τὸν Θεὸν ἰκέτευε δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος Fa 23 Ἀλλ. ἥχ. δ'· Δίκαιος (ps 91,13) P, Ἀλλ. ἥχ. β'· Οἱ ἱερεῖς (ps 131,9) Fa 26 κεφ. ρμς' P

2. Le s. hiéromartyr Cyprien, et Justine [...]. Sa synaxe a lieu à leur martyrium, dans le quartier de Solomon, sur l'autre rive (¹).

〈ACOLOUTHIE de la Liturgie〉 Prokeimenon, mode grave: ps 63,11; stique: *ibid.* 2. Apôtre: Hebr 10,32-38^a. Alléluia, mode 1: ps 36,30. Evangile: Lc 21,12-19. Koinonicon: ps 32,1.

3. Le s. évêque d'Athènes et martyr Denys l'Aréopagite [...]. Sa synaxe a lieu à la Grande Eglise.

〈ACOLOUTHIE〉 Au ps 50 〈de l'orthros〉 et à l'Entrée 〈de la Liturgie〉, tropaire, mode 4: *Maître en douceur, sobre en toute chose, orné d'une conscience droite comme il convient à un prêtre, tu as puisé au « Vase d'élection » les vérités ineffables. Tu as conservé la foi et mené jusqu'au bout une course égale à la sienne, ô Père saint. Prie le Christ Dieu pour le salut de nos âmes! Prokeimenon, mode grave: ps 63,11; stique: ibid.* 2. Lecture: Act 17,16-34 (cf. le mercredi de la 6e semaine du temps pascal). Alléluia,

2 oct. — P Cyprien, Justine — Domèce. — Fa Ox Cyprien, Justine. — Théophile.

3 oct. — P Denys l'Aréopagite. — Fa Denys l'Ar. — Denys d'Alexandrie. — Ox Denys l'Ar. — Denys d'Alex., Pierre, Paul, Fauste, Gaïus.

(¹) JANIN, *Eglises*, 301.

τῶν οὐραστῶν ἐμπόρῳ, τέλος· ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν. Κοινωνικόν· Εἰς μνημόσυνον.

Δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι τὴν μνήμην τοῦ ἁγίου Διονυσίου ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία τῇ πλησιαζούσῃ κυριακῇ ἑορτάζει.

5 **Μηνὶ τῷ αὐτῷ δ',** τῆς ἁγίας Θεοτόκου τελεῖται ἑορτὴ πέραν ἐν τοῖς Ὀνειράταις, καὶ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Δομετίου πέραν ἐν Ἰουστινιανῶν.

22^r Καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀδαύκτου καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ Καλλισθένης [... || ...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Πέτρου Καπι-
10 τολείων καὶ Ἱεροθέου, καὶ τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἀκεψιμᾶ, Λέοντος καὶ Ἰσιδώρου ἐν Ποταμοῖς, καὶ τῶν ἁγίων μαρτύρων Νεοφύτου, Γαῖου καὶ Γαϊανοῦ καὶ Δομετίου, καὶ τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Θεοτέκνου καὶ Διογένους.

15 **〈Μηνὶ τῷ αὐτῷ ε',〉** ἄθλησις τῆς ἁγίας μάρτυρος Μамέλχθης [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῆς σύναξις ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ αὐτῆς μαρτυρίῳ τῷ ὄντι πέραν ἐν τῷ Κέρατι.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου ἐπισκόπου Σαβίνου τοῦ μικροῦ, καὶ Ἱεραΐδος ἐκ πόλεως Μέμφεως, καὶ μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Θεοδότου ἀρχιεπισκόπου γενομένου Ἐφέσου, καὶ τῶν ἁγίων
20 γυναικῶν Χαριτίνης καὶ Μαλφεθᾶς ἐν Περσίδι.

22^v **Μηνὶ τῷ αὐτῷ ζ',** ἄθλησις τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Θωμᾶ [... || ...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ αὐτοῦ ἀποστολείῳ τῷ ὄντι ἐν τοῖς Ἀμαντίου, τῆς λιτῆς ἀπὸ τῆς ἁγιωτάτης Μεγάλης Ἐκκλησίας Ἰάπερχομένης ἐν τῷ Φόρῳ καὶ μετὰ τὸ τὰς συνήθεις ἐκείσε τελέ-
25 σαι εὐχάς, παραγινομένης ἐν τῇ εἰρημένῃ συνάξει.

Λέγεται δὲ εἰς τὸν ν' καὶ εἰς τὴν εἴσοδον τῆς λει-

1 Ps 111,6^b

3 Δεῖ usq 4 ἑορτάζει om P Fa Ox 5 τῆς ἁγίας usq 6 Ἰουστινιανῶν
om P Fa Ox 13 Διογένους add καὶ μνήμη τοῦ ὁσιωτάτου Ἀμοῦν (Ἀμμών
Ox). Τροπ. ἤχ. γ' (πρὸς Θείας πίστεως)· Τύπος γέγονας θεολογίας, θείῳ Πνεύ-
ματι πάντας φωτίσας, ὀρθοδοξίας τὸν δρόμον ἐτέλεσας, διδασκαλίαις τὸν κόσμον
ἐφώτισας καὶ κακοδόξων διήλεγξας φρόνημα, πάτερ ὅσιε. Χριστὸν <τὸν Θεὸν
ικέτενε ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν>. Ζήτει τὰ λοιπὰ σεπτεμβρίῳ κη' Fa 15 Τε-
λεῖται usq 16 Κέρατι om P Fa Ox 22 Τελεῖται usq 25 συνάξει om P
Fa Ox 24 ἀπερχομένων H 26 Λέγεται usq λειτουργίας om Fa,
usq p. 62,7 πᾶσαν om Ox

mode 1: ps 39,3. Evangile: Mt 4,25-5,12^a. Koinonicon: ps 32,1. Un autre évangile: Mt 13,45-54. Koinonicon: ps 111,6^b.

N. B. — La Grande Eglise célèbre la mémoire de s. Denys le dimanche le plus proche.

4. Dans le quartier d'Honorat, sur l'autre rive ⁽¹⁾, fête de la Théotocos. Dans le quartier de Justinien, sur l'autre rive, le s. martyr Domèce ⁽²⁾.

Le s. martyr Adaucte et sa fille Callisthène [...].

Le même jour, le s. hiéromartyr Pierre de Capitolias, et Hié-
rothée; les ss. martyrs Acepsimas, Léon et Isidore en Mésopotamie; les ss. martyrs Néophyte, Gaïus, Gaïen et Domèce; le s. hiéro-
martyr Théotecne et Diogène ⁽³⁾.

<5.> La ste martyre Mamelchtha [...]. Sa synaxe a lieu à son martyrion, dans la Corne, sur l'autre rive ⁽⁴⁾.

Le même jour, le s. évêque et martyr Sabin le Petit, Hiéraïs, de la ville de Memphis, s. Théodote, archevêque d'Ephèse, et les stes. femmes Charitine et Malphetha en Perse.

6. Le s. apôtre Thomas [...]. Sa synaxe a lieu à son apostolion dans le quartier d'Amance ⁽⁵⁾. La procession va de la Grande Eglise au Forum et, après les prières habituelles, se rend à la synaxe mentionnée.

<ACOLOUTHIE:> Au ps 50 <de l'orthros> et à l'Entrée

4 oct. — P Bdauctos (Adauctos), Callisthène. — Pierre Capit. — Acepsimas, Léon, Isidore. — Néophyte, Gaïus, Gaïen — Théotecne, Diogène. — Fa Hié-
rothée. — Pierre Capit. — Bernice, Prosdokè, Domnine. — Dauctos (Adauctos), Callisthène. — Acepsimas, Léon, Isidore. — Néophyte, Gaïen, Domèce. — Théotecne, Diogène. — Amoun. — Ox Hiérothée. — Pierre Capit. — Bérénice, Prosdokè, Domnine. — Domèce. — Adaucte, Callisthène — Ammon (Amoun).

5 oct. — P Mamelchtha. — Sabin, Hiéraïs. — Charitine, Malphetha. — Fa Mamelchtha. — Charitine. — Sabin, Hiéraïs. — Théodote. — Paul le Simple. — Ox Mamelchtha. — Charitine. — Paul le Simple.

6 oct. — P Thomas. — Fa Ox Thomas. — Nicétas.

⁽¹⁾ Cf. JANIN, *L'Egl. byz. sur les rives du Bosphore*, dans *RevEtByz* XII (1954), pp. 89-90.

⁽²⁾ Au monastère de s. Domèce, JANIN, *Eglises*, 105.

⁽³⁾ Fa donne ce troaire pour s. Ammon, mode 3: *Tu es devenu le parangon de la théologie et une lumière pour tous, grâce à l'Esprit divin. Tu as accompli la course de l'orthodoxie, éclairé l'univers par <tes> enseignements et réfuté l'opinion des hérétiques, ô Père saint. Supplie le Christ Dieu pour nos âmes!*

⁽⁴⁾ JANIN, *Eglises*, 331.

⁽⁵⁾ *Ibid.*, 257.

τουργίας τροπάριον, ἦχος γ' · Ἀπόστολε ἄγιε, πρέσβευε. Προκείμενον, ἦχος πλ. δ' · Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν. Στίχος · Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῆς α' · Ἀδελφοί, ὁ Θεὸς ἡμᾶς τοὺς ἀποστόλους, τέλος · μιμηταί μου γίνεσθε. Ἀλληλούια, ἦχος α' · 5 Ἐξομολογήσονται οἱ οὐρανοί, ἕως · ἁγίων. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην, κεφ. σιγ' · Οὐθὺς ὁφίαις τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, τέλος · ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. Κοινωνικόν · Ἀγαλλιᾶσθε, ἦ · Εἰς πᾶσαν.

23^r Μηνὶ τῷ αὐτῷ ζ', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Σεργίου καὶ Βάκχου [...||...].

10 Τελεῖται δὲ ἅμα τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἡ μνήμη τοῦ μεγάλου σεισμοῦ. Ἡ δὲ ἀκολουθία γίνεται οὕτως · Μετὰ τὸν ὁρθρον τῆς ἐκκλησίας, ἀπέρχεται ὁ πατριάρχης εἰς τὴν ἁγίαν Ἀναστασίαν μετὰ τῆς λιτῆς, ἐν τοῖς Δομνίνου ἐμβόλοις. Καὶ γίνονται ἐκεῖσε ἀντίφωνα γ'. Τὸ α', ψαλμὸς ριθ' · Ἐλέησον ἡμᾶς, φιλόνητο Κύριε, καὶ · Σῶσον 15 ἡμᾶς, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν. Τὸ β', ψαλμὸς ρκ' · Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου. Τὸ γ', ψαλμὸς ρκα' · Ἀλληλούια ἀπλοῦν. Καὶ μετὰ τὸ τρίτον ἀντίφωνον γίνεται εὐχὴ τοῦ τρισαγίου, καὶ οὕτως ἄρχονται οἱ ψάλται τῆς λιτῆς τὸ τροπάριον ἐν τῷ ἁμβωνί, ἦχος πλ. β' · Ἐλέησον ἡμᾶς, Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς. Καὶ ἀπέρχεται ἡ λιτὴ ἐν τῷ Φόρφ, καὶ δοξάζουσι οἱ ψάλται, καὶ λέγει ὁ διάκονος τὴν μεγάλην ἐκτενήν, καὶ πάλιν 20 ἄρχονται οἱ ψάλται τροπάριον, ἦχος πλ. α' · Τὰ θαύματα τῶν ἁγίων σου μαρτύρων. Καὶ δοξάζουσι τὸ αὐτὸ τροπάριον εἰς τὸν ἅγιον Σέργιον εἰς τὸ Νέον Παλάτιον.

2 Ps 18,5.2 3 1 Cor 4,9-16 5 Ps 88,6 || Io 20,19-31
7 Ps 32,1 || Ps 18,5 14 Ps 119 15 Ps 120 16 Ps 121

1 τροπ. ἦχ. γ' · Ὁ συμύστης τῆς θείας τῶν ἀποστόλων ὁμηγύρεως, ὁ ἀπιστία τὴν ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ βεβαιώσας καὶ τὸ ἄχραντον αὐτοῦ πάθος τῇ ἀφῇ (ms ταφῇ) σοῦ πιστωσάμενος, αἰτῆσαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος Fa 7 Ἀγαλλ. om Fa || ἦ · Εἰς πᾶσαν om P. 9 Βάκχου add τροπ. ἦχ. γ' · Οὐσπερ ἡ φύσις σαρκικὸν ἀδελφὸν οὐκ ἐγνώρισεν, τούτους ἡ χάρις ἀδελφοφρονεῖν μέχρις αἵματος κατηνάρκασεν · Σέργιος καὶ Βάκχος, ἡ τιμία ξυνορία καὶ αἰδέσιμος, ἄσπλοι καὶ γυμνοὶ ἐν τῷ σταδίῳ τὸν ἐχθρὸν κατεπάτησαν, πρεσβεύοντες ἀπαύστως ὑπὲρ πάντων ἡμῶν Fa 10 Τελεῖται usq p. 64,1 τρισαγίον om Fa, usq p. 64,8 Ἀγαλλ. om Ox 11 Ἡ δὲ usq p. 64,1 τρισαγίον] ἐν τῷ Νέῳ Παλατίῳ, λειτουργεῖ ἐκεῖ ὁ πατριάρχης, καὶ εἰς τὴν εἴσοδον τροπ. ἦχ. πλ. α' · Τὰ θαύματα τῶν ἁγίων σου μαρτύρων τείχος ἀκαταμάχητον ἡμῖν δωρησάμενος, Χριστὲ ὁ Θεός, ταῖς αὐτῶν ἱκεσίαις βουλὰς ἐθνῶν διασκέδασον, τῆς βασιλείας τὰ σκῆπτρα κραταίωσον, ὡς μόνος ἀγαθὸς καὶ φιλόνητος P

de la Liturgie, tropaire, mode 3: *Saint apôtre, prie*⁽¹⁾. Prokeimenon, mode 4 pl.: ps 18,5; stique: *ibid.* 2. Apôtre: 1 Cor 4,9-16. Alléluia, mode 1: ps 88,6. Evangile: Io 20,19-31. Koinonicon: ps 32,1 ou ps 18,5.

7. Les ss. martyrs Serge et Bacchus [...].

En ce jour a lieu aussi la mémoire du grand tremblement de terre⁽²⁾.

ACOLUTHIE: Après l'orthros de la <Grande> Eglise, le patriarche se rend, avec la procession, à Sainte-Anastasie, dans les portiques de Domnin⁽³⁾. Là on dit trois antiphones. Le premier, ps 119: *Aie pitié de nous, Seigneur philanthrope, et Sauve-nous, ô Christ notre Dieu*⁽⁴⁾. Le deuxième, ps 120: *Par les prières de la Théotocos*. Le troisième, ps 121: *Alléluia* simple. Après la troisième antiphone, on dit la prière du trisagion, et ensuite les psaltes commencent sur l'ambon le tropaire de la procession, mode 2 pl.: *Pitié pour nous, Seigneur, pitié pour nous*⁽⁵⁾. La procession se rend au Forum, et les psaltes chantent le *Gloria Patri*. Le diacre dit la grande ecténie et les psaltes commencent le tropaire, mode 1 pl.: *Les miracles de tes saints martyrs <tu nous les as donnés comme un mur inexpugnable, ô Christ Dieu: par leurs supplications dissipe les projets des païens, affermis le sceptre des empereurs, toi le seul bon et philanthrope>*⁽⁶⁾. Lorsqu'on arrive à Saint-Serge dans le Nouveau Palais⁽⁷⁾, ils chantent le *Gloria Patri* de ce tropaire.

7 oct. — P Serge, Bacchus. — Tremblement de terre. — Fa Serge, Bacchus. — Tremblement de terre. — Polychronios. — Ox Serge, Bacchus. — Polychronios et comp.

(1) Fa donne ce tropaire, mode 3: *Membre de la mystique phalange des apôtres, toi qui par ton incrédulité as confirmé la Résurrection du Christ et qui, par ton toucher, as garanti notre foi en sa Passion, demande pour nous la grande miséricorde*.

(2) Dans la liste des tremblements de terre donnée par GRUMEL, *Chronologie*, pp. 477-81, il n'y en a aucun, avant le Xe siècle, qui ait eu lieu le 7 octobre. La date la plus proche du 7 octobre, qui mentionne un tremblement de terre affectant Constantinople, est le 4 octobre 525.

(3) JANIN, *Eglises*, 26-29. Cette station n'y est pas mentionnée.

(4) Il s'agit de deux refrains, destinés à être chantés alternativement par les deux chœurs. Cf. les antiphones de la Liturgie du dimanche de Pâques, celles de la Pentecôte, le 6 novembre.

(5) *Horologion*, p. 818.

(6) Le texte du tropaire est complété d'après P. Fa donne un tro-

Ἀντίφωνα δὲ οὐ γίνονται, ἀλλ' εὐθέως λέγεται τὸ τρισάγιον. Προκείμενον, ἥχος α', ψαλμὸς ιε'. Τοῖς ἁγίοις τοῖς ἐν τῇ. Στίχος. Προωρώμην τὸν Κύριον, ἕως· ἵνα μὴ σαλευθῶ. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Ἀδελφοί, οἱ ἅγιοι πάντες διὰ πίστεως, τέλος· ἀρχηγὸν καὶ 5 τελειωτὴν Ἰησοῦν. Ἀλληλούια, ἥχος δ', ψαλμὸς λγ'. Ἐκέκραξαν οἱ δίκαιοι, ἕως· ἐρρύσατο αὐτούς. Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν σθ'. Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἐαυτοῦ μαθηταῖς· προσέχετε ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, τέλος· ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσασθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

23^v Μηνὶ τῷ αὐτῷ η', ἄθλησις τῆς ἁγίας Πελαγίας [...||...].
10 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἑτέρας Πελαγίας ἄθλησις τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ [...].
Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τῆς ἁγίας Ταϊσίας τῆς αἰγυπτίας, καὶ Ἀρτέμωνος πρεσβυτέρου καὶ ὁμολογητοῦ, καὶ ἄθλησις γυναικῶν τινων ἁγίων.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ θ', μνήμη τῶν ἁγίων Ἀννης καὶ Ἐλισάβετ καὶ τῆς συνοδίας αὐτῶν. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ ἐξαέρῳ οἴκῳ 15 τῆς παναγίας ἀχράντου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου τῷ ὄντι ἐν τοῖς Κύρου.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἰουβεντίνου καὶ 24^r Μαξίμου [...||...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Δωροθέου ἀρχιε- 20 πισκόπου Τύρου, καὶ μνήμη Ἀβραάμ καὶ Λώτ τοῦ ἀνεψιοῦ αὐτοῦ, καὶ Ἰάσωνος ἐπισκόπου Δαμασκοῦ.

Καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τῆς ὁσίας Πουπλίας τῆς διακόνου ἐν Ἀντιο- 24^v χείᾳ [...||...].

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ι', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Εὐλαμπίου καὶ 25 Εὐλαμπίας γνησίων ἀδελφῶν [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ αὐτῶν μαρτυρίῳ τῷ ὄντι ἐν τοῖς Ἀδδᾶ.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀκεψιμᾶ, καὶ μνήμη τοῦ 25^r ὁσίου Βασιανοῦ. || Ἡ δὲ τούτου σύναξις τελεῖται ἐν τῷ εὐκτηρίῳ αὐτοῦ, πλησίον τῆς ἁγίας Ἀννης.

2 Ps 15.3.8. 4 Hebr 11,33-12,2^a 5 Ps 33,18 6 Lc 21,12-19
8 Ps 32,1

2 ἥχος δ' P || Στίχ. usq 3 σαλευθῶ om P 4 Hebr 11,33-12,2^a
Eph 6,10-17 Fa 5 Ἀλλ. ἥχ. β'· Ἰδοὺ (ps 132,1) Fa 8 Κοιν.
'Αγαλλ. om Fa 13 μνήμη usq. 16 Κύρου om P Fa Ox 25 Te-
λεῖται usq 26 Ἀδδᾶ om P Fa Ox 28 ἐν τῷ εὐκτ. αὐτοῦ om P Fa Ox

⟨A la Liturgie,⟩ il n'y a pas d'antiphones, mais on dit tout de suite le trisagion. Prokeimenon, mode 1: ps 15,3; stique: *ibid.* 8. Apôtre: Hebr. 11,33-12,2^a. Alléluia, mode 4: ps 33,18. Evangile: Lc 21,12-19. Koinonicon: ps 32,1.

8. Le ste. martyre Pélagie [...].

Le même jour, une autre martyre Pélagie à Antioche [...].

Le même jour, ste. Taïsie l'Egyptienne, le prêtre et confes-
seur Artémon, et quelques stes femmes martyres.

9. Les stes Anne et Elisabeth et leurs compagnes. Leur synaxe a lieu au sanctuaire de la Théotocos dans le quartier de Cyr (¹).

Le même jour, les ss. martyrs Juventin et Maxime [...].

Le même jour, le s. hiéromartyr Dorothée, archevêque de Tyr; la mémoire d'Abraham et de Lot son neveu, et de Jason, évêque de Damas.

Le même jour, ste Publie, diaconesse d'Antioche [...].

10. Les ss. frères martyrs Eulampe et Eulampie [...]. Leur synaxe a lieu à leur martyrion, dans le quartier d'Addas (²).

Le même jour, le s. martyr Acepsimas, et s. Bassien. La synaxe de ce dernier a lieu à son oratoire, près de Sainte-Anne (³).

8 oct. — P Pélagie de Tarse. — Pélagie d'Antioche. — Taïsie. — Artémon. — Anne, Elisabeth. — Fa Pélagie d'Ant. — Taïsie. — Artémon. — Anne, Elisabeth. — Ox Pélagie d'Ant. — Taïsie. — Artémon.

9 oct. — P Juventin, Maxime. — Publie. — Dorothée. — Abraham, Lot. — Jason. — Pierre. — Fa Jacques d'Alphée. — Abraham, Lot. — Juventin, Maxime. — Publie. — Pierre. — Ox Jacques d'Alphée. — Juventin, Maxime. Publie. — Pierre.

10 oct. — P Fa Ox Eulampe, Eulampie. — Bassien.

(¹) JANIN, *Eglises*, 201-203.

(²) *Ibid.*, 123.

(³) *Ibid.*, 65-66.

paire différent, mode 3: *A ceux que la nature n'avait pas fait frères selon la chair, la grâce imposa des sentiments fraternels jusqu'au sang: Serge et Bacchus, couple honorable et vénérable, nus et sans armes ont foulé aux pieds l'ennemi dans le stade, et ils prient sans cesse pour nous tous.*

(⁷) C'est l'église des martyrs dans le quartier d'Hormisdas, JANIN, *Eglises*, 466-70.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ια', μνήμη τῶν ἁγίων καὶ μακαρίων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ τὸ β' συνελθόντων ἐν τῇ ἁγίᾳ, μεγάλῃ καὶ οἰκουμενικῇ ζ' συνόδῳ [...]. Γίνεται δὲ ἡ τοιαύτη σύναξις ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, ἀπὸ ἐσπέρας τῆς παννυχίδος τελουμένης.

5 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τῶν ἐν ἁγίοις πατέρων ἡμῶν καὶ ἀρχιεπισκόπων Κωνσταντινουπόλεως Νεκταρίου, Ἀρσακίου, Ἀττικοῦ καὶ Σισινίου.

Τῆς τοιαύτης συνάξεως τελουμένης ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, λέγεται εἰς τὸν ν' καὶ εἰς τὴν εἴσοδον τροπάριον, ἥχος δ'· Θεοφόροι κυβερνῆται λαοῦ, τῷ τῶν ὅλων κυβερνήτῃ Θεῷ ἐκτενῶς προσεύσατε, ἱεραρχικῶς ὁδηγοῦντες καὶ νῦν τὴν ποιμνὴν ὑμῶν, ἄνωθεν εἰρήνην αἰτήσασθε ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν. Προκείμενον. ἥχος βαρύς· Κανχήσονται ὅσοι, ἕως· τῶν κοιτῶν αὐτῶν. Στίχος· Ἀσπαστε τῷ Κυρίῳ ἄσμα καινόν, ἕως· ὁσίων. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Ἀδελφοί, μνημο-
15 νεύετε τῶν ἡγουμένων (προεγράφη εἰς τὰς ιε' τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός, καὶ ἐκεῖ ζῇ). Ἀλληλουία, ἥχος β'· Οἱ ἱερεῖς σου, Κύριε, ἐνδύονται δικαιοσύνην, ἕως· ἀγαλλιᾶσονται. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον, κεφ. λβ'· Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· ὅτι εἰς τὸ φῶς τοῦ κόσμου, τέλος· ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιάσθε.

20 Δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι προστίθεται εἰς τὸν ὕμνον ἀντίφωνον ἓν, ὥστε γενέσθαι ἀντίφωνα ιδ'. Εἰς δὲ τὸ λυχνικὸν ἀντίφωνα ἔνδεκα.

25 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἡ κοίμησις τῆς ἁγίας Ζηναΐδος καὶ Φιλωνίλλας τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς [...||...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν καὶ ὁμολογητοῦ Θεοφάνους τοῦ Σαβαΐτου τοῦ ποιητοῦ, γενομένου ἀρχιεπισκόπου πόλεως Νικαίας.

12 Ps 149,5.1 14 Hebr 13,7-16 16 Ps 131,9 17 Mt 5,14-19 19 Ps 32,1

1 μνήμη usq 4 τελουμ. om Ox 3 Γίνεται usq 4 τελουμ.] Ὅρος τῆς ἁγίας συνόδου τῆς ἐν Νικαίᾳ τὸ δεύτερον P, om Fa 8 Τῆς τοιαύτης usq Ἐκκλησίᾳ om P Fa, usq 19 Ἀγαλλ. om Ox 9 εἰς τὸν ν' om Fa || καὶ εἰς τὴν εἴσοδον om P Fa || τροπ. ἥχ. βαρ.· Τὴν τῶν ἀληθινῶν δογμάτων λαμπρότητα, καὶ τὴν εὐπρεπὴ τῶν εἰκόνων ἀνατύπωσιν, ἡ Ἐκκλησία σου, κεκοσμημένη τῷ Σταυρῷ σου, κανχήται, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ δι' αὐτῶν εἰς μίαν πίστιν ἐναγόμενοι, δοξάζομέν σου τὴν ἀκατάληπτον μεγαλειότητα Fa 12 αἰτήσασθε usq ἡμῶν] αἰτήσασθε, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν τὸ μέγα ἔλεος P || ταῖς ψυχαῖς] τὰς ψυχὰς H cf. 20 nov. 16 Ἀλλ. ἥχ. πλ. δ'· Ὁ Θεὸς (ps 43,2) Fa 20 Δεῖ usq 21 ἔνδεκα om P Fa Ox

11. Mémoire des ss. Pères rassemblés à Nicée pour le septième concile œcuménique [...]. Cette synaxe a lieu à la Grande Eglise; elle commence le soir par la célébration de la pannychis.

Le même jour, les ss. archevêques de Constantinople Nectaire, Arsace, Atticus et Sisinnius. La synaxe se célèbre à la Grande Eglise.

<ACOLOUTHIE> Au ps 50 <de l'orthros> et à l'Entrée <de la Liturgie>, tropaire, mode 4: *Conducteurs théophores du peuple, priez instamment Dieu, qui conduit l'univers, <et> en guidant maintenant encore votre troupeau comme des hiérarques, demandez* (1) *d'en haut la paix pour nos âmes* (2). Prokeimenon, mode grave: ps 149,5; stique: *ibid.*, 1. Apôtre: *Hebr 13,7-16* (cf. le 15 septembre). Alléluia, mode 2: ps 131,9. Evangile: Mt 5,14-19. Koinonicon: ps 32,1.

N. B. – On chante à l'orthros un antiphone en plus, ce qui fait 14 antiphones. Au lucernaire, 11 antiphones.

Le même jour, la dormition de ste. Zenaïs et de Philonille sa sœur [...].

Le même jour, le s. confesseur Théophane le Sabaïte, poète, qui fut archevêque de Nicée.

11 oct. — P Zenaïs, Philonille. – Etienne (Théophane). – 7e Concile. – Nectaire, Arsace, Atticus, Sisinnius. – Fa Philippe <diacre>. – Zenaïs, Philonille. – Théophane, Théodore. – Nectaire, Arsace, Atticus, Sisinnius. – 7e Concile. – Ox Philippe. – Zenaïs, Philonille. – 7e Concile. – Nectaire, Arsace, Atticus, Sisinnius. – Théophane, Théodore.

(1) Peut-être doit-on lire *d'accorder* au lieu de *demandez*, cf. l'apparat critique. En ce cas, le <et> intercalé serait superflu.

(2) Fa donne ce tropaire, mode grave: *De l'éclat des vrais dogmes et de la beauté de <ses> icônes, ton Eglise, ornée de ta Croix, est fière, ô Christ notre Dieu; et nous, qu'ils conduisent à l'unique foi, nous glorifions ta majesté incompréhensible.*

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιβ', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Πρόβου, Τάραχου καὶ Ἀνδρονίκου [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ αὐτῶν τῷ ὄντι ἐν τοῖς Ναρσοῦ, καὶ ἐν τῇ Πηγῇ.

26^r 5 **Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ,** ἄθλησις τῆς ἁγίας Ἀναστασίας τῆς παρθένου [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τῆς ἁγίας μάρτυρος Δομνίνης [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τῶν ἁγίων μαρτύρων Διοδώρου καὶ Ἀνδρομάχου.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιγ', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Παπύλου καὶ Κάρπου καὶ τῆς συνοδίας αὐτῶν. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ αὐτῶν μαρτυρίῳ τῷ ὄντι πλησίον Ἑλενιάνων [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Φλωρεντίου ἐκ πόλεως Θεσσαλονίκης, καὶ τοῦ ἁγίου Ἀγαθοδώρου.

26^v **|| Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιδ',** ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Ναζαρίου, Γερβασίου, Πρωτασίου καὶ Κελσίου [...].

15 **Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιε',** ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Λουκιανοῦ ἐπισκόπου Ἀντιοχείας. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ αὐτοῦ μαρτυρίῳ τῷ ὄντι ἔνδον τοῦ ἁγίου μάρτυρος Μωκίου [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τοῦ ἁγίου Σαβίνου τοῦ ἐπισκόπου.

27^v 20 **Μηνὶ τῷ αὐτῷ ις',** ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Λογγίνου [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ αὐτοῦ τῷ ὄντι πλησίον τῆς Ἰουστινιανοῦ γεφύρας, καὶ ἐν τῷ μαρτυρίῳ τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἐν τῷ Κυπαρισσίῳ.

28^r **Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ,** σύναξις τῆς ἑορτῆς τῆς παναγίας Θεοτόκου ἐν τῷ ἐπονομαζομένῳ Παραδεδείσῳ. Ἔτι δὲ καὶ τοῦ ἀρχαγγέλου 25 Γαβριήλ.

Καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τῶν ἁγίων μαρτύρων Δομνίνου καὶ τῆς συνοδίας αὐτοῦ. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις πλησίον τοῦ Δευτέρου.

Καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τοῦ μεγάλου καὶ θαυματουργοῦ Μαλοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Θεοφάνους, καὶ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀντιγόνου.

2 Τελεῖται usq 3 Πηγῇ om P Fa Ox 4 Τῇ αὐτῇ usq παρθένου deest fol Ox 7 Ἀνδρομάχου add Ζήτει τὴν ἀκολουθίαν σεπτεμβρίου κ' Fa 9 Τελεῖται usq 10 Ἑλενιάνων om P Fa Ox 15 post Λουκιανοῦ desunt fol. (oct. 15-18) Fa || ἐπισκόπου] πρεσβυτέρου P 16 Τελεῖται usq 17 Μωκίου om P Ox 18 ἐπισκόπου add ἐν τῷ ἁγίῳ Μωκίῳ P 20 Τελεῖται usq 22 Κυπαρισσίῳ om P Ox 23 Τῇ αὐτῇ usq 27 Δευτέρου om P Ox

12. Les ss. martyrs Probus, Tarachos et Andronic [...]. Leur synaxe a lieu à leur martyrion, dans le quartier de Narsès ⁽¹⁾, et à la Source ⁽²⁾.

Le même jour, la ste vierge et martyre Anastasie [...].

Le même jour, la ste martyre Domnine [...].

Le même jour, les ss. martyrs Diodore et Andromaque.

13. Les ss. martyrs Papyle, Carpe et leur compagnons. Leur synaxe a lieu à leur martyrion, près du quartier d'Hélène ⁽³⁾ [...].

Le même jour, le s. martyr Florent de Thessalonique, et s. Agathodore.

14. Les ss. martyrs Nazaire, Gervais, Protas et Celse [...].

15. Le s. martyr Lucien, évêque d'Antioche. Sa synaxe a lieu à son martyrion, dans l'enceinte de Saint-Mocius-Martyr ⁽⁴⁾ [...]. Le même jour, s. Sabin, évêque.

16. Le s. martyr Longin [...]. Sa synaxe a lieu à son martyrion, près du pont de Justinien ⁽⁵⁾, et à Saint-Georges-Martyr, dans la Cyprière ⁽⁶⁾.

Le même jour, synaxe festive de la ste. Théotocos dans le lieu appelé le Petit-Parc ⁽⁷⁾. Egalement, celle de l'archange Gabriel ⁽⁸⁾.

Le même jour, les ss. martyrs Domnin et ses compagnons. Leur synaxe a lieu près de la Seconde ⁽⁹⁾.

Le même jour, le grand Malos le thaumaturge, s. Théophane, et le s. martyr Antigone.

12 oct. — P Tarachos, Probus, Andronic. — Anastasie. — Domnine. — Didore (Diodore), Andromaque. — Fa Ox Tarachos, Probus, Andronic. — Domnine. — Diodore, Andromaque.

13 oct. — P Papyle, Carpe. — Martyrochus (*lege* martyr), Florent. — Fa Ox Carpe, Papyle, Agathodore, Agathonique. — Dioscore.

14 oct. — P Nazaire, Gervais, Protas, Celse. — Fa Ox Nazaire, Protas, Gervais, Celse. — Silvain.

15 oct. — P Lucien. — Sabin. — Fa Lucien, *desunt folia*. — Ox Lucien. — Pierre ou Abselam.

16 oct. — P Longin. — Malos. — Antigone. — Théophane. — Fa *desunt folia*. — Ox Longin.

⁽¹⁾ JANIN, *Eglises*, 422-23. ⁽²⁾ *Ibid.*, 321-22. ⁽³⁾ *Ibid.*, 288-89.

⁽⁴⁾ *Ibid.*, 323. ⁽⁵⁾ *Ibid.*, 321-22. ⁽⁶⁾ *Ibid.*, 75. ⁽⁷⁾ *Ibid.*, 266.

⁽⁸⁾ Dans JANIN, *Eglises*, 71-72, cette synaxe n'est pas mention-

28^v Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιζ', ἁθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Χρυσάνθου καὶ Δαρείας [...||...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου προφήτου Ὡσηέ [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τοῦ ἁγίου μάρτυρος Καλλινίκου.

5 Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιη', μνήμη τοῦ ἁγίου καὶ πανευφήμου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ [...||...]. Ἡ δὲ σύναξις αὐτοῦ τελεῖται ἐν τῷ αὐτῷ ναῷ τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων τῶν μεγάλων, ἔωθεν ἀπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας τῆς λιτῆς ἀπερχομένης ἐν τῷ Φόρῳ, καὶ μετὰ τὰς συνήθεις ἐκεῖσε εὐχὰς παραγινομένης ἐν τῇ εἰρημένῃ συνάξει.

10 Τελεῖται δὲ ἡ ἀκολουθία οὕτως· Εἰς τὸν ν' καὶ εἰς τὴν εἴσοδον λέγεται τροπάριον, ἥχος γ'· Ἀπόστολε ἄγιε, πρέσβευε. Προκείμενον, ἥχος πλ. δ'· Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν. Στίχος· Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν· Ὁ ἀπόστολος πρὸς Κολασσαεῖς· Ἀδελφοί, ἐν σοφίᾳ περιπατεῖτε, καὶ λέγεται ἔως· πάντα ὑμῖν γνωρίσουσι τὰ 15 ὧδε, καὶ ὑπερβὰς λέγει· ἀσπάζεται ὑμᾶς Λουκᾶς ὁ ἱατρὸς ὁ ἀγαπητὸς καὶ Δημᾶς, καὶ πάλιν λέγει· ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου, τέλος· μεθ' ὑμῶν, ἀμήν. Ἀλληλούια, ἥχος πλ. δ'· Σοὶ εἰσιν οἱ οὐρανοὶ καὶ σὴ ἐστὶν ἡ γῆ, ἔως· ἐθεμελίωσας· Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν, κεφ. ρις· Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· ὁ ἀκούων ὑμῶν, τέλος· εὐδοκία 20 ἐμπροσθέν σου. Κοινωνικόν· Εἰς πᾶσαν.

29^v Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιθ', ἁθλησις τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Σαδῶθ ἐπισκόπου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ τελειωθέντων ἑκατὸν καὶ εἴκοσι ἁγίων ἐν Περσίδι [...||...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἡ ἁθλησις τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Μνάσωνος 25 ἐπισκόπου Κύπρου, καὶ Μοδέστου ἐπισκόπου Ἱεροσολύμων.

30^r Καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἀμφιλοχίου ἐπισκόπου Ἰκονίου [...||...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου προφήτου Ἰωήλ [...], καὶ ἐγκαίνια τοῦ ἁγίου Τρύφωνος τοῦ ὄντος ἐνδον τοῦ ἀποστολείου τοῦ 30 ἁγίου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου, πλησίον τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας.

12 Ps 18,5.2 13 Col 4,5-9.14.18 17 Ps 88,12 18 Lc 10,16-21 20 Ps 18,5

3 Ὡσηέ Ὡσιὲ H 6 Ἡ δὲ usq 9 συνάξει om P Ox 10 Τελεῖται usq 20 πᾶσαν om Ox || καὶ εἰς τὴν εἴσοδον om P 17 Ἀλλ. ἥχ. α'· Ἐξομολογήσονται (ps 88,6) Fa 29 καὶ ἐγκαίνια usq 31 Ἐκκλησίας om P Fa Ox

17. Les ss. martyrs Chrysanthé et Darie [...].

Le même jour, le s. prophète Osée [...].

Le même jour, le s. martyr Callinique.

18. Le s. apôtre et évangéliste Luc [...]. Sa synaxe a lieu aux Saints-Apôtres ⁽¹⁾. A l'aurore, la procession va de la Grande Eglise au Forum, et, après les prières qu'on y récite habituellement, elle se rend à la synaxe mentionnée.

ACOLOUTHIE: Au ps 50 <de l'orthros> et à l'Entrée <de la Liturgie>, tropaire, mode 3: Saint apôtre, prie <Dieu compatissant d'accorder à nos âmes le pardon de leurs péchés>. Prokeimenon, mode 4 pl.: ps 18,5; stique: *ibid.* 2. Apôtre: Col 4,5-9.14.18. Alléluia, mode 4 pl.: ps 88,12. Evangile: Lc 10,16-21. Koinonicon: ps 18,5.

19. Le s. hiéromartyr Sadoth, évêque, et les cent vingt saints martyrisés avec lui en Perse [...].

Le même jour, le s. hiéromartyr Mnason, évêque de Chypre, et Modeste, évêque de Jérusalem.

Le même jour, s. Amphiloque, évêque d'Iconium [...].

Le même jour, le s. prophète Joël [...] et la dédicace de Saint-Tryphon, qui se trouve dans l'enceinte de Saint-Jean-Apôtre, près de la Grande Eglise ⁽²⁾.

17 oct. — P Chrysanthé, Darie. — Osée. — Léonce, Domèce, Dominin et comp. — Callinique. — Fa *desunt folia*. — Ox Osée. — Malos. — Léonce, Domèce, Térénce, Domèce, Dominin et comp. — Callinique. — Cosmas, Damien et trois frères à eux.

18 oct. — P Luc. — Fa *desunt folia* [Luc]. — Ox Luc.¹ — Marinus le Vieillard.

19 oct. — P Sadoth et 120 comp. — Amphiloque. — Joël. — Varus. — Mnason. — Modeste. — Fa Ox Joël. — Varus et comp. — Sadoth et 120 comp.

⁽¹⁾ JANIN, *Eglises*, 46-55. Cette synaxe n'y est pas signalée.

⁽²⁾ C'est l'église de s. Jean au Diippion, JANIN, *Eglises*, 505.

née. Le *Codex Sirmondianus* (*Prophylaeum*, 144) n'est pas plus explicite que le ms. H.

⁽³⁾ A ce jour, les synaxaires (cf. *Prophylaeum*, 144) et le ms Ox signalent la synaxe des ss. Léonce, Domèce et Térénce près du Deutéron. JANIN, *Eglises* ne mentionne pas d'église dédiée aux ss. Dominin et compagnons. Peut-être le texte de H est-il corrompu.

30^v Μηνὶ τῷ αὐτῷ κ', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Κορνηλίου τοῦ
ἐκατοντάρχου [...||...].

31^r Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀρτεμίου [...||...].
'Ανεκομίσθη δὲ τὸ τίμιον αὐτοῦ λείψανον παρὰ τινος διακόνου τοῦνομα
5 'Αρίστης καὶ κατετέθη εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ
'Ιωάννου ἐν τῇ 'Οξείᾳ.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων νεοφανῶν μαρτύρων Ἀνδρέου,
Στεφάνου, Παύλου, Πέτρου καὶ τῆς συνοδίας αὐτῶν.

Τελεῖται δὲ ἡ τῆς λειτουργίας ἀκολουθία οὕτως·
10 Λέγεται εἰς τὴν εἴσοδον τροπάριον μαρτυρικόν, καὶ προκείμενον, ἦχος
δ'· Τοῖς ἁγίοις τοῖς ἐν τῇ. Στίχος· Προωρώμην τὸν Κύριον. Ἀνάγνωσμα
τῶν Πράξεων· Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἀνὴρ τις ἦν ἐν Καισαρείᾳ
ὀνόματι Κορνήλιος, τέλος· πάντα τὸν πιστεύοντα <εἰς αὐτόν>. Ἀλλη-
λουῖα, ἦχος πλ. β'. Στίχος· Ὑπομένων ὑπέμεινα τὸν Κύριον, ἕως·
15 τῆς δεήσεώς μου. Εὐαγγέλιον κατὰ Μάρκον, κεφ. 4β'. Τῷ καιρῷ
ἐκεῖνῳ, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς Καπερναοὺμ, τέλος· οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν
μισθὸν αὐτοῦ. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κα', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Δασίου, Γαίου
καὶ Ζωτικοῦ [...].

20 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰλαρίωνος πρεσβυ-
31^v τέρου γενομένου καὶ ἀναχωρητοῦ τῆς ἐρήμου [...||...]. Τελεῖται δὲ
ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ εὐκτηρίῳ οἴκῳ τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν ἐπισκό-
που γενομένου Κωνσταντείας τῆς Κύπρου καὶ θαυματουργοῦ Ἐπιφανίου,
πλησίον τοῦ ἁγίου μάρτυρος Φιλήμονος ἐν τῷ Στρατηγίῳ.

25 Λέγεται δὲ εἰς τὸν ν' καὶ εἰς τὴν εἴσοδον τροπάριον,
ἦχος β'· Τοῦ ὁσίου σου, Κύριε, τὴν μνήμην [ἐορτάζοντες]. Προκείμενον,
ἦχος βαρύς· Τίμιος ἐναντίον Κυρίου. Στίχος· Τί ἀνταποδώσω τῷ Κυρίῳ.
'Ο ἀπόστολος πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῆς β'· Ἀδελφοί, ὁ σπειρὼν
φειδομένως, τέλος· εὐχαριστίαν τῷ Θεῷ. Καὶ ἄλλος ἀπόστολος πρὸς
30 Γαλάτας· Ἀδελφοί, ὁ καρπὸς τοῦ Πνεύματος, τέλος· τὸν νόμον τοῦ

11 Ps 15,3,8 12 Act 10,1-43 14 Ps 39,2 15 Mc 9,33-41
17 Ps 32,1 27 Ps 115,6,3 28 2 Cor 9,6-11 29 Gal 5,22-6,2

4 Ἀνεκομίσθη usq 6 Ὁξείᾳ om P 5 εἰς τὸν ναὸν usq 6 Ἰωάννου
om Fa Ox 9 Τελεῖται usq 17 Ἀγαλλ. om Fa Ox 10 Λέγεται usq
μαρτυρικόν om P 21 Τελεῖται usq 24 Στρατηγίῳ om P Fa Ox 25 Λέ-
γεται usq p. 74,4 Ἀγαλλ. om Ox || Τροπ. ἦχ. α'· Τῆς ἐρήμου πολίτης Fa
26 ἐορτάζοντα H 29 Gal 5,22-6,2 om Fa P

20. Le s. martyr Corneille le Centurion [...].

Le même jour, le s. martyr Artème [...]. Ses saintes reliques
furent apportées par un diacre nommé Aristès, et déposées dans
Saint-Jean-Baptiste sur la Colline Pointue ⁽¹⁾.

Le même jour, les ss. néomartyrs André, Etienne, Paul, Pierre
et leurs compagnons ⁽²⁾.

ACOLOUTHIE de la Liturgie: A l'Entrée on dit le tropaire
<commun> des martyrs ⁽³⁾; ensuite, le prokeimenon, mode 4:
ps 15,3; stique: *ibid.* 8. Apôtre: Act 10,1-43. Alléluia, mode 2 pl.;
stique: ps 39,2. Evangile: Mc 9,33-41. Koinonicon: ps 32,1.

21. Les ss. martyrs Dasios, Gaïus et Zotique [...].

Le même jour, s. Hilarion, prêtre et anachorète [...]. Sa
synaxe a lieu à l'oratoire de s. Epiphane, évêque de Constantia
en Chypre et thaumaturge, près de Saint-Philémon-Martyr, au
Champ de Mars ⁽⁴⁾.

<ACOLOUTHIE> Au ps 50 <de l'orthros> et à l'Entrée
<de la Liturgie>, tropaire, mode 2: *En fêtant, Seigneur, la*
mémoire de ton saint, <par lui nous t'en supplions: Sauve nos âmes!>
Prokeimenon, mode grave: ps 115,6; stique: *ibid.* 3. Apôtre: 2 Cor

20 oct. — P Corneille. — Artème. — André etc. — Fa Ox Artème.
— André.

21 oct. — P Dasios etc. — Hilarion. — Fa Hilarion. — Dasios etc. —
Jacques l'Econome. — Ox Hilarion. — Dasios etc.

⁽¹⁾ JANIN, *Eglises*, 433-34.

⁽²⁾ Martyrisés sous Constantin Copronyme, cf. *Propylaeum*, 151-52
(19 oct., n° 7, et appareil critique du 20 oct.).

⁽³⁾ Le tropaire: *Les miracles de tes saints martyrs*, cf. le 7 oct.

⁽⁴⁾ JANIN, *Eglises*, 118.

Χριστοῦ. Ἀλληλούια, ἥχος πλ. α'. Φῶς ἀνέτειλεν τῷ δικαίῳ, ἕως·
εὐφροσύνη. Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν. κεφ. με'. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ,
ἔστη ὁ Ἰησοῦς ἐπὶ τόπου πεδινοῦ, τέλος· πολλὸς ἐν τῷ οὐρανῷ. Κοινο-
νικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

5 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ φωτὸς τοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ φανέντος.

Δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι προστίθεται εἰς τὸν ὄρθρον ἀντίφωνον ἐν καὶ ψάλλονται ιε',
τὸ δὲ τελευταῖον ἀλληλούια λέγεται διπλοῦν. Εἰς δὲ τὸ λυχνικὸν ἀντίφωνα ι'.

32^r Μὴνι τῷ αὐτῷ κβ', μνήμη τοῦ ἁγίου καὶ ἱσαποστόλου πατρὸς
ἡμῶν Ἀβερκίου ἐπισκόπου Ἱεραπόλεως Φρυγίας Σαλουταρίας [...].

10 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Ἀλεξάνδρου
ἐπισκόπου, καὶ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἡρακλείου, καὶ μνήμη τῶν ἁγίων
Ἀννης, Ἐλισάβετ, Θεοδότης καὶ Γλυκερίας. Τελεῖται δὲ ἡ τοιαύτη
σύναξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ αὐτῶν, πλησίον τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἐν τῷ
Κυπρισίῳ.

15 Μὴνι τῷ αὐτῷ κγ', ἄθλησις τοῦ ἁγίου Ἰακώβου ἀδελφοῦ τοῦ
Κυρίου [...].

Τὴν δὲ ἀκολουθίαν ζήτην τὴν κυριακὴν μετὰ τὴν Χριστοῦ
Γέννησιν καὶ εἰς τὰς λ' μηνὸς ἀπριλίου.

Καὶ μνήμη τοῦ ἁγίου Ζαχαρίου τοῦ ἱερέως καὶ Συμεὼν τοῦ δικαίου.
20 Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ ἐπονύμῳ αὐτοῦ ναῷ τῷ ὄντι ἔνδον
τοῦ σεβασμίου ναοῦ τῆς παναγίας Θεοτόκου ἐν τοῖς Χαλκοπρατείσι,
καὶ ἅμα τὰ ἐγκαίνια τοῦ τοιούτου ναοῦ ἐστίν.

Ἡ δὲ τῶν ἐγκαίνιων αὐτοῦ ἀκολουθία προσεγράφη εἰς τὰς
ἑξ τοῦ σεπτεμβρίου μηνός.

25 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῆς ἁγίας εὐγενεστάτης Θεοδότης μάρ-
32^v τυρος, καὶ Σωκράτου πρεσβυτέρου [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν
σύναξις ἐν τῇ Εὐλοκίρῳ.

1 Ps 96,11 2 Lc 6,17-23 4 Ps 32,1.

1 Ἀλλ. ἥχ. α'. Μακάριος (ps 111,1) Fa 6 Δεῖ usq 7 ἀντίφ. ι' om P
Fa Ox 11 καὶ μνήμη usq 14 Κυπρισίῳ om P Fa Ox 17 Τὴν δὲ usq
18 ἀπριλίου] τροπ. ἥχ. β'. Ὡς τοῦ Κυρίου μαθητῆς. Προκ. ἥχ. δ'. Εἰς πᾶ-
σαν. Στίχ.· Οἱ οὐρανοὶ (ps 18,5.2). Gal 1,11<-19>. Ἀλλ. ἥχ. α'. Ἐξομολογήσονται
(ps 88,6). Mt 13,54<-58> Fa, om P Ox 19 Καὶ μνήμη usq 24 μηνός om
Fa Ox 22 καὶ ἅμα usq ἐστίν om P 23 Ἡ δὲ usq 24 μηνός] Εἰς τὴν
εἴσοδον τῆς λειτουργίας τροπ. ἥχ. δ'. Ἀρατε πύλας (ps 23,7). Προκ. ἥχ. δ'. Τῷ
οἴκῳ σου. Στίχ.· Ὁ Κύριος (ps 92,5^b.1). Hebr 3,1<-4>. Ἀλλ. ἥχ. α'. Οἱ θεμέ-
λιοι (ps 86,1). Io 10,22<-28>. Κοιν.· Ἀγαλλιᾶσθε (ps 32,1) P 26 Τελεῖται
usq 27 Εὐλοκίρῳ om P Fa Ox

9,6-11. Un autre apôtre: Gal 5,22-6,2. Alléluia, mode 1 pl.: ps 96,11.
Evangile: Lc 6,17-23. Koinonicon: ps 32,1.

Le même jour, mémoire de la lumière qui apparut au ciel (1).

N. B. — On chante à l'orthros un antiphone en plus, ce qui fait 15
antiphones; le dernier alléluia est doublé. Au lucernaire, 10 antiphones.

22. S. Aberce, égal-aux-apôtres, évêque de Hiérapolis dans
la Phrygie Salutaire [...].

Le même jour, le s. hiéromartyr Alexandre, évêque, le s.
martyr Héraclius, et les stes Anne, Elisabeth, Théodotè et Gly-
cérie. Cette synaxe a lieu à leur martyrium, près de Saint-Georges,
dans la Cyprière (2).

23. Le s. martyr Jacques, frère du Seigneur [...].

ACOLOUTHIE: comme le dimanche après Noël et le 30 avril.

S. Zacharie le prêtre et Syméon le Juste. Leur synaxe a lieu
à Saint-Jacques, dans l'enceinte du sanctuaire de la Théotocos aux
Chalcoprataia; en même temps on en célèbre la Dédicace (3).

ACOLOUTHIE de la Dédicace: comme le 6 septembre.

Le même jour, la ste martyre Théodotè, et le prêtre Socra-
te [...]. Leur synaxe a lieu au Cirque de Bois (4).

22 oct. — P Aberce. — Héraclius, Alexandre. — Fa Ox Aberce.

23 oct. — P Théodotè, Socrate. — 7 dormants d'Ephèse. — Ignace. —
Dédicace de Saint-Jacques, Zacharie, Syméon. — Fa Ox Jacques frère
du Seigneur. — 7 dormants d'Ephèse. — Théodotè. — Ignace.

(1) Les synaxaires n'expliquent pas à quelle lumière ce texte se
rapporte.

(2) JANIN, *Eglises*, 22.

(3) *Ibid.*, 261-63.

(4) JANIN, *Eglises*, ne connaît pas d'église de ste Théodotè au Cirque
de Bois (Xérokircos). Il est étonnant que, parmi les cinq graphies diffé-
rentes du mot Xylokircos mentionnées par JANIN, *Const. byz.*, 403, celle
du ms H n'apparaisse pas.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων ζ' παίδων τῶν ἐν Ἐφέσῳ, ὧν τὰ ὀνόματά εἰσι ταῦτα· Μαξιμιλιανὸς ἑπαρχὸς πραιτωρίων, Ἰάμβλικος, Μαρτινιανός, Διονύσιος, Ἰωάννης, Κωνσταντῖνος, Ἀντωνῖνος [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰγνατίου, ἀρχιεπισκόπου γενομένου τῆς βασιλίδος πόλεως. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῇ μονῇ αὐτοῦ τῇ οὔσῃ πέραν ἐν τῷ Σατύρῳ.

33^v Μηνὶ τῷ αὐτῷ κδ', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἀρέθα καὶ τῆς συνοδίας αὐτοῦ τετρακισχιλίων σγ' [... || ...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ σεβασμίῳ οἴκῳ τῆς παναγίας ἀχράντου Δεσποίνης 10 ἡμῶν Θεοτόκου ἐν τοῖς Προτασίῳ.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Μάρκου, Σωτηρίχου καὶ Οὐαλεντίνης [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τῆς ἁγίας Γλυκερίας, καὶ τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Πρόκλου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.

15 33^v Μηνὶ τῷ αὐτῷ κε', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Μαρκιανοῦ καὶ Μαρτυρίου ἀναγνώστων καὶ νοταρίων [... || ...]. Καὶ ἐτάφησαν ἐν τῇ Μελανδησίᾳ Πόρτῃ ἐν αὐτῇ τῇ Κωνσταντινουπόλει ἐν τῷ Δευτέρῳ.

Ἡ δὲ ἀκολουθία αὐτῶν τελεῖται οὕτως· Εἰς τὸν ν' καὶ εἰς τὴν εἴσοδον λέγεται τροπάριον, ἥχος πλ. α'. Τὰ θαύματα τῶν 20 ἁγίων σου μαρτύρων, καὶ ἕτερον τροπάριον, ἥχος α'. Τὰς ἀληθδόνas τῶν ἁγίων Γ'. Προκείμενον, ἥχος δ'. Θανμαστός ὁ Θεός. Στίχος· Ἐν ἐκκλησίαις εὐλογεῖτε τὸν Θεόν. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Ἀδελφοί, οἱ ἅγιοι πάντες διὰ πίστεως, τέλος· τελειωθῶσιν. Καὶ ἕτερος ἀπόστολος πρὸς Κορινθίους· Ἀδελφοί, Θεοῦ ἐσμεν συνεργοί, τέλος· 25 οἴτινές ἐστε ὑμεῖς. Ἀλληλουία, ἥχος δ'. Στίχος· Ἐκέκραξαν οἱ δίκαιοι. Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν, κεφ. ρμε'. Εἶπεν ὁ Κύριος· οὐδὲν συγκεκαλυμμένον ἐστίν, τέλος· ἀ δεῖ εἰπεῖν. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τοῦ ἁγίου μάρτυρος Οὐάρου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἁγίων ἐπτὰ [...].

21 Ps 67,36-27 22 Hebr 11,33-40 24 1 Cor 3,9-17 25 Ps 33,18 26 Lc 12,2-12 27 Ps 32,1

5 Τελεῖται usq 6 Σατύρῳ] κατετέθη ἐν τοῦ Σατύρου μονῇ Fa OX, om P 8 Τελεῖται usq 10 Προτασίῳ om P Fa OX 12 Οὐαλεντίνης add Ζήτηι τὴν ἀκολ. τῶν ἁγίων μ' Fa 13 Τῇ αὐτῇ usq 14 Κωνσταντινουπ. om P 17 ἐν τῷ Δευτέρῳ om P 18 Ἡ δὲ usq 27 Ἀγαλλ. om OX 19 τροπάριον usq 20 ἕτερον om P 20 ἕτερον usq 21 ἁγίων om Fa 21 ἁγίων add σου H 22 Hebr 11,33-40 om P Fa. 29 ἐπτὰ om P

Le même jour, les martyre des sept Dormants d'Ephèse, dont voici les noms: Maximilien, chef du prétoire, Jamblique, Martinien, Denys, Jean, Constantin, Antonin [...].

Le même jour, le s. archevêque de Constantinople Ignace. Sa synaxe a lieu à son monastère, dans le Satyre, sur l'autre rive (1).

24. Les ss. martyrs Arethas et ses 4.253 compagnons [...]. Leur synaxe a lieu au sanctuaire de la Théotocos dans le quartier de Protas (2).

Le même jour, le ss. martyrs Marc, Sotérique et Valentine [...].

Le même jour, ste Glycérie, et le s. archevêque de Constantinople Proclus.

25. Les ss. martyrs Marcien et Martyrios, lecteurs et notaires [...]. Ils furent enterrés à la Porte Mélandésia de cette ville, dans la Seconde (3).

ACOLOUTHIE: Au ps 50 <de l'orthros> et à l'Entrée <de la Liturgie>, tropaire, mode 1 pl.: *Les miracles de tes saints martyrs*. Un autre tropaire, mode 1: *Par les souffrances des saints*. Prokeimenon, mode 4: ps 67,36; stique: *ibid.* 27. Apôtre: *Hebr. 11,33-40*. Un autre apôtre: *1 Cor 3,9-17*. Alléluia, mode 4: ps 33,18. Evangile: *Lc 12,2-12*. Koinonicon: ps 32,1.

Le même jour, le s. martyr Varus et ses sept compagnons [...].

24 oct. — P Arethas et comp. — Marc, Sotérique, Valentien. — Fa OX Arethas et comp. — Marc, Sotérique, Valentine.

25 oct. — P Marcien, Martyrios. — Nestor. — Varus et comp. — Varius, Chrysaphe. — Tabitha. — Fa Marcien, Martyrios. — Valère, Chrysaphe. — Tabitha. — OX Marcien, Martyrios. — Valérien, Chrysaphie. — Tabitha.

(1) Satyre était un port de la banlieue asiatique. JANIN, *Const. byz.*, 460-61 y signale un monastère Saint-Michel.

(2) JANIN, *Eglises*, 238.

(3) Il semble que cette porte appartenait au mur de Constantin, JANIN, *Const. byz.*, 247-48.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Νέστορος [...] καὶ τῶν ἁγίων μαρτύρων Οὐαλερίου καὶ Χρυσαφίου, καὶ τῆς ὁσίας Ταβηθά τῆς ἐν Ἰόππῃ.

34^r || Μὴνι τῷ αὐτῷ κς', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Δημη-
5 τρίου [...]. Ἡ δὲ αὐτοῦ σύναξις τελεῖται ἐν τῷ μαρτυρίῳ αὐτοῦ τῷ
ὄντι ἐν τῷ Δευτέρῳ.

Γίνεται δὲ ἡ ἀκολουθία οὕτως· Τροπάριον εἰς τὴν εἴσο-
δον, ἤχος γ'· Ἀθλοφόρε ἅγιε, πρόσβευε τῷ ἐλεήμονι. Προκείμενον,
ἤχος δ'· Τοῖς ἁγίοις τοῖς ἐν τῇ γῇ αὐτοῦ. Στίχος· Προσώρῳμην τὸν
10 Κύριον. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Τιμόθεον ἐπιστολῆς β'· Τέκνον Τιμόθεε,
ἐνδυναμοῦ ἐν τῇ χάριτι, τέλος· μετὰ δόξης αἰωνίου. Ἀλληλούια, ἤχος
πλ. α'. Στίχος· Φῶς ἀνέτειλεν τῷ δικαίῳ. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην,
κεφ. ρλζ'. Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἐαυτοῦ μαθηταῖς· ταῦτα ἐντέλλομαι
ὕμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, τέλος· προσφέρειν τῷ Θεῷ. Κοινωνικόν·
15 Ἀγαλλιᾶσθε.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Βασιλείου, Ἀρτε-
34^v μιδώρου || καὶ Γλύκωνος.

Καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τῆς μετὰ φιλανθρωπίας ἐπενεχθείσης
φοβεραῶς ἀπειλῆς τοῦ σεισμοῦ ἐν τῷ ρσμηθ' ἔτει τοῦ κόσμου, ἐν ᾧ κύκλος
20 ἦν ἡλίου ε', σελήνης ις', ἰνδικτιῶν θ', ἐπὶ Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου.

Γίνεται δὲ ἡ ἀκολουθία οὕτως· Περὶ ὥραν α' κατέρχεται
ὁ πατριάρχης καὶ εἰσέρχεται διὰ τῆς πλαγίας εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον,
καὶ ἀνέρχονται οἱ ψάλται ἐν τῷ ἄμβωνι, λέγεται δὲ τῆς λιτῆς συγκι-
νούσης τροπάριον, ἤχος πλ. δ'· Ὁ ἐπιβλέπων ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ποιῶν

9 Ps 15,3.8 10 2 Tim 2,1-10 12 Ps 96,11 || Io 15,17-16,2
15 Ps 32,1.

3 Ἰόππη add Εἰς τὴν παραμονὴν τοῦ σεισμοῦ λέγονται ἀναγνώσματα γ'·
Ier 1,1(-10); ib 1,11 (perp. Μωυσὴν) <-19>; ib 2,1<-12>. Οἱ ψάλται τροπ.
ἤχ. δ'· Ὁ ἐπιβλέπων. Ἄλλο τοῦ ἁγ. Δημητρίου, ἤχ. γ'· Μέγαν εὐχατο Fa
5 Ἡ δὲ usq 6 Δευτέρῳ om Fa Ox 7 Γίνεται usq 15 Ἀγαλλ. om Ox ||
Τροπάριον usq 8 ἐλεήμονι om Fa 8 Προκ. ἤχ. δ'· Θανμαστός. Στίχ. Ἐν
ἐκκλησίαις (ps 67,36.27) Fa 11 Ἀλληλούια usq 15 Ἀγαλλ. om Fa
(cf. ἀκολ. τοῦ σεισμοῦ) 21 Γίνεται usq 26 συγκινοῦσης om Fa, usq
p. 80,14 σωτηρίου om Ox || οὕτως add Ἐωθεν μέντοι συντρέχομεν ἐν τῇ
ἀγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, καὶ οὕτως λιτανεύοντες ἀπερχόμεθα ἐν τῷ Φόρῳ,
ἐκεῖσε τὰς συνήθεις ποιούμεν εὐχάς, καὶ μετὰ τῆς αὐτῆς λιτῆς παραγινόμεθα
ἐν τῷ σεβασμίῳ ναῷ τῆς ἁγίας ἀχράντου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου τῷ ὄντι
ἐν Βλαχέρναις, τὴν θείαν λειτουργίαν καὶ μυσταγωγίαν ἐκεῖσε ἐπιτελοῦντες P
24 τροπάριον] τροπάρια τὰ προγραφέντα Fa

Le même jour, le s. martyr Nestor [...], les ss. martyrs Valère
et Chrysaphe, et ste Tabitha celle de Joppé.

26. Le s. mégalomartyr Démétrius [...] Sa synaxe a lieu à
son martyrium, dans la Seconde (1).

ACOLOUTHIE <de la Liturgie>: Tropaire de l'Entrée,
mode 3: *Saint vainqueur, prie Dieu compatissant <d'accorder à nos
âmes le pardon de leurs péchés>*. Prokeimenon, mode 4: ps 15,3;
stique: *ibid.* 8. Apôtre: 2 Tim 2,1-10. Alléluia, mode 1 pl.: ps 96,11.
Evangile: Io 15,17-16,3. Koinonicon: ps 32,1.

Le même jour, les ss. martyrs Basile, Artémidore et Glycon.

Le même jour, mémoire de la terrible menace, le tremblement
de terre de l'année 6249 du monde, au 5e cycle du soleil, 16e de
la lune, 9e Indiction, au temps de Léon l'Isaurien (2).

ACOLOUTHIE: Vers la première heure le patriarche descend et
il entre au sanctuaire par la porte latérale. Les psaltes montent
à l'ambon et lorsque la procession se met en marche on
chante ce tropaire, mode 4 pl.: *Toi qui regardes la terre et la fais*

26 oct. — P Démétrius. — Artémidore, Glycon. — Tremblement de
terre. — Fa Ox Démétrius. — Tremblement de terre.

(1) JANIN, *Eglises*, 94.

(2) A. D. 740, cf. GRUMEL, *Chronologie*, p. 479.

αὐτὴν τρέμειν, ῥύσαι ἡμᾶς τῆς φοβεραῆς τοῦ σεισμοῦ ἀπειλῆς, Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ κατάπεμψον ἡμῖν πλοῦσια τὰ ἐλέη σου, πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, ὡς μόνος Φιλάνθρωπος. Καὶ δοξάζουσιν ἐν τῷ Φόρῳ, καὶ μετὰ τὰς ἐκεῖσε συνήθειες εὐχάς, ἀπέρχεται ἡ λιτὴ ἐν τῷ σεβασμῷ 5 οἴκῳ τῆς ἀχράντου Δεσποίνης ἡμῶν τῆς Θεοτόκου ἐν Βλαχέρναις, τῶν ψαλτῶν λεγόντων τὸ αὐτὸ τροπάριον, καὶ ἐκεῖσε δοξάζουσιν.

Ἀντίφωνα οὐ λέγονται, ἀλλ' εὐθύς τὸ τρισάγιον. Προκείμενον, ἤχος βαρύς· Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν σου, καὶ ἐλόγησον τὴν. Στίχος· Πρὸς σέ, Κύριε, κεκραδέομαι. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Ἀδελφοί, 10 ὃν ἀγαπᾷ Κύριος παιδεύει, τέλος· τῆς ἀγιότητος αὐτοῦ. Ἀλληλούια, ἤχος πλ. α'· Ὁ Θεός, ἀπώσω ἡμᾶς. Στίχος· Συνέσεις τὴν γῆν, ἕως οἶνον κατανύξεως. Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν, κεφ. πγ'· Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς πλοῖον, τέλος· ὑπακούουσιν αὐτῷ. Κοινωνι- κόν· Ποτήριον σωτηρίου.

15 Μηνὶ τῷ αὐτῷ κζ', ἄθλησις τῆς ἀγίας μάρτυρος Καπετωλίνης, καὶ Ἑρωτηίδος τῆς οἰκέτιδος αὐτῆς [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ αὐτῶν μαρτυρίῳ τῷ ὄντι πέραν πλησίον τοῦ ἁγίου μάρτυρος Φωκά.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀρτεμιδώρου.

20 Μηνὶ τῷ αὐτῷ κη', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Δομνίνου τοῦ 35 ἐν Θεσσαλονίκῃ [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ὁσίου Ἰωάννου τοῦ Χοζεβίτου [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Στεφάνου τοῦ Σαβαΐτου ἀνεψιοῦ Ἰωάννου τοῦ Μανσούρ, καὶ ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρ- 25 τυρος Διομήδους ἐν Λευκοπόλει. Ἀμα δὲ καὶ ἐγκαίνια τοῦ ἁγίου Ῥωμανοῦ, καὶ μνήμη Φιρμιλιανοῦ ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας, καὶ Μελα- χιονος σοφιστοῦ πρεσβυτέρου Ἀντιοχείας. Οὗτοι καθεῖλον Παῦλον τὸν Σαμοσατέα.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τῶν ἁγίων μαρτύρων Τερεντίου καὶ Νεονίλλας 30 καὶ τῶν τέκνων αὐτῶν Νίτα, Σαρβήλου, Θεοδούλου, Ἰέρακος, Βήλη, Φῶτα καὶ Εὐνίκης.

8 Ps 27,9.1 9 Hebr 12,6-10 11 Ps 59,3.4-5 12 Lc 8,22^b-25
14 Ps 115,4.

3 καὶ δοξάζ. usq 10 αὐτοῦ om Fa 8 ἤχ. πλ. β' P 12 Lc 8,22^b-25
Mt 8,23-27 P Fa (perperam Mc) 16 Τελεῖται usq 18 Φωκά om P Fa Ox
25 ἐγκαίνια usq Ῥωμανοῦ om P Fa Ox 28 Σαμοσατέα add καὶ ἐγκαίνια
τοῦ ἁγ. Ζαχαρίου ἐν τῷ Παραδεισῷ P 29 Τῇ αὐτῇ usq 31 Εὐνίκης om P

trembler, sauve nous de la terrible menace des tremblements de terre, ô Christ notre Dieu, et verse sur nous les richesses de ta miséricorde, par les prières de la Théotocos, toi le seul philanthrope! Ils disent le Gloria Patri au Forum, et, après les prières qu'on y dit d'habitude, la procession se dirige vers le sanctuaire de la Théotocos aux Blachernes; les psaltes chantent le même tropaire, et y disent le Gloria Patri.

⟨A la Liturgie,⟩ il n'y a pas d'antiphones, mais tout de suite le trisagion, Prokeimenon, mode grave: ps 27,9; stique: ibid. 1. Apôtre: Hebr 12,6-10. Alléluia, mode 1 pl.: ps 59,3; stique: ibid. 4-5. Evangile: Lc 8,22^b-25. Koinonicon: ps 115,4.

27. La ste martyre Capétoline, et sa servante Erotéis [...]. Leur synaxe a lieu à leur martyrion, sur l'autre rive, près de saint Phocas-Martyr ⁽¹⁾.

Le même jour, le s. martyr Artémidore.

28. Le s. martyr Domnin de Thessalonique [...].

Le même jour, s. Jean le Chozébite [...].

Le même jour, s. Etienne le Sabaïte, neveu de Jean Mansour, et le s. martyr Diomède de Leucopole. Également la Dédicace de Saint-Romain ⁽²⁾, Firmilien, archevêque de Césarée, et Melachion, sophiste et prêtre d'Antioche. Ceux-ci renversèrent Paul de Samosate.

Le même jour, les ss. martyrs Térance et Néonille, et leurs enfants Nitas, Sarbel, Théodule, Hiérax, Bélès, Photas et Eunice.

27 oct. — P Capétoline, Erotéis. — Fa Ox Nestor. — Capétoline, Ero-
téis. — Artémidore.

28 oct. — P Nestor. — Jean le Chozébite. — Etienne. — Diomède. —
Romain. — Firmilien. — Melchion. — Dédicace de Saint-Zacharie. — Fa
Ox Térance, Africain, Maxime, Pompée. — Firmilien. — Melchion. — Dom-
nin. — Diomède. — Térance, etc. — Jean le Chozébite.

⁽¹⁾ Sur la rive européenne du Bosphore, JANIN, *Eglises*, 287.

⁽²⁾ Ibid., 463.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κθ', μνήμη τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ μαρτύρων
Πέτρου καὶ Παύλου, Ἰωάννου τοῦ προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ, Στεφάνου
τοῦ πρωτομάρτυρος, Βαρνάβα τοῦ ἀποστόλου, Ἰωσήφ τοῦ πατριάρχου
καὶ Κλεώπα, Τροφίμου, Δορυμέδοντος, Κοσμᾶ, Δαμιανοῦ, Βάσσης καὶ
35^v 5 τῆς συνοδίας αὐτῶν. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν || σύναξις ἐν τῷ σεπτῷ ἀποστο-
λείῳ τοῦ ἁγίου καὶ πανευφήμου ἀποστόλου Παύλου τῷ ὄντι ἐν τῷ Ὁρ-
φανοτροφείῳ. Ἀμα δὲ καὶ τὰ ἐγκαίνια τοῦ αὐτοῦ ναοῦ.

Ἡ δὲ τῶν ἐγκαινίων ἀκολουθία προεγράφη.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἁθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Σάβα στρατιώτου,
10 καὶ τοῦ ὁσίου Παύλου τοῦ Θηβαίου τοῦ μοναχοῦ, καὶ τῶν ἁγίων μαρτύ-
ρων Μήνη καὶ Μηναίου. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ Ἑβδόμῳ.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Ἀβραμίου [...].

Μηνὶ τῷ αὐτῷ λ', ἁθλησις τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Ζηνοβίου
36^r καὶ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ Ζηνοβίας [...].

15 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τῶν ἁγίων μαρτύρων Κλαυδίου, Ἀστερίου, Νέωνος
καὶ Θεονείλης [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Κυριακοῦ,
ἀρχιεπισκόπου γενομένου Κωνσταντινουπόλεως.

Τροπάριον εἰς τὸν ν' καὶ εἰς τὴν εἴσοδον, ἥχος πλ. δ'.
20 Ἐν τῇ ὑπομονῇ σου ἐκτήσω τὸν μισθόν σου, πάτερ ὅσιε, ταῖς προσευ-
χαῖς ἀδιαλείπτως προσκατερήσας, τοὺς πτωχοὺς ἀγαπήσας καὶ τού-
τοις ἐπαρκέσας. Πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.
Προκείμενον, ἥχος βαρὺς. Ἐδφρανθήσεται δίκαιος. Στίχος. Εἰσάκουσον,
ὁ Θεός, φωνῆς μου, ἕως· πρὸς σέ. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους·
25 Ἀδελφοί, τοιοῦτος ἡμῶν ἔπρεπεν ἀρχιερεὺς, τέλος· ὁ Κύριος καὶ οὐκ
ἄνθρωπος. Ἀλληλουία, ἥχος πλ. α'. Φῶς ἀνέτειλε τῷ δικαίῳ, ἕως·
εὐφροσύνη. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην, κεφ. πθ'. Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς
ἐαυτοῦ μαθηταῖς· ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα, τέλος· εἰς ποιμὴν. Κοινωνικόν·
Ἀγαλλιᾶσθε.

23 Ps 63,11.2 24 Hebr 7,26-8,2 26 Ps 96,11 27 Io 10,9-16
29 Ps 32,1.

1 μνήμη] τὰ ἐγκαίνια P 5 Τελεῖται usq 8 προεγράφη] τὰ ἐγκαίνια
τοῦ Ὁρφανοτροφείου Fa Ox || ἐν τῷ σεπτῷ usq 6 ὄντι om P 11 Ἑβδόμῳ
add Λειτουργεῖ ἐκεῖ ὁ πατριάρχης, καὶ εἰς τὸ γ' ἀντίφωνον τροπ. ἥχ. δ'. Ἀγα-
πύλας (ps 23,7). Προκ. ἥχ. δ'. Τῷ οἴκῳ σου. Στίχ. Ὁ Κύριος (ps 92,5^b.1).
Hebr 3,1-4. Ἀλλ. ἥχ. δ'. Οἱ θεμέλιοι (ps 86,1). Mt 16,13-18. Κοιν. Ἀγαλ-
λιᾶσθε (ps 32,1) P 19 Τροπάριον usq 29 Ἀγαλλ. om Fa Ox 24 Ἑβραίους
add κεφ. ρξζ' P 29 Ἀγαλλ.] Εἰς μνημόσυνον (ps 111,6^b) P

29. Mémoire des ss. apôtres et martyrs Pierre et Paul, Jean le Baptiste, Etienne le protomartyr, Barnabé l'apôtre, Joseph le patriarche et Cléophas, Trophime, Dorymédon, Cosmas, Damien, Bassa et leurs compagnons. Leur synaxe a lieu à Saint-Paul-Apôtre, dans l'Orphelinat. En même temps, on célèbre la Dédicace de ce sanctuaire ⁽¹⁾.

L'ACOLOUTHIE de la Dédicace a été rapportée plus haut ⁽²⁾.

Le même jour, le s. martyr Sabas, soldat, s. Paul de Thèbes, moine, et les ss. martyrs Ménès et Méné. Leur synaxe a lieu au Septième Milliaire ⁽³⁾.

Le même jour, s. Abramios [...].

30. Le s. hiéromartyr Zénobe et sa sœur Zénobie [...].

Le même jour, les ss. martyrs Claude, Astère, Néon et Théonille [...].

Le même jour, s. Cyriaque, archevêque de Constantinople.
<ACOLOUTHIE> Tropaire au ps 50 <de l'orthros> et à l'Entrée <de la Liturgie>, mode 4 pl.: *Grâce à ton endurance tu as gagné ton salaire* ⁽⁴⁾. Prokeimenon, mode grave: ps 63,11; stique: *ibid.* 2. Apôtre: Hebr. 7,26-8,2. Alléluia, mode 1 pl.: ps 96, 11. Evangile: Io 10,9-16. Koinonicon: ps 32,1.

29 oct. — P Sabas. — Dédicace de Saints-Pierre-et-Paul, Jean Bapt., Etienne, Barnabé, Joseph, Trophime, Dorymédon, Cosmas, Damien, Sabas, Bassa — Abramios. — Cléophas. — Paul de Thèbes. — Ménès, Méné et comp. — Fa Ox Anastasie. — Sabas. — Etienne, Barnabé, Joseph, Trophime, Dorymédon, Cosmas, Damien, Sabas, Bassa. — Cleophas. — Ménès, Méné. — Dédicace de l'Orphanotrophe. — Abramios.

30 oct. — P Zénobe, Zénobie. — Marcien. — Claude, Astère, Néon, Néonille. — Cyriaque. — Eutropie. — Fa Ox Marcien. — Claudien, Astère, Néon, Néonille. — Eutropie. — Cyriaque. — Julien, Cronion, Macaire, Alexandre et comp. — Héraclius. — Léon le Philosophe.

(1) JANIN, *Eglises*, 413-14.

(2) Au 6 septembre.

(3) *Ibid.*, 347-48.

(4) Cf. le 2 septembre.

36^v

Μηνὶ τῷ αὐτῷ λα', ἁθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἐπιμάχου [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἁθλησις τοῦ || ἁγίου μάρτυρος Ἡρακλείου καὶ μνήμη Λεοντίου φιλοσόφου, καὶ τὰ ἐγκαίνια τῶν εὐκτηρίων τοῦ πατριαρχείου.

5 Ἡ δὲ ἀκολουθία τῶν ἐγκαίνιων προεγράφη.

Δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι προστίθεται εἰς τὸν ὄρθρον ἀντίφωνον ἓν καὶ γίνονται ἑξ'. Εἰς δὲ τὸ λυχνικὸν ψάλλονται ἀντίφωνα θ'.

1 Ἐπιμάχου *add* τροπ. ἤχ. πλ. δ'· Ἐν τῇ ὑπομονῇ σου. Προκ. ἤχ. βαρ.· Εὐφρανθήσεται. Στίχ.· Εἰσάκουσον (ps 63,11.2). Hebr 7,26-8,2. Ἄλλ. ἤχ. πλ. α'· Φῶς (ps 90,11). Io 10,9-16. Κοιν.· Εἰς μνημόσυνον (ps 111,6^b) Fa 3 τὰ ἐγκαίνια *usq* 5 προεγράφη *om* Fa Ox 5 Ἡ δὲ *usq* προεγράφη] Ψάλλομεν καὶ ἀναγινώσκομεν τὰ προγεγραμμένα εἰς τὰς κγ' τοῦ αὐτοῦ μηνὸς P 6 Δεῖ *usq* 7 θ' *om* P Fa Ox

31. Le s. martyr Epimaque [...].

Le même jour, le s. martyr Héraclius, Léonce, philosophe, et la Dédicace des oratoires du Patriarcat ⁽¹⁾.

L'ACOLOUTHIE de la Dédicace est rapportée plus haut ⁽²⁾.

N. B. — On chante à l'orthros un antiphone en plus, ce qui fait 16 antiphones. Au lucernaire, 9 antiphones.

31 oct. — P Epimaque. — Léonce le Philosophe. — Dédicace des oratoires du Patriarcat. — Fa Ox Zénobe, Zénobie. — Epimaque de Péluse. — Epimaque de Rome.

⁽¹⁾ JANIN, *Eglises*, 226, mentionne en ce jour la Dédicace de l'Oratoire de la Théotocos au Patriarcat.

⁽²⁾ Au 6 septembre.

<ΜΗΝ ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ>

Μηνὶ νοεμβρίῳ α', μνήμη τῶν ἁγίων καὶ θαυματουργῶν Κοσμά καὶ Δαμιανοῦ, τῶν υἱῶν Θεοδότης [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τοῖς Δαρείου, ἔωθεν τῆς λιτῆς ἀπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἐκεῖσε παραγινομένης.

5 Καὶ λέγεται εἰς τὸν ν' καὶ εἰς τὴν εἴσοδον τροπάριον, ἦχος α'. Οἱ σοφοὶ τῆς οἰκουμένης ἱατροί, ἐκ Θεοῦ λαβόντες τὸ συμπάθες, πρεσβεύσατε καὶ νῦν ὑπὲρ ἡμῶν βοώντων· Κύριε, σῶσον τὸν λαόν σου καὶ τὴν πόλιν σου, καὶ τῶν συνεχόντων δεινῶν ἐλευθέρωσον διὰ τῆς Θεοτόκου τὰς ψυχὰς ἡμῶν. Προκείμενον, ἦχος δ'. Θανμαστός
10 ὁ Θεὸς ἐν τοῖς. Στίχος· Ἐν ἐκκλησίαις, ἔως· Ἰσραὴλ. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῆς α'· Ἀδελφοί, ὑμεῖς ἐστε σῶμα Χριστοῦ, τέλος· ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει. Ἀλληλούια, ἦχος β'. Ἰδοὺ δὲ τί καλὸν ἢ τί τερπνόν, ἔως· ἐπὶ τὸ αὐτό. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην, κεφ. οθ'. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, προσκαλεσάμενος ὁ Ἰησοῦς τοὺς μαθητάς,
15 καὶ λέγει ἔως· καὶ πᾶσαν μαλακίαν, καὶ ὑπερβᾶναι καὶ λέγει· τούτους ἀπέστειλεν ὁ Ἰησοῦς, τέλος· δωρεὰν δότε. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῆς ἁγίας μάρτυρος Κυριαίνης [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων Ἰωάννου ἐπισκόπου καὶ

37^r Ἰακώβου πρεσβυτέρου τοῦ ἐπικαλουμένου Ζηλωτοῦ [...||...].

20 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Καισαρείου, Δασίου, Σάβα, Σαβινιανοῦ, Ἀγρίππα, Ἀδριανοῦ καὶ Θωμᾶ τοῦ νηπίου καὶ τῆς συνοδίας αὐτῶν ἐν Δαμασκῷ τελειωθέντων. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Θεοδώρου τῷ ὄντι πλησίον τοῦ Χαλκοῦ Τετραπύλου.

25 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τῶν ἁγίων γυναικῶν Δόμνας καὶ Δομνίνας καὶ Κυριακῆς μαρτύρων [...].

9 Ps 67,36,27 11 1 Cor 12,27-13,8^a 12 Ps 132,1 13 Mt 10,1.5-8 16 Ps 32,1

2 Τελεῖται usq 4 παραγινομένης om P Fa Ox 5 Καὶ λέγεται usq 16 Ἀγαλλ. om Ox || Τροπ. ἦχ. πλ. δ'· Ἅγιοι ἀνάγνυροι Fa 7 ἡμῶν add τῶν P 9 τῆς Θεοτόκου] τῶν Ἀναγνύρων P 13 Ματθαῖον] Μάρκον H Fa 16 δότε add ἡμῖν Fa 22 Τελεῖται usq 24 Τετραπύλου om P Fa Ox

<MOIS DE NOVEMBRE>

1. Les ss. thaumaturges Côme et Damien, fils de Théodotè [...]. Leur synaxe a lieu dans le quartier de Darius (¹). Partant de la Grande Eglise, la procession s'y rend à l'aurore.

<ACOLOUTHIE:> Au ps 50 <de l'orthros> et à l'Entrée <de la Liturgie>, tropaire, mode 1: *Sages médecins du monde, qui avez reçu de Dieu l'esprit de compassion, intercédez maintenant encore pour nous qui crions: Sauve, Seigneur, ton peuple et ta ville, et des dangers qui nous pressent, par la Théotocos, délivre nos âmes!* Prokeimenon, mode 4: ps 67,36; stique: *ibid.* 27. Apôtre: 1 Cor 12,27-13,8^a. Alléluia, mode 2: ps 132,1. Evangile: Mt 10,1.5-8. Koinonicon: ps 32,1.

Le même jour, la ste martyre Cyrénie [...].

Le même jour, les ss. martyrs Jean, évêque, et Jacques, prêtre, surnommé Zélote [...].

Le même jour, les ss. martyrs Césaire, Dasios, Sabas, Sabinien, Agrippa, Adrien, Thomas, enfant, et leurs compagnons, martyrisés à Damas. Leur synaxe a lieu à Saint-Théodore-Martyr, près de l'Arc de Bronze (²).

Le même jour, les stes femmes martyres Domne, Domnine et Cyriaque [...].

1 nov. — P Côme, Damien. — Cyrénie. — Jean, <Jacques>. — Dasios, Sabas, Sabin etc. — Domnine, Domne, Cyriaque. — Fa Ox Côme, Damien, Cyrénie, Julienne. — Jean, Jacques (Fa Jacques, Jean). — Césaire, Dasios, Sabinien etc. — Domnine, Domne, Cyriacos.

(¹) JANIN, *Eglises*, 295.

(²) *Ibid.*, 160-61.

37^v Μηνὶ τῷ αὐτῷ β', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἀκινδύνου, Πηγασίου, Ἀνεμποδίστου, Ἀφθονίου καὶ Ἑλπιδιφόρου [...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ αὐτῶν τῷ ὄντι ἐν τῷ Δευτέρῳ.

5 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἀττικοῦ, Εὐδοξίου, Ἀγαπίου, Μαρίνου, Ὠκεανοῦ, Εὐστρατίου, Καρτερίου, Νικοπολίτου, Στυρακίου, Τωβία καὶ τῆς συνοδίας αὐτῶν [...].

38^r Μηνὶ τῷ αὐτῷ γ', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀκεψιμᾶ καὶ τῆς συνοδίας αὐτοῦ, Ἰωσήφ πρεσβυτέρου καὶ Ἀειθαλᾶ διακόνου [...|| 10 ...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ προφητείῳ τοῦ ἁγίου προφήτου Ἑλισσαίου.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰωαννικίου. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῇ μονῇ τῶν Καλλιστράτου.

38^v Μηνὶ τῷ αὐτῷ δ', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Πορφυρίου [...||...].

15 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων ἱερομαρτύρων Νικάνδρου ἐπισκόπου Μύρων καὶ Ἑρμαίου πρεσβυτέρου, καὶ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Θεοδώρου ὁμολογητοῦ ἐπισκόπου Ἀγκύρας, καὶ ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Δασίου, Σευήρου, Ἀνδρονᾶ, Θεοδότου καὶ Θεοδότης.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ε', ἄθλησις τῶν ἁγίων ὁσιομαρτύρων Γαλακτίωνος καὶ Ἐπιστήμης.

Καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Δομνίνου τοῦ ἐν Καισαρείᾳ τῆς Παλαιστίνης, καὶ τοῦ ἁγίου Ἀγαθαγγέλου, καὶ ἱερομάρτυρος Κάστορος τοῦ <ἐπισκόπου>.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἁγίου Θεοδώρου ἐν τοῖς Σπαρακίου.

25 Προεγγραφή ἡ ἀκολουθία· εὐαγγέλιον δὲ ἀναγινώσκεται τὸ 39^r κατὰ Λουκᾶν, κεφ. σκε'· Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, διήρχετο ὁ Ἰησοῦς || τὴν

26 Lc 19,1-10

3 τελεῖται usq 4 Δευτέρῳ om P Fa Ox 7 αὐτῶν add τροπ. ἡχ. γ'· Ἡ πεντάριθμος λαμπρότης τῶν ἀθλοφόρων, Ἀκινδύνος, Πηγασίος συν τοῖς συνάθλοις, πυρὸς καὶ τῶν ἄλλων βασάνων κατατολμήσαντες, τοὺς στεφάνους τῆς δόξης παρὰ Χριστοῦ ἐκομίσαντο, ᾧ καὶ προσβέουσιν σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν. Ζήτει τὴν ἀκολουθίαν ὁκτωβρίῳ ζ' Fa 10 Τελεῖται usq 11 Ἑλισσαίου om P Fa Ox 12 Τελεῖται usq 13 Καλλιστράτου om P Fa Ox 23 Κάστορος usq 24 Σπαρακίου] Κάστορος ἐπισκόπου. Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἐγκαίνια τοῦ ἁγ. Θεοδώρου ἐν τῷ Σπαρακίῳ P 25 Προεγγραφή usq p. 90,2 Ἀγαλλ. om Fa, usq p. 90,8 πεισθήσ. om Ox

2. Les ss. martyrs Acindyne, Pégase, Anempodiste, Aptonne, et Elpidiphore [...]. Leur synaxe a lieu à leur martyrion, dans la Seconde ⁽¹⁾.

Le même jour, les ss. martyrs Atticus, Eudoxe, Agapios, Marinus, Océan, Eustrate, Cartère, Nicopolite, Styraque, Tobie et leurs compagnons [...].

3. Le s. martyr Acepsimas et ses compagnons Joseph, prêtre, et Aithalas, diacre [...]. Leur synaxe a lieu à Saint-Elisée-Prophète ⁽²⁾.

Le même jour, s. Joannice. Sa synaxe a lieu au monastère de Callistrate ⁽³⁾.

4. Le s. martyr Porphyre [...].

Le même jour, les ss. hiéromartyrs Nicandre, évêque de Myre, et Hermée, prêtre, le s. confesseur Théodore, évêque d'Ancyre, et les ss. martyrs Dasios, Sévère, Andronas, Théodote et Théodotè.

5. Les ss. hosiomartyrs Galaction et Epistème.

Le même jour, le s. martyr Domnin à Césarée de Palestine, s. Agathange, <le s.> hiéromartyr Castor, <évêque>.

Le même jour, la Dédicace de Saint-Théodore dans le quartier de Sphorace ⁽⁴⁾.

L'ACOLOUTHIE est rapportée plus haut ⁽⁵⁾. Evangile: Lc 19,1-10.

2 nov. — P Acindyne etc. — Atticus ... Stauracios, Tobie et comp. — Fa Ox Acepsimas, Pégase etc. — Eudoxe, Agapios, Marinus, Océan, Eustrate et comp.

3 nov. — P Acepsimas etc. — Joannice. — Fa Ox Acepsimas etc. — Acepsimas. — Joannice.

4 nov. — P Porphyre. — Nicandre, Hermée. — Théodore. — Dasios etc. — Fa Ox Nicandre, Hermée. — Porphyre.

5 nov. — P Galaction, Epistème. — Domnin. — Agathange. — Castor. — Dédicace de Saint-Théodore. — Fa Ox Galaction, Epistème. — Théodore d'Ancyre. — Dasios etc. (cf. 4 nov.). — Agathange. — Castor. — Domnin et comp.

⁽¹⁾ JANIN, *Eglises*, 20. Fa donne ce tropaire: *Le quintuple rayonnement des vainqueurs, Acindyne, Pégase et leurs compagnons de victoire, qui bravèrent le feu et les autres tourments, a reçu du Christ les couronnes de la gloire: auprès de lui ils intercèdent pour le salut de nos âmes.*

⁽²⁾ Dans le quartier d'Antiochus, JANIN, *Eglises*, 116.

⁽³⁾ JANIN, *Eglises*, 285-86.

⁽⁴⁾ JANIN, *Eglises*, 159-60.

⁽⁵⁾ Le 6 septembre.

Ἱερικώ, τέλος· ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός.
Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

Δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι τῇ κυριακῇ πρὸ τοῦ γενέσθαι τὴν μνήμην τῆς κονίας
τῆς κατενεχθείσης τῇ ἔκτῃ τοῦ παρόντος μηνὸς ἀναγινώσκεται ὁ ἀπόστολος πρὸς
5 Ἑβραίους· Ἀδελφοί, ἔχοντες παρησίαν εἰς τὴν εἴσοδον τῶν ἀγίων, τέλος· εἰς
χεῖρας Θεοῦ ζῶντος. Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν, κεφ. ρβ'. Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν
παραβολὴν ταύτην· ἄνθρωπός τις ἦν πλούσιος καὶ ἐνεδιδύσκετο πορφύραν, τέλος·
οὐδὲ ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ <πεισθήσονται>.

39v Μηνὶ τῷ αὐτῷ ς', ἄθλησις τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν ἀρχιε-
πισκόπου γενομένου Κωνσταντινουπόλεως Παύλου τοῦ ὁμολογητοῦ
[...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ «αὐτοῦ» σύναξις ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ ἐν
ἡμέρᾳ κυριακῇ.

Γίνεται δὲ ἡ ἀκολουθία οὕτως· Εἰς τὸν ν' καὶ εἰς τὴν
εἴσοδον λέγεται τροπᾶριον, ἥχος γ'. Θείας πίστεως ὁμολογία¹.
15 Προκείμενον, ἥχος βαρύς· Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος. Στίχος·
Τί ἀνταποδώσω τῷ Κυρίῳ. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Ἀδελφοί,
τοιούτων ἔχομεν ἀρχιερέα Γ', τέλος· κρείττοσιν ἐπαγγελίαις νενομοθέ-
τηται. Ἀλληλουία, ἥχος α'. Ὑπομένων ὑπέμεινα τὸν Κύριον, ἕως·
τῆς δεήσεώς μου. Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν, κεφ. ρμ'. Εἶπεν ὁ Κύριος·
20 ὅστις ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοί, τέλος· τὸ γὰρ ἅγιον Πνεῦμα διδάξει ὑμᾶς
ἃ δεῖ εἰπεῖν. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τῆς μετὰ φιλανθρωπίας κατενεχθείσης
κόνεως, ἐπὶ Λέοντος τοῦ μεγάλου βασιλέως τοῦ Βέσσου [...]. Ἡ δὲ
σύναξις αὐτῆς γίνεται ἐν τῷ ἀποστολείῳ τῶν ἀγίων ἀποστόλων Πέτρου
25 καὶ Παύλου τῷ ὄντι ἐν τῷ Τρικόγχῳ, γινομένης τῆς ἀκολουθίας οὕτως·
Ἐωθεν συντρέχουσιν ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, καὶ λιτανεύ-
οντες ἀπέρχονται ἐν τῷ Φόρῳ, καὶ μετὰ τὰς ἐκεῖσε εὐχὰς παραγίνονται
ἐν τῇ εἰρημένῃ συνάξει.

Γίνεται δὲ ἡ ἀκολουθία οὕτως· Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ ὁρ-
30 θρου γίνονται ἀντίφωνα γ' ἐν τῇ σωλίᾳ. Ψαλλομένου τοῦ ἐνορδίνου, τὸ
πρῶτον· Ἐλέησον ἡμᾶς, Φιλάνθρωπε, καὶ· Βοήθει ὑμῖν, Χριστέ ὁ

2 Ps 32,1 5 Hebr 10,19-31 6 Lc 16,19-31 15 Ps 115,6,3
16 Hebr 8,1^b-6 18 Ps 39,2 19 Lc 12,8-12 21 Ps 32,1

6 κεφ. ργς' P 11 Τελεῖται usq 12 κυριακῇ om P Fa Ox || αὐτοῦ αὐτῶν H
13 Γίνεται usq 21 Ἀγαλλ. om P Ox || εἰς τὸν ν' usq 14 τροπ. ἥχ. πλ.
α', τῆς κόνεως· Κύριε, ἡμάρτομεν. Ἄλλο, τοῦ ὁσίου Fa 14 ὁμολογίας H
16 Hebr 8,1^b-6] Hebr 5,4<-10> Fa 17 ἀρχιερέα add μέγαν H 21 Ἀγαλλ.]
Εἰς μνημόσυνον (Ps 111,6^b) Fa 23 Ἡ δὲ usq p. 92,19 Ἀγαλλ. om Fa Ox

Koinonicon: ps 32,1.

N.B. — Le dimanche avant la mémoire de la pluie de cendres qui
eut lieu le six de ce mois, on lit l'apôtre: Hebr 10,19-31. Evangile: Lc 16,19-31.

6. Le s. archevêque de Constantinople et confesseur Paul
[...]. Sa synaxe a lieu à la Grande Eglise un dimanche.

ACOLOUTHIE: Au ps 50 <de l'orthros> et à l'Entrée <de
la Liturgie>, tropaire, mode 3: La confession de la foi divine⁽¹⁾.
Prokeimenon, mode grave: ps 115,6; stique: ibid. 3. Apôtre:
Hebr 8,1^b-6. Alléluia, mode 1: ps 39,2. Evangile: Lc 12,8-12. Koi-
nicon: ps 32,1.

Le même jour, mémoire de la pluie de cendres qui tomba au
temps de Léon le Grand, le Besse [...] ⁽²⁾. La synaxe a lieu aux
Saints-Pierre-et-Paul dans le Triconque ⁽³⁾. Le matin on se réunit
dans la Grande Eglise et on va en procession au Forum;
après les prières habituelles, on se rend à la synaxe mentionnée.

ACOLOUTHIE: Après le renvoi de l'orthros, on chante
trois antiphones dans la soléa, avec les psaumes ordinaires. Pre-
mier antiphone: Pitié pour nous, Philanthrope, et Aide-nous, ô

6 nov. — P Paul. — Pluie de cendres. — Fa Ox Paul. — Pluie de
cendres. — Luc de Taormina.

⁽¹⁾ Cf. Horologion, p. 378.

⁽²⁾ Selon Fa, Ox et le Codex Sirmondianus (Propyl., 198), la 18^e
année du règne de Léon I (457-74). La date exacte, le 6 novembre 472. La
pluie de cendres à Constantinople était provoquée par l'éruption du Vésuve.
Cf. GRUMEL, Chronologie, p. 478.

⁽³⁾ JANIN, Eglises, 414-15.

Θεός ἡμῶν. Τὸ β' · *Πρεσβείαις τῶν ἁγίων σου.* Τὸ γ' · *Ἀλληλούια διπλοῦν δειλινόν.* Καὶ κατέρχεται ὁ πατριάρχης καὶ εἰσέρχεται διὰ τῆς πλαγίας εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον, καὶ ἄρχονται οἱ ψάλται ἐν τῷ ἄμβωνι ἀντὶ λιτῆς τὸ τρισάγιον, καὶ ἐν τῷ Φόρῳ δοξάζουσι. Καὶ μετὰ τὸ 5 δοξάσαι αὐτοὺς καὶ πληρῶσαι, εὐθὺς γίνεται εὐχὴ ἀντιφώνου, καὶ ἀντίφωνον α', ψαλμὸς ριθ' · *Ἐλέησον ἡμᾶς, Κύριε, ἐλέησον <ἡμᾶς>.* Το β', ψαλμὸς ρκ' · *Ἀλληλούια ἀπλοῦν δειλινόν.* Τὸ γ', ψαλμὸς ρκβ', μετὰ τροπαρίου, ἥχος πλ. α' · *Κύριε, ἡμάρτομεν καὶ ἡνομήσαμεν, προ-* 40^ο *σπίπτομεν, ἐλέησον ἡμᾶς.* Καὶ ποιεῖ || ὁ διάκονος τὴν μεγάλην ἐκτενήν, 10 καὶ ἀπάρχονται οἱ ψάλται τῆς λιτῆς καὶ δοξάζουσιν ἐν τῷ Τρικόνῳ. Καὶ εἰθ' οὕτως γίνονται ἀντίφωνα γ', καὶ εἰς τὸ γ' λέγεται τροπάριον, ἥχος γ' · *Θεῖας πίστεως ὁμολογία.* Προκείμενον, ἥχος βαρὺς · *Κύριος ἰσχύει τῷ λαῷ αὐτοῦ δώσει, ἕως ἐν εἰρήνῃ. Στίχος · Ἐνέγκατε τῷ Κυρίῳ, ἕως καὶ τιμὴν. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους · Ἀδελφοί,* 15 *ἔχοντες παρησίαν (προσεγράφη πρὸ ὀλίγου). Ἀλληλούια, ἥχος πλ. β' · Κύριε, μὴ τῷ θυμῷ σου ἐλέγξης με, ἕως παιδεύσης με. Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν, κεφ. 45 · Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην · ἄνθρω-* *πὸς τις ἦν πλούσιος, τέλος · οὐδὲ ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ πεισθήσονται. Κοινωνικόν · Ἀγαλλιᾶσθε.*

20 *Μηνὶ τῷ αὐτῷ ζ', <ἄθλησις> τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἀντωνίου* 40^ο *καὶ τῶν γεννητόρων αὐτοῦ Μελασίππου καὶ Κασσίνης [...||...].* Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἁγίου Ἀθηνόδωρου ἀδελφοῦ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ θαυματουργοῦ, καὶ ἄθλησις τῶν ἁγίων λγ' μαρτύρων τῶν ἐν Μελιτηνῇ μαρτυρησάντων. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ 25 σεπτῷ ἀποστολείῳ τοῦ ἁγίου Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Κυρίου, τῷ ὄντι ἔνδον τοῦ σεβασμίου οἴκου τῆς ἁγίας Θεοτόκου ἐν τοῖς Χαλκοπρατείοις.

Καὶ λέγεται εἰς τὸν ν' τροπάριον, ἥχος α' · *Τὰς ἀλγηδόνας τῶν ἁγίων.* Προκείμενον, ἥχος δ' · *Θαυμαστός ὁ Θεός. Στίχος · Ἐν*

6 Ps 119 7 Ps 120 || Ps 122 13 Ps 28,11.1 14 Hebr 10,19-31 16 Ps 37,2 17 Lc 16,19-31 19 Ps 32,1 29 Ps 67,36.27

1 Ἀλληλούια om P 2 διπλοῦν] ἀπλοῦν P 3 ἄρχονται usq 4 τρισάγιον] γίνεται εὐχὴ τοῦ τρισαγίου P 5 δοξάσαι αὐτοὺς] δέξασθαι αὐτοῦ τὸν λαόν P 9 τὴν μεγάλην ἐκτενήν] τὸ μέγα Κύριε, ἐλέησον P 14 Hebr 10,19-31] Hebr 8,1^b-6 P 17 Lc 16,19-31] Lc 12,2-12 P 24 Τελεῖται usq 26 Χαλκοπρατ. om P Fa Ox 28 Καὶ λέγεται usq p. 94,5 Ἀγαλλ.] Ζήτει τὴν ἀκολ. τῶν ἁγ. μ' Fa, om Ox || εἰς τὸν ν' add καὶ εἰς τὴν εἴσοδον P

Christ notre Dieu (1). Deuxième antiphone: *Par les prières de tes saints.* Troisième: *Alléluia vespéral double.* Le patriarche descend et entre au sanctuaire par la porte latérale; les psaltes, sur l'ambon, entonnent, comme répons de procession, le trisagion, et disent le *Gloria Patri* au Forum. Après le *Gloria Patri* et le trisagion final, on dit la prière de l'antiphone et le premier antiphone, ps 119: *Pitié pour nous, Seigneur, pitié pour nous.* Deuxième antiphone, ps 120: *Alléluia vespéral simple.* Troisième antiphone, ps 122: *Tropaire, mode 1 pl.: Seigneur, nous avons péché, nous avons prévariqué, nous nous prosternons, aie pitié de nous.* Le diacre dit la grande ecténie, les psaltes commencent la procession, et ils disent le *Gloria Patri* au Triconque.

Ensuite, <à la Liturgie,> on dit trois antiphones, et, au troisième, le tropaire, mode 3: *La confession de la foi divine.* Prokeimenon, mode grave: ps 28,11; stique: *ibid.* 1. Apôtre: *Hebr. 10,19-31.* Alléluia, mode 2 pl.: ps 37,2. Évangile: *Lc 16,19-31.* Koinonicon: ps 32,1.

7. Les ss. martyrs Antoine et ses parents Mélasppe et Cassine [...].

Le même jour, s. Athénodore, frère de s. Grégoire le Thaumaturge, et les ss. trente-trois martyrs de Mélitène. Leur synaxe a lieu à Saint-Jacques-Frère-du-Seigneur, qui se trouve dans l'enceinte du sanctuaire de la Théotocos aux Chalcoprateia (2).

<ACOLOUTHIE:> Au ps 50 <de l'orthros>, tropaire, mode 1: *Par les souffrances des saints.* <A la Liturgie,> prokeimenon,

7 nov. — P Antoine etc. — Aucte etc. — Martyrs de Mélitène. — Athénodore. — Fa Ox Hiéron et compagnons, martyrs de Mélitène. — Paul de Corinthe. — Antoine etc. — Aucte etc.

(1) Cf. les antiphones du 7 octobre.

(2) JANIN, *Eglises*, 261-63.

ἐκκλησίαις. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Ἀδελφοί, τοσοῦτον ἔχοντες περικείμενον ἡμῖν, τέλος· τῆς ἀγιότητος αὐτοῦ. Ἀλληλούια, ἥχος δ'. Στίχος· Ἐκέκραξαν οἱ δίκαιοι. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον· Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· ὁμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν 5 ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, τέλος· ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἀύκτου καὶ Ταυρίωνος καὶ Θεσσαλονίκης.

Μῆνι τῷ αὐτῷ ἡ', ἡ σύναξις τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαήλ. Τελεῖται 10 δὲ ἐν τῷ σεπτῷ αὐτοῦ ναῷ τῷ ὄντι ἐν τοῖς Ἀδδᾶ, τῆς λιτῆς ἔωθεν ἀπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἀπερχομένης ἐν τῷ Φόρῳ καὶ μετὰ τὰς ἐκεῖσε συνήθεις εὐχὰς παραγινόμενης ἐν τῷ εἰρημένῳ ναῷ.

41^r Γίνεται δὲ ἡ ἀκολουθία οὕτως· Εἰς τὸν ν' λέγεται || τροπάριον, ἥχος β'· Ἀρχιστράτηγε Θεοῦ, λειτουργεῖ θείας δόξης. Προ- 15 κείμενον, ἥχος δ'· Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα, ἕως· πῦρ φλέγον. Στίχος· Εὐλόγει, ἡ ψυχὴ μου, τὸν Κύριον, ἕως· σφοδρά. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Ἀδελφοί, εἰ ὁ δι' ἀγγέλων λαληθεὶς, τέλος· διὰ παθημάτων τελειῶσαι. Ἀλληλούια, ἥχος πλ. δ'. Στίχος· Εὐλογεῖτε τὸν Κύριον, πάντες οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ, ἕως· τῆς φωνῆς τῶν λόγων αὐτοῦ. 20 Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν, κεφ. ρις'· Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἐαυτοῦ μαθηταῖς· ὁ ἀκούων ὑμῶν, ἐμοῦ ἀκούει, τέλος· εὐδοκία ἐμπροσθέν σου. Κοινωνικόν· Αἰνεῖτε. Ἔτερον κοινωνικόν· Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ.

1 Hebr 12,1-10 3 Ps 33,18 || Mt 20,1-16 5 Ps 32,1 15 Ps 103,4.1^{ab} 17 Hebr 2,2-10 18 Ps 102,20 20 Lc 10,16-21 22 Ps 148,1 || Ps 103,4

1 Ἑβραίους add κεφ. ροε' P 2 ἥχ. πλ. δ' P 8 Θεσσαλονίκης add Ἐσπέρας, εἰς τὴν παραμονὴν τοῦ ἀρχιστρατήγου, λέγονται ἀναγνώσματα γ'· Ios 5,13<-16>; Iud 6,11<-24>; Dan 10,1<-21>. Τροπ. ἥχ. πλ. δ'· Ὁ τὸν ἐπινίκιον ὕμνον καὶ ἀσκήτην δοξολογίαν τῷ Δεσπότῃ προσάγων, Μιχαήλ ὁ μέγας ἀρχιστράτηγος τῶν οὐρανίων στρατιῶν καὶ πρῶτος ἐν παρορησίᾳ τοῦ Θεοῦ, μὴ πάσῃ δεόμενος ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν Fa 9 τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαήλ τῶν Ἀσωμάτων OX || Τελεῖται usq 12 ναῷ om P Fa OX 13 Γίνεται usq 14 δόξης om Fa, usq 23 αὐτοῦ om OX || εἰς τὸν ν' add καὶ εἰς τὴν εἴσοδον P 14 Προκ.· Ὡς ἐμεγαλύνθη (ps 103,24). Ἄλλο προκ. ἥχ. βαρ.· Κύριος ἰσχύν. Στίχ.· Ἐνέγκατε (ps 28,11.1) P 18 Στίχ.· Δεῦτε (ps 94,1). Στίχ.· Ὁ ποιῶν (ps 103,4) P 22 Κοινων. (ps 148,1) om Fa || Αἰνεῖτε] Ἀγαλλιᾶσθε (ps 32,1) P || Ἔτερον κοινων. (ps 103,4) om P

mode 4: ps 67,36; stique: *ibid.* 27. Apôtre: *Hebr.* 12,1-10. Alléluia, mode 4; stique: ps 33,18. Evangile: *Mt* 20,1-16. Koinonicon: ps 32,1.

Le même jour, les ss. martyrs Aucte, Taurion et Thessalonique.

8. Synaxe de l'archange Michel. Elle a lieu à son sanctuaire dans le quartier d'Addas⁽¹⁾. A l'aurore, la procession va de la Grande Eglise au Forum et, après les prières qu'on y fait habituellement, elle se rend au sanctuaire mentionné.

ACOLOUTHIE: Au ps 50 <de l'orthros>, tropaire, mode 2: *Capitaine de Dieu, serviteur de la divine gloire* (2). <A la Liturgie, > prokeimenon, mode 4: ps 103,4; stique: *ibid.* 1^{ab}. Apôtre: *Hebr* 2,2-10. Alléluia, mode 4 pl.; stique: ps 102,20. Evangile: *Lc* 10,16-21. Koinonicon: ps 148,1. Un autre: ps 103,4.

8 nov. — P Michel. — Matrone, Marone, Béréca. — Fa Michel. — Matrone, Béréna. — OX Michel. — Matrone, Cyrine.

(1) JANIN, *Eglises*, 349-50.

(2) Cf. *Horologion*, Rome 1876, p. 187. Fa donne ce tropaire: *Toi qui offres au Souverain l'hymne triomphal, la doxologie incessante, Michel, <toi> le grand capitaine des armées célestes et le premier qui ait accès près de Dieu, ne cesse pas de prier pour nos âmes!*

Ἡ δὲ τοιαύτη ἑορτὴ τελεῖται καὶ ἐν τῇ Ὁξειᾷ καὶ ἐν τῷ Σινάτω-
ρος πλησίον Ἀρκαδιανῶν, καὶ ἔνδον τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἰουλιανοῦ
πλησίον τοῦ Φόρου καὶ ἐν τῇ Νέᾳ Βασιλικῇ ἐκκλησίᾳ.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου ἐν
5 τοῖς Βεάτου πλησίον τῶν Ἀνθεμίου.

41^v Καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τῆς ὁσίας Ματρώνης [...||...].

Μηνὶ τῷ αὐτῷ θ', μνήμη τῆς ἁγίας Θεοτόκου ἐν τῷ Παραδεισίῳ,
πλησίον τοῦ ἁγίου μάρτυρος Μωκίου, καὶ τὰ ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ τῆς
ὑπεραγίας Θεοτόκου τῶν Προτασίου.

10 Ἡ δὲ ἀκολουθία προεγράφη εἰς τὰς ε' τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός.

Καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τῆς ὁσίας Εὐστολίας, καὶ μνήμη τοῦ
ἁγίου καὶ πανευφήμου ἀποστόλου Ἰακώβου τοῦ Ἀλφαίου, καὶ ἄθλησις
τῶν ἁγίων μαρτύρων Ὀνησιφόρου καὶ Πορφυρίου, Χριστοφόρου καὶ
Μαύρας, καὶ Τιμοθέου καὶ Ἀρτέμωνος καὶ Ναρσῆ, καὶ τοῦ ὁσίου Θεο-
15 στηρίκτου μοναχοῦ τοῦ ἐν Συμβόλοις, καὶ μνήμη τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου
τοῦ βασιλέως ἐν τοῖς Ἀγίοις Ἀποστόλοις.

Καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἡ ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀλεξάνδρου
τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ [...].

42^r || Μηνὶ τῷ αὐτῷ ι', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀντωνίου [...].

20 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τῶν ἁγίων μαρτύρων Νηρέως, Καλλιπίου καὶ
'Ορέστου.

Δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι προστίθεται εἰς τὸν ὄρθρον ἀντίφωνον ἐν καὶ γίνονται ιζ',
ψάλλεται δὲ εἰς τὰ τελευταῖα τριπλοῦν ἄλληλούια. Εἰς δὲ τὸ λυχνικόν, ἀντίφωνα η'.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ια', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Μηνᾶ [...].
25 Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ αὐτοῦ τῷ ὄντι πλησίον
τῆς Ἀκροπόλεως.

Ἡ δὲ ἀκολουθία γίνεται οὕτως· Ἐωθεν μετὰ τῆς λιτῆς
ἀπέρχεται ὁ πατριάρχης ἀπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας εἰς τὸν τοῦ ἁγίου

1 Ἡ δὲ usq 3 ἐκκλησίᾳ om P Fa Ox 4 Τῇ αὐτῇ usq 5 Ἀνθεμίου
om P Fa Ox 7 μνήμη usq 8 Μωκίου om P, usq 10 μηνός om Fa Ox
8 τοῦ ναοῦ usq 9 Θεοτόκου om P 9 Πορτασίου P 12 Ἀλφαίου add
(9 oct) τροπ. ἡχ. γ'· Ἀπόστολε ἄγιε. Προκείμε. ἡχ. πλ. δ'· Εἰς πᾶσαν. Στίχ·
Οἱ οὐρανοὶ (ps 18,5.2). 1 Cor 4,9<-16>. Mc 2,14<-17> Fa 15 κ. μνήμη
usq 16 Ἀποστόλοις om P 18 Θεσσαλον. add κ. μνήμη τῆς ὁσ. Θεοκτιστῆς
τῆς Λεσβίας. Τροπ. ἡχ. πλ. δ'· Ἐν σοί, μήτηρ Fa Ox, praeterea Ζήτει τὰ λοιπὰ
σεπτεμβρίῳ ις' Fa 20 Καλλιπίου lege Καλλιπίου 22 Δεῖ usq 23 ἀντιφ.
η' om P Fa Ox 25 Τελεῖται usq 26 Ἀκροπόλεως om P Fa Ox 27 Ἡ δὲ
usq p. 98,9 Ἀγαλλ. om Fa Ox || Ἐωθεν usq p. 98,1 εἰσοδύει om P

Cette fête se célèbre aussi sur la Colline Pointue ⁽¹⁾, dans le quar-
tier du Sénateur près de celui d'Arcade ⁽²⁾, dans l'enceinte de Saint-
Julien-Martyr près du Forum ⁽³⁾ et dans la Nouvelle Basilique ⁽⁴⁾.

Le même jour, la Dédicace de Saint-Jean-le-Théologien dans
le quartier de Béatus, près de celui d'Anthème ⁽⁵⁾.

Le même jour, ste Matrone [...].

9. Mémoire de la sainte Théotocos au Petit-Parc, près de
Saint-Mocius-Martyr ⁽⁶⁾, et Dédicace de la Théotocos dans le
quartier de Protasius ⁽⁷⁾.

ACOLOUTHIE: Comme le 6 septembre.

Le même jour, ste Eustolie, le s. apôtre Jacques d'Alphée,
les ss. martyrs Onésiphore, Porphyre, Christophore et Maura,
Timothée, Artémon et Narsès; s. Théostéricté, moine aux Symboles
<sur le mont Olympe>, et mémoire de l'empereur Théodose le
Grand, aux Saint-Apôtres ⁽⁸⁾.

Le même jour, le s. martyr Alexandre de Thessalonique [...].

10. Le s. martyr Antoine [...].

Le même jour, les ss. martyrs Nérée, Calliope et Oreste.

N.B. — On chante à l'orthros un antiphone en plus, ce qui fait 17 anti-
phones; aux derniers on chante un triple alléluia. Au lucernaire, 8 antiphones.

11. Le s. martyr Ménas [...]. Sa synaxe a lieu à son martyrion,
près de l'Acropole ⁽⁹⁾.

ACOLOUTHIE: A l'aurore, le patriarche va de la Grande Eglise,
avec la procession, au sanctuaire du saint. Au troisième

9 nov. — P Alexandre. — Eustolie. — Jacques d'Alphée. — Onésiphore. ...
Timothée. — Dédicace au Portasios (Protasios). — Artémon, Narsès. — Fa Ox
Onésiphore, Martyrios (om Ox), Porphyre. — Eustolie. — Christophore, Ti-
mothée, Maura, — Artémon, Narsès. — Théostériste. — Alexandre. — Théoclistè.

10 nov. — P Antoine. — Nérée, Calliope. — Théodose. — Oreste. —
Fa Ox Eraste, Olympas, Sosipatre (Fa Hosipatre), Tertius (Ox Térrence),
Rodion, Quartus. — Oreste. — Héraios (Nérée), Calliopè (Ox Calliéprios). —
Théodose. — Antoine. — Martin.

11 nov. — P Ménas. — Victor, Stéphanis. — Jean d'Alex. — Théodore
Stud. — Fa Ox Ménas. — Victor. — Stephanis. — Vincent, Valère. — Thé-
odore Stud.

⁽¹⁾ JANIN, *Eglises*, 356. Il s'agit ici, comme dans les notes qui sui-
vent, de plusieurs sanctuaires de s. Michel, situés à des endroits différents
de la ville. ⁽²⁾ *Ibid.*, 357-58. ⁽³⁾ *Ibid.*, 354.

⁽⁴⁾ *Ibid.*, 355-56. La Nouvelle Basilique fut construite par Basile

νάον, καὶ εἰς τὸ γ' ἀντίφωνον εἰσοδεύει, καὶ λέγεται τροπάριον, ἤχος γ'·
 42^v Ἀθλοφόρε ἄγιε, πρέσβευε. Προκείμενον, ἤχος δ'· Θανμαστός ὁ Θεός.
 ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ. Στίχος· Ἐν ἐκκλησίαις || εὐλογεῖτε τὸν Θεόν.
 Ὁ ἀπόστολος πρὸς Τιμόθεον β'· Τέκνον Τιμόθεε, ἐνδυναμοῦ ἐν τῇ
 5 χάριτι (προσεγράφη εἰς τὰς κς' τοῦ ὁκτωβρίου μηνός). Ἀλληλούια,
 ἤχος πλ. α'· Φῶς ἀνέτειλεν τῷ δικαίῳ, ἕως· εὐφροσύνη. Εὐαγγέλιον
 κατὰ Ἰωάννην, κεφ. ρλζ'· Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἐαυτοῦ μαθηταῖς· ταῦτα
 ἐντέλλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, τέλος· προσφέρειν τῷ Θεῷ.
 Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

10 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Βίκτωρος καὶ Στεφ-
 νίδος καὶ Βικεντίου [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ
 αὐτῶν τῷ ὄντι ἐν τῷ Γαῖτανῳ.

43^r || Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ ἐλεή-
 μονος [...].

15 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Θεοδώρου ὁμολο-
 γητοῦ τοῦ Στουδίου.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιβ', μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Μαρτίνου
 43^v ἐπισκόπου Φραγγίας καὶ θαυματουργοῦ [...||...].

Καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τὰ ἐγκαίνια τοῦ εὐκτηρίου τοῦ ἁγίου ἀββᾶ
 20 Κύρου.

Ἡ δὲ ἀκολουθία προσεγράφη εἰς τὰς ε' τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός.

Καὶ μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν καὶ ἀρχιεπισκόπου γενο-
 μένου Κωνσταντινουπόλεως Φλαβιανοῦ, καὶ Λέοντος, καὶ ἄθλησις τοῦ
 ἁγίου μάρτυρος Ἀρσακίου, καὶ μνήμη τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Νείλου.

25 Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιγ', μνήμη ἥτοι ἡ ὑπερορία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς
 ἡμῶν Ἰωάννου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Χρυσοστόμου.

1 Ps 67,36,27 4 2 Tim 2,1-10 6 Ps 96,11 7 Io 15,17-16,2

9 Ps 32,1

1 τροπάριον εἰς τὸν ν' κ. εἰς τὴν εἴσοδον ἤχ. πλ. α'· Τὰ θαύματα τῶν
 ἁγίων P 2 Προκείμ. ἤχ. δ'· Τοῖς ἁγίοις. Στίχ. Προορώμην (ps 15,3,8) P
 7 κεφ. ρλη' P 11 Τελεῖται usq 12 Γαῖτανῳ om P Fa Ox 12 τῷ τοῖς H
 18 θαυματουργοῦ add Ζήτει τὴν ἀκολουθίαν δεκεμβρίῳ ε' Fa 20 Κύρου add
 ἐν τοι (sic) Σπαρτακίου P 24 Νείλου add Ἐσπέρας, εἰς τὴν παραμονὴν τοῦ
 Χρυσοστόμου, λέγονται ἀναγνώσματα γ'· Prov 10,7-15,4; Prov 10,31-Sap 9,14;
 Prov 29,2-3,34 (sunt pericopes compositae, cf. Menaëum III, pp. 383-85).
 Τροπ. ἤχ. πλ. δ'· Ἡ τοῦ στόματος Fa

antiphone <de la Liturgie>, il fait son entrée et l'on dit le
 tropaire, mode 3: *Saint vainqueur, prie <Dieu compatissant d'ac-*
corder à nos âmes le pardon de leurs péchés>. Prokeimenon, mode 4:
ps 67,36; stique: ibid. 27. Apôtre: 2 Tim 2,1-10 (cf. le 26 octo-
 bre). Alléluia, mode 1 pl.: *ps 96,11.* Evangile: Io 15,17-16,2.
 Koinonicon: *ps 32,1.*

Le même jour, le s. martyr Victor, avec Stéphanis et Vincent
 [...]. Leur synaxe a lieu à leur martyrium, dans le quartier de la
 Ceinture (1).

Le même jour, s. Jean l'Aumônier [...].

Le même jour, s. Théodore Studite, confesseur.

12. S. Martin, évêque du pays des Francs et thaumatur-
 ge [...].

Le même jour, la Dédicace de l'oratoire du s. abbas Cyr (2).
 ACOLOUTHIE: Comme le 6 septembre.

Le s. archevêque de Constantinople Flavien, et Léon, <le
 Grand, archevêque de Rome>, le s. martyr Arsace, et s. Nil.

13. L'exil du s. archevêque de Constantinople Jean Chrysos-

12 nov. — P Martin. — Flavien, Léonce (Léon). — Arsace, Victor. —
 Nil. — Dédicace de Saint-Cyr. — Fa Ox Jean d'Alex. — Nil. — Martin.

13 nov. — P Jean Chrys. — Milès etc. — Antoine, Nicéphore, Zébinas,
 Germain, Banatha. — Fa Ox Jean Chrys. — Milès etc. (Ox Senoï).

(1) Ibid., 69.

(2) JANIN, *Eglises*, 304, connaît deux églises dédiées aux ss. Cyr
 et Jean, mais aucune à s. Cyr seul.

le Macédonien (867-886), dans le Palais Sacré. Elle était dédiée au Christ,
 à la Théotocos, au prophète Elie, à s. Nicolas, et aux deux archanges
 Michel et Gabriel.

(5) JANIN, *Eglises*, 272-73.

(6) Ibid., 226.

(7) Ibid., 238.

(8) Ibid., 46-55.

(9) Ibid., 345-47.

44^r Τελεῖται δὲ ἀντὶ τῆς κοιμήσεως αὐτοῦ διὰ τὸ ταύτην τῇ Ὑψώσει τοῦ
44^v τιμίου συμβαίνειν Σταυροῦ [...||...].

Ἡ δὲ ἀκολουθία τῆς ἐορτῆς αὐτοῦ γίνεται οὕτως· Ἀπὸ τῆς
Μεγάλης Ἐκκλησίας παραγίνεται ἡ λιτὴ ἐν τῷ Φόρῳ, καὶ μετὰ τὰς
5 ἐκεῖσε εὐχὰς ἀπέρχεται εἰς τοὺς Ἀγίους Ἀποστόλους τοὺς μεγάλους,
ἅμα τῷ πατριάρχῃ, καὶ λέγεται τροπάριον εἰς τὴν εἴσοδον· Ἡ τοῦ
στόματός σου καθάπερ χρυσὸς ἐκλάμψασα χάρις τὴν οἰκουμένην ἐφώτισε.

Προκείμενον, ἥχος α'. Τὸ στόμα μου λαλήσει σοφίαν, ἕως· σύνεσιν.
Στίχος· Ἀκούσατε ταῦτα, πάντα τὰ ἔθνη, ἕως· τὴν οἰκουμένην. Ὁ
10 ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Ἀδελφοί, τοιοῦτος ἡμῖν ἔπρεπεν ἀρχιερεὺς,
ὁσιος (προσεγράφη εἰς τὰς λ' τοῦ ὁκτωβρίου μηνός). Ἀλληλούια, ἥχος
β'. Στίχος· Στόμα δικαίου μελετήσῃ σοφίαν, ἕως· κρίσιν. Εὐαγγέλιον
κατὰ Ἰωάννην, κεφ. πθ'. Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἐναντοῦ μαθηταῖς· ἐγὼ
εἰμι ἡ θύρα, τέλος· εἰς ποιμήν. Κοινωνικόν· Εἰς μνημόσυνον.

15 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἁθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Μίλη ἐπισκόπου, καὶ
45^r τῶν μαθητῶν αὐτοῦ Ἑβόρη, Πάπα καὶ Σεβόϊ [...||...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἁθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἀντωνίνου, Νικη-
φόρου, Ζεβινᾶ, Γερμανοῦ καὶ Μανανᾶς [...].

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιδ', μνήμη τοῦ ἁγίου καὶ πανευφήμου ἀποστόλου
20 Φιλίππου [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ σεπτῷ ἀποστολείῳ
αὐτοῦ τῷ ὄντι ἐν τοῖς Μιλτιάδου.

45^v || Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Ὑπατίου ἐπι-
σκόπου Γαγγρῶν τῆς Παφλαγόνων ἐπαρχίας [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Θωμᾶ πατριάρ-
25 χου, καὶ μνήμη Ἰουστινιανοῦ καὶ Θεοδώρας τῶν εὐσεβῶν βασιλέων.

Ἡ δὲ ἀκολουθία γίνεται οὕτως· Λέγεται τροπάριον εἰς τὴν
εἴσοδον καὶ εἰς τὸν ν', ἥχος γ', τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Φιλίπ-
που.

8 Ps 48,4,2 10 Hebr 7,26-8,2 12 Ps 36,30 13 Io 10,9-16
14 Ps 111,6^b

1 Τελεῖται usq 2 Σταυροῦ om P (Fa 14 sept) 3 Ἡ δὲ usq 14 μνη-
μόσυνον om Ox || Ἀπὸ τῆς usq 6 πατριάρχῃ om P Fa 6 τροπάριον add
ἥχ. δ' P, add ἥχ. πλ. δ' Fa || εἰς τὴν εἴσοδον om P Fa 20 Τελεῖται usq 21
Μιλτιάδου om P Fa Ox 26 Ἡ δὲ usq p. 102,19 ἀνθρώπου om Ox || οὕτως
add ἐν τῇ ἁγίᾳ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ P || εἰς τὴν usq 27 εἴσοδον om P Fa
27 κ. εἰς τὸν ν' om Fa || ἥχ. γ' usq p. 102,1 ἅγιε] ἥχ. β'· Μυρίζεται ἡ κτίσις τῷ
θαύματι τῆς μνήμης σου, ἀπόστολε Κυρίου· τὸν δρόμον ἐτέλεσας ἀξίως τοῦ εὐαγ-
γελίου, διὰ (ms διό) σοῦ προέφθασεν Αἰθιοπία χεῖρα αὐτῆς τῷ Θεῷ, ὃν ἰκέτευε
ἀπαύστως σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν Fa

tome. On le célèbre en ce jour au lieu du jour de sa mort, car à
cette date tombe la fête de l'Exaltation de la Croix [...].

ACOLOUTHIE: La procession, partant de la Grande
Eglise, se rend au Forum, et, après les prières qu'on y fait d'habi-
tude, elle se rend, avec le patriarche, aux Saints-Apôtres. A l'En-
trée, on dit ce tropaire: *La grâce de ta bouche, qui eut l'éclat de*
l'or ⁽¹⁾, *a illuminé le monde.*

〈A la Liturgie〉, prokeimenon, mode 1: ps 48,4; stique:
ibid. 2. Apôtre: Hebr 7,26-8,2 (cf. 1e 30 octobre). Alléluia, mode 2;
stique: ps 36,30. Evangile: Io 10,9-16. Koinonicon: ps 111,6^b.

Le même jour le s. martyr Milès, évêque, et ses disciples Eboré,
Papap et Seboï [...].

Le même jour, les ss. martyrs Antonin, Nicéphore, Zébinas,
Germain et Manatha [...].

14. Le s. apôtre Philippe [...]. Sa synaxe a lieu à son aposto-
lion, dans le quartier de Miltiade ⁽²⁾.

Le même jour, le s. hiéromartyr Hypace, évêque de Gangres
en Paphlagonie [...].

Le même jour, le s. patriarche Thomas, et mémoire des
pieux empereurs Justinien et Théodora.

ACOLOUTHIE: A l'Entrée 〈de la Liturgie〉 et au ps 50 〈de
l'orthros〉, tropaire du s. apôtre Philippe, mode 3: *Saint*

14 nov. — P Philippe. — Hypace. — Justinien, Théodora. — Thomas. —
Fa Philippe. — Antonin, Nicéphore ... Manathès (cf. 13 nov.). — Hypace. —
Justinien, Théodora. — Fantin. — Ox Philippe. — Antonin ... Manathès.
— Hypace. — Justinien, Théodora — Thomas. — Fantin.

(1) Dans le texte actuel de ce tropaire, on a substitué au mot « or »
(χρυσός) celui de « feu » (πυρρός), cf. *Horologion*, p. 389.

(2) JANIN, *Eglises*, 508-509.

που· Ἀπόστολε ἄγιε, καὶ ἄλλο τοῦ ἁγίου Ὑπατίου, ἥχος γ'. Τῆς ἐκκλησίας θρόνον γέγονας, καὶ ἐκ νυκτὸς ὁρθησας πρὸς Κύριον, ἀρχιερεὺς ἀνεδείχθης, πᾶτερ ὅσιε, σταυρῷ τὴν πόλιν τειχίσας, λαοὺς κινδύνων λυτρώσάμενος ταῖς ἀγρόπνοις σου δεήσῃσι. Πρέσβευε Χριστῷ
5 τῷ Θεῷ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Καὶ ἕτερον, ἥχος ὁ αὐτός, Ἰουστινιανοῦ καὶ Θεοδώρας· Ἔργοις λάμπαντες ὀρθοδοξίας, πᾶσαν σβέσαντες κακοδοξίαν, νικηταὶ τροπαιοφόροι γεγόνατε. Τῇ εὐσεβείᾳ τὰ πάντα πλουτίσαντες, τὴν ἐκκλησίαν μεγάλως κοσμήσαντες, ἀξίως εὐρατε Χριστὸν τὸν Θεὸν δωροῦμενον τῷ
10 κόσμῳ καὶ ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

Προκείμενον, ἥχος πλ. δ'. Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξηλθεν. Στίχος· Οἱ οὐρανοὶ διηγούνται δόξαν Θεοῦ, ἕως· τὸ στερέωμα. Ἄλλο· Κανχήσονται ὅσιοι. Στίχος· Ἀσατε τῷ Κυρίῳ ᾄσμα καινόν. Ἀνάγνωσμα τῶν Πράξεων· Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἄγγελος ἐλάλησεν πρὸς Φίλιππον
15 (ἐγράφη εἰς τὰ ἀναγνώσματα τῶν Πράξεων, τῇ ε' τῆς γ' ἐβδομάδος τῆς ν', καὶ ζῆτει ἐκεῖ). Ἀλληλούια, ἥχος δ'. Στίχος· Ἐκέκραξαν οἱ δίκαιοι καὶ ὁ Κύριος, ἕως· ἐρρύσατο αὐτούς. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην, || κεφ. ιη'· Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἠθέλησεν ὁ Ἰησοῦς ἐξελθεῖν, τέλος· ἐπὶ τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου.
46'

20 Δεῖ δὲ εἶδέναι ὅτι ἡ μνήμη τῶν βασιλέων Ἰουστινιανοῦ καὶ Θεοδώρας ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ ἐν ἡμέρᾳ κυριακῇ τελεῖται.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιε', ἁθληταὶ τῶν ἁγίων μαρτύρων Γουρία, Σαμωνᾶ καὶ Ἀβίβου, ἐν Ἑδέσῃ μαρτυρησάντων [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ αὐτῶν πλησίον τοῦ Φόρου.

25 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἁθληταὶ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Δημητρίου [...].

Καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀζῆ καὶ τοῦ ὁσίου Βαρούχ, καὶ μνήμη τοῦ ἁγίου Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Θεολόγου.

11 Ps 18,5.2 12 Ps 149,5.1 14 Act 8,26-39 16 Ps 33,18
17 Io 1,44-52

1 καὶ ἄλλο usq 10 ἔλεος om Fa 2 ἀρχιερεὺς om P 3 λαῶν P
6 ἥχ. ὁ αὐτός προσόμοιον τῷ Θεῷ πίστεως P 9 εὐρατε ἡνρατε P 12 Ἄλλο (ps 149,5.1) om P Fa 16 Ἀλλῆλ. ἥχ. β'· Ἐξομολογήσονται (ps 88,6) P Fa 19 ἀνθρώπου add Κοινων.· Εἰς πᾶσαν (ps 18,5) Fa 20 Δεῖ usq 21 τελεῖται om P Fa Ox 23 Τελεῖται usq 24 Φόρου om P Fa Ox

apôtre ⁽¹⁾. Un autre, de s. Hypace, mode 3: *Tu as été nourri dans le sein de l'Eglise et, ayant passé tes nuits en veille devant le Seigneur, tu as été constitué pontife, Père saint, tu as protégé la ville par la Croix, tu as sauvé les peuples des dangers par tes prières incessantes. Prie le Christ Dieu pour le salut de nos âmes!*

Un autre, de Justinien et Théodora, même mode: *Après avoir resplendi dans vos œuvres d'orthodoxie, après avoir éteint toute fausse doctrine, vous avez remporté les trophées de la victoire. Vous avez enrichi de toute façon la religion, vous avez grandement embelli l'Eglise, aussi avez-vous trouvé, selon vos mérites, le Christ Dieu, qui accorde au monde et à nous-mêmes la grande miséricorde.*

Prokeimenon, mode 4 pl.: ps 18,5; stique: *ibid.* 2. Un autre prokeimenon: ps 149,5; stique: *ibid.* 1. Apôtre: Act 8,26-39 (cf. le jeudi de la 3e semaine du temps pascal). Alléluia, mode 4; stique: ps 33,18. Evangile: Io 1,44-52.

N. B. — La mémoire des empereurs Justinien et Théodora se célèbre à la Grande Eglise un dimanche.

15. Les ss. martyrs Gourias, Samonas et Abibos, martyrisés à Edesse [...]. Leur synaxe a lieu à leur martyrium, près du Forum ⁽²⁾.

Le même jour, le s. martyr Démétrius [...].

Le même jour, le s. martyr Azès, s. Baruch, et s. Jacques, le frère de <s. Jean> le Théologien.

15 nov. — P Gourias etc. — Démétrius. — Jacques ap. — Baruch. — Fa Ox Gourias etc. — Démétrius. — Elpide, Eustoque, Marcel et comp.

⁽¹⁾ Fa donne ce tropaire: *La création est embaumée par la merveille de ton souvenir, apôtre du Seigneur: tu as achevé ta course d'une façon digne de l'Evangile, par toi l'Ethiopie a tendu la main vers Dieu. Supplie-le sans cesse pour le salut de nos âmes!*

⁽²⁾ JANIN, *Eglises*, 84-85.

Ἡ δὲ ἀκολουθία τούτων γίνεται οὕτως· Εἰς τὸν ν' καὶ εἰς τὴν εἴσοδον λέγεται τροπάριον, ἥχος α'. Τὰς ἀληθόνας τῶν ἁγίων ἅς ὑπὲρ σοῦ ἔπαθον δυσωπήθητι, Κύριε, καὶ πάσας ἡμῶν τὰς ὀδύνας ἴασαι. Προκειμενον, ἥχος δ'. Θαυμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις
 46^v 5 αὐτοῦ. || Στίχος· Ἐν ἐκκλησίαις εὐλογεῖτε τὸν Θεόν. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἐφεσίους· Ἀδελφοί, ἐνδυναμοῦσθε ἐν Κυρίῳ, τέλος· ὃ ἐστι ῥῆμα Θεοῦ. Ἀλληλούια, ἥχος δ'. Στίχος· Ἐκέκραξαν οἱ δίκαιοι, ἕως· ἐρρύσατο αὐτούς. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην, κεφ. ρλζ'. Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους,
 10 τέλος· προσφέρειν τῷ Θεῷ. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ις', ἁθλησις τοῦ ἁγίου καὶ πανευφήμου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ σεπτῷ ἀποστολείῳ τοῦ ἁγίου καὶ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων Πέτρου τῷ συγκειμένῳ τῇ ἁγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ.
 15 Ἡ δὲ ἀκολουθία γίνεται οὕτως· Εἰς τὸ τρίτον ἀντίφωνον τῆς λειτουργίας εἰσοδεύει ὁ πατριάρχης καὶ λέγεται τροπάριον, ἥχος γ'. Ἀπόστολε ἄγιε, πρόσβενε <τῷ ἐλεήμονι Θεῷ> σωθῆναι. Προκειμενον, ἥχος πλ. δ'. Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν. Στίχος· Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἐφεσίους· Ἀδελφοί, ἐνὶ ἐκάστῳ
 20 ὑμῶν ἐδόθη, τέλος· τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ἕτερος ἀπόστολος πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῆς α'. Ὁ Θεὸς ἡμᾶς τοὺς ἀποστόλους, τέλος· μιμηταὶ μου γίνεσθε. Ἀλληλούια, ἥχος α'. Στίχος· Ἐξολομογήσονται οἱ οὐρανοί, ἕως· ἁγίων. Εὐαγγέλιον κατὰ [Ματθαῖον], κεφ. οα'. Τῷ καιρῷ ἐκεῖνῳ, παράγων ὁ Ἰησοῦς εἶδεν ἄνθρωπον καθήμενον, τέλος·

4 Ps 67,36,27 6 Eph 6,10-17 7 Ps 33,18 8 Io 15,17-16,2
 10 Ps 32,1 18 Ps 18,5,2 19 Eph 4,7-13 21 1 Cor 4,9-16
 22 Ps 88,6 23 Mt 9,9-13

1 Ἡ δὲ usq 10 Ἀγαλλ. om Ox || Εἰς τὸν ν' usq 4 ἴασαι] Τροπ. ἥχ. δ'. Οἱ τῆς Ἐδέσης προστάται κ. πρόμαχοι, θανατοιοῦνται μέγας ἐν κόσμῳ τὰ θαύματα· τὴν γὰρ κόρην μητρικαῖς χερσὶν ἀπεδώκατε, κ. παρόνομον Γότθον κρίσει δικαίᾳ κατάκριτον ἀπεδείξατε. Ὑπὲρ ἡμῶν ἀπαύστως αἰτήσασθε σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν. Ζήτει τὰ λοιπὰ ὀκτωβρίῳ κε' Fa 7 ἥχος πλ. δ' P 12 Τελεῖται usq 14 Ἐκκλησίᾳ] Εἰς τὸν ἁγ. Πέτρον λειτουργεῖ ὁ πατριάρχης P, om Fa Ox 15 Ἡ δὲ usq 16 πατριάρχης om Fa, usq p. 106,2 τὴν γῆν om Ox 16 εἰσοδεύει ὁ πατριάρχης κ. om P 16 τροπ. ἥχ. δ'. Τὸ τελώνιον κατέλιπες κ. εὐαγγέλιον ἐδέξω, τῶν φθαρτῶν κατεφρόνησας κ. ἀπόστολος ἐγένον Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸν ἰκέτευε ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν Fa 19 Eph 4,7-13 om P Fa 23 Ματθαῖον] Μάρκον H

ACOLOUTHIE ⁽¹⁾: Au ps 50 <de l'orthros> et à l'Entrée <de la Liturgie>, tropaire, mode 1: *Par les souffrances des saints, endurées pour toi, laisse-toi attendrir, Seigneur, et guéris tous nos maux, <Philanthrope, nous t'en prions>* ⁽²⁾. Prokeimenon, mode 4: ps 67,36; stique: *ibid.* 27. Apôtre: Eph 6,10-17. Alléluia, mode 4; stique: ps 33,18. Evangile: Io 15,17-16,2. Koinonicon: ps 32,1.

16. Le s. apôtre et évangéliste Matthieu [...]. Sa synaxe a lieu à Saint-Pierre-Apôtre, près de la Grande Eglise ⁽³⁾.

ACOLOUTHIE: Au troisième antiphone de la Liturgie, le patriarche fait son entrée, et l'on dit le tropaire, mode 3: *Saint apôtre, prie <Dieu compatissant> pour le salut <de nos âmes>* ⁽⁴⁾. Prokeimenon, mode 4 pl.: ps 18,5; stique: *ibid.* 2. Apôtre: Eph 4,7-13. Un autre apôtre: 1 Cor 4,9-16. Alléluia, mode 1; stique: ps 88,6. Evangile: Mt 9,9-13. Koinonicon: ps 32,1 et ps 18,5.

16 nov. — P Matthieu. — Barlaam. — Eupsyque, Néarque, Cartère et comp. — Fa Ox Matthieu. — Barlaam.

⁽¹⁾ C'est l'acolouthie des ss. martyrs Gourias et compagnons.

⁽²⁾ Fa donne ce tropaire: *O chefs et défenseurs d'Edesse! Le monde admire hautement vos merveilles! Car vous avez remis la jeune fille aux mains de sa mère, et vous avez montré comment le Goth injuste fut condamné par un juste jugement. Priez sans cesse en notre faveur pour le salut de nos âmes!*

⁽³⁾ JANIN, *Eglises*, 412.

⁽⁴⁾ Fa donne ce tropaire: *Tu as quitté la douane et as accepté l'Evangile, tu as méprisé le corruptible et es devenu apôtre du Christ Dieu. Supplie-le en faveur de nos âmes!*

ἀλλὰ ἀμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾷσθε, καὶ· Εἰς
πᾶσαν τὴν γῆν.

47^r Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Βαρλαάμ [...||...].

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ἰζ', μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου
47^v 5 ἐπισκόπου Νεοκαισαρείας τοῦ θαυματουργοῦ [...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ
αὐτοῦ σύναξις ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ.

Καὶ λέγεται εἰς τὸν ν' καὶ εἰς τὴν εἴσοδον τροπάριον,
ἥχος πλ. δ'· Ἐν προσευχαῖς γρηγορῶν, ταῖς τῶν θανάτων ἐργασίαις
ἐγκατεργῶν, ἔπωθυμίαν ἔκτῃσω τὰ κατορθώματα. Ἀλλὰ πρέσβευε
15 Χριστῷ τῷ Θεῷ, πάτερ ὅσιε, φωτίσαι τὰς ψυχὰς ἡμῶν, μήποτε ὑπνώ-
σωμεν εἰς θάνατον. Προκείμενον, ἥχος βαρὺς· Εὐφρανθήσεται δίκαιος
ἐν τῷ Κυρίῳ. Στίχος· Εἰσάκουσον, ὁ Θεός, φωνῆς, ἕως· πρὸς σέ. Ὁ
ἀπόστολος πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῆς α'· Ἀδελφοί, γρηγορεῖτε, στή-
κετε, τέλος· ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἀμήν. Ἀλληλούια, ἥχος δ'. Στίχος·
15 Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην, κεφ. οθ'·
Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, προσκαλεσάμενος ὁ Ἰησοῦς τοὺς ἑβ' μαθητὰς αὐτοῦ,
καὶ λέγει ἕως· πᾶσαν μαλακίαν, καὶ ὑπερβαίνει καὶ λέγει· τούτους
ἀπέστειλεν ὁ Ἰησοῦς παραγγέλλας αὐτοῖς, τέλος· δωρεὰν δότε. Κοινο-
νικόν· Ἀγαλλιᾷσθε.

48^r 20 Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιη', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Πλάτωνος [...||
...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ αὐτοῦ τῷ ὄντι ἐν
τοῖς Δομνίνου Ἐμβόλοις.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ῥωμανοῦ καὶ τοῦ
νηπίου [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ αὐτοῦ τῷ
25 ὄντι ἐν τοῖς Ἐλεβίχου.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Ζαχαρίου καὶ
Ἀλφειοῦ καὶ Ζαχαρίου.

1 Ps 32,1 || Ps 18,5 11 Ps 63,11.2^a 13 1 Cor 16,13-24
15 Ps 91,13 || Mt 10,1.5-8 19 Ps 32,1

1 Κοινων. (ps 32,1) om P Fa 5 Τελεῖται usq 6 Ἐκκλησίᾳ om P
Fa Ox 7 Καὶ λέγεται usq 19 Ἀγαλλ. om Ox || εἰς τὸν ν' usq εἴσοδον om Fa
8 ταῖς τῶν usq 11 θάνατον om P 9 ἐπωθυμίαν Fa, ἐπωθυμία H 10 μή-
ποτε usq 11 θάνατον om Fa 13 ἐπιστ. α' add κεφ. ρδ' P || 1 Cor 16,13-24]
1 Cor 12,7<-11> Fa 14 Ἀλλῃ. ἥχ. β'· Στόμα δικαίου (ps 36,30) Fa
15 Ματθαῖον] Μάρκον H 18 Κοινων. Εἰς μνημόσυνον (ps 111,6^b) Fa
21 Τελεῖται usq 22 Ἐμβόλοις om P Fa Ox 23-24 τοῦ νηπίου] νηπίων P
24 Τελεῖται usq 25 Ἐλεβίχου om P Fa Ox

Le même jour, le s. martyr Barlaam [...].

17. S. Grégoire, évêque de Néocésarée et thaumaturge [...].
Sa synaxe a lieu à la Grande Eglise.

<ACOLOUTHIE> Au ps 50 <de l'orthros> et à l'Entrée
<de la Liturgie>, tropaire, mode 4 pl.: *Vigilant dans la prière,*
constant à opérer des miracles, tes hauts-faits t'ont mérité ton surnom.
Prie donc le Christ Dieu, Père saint, d'éclairer nos âmes, pour que
jamais notre sommeil n'aille à la mort! Prokeimenon, mode grave:
ps 63,11; stique: *ibid.* 2^a. Apôtre: 1 Cor 16,13-24. Alléluia, mode 4;
stique: ps 91,13. Evangile: Mt 10,1.5-8. Koinonicon: ps 32,1.

18. Le s. martyr Platon [...]. Sa synaxe a lieu à son mar-
tyrion, dans les portiques de Domnin (1).

Le même jour, le s. martyr Romain et l'enfant [...]. Sa sy-
naxe a lieu à son martyrion, dans le quartier d'Elebique (2).

Le même jour, les ss. martyrs Zacharie, Alphée et Zachée.

17 nov. — P Grégoire. — Fa Ox Grégoire. — Lazare le peintre.

18 nov. — P Platon. — Romain et enfants. — Zacharie etc. — Fa
Platon. — Romain de Palestine. — Zachée. — Romain et enfant. — Ox Pla-
ton. — Romain. — Zachée. — Romain de Palestine.

(1) JANIN, *Eglises*, 418.

(2) *Ibid.*, 463-65.

48^v **Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιθ'**, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος καὶ θαυματουργοῦ
"Αζου [... || ...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἀνθίμου, Θαλελαίου,
Χριστοφόρου, Εὐφημίας καὶ τῶν τέκνων αὐτῶν, καὶ μνήμη τῶν ἁγίων
5 ἀποστόλων Πέτρου, Παύλου, Στεφάνου, καὶ Ἰακώβου ἀδελφοῦ τοῦ
Κυρίου. Τελεῖται δὲ ἡ τοιαύτη σύναξις ἐν τοῖς Διακονίσσης, ὄντων
καὶ τῶν ἐγκαινίων τοῦ τοιούτου ναοῦ.

Ἡ δὲ τῶν ἐγκαινίων ἀκολουθία προεγράφη εἰς τὰς ς' τοῦ σεπ-
τεμβρίου μηνός.

10 **Μηνὶ τῷ αὐτῷ κ'**, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Δασίου [...].

49^v Καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἐν Περσίδι τελειωθέντων ἁγίων
Νηρσᾶ ἐπισκόπου καὶ Ἰωσήφ μαθητοῦ αὐτοῦ καὶ τῶν σὺν αὐτῷ [... || ...].
Καὶ μνήμη τοῦ ὁσίου Γρηγορίου τοῦ θαυματουργοῦ τοῦ Δεκαπολίτου.

Καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τῶν ἐν ἁγίοις πατέρων ἡμῶν καὶ ἀρ-
15 χιεπισκόπων ταύτης τῆς βασιλίδος πόλεως Μαξιμιανοῦ, Πρόκλου, Ἀνα-
τολίου καὶ Γενναδίου. Τὴν δὲ αὐτῶν σύναξις ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία
ἀεὶ ἐν ἡμέρᾳ κυριακῇ εορτάζει.

Καὶ γίνεται ἡ ἀκολουθία οὕτως· Εἰς τὸν ν' λέγεται τροπά-
ριον, ᾠχος δ'· Θεοφόροι κυβερνῆται λαοῦ, τῷ τῶν ὅλων κυβερνήτῃ Θεῷ
20 ἐκτενῶς προσεύσατε, ἱεραρχικῶς ὁδηγοῦντες καὶ νῦν τὴν ποίμνην
ὡμῶν, ἄνωθεν εἰρήνην αἰτήσασθε ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν. Προκειμένον,
ᾠχος β'· Εὐφράνθητε ἐπὶ Κύριον καὶ ἀγαλλιᾶσθε. Στίχος· Μακάριοι
ὧν ἀφένθησαν αἱ ἀνομίαι. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Ἀδελφοί,
μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων ὡμῶν. (προεγράφη εἰς τὰς ιε' τοῦ σεπτεμ-
25 βρίου μηνός). Ἀλληλούια, ᾠχος β'· Οἱ ἱερεῖς σου, Κύριε, ἐνδύονται
δικαιοσύνην, ἕως· ἀγαλλιᾶσονται. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον, κεφ.
ιβ'· Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἐαυτοῦ μαθηταῖς· ὡμεῖς ἐστε τὸ φῶς, <τέλος>·
κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.

22 Ps 31,11.1 23 Hebr 13,7-16 25 Ps 131,9 26 Mt 5,14-19

4 κ. μνήμη usq 6 Κυρίου om P 6 Τελεῖται usq μηνός om P Fa
Ox 16 Τὴν δὲ usq 17 εορτάζει om P, usq 28 οὐρανῶν om Ox 18 Εἰς
τὸν ν' usq 28 οὐρανῶν] Τροπάριον τοῦ ἁγ. Γρηγορίου, ᾠχ. δ'· Τὸ σῶμα
ταπεινώσας. Ἄλλο, ᾠχ. δ'· Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων. Ζῆτει τὴν λοιπὴν ἀκολουθ.
ὁκτωβρίῳ ια'. Ἐσπέρας, εἰς τὴν παραμονὴν τῆς εἰσόδου τῆς Θεοτόκου, λέγονται
ἀναγνώσματα τὰ κείμενα εἰς τὸ Γενέσιον αὐτῆς. Τροπ. ᾠχ. δ'· Σήμερον τῆς εὐδο-
κίας Fa 19 λαὸν P 20 νῦν om P 21 αἰτήσασθε praem ἀεὶ P
22 ᾠχ. πλ. β' P 23 Ἑβραίους add κεφ. ρθ' P 28 οὐρανῶν add Κοινων.·
'Αγαλλιᾶσθε (ps 32,1) P

19. Le s. martyr et thaumaturge Azès [...].

Le même jour, les ss. martyrs Anthime, Thalélée, Christo-
phore, Euphémie et leurs enfants, et les ss. apôtres Pierre, Paul,
Etienne et Jacques, le frère du Seigneur. Cette synaxe se célèbre
dans le quartier de la Diaconesse, car c'est la Dédicace de ce
sanctuaire (1).

ACOLOUTHIE de la Dédicace: comme le 6 septembre.

20. Le s. martyr Dasios [...].

Le même jour, les ss. martyrs de Perse Nersas, évêque,
Joseph, son disciple, et ses compagnons [...]. S. Grégoire le
Décapolite, le thaumaturge.

Le même jour, les ss. archevêques de Constantinople Maximien,
Proclus, Anatole et Gennade. La Grande Eglise célèbre leur synaxe
toujours un dimanche.

ACOLOUTHIE: Au ps 50 <de l'orthros>, tropaire, mode 4:
Conducteurs théophores du peuple (2). <A la Liturgie,> prokei-
menon, mode 2: ps 31,11; stique: *ibid.* 1. Apôtre: *Hebr.* 13,7-16
(cf. le 15 septembre). Alléluia, mode 2: ps 131,9. Evangile:
Mt 5,14-19.

19 nov. — P Azios. — Anthime etc. — Dasios, Pancharios, Azès. —
Fa Ox Abdias. — Azès. — Agapios.

20 nov. — P Dasios. — Grégoire le Jeune. — Nersas etc. — Maxime,
Alexandre, Anatole, Gennade, Proclus. — Fa Ox Grégoire. — Dasios. —
Nersas (Fa Hersas) etc. — Maxime, Alexandre, Anatole, Gennade. —
Eustace, Thespésios, Anatole.

(1) Il s'agit de l'église de la Théotocos située dans le quartier de la
Diaconesse. Cette église célébrait deux dédicaces, le 19 nov. et le 28 juil-
let, indice probable d'une reconstruction, JANIN, *Eglises*, 181-82.

(2) Cf. le 11 octobre.

Δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι προστίθεται εἰς τὸν ὄρθρον ἀντίφωνον ἓν, καὶ λέγονται ἡμέχρι τῆς ζ' τοῦ ἱανουαρίου μηνός, τουτέστι τῶν ἁγίων Θεοφανείων. Εἰς δὲ τὸ λυχνικόν, ἀντίφωνα ζ'.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἁγίου Θωμᾶ ἐν τῷ Κύρου, πλησίον 5 τοῦ ἁγίου μάρτυρος Μωκίου.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κα', σύναξις τῆς παναγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, ὅτε ἀφιερώθη καὶ ἀνετέθη ἐν τῷ ναῷ, οὐσα τριετής, παρὰ Ἰωακείμ καὶ Ἄννης. Τελεῖται δὲ ἡ τοιαύτη σύναξις ἐν τῷ πανσέπτῳ αὐτῆς ναῷ ἐν τοῖς Χαλκοπραπεταίοις, τῆς λιτῆς 10 ἔωθεν μετὰ τοῦ πατριάρχου ἀπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἐκεῖσε παραγινομένης.

Ἡ δὲ ἀκολουθία οὕτως· Λέγεται τροπάριον, ἦχος δ', εἰς τὸν ν' καὶ εἰς τὴν εἴσοδον· Σήμερον τῆς εὐδοκίας Θεοῦ τὸ προοίμιον καὶ τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων ἡ προκήρυξις· ἐν ναῷ τοῦ Θεοῦ τρα- 15 νῶς ἡ Παρθένος δείκνυται καὶ τὸν Χριστὸν τοῖς πᾶσιν εὐαγγελίζεται. Αὐτῇ καὶ ἡμεῖς μεγαλοφώνως βοήσωμεν· Χαῖρε, || τῆς οἰκονομίας τοῦ Κτίστου ἐκπλήρωσις. Προκείμενον, ἦχος γ'· Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον, ἔως· τῷ Σωτῆρί μου. Στίχος· Ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπεινώσιν. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Ἀδελφοί, εἶχεν ἡ πρώτη 20 σκηνή, τέλος· τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων. <Ἀλληλούια>, ἦχος πλ. δ'. Στίχος· Ἀπενεχθήσονται τῷ βασιλεῖ, ἔως· εἰς ναὸν βασιλέως. Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν, κεφ. γ'· Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἀναστᾶσα Μαριάμ, καὶ λέγει ἔως· τοῖς φοβουμένοις αὐτόν, καὶ ὑπερβαίνει καὶ λέγει· ἔμει- 25 νεν δὲ Μαριάμ σὺν αὐτῇ, τέλος· εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς. Κοινωνικόν· Πο- 25 τήριον σωτηρίου λήψομαι.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κβ', ἀθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Μάρκου καὶ Στεφάνου [...].

17 Lc 1,46-47.48 19 Hebr 9,1-7 21 Ps 44,15-16 22 Lc 1,39-50.56 24 Ps 115,4

1 Δεῖ usq 3 ἀντίφωνα ζ' om P Fa Ox 4 Τῇ αὐτῇ usq 5 Μωκίου om P Fa Ox 8 Τελεῖται usq 10 παραγινομένης om Fa, usq 25 λήψομαι om P Ox 12 Ἡ δὲ usq 25 λήψομαι] Προκείμ. τοῦ ὄρθρου, ἦχ. δ'· Ἀπενεχθήσονται τῷ. Στίχ.· Ἀχθήσονται (ps 44,15.16^b). Πᾶσα πνοή (ps 150,6). Εὐαγγέλιον τοῦ Γενεσίου. Εἰς τὸν ν' τροπ. τὸ προγεγραμμένον. Ἀντίφωνα τῆς λειτουργ. τὰ κείμενα εἰς τὸ Γενέσιον, κ. εἰς τὸ γ' ἀντίφ. λέγεται τροπ. τοῦτο. Ὅμοιος κ. ἡ λοιπὴ ἀκολουθ. πᾶσα τοῦ Γενεσίου λέγεται. Καὶ τὸ ἀλληλούια ἦχ. πλ. δ'· Ἀπενεχθήσονται παρθένοι. Στίχ. β'· Ἀπενεχθήσονται ἐν εὐφροσύνῃ (ps 44,15.16) Fa.

N. B. — On ajoute à l'orthros un antiphone et on en dit 18 jusqu'au 6 janvier, c.-à.-d. jusqu'aux Théophanies. Au lucernaire, 7 antiphones.

Le même jour, s. Thomas dans le quartier de Cyr, près de Saint-Mocius-Martyr ⁽¹⁾.

21. SYNAXE DE LA TRÈS-SAINTE THÉOTOCOS ET TOUJOURS VIERGE MARIE, lorsque Joachim et Anne la consacrèrent et l'offrirent à Dieu dans le Temple à l'âge de trois ans. Cette synaxe a lieu à son sanctuaire dans les Chalcoprata (2). La procession, avec la participation du patriarche, s'y rend à l'aurore, en partant de la Grande Eglise.

ACOLOUTHIE: Au ps 50 <de l'orthros> et à l'Entrée <de la Liturgie>, tropaire, mode 4: *Aujourd'hui c'est le prélude de la bienveillance de Dieu et est proclamé par avance le salut des hommes. La Vierge se montre ouvertement dans le Temple de Dieu et elle annonce à tous le Christ. Crions-lui nous aussi à haute voix: Réjouis-toi, ô Accomplissement du plan du Créateur!* Prokeimennon, mode 3: Lc 1,46-47; stique: *ibid.* 48. Apôtre: Hebr 9,1-7. Alléluia, mode 4 pl.; stique: ps 44,15-16. Evangile: Lc 1,39-50.56. Koinonicon: ps 115,4.

22. Les ss. martyrs Marc et Etienne [...].

21 nov. P Fa Ox Théotocos.

22 nov. — P Etienne, Marc. — Fa Ox Amphiloque. — Cécile etc. (cf. 24 nov.). — Procope. — Marc, Etienne.

(1) Elle est appelée aussi Saint-Thomas au quartier d'Anthème, JANIN, *Eglises*, 260.

(2) *Ibid.*, 246-51.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀγαπίου, τοῦ ἀπὸ Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κγ', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἀρχίππου μαθητοῦ τοῦ ἁγίου Παύλου τοῦ ἀποστόλου, καὶ Φιλήμονος τοῦ στρα-
5 τιώτου [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Σισιννίου καὶ Μενίγνου.

Καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τοῦ ἁγίου μάρτυρος Προκοπίου τοῦ ἐν Περσίδι
50^v μαρτυρήσαντος, καὶ τῆς ἁγίας μάρτυρος || Μυρώπης. Τελεῖται δὲ ἡ
10 αὐτοῦ σύναξις ἐν τῇ ἁγιοτάτῃ ἐκκλησίᾳ τῆς ἁγίας Εἰρήνης τῇ οὔσῃ
πρὸς θάλασσαν.

Καὶ μνήμη τοῦ ἁγίου Ἑλένου ἐπισκόπου Ταρσοῦ.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κδ', ἄθλησις τῆς ἁγίας μάρτυρος Κικιλίας καὶ
τῶν σὺν αὐτῇ Βαλεριανοῦ καὶ Τιβουρτίου [...].

50^v 15 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, || ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Εὐγενίου, Χριστο-
φόρου καὶ Φιλουμένου, καὶ τῶν ἁγίων Μακαρίου, Γρηγορίου καὶ Ἑρ-
μογένους ἐπισκόπων Ἀκραγαντίνων, καὶ μνήμη τῶν ἁγίων μαρτύρων
Προκοπίου καὶ Χριστοφόρου πλησίον τῆς Χελώνης.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κε', ἄθλησις τῶν ἐν ἁγίοις πατέρων ἡμῶν καὶ
20 ἀρχιεπισκόπων Κλήμεντος Ῥώμης καὶ Πέτρου Ἀλεξανδρείας [...].

51^r Τὴν δὲ τούτων μνήμη ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία τελεῖται || ἐν ἡμέρᾳ κυριακῇ.

Ἡ δὲ ἀκολουθία γίνεται οὕτως· Εἰς τὸν ν' λέγεται τρο-
πάριον, ἥχος δ'· Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, ὁ ποιῶν αἰὲ μεθ' ἡμῶν
κατὰ τὴν σὴν ἐπιείκειαν, μὴ ἀποστήσῃς τὸ ἔλεός σου ἀφ' ἡμῶν, ἀλλὰ
25 ταῖς αὐτῶν ἱκεσίαις ἐν εἰρήνῃ κυβέροντες τὴν ζωὴν ἡμῶν. Προκείμενον,
ἥχος βαρὺς· Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος. Στίχος· Τί ἀνταποδώσω.

26 Ps 115,6.3

9 μαρτυρήσαντος add τροπ. ἡχ. γ'· Θεὸς πίστεως. Ζῆτει τὰ λοιπὰ σεπτεμ-
βρίῳ β' Fa (22 sept.) || Τελεῖται usq 11 θάλασσαν om P Fa Ox 16 Γρηγο-
ρίου add τροπ. ἡχ. γ'· Ἐν τῷ λειμῶνι τῆς καρδίας σου, θεορρήμον Γρηγόριε, τῶν
ἀρετῶν βλαστήσας τὸν πυκασμόν, τῇ ἐπανθήσει τῆς θείας χάριτος ἐδωδιάξεις ἡμᾶς
τῆς Τριάδος τὴν ἐπίγνωσιν, καὶ τὴν δυσωδειαρίου διαίρεσιν ὡς δσμὴν θανάτου διαπ-
τύσας. Πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν Fa 17 καὶ μνήμη
usq 18 Χελώνης om P Fa Ox 21 Τὴν δὲ usq κυριακῇ om P Fa Ox 22 Εἰς
τὸν ν' om Fa Ox, usq 25 ζωνὴν ἡμῶν om P 25 Προκείμ. usq p. 114,6 Ἀγαλλ.
om Ox || Προκείμ. ἡχ. βαρ.· Κανχῆσονται. Στίχ.· Ἄσατε (ps 149,5.1) P

Le même jour, le s. martyr Agapios à Césarée de Pa-
lestine.

23. Les ss. martyrs Archippe, disciple de s. Paul apôtre, et
Philémon, soldat [...].

Le même jour, les ss. martyrs Sisinnius et Ménigne.

Le même jour, le s. martyr Procope, en Perse, et la ste mar-
tyre Myrope. Leur synaxe a lieu à Sainte-Irène au bord de la mer⁽¹⁾.
S. Hélénos, évêque de Tarse.

24. La ste martyre Cécile et ses compagnons Valérien et
Tiburce [...].

Le même jour, les ss. martyrs Eugène, Christophore et Philou-
mène, les ss. Macaire, Grégoire⁽²⁾ et Hermogène, évêques d'Agri-
gente, et les ss. martyrs Procope et Christophore, près de la
Tortue⁽³⁾.

25. Les ss. archevêques Clément de Rome et Pierre d'Alexan-
drie [...]. La Grande Eglise célèbre leur mémoire un dimanche.

ACOLOUTHIE: Au ps 50 <de l'orthros>, tropaire, mode 4:
*Dieu de nos Pères, qui nous traites toujours selon ta clémence, ne
détourne pas de nous ta pitié, mais, par leurs supplications, dirige
notre vie dans la paix!* <A la Liturgie>, prokeimenon, mode

23 nov. — P Archippe, Philémon. — Sisinnius, Ménigne. — Procope. —
Myrope. — Hélénos. — Fa Ox Philémon, Archippe, Apphia (Ox Amphia). —
Ménigne.

24 nov. — P Cécile etc. — Grégoire d'Agigente. — Philoumène. —
Fa Ox Grégoire. — Ecathérine.

25 nov. — P Clément. — Pierre. — Mercure. — Ecathérine. — Fa Ox
Clément. — Pierre. — Mercure.

⁽¹⁾ Située sur la Corne d'Or et appelée aussi Sainte-Irène du Pérama
(passage), car c'est à cet endroit qu'on s'embarquait pour passer au fau-
bourg de Sycae (les Figuiers), JANIN, *Eglises*, 111-13.

⁽²⁾ Fa donne ce tropaire pour s. Grégoire: *La prairie de ton cœur,
Grégoire, divin rhéteur, a produit une abondante germination de vertus:
par la floraison de la grâce divine tu nous parfumes de la connaissance de
la Trinité, en rejetant la division de la vie comme une puanteur de mort.
Prie le Christ Dieu pour nos âmes!*

⁽³⁾ JANIN, *Eglises*, 459-60. Le quartier appelé de la Tortue, sans
doute à cause de quelque monument représentant cet animal.

Ὁ ἀπόστολος πρὸς Φιλιππησίους· Ἀδελφοί, ἡμῶν τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς, τέλος· ὧν τὰ ὀνόματα ἐν βίβλῳ ζωῆς. Ἀλληλούια, ἥχος δ'. Στίχος· Ὁ Θεός, ἐν τοῖς ὡσὶν ἡμῶν ἠκούσαμεν, ἕως· ἀνήγγειλαν ἡμῖν. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην, κεφ. ρλζ'. Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἐαυτοῦ 5 μαθηταῖς· ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν, τέλος· λατρεῖαν προσφέρειν τῷ Θεῷ. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

51^v Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Μερκουρίου [...].
Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῆς ἁγίας μάρτυρος Αἰκατερίνης [... || ...].

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κς', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Κοσμά καὶ 10 Δαμιανοῦ τῶν ἐξ Ἀραβίας, καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς Ἀνθίμου, Λεοντίου καὶ Εὐπρεπίου [...].

52^r Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἀλυπίου τοῦ κιο-
νίου [... || ...].

15 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ὁσίου Ἀκακίου τοῦ τῆς ὑπακοῆς [...]
καὶ τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Σίλα ἐπισκόπου Κορίνθου.

Καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἐν τῷ Κυπα-
ρισσίῳ.

Ἡ δὲ ἀκολουθία προεγράφη εἰς τὰς ς' τοῦ σептемβρίου μηνός.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κς', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἰακώβου τοῦ 20 Πέρσου [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ αὐτοῦ τῷ ὄντι ἐν τῇ μονῇ τῶν Δαλμάτων, καὶ ἐν τοῖς Ῥουστικίου.

52^v || Μηνὶ τῷ αὐτῷ κη', ἄθλησις τοῦ ἁγίου Εἰρηνάρχου [...]. Τελεῖ-
ται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ αὐτοῦ τῷ ὄντι ἐν τῇ Ῥάβδῳ.
Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων ὁσιομαρτύρων Στεφάνου τοῦ

1 Phil 3,20-4,3 3 Ps 43,2 4 Io 15,17-16,2 6 Ps 32,1

1 Φιλιππησίους Ἐφεσίους κεφ. ρλε' P 4 κεφ. ρλη' P 14 ὑπακοῆς
add τροπ. ἥχ. α'· Ὑπομονῆς στόλος. Προκεῖμ. ἥχ. βαρ.· Εὐφρανθήσεται. Στίχ.·
Εἰσάκουσον (ps 63,11.2). 2 Tim 3,10<-15>. Ἀλληλ. ἥχ. α'· Ὑπομένων (ps 39,2).
Mt 11,27<-30> Fa 16 Καὶ τῇ αὐτῇ usq 18 μηνός om P Fa Ox 20 Τε-
λεῖται usq 21 Ῥουστικίου om P Fa Ox. 22 Τελεῖται usq 23 Ῥάβδῳ om P
Fa Ox 24 Στεφάνου τοῦ usq p. 116,1 νέου add τροπ. ἥχ. α'· Τὸ αἱμά σου, σοφέ,
μυστικῶς ἀνακράζει ἐν γῆς πρὸς τὸν Θεὸν ὡς τοῦ Ἀβελ, θεόφρον· τραπὼς γὰρ
ἐκήρυξας τὴν Θεοῦ ἐνανθρώπησιν καὶ κατίσχυσας εἰκονομάχων τὴν πλάνην καὶ
κατεύθυνας εἰς οὐρανὸν μετὰ δόξης, πρεσβέων σωθῆναι ἡμᾶς. Προκεῖμ. ἥχ. βαρ.·
Τίμιος. Στίχ.· Τί ἀνταποδώσω (ps 115,6.3). 2 Tim 3,10<-15>. Ἀλληλ. ἥχ. α'·
Ὑπομένων (ps 39,2). Mt 10,37<-42>. Κοινων.· Ἀγαλλιᾶσθε (ps 32,1) Fa

grave: ps 115,6; stique: *ibid.* 3. Apôtre: Phil 3,20-4,3. Alléluia, mode 4; stique: ps 43,2. Evangile: Io 15,17-16,2. Koinonicon: ps 32,1.

Le même jour, le s. martyr Mercure [...].

Le même jour, la ste martyre Ecatherine [...].

26. Les ss. martyrs Côme et Damien, ceux d'Arabie, et leurs compagnons Anthime, Léonce et Euprépios [...].

Le même jour, s. Aypios le Stylite [...].

Le même jour, s. Acace celui de l'obéissance [...], et le s. apôtre Silas, évêque de Corinthe.

Le même jour, la Dédicace de Saint-Georges dans la Cy-
prienne (1).

ACOLOUTHIE <de la Dédicace>: comme le 6 septembre.

27. Le s. martyr Jacques le Perse [...]. Sa synaxe a lieu à son martyrion, dans le monastère de Dalmate (2), et dans le quar-
tier de Rusticius (3).

28. Le s. martyr Irénarque [...]. Sa synaxe a lieu à son mar-
tyrion, dans le quartier de la Verge (4).

Le même jour, les ss. moines martyrs Etienne le Jeune (5),

26 nov. — P Côme etc. — Aypios. — Acace. — Syllas. — Fa Ox Aly-
pios. — Acace.

27 nov. — P Jacques le Perse. — Fa Ox Jacques. — Stylien.

28 nov. — P Irénarque. — Etienne etc. — Fa Ox Irénarque. — Etienne.

(1) JANIN, *Eglises*, 75.

(2) JANIN, *Eglises*, 263. Bien que le mot Dalmates soit souvent mis au pluriel, il semble que le nom du monastère vient de Dalmatos ou Dalmatios, moine qui aida s. Isaac, le fondateur, et lui succéda à la tête de la communauté (396-438).

(3) *Ibid.*

(4) JANIN, *Eglises*, 107. Le quartier de la Verge était appelé ainsi à cause de la Verge de Moïse que Constantin y aurait apportée et déposée dans l'église Saint-Emilien, JANIN, *Const. byz.*, 385.

(5) Fa donne ce tropaire pour s. Etienne: Ton sang, ô sage, crie sourdement de la terre vers Dieu comme celui d'Abel, ô prudent: car tu as proclamé ouvertement l'incarnation de Dieu, tu as arrêté l'erreur des iconomaques et tu t'es dirigé vers le ciel avec gloire, toi qui pries pour notre salut.

53^r νέου, Πέτρου καὶ Ἀνδρέου [...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ τοῦ ἁγίου Στεφάνου εἰς τὰ Κώνστα.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τὰ ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου προφήτου Ἐλισσαίου καὶ μνήμη τῶν <ἐν> εὐσεβεῖ τῇ μνήμῃ ἱερομένων βασιλέων Κωνσταν-
5 τίνου καὶ Μαρκιανοῦ καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ, ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ <καὶ> ἐν τοῖς Ἀγίοις Ἀποστόλοις, καὶ μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Θεοδοσίου ἐπισκόπου γενομένου Θεοδοσιουπόλεως Ἀρμενίας.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κθ'. ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Φιλουμένου [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου ἐκ πόλεως
53^v 10 Δαμασκοῦ [...||...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων ἱερομαρτύρων Ἰωάννου τοῦ ἐν Περσίδι, καὶ Οὐρβανοῦ ἐπισκόπου Μακεδονίας, καὶ τὰ ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ τῶν ἁγίων Σεργίου καὶ Βάχχου πλησίον τῆς Ἀετίου κινστέρνης, καὶ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Παραμόνου.

15 **Μηνὶ τῷ αὐτῷ λ'.** ἄθλησις τοῦ ἁγίου καὶ πανευφήμου ἀποστόλου Ἀνδρέου ἀδελφοῦ Πέτρου τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων [...]. Με-
τετέθη δὲ ὕστερον ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ κατετέθη μετὰ Λουκᾶ τοῦ εὐαγγελιστοῦ καὶ Τιμοθέου τοῦ ἀποστόλου ἐν τοῖς Ἀγίοις Ἀπο-
τόλοις. Ἐνθα καὶ τελεῖται ἡ αὐτοῦ σύναξις, ἀπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας
20 τῆς λιτῆς ἀπερχομένης ἐν τῷ Φόρῳ, καὶ μετὰ τὰς συνήθεις εὐχὰς παραγινομένης ἐκεῖσε.

Γίνεται δὲ ἡ ἀκολουθία οὕτως· Λέγεται τροπάριον εἰς τὸν
ν' καὶ εἰς τὴν εἴσοδον, ἥχος γ'. Τῆς νοητῆς θαλάσσης τοὺς
ἀνθρωποβόρους ἰχθύας ἐσαγήνευσας, ἀνδρεία καὶ συνέσει ἐπιβὰς τῇ
25 ταραχῇ τῶν κυμάτων, καὶ τούτους ἐκ βυθοῦ εἰδωλικοῦ ἀναγαγὼν, προ-
σήγαγες τῷ Δεσπότη τῶν ὅλων. Αὐτὸν ἰκέτευε σωθῆναι τὰς ψυχὰς
ἡμῶν. Προκείμενον, ἥχος πλ. δ'. Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος.

27 Ps 18,5.2

1 Τελεῖται usq 2 Κώνστα om P Fa Ox 3 Τῇ αὐτῇ usq 6 Ἀπο-
στόλοις om P Fa Ox 4 γενομένου H 12 τὰ ἐγκαίνια usq 13 κιν-
στέρνης om Fa Ox 13 Ἀετίου κινστέρνης] αετοῦ γιστέρνης P 16 Με-
τετέθη usq 18 Ἀποστόλοις om P 19 Ἐνθα usq 21 ἐκεῖσε om P Fa Ox
22 Γίνεται usq p. 118,9 γῆν om Ox 22 εἰς τὸν ν' usq 23 εἴσοδον om Fa
25 βυθοῦ] βάθους P 26 ἰκέτευε add ἀπόστολε P Fa

Pierre et André [...]. Leur synaxe a lieu à Saint-Étienne-Martyr, dans le quartier des Consta ⁽¹⁾.

Le même jour, la Dédicace de Saint-Elisée-Prophète ⁽²⁾, mé-
moire des empereurs Constantin et Marcien et de leurs enfants
dans la Grande Eglise <et> aux Saint-Apôtres ⁽³⁾, et s. Théodose,
évêque de Théodosiopolis d'Arménie.

29. Le s. martyr Philoumène [...].

Le même jour, s. Jean de Damas [...].

Le même jour, les ss. hiéromartyrs Jean, en Perse, et Urbain,
évêque de Macédoine, la Dédicace des Saints-Serge-et-Bacchus près
de la citerne d'Aétius ⁽⁴⁾, et le s. martyr Paramone.

30. Le s. apôtre André, frère de Pierre, le coryphée des apô-
tres [...]. <Son corps> fut finalement transféré à Constantinople
et déposé, avec Luc l'évangéliste et Timothée l'apôtre, aux Saints-
Apôtres ⁽⁵⁾. C'est là que sa synaxe a lieu. La procession va
de la Grande Eglise au Forum, et, après les prières habituelles,
elle se rend aux Saint-Apôtres.

ACOLOUTHIE: Au ps 50 <de l'orthros> et à l'Entrée <de
la Liturgie>, tropaire, mode 3: *Tu as pris au filet les poissons
de l'océan spirituel dévorateurs d'hommes, en gravissant avec courage
et intelligence l'agitation des vagues, et, en les arrachant à l'abîme*

29 nov. — P Philoumène. — Paramone. — Jean de Perse. — Urbain.
— Denys de Corinthe. — Dédicace des Saints-Serge-et-Bacchus. — Fa Pa-
ramone et comp. — Bisarios. — Théodore. — Syllas. — Jean de Perse. —
Urbain. — Denys. — Ox Paramone et comp. — Philoumène. — Bisarios.
— Théodore. — Syllas. — Jean de Perse. — Urbain. — Denys.

30 nov. — P Fa Ox André.

⁽¹⁾ Les Consta étaient probablement le quartier appelé aussi Constan-
tinianai ou quartier de Constanin, JANIN, *Eglises*, 490-92.

⁽²⁾ Dans le quartier d'Antiochus, JANIN, *Eglises*, 116.

⁽³⁾ JANIN, *Eglises*, 46-55.

⁽⁴⁾ *Ibid.*, 470.

⁽⁵⁾ *Ibid.*, 46-55.

Στίχος· Οἱ οὐρανοὶ διηγούνται δόξαν Θεοῦ. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Κορινθίους· Ἀδελφοί, ὁ Θεὸς ἡμᾶς τοὺς ἀποστόλους, τέλος· μιμηταί μου γίνεσθε. Ἀλληλούια, ἥχος πλ. δ'. Στίχος· Τῷ λόγῳ Κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν, ἕως· αὐτῶν. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην, κεφ. ιζ'. Τῷ
 5 καιρῷ ἐκείνῳ, εἰστήκει ὁ Ἰωάννης καὶ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο, τέλος· ὁ ἐρμηνεύεται Πέτρος. Ἄλλο εὐαγγέλιον κατὰ [Ματθαῖον],
 54^r κεφ. κ'. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, περιπα||τῶν ὁ Ἰησοῦς παρὰ τὴν θάλασσαν, τέλος· μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε, δίκαιοι. Ἄλλο·
 Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν.

1 1 Cor 4,9-16 3 Ps 32,6 4 Io 1,35-42 6 Mt 4,18-23
 8 Ps 32,1 9 Ps 18,5

3 Ἀλληλ. ἥχ. α'· Ἐξομολογήσονται (ps 88,6) P Fa 6 Ματθαῖον]
 Μάρκον H || Mt 4,18-23 om P Fa 8 Κοινων. (ps 32,1) om P Fa.

de l'idolâtrie, tu les as offerts au Seigneur, Maître de l'univers. Sup-
 plie-le pour le salut de nos âmes! Prokeimenon, mode 4 pl.: ps 18,5;
 stique: *ibid.* 2. Apôtre: 1 Cor 4,9-16. Alléluia, mode 4 pl.; stique:
 ps 32,6. Evangile: Io 1,35-42. Un autre évangile: Mt 4,18-23.
 Koinonicon: ps 32,1. Un autre: ps 18,5.

< ΜΗΝ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ >

Μηνὶ δεκεμβρίῳ α', <μνήμη τοῦ ἁγίου προφήτου Ναούμ> [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀνανίου [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν καὶ ἀρχιεπισκόπων Ἐφέσου Ὀνησιφόρου καὶ Σολομώντος, καὶ τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἁγίου Τρύφω-
5 νος καὶ τοῦ ἁγίου Χριστοφόρου πλησίον τῆς ἁγίας Εἰρήνης τῆς ἀρχαίας
καὶ νέας, καὶ μνήμη τοῦ ἁγίου μάρτυρος Θεοδώρου ἐν τοῖς Σπαρακίῳ.

54^v Μηνὶ τῷ αὐτῷ β', μνήμη τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου προφήτου Ἀμ-
βακούμ [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀβίβου [...].

10 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τῶν ὁσίων πατέρων ἡμῶν τῶν ἐρημιτῶν
τῶν ἐν Αἰγύπτῳ Ἰωάννου, Ἀνδρέου, Ἡρακλάμωνος, Θεοφίλου, καὶ
τοῦ ὁσίου Μωσῆ τοῦ ὁμολογητοῦ, καὶ τὰ ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου
Παντελεήμωνος ἐν τῇ Ὁμονοίᾳ ἁγίων ἐκκλησιῶν.

55^r || Μηνὶ τῷ αὐτῷ γ', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Θεοδώρου
15 ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου προφήτου Σο-
φονίου [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τοῦ ὁσίου Θεοδούλου [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τῶν ὁσίων καὶ θαυματουργῶν Κοσμᾶ καὶ
20 Δαμιανοῦ, καὶ ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἰνδῆ καὶ Δόμνας, Σελεύ-
κου, Ἀγαπίου, Μάμαντος, Γλυκερίου καὶ τῆς συνοδίας αὐτῶν, καὶ τῶν
ἁγίων μ' ἐν Σοφίαναις ἦτοι ἐν τοῖς Δαρείῳ ἐγκαίνιά εἰσιν.

55^v Μηνὶ τῷ αὐτῷ δ', ἄθλησις τῆς ἁγίας μάρτυρος Βαρβάρας [...].
...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῆς σύναξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ αὐτῆς τῷ ὄντι ἐν
25 τοῖς Βασιλίσκου πλησίον τῆς ἁγίας Ζηναΐδος.

4 κ. τὰ ἐγκαίνια usq 6 νέας om Fa Ox 6 κ. μνήμη usq Σπαρακίου
om P Fa Ox 12 κ. τὰ ἐγκαίνια usq 13 ἐκκλησιῶν om P Fa Ox 13 Ὁμο-
νοίᾳ ἐπιμόνιαν Η (cf. notam in versione) 21 κ. τῶν usq 22 ἁγίων om
Fa Ox 22 ἦτοι usq εἰσιν om P Fa Ox 24 Τελεῖται usq 25 Ζηναΐδος
om P Fa Ox

< MOIS DE DECEMBRE >

1. <Le s. prophète Nahum> ⁽¹⁾ [...].

Le même jour, le s. martyr Ananie [...].

Le même jour, les ss. archevêques d'Ephèse Onésiphore et
Solomon, la Dédicace de Saint-Tryphon ⁽²⁾ et celle de Saint-Chri-
stophe, près de Sainte-Irène l'Ancienne et Nouvelle ⁽³⁾, et mémoire
du s. martyr Théodore dans le quartier de Sphorace ⁽⁴⁾.

2. Le s. prophète Habacuc [...].

Le même jour, le s. martyr Abibos [...].

Le même jour, les ss. ermites d'Egypte Jean, André, Héraclamon,
Théophile et s. Moïse le Confesseur, et la Dédicace de Saint-
Pantéléemon dans <l'enceinte de> la Concorde des Saintes Eglises ⁽⁵⁾.

3. Le s. martyr Théodore, évêque d'Alexandrie [...].

Le même jour, le s. prophète Sophonie [...].

Le même jour, s. Théodule [...].

Le même jour, les ss. thaumaturges Côme et Damien, les
ss. martyrs Indès, Domna, Séleuque, Agapios, Mamas, Glycère
et leurs compagnons, et la Dédicace des Saints-Quarante-Martyrs
dans le quartier de Sophie, c.-à-d. dans celui de Darius ⁽⁶⁾.

4. La ste martyre Barbe [...]. Sa synaxe a lieu à son marty-
rion dans le quartier de Basilisque, près de ste Zenaïs ⁽⁷⁾.

1 déc. - P Ananie. - Nahum. - Onésime, Solomon. - Dédicace de Saint-
Tryphon et de Saint-Christophe. - Fa Ox Nahum. - Ananie. - Philarète.

2 déc. - P Abibos. - Habacuc. - Jean, André, Héraclamon, Théophile.
- Moïse. - Fa Ox Habacuc. - Jean, Héraclamon, André, Théophile. - Moïse.

3 déc. - P Théodore. - Théodule. - Sophonie. - Indès, Domna,
Séleuque, Mamas et 40 compagnons aux Sophianai. - Glycère. - Fa Ox
Sophonie. - Théodore. - Théodule. - Indès, Domna, Seleuque, Agapios,
Mamas, (Ox add. Glycère) et 40 compagnons aux Sophianai. - Théodule.

4 déc. - P Barbe. - Christodoulè, Myrope. - Graptos. - Jean Dam.
- Fa Ox Barbe. - Jean Dam. - Jean, év. de Polybote.

⁽¹⁾ Le ms donne la vie du prophète, mais il oublie d'en mettre le titre.

⁽²⁾ Le ms H ne donne pas la localisation de l'église Saint-Tryphon. Il

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τῶν ἁγίων μαρτύρων Χριστοδούλου καὶ Μυρόπου, καὶ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Γράτου ἀρχιεπισκόπου Ἐφέσου, καὶ τοῦ ὁσίου Ἰωάννου πρεσβυτέρου πόλεως Δαμασκοῦ τοῦ Μανσοῦρ, καὶ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Χριστοδούλου.

- 5 Ἡ δὲ ἀκολουθία γίνεται οὕτως· Λέγεται προκείμενον, ἤχος πλ. δ'· Θανμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ. Στίχος· Ἐν ἐκκλησίαις. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Γαλάτας· Ἀδελφοί, πρὸ τοῦ ἐλθεῖν τὴν πίστιν, τέλος· κατ' ἐπαγγελίαν κληρονόμοι. Ἀλληλούια, ἤχος α'. Στίχος· Σωτηρία τῶν δικαίων παρὰ Κυρίου, ἕως· θλίψεως. Εὐαγγέλιον κατὰ 10 Μάρκον, κεφ. μθ'· Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ ὄχλοι πολλοί, τέλος· πορεύου εἰς εἰρήνην. Λέγεται καὶ ἕτερον εὐαγγέλιον κατὰ [Ματθαῖον], κεφ. σζς'· Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· ὡμοιωθή ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν [δέκα παρθένοις], τέλος· οὐδὲ τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν.

- 56^r 15 Μηνὶ τῷ αὐτῷ ε', μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Σάββα [... || ...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ τῷ ὄντι πλησίον τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀναστασίου, ἔνδον τοῦ ἁγίου μάρτυρος Φιλήμονος ἐν τῷ Στρατηγίῳ.

Ἡ δὲ ἀκολουθία γίνεται οὕτως· Εἰς τὸν ν' λέγεται 20 τροπάριον, ἤχος β'· Τοῦ ὁσίου <σου>, Κύριε, τὴν μνήμην ἑορτάζοντες, δι' αὐτοῦ σε δυσωποῦμεν· σῶσον τὰς ψυχὰς ἡμῶν. Προκείμενον, ἤχος βαρύς· Εὐφρανθήσεται δίκαιος ἐν τῷ Κυρίῳ. Στίχος· Εἰσακούσον, ὁ Θεός, φωνῆς μου. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Γαλάτας· Ἀδελφοί, ὁ καρπὸς τοῦ Πνεύματος (προεγράφη κα' τοῦ ὀκτωβρίου μηνός). Ἀλληλούια,

6 Ps 67,36,27 7 Gal 3,23-29 9 Ps 36,39 10 Mc 5,24-34^a
12 Mt 25,1-13. 22 Ps 63,11.2 23 Gal 5,22-6,2

5 Ἡ δὲ usq 14 ὥραν om Ox || προκείμ. *praem* τροπ. ἤχ. δ'· Ἡ ἀμνάς σου Fa 7 Gal 3,23-29] Rom 8,14-21 P 8 Ἀλληλ. ἤχ. α'· Ὑπομένων (ps 39,2) Fa 10 Mc 5,24-34^a om P 11 Mt 25,1-13 om Fa 12 Ματθαῖον] Μάρκον H 13 δέκα παρθένοις] ἀνθρώπων οἰκοδοσῶν (Mt 20,1) H. *Correximus quia secus pericopes esset nimis longa*, Mt 20,1-25,13. *Ex alia parte*, Mt 25,1-13 est evangelium sanctarum virginum et martyrum, cf. 24 sept. P tamen sequitur H 14 ὥραν add Κοινων.· Ἀγαλλιᾶσθε (ps 32,1) P 16 Τελεῖται usq 18 Στρατηγίῳ om P Fa Ox, fortasse legendum: ἐν τῷ μαρτυρίῳ τοῦ ἁγ. μαρτ. Ἀναστασίου, ἔνδον κτλ. 19 Εἰς τὸν ν' usq 21 ἡμῶν] τροπ. ἤχ. πλ. δ'· Ταῖς τῶν δακρύων Fa, τροπ. ἤχ. β'· Τῆς ἐρήμου πολίτης Ox 20 ἐορτάζοντα H, ἐορτάζομεν P 21 Προκείμ. usq p. 124,4 Ἀγαλλ.] Ζήτει τὴν ἀκολουθ. πᾶσαν τοῦ ἁγ. Εὐθυμίου P 24 Ἀλληλ. ἤχ. πλ. α'· Μακάριος (ps 111,1) Fa Ox

Le même jour, les ss. martyrs Christodule et Myropos, s. Gratus, archevêque d'Ephèse, s. Jean Mansour, prêtre de la ville de Damas, et le s. martyr Christodule.

ACOLOUTHIE <de la Liturgie>: Prokeimenon, mode 4 pl.: ps 67,36; stique: *ibid.* 27. Apôtre: Gal 3,23-29. Alléluia, mode 1; stique: ps 36,39. Evangile: Mc 5,24-34^a. Un autre évangile: Mt 25,1-13.

5. S. Sabas [...]. Sa synaxe a lieu au martyrion qui se trouve près de Saint-Anastase-Martyr, dans l'enceinte de Saint-Philémon au Champ de Mars ⁽¹⁾.

ACOLOUTHIE: Au ps 50 <de l'orthros>, tropaire, mode 2: *En fêtant, Seigneur, la mémoire de ton saint, par lui nous t'en supplions: Sauve nos âmes!* <A la Liturgie,> prokeimenon, mode grave: ps 63,11; stique: *ibid.* 2. Apôtre: Gal 5,22-6,2 (cf. le 21

5 déc. — P Sabas. — Aberce. — Fa Ox Sabas.

⁽¹⁾ JANIN, *Eglises*, 508, signale l'église de Saint-Philémon au Champ de Mars (Stratégion), mais il ne mentionne ni cette synaxe ni l'existence d'une chapelle de Saint-Sabas. Le martyrion de Saint-Anastase se trouvait à l'intérieur de l'enceinte de Saint-Philémon, cf. *Eglises*, 30-31.

s'agit probablement (cf. l'apparat critique) de celle qui se trouvait près de Sainte-Irène, JANIN, *Eglises*, 505.

⁽³⁾ JANIN, *Eglises*, 553. L'église Sainte-Irène dont il s'agit était située au nord de Sainte-Sophie. Elle était appelée l'Ancienne et aussi l'Ancienne et Nouvelle, peut-être après sa restauration au VIIIe siècle, JANIN, *Eglises*, 108-111.

⁽⁴⁾ JANIN, *Eglises*, 159-60.

⁽⁵⁾ Selon JANIN, *Eglises*, 401-402, il s'agit de l'église Saint-Pantélémon au quartier du Narsès. La phrase « dans l'enceinte de l'Homonoia » (Concorde) est une conjecture pour expliquer le texte corrompu de H (cf. l'apparat critique). Si la conjecture était bonne, le 2 décembre on fêterait la Dédicace d'une chapelle de Saint-Pantélémon dans l'église de la Concorde, où l'on conservait les reliques des ss. Pantélémon et Marinus, JANIN, *Eglises*, 396-97.

⁽⁶⁾ JANIN, *Eglises*, 500.

⁽⁷⁾ JANIN, *Eglises*, 61-62.

ἤχος δ'. Στίχος· Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει, ἕως· πληθυνθήσεται. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον, κεφ. ριδ'· Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς αὐτοῦ μαθηταῖς· πάντα μοι παραδόθη ὑπὸ τοῦ Πατρὸς μου, τέλος· καὶ τὸ φορτίον μου ἑλαφρόν ἐστι. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

56^v 5 || Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀβερκίου.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ζ', μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Νικολάου, ἐπισκόπου γενομένου Μύρων τῆς Λυκίας [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ.

Ἡ δὲ ἀκολουθία γίνεται οὕτως· Εἰς τὸν ν' λέγεται τρο-
10 πάριον, ἤχος δ'· Κανόνα πίστεως, εἰκόνα πραότητος, ἐγκρατείας διδά-
σκαλον ἀνέδειξέ σε τῇ ποιίμῃ σου ἡ τῶν πραγμάτων ἀλήθεια. Προκεί-
μενον, ἤχος βαρύς· Εὐφρανθήσεται δίκαιος ἐν τῷ Κυρίῳ. Στίχος·
Εἰσάκουσον, ὁ Θεός, φωνῆς. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Ἀδελφοί,
πεῖθεσθε τοῖς ἡγουμένοις, τέλος· εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.
15 Ἀλληλούια, ἤχος β'· Οἱ ἱερεῖς σου, Κύριε, ἐνδύσονται, ἕως· ἀγαλλιᾶσονται.
Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον, κεφ. κγ'· Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἠκολού-
θησαν τῷ Ἰησοῦ ὄχλοι πολλοί, τέλος· πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Κοινο-
νικόν· Ἀγαλλιᾶσθε, ἡ· Εἰς μνημόσυνον.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ζ', μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἀμβροσίου
57^r 20 ἐπισκόπου Μεδιολάνων [...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ μνήμη ἐν τῇ
ἁγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Πρίσκου, Μαρτίνου
καὶ Νικολάου. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις πλησίον τοῦ τεύχους τῶν
Βλαχερνῶν.

57^v 25 Καὶ ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀθηνόδωρου [...||...].

Μηνὶ τῷ αὐτῷ η', μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου ἐπισ-
58^r κόπου Κολωνείας τοῦ ἡσυχαστοῦ τῆς λαύρας τοῦ ἁγίου Σάβα [...||...].

1 Ps 91,13 2 Mt 11,27-30 4 Ps 32,1 12 Ps 63,11.2 13 Hebr
13,17-21 15 Ps 131,9 16 Mt 4,25-5,12^a 18 Ps 32,1 || Ps 111,6^b

4 Κοινων.· Εἰς μνημόσυνον (ps 111,6^b) Fa Ox 7 Τελεῖται usq 8
Ἐκκλησίᾳ om P Fa Ox 11-12 Προκείμ. ἤχ. βαρ.· Τίμιος. Στίχ.· Τί ἀντα-
ποδώσω (ps 115,6.3) P Fa Ox 16 Mt 4,25-5,12^a Lc 5,17-23^a P Fa Ox
17 Κοινων. usq 18 μνημόσ. om P, (ps 32,1) om Fa Ox 20 Τελεῖται usq
21 Ἐκκλησίᾳ om P Fa Ox 22 ἄθλησις usq 24 Βλαχερνῶν om Fa Ox
23 Τελεῖται usq 24 Βλαχερνῶν om P

octobre). Alléluia, mode 4; stique: ps 91,13. Evangile: Mt 11,27-30.
Koinonicon: ps 32,1.

Le même jour, le s. martyr Aberce.

6. S. Nicolas, évêque de Myre en Lycie [...]. Sa synaxe a lieu
à la Grande Eglise.

ACOLOUTHIE: Au ps 50 <de l'orthros>, tropaire, mode 4:
Règle de foi, modèle de douceur ⁽¹⁾. <A la Liturgie,> prokei-
menon, mode grave: ps 63,11; stique: *ibid.* 2. Apôtre: Hebr 13,17-21.
Alléluia, mode 2: ps 131,9. Evangile: Mt 4,25-5,12^a. Koinonicon:
ps 32,1, ou ps 111,6^b.

7. S. Ambroise, évêque de Milan [...]. Sa synaxe a lieu à
la Grande Eglise.

Le même jour, les ss. martyrs Priscus, Martin et Nicolas.
Leur synaxe a lieu près du mur des Blachernes ⁽²⁾.

Le s. martyr Athénodore [...].

8. S. Jean, évêque de Colonia, hésychaste de la Laure de
s. Sabas [...].

6 déc. — P Fa Ox Nicolas.

7 déc. — P Athénodore. — Ambroise. — Priscus, Martin, Nicolas. —
Abramios. — Fa Ambroise. — Jean év. de Colonia. — Ox Ambroise. — Mar-
tyrs d'Afrique. — Jean év. de Colonia.

8 déc. — P Jean. — Sophrone. — Dédicace de la Théotocos. — Fa
Ox Patapios. — Martyrs d'Afrique.

⁽¹⁾ Cf. le texte complet de ce tropaire dans *Horologion*, pp. 418-19.

⁽²⁾ JANIN, *Eglises*, 421.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Σωφρονίου ἐπισκόπου Ἱερουσαλὴμ τῆς Κύπρου, καὶ τὰ ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ τῆς ἁγίας Θεοτόκου ἐν τοῖς Κουράτορος.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ θ', ἡ σύλληψις τῆς ἁγίας Ἀννης, ὅτε συνέλαβεν 5 τὴν ἁγίαν Παρθένον καὶ Θεοτόκον. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῆς σὺνάξις ἐν τῷ σεβασμίῳ αὐτῆς οἴκῳ τῷ ὄντι ἐν τοῖς Εὐουράνοις πλησίον τῆς ἁγιοτάτης Μεγάλης Ἐκκλησίας.

Ἡ δὲ ἀκολουθία πᾶσα προεγράφη μηνὸς Σεπτεμβρίου θ'.

Καὶ μνήμη τῶν ἁγίων ἀναγύρων Κοσμά καὶ Δαμιανοῦ, καὶ ἄλλων 10 σις τῶν ἁγίων μαρτύρων Σωσιθέου, Ναρσῆ καὶ Ἰσαάκ.

Καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Παταπίου 58^v [...||...].

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ι', ἄλλοις τῶν ἁγίων μαρτύρων Μηνᾶ, Ἑρμο- 59^r γένους καὶ Εὐγράφου [...||...].

15 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄλλοις τῶν ἁγίων μαρτύρων Εὐγενίου καὶ Μαρίνου ἐν Καισαρείᾳ, καὶ τῶν ἁγίων μαρτύρων Θουθαὴ καὶ Βεβαίας τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ, καὶ σὺνάξις τοῦ ἀρχιστρατήγου Μιχαὴλ ἐν τοῖς Ἀδδᾶ.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ια', ἄλλοις τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἀειθαλᾶ καὶ 59^v Ἀκεψεί [...||...].

20 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄλλοις τῶν ἁγίων μαρτύρων Τερεντίου, Βικεντίου, Αἰμιλιανοῦ καὶ Βεβαίας, τῆς συνάξεως αὐτῶν ἀγομένης ἐν τῷ Καστελλίῳ, καὶ τῶν ἁγίων Πέτρου ἀσκητοῦ καὶ Ἀκεψίμᾳ τῶν ἐν Περσίδι τελειωθέντων, καὶ μνήμη τοῦ ἁγίου πρωτομάρτυρος Στεφάνου ἐν Κωνσταντινᾶ.

2 Κωνσταντίας] Κωνσταντίνου Η, s. *Sophronius fuit episcopus Constantiae* || κ. τὰ ἐγκαίνια usq 3 Κουράτορος om Fa Ox 5 Τελεῖται usq 7 Ἐκκλησίας om P Fa Ox 8 ἀκολουθία add τροπ. ἤχ. δ'· Σήμερον τῆς εὐσπλαγχνίας Θεοῦ ἡ φανέρωσις κ. τῆς ἀπορρήτου οἰκονομίας τὸ προσοίμιον· ἡ θεόπαις ἀγνή τῇ Ἀννῇ καρπὸς (καρποφορήσας Ox) δεδώρηται, κ. νοεραὶ δυνάμεις παιδρῶς γεραίρουσι. Διὸ σὺν αὐτοῖς (αὐταῖς Ox) τῇ στείρᾳ βοήσωμεν· Χαῖρε, ἡ ἀξιωθεῖσα βλαστῆσαι Μητέρα Θεοῦ Fa Ox, *praeterea* Ἄλλο ἤχ. δ'· Σήμερον ἡ ἀπαρχὴ τῆς σωτηρίας ἡμῶν φύεται κ. καρπογονεῖ ἐν τῇ μήτρᾳ τῆς ἀκάρπου γαστρὸς κ. ἀγάλλεται λοιπὸν ἡ Ἀννα σὺν τῷ Ἰωακείμ, κ. ὁ Ἀδὰμ συγχαίρει ἐλευθερούμενος. Μεθ' ὧν κ. ἡμεῖς τῇ τικτομένῃ βοήσωμεν· Χαῖρε, κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ Ox || Σεπτεμβρίου η' Fa 17 κ. σὺνάξις usq Ἀδδᾶ om P Fa Ox 20 ἄλλοις usq 22 Καστελλίῳ om P 21 τῆς συνάξεως usq 22 Καστελλίῳ om Fa Ox 23 κ. μνήμη usq 24 Κωνσταντινᾶ om P Fa Ox

Le même jour, s. Sophrone, évêque de Constantia en Chypre, et la Dédicace du sanctuaire de la Théotocos dans le quartier de Curator (1).

9. La Conception de ste Anne, lorsqu'elle conçut la Sainte Vierge et Théotocos. Sa synaxe a lieu à son sanctuaire dans le quartier des Euouranoi, près de la Grande Eglise (2).

ACOLOUTHIE: comme le 9 septembre (3).

Les ss. anargyres Côme et Damien, et le ss. martyrs Sosithée, Narsès et Isaac.

Le même jour, s. Patapios [...].

10. Les ss. martyrs Ménas, Hermogène et Eugraphe [...].

Le même jour, les ss. martyrs Eugène et Marinus à Césarée, les ss. martyrs Thouthael et Bébée sa sœur, et synaxe de l'archistratège Michel dans le quartier d'Addas (4).

11. Le ss. martyrs Aithalas et Acepsée [...].

Le même jour, les ss. martyrs Térance, Vincent, Emilien et Bébée, dont la synaxe a lieu au Château-fort (5), les ss. Pierre, ascète, et Acepsimas, martyrisés en Perse, et mémoire du s. proto-martyr Etienne dans le quartier de Constantin (6).

9 déc. — P Conception d'Anne. — Patapios. — Sosithée, Narsès, Isaac. — Fa Ox Conception d'Anne. — Etienne le Jeune.

10 déc. — P Ménas, Hermogène, Eugraphe. — Eugène. — Marinus. — Fa Ox Ménas, Hermogène, Eugraphe. — Gemellos.

11 déc. — P Aithalas, Apsées. — Daniel le Stylite. — Vincent, Emilien. — Pierre, Acepsimas. — Fa Daniel le Stylite. — Luc le Stylite. — Aithalas, Acepsée. — Eugène, Marinos. — Térance, Auxence, Emilien. — Thouthael, Bébée. — Pierre. — Ox Daniel le Stylite. — Luc le Stylite. — Aithalas, Acepsée. — Térance, Auxence, Emilien. — Thouthael, Bébée. — Pierre.

(1) JANIN, *Eglises*, 200.

(2) C'est l'église de la Théotocos dans le quartier des Euouranoi, JANIN, *Eglises*, 192.

(3) Fa et Ox donnent ce tropaire: *Aujourd'hui s'est manifestée la tendresse de Dieu et a été inaugurée l'ineffable économie. Un fruit est donné à Anne, une pure et divine enfant, et les puissances spirituelles s'en réjouissent avec éclat. Aussi crions avec eux à la stérile: Réjouis-toi, qui as mérité de germer la Mère de Dieu! Ox ajoute encore un autre: Aujourd'hui commencent à germer les prémices de notre salut; elles fructifient dans le sein stérile. Anne se réjouit avec Joachim; Adam, délivré, participe à leur*

Καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Δανιήλ τοῦ
 στυλίου ἐν τῷ Ἀνάπλω [...]. Τελεῖται δὲ ἡ μνήμη αὐτοῦ ἐν τῷ
 Ἀνάπλω.

60^r Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιβ', μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν || καὶ
 5 θαυματουργοῦ Σπυρίδωνος, ἐπισκόπου γενομένου Τριμιθοῦντος τῆς
 60^v Κύπρου [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ σεπτῷ ἀποστο-
 λείῳ τοῦ ἁγίου καὶ κορυφαίου ἀποστόλου Πέτρου τῷ συγκειμένῳ τῇ
 ἀγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ὁσίου Ἀμφιλοχίου ἐπισκόπου Ἰκονίου.

61^r 10 Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιγ', ἄλλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Εὐστρατίου, ||
 61^v Αὐξεντίου, Εὐγενίου, Μαρδαρίου καὶ Ὁρέστου [...]. Ἡ δὲ
 62^r σύναξις αὐτῶν τελεῖται ἐν τῷ σεπτῷ ἀποστολείῳ τοῦ ἁγίου καὶ πανευ-
 φήμου ἀποστόλου, εὐαγγελιστοῦ καὶ θεολόγου Ἰωάννου, πλησίον τῆς
 ἀγιωτάτης Μεγάλῃς Ἐκκλησίας.

15 Ἡ δὲ ἀκολουθία γίνεται οὕτως· Εἰς τὸν ν' λέγεται
 τροπᾶριον, ἥχος α'. Τὰς ἀληθόνας τῶν ἁγίων, ἃς ὑπὲρ σοῦ ἔπαθον,
 δυσωπήθητι, Κύριε. Καὶ ἄλλο τροπᾶριον, ἥχος πλ. δ'. Φιλοσοφῶν ἐν
 ταῖς γραφαῖς, ῥητορικοῖς ἔπεσι τοὺς ἀγῶνας τῶν ἁθλῶν ἐκόσμησας,
 ἐμμελήσας νηπιόθεν ταῖς τῶν μαρτύρων νίκαις, πίστει τὸ τρόπαιον
 20 ἡγείρας, ἐν γὰρ τῇ τάξει διαπρέπας καὶ τῶν πόνων ἐρασθεῖς, ἐν τούτοις
 ἡρπασας, μάρτυς, τὸν στέφανον. Διὸ πρέσβευε σωθῆναι <τὰς ψυχὰς
 ἡμῶν>. Προκείμενον, ἥχος δ'. Θανμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ,
 ἕως· Ἰσραήλ. Στίχος· Ἐν ἐκκλησίαις, ἕως· Ἰσραήλ. Ὁ ἀπόστολος

22 Ps 67,36.27

2 Ἀνάπλω add τροπ. ἥχ. α'. Ὑπομονῆς στύλος Fa, *praeterea* Ζήτει (τὴν
 ἀκολουθίαν Ox) νοεμβρίῳ κς' Fa Ox || Τελεῖται usq 3 Ἀνάπλω om P Fa Ox
 6 Κύπρου add τροπ. ἥχ. δ'. Τὸ ἀπλαστον τοῦ Ἰακώβ Fa Ox, *praeterea* Ζήτει
 τὰ λοιπὰ ε' τοῦ ὁκτωβρίου μηνὸς Fa, *praeterea* προκείμ. ἥχ. βαρ. Τίμιος. Στίχ.·
 Τί ἀνταποδώσω (ps 115,6.3). Hebr 7,26-8,2. Ἀλλήλ. ἥχ. β'. Οἱ ἱερεῖς σου
 (ps 131,9). Mt 5,14-19. Κοινων.· Εἰς μνημόσυνον (ps 111,6^b) Ox || Τελεῖται
 usq 8 Ἐκκλησίᾳ om P Fa Ox 11 Ἡ δὲ usq 14 Ἐκκλησίας om P Fa Ox
 16 τροπᾶριον usq 17 Κύριε om P Fa 17 Κύριε add Ἄλλο, ἥχ. δ'. Ἡ πεντάριθ-
 μος στερεότης τῶν ἀθλοφόρων, Εὐστράτιος, Αἰξέντιος σὺν τοῖς <συν>ἁθλοῖς, <πυρὸς>
 κ. τῶν ἄλλων βασάνων κατατολήσαντες, τοὺς στεφάνους τῆς δόξης παρὰ Χριστοῦ
 ἐκομίσαντο, ᾧ καὶ πρεσβεύουσι σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν Ox 18 ἁθλῶν add
 σου Ox 19 ἐμελήσας Ox || τὸ om Fa 20 ἐρασθεῖς] ἐραστῆς P, ἐράσθαι
 Ox 21 μάρτυς] μάρτυρος P, μαρτύρων Ox || πρέσβευε add Χριστῷ τῷ Θεῷ
 Ox || σωθῆναι usq 22 ἡμῶν] Χριστῷ τῷ Θεῷ ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν P Fa
 22 Προκείμ. ἥχ. δ'. Τοῖς ἁγίοις, Στίχ.· Προωρώμην (ps 15,3.8) Fa

Le même jour, mémoire de s. Daniel le Stylite de l'Anaplous
 [...]. Sa mémoire a lieu à l'Anaplous (1).

12. Le s. thaumaturge Spyridon, évêque de Trimithonte en
 Chypre [...]. Sa synaxe a lieu à Saint-Pierre-Apôtre, à côté de
 la Grande Eglise (2).

Le même jour, s. Amphiloque, évêque d'Iconium.

13. Les ss. martyrs Eustrate, Auxence, Eugène, Mardaire et
 Oreste [...]. Leur synaxe a lieu à Saint-Jean-Apôtre, près de la
 Grande Eglise (3).

ACOLOUTHIE: Au ps 50 <de l'orthros>, tropaire, mode 1:
Par les souffrances des saints, endurées pour toi, laisse-toi attendrir,
Seigneur, <et guéris tous nos maux, Philanthrope, nous t'en prions.>
 Un autre tropaire, mode 4 pl.: *Ayant médité les Ecritures, tu ornas*
de vers éloquentes les combats des victorieux; imprégné depuis l'en-
fance des gestes des martyrs, grâce à ta foi, tu as enlevé le trophée;
en voulant te distinguer parmi leurs rangs, assoiffé toi aussi de tra-
vau, tu as, grâce à eux, ravi la couronne, ô martyr. Prie donc pour
le salut de nos âmes! Prokeimenon, mode 4: ps 67,36; stique: *ibid.*

12 déc. — P Spyridon. — Amphiloque. — Fa Ox Spyridon. — Synétos.

13 déc. — P Eustrate ... Oreste, Mardaire. — Lucie. — Cyrénie. —
 Fa Ox Eustrate etc. — Lucie.

(1) Dans le monastère du saint stylite, JANIN, *Eglises*, 90-92. On
 n'y mentionne pas cette synaxe.

(2) JANIN, *Eglises*, 412.

(3) C'est l'église de Saint-Jean au Diippion, JANIN, *Eglises*, 273-75.

joie. Avec eux, crions nous aussi à celle qui a été conçue: Réjouis-toi,
 pleine de grâce, le Seigneur est avec toi!

(4) JANIN, *Eglises*, 349-50.

(5) Le Castellion était le Château-fort de Galata. Il y avait une église
 des Saints-Vincent-et-compagnons, cf. JANIN, *Const. byz.*, 420-421.

(6) JANIN, *Eglises*, 490-92. A p. 491, JANIN se demande quel Etienne
 est commémoré au 11 déc. Le ms H donne la réponse à cette question.

πρὸς Ἐφεσίους· Ἀδελφοί, ἐνδυναμοῦσθε ἐν Κυρίῳ, τέλος· ὁ ἐστὶν ῥῆμα Θεοῦ. Ἀλληλούια, ἤχος δ'· Ἐκέκραξαν οἱ δίκαιοι, ἕως· ἐρρούσατο αὐτούς. Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν, κεφ. σή· Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· προσέχετε ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, τέλος· κτήσασθε τὰς ψυχὰς 5 ὑμῶν. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

62^v Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῆς ἁγίας μάρτυρος Κυριαίνης, καὶ ἄθλη-
σις τῆς ἁγίας μάρτυρος Λουκίας τῆς παρθένου [...||...].

63^v Μῆνι τῷ αὐτῷ ιδ', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Θύρσου, Γλε-
κίου καὶ Καλλινίκου [...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ
10 μαρτυρίῳ αὐτῶν τῷ ὄντι πλησίον Ἐλενιάνων.

63^v Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Φιλήμονος, Ἀπολ-
64^r λωνίου, Ὑπάτου καὶ τῆς συνοδίας αὐτῶν [...||...||...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τῆς μετὰ φιλανθρωπίας ἐπενεχθείσης ἀπειλῆς τοῦ σεισμοῦ.

15 Γίνεται δὲ ἡ ἀκολουθία οὕτως· Ὑπομιμνήσκεται ὁ πατριάρχης, καὶ εἰς οἷον ἂν ἐπιτρέψῃ ἀντίφωνον τοῦ ὁρθοῦ εἰσέρχονται οἱ ψάλται ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἔσω, καὶ κατὰ τὸν δέοντα καιρὸν κατέρχεται ὁ πατριάρχης καὶ εἰσέρχεται διὰ τῆς πλαγίας εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον, καὶ μετὰ τὸ πληρῶσαι τὰ ἀντίφωνα γίνεται εὐχὴ τοῦ τρισαγίου καὶ ἄρχονται οἱ 20 ψάλται ἐν τῷ ἄμβωνι τροπάριον, ἤχος πλ. α'· Κύριε, ἡμάρτομεν, ἡνομήσαμεν, προσπίπτομεν, ἐλέησον ἡμᾶς. Καὶ ἀνέρχεται ἡ λιτὴ ἐν τῷ Φόρῳ, καὶ δοξάζουσιν ἐκεῖσε, καὶ λέγει ὁ διάκονος τὴν μεγάλην ἐκτενήν, καὶ εἰθ' οὕτως πάλιν ἄρχονται τὸ αὐτὸ τροπάριον καὶ εἰς τὸν ἅγιον Θύρσον δοξάζουσιν ὁμοίως.

1 Eph 6,10-17 2 Ps 33,18 3 Lc 21,12-19 5 Ps 32,1

1 Ἐφεσίους Κορινθίους (*perperam*) κεφ. ρα' P 2 Ἀλλήλ. ἤχ. πλ. δ'· Ὁ Θεὸς ἐνδοξαζόμενος (ps 88,8) Fa, Ἀλλήλ. ἤχ. δ'· Δίκαιος (ps 91,13) Ox
8 Λευκίου Λευκίου H 9 Καλλινίκου Καλλινίκη H (*sed Καλλινίκος in no-*
titia hagiographica) || Τελεῖται usq 10 Ἐλενιάνων om P Fa Ox 11 Ἀπολ-
λωνίου add κ. τῶν μετ' αὐτῶν πλησίον Ἐλενιάνων P 14 σεισμοῦ add
τροπ. ἤχ. πλ. δ'· Εὐλογητὸς εἰ, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ παιδεύων κ. ἰώμενος, ὁ
ἀνορθῶν τοὺς κατεργαζομένους τῇ σῇ δυνάμει κ. διδοὺς χάριν τοῖς πεποιθῶσιν ἐπὶ
σοί· Σῶσον αὐτοὺς ἐν παντὶ καιρῷ, διαφύλαξον πόλιν κ. λαόν σου πιστόν, τηρῶν
αὐτοὺς κατὰ τὸ σοὶ εὐάρεστον, παρὰ σῶν ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος Fa 15 Γίνεται
usq p. 132,1 τρισαγίον om Fa, usq p. 132,8 Ἀγαλλ. om Ox || οὕτως add Ἐωθεν
μέντοι συστρέφωμεν ἐν τῇ ἁγιοτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ κ. οὕτως λιτανεύοντες ἀπερ-
χόμεθα ἐν τῇ εἰρημένῃ (?) συνάξει P || Ὑπομιμνήσκεται ὁ πατριάρχης ἀναφέ-
ρομεν δὲ τῷ πατριάρχει P 16 οἱ ψάλται usq 17 ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ om P
22 τὴν μεγάλην usq 23 ἐκτενήν τὸ μέγα Κύριε, ἐλέησον P

27. Apôtre: Eph 6,10-17. Alléluia, mode 4: ps 33,18. Evangile: Lc 21,12-19. Koinonicon: ps 32,1.

Le même jour, la ste martyre Cyrénie et la ste vierge et mar-
tyre Lucie [...].

14. Les ss. martyrs Thyrsé, Leuce et Callinique [...]. Leur
synaxe a lieu à leur martyrion, près du quartier d'Hélène (1).

Le même jour, les ss. martyrs Philémon, Apollone, Hypate
et leurs compagnons [...].

Le même jour, mémoire de la menace que fut le tremblement
de terre.

ACOLOUTHIE (2): On avertit le patriarche, et, à l'antiphone
de l'orthros qu'il indiquera, les psaltes entrent à l'intérieur
de l'église. Le patriarche descend au moment opportun et il
entre par la porte latérale au sanctuaire. Lorsqu'on termine les
antiphones on dit la prière du trisagion et les psaltes entonnent
sur l'ambon le tropaire (3), mode 1 pl.: *Seigneur, nous avons péché,*
nous avons prévariqué, nous nous prosternons, aie pitié de nous. La
procession se rend au Forum, (les psaltes) disent là le *Gloria*
Patri, le diacre dit la grande ecténie, et ensuite on reprend le même
tropaire, disant de nouveau le *Gloria Patri* à Saint-Thyrsé.

14 déc. — P Thyrsé etc. — Philémon, Apollone. — Hypace. — Trem-
blement de terre. — Fa Ox Thyrsé etc. — Philémon, Apollone, Hypace. —
Tremblement de terre.

(1) JANIN, *Eglises*, 256.

(2) C'est une procession matinale avant la Liturgie.

(3) Le trisagion, auquel correspond la prière, a été remplacé par un
tropaire pénitentiel. Fa donne un tropaire différent: *Béni es tu, Christ*
notre Dieu, toi qui châties et guéris, toi qui, dans ta puissance, redresses les
abattus, et qui donnes la grâce à ceux qui se confient en toi: Sauve-les en
toute occasion, garde toujours ta ville et ton peuple fidèle, conserve-les selon
ton bon plaisir, en nous accordant ta grande miséricorde.

64^v Ἀντίφωνα δὲ οὐ γίνονται, ἀλλ' εὐθέως τὸ τρισάγιον καὶ τὸ προκείμενον, ἤχος πλ. β'. Σῶσον, Κύριε, τὸν || λαόν σου, ἕως· τὴν κληρονομίαν σου. Στίχος· Πρὸς σέ, Κύριε, ἕως· ἀπ' ἐμοῦ. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἐφεσίους· Ἀδελφοί, ὁ Θεὸς πλούσιος ὢν, τέλος· ἵνα ἐν αὐτοῖς περιπατήσωμεν. Ἀλληλούια, ἤχος δ'. Στίχος· Ἐκέκραξαν οἱ δίκαιοι, ἕως· ἐρρύσατο αὐτούς. Κατὰ [Ματθαῖον] εὐαγγέλιον, κεφ. Γ' ξθ'. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐμβάντος τοῦ Ἰησοῦ εἰς πλοῖον, τέλος· ὑπακούουσιν αὐτῷ. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

65^r 10 Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιε', ἄθλησις τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Ἐλευθερίου [...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ [αὐτοῦ] σύναξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ αὐτοῦ τῷ ὄντι πλησίον τοῦ Ξηρολόφου.

65^v Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῆς ἁγίας ὁσιομάρτυρος Σωσάννης [...||...].

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιε', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Μαρίνου [...].

66^r Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Βάκχου. Οὗτος [...] ὢν ἐν τοῖς χρόνοις Εἰρήνης καὶ Κωνσταντίνου [...||...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Πρόμου, Ἰλαρίωνος καὶ τῆς συνουσίας αὐτῶν, καὶ μνήμη τῶν ἐν ἁγίοις πατέρων ἡμῶν Μένονος ἀρχιεπισκόπου <Ἐφέσου> καὶ Μοδέστου ἀρχιεπισκόπου Ἱεροσολύμων, καὶ τὰ ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Χριστοφόρου τοῦ ὄντος πλησίον τοῦ ἁγίου Πολυεύκτου.

66^v Καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, || μνήμη τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου προφήτου Ἀγγαίου [...].

25 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τῆς ἐνδόξου βασιλίσσης καὶ θαυματουργοῦ Θεοφανοῦς. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῆς σύναξις ἐν τοῖς Ἀγίοις Ἀποστόλοις τοῖς μεγάλοις, ἐνθα τὸ τίμιον αὐτῆς σῶμα κατάκειται.

2 Ps 27,9.1 4 Eph 2,4-10 5 Ps 33,18 6 Mt 8,23-27
8 Ps 32,1

4 Ἐφεσίους [Ἐβραίους (*perperam*) κεφ. ρκζ' P 5 Ἀλληλ. ἤχ. πλ. α'· Ὁ Θεός, ἀπόσω (ps 59,3) Fa 6 Ματθαῖον] Μάρκον H, Λουκᾶν (*perperam*) Fa || ξθ' ξ' H 10 Τελεῖται usq 11 Ξηρολόφου om P Fa Ox || αὐτοῦ αὐτῶν H 17 ἐν τοῖς χρόνοις add ἡμῶν, ἐπὶ P 22 τοῦ ὄντος usq Πολυεύκτου ἐν τῇ οἰκίᾳ τῶν Προμούντων P 25 Τῇ αὐτῇ usq 27 κατάκειται om P 26 Τελεῖται usq 27 κατάκειται om Fa Ox

<A la Liturgie>, il n'y a pas d'antiphones, mais tout de suite le trisagion et le prokeimenon, mode 2 pl.: ps 27,9; stique: *ibid.* 1. Apôtre: Eph 2,4-10. Alléluia, mode 4; stique: ps 33,18. Evangile: Mt 8,23-27. Koinonicon: ps 32,1.

15. Le s. hiéromartyr Eleuthère [...]. Sa synaxe a lieu à son martyrion, près de la Colline Aride ⁽¹⁾.
Le même jour, la ste hosiomartyre Susanne [...].

16. Le s. martyr Marinus [...].

Le même jour, le s. martyr Bacchus [...], aux temps d'Irène et de Constantin.

Le même jour, les ss. martyrs Prome, Hilarion et leurs compagnons, s. Memnon, archevêque d'Ephèse, s. Modeste, archevêque de Jérusalem, et la Dédicace de Saint-Christophore-Martyr, près de Saint-Polyeucte ⁽²⁾.

Le même jour, le s. prophète Aggée [...].

Le même jour, mémoire de l'impératrice Théophano, la thaumaturge. Sa synaxe a lieu aux Saints-Apôtres, où son précieux corps est déposé.

15 déc. — P Eleuthère. — Susanne. — Fa Ox Eleuthère. — Susanne. — Bacchus le Jeune.

16 déc. — P Marinus. — Bacchus. — Prome etc. — Memnon. — Modeste. Dédicace de Saint-Christophore. — Fa Ox Agée. — Marinus. — Memnon, Modeste. — Dédicace de Saint Christophore. — Théophano.

⁽¹⁾ Xérolophos (Colline Aride) était le nom de la septième colline, JANIN, *Eglises*, 115-16.

⁽²⁾ JANIN, *Eglises*, 554.

Δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι τῇ κυριακῇ πρὸ τῶν ἁγίων πατέρων Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ ἀναγινώσκεται ὁ ἀπόστολος πρὸς Κολασσαεῖς· Ἀδελφοί, ὅταν ὁ Χριστὸς φανερωθῇ, ἡ ζωὴ ἡμῶν, τέλος· καὶ ἐν πᾶσι Χριστός. Τὸ δὲ εὐαγγέλιον τὸ ἐνὸρδινον.

5 Τῷ δὲ σαββάτῳ πρὸ τῆς κυριακῆς τῶν ἁγίων πατέρων, ὁ ἀπόστολος πρὸς Γαλάτας· Ἀδελφοί, προϋδοῦσα ἡ γραφή, τέλος· ζήσεται ἐν ταῖς αὐτοῖς. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον, κεφ. ριη· Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ ὄχλοι πολλοὶ καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς, τέλος· ἔθνη ἐλπιούσιν.

10 Τῇ κυριακῇ πρὸ τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, μνήμη τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, καὶ τῶν ἁγίων τριῶν παίδων Ἀνανία, Ἀζαρία, Μισαήλ, καὶ Δανιήλ τοῦ προφήτου.

9 Col 3,4-11

6 Gal 3,8-12

7 Mt 12,15^b-21

1 κυριακῇ usq [2 Ἰακώβ] κυριακῇ τῶν ἁγ. πατέρων P, add ἡ ἐπιλεγομένη τῶν προπατέρων Fa Ox, *praeterea* τροπ. ἡχ. β'· Ἐν πίστει τοὺς προπάτορας Fa, *praeterea* προκείμ. ἡχ. βαρ.· Καυχῆσονται. Στίχ.· Ἀσάτε (ps 149,5.1) P Fa, add Ἰστέον ὅτι κρούσαντος τοῦ ξύλου κατέρχεται ὁ πατριάρχης νυκτὸς κ. εἰσέρχεται διὰ τῆς πλαγίας εἰς τὸ θυσιαστήριον κ. θυμιᾷ τὴν ἁγίαν τράπεζαν, τὰ ἀντιμίσια, τὸ κυκλῖον, λέγει κ. τὸ σὺνηθες (ms. συνήθει) τροπάρην ἐκεῖσε, κ. ἀποδιδούς εἰς τὴν ἁγίαν τράπεζαν τὸ θυμιᾶτον σφραγίζει μετὰ κηρῶν. Εἰδ' οὕτως κατέρχεται διὰ τῆς σωλείας εἰς τὰς πύλας κ. τιθεῖς τάπητα ὅταν συφθάσῃ ὁ διάκονος, ἵσταται. Λέγοντος τοῦ μέλλοντος ψάλλειν τὴν ὑπακοήν· Εὐλόγησον, δέσποτα, ἐκφωνεῖ ἔσωθεν τῆς πύλης· Εὐλογημένη ἡ βασιλεία· Καὶ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς ὑπακοῆς εἰσέρχεται κ. προσκυνεῖ τὸν πατριάρχην ὁ ψάλλων καὶ λαμβάνει νόμισμα ἐν ἐκ τῆς σακέλλης. Διδόσιν δὲ τούτῳ καὶ προσφορὰς οἱ πρεσβύτεροι, κ. λαμβάνουσι τὰ κατὰ τὴν συνήθειαν νομίσματος ἐν (sic) παρὰ τοῦ πατριάρχου. Καὶ πληρωμένης τῆς περισσῆς ὑπακοῆς, ἐξέρχεται ὁ πατριάρχης καὶ ἵσταται πρὸ τῶν ἁγίων πυλῶν κ. ποιεῖ τὴν εὐχὴν τοῦ πρώτου <ἀντιφώνου> κ. τὴν ἐκφώνησιν, καὶ πληρώσει, σφραγίζει μετὰ κηρῶν, θυμιᾷ καὶ ἀνέρχεται. Τοῦτο γίνεται κ. τῇ κυριακῇ τῇ ἐπερχομένῃ ἀπαρallάκτως τῶν πατέρων. Εἰς τὴν λειτουργίαν δὲ λέγεται προκείμ. ἡχ. δ'· Θανμαστός. Στίχ.· Ἐν ἐκκλησίαις (ps 67,36.27) Ox 4 Χριστός add Ἀλληλ. ἡχ. πλ. α'· Ἀλήθεια (ps 84,12) P, add Ἀλληλ. ἡχ. πλ. δ'· Συναγάγετε (ps 49,5) Fa, add Ἀλληλ. ἡχ. α'· Θεὸς θεῶν. Στίχ. β'· Συναγάγετε (ps 49,5) Ox || τὸ ἐνὸρδινον Lc 10,38<-42; 11,27-28> P, Mt 8,5-13 Fa, τὸ ἐνὸρδινον. Ἔτερον (Mt) 8,5-13 Ox, *praeterea* add Κοινων.· Ἀγαλλιᾶσθε (ps 32,1) P Fa 5 πρὸ τῆς usq πατέρων πρὸ τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως P Fa || ὁ usq 6 ἀπόστολος *praeterea* προκείμ. ἡχ. α'· Ἀλήθεια. Στίχ.· Καὶ γὰρ ὁ Κύριος. (ps 84,12.13) Ox 7 αὐτοῖς αὐτῷ H, add Ἀλληλ. ἡχ. πλ. δ'· Καταβήσεται (ps 71,6) Ox || Mt 15^b-21 Lc 13,19-29 Fa || Ματθαῖον Μάρκον H

Dimanche avant les ss. Pères Abraham, Isaac et Jacob ⁽¹⁾.

<A la Liturgie :> Apôtre: Col 3,4-11. Evangile: le correspondant <au cycle des dimanches>.

Samedi avant le dimanche des ss. Pères ⁽²⁾.

<A la Liturgie :> Apôtre: Gal 3,8-12. Evangile: Mt 12,15^b-21.

Dimanche avant Noël, mémoire des ss. Pères Abraham, Isaac et Jacob et des trois saints jeunes gens Ananie, Azarie, Misaël et du prophète Daniel ⁽³⁾.

Dimanche avant Noël. — P Fa Ox Abraam Isaac, Jacob. — Ananie, Azarie, Misaël, Daniel.

⁽¹⁾ P Fa Ox: « Dimanche des Saints-Pères ». Le cycle de Noël présente dans H une structure plus archaïque que dans les trois autres manuscrits. Le ms H montre le début du développement qui aboutira à l'institution de deux dimanches avant Noël. Ce premier dimanche n'y a pas encore de nom propre, tandis que dans P Fa Ox il se présente déjà comme un dédoublement du dimanche suivant. La lecture évangélique suit dans H le cycle des dimanches; dans les autres mss, elle est propre, mais différente dans P et Fa; Ox signale deux évangiles, l'un propre, l'autre appartenant au cycle des dimanches.

Selon H, le cycle de Noël était donc comparable à celui qui entoure la fête de la Croix (14 sept.) ou l'Épiphanie, c.-à-d. qu'il possédait des offices propres pour le samedi et le dimanche avant la fête et pour le samedi et le dimanche après la fête. A l'époque de la rédaction du ms H on commençait à instituer un second dimanche avant Noël.

Ox donne ces détails sur le début de l'orthros: « Lorsqu'on frappe le bois (le σήμενον), la nuit, le patriarche descend et entre au sanctuaire par la porte latérale; puis il encense la Sainte Table, les antimisia, le cyclion (cf. l'Appendice II), en disant le tropaire habituel; puis, ayant remis l'encens à la Sainte Table, il bénit avec les cierges. Il descend ensuite aux portes en traversant la soléa; le diacre y met un tapis et il s'y tient debout, tandis que celui qui va chanter l'hypacoï (cf. H et P le mardi de la 4e semaine du Carême) dit: *Bénis, maître*. Le patriarche dit alors en dehors de la porte: *Béni soit le Règne*. Après la fin de l'hypacoï, celui qui l'a chantée entre, s'incline devant le patriarche et reçoit une monnaie de la bourse. Les prêtres donnent au chantre des prosphores et chacun, selon la coutume, reçoit du patriarche une pièce de monnaie. Lorsqu'on termine la dernière reprise de l'hypacoï, le patriarche sort et se tient devant les saintes portes; il y récite la prière du premier antiphone avec l'ecphonèse

Εἰς τὸν ν' λέγεται τροπάριον, ἥχος β'· Μεγάλα τὰ τῆς πίστεως κατορθώματα· ἐν τῇ πηγῇ τῆς φλογὸς ὡς ἐπὶ ὕδατος ἀναπαύσεως οἱ ἅγιοι παῖδες ἠγάλλοντο· καὶ ὁ προφήτης Δανιὴλ λεόντων ποιμὴν ὡς προβάτων ἐδείκνυτο. Ταῖς αὐτῶν ἱκεσίαις, Χριστὲ ὁ Θεός, ἐλέησον ἡμᾶς. "Ἄλλο ὅμοιον· 'Εν πίστει τοὺς προπάτορας ἐδικαίωσας, τὴν ἐξ ἐθνῶν δι' αὐτῶν προμνηστευσάμενος ἐκκλησίαν. Καυχῶνται ἐν δόξῃ οἱ ἅγιοι ὅτι ἐκ σπέρματος αὐτῶν ὑπάρχει καρπός, ἡ ἀσπόρως τεκοῦσά σε. Ταῖς αὐτῶν ἱκεσίαις, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐλέησον ἡμᾶς. Προκείμενον, ἥχος δ'· Εὐλογητὸς εἶ, Κύριε ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, ἕως·

67^v 10 εἰς τοὺς αἰῶνας. Στίχος· 'Ὅτι δίκαιος εἶ ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐποίησας ἡμῖν. 'Ὁ ἀπόστολος πρὸς 'Εβραίους· 'Ἀδελφοί, πίστει παρῴκησεν 'Αβραάμ, τέλος· ἵνα μὴ χωρὶς ἡμῶν τελειωθῶσιν. 'Ἀλληλούια, ἥχος δ'· Στίχος· 'Ὁ Θεός, ἐν τοῖς ὡσὶν ἡμῶν, ἕως· ἀνγγειλαν ἡμῖν. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον, κεφ. <α'>· Βίβλος γενέσεως 'Ιησοῦ Χριστοῦ, τέλος· καὶ

15 ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ 'Ιησοῦν. Κοινωνικόν· 'Αγαλλιᾶσθε.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιζ', ἄθλησις τῶν ἁγίων γ' παίδων 'Ανανία, 67^v 'Αζαρία, Μισαήλ, καὶ Δανιὴλ τοῦ προφήτου [...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ Μεγάλῃ 'Εκκλησίᾳ.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων Πατερμουθίου, Κόπρη καὶ 20 'Αλεξάνδρου, μαρτυρησάντων ἐπὶ 'Ιουλιανοῦ τοῦ παραβάτου.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιη', μνήμη τοῦ ὁσίου Φλώρου [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Φωκᾶ καὶ 'Ερμούλου, καὶ τὰ ἐγκαίνια τοῦ σεβασμίου οἴκου τῆς ἁγίας ἀχράντου Δεσποίνης ὑμῶν Θεοτόκου ἐν τοῖς Χαλκοπραπετοῖς.

9 Dan 3,26.27 11 Hebr 11,9-40 12 Ps 43,2 14 Mt 1,1-25
15 Ps 32,1

1 Εἰς τὸν ν' *fraem* 'Εν τῇ ἁγιωτάτῃ Μεγάλῃ 'Εκκλησίᾳ P, *om* Fa Ox || τροπάριον *usq* 8 ἡμᾶς *invertit ordinem tropariorum* P 6 ἐκκλησίαν *add* σου P 7 καρπὸς *add* εὐκλεῆς P 8 Προκείμ. *fraem* 'Ιστέον *usq* ἀνέρχεται (*cf. dominicam praecedentem*), *praeterea* Εἰς τὴν λειτουργίαν γίνεται πρόσκλησις μητροπολίτου καὶ ἐκδικίων Ox 10 ἡμῖν *add* Στίχ. β'· Καὶ πᾶσαι αἱ κλίσεις (Dan 3,27^c) Ox 11 Hebr 11,9-40] Hebr 11,9-10.32-40 Ox 13 ἡμῖν *add* Στίχ. β'· 'Ἐσωσας (ps 43,8) Ox 17 προφήτου *add* τροπ. ἥχ. β'· Μεγάλα. Προκείμ. ἥχ. δ'· Τοῖς ἁγίοις. Στίχ.· Προσωρόμην (ps 15,3.8). Hebr 11,33-40. 'Ἀλληλ. ἥχ. πλ. δ'· 'Ὁ Θεὸς ἐνδοξαζόμενος (ps 88,8). Mt 18,10-20. Κοινων.· 'Αγαλλιᾶσθε (ps 32,1) Fa, *add* τροπ.· Μεγάλα. Προκείμ. ἥχ. δ'· Σὺ ἱερεὺς. Στίχ.· Εἶπεν (ps 109,4^b.1). 1 Cor 14,20-25. 'Ἀλληλ. ἥχ. δ'· Μωυσῆς (ps 98,6). Lc 4,22^b-30. Κοινων.· Εἰς μνημόσυνον (ps 111,6^b) Ox || Τελεῖται *usq* 18 'Εκκλησίᾳ *om* P Fa Ox

<ACOLOUTHIE:> Au ps 50 <de l'orthros>, tropaire, mode 2: Qu'ils sont magnifiques les exploits de la foi! Au foyer du brasier, les trois jeunes gens étaient dans la joie comme auprès d'une eau reposante, et l'on vit le prophète Daniel paître les lions comme des brebis. Par leurs supplications, o Christ Dieu, aie pitié de nous! Un autre du même ton: Par la foi tu as justifié les Ancêtres, épousant d'avance en eux l'Eglise de la gentilité. Ces saints s'enorgueillissent dans la gloire, car de leur lignée est sorti un fruit: celle qui t'a engendré virginale. Par leurs supplications, o Christ Dieu, aie pitié de nous! (1). <A la Liturgie, > prokeimenon, mode 4: Dan 3,26; stique: *ibid.* 27. Apôtre: Hebr 11,9-40. Alléluia, mode 4; stique: ps 43,2. Evangile: Mt 1,1-25. Koinonicon: ps 32,1.

17. Les trois ss. jeunes gens Ananie, Azarie, Misaël et Daniel le prophète [...]. Leur synaxe a lieu à la Grande Eglise.

Le même jour, les ss. Paternuthe, Coprès et Alexandre, martyrisés sous Julien l'Apostat.

18. S. Florus [...].

Le même jour, les ss. martyrs Phocas et Hermyle, et la Dédicace du sanctuaire de la Théotocos aux Chalcoprateia (2).

17 déc. — P Ananie etc. — Paternuthe etc. — Fa Ox Ananie etc. — Dounalé.

18 déc. — P Florus. — Phocas, Hermyle. — Dédicace des Chalcoprateia. — Fa Ox Athénodore. — Sébastien, Tranquillin, Nicostrate, Claude, Castor, Tiburce, Castolus, Marcellin, Marc, Zoé. — Eubiote. — Florus. — Phocas, Hermyle. — Dédicace des Chalcoprateia.

(1) Ce deuxième tropaire est celui du dimanche avant Noël. Le premier est celui de la fête transférée du 17 décembre. Le ms. P les met en ordre inverse.

(2) JANIN, *Eglises*, 246-51.

et à la fin il bénit avec les cierges. Il encense et monte. Le dimanche suivant on fait de même ».

(2) P Fa: « Samedi avant Noël ».

(3) La fête des trois jeunes gens et du prophète Daniel avait lieu le 17 décembre. Le fait qu'elle soit aussi célébrée ce dimanche s'explique par l'habitude de la Grande Eglise de transférer certaines fêtes de saints au dimanche suivant ou au plus proche.

Γίνεται δὲ ἡ ἀκολουθία οὕτως· Ἐσπέρας, εἰς τὴν παραμονήν, κατέρχεται ὁ πατριάρχης καὶ εἰσοδεύει. Καὶ μετὰ τὸ προκείμενον καὶ τὰ τρία ἀντίφωνα τὰ μικρὰ γίνεται εὐχή συναπτή μετὰ τῶν αἰτήσεων, καὶ τὰ ἀναγνώσματα λέγονται τρία. Τὸ α', Βασιλειῶν τρίτον· ||
 68^r 5 Ἔστη Σολομὼν [κατὰ] πρόσωπον τοῦ θυσιαστηρίου Κυρίου, τέλος· καὶ ἰλεως ἔση αὐτῷ. Τὸ β', Παροιμιῶν· Ὁ Θεὸς τῇ σοφίᾳ ἐθεμελίωσε τὴν γῆν, τέλος· ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν. Τὸ γ', Παροιμιῶν· Ἡ σοφία ᾠκοδόμησεν, τέλος· ἔτη ζωῆς. Καὶ λέγουσιν οἱ ψάλται ἐν τῷ ἄμβωνι τροπάριον, ἦχος βαρύς· Χαῖρε, κεχαριτωμένη, Θεοτόκε Παρθένε, 10 λιμὴν καὶ προστασία τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων. Καὶ μετὰ τὸ τροπάριον λέγει ὁ διάκονος· Σοφία, καὶ ἀνέρχεται προανάγνωσις, καὶ γίνεται ἡ παννυχὶς κατὰ τάξιν.

Ὁ δὲ ὄρθρος γίνεται ἐν τῷ ἄμβωνι, καὶ εἰς τὸν ν' λέγεται τροπάριον· Ἀρατε πύλας, οἱ ἄρχοντες. Καὶ ἐξέρχεται ἡ λιτὴ ἀπὸ 15 τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, καὶ ἄρχονται οἱ ψάλται ἐν τῷ ἄμβωνι τὸ προγεγραμμένον τροπάριον εἰς τὴν παραμονήν, τὸ Χαῖρε, κεχαριτωμένη. Καὶ ἔρχεται ἡ λιτὴ διὰ τοῦ Μολυβδουργοῦ τοῦ εἰς τὸ Μίλιον εἰς τὰ Χαλκοπρατεῖα, καὶ εἰσέρχεται εἰς τὸν νάρθηκα. Καὶ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ψαλλομένου τροπαρίου, ἄρχονται οἱ ὀρφανοὶ τὸ Ἀρατε πύλας, 20 καὶ ἀνοίγεται ἡ ἐκκλησία, καὶ ἄρχονται οἱ ψάλται τοῦ δοξάζειν.

Ἀντίφωνα δὲ οὐ γίνονται, ἀλλ' εὐθέως τὸ τρισάγιον καὶ τὸ προκείμενον, ἦχος δ'· Τῷ οἴκῳ σου πρέπει ἁγίασμα, Κύριε, ἕως· ἡμερῶν. Στίχος· Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν, ἕως· περιεζώσατο. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Ἀδελφοὶ ἅγιοι, κλήσεως ἐπουρανίου, τέλος· ὁ δὲ τὰ πάντα 25 κατασκεύασας Θεός. Ἀλληλούια, ἦχος πλ. α'. Στίχος· Οἱ θεμέλιοι αὐτοῦ, ἕως· Ἰακώβ. Εὐαγγέλιον κατὰ [Ματθαῖον], κεφ. ρξζ'· Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Καισαρείας τῆς Φιλίππου, τέλος· καὶ πύλαι ἄδου οὐ κατισχύουσιν (αὐτῆς). Κοινωνικόν· Ποτήριον σωτηρίου.

30 Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιθ', ἁθληταῖς τῶν ἁγίων μαρτύρων Πρόμου, Ἀρεως 68^v καὶ Ἡλίας [...||...].

4 1 Reg 8,22-30 6 Prov 3,19-34 7 ibid. 9,1-11 14 Ps 23,7
 22 Ps 92,5^{b,1ab} 24 Hebr 3,1-4. 25 Ps 86,1.2 26 Mt 16,13-18
 28 Ps 115,4

1 Γίνεται usq 29 σωτηρίου om Fa Ox 5 κατὰ] τὰ H 14 τροπάριον add ἦχ. δ' P || ἐξέρχεται praem περὶ ὧραν γ' P 17 Μολυβδουργοῦ usq Μίλιον] Μολυβουργοῦ εἰς τὴν Μήλην P 19 οἱ ὀρφανοὶ] τὰ ὀρφανὰ P 26 Ματθαῖον] Μάρκον H 28 Κοινων.· Ἀγαλλιᾶσθε (ps 32,1) P

ACOLOUTHIE: Le soir, à la paramonie, le patriarche descend et fait son entrée. Après le prokeimenon et les trois petits antiphones, on dit la prière synaptie avec les demandes et l'on fait trois lectures: 1 Reg 8,22-30; Prov 3,19-34; ibid. 9,1-11. Les psaltes disent sur l'ambon ce tropaire, mode grave: *Réjouis-toi, Mère de Dieu et Vierge, Havre et Avocate de la race humaine!* (1). Après le tropaire, le diacre dit: *Sagesse*, et on commence une lecture. Ensuite on célèbre la pannychis selon l'ordo.

L'orthros se célèbre à l'ambon. Au ps 50, tropaire: *Elevez vos portes, ô princes* (2). Et la procession sort de la Grande Eglise et les psaltes entonnent sur l'ambon le tropaire cité plus haut: *Réjouis-toi, pleine de grâce*. La procession, à travers la Plomberie qui est au Milliaire (3), va aux Chalcoprataia, et elle entre au narthex. Lorsqu'on termine le tropaire qu'on chantait, les orphelins entonnent le <tropaire>: *Elevez vos portes*. On ouvre l'église, et les psaltes disent le *Gloria Patri*.

<A la Liturgie> il n'y a pas d'antiphones, mais tout de suite le trisagion et le prokeimenon, mode 4: ps 92,5^b; stique: ibid. 1^{ab}. Apôtre: Hebr 3,1-4. Alléluia, mode 1 pl.; stique: ps 86,1-2. Evangile: Mt 16,13-18. Koinonicon: ps 115,4.

19. Les ss. martyrs Prome, Arès et Elie [...].

19 déc. — P Prome etc. — Timothée. — Eutyche etc. — Boniface, Hermolaos. — Fa Ox Boniface. — Prome etc. — Timothée, Polyeucte. — Eutyche etc. — Boniface, Hermolaos. — Grigentinus.

(1) Cf. le 1er septembre.

(2) Ce tropaire est propre à l'office de la Dédicace. La mention du ps 50 sert seulement à indiquer le tropaire qui l'accompagne. La procession ne sortait qu'à la fin de l'orthros.

(3) JANIN, *Const. byz.*, 104-105. On n'y mentionne pas la Plomberie (Molybdourgon).

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Τιμοθέου διακόνου καὶ Πολυεύκτου [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μεγαλομαρτύρων Εὐτυχίου καὶ Θεσσαλονίκης καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἀνδρῶν σ' καὶ γυναικῶν ο', καὶ 5 ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Βονιφαντίου καὶ Ἑρμολάου.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κ', ἄθλησις τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Ἰγνατίου ἀρχιεπισκόπου Ἀντιοχείας τῆς Συρίας τοῦ θεοφόρου [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ.

Ἡ δὲ ἀκολουθία γίνεται οὕτως· Λέγεται τροπάριον, ἦχος δ', 69^r 10 εἰς τὸν ν' καὶ εἰς τὴν εἴσοδον· Καὶ τρόπων μέτοχος καὶ θρόνων διάδοχος τῶν ἀποστόλων γενόμενος, τὴν || πρᾶξιν εὔρες, θεόπνευστε, τῆς θεωρίας ἐπίβασιν. Διὰ τοῦτο, τὸν λόγον τῆς ἀληθείας ὀρθοτομῶν καὶ τῇ πίστει ἐνήθλησας μέχρις αἵματος. Πρέσβευε σωθῆναι <τὰς ψυχὰς ἡμῶν>. Προκείμενον, ἦχος βαρύς· Εὐφρανθήσεται δίκαιος. 15 Στίχος· Εἰσάκουσον, ὁ Θεός, φωνῆς μου, ἕως· πρὸς σέ. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ῥωμαίους· Ἀδελφοί, τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Θεὸν πάντα συνεργεῖ, τέλος· τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. Ἀλληλούια, ἦχος δ'. Στίχος· Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει, ἕως· πληθυνθήσεται. Εὐαγγέλιον κατὰ Μάρκον, κεφ. 4^δ· Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς Καπερναοὺμ, τέλος· οὐ μὴ ἀπολέσῃ 20 τὸν μισθὸν αὐτοῦ. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε. Λέγεται δὲ καὶ ἕτερος ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Ἀδελφοί, ἔχοντες ἀρχιερεῖα μέγαν, τέλος· κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ, καὶ ἕτερον ἀλληλούια, ἦχος β'. Στίχος· Ἐξεχύθη ἡ χάρις ἐν χεῖλεσίν σου, ἕως· εἰς τὸν αἰῶνα.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Εὐγενίου καὶ Μακάριου [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Μιχαὴλ τοῦ συγκέλλου τῆς ἁγίας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν πόλεως, τοῦ ὁμολογητοῦ.

14 Ps 63,11.2 16 Rom 8,28-39 17 Ps 91,13 18 Mc 9,33-41
20 Ps 32,1 21 Hebr 4,14-5,6 23 Ps 44,3^{bc}

7 Τελεῖται usq 8 Ἐκκλησίᾳ om P Fa Ox 10 εἰς τὸν ν' usq εἴσοδον om P Fa Ox
14 Προκείμ. ἦχ. βαρ.· Τίμιος. Στίχ.· Τὴν ἀνταποδώσω (ps 115,6.3) Ox 16 Rom 8,28-39 om P Fa 17 Ἀλλήλ. (ps 91,13) om P
20 Κοινων.· Εἰς μνημόσυνον (ps 111,6^a) Fa 22 ἄλληλ. (ps 44,3^{bc}) om Fa Ox

Le même jour, les ss. martyrs Timothée, diacre, et Polyeucte [...].

Les ss. mégalomartyrs Eutiche et Thessalonique, avec deux-cents hommes et soixante-dix femmes, leurs compagnons, et les ss. martyrs Boniface et Hermolaos.

20. Le s. hiéromartyr Ignace le Théophore, archevêque d'Antioche en Syrie [...]. Sa synaxe a lieu à la Grande Eglise.

ACOLOUTHIE: Au ps 50 <de l'orthros> et à l'Entrée <de la Liturgie>, tropaire: *En partageant le genre de vie des apôtres* (1). Prokeimenon, mode grave: ps 63,11; stique: *ibid.* 2. Apôtre: Rom 8,28-39. Alléluia, mode 4; stique: ps 91,13. Evangile: Mc 9,33-41 On dit aussi un autre apôtre: Hebr 4,14-5,6, et un autre alléluia, mode 2; stique: ps 44,3^{bc}.

Le même jour, les ss. martyrs Eugène et Macaire [...].

Le même jour, s. Michel, syncelle de notre sainte ville, confesseur.

20 déc. — P Fa Ignace. — Eugène, Macaire. — Michel. — Ox Ignace. — Eugène, Macaire. — Michel. — Philogonios.

(1) Cf. le 3 septembre.

69^v Μηνὶ τῷ αὐτῷ κα', ἄθλησις τῆς ἁγίας μάρτυρος Ἰουλιανῆς [...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῆς σύναξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ αὐτῆς τῷ ὄντι πλησίον τῆς ἁγίας μάρτυρος Εὐφημίας ἐν τῷ Πετρίῳ.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Θεμιστοκλέους [...].

5 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Εὐβιώτου <καὶ> Πολυεύκτου ἱατροῦ καίσαρέως].

70^r Μηνὶ τῷ αὐτῷ κβ', ἄθλησις τῆς ἁγίας μάρτυρος Ἀναστασίας καὶ τῶν σὺν αὐτῇ ἁγίων γυναικῶν [...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῆς σύναξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ αὐτῆς τῷ ὄντι ἐν τοῖς Δομνίνου Ἐμβόλοις.

10 Ἡ δὲ ἀκολουθία γίνεται οὕτως· Εἰς τὸν ν' λέγεται τροπάριον, ἥχος α'· Τῆς νικηφόρου Ἀναστάσεως φερωνύμως κέκλησαι, μάρτυς Χριστοῦ, τρόπαια γὰρ ἔστησας κατὰ δαιμόνων, βασάνων καρτερία ὄν ἡγάπησας κατέλαβες Νυμφίον. Αὐτὸν ἰκέτενε σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν. Προκείμενον, ἥχος δ'· Θαυμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ.

15 Στίχος· Ἐν ἐκκλησίαις. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ῥωμαίους· Ἀδελφοί, ὅσοι Πνεύματι Θεοῦ ἄγονται, τέλος· τῶν τέκνων <τοῦ Θεοῦ>. Ἀλληλουία, ἥχος α'. Στίχος· Σωτηρία τῶν δικαίων παρὰ Κυρίου. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον, κεφ. ρνζ'. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Τύρου καὶ Σιδῶνος, τέλος· ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης. Κοινωνικόν·
20 Ἀγαλλιᾶσθε.

70^v Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τοῦ ἁγίου Καπίτωνος ἐπισκόπου Χερσῶνος [...||...].

71^r Μηνὶ τῷ αὐτῷ κγ', ἄθλησις τῶν ἁγίων ι' μαρτύρων τῶν ἐν Κρήτῃ [...||...].

25 Ἡ δὲ ἀκολουθία αὐτῶν γίνεται κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τῶν ἁγίων τεσσαράκοντα, μηνὶ μαρτίῳ θ'. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ τοῦ ἁγίου Στεφάνου πλησίον τῶν Πλακιδίας.

14 Ps 67,36-27 15 Rom 8,14-21 17 Ps 36,39 18 Mt 15,21-28
20 Ps 32,1

1 Ἰουλιανῆς add τροπ. ἥχ. δ'· Ἡ ἀμνάς σου. Προκείμ. ἥχ. δ'· Θαυμαστός. Στίχ.· Ἐν ἐκκλησίαις (ps 67,36-27). Gal 3,23-29. Ἀλλήλ. ἥχ. α'· Ὑπομένων (ps 39,2). Mc 5,24^b-34^a. Κοινων.· Ἀγαλλιᾶσθε (ps 32,1) Ox 2 Τελεῖται usq 3 Πετρίῳ om P Fa Ox 6 Πολυεύκτου, ἱατροῦ καὶ Σαρέως H 8 Τελεῖται usq 9 Ἐμβόλοις om P Fa Ox 10 Εἰς τὸν ν' om Ox, usq 14 ἡμῶν om P 11 φερώνυμος Fa Ox 18 Ματθαῖον] Μάρκον H Ox || Mt 15,21-28] Mc 14,3-9 Fa 26 Τελεῖται usq 27 Πλακιδίας om P Fa Ox

21. La ste martyre Julienne [...]. Sa synaxe a lieu à son martyrium, près de Sainte-Euphémie dans le Pétrion (1).

Le même jour, le s. martyr Thémistocle [...].

Le même jour, les ss. martyrs Eubiote <et> Polyeucte, médecin de Césarée (2).

22. La ste martyre Anastasie et ses compagnes [...]. Sa synaxe a lieu à son martyrium, dans les portiques de Domnin (3).

ACOLOUTHIE: Au ps 50 <de l'orthros>, tropaire, mode 1: *Tu es justement appelée du nom de la Résurrection victorieuse, martyre du Christ, car tu as remporté des victoires contre les démons <et>, par la constance dans les tourments, tu as obtenu l'Époux que tu aimais. Supplie-le pour le salut de nos âmes!* <A la Liturgie,> prokeimenon, mode 4: ps 67,36; stique: *ibid.* 27. Apôtre: Rom 8,14-21. Alléluia, mode 1; stique: ps 36,39. Évangile: Mt 15,21-28. Koinonicon: ps 32,1.

Le même jour, s. Capiton, évêque de Cherson [...].

23. Les ss. dix martyrs de Crète [...].

ACOLOUTHIE: comme celle des Quarante-Martyrs, le 9 mars. Leur synaxe a lieu à Saint-Étienne-Martyr, près du quartier de Placidie (4).

21 déc. — P Julienne. — Thémistocle. — Eubiote, Polyeucte. — Fa Julienne. — Thémistocle. — Philogonios. — Ox Julienne. — Thémistocle.

22 déc. — P Anastasie et comp. — Capiton. — Chrysogone, Théodoté et trois enfants, Agapè, Irène, Chionie. — Fa Ox Anastasie.

23 déc. — P Martyrs de Crète. — Dédicace de la Grande Eglise. — Fa Ox Martyrs de Crète. — Chrysogone, Théodoté et trois enfants, Agapè, Irène, Chionie. — Dédicace de la Grande Eglise.

(1) JANIN, *Eglises*, 268.

(2) Cf. l'apparat critique.

(3) JANIN, *Eglises*, 26-29.

(4) JANIN, *Eglises*, 492-93.

Μηγνὶ τῷ αὐτῷ κδ', ἄθλησις τῆς ἀγίας μάρτυρος Εὐγενίας [...].
Καὶ ἄθλησις τῶν ἀγίων μαρτύρων Ἀχαϊκοῦ καὶ Σχίνωνος.

- Χρὴ δὲ εἰδέναι ὅτι ἀπὸ τῆς εἰκοστῆς δευτέρας τοῦ παρόντος
μηνὸς ψάλλονται πεντηκοστοί, εἰς τὴν Ἀγίαν Σοφίαν, τῆς Χριστοῦ
5 Γεννήσεως, ἥχος πλ. δ'· Τὴν ἀπαρχὴν τῶν ἐθνῶν ὁ οὐρανὸς σοὶ προσε-
κόμιζε, τῷ κειμένῳ νηπίῳ ἐν φάτνῃ, δι' ἀστέρος τοὺς Μάγους καλέσας·
οὗς καὶ κατέπληττεν οὐ σκήπτρα καὶ θρόνοι ἀλλ' ἐσχάτῃ πτωχεΐᾳ. Τί
γὰρ εὐτελέστερον σπηλαίου; τί δὲ ταπεινότερον σπαργάνων, ἐν οἷς
διέλαμψεν ὁ τῆς θεότητος πλοῦτός σου. Κύριε, δόξα σοι.
- 10 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἀπέρχεται ὁ πατριάρχης καὶ εἰσέρχεται διὰ τῆς
71^v πλαγίας εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον, καὶ || γίνεται εὐχὴ τρισαγίου· καὶ
ἄρχονται ἐν τῷ ἁμβωνί οἱ ψάλλται τροπάριον, ἥχος μέσος δ'· Ἡ πόλις
σου, [Θεοτόκε], ἡ ἐν σοὶ βασιλεύουσα, μεγάλων λυτρωθεῖσα διὰ σοῦ
περιστάσεων, σὲ καὶ πρὸς ὕμνον εὐχαριστίας προβάλλεται τὴν ἁγίαν
15 σου φωνήν, φθεγγομένη καὶ λέγουσα· Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύ-
ριον, ὅτι ἐποίησέ μοι μεγαλεῖα ὁ Δυνατός, ὁ μόνος Πολυέλεος.
- Καὶ ἡνίκα ἐξέλθῃ ἡ λιτὴ, εὐθέως ἀσφαλίζεται ἡ ἐκκλησία·
καὶ ἀνέρχεται ἡ λιτὴ ἐν τῷ Φόρῳ, καὶ δοξάζουσιν οἱ ψάλλται τὸ αὐτὸ
τροπάριον, ἥχος μέσος δ'· <Ἡ πόλις σου, Θεοτόκε, καὶ λέγει ὁ διά-
20 κονος τὴν μεγάλην ἐκτενὴν, καὶ πάλιν ἄρχονται τροπάριον, ἥχος πλ. δ'·>
Τὴν πόλιν ἡμῶν, Κύριε, ὡς τῆς οἰκουμένης ὀφθαλμόν, ἐκ πάσης σου
δικαίας ἀπειλῆς ἐλευθέρωσον, καὶ τοῖς σκήπτροις τῆς βασιλείας αὐτὴν
διαπαντὸς κατακόσμησον, βαρβάρων ἀποστροφὴν καὶ τῶν κινδύνων
ἀπαλλαγὴν διὰ τῆς Θεοτόκου δωροῦμενος.
- 25 Καὶ ὅτε φθάσῃ ἡ λιτὴ εἰς τὸν νάρθηκα, πλησίον τῶν μεγάλων
πυλῶν, μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ τροπαρίου, εὐλογεῖ ὁ πατριάρχης
καὶ ἄρχονται οἱ ὀρφανοὶ τὸ Ἀρατε πύλας. Τοὺς δὲ πυλώνας ἀνοίγουσιν

27 Ps 23,7

1 Εὐγενίας add in margine Ζήτει τὴν διήγεσιν πλατυτέραν λαγουαρίῳ γ' (refertur ad notitiam hagiographicam sanctae Eugeniae) 3 Χρὴ usq 5
Γεννήσεως] Δεῖ δὲ εἰδέναι ὡς πρὸ δύο ἡμερῶν τῶν Χριστουγέννων ψάλλεται τροπ.
ἥχ. πλ. δ'· Τὴν ἀπαρχὴν, εἰς δὲ τὴν παραμονὴν τὸ Αὐλῶν ποιμενικῶν Ox (22
dec), usq 9 δόξα σοι om P, usq p. 146,9 τάξιν om Fa 10 Τῇ αὐτῇ usq
p. 146,9 τάξιν om Ox || ἡμέρα add περὶ ὥραν γ' P 12 μέσος om P 13 Θεο-
τόκε] Κύριε H 14 σὲ καὶ πρὸς] σοὶ P 15 φωνήν] ψόδῃν P || κ. λέγουσα
om P 16 δ²] καὶ P 17 λιτὴ add ἐκ τῆς ἐκκλησίας P 19 ἥχ. μέσος
δ' add κ. ὁ διάκονος τὸ μέγα Κύριε, ἐλέησον κ. πάλιν ἄρχεται τροπ. ἥχ. πλ. δ' P
27 οἱ ὀρφανοὶ] τὰ ὀρφανὰ P || Τοὺς δὲ usq p. 146,1 ψάλλται om P

24. La ste martyre Eugénie [...].
Les ss. martyrs Achaïque et Schion.

<Offices préparatoires à Noël>

A Sainte-Sophie, depuis le 22 de ce mois, on chante au ps 50
<de l'orthros> des tropaires de la Nativité du Seigneur ⁽¹⁾.
<Tropaire,> mode 4 pl.: *Le ciel t'amenait les prémices de la gentilité,*
à toi l'enfant couché dans une mangeoire, en appelant les Mages par
une étoile. Il sont restés émerveillés, non par le sceptre ou le trône,
mais par l'extrême pauvreté. Qu'y a-t-il, en effet, de plus vil qu'une
grotte? Quoi de plus humble que des langes, dans lesquelles ont resplendi
les richesses de ta divinité? Gloire à toi, Seigneur!

Le même jour ⁽²⁾, le patriarche va <à la Grande Eglise> et
entre au sanctuaire par la porte latérale. On récite la prière du
trisagion et les psaltes entonnent sur l'ambon le tropaire, mode 4
moyen: *Ta ville, ô Théotocos, qui te doit sa souveraineté et que tu*
as sauvée de grands dangers, t'offre en hymne d'action de grâces ton
saint cantique, en s'écriant: Mon âme exalte le Seigneur, car le Puis-
sant a fait pour moi des merveilles, Lui, le seul riche en miséricorde!

Lorsque la procession sort, on ferme l'église. La pro-
cession monte au Forum, et les psaltes chantent le *Gloria Patri*
du même tropaire, mode 4 moyen, <le diacre dit la grande ecténie
et l'on commence alors ce tropaire, mode 4 pl.:> ⁽³⁾ *Délivre, Seigneur,*
notre ville, Oeil du monde, de toutes tes justes menaces, conserve-lui
toujours l'ornement du sceptre impérial, en <lui> accordant, par la
Théotocos, le recul des barbares et la délivrance des dangers.

Lorsque la procession arrive au narthex, près des grandes
portes, et que le tropaire est terminé, le patriarche bénit et les
orphelins entonnent le *Elevez vos portes*. Les psaltes ouvrent les

24 déc. — P Eugénie. — Achaïque. — Fa Ox Eugénie et comp. —
Achaïque, Schion.

⁽¹⁾ Il y a un tropaire pour le 22 déc. et un autre pour le 24, car le
23 on chantera le tropaire de la Dédicace.

⁽²⁾ Le 22 au soir, après vêpres, puisque après la Liturgie on célèbre
la pannychis. La procession (litie des vêpres), en l'honneur de la Théo-
tocos, prie pour la sécurité de la ville. La Liturgie se réfère à la Dédicace
de la Grande Eglise. La Liturgie a lieu le soir, peut-être parce que les
jours qui précèdent Noël étaient des jours de jeûne.

⁽³⁾ Le scribe de H a sauté d'un tropaire à l'autre. Nous rétablissons
le texte d'après P.

οὐ ψάλλται, καὶ μετὰ τὴν εἴσοδον, εὐθέως τὸ τρισάγιον, καὶ τὸ προ-
 κείμενον, ἤχος γ'. Μέγας ὁ Κύριος ἡμῶν, ἕως· ἀριθμός. Στίχος·
 Αἰνεῖτε τὸν Κύριον, ἕως· ἡδυνθείη ἡ αἰνεσις. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραί-
 οὺς· Ἀδελφοί, τοιοῦτος ἡμῖν ἐπρεπεν ἀρχιερεύς, τέλος· ἡς ἐπηξεν ὁ
 5 Κύριος καὶ οὐκ ἄνθρωπος. Ἀλληλούια, ἤχος α'. Στίχος· Μνήσθητι τῆς
 συναγωγῆς σου, ἕως· κληρονομίας σου. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην, κεφ.
 4β'· Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐγένετο τὰ ἐγκαίνια, τέλος· ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ
 ἐν ἑσμεν. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε. Ἀντὶ δὲ τοῦ Ἐν εἰρήνῃ προέλθετε,
 λέγει ὁ διάκονος· Σοφία, καὶ γίνεται ἡ παννυχὶς κατὰ τάξιν.

10 Καὶ τῇ ἐπαύριον, ἡγουν τῇ κγ', τὰ ἐγκαίνια τῆς ἀγιωτάτης Με-
 γάλης Ἐκκλησίας.

Δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι ἐὰν συμβῇ σαββάτῳ ἢ κυριακῇ φθάσαι τὴν παραμονὴν τῶν
 ἐγκαίνιων, λέγεται εἰς τὸ λυχνικὸν τὸ Κλῖνον, Κύριε, τὸ τελευταῖον καὶ τὸ Κύριε,
 ἐκέκραξα, καὶ μετὰ τὴν εἴσοδον τοῦ πατριάρχου καὶ τὸ προκείμενον καὶ τὰ ἀντίφωνα
 72* 15 τὰ μικρά, || γίνεται εὐχὴ συναπτὴ μετὰ τῶν αἰτήσεων, καὶ ἀναγνώσματα γ'· τὸ α',
 Βασιλειῶν γ'· τὸ β', Παροιμιῶν· τὸ γ', Παροιμιῶν (ταῦτα δὲ προεγράφη εἰς τὴν
 ιη' τοῦ παρόντος μηνός). Καὶ λέγουσιν οἱ ψάλλται τροπάριον, ἤχος δ'· Ἀρατε πύλας,
 οἱ ἄρχοντες, ὑμῶν, καὶ ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιοι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ βασιλεὺς τῆς
 δόξης. Καὶ μετὰ τὸ τροπάριον λέγει ὁ διάκονος· Σοφία, καὶ γίνεται ἡ παννυχὶς.

20 Ὁ δὲ ὀρθρος τελεῖται ἐν τῷ ἄμβωνι, καὶ εἰς τὸν ν' λέγεται
 τροπάριον· Ἀρατε πύλας. Προκείμενον, ἤχος δ'· Τῷ οἴκῳ σου πρέπει
 ἀγίασμα, Κύριε. Στίχος· Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν, ἕως· καὶ περιεζώσατο.
 Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Ἀδελφοί ἅγιοι, κλήσεως ἐπουρανίου
 μέτοχοι, τέλος· ὁ δὲ τὰ πάντα κατασκευάσας Θεός. Ἀλληλούια, ἤχος
 25 πλ. δ'. Στίχος· Σοὶ πρέπει ὕμνος, ὁ Θεός, ἐν Σιών, ἕως· ἐν Ἱερουσαλὴμ.
 Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον, κεφ. ξς'· Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἦλθεν ὁ
 Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Καισαρείας τῆς Φιλίππου, τέλος· καὶ πύλαι ἄδου
 οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. Κοινωνικόν· Αἰνεῖτε.

2 Ps 146,5.1 3 Hebr 7,26-8,2 5 Ps 73,2 6 Io 10,22-30
 8 Ps 32,1 13 Ps 85 || Ps 140 16 1 Reg 8,22-30 || Prov 3,19-34 ||
 ibid. 9,1-11 17 Ps 23,7 21 Ps 23,7 || Ps 92,5^b.1^{ab} 23 Hebr 3,1-4
 25 Ps 64,2 26 Mt 16,13-18 28 Ps 148,1.

1 τὸ τρισάγιον] εὐχὴ τοῦ τρισαγίου P 11 Ἐκκλησίας add Ζῆτει τὴν
 ἀκολουθ. ὁκτωβρίῳ ζ' Fa || in ms inseritur hic troparion Αἰδῶν ποιμενικῶν,
 quod censuimus pertinere ad orthron diei 24, nam dies 23 proprium tro-
 parion habet 12 Δεῖ δὲ usq 19 παννυχὶς om Fa Ox 17 μηνός add εἰς
 τὰ ἐγκαίνια τῶν Χαλκοπρατειῶν. Ἐξαποστειλάριον προεόρτιον τοῦ Χριστοῦ Γεν-
 νήσεως (πρὸς τό· Ὁ οὐρανὸν τοῖς ἄστροις)· Βηθλεὲμ εὐτερίζου P || Καὶ λέγουσιν
 usq 19 παννυχὶς om P 20 Ὁ δὲ usq 28 Αἰνεῖτε om P Fa Ox

battants et, après l'entrée, <pour commencer la Liturgie,
 on chante> tout de suite le trisagion et le prokeimenon, mode
 3: ps 146,5; stique: *ibid.* 1. Apôtre: *Hebr* 7,26-8,2. Alléluia, mo-
 de 1; stique: ps 73,2. Évangile: *Io* 10,22-30. Koinonicon: ps 32,1.
 Au lieu de: *Allez en paix*, le diacre dit: *Sagesse*, et l'on célèbre
 la p a n n y c h i s selon l'ordo.

Le lendemain, c.-à-d. le 23, on célèbre la Dédicace de la
 Grande Eglise (¹).

N.B. — Si la paramonie de la Dédicace tombe un samedi ou un di-
 manche (²), on dit au lucernaire le *Incline, Seigneur* (ps 85), le dernier
 antiphone et le *Seigneur, j'ai crié* (ps 140), et, après l'entrée du patriarche,
 le prokeimenon et les petits antiphones, on dit la prière synaptie avec les
 demandes et l'on fait trois lectures, celles qui ont été rapportées le 18 de
 ce mois (*1 Reg* 8,22-30; *Prov* 3,19-34; *ibid.* 9,1-11) (³). Et les psaltes disent
 le tropaire, mode 4: *Elevez vos portes, ô princes; élevez vos frontons, portes*
antiques, et le Roi de gloire fera son entrée. Après le tropaire, le diacre dit:
Sagesse, et l'on célèbre la p a n n y c h i s.

L'orthros se célèbre à l'ambon. Au ps 50, tropaire: *Elevez*
vos portes (⁴). <A la Liturgie,> prokeimenon, mode 4: ps
 92,5^b; stique: *ibid.* 1^{ab}. Apôtre: *Hebr* 3,1-4. Alléluia, mode 4 pl.;
 stique: ps 64,2. Évangile: *Mt* 16,13-18. Koinonicon: ps 148,1.

(¹) A cet endroit, le scribe a écrit le tropaire du ps 50 pour l'orthros
 du 24 décembre. Nous l'avons transféré à sa place.

(²) C'est-à-dire, qu'ayant célébré la Liturgie le matin, on l'omet le
 soir; on célèbre donc les vêpres comme d'habitude. Le N. B. du texte
 serait mieux à sa place plus haut, après la description de la Liturgie.

(³) P indique à cet endroit le chant de l'exapostilaire de l'avant-fête
 (cf. l'apparat critique). C'est une influence de l'orthros hagiopolite. H
 donne un office plus purement constantinopolitain.

(⁴) Tropaire de la Dédicace, non pas de Noël.

⟨Τῇ καθ'⟩, λέγεται εἰς τὸν ν' τροπάριον, ἤχος πλ. δ'. Αὐλῶν ποιμενικῶν καταπαύων ἄσμα, στρατὸς ἀγγελικὸς ἐπεφάνη λέγων· Παύσασθε ἀγραυλοῦντες, οἱ τῶν θρεμμάτων ἡγεμονεύοντες· κοράξαι ἀνυμνοῦντες, ὅτι ἐτέχθη Χριστὸς ὁ Κύριος, ὁ εὐδοκήσας σῶσαι ὡς Θεὸς 5 τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων.

Τῇ ἐσπέρᾳ, εἰς τὴν παραμονὴν τῶν Γενεθλίων τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἣν ἐορτάζει ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία καὶ πᾶσαι αἱ κατὰ τόπον ἁγίαὶ ἐκκλησίαι, τὴν παννυχίδα ἀπὸ ἐσπέρας τελοῦσαι, λέγεται εἰς τὸ λυχνικὸν τὸ Κλῖνον, Κύριε, τὸ τελευταῖον καὶ 10 τὸ Κύριε, ἐκέκραξα, εἰς ὃ λέγεται τροπάριον, ἤχος β'. Θεὸν ἐκ σοῦ σαρκωθέντα ἔγνωμεν. Καὶ μετὰ τὸ εἰσοδεῦσαι τὸν πατριάρχην, λέγεται τὸ προκείμενον καὶ τὰ γ' ἀντίφωνα τὰ μικρά, καὶ γίνεται εὐχὴ συναπτὴ μετὰ τῶν αἰτήσεων.

Καὶ εὐθέως τὰ ἀναγνώσματα. Τὸ πρῶτον, Γενέσεως· Ἐν ἀρχῇ 15 ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανόν, τέλος· καὶ ἐγένετο πρωί, ἡμέρα γ'. Τὸ β', Ἀριθμῶν· Ἐγένετο Πνεῦμα Θεοῦ ἐπὶ Βαλαάμ, τέλος· καὶ Ἰσραὴλ ἐποίησεν ἰσχύον. Το γ', Μιχαίου· Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, λέγει Κύριος, συνάξω τὴν συντετριμμένην, τέλος· ἕως ἁκρῶν τῆς γῆς.

9 Ps 85 10 Ps 140 14 Gen 1,1-13 16 Num 24,2b-18
17 Mich 4,6-5,3

1 λέγεται usq 5 ἀνθρώπων om P Fa Ox 7 ἣν ἐορτάζει usq 9 τελοῦσαι om P Fa Ox 9 λέγεται usq 11 ἔγνωμεν] Εἰς τὸ λυχνικὸν ἀρχόμεθα τὸ Κύριε, ἐκέκραξα, πλ. β', καὶ λέγομεν ὑπακοὴν μετὰ τῶν στίχων οὕτως· Θεὸν ἐκ σοῦ σαρκωθέντα Fa || τὸ τελευταῖον om Ox 10 εἰς δ] καὶ P, usq 11 ἔγνωμεν] καὶ οὕτως κατέρχεται ὁ πάπας εἰς τὴν εἴσοδον, οὔτε οἱ διάκονοι ποιοῦσι τὴν κατὰ συνήθην ἀνάστασιν οὔτε οἱ πρεσβύτεροι εἰσέρχονται διὰ τῆς πλαγίας εἰς τὸ θυσιαστήριον, ὡς καθ' ἐκάστην εἰς τὸ πρῶτον, ἀλλ' ἴσταντο κάτω ἐκδεχόμενοι τὴν εἴσοδον. Εἰσοδικὸν δὲ λέγεται· Θεὸν ἐκ σοῦ. Ἡ δὲ εἴσοδος γίνεται μετὰ μανουαλίων καὶ θυμιάματος καὶ εὐαγγελίου, καὶ οὔσης νηστείας καὶ μὴ Ox || ἤχ. πλ. β' P 11 ἔγνωμεν add Θεοτόκε, πρέσβευε αὐτόν, ἰκέτευε σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν P || καὶ μετὰ usq πατριάρχην] καὶ εἰς τὸ Φῶς Ἰλαρόν, εἴσοδος, καὶ γίνεται ἡ κάτω καθέδρα Fa || λέγεται usq 12 μικρά] καὶ μετὰ τὸ προκείμ. καὶ τὸ Κύριε, ἐλέησον, γίνεται εὐχὴ ἀντιφώνου καὶ γίνονται τὰ γ' ἀντίφωνα τὰ μικρά ἐν τῷ ἁμβωνί, καὶ λέγεται εἰς τὸ Δόξα τοῦ β' ἀντιφώνου τροπ. ἤχ. πλ. β'. Τὴν ὑπερένδοξον P 12 προκείμενον add ἤχ. πλ. β'. Ὁ Κύριος. Στίχ. Ἐνεδύσατο (ps 92,1a.1b) P Fa, *praeterea* καὶ οἱ διάκονοι στέκουσιν ἐν τῇ σωλέᾳ ἕως ἄρξονται τὰ ἀντίφωνα τῆς λειτουργίας P || τὰ γ' usq 13 αἰτήσεων om Fa 13 αἰτήσεων add καὶ διδοταί Σοφία καὶ γίνεται καθέδρα P, add ἡγουν τῆς ἀπολύσεως καὶ κάθεται κάτω Ox 14 ἀναγνώσματα add ζ' P

⟨24.⟩ Au ps 50 <de l'orthros>, tropaire, mode 4 pl.: *Interrompant le jeu de flûte des bergers, une armée angélique apparut en disant: Quittez vos veillées champêtres, conducteurs de troupeaux, criez <de joie> et chantez, car le Christ Seigneur est né, le Dieu qui a bien voulu sauver la race humaine.*

Le soir, à la *paramonie* de la Nativité de Notre-Seigneur Jésus-Christ, que fêtent la Grande Eglise et toutes les Eglises en tout lieu, en célébrant la pannychis depuis le soir, on dit au lucernaire le *Incline, Seigneur* (ps 85), le dernier antiphone et le *Seigneur, j'ai crié* (ps 140), avec lequel on dit ce tropaire, mode 2: *Nous avons connu Dieu incarné de toi* (1). Et après l'entrée du patriarche, on dit le prokeimenon, les trois petits antiphones et la prière synaptie avec les demandes.

Ensuite, les lectures: 1e lecture: Gen 1,1-13; 2e lecture: Num 24,2b-18; 3e lecture: Mich 4,6-5,3.

(1) C'est le refrain des vendredis pour le ps 140, cf. O. STRUNK, *Bizantine Office at Hagia Sophia*, dans *Dumbarton Oaks Papers* 9-10 (1955-56), p. 201. Dans l'office actuel, ce theotokion se trouve à des endroits très différents, cf. p. ex. *Menaeum* II, Rome 1889, pp. 26, 371, 449.

Εἶτα λέγουσιν οἱ ψάλται ἐν τῷ ἄμβωνι τὸ τροπάριον, ἥχος πλ. β'·
 Λαθὼν ἐτέχθης ὑπὸ τὸ σπήλαιον, ἀλλ' οὐρανὸς σε πᾶσιν ἐκήρυττεν,
 ὥσπερ στόμα τὸν ἀστέρα προβαλλόμενος, Σωτὴρ, καὶ Μάγους σοι προ-
 σήνεγκεν ἐν πίστει προσκυνούντας σοι· μεθ' ὧν ἐλέησον ἡμᾶς. Καὶ
 5 γίνονται στιχολογίαι γ', ψαλμὸς πς', στίχος α'· Οἱ θεμέλιοι αὐτοῦ ἐν
 τοῖς ὄρεσι τοῖς ἁγίοις, ἕως· τοῖς γινώσκουσί με· μεθ' ὧν ἐλέησον ἡμᾶς.
 Στίχος β'· Καὶ ἰδοὺ ἀλλόφυλοι || καὶ Τύρος, ἕως· Ὑψιστος· μεθ' ὧν
 ἐλέησον ἡμᾶς. Στίχος γ'· Κύριος διηγῆσεται ἐν γραφῇ λαῶν, μέχρι
 τέλους· μεθ' ὧν ἐλέησον ἡμᾶς. Δόξα καὶ μίαν περισσὴν.

10 Ἀνάγνωσμα δ', Ἡσαΐου· Τάδε λέγει Κύριος· ἐξελεύσεται ῥάβδος
 ἐκ τῆς ῥίζης Ἰεσσαί, τέλος· ἔσται ἡ ἀνάπαυσις αὐτοῦ τιμὴ· Ἀνάγνωσμα
 ε', προφητείας Ἰερεμίου· Οὗτος ὁ Θεὸς ἡμῶν, οὐ λογισθῆσεται ἕτερος,
 τέλος· ὅτι τὰ ἄρεσά τῷ Θεῷ ἡμῶν γνωστά ἐστιν. Ἀνάγνωσμα ζ',
 προφητείας Δανιήλ· Εἶπεν Δανιήλ τῷ Ναβουχοδονόσορ, τέλος· καὶ
 15 πιστὴ ἡ σύγκρισις αὐτοῦ.

Καὶ λέγουσιν οἱ ψάλται τροπάριον, ἥχος πλ. β'· Ἀνέτειλας, Χριστέ,
 ἐκ Παρθένου, νοητὴ ἤλιε τῆς δικαιοσύνης, καὶ ἀστὴρ σε ὑπέδειξεν ἐν
 σπηλαίῳ χωρούμενον τὸν ἀχώρητον, Μάγους ὁδηγήσας εἰς προσκύνησίν
 σου· μεθ' ὧν σε μεγαλύνομεν. Ζωοδότα, δόξα σοι. Καὶ γίνονται στιχο-
 20 λογίαι γ'· τὸ α', ψαλμὸς 4β', στίχος α'· Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν, ἕως·
 ἀπὸ τοῦ αἰῶνος, σὺ εἶ· Μάγους ὁδηγήσας εἰς προσκύνησιν. Στίχος β'·
 Ἐπῆραν οἱ ποταμοί, Κύριε, ἕως· ὑδάτων πολλῶν· Μάγους ὁδηγήσας
 εἰς προσκύνησιν. Στίχος γ'· Θαυμαστοὶ οἱ μετεωρισμοὶ τῆς θαλάσσης,
 ἕως τοῦ τέλους· Μάγους ὁδηγήσας. Δόξα καὶ μίαν περισσὴν.

25 Ἀνάγνωσμα ζ', προφητείας Ἡσαΐου· Παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν, τέ-
 λος· ὁ ζῆλος Κυρίου Σαβαὼθ ποιήσει ταῦτα.

Καὶ μετὰ τοῦτο, ἀνισταμένων τῶν ἱερέων, γίνεται εὐχὴ ὑπὸ τοῦ
 διακόνου, καὶ λέγονται ἀντίφωνα γ' τῆς λειτουργίας. Τὸ α', ψαλ-

5 Ps 86,1-4^a.4^b-5.6-7 10 Is 11,1-10 12 Bar 3,36-4,4
 14 Dan 2,31-45 20 Ps 92,1-2.3-4^a.4^b-5 25 Is 9,5-6

1 Εἶτα usq ἄμβωνι] Οἱ ψάλται ἀνέρχονται ἐν τῷ ἄμβωνι, καὶ λέγει ὁ διά-
 κονος· Σοφία. Οἱ δὲ ψάλται εὐθέως ἄρχονται τροπάριον. Πρόσχωμεν δὲ οὐ λέγεται
 OX || ἐν τῷ ἄμβωνι om Fa || τὸ om P 4 Καὶ usq 5 πς'] τοῦτο δὲ λέγεται,
 καὶ γ' στίχοι πς' ψαλμοῦ, κατὰ στίχον δεχομένου τοῦ λαοῦ τὸ Μεθ' ὧν ἐλέησον
 ἡμᾶς P 9 καὶ μίαν περισσὴν] καὶ νῦν, καὶ λέγεται· Λαθὼν ἐτέχθης Fa
 24 κ. μίαν περισσὴν] κ. ἡ περισσὴ P, καὶ νῦν· Ἀνέτειλας Fa, κ. περισσὴν OX
 27 ἀνισταμένων τῶν ἱερέων om P || γίνεται usq 28 διακόνου] γίνεται συναπτὴ
 P, λέγει ὁ διάκονος· Εὐλόγησον, δέσποτα. Ὁ ἱερεὺς· Εὐλογημένη ἡ βασιλεία.
 Ὁ διάκονος τὴν συναπτὴν Fa, γίνεται εὐχὴ ὑπὸ τοῦ διακόνου· Ἐν εἰρήνῃ τοῦ
 Κυρίου δεηθῶμεν OX 28 τῆς λειτουργίας] ἐν τῷ ἄμβωνι P

Puis, les psaltes disent sur l'ambon le tropaire, mode 2 pl.:
Tu es né dans le secret d'une grotte, mais le ciel, embouchant une
étoile pour le publier, t'annonçait à tous, Sauveur, et il t'amena les
Mages qui t'adorèrent avec foi: avec eux, aie pitié de nous! Et l'on
 fait trois stichologies (1): ps 86,1-4^a, avec eux, aie pitié de nous;
 ibid. 4^b-5, avec eux, aie pitié de nous; ibid. 6-7, avec eux, aie pitié
 de nous. Gloria Patri et une fois encore le tropaire.

4e lecture: Is 11,1-10. 5e lecture: Bar, 3,36-4,4; 6e lecture:
 Dan 2,31-45.

Et les psaltes disent le tropaire, mode 2 pl.: *De la Vierge tu*
t'es levé, Christ, Soleil spirituel de justice, et l'étoile t'a révélé, toi
l'Infini, blotti dans une grotte, quand elle guidait les Mages pour
t'adorer. Avec eux nous t'exaltons. Donateur de la vie, gloire à toi!
 Et l'on fait trois stichologies: ps 92,1-2, quand elle guidait les Mages
 etc.; ibid. 3-4^a, quand elle guidait les Mages etc.; ibid. 4^b-5, quand
 elle guidait les Mages etc. Gloria Patri et une fois encore le tropaire.

7e lecture: Is 9,5-6.

Ensuite, les prêtres se lèvent, le diacre dit une prière <synap-
 tie> (2) et l'on chante les trois antiphones de la Liturgie.

(1) Stichologie signifie ici le chant de quelques versets d'un psaume.
 Chaque stichologie est suivie de la phrase finale du tropaire. Après le
 Gloria Patri, on répète le tropaire en entier (cf. apparat critique, ms Fa).
 C'est encore la pratique actuelle. Selon P, c'est le peuple qui répond:
 avec eux, aie pitié de nous, à chaque stichologie.

(2) H dit seulement « prière »; P, seulement, « synaptie ».

μὸς α', ἐν ᾧ ψάλλεται· Ἀντιλαβοῦ μου, Κύριε, τὸ β', ψαλμὸς β', ἐν ᾧ ψάλλεται· Πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου. τὸ γ', ψαλμὸς ρθ', ἐν ᾧ ψάλλεται ἀλληλούια δειλινόν. Καὶ γίνεται εὐχὴ τοῦ τρισαγίου, καὶ εὐθέως τὸ τρισάγιον. Καὶ ὅταν ἀνέλθῃ ὁ πατριάρχης ἐν τῷ συνθρόνῳ, καθέζεται ἐν τῷ εὐωνύμῳ μέρει· δεῖ γὰρ εἰδέναι ὅτι εὐαγγέλιον τίθεται ἐν τῷ συνθρόνῳ καὶ ἄλλο ἐν τῇ ἀγίᾳ τραπέζῃ.

Καὶ λέγει προκείμενον, ψαλμὸς β', ἤχος α'· Κύριος εἶπεν πρὸς με· νιός μου εἰ σὺ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε. Στίχος α'· Αἰτῆσαι παρ' ἐμοῦ, καὶ δώσω σοι ἔθνη, ἕως· τὰ πέρατα τῆς γῆς. Στίχος β'· Ποιμανεῖς αὐτούς, ἕως· συντρίψεις αὐτούς. Στίχος γ'· Καὶ νῦν, βασιλεῖς, σύνετε, ἕως· οἱ κρίνοντες τὴν γῆν. Καὶ μετὰ τοῦτο, ἀνάγνωσμα ἡ', προφητείας Ἡσαίου· Προσέθετο Κύριος λαλῆσαι τῷ Ἀχαζ, λέγων, || τέλος· μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός. Καὶ πάλιν προκείμενον, ἤχος πλ. δ'· Εὐξασθε καὶ ἀπόδοτε Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν. Στίχος· Γνωστὸς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ὁ Θεός

1 Ps 1 || Ps 2 2 Ps 109 7 Ps 2,7^{bc}.8.9.10 12 Is 7,10-8,10
13 Ps 75,12.2

1 ψαλμὸς α' om P, usq Κύριε] ψαλμ. α'· Μακάριος· Ταῖς πρεσβείαις. <Στίχ.> Ἀλλ' ἡ· Ταῖς πρεσβ. <Στίχ.> Ὅτε γινώσκει· Ταῖς πρεσβ. (ps 1,1.2.6). Δόξα· Ταῖς πρεσβ. Καὶ νῦν· Ταῖς πρεσβ. Fa, add εὐχὴ τῶν ἀντιφώνων τῆς λειτουργίας OX || ψαλμ. β' usq 2 Θεοτόκου] ψαλμ. β'· Ἰνα τί· Σῶσον. <Στίχ.> Παρέστησαν· Σῶσον. <Στίχ.> Κύριος εἶπε· Σῶσον. <Στίχ.> Αἰτῆσαι· Σῶσον (ps 2,1.2.7^b.8). Δόξα, καὶ νῦν· Ὁ μονογενὴς Fa 2 ψαλμὸς ρθ'] ψαλμ. κθ' P, usq 3 δειλινόν] ψαλμ ρθ'· Εἶπεν· Ἀλλήλ. τριπλοῦν. <Στίχ.> Ἔως ἂν· Ἀλλήλ. <Στίχ.> Ῥάβδον· Ἀλλήλ. <Στίχ.> Μετὰ σοῦ· Ἀλλήλ. Καὶ εἰς τὴν εἴσοδον· Ἐκ γαστροῦ (ps 109,1^a.1^b.2.3^a.3^c). Δόξα κ. λέγεται τροπ. ἤχ. πλ. β'· Τὴν ὑπερένδοξον. Καὶ νῦν· Τὴν ἀπαρχὴν Fa, add εἶτα τὸ Δόξα καὶ Ὁ μονογενὴς OX || ἀλληλούια add τριπλοῦν P 3 κ. γίνεται usq 4 τρισάγιον] οἱ ψάλλται τὸ τρισάγιον Fa 4 τρισάγιον add κ. εἰσέρχονται οἱ διάκονοι ἐν τῇ σωλῆα εἰς τὸ ἱερατεῖον, κ. γίνεται ἡ καθέδρα τοῦ συνθρόνου P || Καὶ ὅταν usq 6 τραπέζῃ] Τοῦτο δὲ ἔστω γινώσκων πᾶς ἱεράρχης, ὅτι ἐὰν οὐκ ἔστι νηστεία οὐκ ἔξεστι καθέζεσθαι ἐν τῷ συνθρόνῳ, ἀλλὰ πλαγίως εἰς ἕτερον σκάμνον, εἰ δὲ ἔστι νηστεία γίνεται καθέδρα ἐν τῷ συνθρόνῳ P, Εἰ δὲ νηστεία οὐκ ἔστιν, γίνεται μὲν ἀκολουθ. ὁμοίως μέχρι τοῦ εὐαγγελίου, ἀνερχόμενος δὲ ὁ πατριάρχης ἐν τῷ συνθρόνῳ, μετὰ τὸ σφραγίσαι κ. εἰρηνεύσαι οὐ καθέζεται εἰς τὸν θρόνον ἀλλ' ἐκεῖ μὲν τίθουσιν εὐαγγέλιον· λαβὼν ἐκ τοῦ δευτερευόντος τῶν διακόνων κ. ἀσπασάμενος, οὕτω τίθουσιν. Αὐτὸς δὲ κάθηται εἰς τὸν τοῦ πρωτοπαπᾶ τόπον εἰς τὰ δεξιά, οἱ δὲ πρεσβύτεροι κάθονται εἰς τὸν κάτω βαθμόν. Κεῖται δὲ εἰς τὴν ἀγίαν τράπεζαν ἕτερον εὐαγγέλιον OX, om Fa 5 ὅτι add ἐὰν οὐκ ἔστι νηστεία P 6 κ. ἄλλο usq τραπέζῃ om P 9 Στίχ. β' (ps 2,8) om P 10 Στίχ. γ' (ps 2,9) om P Fa 11 ἡ' om P 13 Θεός add εἰρηνεύοντες πρεσβύτεροι, τὸν ἀπόστολον πρωτοπαπᾶς, τὸ εὐαγγέλιον ὁ πατριάρχης OX

Premier antiphone, ps 1, avec: *Protège-moi, Seigneur*; 2e antiphone, ps 2, avec: *Par les prières de la Théotocos*. 3e antiphone, ps 109, avec: *Alléluia vespéral* ⁽¹⁾. Puis on dit la prière du trisagion et ensuite le trisagion. Lorsque le patriarche monte à l'abside, il s'assoit du côté gauche ⁽²⁾, car sur le trône de l'abside on met un évangile et un autre sur la sainte table ⁽³⁾.

On dit le prokeimenon, mode 1: ps 2,7^{bc}; 1er stique: *ibid.* 8; 2e stique: *ibid.* 9; 3e stique: *ibid.* 10. Ensuite, 8e lecture: Is 7,10-8,10 ⁽⁴⁾. Prokeimenon: mode 4 pl.: ps 75,12; stique: *ibid.* 2. Apôtre:

⁽¹⁾ Il semble que le schéma des trois antiphones propre aux vêpres, aux processions, à la pannychis, etc., a été appliqué aussi au chant d'Entrée de la Liturgie. Le ps 109 avec alléluia accompagnait la procession d'entrée. On l'a fait précéder du ps 2, qui s'applique aussi à Noël (cf. prokeimenon), et du ps 1, sans rapport spécial avec la fête. A la Liturgie du 25 décembre, le ps 109, qui accompagne toujours la procession, est précédé des pss 110 et 111. On voit par là que le seul élément ancien est le ps 109, c.-à-d. le ps de procession.

⁽²⁾ OX fait asseoir le patriarche du côté droit, sur le siège du proto-papas.

⁽³⁾ P précise: « s'il n'y a pas de jeûne ».

⁽⁴⁾ Cette prophétie qu'on lit après le trisagion, n'appartient pas aux lectures de la vigile, qui sont au nombre de sept. Elle représente l'ancienne lecture prophétique de la Liturgie, conservée seulement en des occasions spéciales.

ἡμῶν, ἕως· τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως, τέλος· σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ, καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλείνουν. Ἀλληλούια, ἥχος πλ. α'. Ψαλμὸς ρθ', στίχος· Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, ἕως· τῶν ποδῶν σου. Στίχος β'· Ῥάβδον δυνάμεως, ἕως· ἐν ἡμέρᾳ 5 τῆς δυνάμεώς σου. Στίχος γ'· Ἐκ γαστρὸς πρὸ ἑωσφόρου, ἕως· κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν, κεφ. γ'. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐξῆλθεν δόγμα παρὰ Καίσαρος, τέλος· καθὼς ἐλαλήθη πρὸς αὐτοῦς. Κοινωνικόν· Αἰνεῖτε.

Καὶ ὅτε εἴπῃ ὁ πατριάρχης· Εἰρήνη σοι, ἐπαίρει τὸ εὐαγγέλιον ἐκ 10 τοῦ συνθρόνου καὶ δίδωσιν αὐτὸ τῷ δευτερεύοντι τῶν διακόνων καὶ οὕτως κατέρχεται. Καὶ λοιπὸν ὁ διάκονος λέγει τὴν μεγάλην ἐκτενὴν, καὶ γίνεται ἑτέρα εὐχὴ συναπτὴ μετὰ τῶν αἰτήσεων. Καὶ λέγει ὁ διάκονος· Σοφία, καὶ ἀνέρχεται προανάγνωσις, καὶ λοιπὸν γίνεται ἡ παννυχὶς κατὰ τάξιν.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κς', ἡ παναγία καὶ ἄχραντος Γέννησις τοῦ μεγάλου 15 Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τελουμένη ἐν τῇ ἀγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν ταῖς κατὰ τόπον ἀγίαις ἐκκλησίαις.

Ὁ ὁρθρος γίνεται ἐν τῷ ἄμβωνι, καὶ μετὰ τὸ τελευταῖον ἄρχεται τὸ Ἑσπεριώθῃ, καὶ ψάλλεται τὸ τροπάριον, Γ τὸ <τῆς> Θεοτόκου

1 Hebr 1,1-12 3 Ps 109,1.2-3^a.3^c-4 6 Lc 2,1-20 8 Ps 148,1
18 1 Sam 3,1

1 αὐτοῦ add Στίχ.· Καὶ ἐγενήθη (ps 75,3) Ox || Ἑβραίους add κεφ. ριζ' P 4 Στίχ. β' (ps 109,2-3^a) om P Fa 5 Στίχ. γ' (ps 109,3^c-4) om P 8 Αἰνεῖτε add Δέον γινώσκειν ὅτι ἐάν ἐστι νηστεία εἰς τὴν παραμονὴν ταύτην, εὐθὺς μετὰ τὸ τρισάγιον ἀνέρχεται τὸ β' προκείμε. κ. εὐθὺς ὁ ἀπόστολος, κ. κουφίζεται τὸ α' προκείμε. κ. ἡ προφητεία P 9 Καὶ ὅτε usq σοι κ. ὅτε εἰρηνεύει τοῦ εὐαγγελίου Ox, usq 13 τάξιν] Εἰ δὲ φθάσῃ ἐν σαββάτῳ ἡ ἐν κυριακῇ ἡ παραμονή, λέγεται πᾶσα ἡ ἀκολουθία καθὰ προεγράφη ἕως τοῦ εὐαγγελίου κ. τῆς ἐκτενοῦς, κ. ἀπολύει. Καὶ ἀνέρχεται προανάγνωσις τοῦ ἁγ. Γρηγορίου τοῦ θεολόγου κ. ἐτέρων πατέρων ἕως τῆς παννυχίδος P, Ἐάν οὐκ ἔστιν νηστεία, μετὰ τὸ εἰπεῖν τὸ εὐαγγέλιον κ. τὴν ἐκτενὴν λέγει ὁ διάκονος τοὺς κατηχουμένους κ. τὰς αἰτήσεις, κ. μετὰ τὴν ἐκφώνησιν τῶν αἰτήσεων· Ἐν εἰρήνῃ προέλθωμεν, κ. ἀπολύει Fa 10 συνθρόνου add κ. ἀσπάζεται Ox || τῶν διακόνων om Ox 12 ἑτέρα om Ox || αἰτήσεων add λέγοντος τοῦ διακόνου· Πληρώσωμεν τὴν δέσιν ἡμῶν κ. ἡ κεφαλοκλισία Ox 13 κατὰ τάξιν om Ox 16 κ. ἐν ταῖς usq ἐκκλησίαις om P Fa 17 κ. μετὰ usq p. 156,5 μεγαλύνομεν] καὶ κατέρχονται τὰ γ' ἀσκητήρια κ. ψάλλουσιν ἀντίφωνα ιη' σὺν τοῦ μεγάλου (τῷ μεγάλῳ) κ. λέγομεν τροπ. ἡχ. πλ. δ'· Τὸν ἐν ἀρχῇ Λόγον. Εἰ δὲ ἐστι ἡ β' ἐβδομάς, τροπ. ἡχ. πλ. δ'· Τὸν ἀίδιον P, Προκείμε. τοῦ ὁρθρου, ἡχ. δ'· Ἐκ γαστρὸς. Στίχ.· Εἶπεν (ps 109,3^c.1). Πᾶσα πνοή (ps 150,6). Mt 1,18-25 Fa 18 τροπάριον add ἥχος πλ. α' (textus corruptus) H, usq p. 156,1 μεγαλυνάριον] σὺν τοῦ μεγάλου (sic) P, εἰς τὴν μεγάλην Ox || Θεοτόκου] Θεοτόκε H

Hebr 1,1-12. Alléluia, mode 1 pl.; stique: ps 109,1; 2^e stique: *ibid.* 2-3^a; 3^e stique: *ibid.* 3^b-4. Evangile: Lc 2,1-20. Koinonicon: ps 148,1.

«Si ce n'est pas un jour de jeûne,» lorsque le patriarche dit: *Paix à toi* (au lecteur de l'apôtre), il prend l'évangile du trône, le donne au deuxième des diacres, puis il descend ⁽¹⁾. Ensuite «après l'évangile», le diacre dit la grande ecténie et une seconde synaptie avec les demandes ⁽²⁾. Le diacre dit: *Sagesse*, et l'on commence une lecture; ensuite on célèbre la p a n n y c h i s selon l'ordo ⁽³⁾.

25. LA NATIVITÉ DE NOTRE-SEIGNEUR JÉSUS-CHRIST, qu'on célèbre dans la Grande Eglise et dans les Eglises en tout lieu.

L'orthros se célèbre à l'ambon. Après le dernier antiphon, on entonne le cantique d'Anne (1 Sam 3,1) et l'on chante

25 déc. — P Fa Ox Nativité de Notre-Seigneur Jésus-Christ.

⁽¹⁾ Cf. ci-dessus, p. 153 note 3.

⁽²⁾ C'est la fin de la synaxe aliturgique. Comme ce n'est pas un jour de jeûne, la Liturgie a eu lieu le matin.

⁽³⁾ H ne fait pas de distinction explicite, quant à la célébration de la vigile entre un samedi ou un dimanche (jours sans jeûne), et un jour de jeûne. P, au contraire, dit: «Si c'est jour de jeûne, (et en ce cas on célèbre la Liturgie à la vigile), après le trisagion on commence le second prokeimenon, et ensuite l'apôtre, en omettant le premier prokeimenon et la prophétie». Fa ignore la proanagnosis et la pannychis: «Si c'est jour de jeûne, après l'évangile on dit l'ecténie, la litanie des catéchumènes et les demandes. Ensuite l'*Allons en paix* et le renvoi» (cf. l'apparat critique).

Si l'on compare donc les rubriques de H avec celles des autres manuscrits, on constate que quelques-unes valent pour un samedi ou dimanche (deux évangiles, prophétie, demandes après l'évangile), jours où, la Liturgie ayant été célébrée le matin, on termine la vigile du soir par les litanies qui suivent l'évangile. D'autre part, en mentionnant le chant de communion (ps 148,1), il suppose une Liturgie complète, qui correspond à un jour de jeûne.

μεγα<λυνάριον>, ἤχος πλ. δ'· Τὸν αἰδίων τοῦ Πατρὸς ἀνάρχου Λόγον, σωματωθέντα ἀφράστως ἐκ σοῦ, Θεοτόκε, χορὸς ἀγγελικὸς οὐρανὸθεν ὕμνησε, καὶ ποιμένες ἐπὶ γῆς ὁρῶντες φόβῳ ἐδόξαζον τὸ ἀκατάληπτον μυστήριον. Διὸ καὶ ἡμεῖς, οἱ σωθέντες τῷ τόκῳ σου, κατὰ χρέος σε 5 μεγαλύνομεν.

"Ετερον τροπάριον, τῆς β' ἐβδομάδος, ἤχος πλ. δ'· Τὸν ἐν ἀρχῇ Λόγον τοῦ Πατρὸς ἐν σαρκὶ τεκούσης σου, Θεοτόκε Παρθένε, στρατιὰς ἀγγέλων ἐπὶ γῆς ποιμένες ἐθεάσαντο, οὐράνιον ὕμνον τῷ τεχνέντι βοώσας, μεθ' ὧν καὶ ἡμεῖς ὡς Μητέρα Θεοῦ σὲ μεγαλύνομεν.

10 Εἰς δὲ τὸν ν' καὶ τὴν εἴσοδον τῆς λειτουργίας ψάλλονται τροπάρια β'. Το α', ἤχος δ'· Ἡ Γέννησίς σου, Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἀνέτειλε τῷ κόσμῳ τὸ φῶς τὸ τῆς γνώσεως· ἐν αὐτῇ γὰρ οἱ τοῖς ἄστροις λατρεύοντες ὑπὸ ἀστέρος ἐδιδάσκοντο σὲ προσκυνεῖν τὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης, καὶ σὲ γινώσκειν ἐξ ὕψους ἀνατολήν. Κύριε, δόξα σοι.

73v 15 Τὸ β', ἤχος γ'· Ἡ Παρθένος σήμερον τὸν ὑπερουσίον τίκτει, καὶ ἡ γῆ τὸ σπῆλαιον τῷ ἀπροσίτῳ προσάγει. Ἄγγελοι μετὰ ποιμένων δοξολογοῦσι, Μάγοι δὲ μετὰ ἀστέρος ὁδοιποροῦσι· δι' ἡμᾶς γὰρ ἐγεννήθη παιδίον νέον ὁ πρὸ αἰώνων Θεός.

Καὶ λέγονται ἀντίφωνα γ'. Τὸ α', ψαλμὸς ρι'· Ταῖς προσβείαις τῆς 20 Θεοτόκου. Τὸ β', ψαλμὸς ρια'· Σῶσον ἡμᾶς, Υἱὲ Θεοῦ, ὁ ἐκ Παρθένου τεχνεῖς. Τὸ γ', ψαλμὸς ρθ', ἐν ᾧ ψάλλεται τὸ τροπάριον, ἤχος δ'· Ἡ Γέννησίς σου, Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν (προεγράφη). Εἰς τὸ Δόξα, τροπάριον,

19 Ps 110 20 Ps 111 21 Ps 109

1 ἀνάρχου] ἐν ἀρχῇ P OX 2 Θεοτόκε] Θεομήτορ P 4 σε om P
6 τῆς β' ἐβδω. om OX 7 τεκούσης σου] τεκούσα OX 9 Θεοῦ φραετ
Χριστοῦ τοῦ OX || σε om P 10 Εἰς δὲ usq 11 ἤχ. δ'] "Ἄλλο εἰς τὸ Θεὸς
Κύριος κ. εἰς τὸν ν' τροπάριον, ἤχ. δ' P, usq 18 Θεὸς om Fa 15 Τὸ β' usq 18
Θεός] Ἐξαποστειλάριον· Ἐπεσκέψατο ἡμᾶς ἐξ ὕψους ὁ Σωτὴρ ἡμῶν P 18 Θεὸς
add Ἐωθεν δὲ γίνονται κ. φωτίσματα κατὰ τύπον. Περιβαλλόμεθα δὲ κ. φελώνια
λευκὰ μέχρι τέλους τῶν δώδεκα ἡμερῶν, κ. ἐκδέχεται ὁ πατριάρχης τὸν βασιλέα εἰς
τὴν πύλην τῆς ἀκέντως (?), κ. ἀνερχόμενος εἴσοδος (εἰσοδεύει;) μετὰ εὐαγγελίου
μετὰ τῶν μητροπολιτῶν, προάρχεται (προέρχεται;) δὲ ἡ ἐκκλησία OX 19 Καὶ
λέγονται] Εἰς δὲ τὴν λειτουργίαν P, τῆς λειτουργίας τὸ πρῶτ Fa || ψαλμ. ρι' add
<Στίχ.> Ἐξομολογήσομαι. <Στίχ.> Ἐν βουλή. <Στίχ.> Ἐξεζητημένα. <Στίχ.>
Ἀύτρωσιν (ps 110, 1a. 1b. 2b. 9) Fa 20 ψαλμ. ρια' add <Στίχ.> Μακάριος.
<Στίχ.> Ἐν ταῖς ἐντολαῖς. <Στίχ.> Ἀνατόν. <Στίχ.> Δόξα κ. πλοῦτος (ps
111, 1a. 1b. 2. 3), Δόξα, κ. νῦν· Ὁ μονογενὴς Fa 21 τεχνεῖς add κ. εἰς τὸ Δόξα·
Ὁ μονογενὴς. Καὶ εἰσοδεύει ὁ πατριάρχης κ. ὁ διάκονος προεκβάλλει τὸ εὐαγγέλιον
εἰς τοὺς μέσους πυλῶνας P || ψαλμὸς ρθ' add <Στίχ.> Εἴπεν. <Στίχ.> Ἐως
ἂν. <Στίχ.> Πάβδον. <Στίχ.> Μετὰ σοῦ. Εἰσοδικόν· Ἐκ γαστροῦ (ps 109,
1a. 1b. 2. 3a. 3c) Fa 22 Εἰς τὸ Δόξα usq p. 158, 1 προεγράφη om P

le tropaire, le mégalynaire de la Théotocos, mode 4 pl. (1): *Le chœur des anges a chanté du haut du ciel le Verbe éternel du Père sans principe, qui a pris corps de toi, Mère de Dieu, d'une façon ineffable, et quand sur la terre les bergers le contemplèrent, remplis de crainte ils rendirent gloire au mystère incompréhensible. C'est pourquoi, nous aussi, qui sommes sauvés par ton Fils, nous t'exaltons comme il se doit.*

Un autre tropaire, de la deuxième semaine (2), mode 4 pl.: *Lorsque le Verbe du Père, qui existait au commencement, naquit de toi selon la chair, Mère de Dieu Vierge, les bergers virent les armées angéliques qui chantaient au nouveau-né un cantique céleste. Nous aussi, avec eux nous exaltons en toi la Mère de Dieu.*

Au ps 50 et à l'Entrée de la Liturgie, on chante deux tropaires. Le premier, mode 4: *Ta naissance, Christ notre Dieu, a fait luire dans le monde la lumière de la connaissance: c'est par elle que les adorateurs des astres apprirent grâce à une étoile à t'adorer, Soleil de justice, et à te connaître, ô Orient <venu> d'en haut. Gloire à toi, Seigneur!*

Le second (3), mode 3: *En ce jour, la Vierge enfante le Transcendant, la terre offre une grotte à l'Inaccessible, les anges chantent sa gloire avec les bergers, les Mages cheminent avec l'étoile: car pour nous vient de naître petit enfant le Dieu d'avant les siècles (4).*

<A la Liturgie,> on dit trois antiphones: Le premier, ps 110: *Par les prières de la Théotocos*. Le deuxième, ps 111: *Sauve-nous, Fils de Dieu*. Le troisième, ps 109, avec le tropaire, mode 4: *Ta naissance, Christ notre Dieu*. Au Gloria Patri, tropaire,

(1) Le texte de H est corrompu et aussi, semble-t-il, celui de P (cf. l'apparat critique). Le meilleur texte est peut-être celui de OX. Nous croyons qu'il s'agit ici du chant du Magnificat, avec un tropaire. Le Magnificat, en effet, formait, dans le psautier de Sainte-Sophie, une seule unité avec le cantique d'Anne. Cf. O. STRUNK, *Byzantine Office at Hagia Sophia*, dans *Dumbarton Oaks Papers* 9-10 (1955-56), p. 201.

(2) C'est à dire qu'il est chanté par le second chœur des chantes.

(3) Appelé maintenant contakion, cf. *Horologion*, p. 444.

(4) Selon OX, à ce moment, entre l'orthros et la Liturgie, on administrait le baptême; ensuite on revêtait des ornements blancs (cf. l'apparat critique).

ἤχος γ'· Ἡ Παρθένος σήμερον τὸν ὑπερούσιον (προεγράφη). Καὶ ἀντὶ τοῦ τρισαγίου ψάλλεται· Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε. Προκείμενον, ἤχος πλ. δ'· Πᾶσα ἡ γῆ προκυνησάτωσάν σοι. Στίχος α'· Ἀλαλάξατε τῷ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ, ἕως· αἰνέσει αὐτοῦ. Στίχος β'· Εἶπατε τῷ Θεῷ, ὡς φοβερά, ἕως· οἱ ἐχθροὶ σου. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Γαλάτας· Ἀδελφοί, ὅτε ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, τέλος· Θεοῦ διὰ Χριστοῦ. Ἀλληλούια, ἤχος α'. Στίχος· Οἱ οὐρανοὶ διηγούνται, ἕως· τὸ στερέωμα. Στίχος β'· Ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ ἐρευνέται, ἕως· γνώσιν. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον, κεφ. δ'· Τοῦ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεέμ, τέλος· ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν. Κοινωνικόν· Λύτρωσιν ἀπέστειλεν.

Εἰς δὲ τὸ λυχνικόν, προκείμενον, ἤχος βαρύς· Τίς Θεὸς μέγας ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν. Στίχος α'· Καὶ εἶπα· νῦν ἠρξάμην, αὐτὴ ἡ ἀλλοίωσις τῆς δεξιᾶς τοῦ Ὑψίστου. Στίχος β'· Ἐμνήσθην τῶν ἔργων Κυρίου, ἕως· ἀδολεσχίσω. Στίχος γ'· Ἐγνώρισας ἐν τοῖς λαοῖς τὴν δύναμίν σου, ἕως· τὸν λαόν σου.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κς', σύναξις τῆς παναγίας Θεοτόκου ἐν Βλαχέρναις, ἐνθα ἀπόκειται ἡ ἁγία Σορός.

Γίνεται δὲ ἡ ἀκολουθία οὕτως· Ἀπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἔωθεν ἀπέρχεται ἡ λιτὴ ἐν τῷ Φόρῳ, καὶ μετὰ τὰς ἐκεῖσε συνήθειας εὐχὰς παραγίνεται ἐν τῇ εἰρημένῃ συνάξει.

Καὶ μετὰ τὸ γ' ἀντίφωνον τῆς λειτουργίας, εἰς τὴν εἴσοδον, λέγεται τροπάριον, ἤχος βαρύς· Χαῖρε, κεχαριτωμένη Θεοτόκε Παρθένε, λιμὴν καὶ προστασία τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων. Καὶ εἰς τὸ Δόξα, ἤχος β'· Ὑπερευλογημένη ὑπάρχεις, Θεοτόκε Παρθένε. Προκείμενον, ὥδη τῆς Θεοτόκου, ἤχος γ'· Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον, ἕως· τῷ Σωτῆρί μου. Στίχος· Ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης αὐτοῦ, ἕως· πᾶσαι αἱ γενεαί. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους·

2 Gal 3,27	3 Ps 65,4.1-2.3	5 Gal 4,4-7	7 Ps 18,2.3
8 Mt 2,1-12	10 Ps 110,9	11 Ps 76,14 ^b .11.12-13.15 ^b -16 ^a	
25 Lc 1,46-47.48	27 Hebr 2,11-18		

2 Προκείμ. ἤχ. πλ. δ'· Εὐξασθε. Στίχ.· Γνωστὸς (ps 75,12.2) Fa 5 Γαλάτας add κεφ. ρκα' P 7 Στίχ. β' (ps 18,3) om P 11 Εἰς δὲ τὸ λυχνικόν] Δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι κατέρχεται ὁ πατριάρχης κ. εἰς τὴν τοῦ λυχνικοῦ εἴσοδον λέγεται Ox 13 Στίχ. β' (ps 76,12-13) om Fa 15 λαόν σου add Καὶ μετὰ τὴν ἀπόλυσιν ὑπάγει καὶ εἰς τὴν κατάγυρα Ox 16 ἐν Βλαχέρναις om Fa 17 ἐνθα usq Σορός om P Fa 18 Γίνεται usq 21 εἴσοδον] Λειτουργεῖ ὁ πατριάρχης κ. P, om Fa 23 Καὶ εἰς usq 24 Παρθένη om Fa

mode 3: *En ce jour, la Vierge enfante le Transcendant*. Au lieu de trisagion on chante: *Vous tous qui avez été baptisés dans le Christ* (Gal 3,27). Prokeimenon, mode 4 pl.: ps 65,4; 1er stique: *ibid.* 1-2; 2e stique: *ibid.* 3. Apôtre: Gal 4,4-7. Alléluia, mode 1; stique: ps 18,2; 2e stique: *ibid.* 3. Évangile: Mt 2,1-12. Koinonicon: ps 110,9.

Au lucernaire, prokeimenon, mode grave: ps 76,14^b; 1er stique: *ibid.* 11; 2e stique: *ibid.* 12-13; 3e stique: *ibid.* 15^b-16^a.

26. SYNAXE DE LA THÉOTOCOS aux Blachernes, où se trouve la sainte Châsse.

ACOLOUTHIE: A l'aurore, la procession va de la Grande Eglise au Forum, et, après les prières qu'on y fait d'habitude, elle se rend à la synaxe mentionnée.

A l'Entrée, après la troisième antienne de la Liturgie, on dit le tropaire, mode grave: *Réjouis-toi, pleine de grâce, Mère de Dieu et Vierge, Havre et Avocate de la race humaine*. Et au Gloria Patri, <tropaire>, mode 2: *Tu es toute bénie, Mère de Dieu et Vierge*. Prokeimenon: Lc 1,46-47; stique: *ibid.* 48. Apôtre: Hebr 2,11-18

26 déc. — P Théotocos. — Martyrs de Nicomédie. — Euthyme. — Fa Ox Théotocos. — Euthyme. — Constantin le Juif. — Evariste.

74^r Ἀδελφοί, ὁ ἀγιάζων καὶ οἱ ἀγιαζόμενοι, τέλος· τοῖς πειραζομένοις βοηθῆσαι (λέγεται δὲ ὁ αὐτὸς εἰς τὰ ἅγια νήπια). Ἀλληλούια, ἥχος πλ. δ'. Στίχος· Ἀνάστηθι, Κύριε, εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου, ἕως· ἀγίασμάτος σου. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον, κεφ. ζ'. Ἀναχωρησάντων τῶν Μάγων, 5 τέλος· Ναζωραῖος κληθήσεται. Κοινωνικόν· Ποτήριον σωτηρίου.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τοῦ ὁσίου καὶ ὁμολογητοῦ Εὐθυμίου ἐπισκόπου Σάρδεων [...].

Τῷ σαββάτῳ μετὰ τὴν Χριστοῦ Γέννησιν, ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Ἀδελφοί, εἶχεν ἡ πρώτη σκηνή, τέλος· καὶ τῶν τοῦ λαοῦ 10 ἀγνοημάτων. Καὶ ἕτερος ἀπόστολος πρὸς Τιμόθεον α'· Τέκνον Τιμόθεε, δίωκε δικαιοσύνην, τέλος· Ἐκ γαστροῦ πρὸ ἐωσφόρου, ἕως· Μελχισεδέκ. Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν, κεφ. γ'. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἀναστᾶσα Μαριὰμ, τέλος· καὶ ὑπέστρεψεν 15 ζ'· Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, παραγίνεται ὁ Ἰωάννης, τέλος· τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν.

Τῇ κυριακῇ μετὰ τὴν Γέννησιν, μνήμη τῶν δικαίων Ἰωσήφ τοῦ χρηματίσαντος κατὰ σάρκα πατρὸς τοῦ Κυρίου, καὶ Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Κυρίου, καὶ Δαυὶδ τοῦ προφήτου καὶ βασιλέως [...]. 74^v 20 Γίνεται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ || καὶ ἐν τῷ σεπτῷ ἀποστολείῳ τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοθέου ἔνδον τοῦ σεβασμίου οἴκου τῆς ἁγίας Θεοτόκου τῶν Χαλκοπρατείων, τῆς λιτῆς ἀπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἐκεῖσε παραγενομένης.

Καὶ λέγεται εἰς τὸν ν' καὶ εἰς τὴν εἴσοδον τροπάριον, 25 ἥχος β'· Εὐαγγελίζου, Ἰωσήφ, τῷ Δαυὶδ τὰ θαύματα τῷ θεοπάτορι· Παρθένον εἶδες κυφορήσας, μετὰ ποιμένων ἐδοξολόγησας, <μετὰ τῶν Μάγων προσεκύνησας>, δι' ἀγγέλου χρηματισθείς. Ἰκέτευε Χριστῷ

3 Ps 131,8 4 Mt 2,13-23 5 Ps 115,4 9 Hebr 9,1-7
10 1 Tim 6,11^b-16 12 Ps 109,3^c-4 || Lc 1,39-56 14 Mt 3,1-6

2 λέγεται usq νήπια om P Fa Ox || Ἀλληλ. ἥχ. πλ. δ'· Ἐκ γαστροῦ (ps 109,3^e) P, Ἀκουσον (ps 44,11) Fa 5 Κοινων. (ps 115,4) om Fa, add Ἄλλο· Ἀύτρωσιν (ps 110,9) Ox 7 Σάρδεων add τροπ. ἥχ. δ'· Ὁρθοδοξίας ὁδηγέ Ox 8 σαββάτῳ] κυριακῇ (perperam) Ox 9 Hebr 9,1-7 om P Fa
11 αἰώνιος H || Ἀλληλ. (ps 109,3^c-4) om Fa 12 Lc 1,39-56 om P Fa
14 Mt 3,1-6] Mt 12,15-21 P Fa, om Ox 20 Γίνεται usq 23 παραγενομένης om P Fa Ox 24 Καὶ λέγεται usq εἴσοδον om Fa 25 τῷ Δαυὶδ om Fa

(le même apôtre est dit le 29 de ce mois). Alléluia, mode 4 pl.: stique: ps 131,8. Evangile: Mt 2,13-23. Koinonicon: ps 115,4.

Le même jour, le s. confesseur Euthyme, évêque de Sardes [...].

Samedi après Noël. Apôtre: Hebr 9,1-7. Un autre apôtre: 1 Tim 6,11^b-16. Alléluia, mode 4 pl.: ps 109,3^c-4. Evangile: Lc 1,39-56. Un autre évangile: Mt 3,1-6.

Dimanche après Noël. Mémoire des justes Joseph, qui est appelé selon la chair père du Seigneur, Jacques, le frère du Seigneur, et David, prophète et roi [...] ⁽¹⁾. Leur synaxe a lieu à la Grande Eglise et à Saint-Jacques-Frère-du-Seigneur, qui se trouve dans l'enceinte du sanctuaire de la Théotocos aux Chalcoprateia ⁽²⁾. La procession s'y rend, en partant de la Grande Eglise. <ACOLOUTHIE> Au ps 50 <de l'orthros> et à l'Entrée <de la Liturgie>, tropaire, mode 2: *Va, Joseph, porter à David, l'ancêtre de Dieu, l'annonce de ces merveilles: tu as vu la Vierge enceinte, tu as chanté gloire avec les bergers, <tu as adoré avec les Mages>, toi que l'ange avertissait. Prie le Christ Dieu pour le salut*

Dimanche après Noël. — P Fa Ox David, Joseph, Jacques.

⁽¹⁾ Noter l'ordre inverse des noms des trois saints dans les autres mss.

⁽²⁾ JANIN, *Eglises*, 261-63.

τῷ Θεῷ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν. Ὅμοιον· Ὡς τοῦ Κυρίου μαθητῆς ἀνεδέξω, δίκαιε, τὸ εὐαγγέλιον, ὡς μάρτυς ἔχεις τὸ ἀπαράγραπτον, τὴν παρηγορίαν ὡς ἀδελφότητος, τὸ πρεσβεύειν ὡς ἱερέως. Ἰκέτευε Χριστὸν τὸν Θεὸν σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν. Προκείμενον, ἦχος γ'. Ψάλατε τῷ Θεῷ ἡμῶν, ψάλατε. Στίχος· Πάντα τὰ ἔθνη, κροτήσατε χεῖρας. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Γαλάτας· Ἀδελφοί, γνωρίζω ὑμῖν τὸ εὐαγγέλιον, τέλος· τὸν ἀδελφὸν τοῦ Κυρίου. Ἀλληλούια, ἦχος δ'. Στίχος· Μνήσθητι, Κύριε, τοῦ Δαυὶδ, ἕως· Ἰακώβ. Εὐαγγέλιον κατὰ [Ματθαῖον], κεφ. ζ'. Ἀναχωρησάντων τῶν Μάρων, τέλος· Ναζωραῖος κληθήσεται. 10 Ἐτερον εὐαγγέλιον κατὰ Μάρκον· Ἀρχὴ τοῦ εὐαγγελίου, τέλος· αὐτὸς βαπτίσει ὑμᾶς ἐν Πνεύματι ἁγίῳ.

Τελεῖται δὲ καὶ ἡ μνήμη τῇ αὐτῇ κυριακῇ ἐν τῇ ἀγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν καὶ ἀρχιεπισκόπου τῆς βασιλίδος πόλεως Θεοδώρου.

15 Δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι ἐὰν γένωνται δύο κυριακαὶ μεταξύ τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως καὶ τῶν Φώτων, ἐν μὲν τῇ α' κυριακῇ ἀναγινώσκεται εὐαγγέλιον· Ἀναχωρησάντων τῶν Μάρων, ἐν δὲ τῇ β', κατὰ Μάρκον, κεφ. α'. Ἀρχὴ τοῦ εὐαγγελίου, τέλος· ἐν Πνεύματι ἁγίῳ. Εἰ δὲ μία μόνη κυριακὴ γένηται, τὸ κατὰ Μάρκον μόνον ἀναγινώσκεται.

20 Μηνὶ τῷ αὐτῷ κζ', ἁθλησις τοῦ ἁγίου ἀποστόλου καὶ πρωτομάρτυρος Στεφάνου. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ αὐτοῦ τῷ ὄντι πλησίον τῶν Κωνσταντιανῶν, τῆς λιτῆς ἑωθεν ἀπὸ τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας ἀπερχομένης ἐν τῷ Φόρῳ, καὶ μετὰ τὰς ἐκεῖσε συνήθεις εὐχὰς παραγινομένης ἐν τῇ εἰρημένῃ συνάξει.

4 Ps 46,7,2 6 Gal 1,11-19 7 Ps 131,1 8 Mt 2,13-23
10 Mc 1,1-8 16 Mt 2,13-23 17 Mc 1,1-8

1 Ὅμοιον usq 4 ψυχὰς ἡμῶν om Fa 2 ἀπαράγραπτον] ἀπαράτρεπτον P
3-4 Χριστῷ τῷ Θεῷ P 4 Προκείμ. ἦχ. β'. Εὐφρανθήτε. Στίχ. Μακάριοι (ps 31,11.1) P 8 Ματθαῖον] Μάρκον H 9 κληθήσεται add Κοινων. Ἀγαλλιᾶσθε (ps 32,1). Ἄλλο· Ἀύτρωσις (ps 110,9) Ox 10 Mc 1,1-8 om P Fa Ox 12 Τελεῖται usq 14 Θεοδώρου om P Fa Ox 18 ἀναγινώσκεται add Ἰστέον ὅτι αἱ μὲν λοιπαὶ ἐκκλησίαι τὸ Ἡ Γέννησίς σου ψάλλουσιν ἀπολυτικιον ἐπὶ τὰς μόνους ἡμέρας, ἡ δὲ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ μέχρι τῆς παραμονῆς τῶν Φώτων Ox 21 Τελεῖται usq 24 συνάξει] ἐν Κωνσταντιαναῖς P, om Fa Ox

de nos âmes! Un autre, du même ton: Comme disciple du Seigneur, ô juste, tu as reçu l'évangile, comme martyr, tu possèdes ce que nul ne peut t'enlever, comme frère de Dieu tu as l'assurance, comme prêtre tu peux intercéder. Supplie le Christ Dieu pour le salut de nos âmes! Prokeimenon, mode 3: ps 46,7; stique: *ibid.* 2. Apôtre: Gal 1,11-19. Alléluia, mode 4; stique: ps 131,1. Evangile: Mt 2,13-23. Un autre évangile: Mc 1,1-8.

Dans la Grande Eglise, on célèbre aussi ce dimanche la mémoire du s. archevêque de Constantinople Théodore.

N.B. — S'il y a deux dimanches entre Noël et l'Epiphanie, on lit au premier l'évangile Mt 2,13-23, et au second Mc 1,1-8. S'il y a un seul dimanche, on lit uniquement celui de Marc (1).

27. Le s. apôtre et protomartyr Etienne. Sa synaxe a lieu à son martyrium, près du quartier de Constantin (2). A l'aurore, la procession va de la Grande Eglise au Forum, et après les prières qu'on y fait d'habitude, elle se rend à la synaxe mentionnée.

27 déc. — P Etienne. — Théodore. — Martyrs de Raithou. — Fa Ox Etienne. — Théodore.

(1) Ox ajoute: « Les autres églises chantent seulement pendant sept jours l'apolytikion: Ta naissance, Christ notre Dieu, mais la Grande Eglise le chante jusqu'à la paramonie du 6 janvier » (cf. l'apparat critique).

(2) JANIN, *Eglises*, 490-92.

- 75^r Ἡ δὲ ἀκολουθία γίνεται οὕτως· Εἰς τὸν ν' καὶ εἰς τὴν εἰσοδὸν λέγεται τροπάριον, ἥχος πλ. δ'· Τῶν σοφῶν ἀποστόλων τὴν ἐκλογὴν καὶ τῶν ἁγίων μαρτύρων τὴν προτροπὴν, Στέφανε τίμιε, ἐπαξίως ὑμνοῦμέν || σε. [Τοὺς] οὐρανοὺς γὰρ εἶδες ἀνεφωγμένους τῷ πνεύματι, καὶ τὸν Υἱὸν ἐστῶτα ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ὅθεν καὶ ὑπερῆχον ὑπὲρ τῶν λιθαζόντων. Τῷ σώματι τέθνηκας, τῷ δὲ πνεύματι ἔζησας, πρωτομάρτυς παγκόσμιε. Πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν. [] Καὶ ἕτερον τροπάριον, ἥχος β'· Τοῦ πρωτομάρτυρος σου, Κύριε, τὴν μνήμην ἐορτάζοντες, δι' αὐτοῦ σε δυσωποῦμεν· σῶσον 10 τὰς ψυχὰς ἡμῶν. Προκείμενον, ἥχος δ'· Τοῖς ἁγίοις τοῖς ἐν τῇ γῇ. Στίχος· Προωρόμην τὸν Κύριον. Ἀνάγνωσμα τῶν Πράξεων· Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, Στέφανος πλήρης πίστεως, καὶ λέγει ἕως· οὐδὲ βῆμα ποδός, καὶ ὑπερβαίνει καὶ λέγει· Σολομὼν δὲ ὠκοδόμησε, τέλος· εἰπὼν ἐκοιμήθη. Ἀλληλουία, ἥχος δ'. Στίχος· Δίκαιος ὡς φοῖνις ἀνθήσει. 15 Ἔτερον ἀλληλουία, ἥχος α'. Στίχος· Ἐξομολογήσονται οἱ οὐρανοί, ἕως· ἁγίων. Εὐαγγέλιον κατὰ [Ματθαῖον], κεφ. σιθ'. Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· ἄνθρωπός τις ἦν οἰκοδεσπότης ὅστις ἐφύτευεν ἀμπελῶνα, τέλος· καὶ ἔστι θανμαστή ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.
- 20 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Θεοδώρου τῆς λαύρας τοῦ ἁγίου Σάβα πρεσβυτέρου καὶ ὁμολογητοῦ τοῦ γραπτοῦ, ἀδελφοῦ τοῦ ἁγίου Θεοφάνους τοῦ ποιητοῦ [...].
- Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἀθληταῖς τῶν ἁγίων πατέρων τῶν ἐν τῇ Παρθοῦ ἀναιρεθέντων.
- 25 **Μηνὶ τῷ αὐτῷ κη'**, μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν καὶ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως Θεοδώρου. Τοῦτου, καθὼς γέγραπται, ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία ἐορτάζει τὴν μνήμην ἐν ἡμέρᾳ κυριακῇ.

10 Ps 15,3,8 11 Act 6,8-7,5^a.47-60 14 Ps 91,13 15 Ps 88,6
16 Mt 21,33-42 19 Ps 32,1

1 Εἰς τὸν ν' usq 10 ψυχὰς ἡμῶν] Τροπ. ἥχ. δ'· Βασιλείον διάδημα P Fa, Τροπ. ἥχ. δ'· Τῆς ὁδοῦ τῆς ἀναγούσης πρὸς ζωὴν αἰώνιον ὁδηγός, πρῶταθλε Στέφανε, γέγονας. Πρῶτος γὰρ ἀνύσας τοῦ μαρτυρίου τὸν δρόμον, τὰ μυρία γένη τῶν μαρτύρων πρὸς τὸν ἴσον ἀγῶνα ἤλειψας. "Ὅθεν <σὲ> ὡς ἀπόστολον κ. ἀθλητὴν κορυφαῖον τιμῶντες, αἰτοῦμεν διὰ σοῦ δωρηθῆναι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος Ox 4 Τοὺς] ὁ H 8 Καὶ ἕτερον *praem* προμείμ. ἥχ. δ' (*perferam*) H, usq 10 ἡμῶν om Fa 10 Προκείμ. ἥχ. δ'· Εὐφρανθήσεται. Στίχ.· Εἰσάκουσον (ps 63,11.2) P Fa 15 Ἔτερον ἀλλήλ. (ps 88,6) om P Fa Ox 16 Ματθαῖον] Μάρκον H 18 Κοινων. (ps 32,1) om Fa 26 Τοῦτου usq 27 κυριακῇ om P Fa Ox

ACOLOUTHIE: Au ps 50 <de 1' orthros> et à l'Entrée <de la Liturgie>, tropaire, mode 4 pl.: *Nous te louons comme tu le mérites, vénérable Etienne, toi l'élu des sages apôtres et l'encouragement des saints martyrs. Car tu vis en esprit les cieux ouverts et le Fils debout à la droite de notre Dieu, c'est pourquoi tu prias pour ceux qui te lapidaient. Ton corps mourut, mais ton esprit resta vivant, premier martyr de l'univers. Prie le Christ Dieu pour le salut de nos âmes! Un autre tropaire, mode 2: En fêtant la mémoire de ton proto-martyr, Seigneur, par lui nous t'en prions: Sauve nos âmes!* (1). Prokeimienon, mode 4: ps 15,3; stique: *ibid.* 8. Apôtre: Act 6,8-7,5^a. 47-60. Alléluia, mode 4; stique: ps 91,13. Un autre alléluia, mode 1; stique: ps 88,6. Evangile: Mt 21,33-42. Koinonicon: ps 32,1.

Le même jour, s. Théodore le confesseur et écrivain, prêtre de la Laure de s. Sabas, frère de Théophane le poète [...].

Le même jour, les ss. Pères mis à mort à Raïthou.

28. S. Théodore, archevêque de Constantinople. La Grande Eglise fête sa mémoire un dimanche.

28 déc. — P Théodore. — Etienne, — Fa Théodore. — Mélane. — Ox Indès, Domna et martyrs de Nicomédie. — Théodore. — Mélane.

(1) De nouveau on observe que l'ancien tropaire cède la place à un autre plus récent. Dans P et Fa on trouve le tropaire actuel: *Diadème royal* (cf. *Horologion*, p. 448). Ox en donne un autre: *Tu es devenu un guide sur le chemin qui mène à la vie éternelle, Etienne premier vainqueur, car tu as le premier couru la route du martyre et tu as oint pour le même combat des myriades de martyrs. Aussi, en t'honorant comme apôtre et chef du chœur des athlètes, nous demandons par ton intercession que nous soit octroyée la grande miséricorde. On voit que les hymnographes se sont plu à honorer s. Etienne.*

Καὶ λέγεται εἰς τὸν πεντηκοστὸν τροπάριον, ἥχος γ'·
 Τὸ στόμα σου ἐπλάτυνας ἐν δόγμασιν καὶ καρδίᾳ μελετήσας τὴν σύνε-
 σιν θεολογίαν ἐξηρέσω σωτήριον. Διὰ τοῦτο ὠραιώθης ἐν κατορθώ-
 μασι, καλλιγραφῶν ἡμῖν τοὺς νόμους τοῦ Πνεύματος, θεῖον δώρημα,
 5 πάτερ ὅσιε. Πρέσβευε σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν. Προκείμενον, ἥχος
 βαρὺς· Εὐφρανθήσεται δίκαιος ἐν τῷ Κυρίῳ. Στίχος· Εἰσάκουσον, ὁ
 Θεός, φωνῆς μου, ἕως· πρὸς σέ. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Ἀδελφοί,
 75^v οὐχ ἑαυτῷ τις || λαμβάνει τὴν τιμὴν, τέλος· κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ.
 Ἀλληλούια, ἥχος β'. Στίχος· Μακάριος ἄνθρωπος ὁ φοβούμενος τὸν Κύριον,
 10 ἕως· σφόδρα. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην, κεφ. πθ'. Εἶπεν ὁ Κύριος
 τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα, τέλος· εἰς ποιμὴν. Κοινωνικόν·
 Εἰς μνημόσυνον.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν καὶ θαυματουργοῦ
 Στεφάνου.

15 **Μηνὶ τῷ αὐτῷ κθ'**, ἄθλησις τῶν ἁγίων νηπίων τῶν ἐν Βηθλεὲμ
 ἀναιρεθέντων ὑπὸ Ἡρώδου, ὧν ὁ ἀριθμὸς χιλιάδες ιδ'. Καὶ μνήμη
 πάντων τῶν χριστιανῶν ἀδελφῶν ἡμῶν τῶν ἐν λιμῷ καὶ δίψει καὶ
 μαχαίρᾳ καὶ κρύει τελειωθέντων. Τελεῖται δὲ ἡ τοιαύτη σύναξις ἐν
 τοῖς Χαλκοπρατείοις εἰς τὸν ναὸν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἐνθα ἡ
 20 ἁγία Σορός.

Ἡ δὲ ἀκολουθία γίνεται οὕτως· Λέγεται εἰς τὸν ν'
 τροπάριον, ἥχος <α'>· Τὰς ἀληθόνας τῶν ἁγίων, ἃς ὑπὲρ σοῦ ἔπαθον,
 δυσωπήθητι, Κύριε. Προκείμενον, ἥχος δ'· Αἰνεῖτε, παῖδες, Κύριον,
 αἰνεῖτε τὸ ὄνομα Κυρίου. Στίχος· Εἴη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον.
 25 Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Ἀδελφοί, ὁ ἀγιάζων καὶ οἱ ἀγιαζόμενοι

6 Ps 63,11.2 7 Hebr 5,4-10 9 Ps 111,1 10 Io 10,9-16
 12 Ps 111,6^b 23 Ps 112,1.2 25 Hebr 2,11-18

1 Καὶ λέγεται usq 12 μνημόσυνον] τροπ. <τῆς ἁγ. Μελάνης> ἥχ. πλ. δ'· Ἐν
 σοί, μῆτερ. Προκείμ. ἥχ. δ'· Θαυμαστός. Στίχ.· Ἐν ἐκκλησίαις (ps 67,36.27).
 2 Cor 6,1-10. Ἀλληλ. ἥχ. πλ. β'· Ἐκολλήθη (ps 62,9). Mt 15,21-28 Fa, om
 Ox || λέγεται] λέγει H 2 ἐκπλατύνας P 5 σωθῆναι usq ἡμῶν] ὑπὲρ
 τῶν ψυχῶν ἡμῶν P 9 ἥχος πλ. β' P 11 Κοινων. (ps 111,6^b) om P
 16 ὧν usq ιδ' om P 18 Τελεῖται usq 20 Σορός om P Fa Ox 21 Ἡ δὲ
 usq 23 Κύριε om Fa || εἰς τὸν ν' add κ. εἰς τὴν εἴσοδον P, om Ox 22 τρο-
 πάριον ἥχ. δ'· Τοῦ τεχθέντος κράτος πτοούμενος κ. τῶν Μάγων τὸ ἀγενὲς ἐνθυ-
 μούμενος, ὁ Ἡρώδης τοῖς στρατιώταις ἔλεγεν· Βηθλεὲμ τοὺς παῖδας ἀνέλετε, ἀν-
 ταρσίας ἀναμένων περιστάσιν· ἡγνῶει γὰρ τὸν ἑαυτοῦ δημιουργὸν ὅτι Χριστὸς ὁ
 Θεὸς ὑπάρχει, ὁ ἔχων τὸ μέγα ἔλεος P 25 Ἑβραίους add κεφ. ρζ' P

<ACOLOUTHIE> Au ps 50 <de l'orthros>, tropaire, mode 3:
*Tu as ouvert tout grand la bouche pour <prêcher> les dogmes, et en
 méditant leur sens dans ton cœur, tu as énoncé une théologie salutaire.
 Aussi, tu as fleuri en vertu, illustrant à nos yeux, ô Père saint,
 Don de Dieu, les lois de l'Esprit. Prie pour le salut de nos âmes!*
 Prokeimenon, mode grave: ps 63,11; stique: *ibid.* 2. Apôtre: *Hebr*
 5,4-10. Alléluia, mode 2; stique: ps 111,1. Evangile: *Io* 10,9-16.
 Koinonicon: ps 111,6^b.

Le même jour, le s. thaumaturge Etienne.

29. Les ss. enfants tués à Béthléem par Hérode, au nombre de
 14,000 et la mémoire de tous nos frères chrétiens qui ont fini leurs
 jours par la faim, la soif, l'épée ou le froid. Leur synaxe a lieu aux
 Chalcoprataia au sanctuaire de la Théotocos où se trouve la sainte
 Châsse (1).

ACOLOUTHIE: Au ps 50 <de l'orthros>, tropaire, mode
 3: *Par les souffrances des saints, endurées pour toi, laisse-toi at-
 tendrir, Seigneur, <et guéris tous nous maux, Philanthrope, nous
 t'en prions!> (2).*

<A la Liturgie,> prokeimenon, mode 4: ps 112,1; sti-

29 déc. — P Enfants de Bethléem. — Marcel. — Tous les chrétiens
 etc. — Fa Enfants de Bethléem. — Tous les chrétiens etc. — Marcel. —
 Théodora. — Georges de Nicomédie. — Léonce. — Ox Enfants de Bethléem.
 — Tous les chrétiens etc. — Marcel. — Théodora. — Georges de Nicomédie. —
 Léonce. — Dédicace des Saints-Quarante-Martyrs.

(1) Il y avait une Châsse aux Chalcoprataia, contenant la ceinture
 de la Sainte Vierge, JANIN, *Eglises*, 250. Une autre, qui en contenait l'habit
 et plus tard aussi le voile avec une partie de la ceinture, se trouvait aux
 Blachernes, *ibid.*, 176.

(2) P donne ce tropaire, plus récent: *Craignant le pouvoir du nou-
 veau-né, et considérant l'ignoble <dérobade> des Mages, Hérode dit aux sol-
 dats: Supprimez les enfants de Bethléem, pour éviter toute occasion de révolte.
 Car il ne connaissait pas son Créateur, le Christ Dieu, celui qui détient la
 grande miséricorde.*

(προεγράφη τῇ ἐπαύριον τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως). Ἀλληλούια, ἤχος δ'. Στίχος· Ἀνάστηθι, Κύριε, εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου, ἕως· τοῦ ἁγιάσματος σου. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον, κεφ. ζ'· Ἀναχωρησάντων τῶν Μάγων, τέλος· ὃν ἠκριβώσε παρὰ τῶν Μάγων. Κοινωνικόν· Ἀγαλ-
5 λιᾶσθε.

76^r Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Μαρκέλλου μονῆς τῶν Ἀκοιμήτων [... || ...].

Μηνὶ τῷ αὐτῷ λ', ἄθλησις τῆς ἁγίας μάρτυρος Ἀνυσίας, πόλεως Θεσσαλονίκης [...].

10 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου προφήτου Ἀβ-
διοῦ [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τὰ ἐγκαίνια τῶν ἁγίων μ' μαρτύρων πλησίον τοῦ Χαλκοῦ Τετραπύλου, καὶ μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Λέοντος τοῦ ἀρχιμανδρίτου.

76^v 77^r 15 Μηνὶ τῷ αὐτῷ λα', ἄθλησις τῆς ἁγίας μάρτυρος Δόμνας καὶ τοῦ
πλήθους τῶν ἐν Νικομηδείᾳ μαρτυρησάντων καὶ κατακαέντων ἐν τῇ
ἐκκλησίᾳ [... || ... || ...].

77^v Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν πρεσβυτέρου
καὶ ὀρφανοτρόφου Ζωτικοῦ. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ σεπτῷ
20 ἀποστολείῳ τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Παύλου τῷ ὄντι ἐν τῷ Ὀρφανοτροφείῳ.

2 Ps 131,8 3 Mt 2,13-16 4 Ps 32,1

1 Ἀλληλ. usq 3 σου] Ἀλληλ., ἤχ. δ'· Ἐνέκραξαν (ps 33,18) P, Ἀλληλ.
ἤχ. πλ. δ'· Ἐξέχεαν (ps 78,3) Fa, add Στίχ. β'· Ἐξέχεαν (ps 78,3) Ox
4 Κοινων. (ps 32,1) om Fa 12 τὰ ἐγκαίνια usq 13 Τετραπύλου om Fa,
29 dec Ox || πλησίον usq 13 Τετραπ. om P 17 ἐκκλησίᾳ add Ἑσπέρας,
εἰς τὴν παραμονὴν τῆς Περιτομῆς, λέγονται ἀναγνώσματα τρία· Gen 17,1^b-14;
Prov 8,22-30; ibid. 10,31 – αἱ ἐπίνοιαι αὐτῶν Fa Ox, praeterea Τροπ. ἤχ. α'·
Εἰς πᾶσαν Fa 18 Τῇ αὐτῇ usq 20 Ὀρφανοτροφ. om Fa 19 Τελεῖται
usq 20 Ὀρφανοτροφ. om P Ox

que: *ibid.* 2. Apôtre: *Hebr 2,11-18* (cf. le 26 décembre). Alléluia, mode 4; stique: *ps 131,8*. Évangile: *Mt 2,13-16*. Koinonicon: *ps 32,1*.

Le même jour, s. Marcel, du monastère des Acémètes [...].

30. La ste martyre Anysie de Thessalonique [...].

Le même jour, le s. prophète Abdias [...].

Le même jour, la Dédicace des Saints-Quarante-Martyrs près de l'Arc de Bronze ⁽¹⁾, et s. Léon, archimandrite.

31. La ste martyre Domna, et la foule de martyrs brûlés dans l'église à Nicomédie [...].

Le même jour, s. Zotique, prêtre et directeur de l'Orphelinat. Sa synaxe a lieu à Saint-Paul-Apôtre, dans l'Orphelinat ⁽²⁾.

30 déc. — P Anysie. — Léonce. — Dédicace des Saints-Quarante-Martyrs. — Fa Anysie. — Zotique. — Ox Anysie.

31 déc. — P Zotique. — Georges de Chypre. — Indès, Domna et martyrs de Nicomédie. — Fa Indès, Domna et martyrs de Nicomédie. — Ox Zotique.

⁽¹⁾ JANIN, *Eglises*, 501.

⁽²⁾ JANIN, *Eglises*, 413. S. Zotique avait été le premier directeur de l'Orphelinat.

< ΜΗΝ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ >

Μηνὶ ἰανουαρίῳ α', τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ τὸν νόμον ἢ κατὰ σάρκα περιτομή, καὶ μνήμη τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας Καππαδοκίας [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῇ ἀγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ.

5 Καὶ γίνεται ἡ ἀκολουθία οὕτως· Εἰς τὸν ν' τροπάριον, 78^r ἥχος α'. Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος σου, ὡς δεξαμένην τὸν λόγον σου δι' οὗ θεοπρεπῶς ἐδογματίσας, τὴν φύσιν τῶν ὄντων ἐτράνωσας, τὰ τῶν ἀνθρώπων ἤθη κατεκόσμησας, βασιλείον ἱεράτευμα, πάτερ ὄσιε. Πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν. Προκεί-
10 μενον, ἥχος α'. Τὸ στόμα μου λαλήσει σοφίαν, ἕως· σῶνέσιν. Στίχος α'. Ἀκούσατε ταῦτα, πάντα τὰ ἔθνη, ἕως· τὴν οἰκουμένην. Στίχος β'. Οἱ τε γηγενεῖς καὶ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων, ἐπὶ τὸ αὐτὸ πλοῦσιος καὶ πένης. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Κολασσαεῖς· Ἀδελφοί, βλέπετε μὴ τις ὑμᾶς ἔσται ὁ συλαγωγῶν, τέλος· τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. Ἀλληλούια,
15 ἥχος δ'. Στίχος· Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει. Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν, κεφ. γ'. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ὑπέστρεψαν οἱ ποιμένες, καὶ λέγει ἕως· πρὸ τοῦ συλληφθῆναι αὐτὸν ἐν τῇ κοιλίᾳ, καὶ ὑπερβαίνει καὶ λέγει· τὸ δὲ παιδίον ἠῤῥανε, τέλος· παρὰ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις. Κοινωνικόν· Εἰς μνημόσυνον.

10 Ps 48,4.2.3 13 Col 2,8-12 15 Ps 91,13 || Lc 2,20-21.40-52
18 Ps 111,6^b

3 Τελεῖται usq 4 Ἐκκλησίᾳ om P Fa Ox 5 Εἰς τὸν ν' om Fa Ox ||
τροπάριον add ἥχ. πλ. δ' (πρὸς τὸ Εὐλογητὸς εἶ, Χριστὲ ὁ Θεός)· Ὁ φύσει ἀόρα-
τος νῦν καθορᾶται σαρκί, ὁ Λόγος ὁ ἀκτιστος νῦν ἐκ Παρθένου ἀγνῆς τικτόμενος
κτίζεται· ὅθεν καὶ κατὰ νόμον δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους ὀκταήμερον περιτομὴν
καταδέχεται. Αὐτὸν οὖν προσκυνήσωμεν ὡς Σωτῆρα ἡμῶν. Ἄλλο, τοῦ ὁσίου Ox
9 ἡμῶν add Προκείμ. τοῦ ἑρθρου· Στόμα δικαίου. Στίχ.· Ὁ νόμος (ps 36,30.31).
Io 10,9-16. Εἰς τὴν λειτουργ. ἀντίφωνα τὰ καθημερινὰ Fa 11 Στίχ. β'
ps 48,3) om P Fa 14 Ἀλλήλ. ἥχ. βαρ.· Στόμα δικαίου (ps 36,30) P,
Ἀλλήλ. ἥχ. πλ. δ'· Ὁ ποιμαίνων. Στίχ.· Ὁ καθήμενος (ps 79,2^{ab}.2^c.3^a). Ἄλλο
ἥχ. δ', τοῦ ὁσίου· Δίκαιος. Στίχ.· Περυτευμένοι (ps 91,13.14) Ox 18 Κοινων.
Ἀύτρωσιν ἀπέστειλε (ps 110,9) P

< MOIS DE JANVIER >

1. La CIRCONCISION légale de Notre-Seigneur Jésus-Christ selon la chair, et s. Basile, archevêque de Césarée en Cappadoce [...]. Sa synaxe a lieu à la Grande Église.

ACOLOUTHIE: Au ps 50 <de 1' orthros>, tropaire, mode 1 (1): *Ta voix a retenti sur toute la terre, et celle-ci a reçu l'enseignement, par lequel tu as exposé les vérités divines, expliqué la nature des êtres et élevé les mœurs humaines, sacerdoce royal, Père saint. Prie le Christ Dieu pour nos âmes!* <A la Liturgie>, prokeimenon, mode 1: ps 48,4; 1er stique: *ibid.* 2; 2nd stique: *ibid.* 3. Apôtre: Col, 2, 8-12. Allélouia, mode 4: stique: ps 91,13. Évangile: Lc 2,20-21.40-52. Koinonicon: ps 111,6^b.

1 janv. — P Fa Ox Circoncision. — Basile.

(1) Ox donne ce tropaire de la Circoncision: *L'invisible par nature est maintenant visible dans la chair; le Verbe increé est maintenant créé, enfanté par la Vierge pure; c'est pour nous, les hommes, qu'il accepte encore la circoncision légale du huitième jour. Adorons-le comme notre Sauveur!*

Μηνὶ τῷ αὐτῷ β', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Βασιλείου, μαρτυρήσαντος ἐν Καισαρείᾳ [...].

78^v Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Σιλβέστρου πάπα Ῥώμης [...||...].

5 Μηνὶ τῷ αὐτῷ γ', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Γορδίου [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Θεογένους [...].

79^r Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου προφήτου Μαλαχίου [...||...].

Σαββάτω πρὸ τῶν Φώτων. Δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι τῷ σαββάτῳ πρὸ τῶν
10 Φώτων ἀναγινώσκεται Πρᾶξις μετὰ τὸ προκείμενον εἰς τὴν λειτουρ-
γίαν · Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἐν τῷ τὸν Ἀπολλῶ εἶναι ἐν Κορίνθῳ
(ἐγγράφη τῇ ἐπαύριον τῆς Ἀναληψίμου, καὶ ἐκεῖ ζητεῖ). Λέγεται δὲ
καὶ ὁ ἀπόστολος πρὸς Τιμόθεον α' ἐπιστολῆς · Τέκνον Τιμόθεε, οἱ
καλῶς διακονήσαντες, τέλος · διὰ λόγου Θεοῦ καὶ ἐντεύξεως. Εὐαγγέλιον
15 κατὰ Ἰωάννην, κεφ. ββ' · Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἀκούσας ὁ Ἰωάννης ἐν
τῷ δεσμωτηρίῳ, τέλος · αὐτός ἐστιν Ἡλίας ὁ μέλλων ἔρχεσθαι · ὁ
ἔχων ὄτα ἀκούειν, ἀκουέτω.

Τῇ κυριακῇ πρὸ τῶν Φώτων, ὁ ἀπόστολος πρὸς Τιμόθεον β' ἐπι-
στολῆς · Τέκνον Τιμόθεε, νῆφε ἐν πᾶσι, τέλος · ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς
20 ἡγαπημένοις τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ. Εὐαγγέλιον κατὰ Μάρκον, κεφ. α' ·
Ἀρχὴ τοῦ εὐαγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, τέλος · ἐν Πνεύματι ἁγίῳ.

Καὶ εἰ μὲν εἰσι δύο κυριακαί, ἀναγινώσκεται καθὼς καὶ ἐγγράφη. Ἐὰν δὲ μία
υποπέσῃ, ἀναγινώσκεται τῷ σαββάτῳ ὃ ἐστὶ γεγραμμένον πρὸ τῶν Φώτων, τῇ δὲ
κυριακῇ ὁ ἀπόστολος ὁ προγεγραμμένος εἰς τὴν πρώτην κυριακὴν καὶ τὸ εὐαγγέλιον
25 τὸ εἰς τὴν δευτέραν κυριακὴν ἤγουν τὴν πρὸ τῶν Φώτων.

10 Act 19,1-8 13 1 Tim 3,13-4,5 15 Mt 11,2-15 18 2 Tim
4,5-8 20 Mc 1,1-8

9 Φώτων] ἁγίων Θεοφανείων P || Δεῖ usq 12 ζῆτει om P Fa 10 προκείμ.
add ἡχ. β' · Ἐμφρανθήτε (ps 31,11). Στίχ. · Πρὸς σέ, Κύριε (ps 27,1) 13 1 Tim
3,13-4,5] 1 Tim 6,11^b-16 P 14 Εὐαγγέλιον *praem* Ἀλληλ. ἡχ. β' · Μακά-
ριοι οὓς (ps 64,5) Ox 15 Ματθαῖον] Μάρκον H || Mt 11,2-15] Mt 3,1-11
P Fa, *praeterea* Κοινων. · Ἀγαλλιᾶσθε (ps 32,1). Δέον γινώσκειν ὅτι ἐὰν φθάσουσι
β' σάββατα μετὰ τῶν β' ἑορτῶν, τῇ παρασκευῇ εἰς τὴν νηστείαν ἀναγινώσκεται
τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο P 18 Φώτων] ἁγίων Θεοφανείων Ox || Ὁ ἀπόστ. *praem*
προκείμ. ἡχ. πλ. β' · Σῶσον, Κύριε (ps 27,9^a). Στίχ. · Πρὸς σέ, Κύριε, ἦρα (ps
24,1) Ox 20 Εὐαγγέλιον *praem* Ἀλληλ. ἡχ. δ' · Ὁ Θεὸς οἰκτιρήσαι
(ps 66,3) Ox 21 ἁγίῳ add Κοινων. · Αἰνεῖτε (ps 148,1) P Ox 22 Καὶ
εἰ usq 25 Φώτων om P Fa || κυριακαί] σαββατοκυριακαῖς Ox

2. Le s. martyr Basile, martyrisé à Césarée [...].
Le même jour, s. Silvestre, pape de Rome.

3. Le s. martyr Gordios [...].
Le même jour, le s. hiéromartyr Théogène [...].
Le même jour, le s. prophète Malachie [...].

Samedi avant les Lumières ⁽¹⁾. Apôtre: *Act 19,1-8* (cf. le lendemain de l'Ascension). Un autre: *1 Tim 3,13-4,5*. Évangile: *Mt 11,2-15*.

Dimanche avant les Lumières. Apôtre: *2 Tim 4,5-8*. Évangile: *Mc 1,1-8*.

N. B. — S'il y a deux dimanches, on fait les lectures comme il a été mentionné. S'il y a un seul dimanche, on lit le samedi ce qui a été indiqué pour le samedi avant les Lumières; le dimanche on lit l'Apôtre du premier dimanche et l'évangile du second.

2 janv. — P Basile. — Silvestre. — Synclétique, Sara. — Fa Ox Silvestre. — Basile.

3 janv. — P Gordios. — Théogène — Malachie. — Indicé. — Thomaïs. — Fa Malachie. — Théogène. — Thomaïs. — Zosime, Athanase, mrs. — Ox Malachie. — Gordios. — Théogène. — Thomaïs. — Zosime, Athanase.

⁽¹⁾ « Les Lumières » c'est un des noms de la fête du 6 janvier.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ δ', ἁθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Θεοπέμπτου ἐπισκόπου καὶ Θεωνᾶ μάρτυρος [...].

79^v Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἁθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Ζωσίμου μοναχοῦ καὶ Ἀθανασίου κομენტαρησίου μαρτυρησάντων ἐν Κιλικίᾳ [... || ...].

5 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τῆς ὁσίας Συγκλητικῆς [...].

Καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ὁσίου καὶ θαυματουργοῦ Θεοκτίστου καὶ ἡγουμένου.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ε', μνήμη τῆς ἁγίας Ἀπολλιναρίας καὶ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ ἐν τῷ Ἀκρίτᾳ.

10 Καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἡ παραμονὴ τῶν Φώτων τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τελεῖται δὲ ἡ τοιαύτη σύναξις ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν ταῖς κατὰ τόπον ἁγίαις ἐκκλησίαις, τῆς παννυχίδος ἀπὸ ἐσπέρας τελουμένης.

80^r Δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι ἐὰν φθάσῃ ἡ ἑορτὴ || ἐν κυριακῇ ἢ ἐν δευτέρᾳ, τῇ παρασκευῇ 15 γίνεται ἡ νηστεία τῆς παραμονῆς. Καὶ λέγεται τὸ Κλῖνον, Κύριε, τὸ οὖς σου καὶ ἐπάκουσόν μου, τὸ τελευταῖον καὶ τὸ Κύριε, ἐκέκραξα. Καὶ μετὰ τὴν εἴσοδον τῶν ἱερέων, εὐθέως εὐχὴ τοῦ τρισαγίου καὶ λέγεται τὸ τρισάγιον. [Προκείμενον] τὸ ἐνὸρδινον τοῦ λυχνικοῦ, καὶ ἀπόστολος πρὸς Τιμόθεον ἐπιστολῆς α'· Τέκνον Τιμόθεε, δίωκε δικαιοσύνην, τέλος· ᾧ τιμὴ <καὶ αἰώνιον> κράτος αἰωνίως, ἀμήν. Ἀλληλούια, 20 ἦχος α'. Στίχος· Ὁν τρόπον ἐπιποθεῖ ἡ ἔλαφος, ἕως· πρὸς σέ, ὁ Θεός. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον, κεφ. ζ'. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, παραγίνεται ὁ Ἰωάννης ὁ βαπτιστής, τέλος· ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. Κοινωνικόν· Αἰνεῖτε.

Εἰ δὲ φθάσῃ εἰς τὰς λοιπὰς ε' ἡμέρας, γίνεται οὕτως· λέγεται εἰς τὸν ν' κατὰ τὸν [νάρθηκα] τροπάριον, ἦχος α'· Ἐν Ἰορδάνῃ βαπτίζομένον σου, Κύριε, ἡ τῆς 25 Τριᾶδος ἐφανερῶθῃ προσκύνησις· τοῦ γὰρ Γεννήτορος ἡ φωνὴ προσεμαρτύρει, ἀγαπητόν σε Υἱὸν ὀνομάζουσα, καὶ τὸ Πνεῦμα ἐν εἵδει περισσευεῖς ἐβεβαίον τοῦ λόγου τὸ ἀσφαλές. Ὁ ἐπιφανείς, Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ τὸν κόσμον φωτίσας, δόξα σοι.

15 Ps 85 16 Ps 140 18 1 Tim 6,11-16 20 Ps 41,2
21 Mt 3,1-6 22 Ps 148,1

11 Τελεῖται usq 13 τελουμένης om P Fa 13 τῆς παννυχ. usq 13
τελουμ. om Ox 14 Δεῖ usq 28 δόξα σοι om Fa Ox 15 K. λέγεται
usq 17 τρισάγιον] κ. εἰς τὴν λειτουργίαν λέγεται P 17 Προκείμεν.] Τροπάριον
H, usq 18 λυχνικοῦ] Προκείμεν. ἦχ. βαρ.· Ὁ Θεὸς ἀντιλήπτωρ μου. Στίχ.· Ἐξε-
λοῦ με (ps 58,18^b.2) P 19 Ἀλλήλ. ἦχ. πλ. δ'. Στίχ.· Κύριε ὁ Θεὸς τῶν
δυνάμεων (ps 79,4) P 23 Εἰ δὲ φθάσῃ usq 28 δόξα σοι om P 24 νάρ-
θηκα] ἄρθηκα H 25 προσεμαρτύρει add σοι P (6 ian.) 26 ἐβεβαίον]
ἐβεβαίον P || τοῦ usq 27 λόγου] τῶν λόγων P

4. Le s. martyr Théopempte, évêque, et Théonas, martyr [...].

Le même jour, les ss. martyrs Zosime, moine, et Athanase, greffier, martyrisés en Cilicie [...].

Le même jour, ste Synclétique [...].

Le même jour, le s. thaumaturge Théoctiste, higoumène.

5. Ste Apollinaire et s. Grégoire d'Acrite.

Le même jour, la paramonie des Lumières de notre grand Dieu et Sauveur Jésus-Christ. Cette synaxe a lieu à la Grande Eglise et dans toutes les églises en tout lieu, en célébrant la pannychis depuis le soir.

Si la fête tombe un dimanche ou un lundi, le jeûne de la paramonie a lieu le vendredi. On dit le *Incline, Seigneur* (ps 85), le dernier antiphone et le *Seigneur, j'ai crié* (ps 140). Après l'entrée des prêtres, on dit la prière du trisagion et le trisagion. Prokeimenon: celui qui correspond au lucernaire. Apôtre: 1 Tim 6,11-16. Alléluia, mode 1; stique: ps 41,2. Evangile: Mt 3,1-6. Koinonicon: ps 148,1.

Si la fête tombe dans un des cinq autres jours <de la semaine>, on fait ainsi: Au ps 50 <de l'orthros>, au narthex ⁽¹⁾, tropaire, mode 1: *Lors de ton baptême dans le Jourdain, Seigneur, s'est manifestée la Trinité adorable. Car la voix du Père te rendait témoignage, en te nommant Fils Bien-Aimé, et l'Esprit, sous forme de colombe, confirmait la véracité de cette parole. Christ notre Dieu, qui t'est manifesté et as illuminé le monde, gloire à toi!*

4 janv. — P Théopempte, Théonas. — Zosime, Athanase. — Synclétique. — Théoctiste. — Fa Gordios. — Théopempte, Théonas. — Synclétique. — Euthyme le Jeune. — Théoctiste conf. — Ox Théopempte, Théonas. — Synclétique. — Euthyme le Jeune. — Théoctiste.

5 janv. — P Apollinaire. — Grégoire d'Acrite. — Lucien, Thomas. — Fa Ox Apollinaire. — Grégoire d'Acrite.

⁽¹⁾ Le texte est peut-être corrompu, car le ps 50 ne se chantait pas au narthex. Il est possible que le tropaire dut être exécuté comme chant d'entrée au ps 118 (au narthex) et ensuite au ps 50.

Ἐσπέρας, εἰς τὴν παραμονήν, μετὰ τὸ Κύριε, ἐκέκραξα, γίνεται εἴσοδος τοῦ πατριάρχου καὶ τῶν ἱερέων καὶ τοῦ εὐαγγελίου. Καὶ γίνεται εὐχή συναπτή μετὰ τῶν αἰτήσεων, καὶ γίνεται ἡ κάτω καθέδρα, καὶ εὐθέως τὰ ἐξέθους ἀναγνώσματα. Τὸ α', Γενέσεως·
 5 Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, τέλος· καὶ ἐγένετο πρωί, ἡμέρα τρίτη. Τὸ β', τῆς Ἐξόδου· Εἶπεν Κύριος πρὸς Μωυσῆν· τί βοᾷς πρὸς με, τέλος· οἱ δὲ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐπορεύθησαν, ἕως· τῆς θαλάσσης. Τὸ γ', τῆς Ἐξόδου· Ἐξῆρε Μωυσῆς τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἀπὸ θαλάσσης ἐρυθρᾶς, τέλος· ὃ ἐστὶν ἀναμέσον Αἰλὶμ καὶ ἀναμέσον Σινᾶ.
 10 Καὶ μετὰ τοῦτο λέγεται τροπᾶριον, ἦχος γ'· Ἐπεφάνης ἐν τῷ κόσμῳ, ὁ τὸν κόσμον ποιήσας, ἵνα φωτίσῃς τοὺς ἐν σκότει καθημένους. Φιλάνθρωπε, δόξα σοι. Στίχος α', ψαλμὸς ξζ'· Ὁ Θεὸς οἰκτειρήσῃ ἡμᾶς, ἕως· ἐν πᾶσιν ἐθνεσιν τὸ σωτήριόν σου· ἵνα φωτίσῃς τοὺς ἐν σκότει καθημένους. Στίχος β'· Ἐξομολογησάσθωσάν σοι λαοί, ὁ Θεός, ἕως·
 15 ἐν τῇ γῇ ὁδηγήσεις· ἵνα φωτίσῃς τοὺς ἐν σκότει καθημένους. Στίχος γ'· Ἐξομολογησάσθωσάν σοι λαοί, ὁ Θεός, ἕως τέλους· ἵνα φωτίσῃς. Καὶ δοξάζουσι καὶ μίαν περισσὴν.

Καὶ πάλιν ἀνέρχεται ἀνάγνωσμα δ', Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ· Εἶπεν
 80ν Κύριος πρὸς Ἰησοῦν· ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ || ἄρχομαι τοῦ ὑψῶσαί σε, τέλος· πᾶς ὁ λαὸς διαβαίνων τὸν Ἰορδάνην. Τὸ ε'. Βασιλειῶν δ'· Εἶπεν Ἠλίας τῷ Ἐλισσαίᾳ· κάθου, τέλος· καὶ διῆλθε διὰ ξηρᾶς. Τὸ ζ', Βασιλειῶν δ'· Παρεγένετο Νεεμάν, ἄρχων, τέλος· ὡς παιδαρίον μικροῦ, καὶ ἐκαθαρίσθη.

Καὶ πάλιν λέγουσιν οἱ ψάλται τροπᾶριον, ἦχος πλ. β'· Ἀμαρτωλοῖς
 25 καὶ τελώναις, διὰ πλήθους ἐλέους σου, ἐπεφάνης, Σωτὴρ ὑμῶν· ποῦ γὰρ εἶχε τὸ φῶς σου λάμπαι, εἰ μὴ τοῖς ἐν σκότει καθημένοις; Δόξα σοι. Στίχος α', ψαλμὸς 4β'· Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν, ἐνπρέπειαν, ἕως· ἀπὸ

1 Ps 140 4 Gen 1,1-13 6 Ex 14,15-29 8 ibid. 15,22-16-1
 12 Ps 66,2-3.4-5.6-8 18 Ios 3,7-17 20 2 Reg 2,4-14 22 ibid.
 5,9-14 27 Ps 92,1-2

1 Ἐσπέρας usq ἐκέκραξα iuxta hagiopolitam Ox, usq 4 καθέδρα iuxta hagiopolitam Fa || μετὰ usq 2 εὐαγγελ. μετὰ τὸ γενέσθαι τὰ γ' ἀντίφωνα τὰ μικρὰ P 2 τοῦ πατριάρχου usq εὐαγγελ. om Ox 3 κ. γίνεται ἡ κάτω καθέδρα om P Ox 12 δόξα σοι add Τοῦτο δὲ λέγουσι γ' καὶ γ' στίχους ἐκ τοῦ ξζ' ψαλμοῦ P 13 ἵνα usq 14 καθημ. om. P 15 ἵνα usq καθημ. om P 16 ἕως usq φωτίσῃς] κ. κατὰ στίχους δέχεται ὁ λαὸς ἀπὸ τοῦ Φιλάνθρωπε, δόξα σοι P 17 Καὶ δοξάζ. usq περισσὴν] Δόξα, καὶ νῦν· Ἐπεφάνης Fa || περισσὴν add τὸ αὐτὸ τροπᾶριον Ox 23 κ. ἐκαθαρίσθη om Ox

Le soir, à la paramonie, après le Seigneur, j'ai crié (ps 140), a lieu l'entrée du patriarche, des prêtres et de l'évangile. On dit la prière synaptie avec les demandes, on se rend au trône d'en bas ⁽¹⁾ et on commence les lectures habituelles. 1e lecture: Gen 1,1-13; 2e lecture: Ex 14,15-29; 3e lecture: ibid. 15,22-16,1.

Ensuite, on dit le tropaire, mode 3: Tu as paru dans le monde, toi qui as fait le monde, pour illuminer ceux qui étaient assis dans les ténèbres. Gloire à toi, Philanthrope! 1er stique: ps 66,2-3, pour illuminer etc. 2e stique: ibid. 4-5, pour illuminer etc. 3e stique: ibid. 6-8, pour illuminer etc. Gloria Patri et le tropaire en entier.

On recommence les lectures: 4e lecture: Ios 3,7-17; 5e lecture: 2 Reg 2,4-14; 6e lecture: ibid. 5,9-14.

Les psaltes disent un autre tropaire, mode 2 pl.: C'est aux pécheurs et aux publicains que, dans ton immense miséricorde, tu t'es manifesté, ô notre Sauveur: où donc devait briller ta lumière, sinon sur ceux qui étaient assis dans les ténèbres? Gloire à toi! 1er stique: ps 92,1-2, où devait etc. <2e stique: ibid. 3-4^a, où devait etc.

(1) C'est le trône placé dans la nef de l'église, par opposition au trône d'en haut, situé dans l'abside.

τοῦ αἰῶνος σὺ εἶ· ποῦ γὰρ εἶχε τὸ φῶς σου λάμπαι. Δόξα καὶ μίαν
περισσὴν· <Ἀμαρτωλοῖς καὶ τελώναις> καὶ τὰ ἐξῆς.

Καὶ πάλιν ἀνάγνωσμα ζ', Ἡσαΐου· Τάδε λέγει Κύριος· λούσασθε,
τέλος· τὸ γὰρ στόμα Κυρίου ἐλάλησε ταῦτα.

5 Τὸ η', Γενέσεως· Ἀναβλέψας Ἰακώβ εἶδεν παρεμβολὴν Θεοῦ,
τέλος· ἐν γὰρ τῇ ῥάβδῳ μου ταύτῃ διέβην τὸν Ἰορδάνην. Τὸ θ', τῆς
Ἐξόδου· Κατέβη ἡ θυγάτηρ Φαραὼ λούσασθαι, τέλος· ἐκ τοῦ ὕδατος
αὐτὸν ἀναιλόμην.

Καὶ λέγεται προκείμενον, ἦχος βαρύς· Ὁ Θεὸς τῶν δυνάμεων,
10 ἐπίστρεψον ἡμᾶς, καὶ ἐπίφανον τὸ πρόσωπόν σου καὶ σωθήσόμεθα.
Στίχος· Ὁ ποιμαίνων τὸν Ἰσραήλ, ἕως· ἐμφάνηθι.

Ἀνάγνωσμα ι', Κριτῶν· Εἶπεν Γεδεὼν πρὸς τὸν Θεόν, τέλος·
ἐπὶ δὲ πᾶσαν τὴν γῆν δρόσος. Ἀνάγνωσμα ια', Βασιλειῶν Γ'· Εἶπεν
Ἠλίας πρὸς τὸν λαόν, τέλος· ἀληθῶς Κύριος ὁ Θεός, αὐτός ἐστιν ὁ
15 Θεός. Ἀνάγνωσμα ιβ', Βασιλειῶν· Εἶπον οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως Ἰεριχώ,
τέλος· κατὰ τὸ ῥῆμα δ' ἐλάλησεν Ἐλισσαίε.

Δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι μέχρι τοῦ ζ' ἀναγνώσματος ἀναγινώσκονται, μὴ εἰσερχομένου
τοῦ πατριάρχου ἐν τῷ παλατίῳ· ἐὰν δὲ εἰσέλθῃ καὶ μὴ παρατείνῃ τοῦ μὴ ὑποστρέψαι,
ἀναγινώσκονται καὶ τὰ ἕτερα ἀναγνώσματα, καθὼς ἐγράφῃ.

20 Μετὰ δὲ τὴν συμπλήρωσιν τῶν ἀναγνωσμάτων, ἀνισταμένων τῶν
ιερέων, γίνεται εὐχὴ ἀντιφώνου, καὶ λέγονται ἀντίφωνα τῆς λει-
τουργίας. Τὸ α', ψαλμὸς κς', ἐν ᾧ ψάλλεται· Βοήθησόν μοι,
Κύριε. Τὸ β', ψαλμὸς κζ'· Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου. Τὸ γ',

3 Is 1,16-20 5 Gen 32,2-11 7 Ex 2,5-10 9 Ps 79,4.1
12 Iud 6,36-40 13 1 Reg 18,30-39 15 2 Reg 2,19-22 22 Ps 26
23 Ps 27

1 σὺ εἶ add Στίχ. β'· Ἐπῆραν. Στίχ. γ'· Θαυμαστοὶ (ps 92,3-4^a.4^b-5) P
Fa Ox || ποῦ usq λάμπαι om P 2 Ἀμαρτωλοῖς κ. τελώναις Fa Ox
12 Εἶπεν usq 13 Βασιλειῶν γ' om P 13 Βασιλ. δ' H 15 Βασιλ. add
γ' (perferam) P Fa 17 Δεῖ usq 19 ἐγράφῃ om Fa Ox 18 ἐκ τοῦ
παλατίου P || μὴ παρατείνῃ] παραγίνεται P 20 Μετὰ usq 21 ιερέων] Χρὴ
προσθεῖναι τὴν δευτέραν εἴσοδον τοῦ πατριάρχου, κ. ὅτε δοθῇ καιρὸς τῶν ἀντιφώ-
νων P 21 ιερέων add λέγει ὁ διάκονος· Εὐλόγησον, δέσποτα, ὁ ἱερεὺς· Εὐλο-
γημένη ἡ βασιλεία, ὁ διάκονος τὴν συναπτὴν Fa || τῆς λειτουργίας om P
22 ψαλμ. κς' add Κύριος φωτισμός. <Στίχ.> Κύριος ὑπερασπιστής. <Στίχ.>
'Ἐν τῷ ἐγγίξει. <Στίχ.> Ἀνδρίζου (ps 26,1^a.1^b.2.14^b). Δόξα, καὶ νῦν Fa ||
μοι με P Fa Ox 23 ψαλμ. κζ' ψαλμ. κη' P add Πρὸς σέ, Κύριε. <Στίχ.>
Μήποτε. <Στίχ.> Σῶσον, Κύριε. <Στίχ.> Καὶ ποιῶμενον (ps 27,1^a.1^c.9^a.9^b).
Δόξα, καὶ νῦν· Ὁ μονογενὴς Fa

3^e stique: *ibid.* 4^b-5, οὐ devait etc. > (1). *Gloria Patri* et le tropaire
en entier: <Aux pécheurs et aux publicains> etc.

Et de nouveau les lectures: 7^e lecture: *Is* 1,16-20.

8^e lecture: *Gen* 32,2-11; 9^e lecture: *Ex* 2,5-10.

On dit le prokeimenon, mode grave: *ps* 79,4; stique: *ibid.* 1.

10e lecture: *Iud* 6,36-40; 11e lecture: *1 Reg* 18,30-39; 12^e
lecture: *2 Reg* 2,19-22.

N. B. — Si le patriarche ne rentre pas au palais, on lit jusqu'à la
7e lecture. S'il y rentre, mais avec l'intention de revenir, on lit alors aussi
les autres, comme il a été écrit.

Après la fin des lectures, les prêtres se lèvent, on récite la
prière de l'antiphone et l'on dit les antiphones de la Liturgie:
Le premier, *ps* 26 avec: *Secours-moi, Seigneur*. Le deuxième,
ps 27: *Par les prières de la Théotocos*. Le troisième, *ps* 28: *Alléluia*

(1) Le ms H omet ces versets, donnés par P Fa Ox.

ψαλμὸς κη' · Ἀλληλούια διπλοῦν. Καὶ μετὰ τοῦτο ποιεῖ ὁ διάκονος συναπ-
τὴν τοῦ τρισαγίου, καὶ εὐθὺς τὸ τρισάγιον, καὶ γίνεται ἡ ἄνω καθέδρα.

Εἰ δὲ ἐν σαββάτῳ ἢ ἐν κυριακῇ φθάσῃ ἢ παραμονὴ καὶ τελεία
οὐ γίνεται λειτουργία, εὐθὺς μετὰ τὸ τρισάγιον ἀνέρχεται ἀνάγνωσμα ιγ', Ἡσαίου ·
5 *Τάδε λέγει Κύριος · καιρὸς δεκτὸς ἐπήκουσά σου, τέλος · λέγει Κύριος.*

81^r

Ἐὰν δὲ φθάσῃ εἰς τὰς λοιπὰς ε' ἡμέρας καὶ γίνεται λειτουργία
τελεία, τότε <οὐκ> ἀναγινώσκεται τοῦτο, ἀλλὰ μετὰ τὸ τρισάγιον λέγεται τὸ προ-
κείμενον.

<Προκείμενον,> ἤχος γ' · Κύριος φωτισμός μου καὶ Σωτήρ μου,
10 τίνα φοβηθήσομαι. Στίχος · Κύριος ὑπερασπιστὴς τῆς ζωῆς μου, ἀπὸ
τίνος δειλιάσω. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Κορινθίους α', ἐάν ἐστι νηστεία ·
Ἀδελφοί, ἐλεύθερος ὢν ἐκ πάντων, Ἦ παῶν ἐμμαντὸν ἐδοῦλωσα. Ἐὰν
δὲ οὐκ ἔστιν νηστεία, ἀπόστολος δὲ ἀναγινώσκεται · Ἀδελφοί,
οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν ὅτι οἱ πατέρες ἡμῶν, τέλος · ἡ δὲ πέτρα ἦν ὁ
15 Χριστός. Ἀλληλούια, ἤχος β'. Στίχος α' · Ἐξηρεύσατο ἡ καρδιά, ἕως ·
παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων. Στίχος β' · Ἐξεχύθη ἡ χάρις ἐν χεῖλεσί
σου, ἕως · εἰς τοὺς αἰῶνας. Στίχος γ' · Περίζωσαι τὴν ὁμοφάαν σου,
ἕως · καὶ βασιλένε.

Χρὴ δὲ εἰδέναι ὅτι εἰ ἔστιν ἐν σαββατοκυριακῇ καὶ οὐκ ἔστι νηστεία, τρία
20 εὐαγγέλια εἰσέρχονται ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ, ὑπὸ τριῶν διακόνων βασταζόμενα, καὶ
τὸ μὲν α' ἀποτίθεται ἐν τῇ ἀγίᾳ τραπέζῃ, τὸ δὲ β', ὁ μέλλων ἀναγνῶναι λαμβάνει
καὶ μελετᾷ αὐτῷ, τὸ δὲ τρίτον, ἀνερχομένου τοῦ πατριάρχου τίθεται ἐν τῷ συνθρόνῳ,
καὶ καθέζεται εἰς τὸ πλάγιον ὁ πατριάρχης τοῦ συνθρόνου.

1 Ps 28 4 Is 49,8-15 9 Ps 26,1^a.1^b 11 1 Cor 9,19<-10,4>
13 1 Cor 10,1-4 15 Ps 44,2-3^a.3^{bc}.4-5^a

1 ψαλμ. κη'] ψαλμ. ριγ' P, add Ἐνέγκατε [...] υἱοί. <Στίχ.> Ἐνέγκατε
[...] δόξαν κ. τιμὴν. <Στίχ.> Ἐνέγκατε [...] δόξαν ὀνόματι. <Στίχ.> Προσ-
κυνήσατε. Εἰσοδικόν · Φωνὴ Κυρίου (ps 28,1^a.1^c.2^a.2^b.3). Δόξα, ἤχ. γ' · Σήμερον
Τριάς. Καὶ νῦν · Ὁ τὸ φῶς ἀναβαλλόμενος θεϊκῶς, καὶ τὸ ὕδωρ περιβαλλόμενος
σωματικῶς, ὑπὸ τοῦ Προδρομοῦ ἐβαπτίζετο, ἔδειξε κάμινον τὸν Ἰορδάνην καὶ
ἐχώνευσεν πᾶσαν ἁμαρτίαν τῶν λαβόντων τὸ λουτρόν τῆς ἀναγεννήσεως, Χριστὸς
γὰρ ὑπάρχων τὸ φῶς τὸ ἀπρόσιτον Fa || διπλοῦν P Fa Ox || Καὶ μετὰ
usq 2 τρισαγίου om Fa, usq 2 καθέδρα om P 3 Εἰ δὲ usq 7 ἀλλὰ om Fa
Ox || καὶ τελεία usq 4 λειτουργία om P 6 κ. γίνεται usq 7 τρισάγιον om P
11 ἐάν usq νηστεία om Fa Ox || νηστεία add κ. μέλλει γίνεσθαι προσκομιδῇ P
12 1 Cor 9,19-27] 1 Cor 9,19-10,4 P Fa || πάντων add τέλος H || Ἐὰν δὲ
usq 15 Χριστός om Fa 15 Στίχ. β' · Ἡ γλώσσά μου (ps 44,2^e) P
17 Στίχ γ' · (ps 44,4-5^a) om P Fa 19 Χρὴ usq 23 συνθρόνου] om Fa
Ox || κ. οὐκ ἔστι νηστεία om P || τρία] δύο P 21 τὸ δὲ β' usq 22 αὐτῷ
om P 22 τὸ δὲ τρίτον usq 24 συνθρόνου] κ. τὸ ἄλλο τίθησιν ὁ ἀρχιερεὺς
εἰς τὸ σὺνθρονον P

double ⁽¹⁾. Ensuite le diacre dit la synaptie du trisagion, <on chan-
te> le trisagion, et l'on va au trône d'en haut ⁽²⁾.

<N. B. —> Si la paramonie tombe un samedi ou un dimanche, et
qu'on ne célèbre pas la Liturgie complète ⁽³⁾, après le trisagion on fait
une 13e lecture: Is 49,8-15 ⁽⁴⁾.

Si elle tombe un des cinq autres jours, et qu'on célèbre la Liturgie
entière ⁽⁵⁾, alors on <ne> fait <pas> cette lecture, mais après le trisagion
on dit le prokeimenon.

<Prokeimenon,> mode 3: ps 26,1^a; stique: *ibid.* 1^b. Apôtre,
si c'est jour de jeûne: 1 Cor 9,19<-10,4>. Si ce n'est pas jour de
jeûne: 1 Cor 10,1-4. Alléluia, mode 2; 1er stique: ps 44,2-3^a; 2^e
stique: *ibid.* 3^{bc}; 3e stique: *ibid.* 4-5^a.

N. B. — Si c'est samedi ou dimanche, jours où il n'y a pas de jeûne,
on porte à l'autel trois évangiles, portés chacun par un diacre. Le premier
évangile est placé sur la Sainte Table; celui qui doit lire le deuxième le
prend et en a soin; le troisième est déposé sur le trône lorsque le patriarche
monte <à l'abside>. Le patriarche s'assied d'un côté du trône.

⁽¹⁾ P donne comme troisième antienne le ps 113. Fa, le ps 28, en
ajoutant à la fin ces tropaires: Gloria Patri. En ce jour, la Trinité (cf. le
6 janv.). Et nunc. Celui qui, comme Dieu, se drapait de lumière, mais dont
le corps était entouré par l'eau, était baptisé par le Précurseur. Il fit du
Jourdain une fournaise et y fondit tous les péchés de ceux qui reçoivent le
bain de la régénération, car le Christ est la lumière inaccessible.

⁽²⁾ Celui de l'abside.

⁽³⁾ Puisqu'on l'a célébrée le matin.

⁽⁴⁾ C'est l'ancienne lecture prophétique de la Liturgie. A noter que,
contrairement à ce qui se fait à Noël, elle n'est pas précédée d'un pro-
keimenon.

⁽⁵⁾ Pour ne pas interrompre le jeûne, la Liturgie se célébrait après
vêpres.

Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν, κεφ. ζ'. Ἐν ἔτει πεντεκαιδεκάτῳ, τέλος· εὐηγγελίζετο τὸν λαόν. Κοινωνικόν· Αἰνεῖτε.

Εἰς δὲ τὴν ἀπόλυσιν οὐκ ἀπολύει ὁ διάκονος τὸν λαόν, τούτέστιν οὐ λέγει τὸ Ἐν εἰρήρῃ προέλθωμεν, ἀλλὰ· Σοφία, καὶ εἰσέρχεται ὁ πατριάρχης εἰς τὸ ἐσώτερον τῆς ἀγίας τραπέζης μετὰ διακόνων καὶ μανουαλίων καὶ θυμιατόν, καὶ ποιεῖ διάκονος συναπτὴν, καὶ μετὰ τοῦτο λέγει ὁ πατριάρχης τῇ ν τ ὦ ν ὑ δ ᾱ τ ὠ ν ε ὕ χ ῆ ν.

Καὶ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς εὐλογίας τῶν ὑδάτων, ἐξερχομένου τοῦ πατριάρχου ἐν τῇ φιάλῃ τοῦ λουτήρος, ἄρχονται οἱ ψάλται ἐν τῷ ἄμβωνι τροπάριον, ἦχος πλ. δ'· Φωνὴ Κυρίου ἐπὶ τῶν ὑδάτων βοᾷ λέγουσα· δεῦτε, λάβετε πάντες Πνεῦμα σοφίας, Πνεῦμα συνέσεως, Πνεῦμα φόβου Θεοῦ, τοῦ ἐπιφανέντος. Καὶ ψάλλοντες αὐτό, ἐξέρχονται πάντες εἰς τὸν λουτήρα, καὶ γίνεται καὶ ἐκεῖ εὐχὴ τῆς τ ὦ ν ὑ δ ᾱ τ ὠ ν ε ὕ λ ο γ ί α ς.

81^v 15 Λέγεται δὲ ἐν τῷ ἄμβωνι ἀναγνώσματα γ'. Ἀνάγνωσμα πρῶτον, Ἡσαίου· Τάδε λέγει Κύριος· εὐφρανθήντι ἔρημος διψῶσα, ἀγαλλιᾶσθω ἔρημος καὶ ἀνθειτω ὡς κρίνον, τέλος· ἀπέδρα ὁδὸν καὶ λύπη καὶ στεναγμός. Ἀνάγνωσμα β', τοῦ αὐτοῦ· Τάδε λέγει Κύριος· || οἱ διψῶντες πορεύεσθε ἐφ' ὕδωρ, τέλος· τοῦ ἁγίου Ἰσραήλ. Ἀνάγνωσμα γ', τοῦ

1 Lc 3,1-18 2 Ps 148,1 16 Is 35,1-10 18 Is 55,1-13
19 Is 12,3-6

2 λαόν add. K. λοιπὸν ἀκολουθῶς τελεῖται ἡ θεία λειτουργία OX 3 Εἰς δὲ usq 15 ἀναγνώσμ. γ'] Μετὰ δὲ τὴν ἀπόλυσιν ἐξέρχεται ὁ κλῆρος ἅμα τῶν ἱερέων κ. τοῦ λαοῦ ἐν τῇ φιάλῃ μετὰ θυμιατοῦ κ. κηρῶν, ψάλλοντες τροπ. ἦχ. πλ. δ'· Φωνὴ Κυρίου. Καὶ τοῦτου πληρωθέντος, τοῦ ἱερέως θυμιῶντος τὸ ὕδωρ κ. Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν εἰρηκότος κ. τὴν πρώτην εὐχὴν καθ' ἑαυτοῦ λέγοντος, ποιεῖ εἰς τῶν διακόνων τὴν συναπτὴν τοῦ ἁγιασμοῦ, εἶτα ἀπέρχεται μετὰ φωνῆς τὸ Μέγας εἰ, Κύριε, κ. εὐλογήσας τὰ ὕδατα ἀπάρχεται τροπάριον· Ἐν Ἰορδάνῃ, κ. γίνεται ἀναγνώσματα τρία OX 3 τούτέστιν usq 15 ἀναγνώσμ. γ'] ἀλλὰ μετὰ τὸ εἰπεῖν τὴν ἐκφώνησιν· Ὅτι σὺ εἰ ὁ Θεὸς ἡμῶν, λέγει ὁ διάκονος· Σοφία κ. ἄρχονται οἱ ψάλται τροπ. ἦχ. πλ. δ'· Φωνὴ Κυρίου κ. ἐξέρχονται εἰς τὸν λουτήρα κ. ὅτε ὑπάγουσιν ἐνθα μέλλουσιν φωτίσαι, λέγει ὁ διάκονος· Σοφία, κ. ἀνέρχεται Fa 4 εἰσέρχεται ὁ usq 5 πατριάρχης] ἐπιτίθῃσιν ὁ ἀρχιδιάκονος τὸ ὠμοφόριον τῷ ἀρχιεπισκόπῳ ἔμπροσθεν P 6 συναπτὴν praem εὐχὴν P 7 λέγει usq εὐχὴν] εὐλογεῖ ὁ ἀρχιεπίσκοπος τὰ ὕδατα P 8 ἐξερχομένου usq 9 λουτήρος om P 12 τοῦ ἐπιφαν.] ἐπιφανέντος ἡμῖν Fa 13 πάντες add σὺν τῷ πατριάρχῃ P || λουτήρα add κ. ποιεῖ ὁ ἀρχιδιάκονος εὐχὴν συναπτὴν P || γίνεται usq 14 εὐλογίας] ὁ πατριάρχης ποιεῖ τὴν τοῦ ὕδατος εὐχὴν κ. εὐλογεῖ τὰ ὕδατα P

Evangile: Lc 3,1-18. Koinonicon: ps 148,1.

Au renvoi, le diacre ne renvoie pas le peuple, c.-à-d. il ne dit pas: *Allons en paix*, mais: *Sagesse*. Le patriarche entre à l'intérieur du sanctuaire en compagnie des diacres, avec cierges et encens, le diacre dit une synaptie, puis le patriarche lit la prière des eaux ⁽¹⁾.

Une fois terminée la bénédiction des eaux, tandis que le patriarche sort pour aller à la piscine du baptistère, les psaltes entonnent sur l'ambon le tropaire, mode 4 pl.: *La voix du Seigneur clame sur les eaux en disant: Venez, recevez tous l'Esprit de sagesse, l'Esprit d'intelligence, l'Esprit de crainte de Dieu, de Celui qui s'est manifesté!* En chantant ce tropaire, tous se rendent au baptistère ⁽²⁾, et l'on fait là aussi la bénédiction des eaux ⁽³⁾.

(Cependant,) sur l'ambon on fait trois lectures: Is 35,1-10; *ibid.* 55,1-13; *ibid.* 12,3-6.

(1) Le patriarche bénit les eaux qui seront distribuées aux fidèles.

(2) Sainte-Sophie possédait deux baptistères: le petit, situé probablement derrière l'abside (cf. le 6e samedi du Carême), et le grand, placé dans le côté sud-ouest de l'église (cf. le samedi saint). On ne précise pas lequel des deux était utilisé pour les baptêmes le jour de l'Épiphanie.

(3) C'est la bénédiction des eaux pour le baptême des catéchumènes qui aura lieu le lendemain. Cf. le 6 janvier.

αὐτοῦ· Ἀντλήσατε ὕδωρ μετ' εὐφροσύνης, τέλος· ὅτι ὑψώθη ὁ Ἅγιος τοῦ Ἰσραὴλ ἐν μέσῳ αὐτῶν.

Καὶ εὐθέως ἀνέρχεται προανάγνωσις καὶ γίνεται ἡ παννυχὶς κατὰ τάξιν.

5 Μηνὶ τῷ αὐτῷ ς', ἡ ἑορτὴ τῶν ἁγίων Θεοφανείων, ἣν ἑορτάζει ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία καὶ αἱ κατὰ τόπον ἐκκλησίαι.

Γίνεται δὲ ἡ ἀκολουθία οὕτως· τελεῖται ὁ ὄρθρος ἐν τῷ ἄμβωνι, καὶ εἰς τὸν ν' λέγεται τροπάριον, ἥχος δ'· Σήμερον Τριάς ἐν Μονάδι θεότητος ἔδειξεν ἡμῖν τὴν αὐτῆς ἀγαθότητα· Πατὴρ 10 γὰρ ἠκούετο οὐρανόθεν φθεγγόμενος, Υἱὸς ἐγνωρίζετο ἐν σαρκὶ βαπτιζόμενος, Πνεύματος ἁγίου ἐδηλοῦτο παρουσία, ἣν ἐκ πίστεως λαβόντες πάντες κολάζομεν συμφώνως· ὁ ἐπιφανὴς Θεὸς ἡμῶν, δόξα σοι.

Καὶ ἕτερον, ἥχος α'· Ἐν Ἰορδάνῃ βαπτιζομένου σου, Κύριε, ἡ τῆς Τριάδος ἐφανερῶθη προσκύνσεις.

15 Καὶ ὅτε πληρωθῇ, ἀνέρχεται ὁ πατριάρχης ἐν τῷ φωτιστηρίῳ καὶ βαπτίζει. Καὶ ὅτε χρίσῃ τοὺς νεοφωτίστους ἵσταται ὁ ψάλτης πλησίον αὐτοῦ καὶ λέγει ψαλμὸν λα', ἥχος βαρὺς· Μακάριοι ὧν ἀφέθησαν αἱ

17 Ps 31,1

2 αὐτῶν add Καὶ μετὰ ταῦτα, ψάλλοντες τὸ αὐτὸ τροπάριον, εἰσερχόμεθα εἰς τὸν ναόν, καὶ λέγει ὁ διάκονος τὸ Ἐν εἰρήνῃ προέλθωμεν P, add Εἰ δὲ οὐκ ἔστιν νηστεία, κ. τελεία λειτουργία οὐ γίνεται, μετὰ τὸ εἰπεῖν τὸ εὐαγγέλιον κ. τὴν ἐκτενὴν λέγει ὁ διάκονος τοὺς κατηχουμένους κ. τὰς αἰτήσεις, κ. εἰς τὴν ἐκφώνησιν τῶν αἰτήσεων λέγει· Σοφία, κ. γίνεται ἡ ἀκολουθ. τοῦ βαπτίσματος, κ. ἀπολύει Fa 3 κ. εὐθέως usq 4 τάξιν om P Fa Ox 5 ἡ ἑορτὴ usq 6 ἐκκλησίαι] τοῦ Κυρίου ὑμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ Βάπτισις P 6 ἐκκλησίαι praeem τοῦ Θεοῦ Ox, add τὴν παννυχίδα ἀφ' ἑσπέρας ἐπιτελοῦντες Fa Ox 7 τελεῖται usq 12 δόξα σοι om Fa || ἐν usq 8 τῷ ἄμβωνι om P 8 τροπάριον usq 14 προσκύνσεις invertit ordinem tropariorum Ox 9 τῆς αὐτῆς ἀγαθότητος Ox 10 οὐρανόθεν] ἐξ οὐρανοῦ Ox 13 K. ἕτερον usq 14 προσκύνσεις om P 14 προσκύνσεις add Προκείμε. τοῦ ὄρθρου, ἥχ. δ'· Φωνὴ Κυρίου. Στίχ.· Ἐνέγκατε (ps 28,3.1). Πᾶσα πνοὴ (ps 150,6). Mc 1,9-11 Fa, add Ἰστέον δὲ ὅτι κυριακῆς συναντώσης ἐν τῇ ἑορτῇ ταύτῃ, οὔτε κανὼν ἀναστάσιμος ψάλλεται ἐν τῇ ἑορτῇ ταύτῃ ἐν τῷ ὄρθρῳ, οὔτε εὐαγγέλιον ἐωθινὸν ἀναστάσιμον ἀναγινώσκειται, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἔκτην ψδὴν κ. τὸ κοντάκιον λέγεται προκείμε. ἥχ. δ'· Ἐκ γαστροῦ. Στίχ. β' (sic)· Σὺ ἱερεὺς. Στίχ. (sic)· Εἶπεν ὁ Κύριος (ps 109,3^c-4^a.1). Τὸ Πᾶσα πνοὴ κ. εὐαγγέλιον κατὰ Μάρκον (Mc 1,9-11). Καὶ οὕτως γίνεται τοῦ ὄρθρου ἡ ἀπόλυσις, μόνῃς τῆς ἑορτῆς πανηγυριζομένης Ox 15 Καὶ ὅτε usq p. 186,7 Φίλιππον] Ἡ ἀκολουθία τῶν νεοφωτίστων καθὰ προτέτακται εἰς τὴν ἁγίαν Ν' P, om Fa 16 Καὶ ὅτε usq p. 186,1 ἁμαρτίαι] κ. ὅτε χρίσῃ τοὺς νεοφώτους τῷ ἁγίῳ μύρῳ εἰσοδεύουσιν ἐκεῖνοι ψάλλοντες οἱ ψάλται ψαλμ. λα', ἥχ. βαρ.· Μακάριοι (ps 31) Ox

Ensuite on commence une lecture et l'on célèbre la pan-
nychis selon l'ordo.

6. Fête des SAINTES THÉOPHANIES, que célèbre la Grande Eglise et les Eglises en tout lieu.

ACOLOUTHIE: L'orthros se célèbre à l'ambon. Au ps 50, tropaire, mode 4: *En ce jour, la Trinité dans l'unique divinité nous a manifesté la bonté qui lui est propre: on entendait le Père qui parlait du haut du ciel, le Fils était révélé quand il était baptisé selon la chair, et l'on voyait la présence du Saint-Esprit. Ce qu'apprenant par la foi, nous crions tous à l'unisson: Gloire à toi, notre Dieu, qui t'es manifesté!*

Et un autre <tropaire>, mode 1: *Lors de ton baptême dans le Jourdain, Seigneur, s'est manifestée la Trinité adorable.*

A la fin du tropaire, le patriarche monte à la piscine ⁽¹⁾ et il baptise. Lorsqu'il fait l'onction aux nouveaux baptisés, le psalte se tient auprès de lui et dit le ps 31, mode grave: ps 31,1. Puis,

6 janv. — P Baptême de Notre-Seigneur Jésus-Christ. — Fa Ox Théophanies.

(1) Cf. p. 183, note 2.

ἀνομίας καὶ ὧν ἐπεκαλύφθησαν αἱ ἁμαρτίαι. Καὶ λοιπὸν ὁ ψικεύων αὐτὸν στιχολογεῖ ἐφεξῆς τοὺς στίχους τοῦ ψαλμοῦ, καὶ εἰσέρχεται τὴν εἴσοδον τῆς ἐκκλησίας, καὶ ὅτε ἔλθῃ πλησίον τοῦ ἁμβωνος ἀποδύεται [τὸ] φελώνιν αὐτοῦ καὶ ἀνέρχεται ἐν τῷ ἁμβωνί καὶ στιχολογεῖ ἕως
5 ἂν λάβῃ ἐπιτροπὴν ἐκ τοῦ ἀρχidiaconou, καὶ λοιπὸν λέγει τὴν περισσὴν καὶ κατέρχεται. Καὶ ἀνέρχεται προανάγνωσις ἐκ τῶν Πράξεων. Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἄγγελος Κυρίου ἐλάλησεν πρὸς Φίλιππον.

Καὶ λοιπὸν οἱ ἀναγνώσται λέγουσιν ἀντίφωνα. Τὸ α', ψαλμὸς ριγ'· Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου. Τὸ β', ψαλμὸς ριδ'· Σῶσον ἡμᾶς, Υἱέ 10 Θεοῦ, ὁ ἐν Ἰορδάνῃ. Τὸ γ', ψαλμὸς ριζ', ἤχος α'. Ἐν Ἰορδάνῃ βαπτισομένου σου, Κύριε. Καὶ ἀντὶ τοῦ τρισαγίου· Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε. Προκείμενον, ἤχος δ'· Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος, ἕως· καὶ ἐπεφάνη ἡμῖν. Στίχος· Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ, ὅτι ἀγαθός, ἕως· τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Τίτον· Τέκνον Τίτε, ἐπεφάνη ἡ 82^r 15 χάρις, τέλος· κατ' ἐλπίδα ζωῆς αἰωνίου. Ἀλληλούια, ἤχος δ'. || Στίχος· Φωνὴ Κυρίου ἐπὶ τῶν ὑδάτων, ἕως· ἐπὶ ὑδάτων πολλῶν. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον, κεφ. ιγ'. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, παραγίνεται ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, τέλος· ἐν ᾧ εὐδόκησα. Κοινωνικόν· Ἐπεφάνη ἡ χάρις.

20 Ἐσπέρας, εἰς τὸ λυχνικόν, προκείμενον, ἤχος βαρύς· Ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῇ πάντα ὅσα ἠθέλησεν ἐποίησεν.

6 Act 8,26 8 Ps 113 9 Ps 114 10 Ps 117 11 Gal 3,27
12 Ps 117,26-27^a.1 14 Tit 2,11-3,7 16 Ps 28,3 17 Mt 3,13-17
18 Tit 2,11 21 Ps 113,11.1.3.5-6

3 τῆς ἐκκλησίας om Ox 4 τὸ] τὸν H 5 ἐπιτροπὴν add πληρῶσαι Ox || ἐκ τοῦ usq περισσὴν om Ox 8 οἱ ἀναγνώσται om P || ψαλμ. ριγ' add <Στίχ.·> Ἐν ἐξόδῳ. <Στίχ.·> Ἐγενήθη. <Στίχ.·> Ἡ θάλασσα. <Στίχ.·> Τί σοί (ps 113,1.2.3.5). Δόξα, καὶ νῦν· Ταῖς πρεσβ. Fa 9 ψαλμ. ριδ' add <Στίχ.·> Ἡγάπησα. <Στίχ.·> Ὅτι ἐκλινεν. <Στίχ.·> Περιέσχον. <Στίχ.·> Εὐαρεστήσω (ps 114,1.2.3^{ab}.9) Fa 10 Ἰορδάνῃ add κ. εἰς τὸ Δόξα· Ὁ μονογενὴς P Fa, add βαπτισθεῖς, ψάλλομέν σοι ἀλληλούια, κ. εἰς τὸ τέλος τὸ Δόξα· Ὁ μονογενὴς Ox || ψαλμ. ριζ' add <Στίχ.·> Ἐξομολογεῖσθε. <Στίχ.·> Εἰπάτω. <Στίχ.·> Εἰπάτωσαν (ps 117,1.2.4) 11 Κύριε add κ. εἰσερχομένης τῆς εἰσόδου, στίχ.· Θεὸς Κύριος (ps 117,27^a.26^a) P simil. Fa Ox, praeterea τροπ. ἤχ. δ'· Σήμερον Τριᾶς P, τροπ.· Ἐν Ἰορδάνῃ. Δόξα, καὶ νῦν· Ἐπεφάνης Fa, τροπ.· Ἐν Ἰορδάνῃ Ox 13 ἀγαθός add Στίχ. β'· Εἰπάτω (ps 117,2) Ox 14 Tit 2,11-3,7] Tit 2,11-3,4.7^b (ζωῆς αἰωνίου, ἀμήν) Ox 15 Στίχος praem Στίχ.· Ἐνέγκατε (ps 28,1) P Fa 16 πολλῶν add Στίχ.· Ἐνέγκατε (ps 28,1) Ox 19 χάρις add τοῦ Θεοῦ ἡ σωτήριος, ἀλληλούια Fa, add Εἴτα ἀπέρχεται ὁ πατριάρχης κ. στέφει τὸν βασιλέα Ox

l'escortant, il chante à la suite les versets du psaume, il entre par la porte <qui conduit> à l'église et quand il arrive près de l'ambon, il quitte son phélonion, monte à l'ambon et continue de chanter les versets jusqu'à ce que l'archidiacon lui fasse signe. Alors il dit la perissie ⁽¹⁾ et descend. On commence ensuite une lecture <à partir> de Act 8,26.

Après cela, les lecteurs chantent les antiphones: Le 1er, ps 113: *Par les prières de la Théotocos*. Le 2e, ps 114: *Sauve-nous, Fils de Dieu, <qui fus baptisé> dans le Jourdain*. Le 3e, ps 117: <Tropaire>, mode 1: *Lors de ton baptême dans le Jourdain, Seigneur*. Au lieu du trisagion: Gal 3,27. Prokeimenon, mode 4: ps 117,26-27^a; stique: *ibid.* 1. Apôtre: Tit 2,11-3,7. Alléluia, mode 4; stique: ps 28,3. Evangile: Mt 3,13-17. Koinonicon: Tit 2,11.

Le soir, au lucernaire, prokeimenon, mode grave: ps

⁽¹⁾ La perissie était la dernière répétition du refrain du ps 31. Ce refrain était sans doute, comme le samedi saint, le verset 1: *Heureux qui est absous de son péché*.

Στίχος α'· Ἐν ἐξόδῳ Ἰσραὴλ ἐξ Αἰγύπτου, ἕως· βαρβάρου. Στίχος β'· Ἡ θάλασσα εἶδεν καὶ ἔφυγεν, ἕως· ὀπίσω. Στίχος γ'· Τί σοὶ ἐστι, θάλασσα, ὅτι ἔφυγες, ἕως· ἀρνία προβάτων.

Σαββάτω μετὰ τὰ Φῶτα, ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἐφεσίους· Ἀδελφοί, 5 ἐνδυναμοῦσθε ἐν τῷ Κυρίῳ καὶ ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, τέλος· ὃ ἐστὶν ῥῆμα Θεοῦ. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον, κεφ. ιε'· Τῷ καιρῷ ἐκεῖνῳ, ἀνήχθη ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν ἔρημον, τέλος· καὶ διηκόνουν αὐτῷ.

Τῇ κυριακῇ μετὰ τὰ Φῶτα, ὁ ἀπόστολος πρὸς Τιμόθεον· Τέκνον Τιμόθεε, ἀναμνησκώ σε, τέλος· διὰ <τῆς ἐπιφανείας> τοῦ Κυρίου 10 ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Εὐαγγέλιον κατὰ [Ματθαῖον], κεφ. ιη'· Τῷ καιρῷ ἐκεῖνῳ, ἀκούσας ὁ Ἰησοῦς ὅτι Ἰωάννης παρεδόθη, τέλος· ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ζ', σύναξις τοῦ ἁγίου προφήτου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου. Γίνεται δὲ ἡ τοιαύτη σύναξις ἐν τοῖς [Σπαρακίου].

15 Καὶ λέγεται τροπάριον εἰς τὸν ν', ἤχος β'· Προδόρομε, προφῆτα καὶ τῆς ἐρήμου πολίτα, ὁ τῆς θείας τοῦ Πατρὸς ἀκούσας φωνῆς, ὁ τὸν Υἱὸν καὶ Κύριον βαπτίσει [καταξιωθεῖς], ὁ τοῦ ἁγίου Πνεύματος αὐτόπτης γενόμενος καὶ πᾶσιν κηρύξας μετανοίας βάπτισμα, καὶ ἡμῶν τοῖς ἁμαρτωλοῖς τὴν ἴασιν αἰτησάμενος διὰ τῶν ὑδάτων καὶ ταῖς πρεσβείαις 20 σου, ἵνα λάβωμεν παρὰ Χριστοῦ τὸ μέγα ἔλεος. Ἄλλο, ἤχος ὁ αὐτός· Μνήμη δικαίου μετ' ἐγκωμίων· σοὶ δὲ ἀρκέσει ἡ μαρτυρία τοῦ Κυρίου, Προδόρομε. Ἀνεδείχθης γὰρ ὄντως καὶ προφητῶν σεβασμιώτερος, ὅτι

4 Eph 6,10-17 6 Mt 4,1-11 8 2 Tim 1,6-10 10 Mt 4,12-17

2 Στίχ. γ'· (ps 113,5-6) om Fa 3 προβάτων add Ἀπολυτίκιον· Ἐν Ἰορδάνῃ OX 4 Ὁ ἀπόστ. *praem* Προκείμ. ἤχ. β'· Εὐφράνθητε (ps 96,12). Στίχ.· Πρὸς σέ, Κύριε (ps 27,1) OX 6 Εὐαγγέλιον *praem* Ἀλληλ. ἤχ. β'· Μακάριοι οὗς (ps 64,5) OX 8 Ὁ ἀπόστ. *praem* Προκείμ. ἤχ. α'· Γένοιτο, Κύριε. Στίχ.· Ἀγαλλιᾶσθε (ps 32,22.1) 10 Εὐαγγέλιον *praem* Ἀλληλ. ἤχ. δ'· Εἰδοσαν (ps 97,3^e) P, *praem* Ἀλληλ. ἤχ. πλ. α'· Τὰ ἔλεῃ σου (ps 88,2) OX || Ματθαῖον] Μάρκον H 12 οὐρανῶν add Κοινων.· Ἀγαλλιᾶσθε (ps 32,1) P 14 Γίνεται usq Σπαρακίου om P Fa OX || Σπαρακίου] Σπακίου H 15 τροπάριον usq p. 190,4 ἔλεος *invertit ordinem tropariorum* Fa || εἰς τὸν ν' om Fa OX 17 καταξιωθεῖς P, κατηξιωθῆς H (cf. p. 190,1) 18 ἀπτόπτης Fa || βάπτισμα] ἄφεσις P, *praem* τὸ Fa 19 τοῦ ὕδατος Fa OX || τῶν πρεσβειῶν P Fa OX 20 Χριστοῦ] Κυρίου P || Ἄλλο usq p. 190,4 ἔλεος om P 21 σοὶ] σοῦ Fa 22 Ἀνεδείχθης usq p. 190,4 ἔλεος om Fa

113,11: 1er stique: *ibid.* 1; 2e stique: *ibid.* 3; 3e stique: *ibid.* 5-6.

Samedi après les Lumières. Apôtre: Eph 6,10-17. Evangile: Mt 4,1-11.

Dimanche après les Lumières. Apôtre: 2 Tim 1,6-10. Evangile: Mt 4,12-17.

7. Synaxe du saint Prophète et Baptiste Jean. Cette synaxe a lieu dans le quartier de Sphorace ⁽¹⁾.

<ACOLOUTHIE:> Au ps 50 <de l' o r t h r o s >, tropaire, mode 2: Précurseur, prophète et citoyen du désert, toi qui entendis la divine voix du Père, qui fus jugé digne de baptiser le Fils et Seigneur, qui vis de tes yeux l'Esprit Saint et annonças à tous le baptême de pénitence, demande aussi pour nous, pécheurs, la guérison par les eaux et par tes prières, afin que nous recevions du Christ la grande miséricorde.

Un autre <tropaire>, même mode: Le souvenir du juste s'accompagne d'éloges. Mais à toi, Précurseur, suffit le témoignage du Seigneur. Tu as été en vérité plus vénérable que les prophètes, car tu

7 janv. — P Jean Baptiste. — Apollos. — Fa OX Jean Baptiste. — Cyr.

(1) JANIN, *Eglises*, 455-56.

καὶ ἐν ρεΐθροις βαπτίσαι κατηξιώθης τὸν κηρυττόμενον. "Οθεν τῆς ἀληθείας ὑπεραθλήσας, χαίρων εὐηγγελίσω καὶ τοῖς ἐν ᾧ Θεὸν φανερωθέντα ἐν σαρκί, τὸν αἰρῶντα τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου καὶ παρέχοντα ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

5 Προκείμενον, ἦχος βαρύς· Εὐφρανθήσεται δίκαιος, ἕως· ἐπ' αὐτόν.
82^v Στίχος· Εἰσάκουσον, ὁ Θεός, φωνῆς μου, ἕως· πρὸς σέ. || 'Ανάγνωσμα τῶν Πράξεων· 'Εν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἐγένετο ἐν τῷ τὸν 'Απολλῶ εἶναι, τέλος· περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. <'Αλληλουία,> ἦχος δ'· Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει. Εὐαγγέλιον κατὰ 'Ιωάννην, κεφ. ιγ'. Τῷ 10 ἐπαύριον βλέπει ὁ 'Ιωάννης τὸν 'Ιησοῦν ἐρχόμενον, τέλος· ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Κοινωνικόν· 'Αγαλλιᾶσθε.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν καὶ ἀρχιεπισκόπου γενομένου τῆς βασιλίδος πόλεως Κύρου. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῇ μονῇ τῆς Χώρας καὶ ἐν τῇ Μεγάλῃ 'Εκκλησίᾳ ἐν ἡμέρᾳ 15 κυριακῇ.

'Η δὲ ἀκολουθία γίνεται ὡς προέγραπται εἰς τὰς β' τοῦ σεπτεμβρίου μηνός.

Δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι ὑφαίρεται ἐκ τοῦ ὁρθρου ἀντίφωνον ἐν καὶ γίνεται ιζ', ψάλλεται δὲ εἰς τὸ τελευταῖον ἀπλοῦν ἀλληλουία. Εἰς δὲ τὸ λυχνικὸν προστίθεται 20 ἀντίφωνον καὶ γίνονται ζ'.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ γ', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Θεοφίλου διακόνου καὶ 'Ελλαδίου λαϊκοῦ [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Ζωτικοῦ πρεσβυτέρου καὶ ὁρφανοτρόφου. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ εὐαγείῳ 25 πτωχείῳ ἐν 'Ελεαναῖς.

Καὶ μνήμη τοῦ ἁγίου πρωτομάρτυρος Στεφάνου, καὶ σύναξις τοῦ ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας <γενομένου θαύματος> καὶ τῆς ἁγίας ἀχράντου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου ἐν τῇ Πηγῇ καὶ ἔνδον τοῦ ἁγίου μάρτυρος Πολυεύκτου, καὶ τῆς ὁσίας Τατιανῆς.

5 Ps 63,11^a, 2^a 7 Act 19,1-8 9 Ps 91,13 || Io 1,29-34
11 Ps 32,1

1-2 τῇ ἀληθείᾳ OX 3 ἐν om OX 8 'Αλληλ. ἦχ. πλ. α'. Φῶς (ps 96,11) Fa 11 Κοινων. (ps 32,1) Κοινων. Αἰνεῖτε (ps 148,1) OX, om Fa 12 Τῇ αὐτῇ usq 17 μηνός om P 13 Τελεῖται usq 15 κυριακῇ om OX, usq 17 μηνός om Fa 16 'Η δὲ usq 17 μηνός] Ζήτει τὴν πᾶσαν ἀκολουθίαν τοῦ ἁγ. 'Ανθίμου τῇ σεπτεμβρίῳ γ' OX 18 Δεῖ usq 20 γίνονται ζ' om P Fa OX 23 μνήμη usq 25 'Ελεαναῖς om P Fa OX 26 κ. σύναξις usq 29 Πολυεύκτου om P Fa OX

jus jugé digne de baptiser dans les eaux celui qu'ils avaient annoncé. Aussi as-tu combattu pour la vérité, heureux d'annoncer, même aux <captifs> de l'Hadès, le Dieu manifesté dans la chair, celui qui ôte le péché du monde et nous octroie la grande miséricorde.

<A la Liturgie,> prokeimenon, mode grave: ps 63,11^a; stique: *ibid.* 2^a. Lecture: Act 19,1-8. Alléluia, mode 4: ps 91,13. Evangile: Io 1,29-34. Koinonicon: ps 32,1.

Le même jour, s. Cyr, archevêque de Constantinople. Sa synaxe a lieu au monastère de la Campagne ⁽¹⁾ et à la Grande Eglise, un dimanche.

ACOLOUTHIE: comme le 2 septembre.

On enlève à l'orthros un antiphone et il en reste 17; au dernier, on chante un alléluia simple. On ajoute un antiphone au lucernaire et il y en aura 7.

8. Les ss. martyrs Théophile, diacre, et Hellade, laïque [...].

Le même jour, s. Zotique, prêtre et directeur de l'Orphelinat. Sa synaxe a lieu à l'asile des pauvres dans l'Olivette ⁽²⁾. Mémoire du s. protomartyr Etienne, synaxe du <miracle accompli> à Cana de Galilée et de la Théotocos, à la Source ⁽³⁾ et dans l'enceinte de Saint-Polyeucte ⁽⁴⁾, et ste Tatienne.

8 janv. — P Théophile, Hellade. — Eugène. — Tatienne, Domnica. — Fa OX Domnica. — Julien, Basilisse et comp. — Cartère. — Théophile, Hellade.

⁽¹⁾ JANIN, *Eglises*, 556 et 545. Le nom du monastère vient de ce que l'établissement primitif se trouvait dans la Campagne (Khora), c'est à dire hors du mur de Constantin, avant la construction du mur de Théodose II (413). Par suite de l'usage reçu, l'expression a été conservée après cette date, bien que le monastère fut désormais dans la ville.

⁽²⁾ JANIN, *Eglises*, 581-82. On y trouve la mention d'un asile de pauvres à l'Elaia (l'Olivette), endroit qui s'identifie probablement avec les Eleanae. L'Elaia ou Eleanae était située sur la Corne d'Or, cf. JANIN, *Const. byz.*, 416-17.

⁽³⁾ JANIN, *Eglises*, 232-37.

⁽⁴⁾ JANIN suppose qu'il y avait deux églises Saint-Polyeucte, l'une près des Saints-Apôtres et l'autre dans le quartier de Biglentios, cf. *Eglises*, 419-20. Cependant, le ms H ne semble en connaître qu'une, puisqu'il ne donne pas de précision topographique. Le ms se réfère sans doute au Saint-Polyeucte près des Saints-Apôtres, qui était bien connu. Dans l'enceinte de cette église, il devait exister une chapelle de la Théotocos.

83^r Μηνὶ τῷ αὐτῷ θ', ἀθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Πολυεύκτου [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ αὐτοῦ μαρτυρίῳ, ἔωθεν τῆς λιτῆς ἀπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας παραγινομένης ἐν τῷ Φόρῳ καὶ μετὰ τὰς ἐκεῖσε εὐχὰς ἐπὶ τὴν εἰρημένην σύναξιν παραγινομένης.

Ἐνθα, εἰς τὴν τῆς λειτουργίας εἴσοδον, ἀντὶ τοῦ Δεῦτε προσκυνήσωμεν, τὸ Κύριε, ἐλέησον λέγεται, διὰ τὸ συμβῆναι κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν γενέσθαι μέγαν σεισμόν ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας Βασιλείου [...].

10 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου προφήτου Ἀχιᾶ [...].

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ι', μνήμη τοῦ ἁγίου Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης [...].

83^v Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Δομετιανοῦ ἐπισκόπου Μελιτηνῆς [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις καὶ τοῦ ἁγίου 15 Γρηγορίου Νύσσης ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ.

Καὶ λέγεται εἰς τὸν ν' καὶ εἰς τὴν εἴσοδον τροπάριον, ἥχος δ'· Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, ὁ ποιῶν αἰεὶ μεθ' ἡμῶν κατὰ τὴν σὴν ἐπιείκειαν (προεγράφη). Προκείμενον, ἥχος βαρὺς· Κανή-σονται ὅσοι ἐν δόξῃ. Στίχος· Ἀσατε τῷ Κυρίῳ ἄσμα καινόν. Ὁ 20 ἀπόστολος πρὸς Ἐφεσίους· Ἀδελφοί, ἐνὶ ἐκάστῳ ἡμῶν ἐδόθη ἡ χάρις,

18 Ps 149,5.1 20 Eph 4,7-13

2 Τελεῖται usq 4 παραγινομ. om P Fa Ox 6 Ἐνθα usq 9 Βασιλείου] κ. τοῦ μεγάλου σεισμοῦ ἐπὶ Δελίου κ. Οὐαλεριανοῦ βασιλέων P, κ. ἡ ἀνάμνησις τοῦ σεισμοῦ τοῦ γεγονότος [...] κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας Βασιλείου Fa Ox, *praeterea add* τροπ. ἥχ. δ', τοῦ σεισμοῦ· Ὁ ἐπιβλέπων ἐπὶ τὴν γῆν. Ἄλλο τοῦ μάρτυρος, ἥχ. δ'· Ὁ μάρτυς σου, Κύριε, ἐν τῇ ἀθλήσει αὐτοῦ τοὺς στεφάνους ἐκομίσατο. Ἰστέον ὅτι δύο ἀπόστολοι κ. δύο εὐαγγέλια ἀναγνώ-σματα (sic). Προμείμ. ἥχ. πλ. β'· Σῶσον, Κύριε. Στίχ.· Πρὸς σέ, Κύριε. Στίχ.· Μήποτε (ps 27,9.1^a.1^e). Hebr 12,6-<10. 2 Tim 2,1->10. Ἀλληλ. ἥχ. πλ. α'· Ὁ Θεός, ἀπόσω. Στίχ.· Συνέτισας (ps 59,3^a.4-5). Lc 8,22-25. Io 15,17-16,2 Ox 10 Ἀχιᾶ add κ. μνήμη τοῦ ὁσ. πατρὸς ἡμῶν Εὐστρατίου τοῦ θαυμα-τουργοῦ. Προκείμ. ἥχ. δ'· Θανμαστός. Στίχ.· Ἐν ἐκκλησίαις (ps 67,36.27). 2 Tim 2,1<-10>. Ἀλληλ. ἥχ. πλ. δ'· Ὁ Θεός ἐνδοξαζόμενος (ps 88,8). Io 15,17-16,2 Fa 14 Τελεῖται usq 15 Ἐκκλησίᾳ om P Fa Ox 16 Καὶ λέγεται usq 18 προεγράφη om Fa || εἰς τὸν ν' usq εἴσοδον om Ox 18 προε-γράφη add Ἄλλο, ἥχ. γ'· Πλατύνας τὸ στόμα, ἐπλήρωσας πνεύματος τοὺς ἀκροατὰς τῶν λόγων σου, καὶ Νύσσαν δείξας τὸν ἄνω δρόμον τρέχειν, τοὺς κακοδόξους κατέ-λαβες. Μέννησο ἡμῶν, θεράπων Χριστοῦ, τῇ πρεσβείᾳ καὶ τῇ πρὸς αὐτὸν ἰκεσίᾳ σου || Προκείμ. ἥχ. πλ. β'· Εὐφράνθητε. Στίχ.· Μακάριος (ps 31,11.1) P 20 Ἐφεσίους add κεφ. ρλ' P

9. Le s. martyr Polyeucte [...]. Sa synaxe a lieu à son mar-tyrion ⁽¹⁾. A l'aurore, la procession va de la Grande Eglise au Forum, et, après les prières qu'on y fait, elle se rend à la synaxe mentionnée.

Là, à l'Entrée de la Liturgie, au lieu de Venez, adorons, on dit le Kyrie, eleison, car en ce jour eut lieu le grand tremble-ment de terre au début du règne de Basile [...]. ⁽²⁾.

Le même jour, le s. prophète Achias [...].

10. S. Grégoire, évêque de Nysse [...].

Le même jour, s. Dométien, évêque de Mélitène [...]. Sa synaxe a lieu, comme celle de s. Grégoire de Nysse, à la Grande Eglise.

<ACOLOUTHIE> Au ps 50 <de l'orthros> et à l'Entrée <de la Liturgie>, tropaire, mode 4: Dieu de nos Pères, qui nous traites toujours selon ta clémence ⁽³⁾. Prokeimenon, mode grave: ps 149,5; stique: *ibid.* 1. Apôtre: Eph 4,7-13. Alléluia,

9 janv. — P Polyeucte. — Tremblement de terre. — Fa Ox Polyeucte. — Tremblement de terre. — Achias. — Eustrate.

10 janv. — P Grégoire de Nysse. — Dométien. — Marcien. — Fa Ox Grégoire de Nysse. — Marcien. — Dométien.

⁽¹⁾ Cf. la note précédente.

⁽²⁾ Le 9 janvier 869, cf. GRUMEL, *Chronologie*, 479.

⁽³⁾ Ox donne ce tropaire: Quand tu ouvrais la bouche, tu communi-quais l'esprit aux auditeurs de ta parole, et tandis que tu entraînaï ^{<tout>} Nysse sur les routes d'en haut, tu arrêtais les hérétiques. Serviteur du Christ, dans ta prière et ta supplication, souviens-toi de nous auprès de lui!

τέλος· τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ. Ἀλληλούια, ἥχος δ'. Στίχος·
 Ἐκέκραξαν οἱ δίκαιοι, ἕως· ἐρούσατο. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον,
 κεφ. λβ'. Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς
 τοῦ κόσμου, τέλος· ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. Κοινωνικόν· Ἀγαλ-
 5 λιᾶσθε, δίκαιοι.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν πρεσβυτέρου
 καὶ οἰκονόμου τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Μαρκιανοῦ. Τελεῖται δὲ ἡ
 84^r αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ προφητείῳ || τοῦ ἁγίου προφήτου, προδρόμου καὶ
 βαπτιστοῦ Ἰωάννου τῷ ὄντι πλησίον τῆς κινστέρνης Μωκκησίας ἐν
 10 τοῖς Δανιήλ [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τῆς ὁσίας Δομνίκας [...].

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ια', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Πέτρου, τοῦ
 καὶ Ἀβσελάμου [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, σύναξις τῶν ἁγίων μυρίων ἀγγέλων. Τελεῖται δὲ
 84^v 15 ἡ αὐτῶν σύναξις ἐνδον τοῦ μαρτυρίου τῆς ἁγίας Ἀναστασίας ἐν || τοῖς
 Δομνίνου Ἐμβόλοις.

Καὶ μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Θεοδοσίου τοῦ κοινοβιάρχου
 καὶ καθηγητοῦ πάσης τῆς ἐρήμου τῆς κατὰ τὴν ἁγίαν Χριστοῦ τοῦ
 85^r Θεοῦ πόλιν [... || ...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ σεπτῷ
 20 ἀποστολείῳ τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Πέτρου τῷ συγκειμένῳ τῇ ἁγιωτάτῃ
 Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ.

2 Ps 33,18 || Mt 5,14-19 4 Ps 32,1

1 Ἀλληλ. ἥχ. β'. Στίχ.· Οἱ ἱερεῖς σου (ps 131,9) P Fa 2 Mt 5,14-19
 Mt 4,25-5,12^a Fa 4 Κοινων.· Εἰς μνημόσυνον (ps 111,6^a) Fa 7 Τελεῖται
 usq 10 Δανιήλ om P Fa Ox 14 Τῇ αὐτῇ usq 16 Ἐμβόλοις om P 15 τοῦ
 μαρτυρίου om Fa, (12 ian.) Ox 18 κ. καθηγητοῦ usq 19 πόλιν] πλησίον
 τοῦ Ταύρου, κ. τῶν ἁγ. Μάρκου κ. Ἀγαπίου. Ζήτει τὴν ἀκολουθ. τοῦ ἁγ. Νικο-
 λάου δεκεμβρίου ε' P 19 πόλιν add τροπ. ἥχ. α'. Τὸ κατ' εἰκόνα τηρῶν,
 τὰ οὐράνια ποιοῦν, ἐγκρατεῖα τὴν σάρκα κατεμάραντας, θεωρεῖα τὸν νοῦν ἀνεκάθηρας,
 κ. ναός, Θεοδόσιε, τοῦ Θεοῦ γεγεννημένος, φιλοτίμως τὰ χαρίσματα τοῦ Πνεύματος
 ἐδέξω· σώματα καὶ ψυχὰς θεραπεύεις (θεραπεύων Ox), ἐπιτελῶν (ἐπιτελεῖν Ox)
 τὰ παραδόξα. Ἀλλὰ πρέσβευε (add Χριστῷ τῷ Θεῷ Fa) ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν
 Fa Ox, *praeterea* Ζήτει τὴν λοιπὴν ἀκολουθ. δεκεμβρίῳ ε' Fa, *praeterea* προκειμ.,
 ἥχ. βαρ.· Εὐφρανθήσεται. Στίχ.· Εἰσάκουσον (ps 63,11.2). Hebr 13,17-21.
 Ἀλληλ. ἥχ. πλ. α'. Φῶς (ps 96,11). Lc 6,18-23^a. Κοινων.· Εἰς μνημόσυνον
 (ps 111,6^b) Ox || Τελεῖται usq 21 Ἐκκλησίᾳ om P Fa Ox

mode 4; stique: ps 33,18. Evangile: Mt 5,14-19. Koinonicon:
 ps 32,1.

Le même jour, s. Marcien, prêtre et économiste de la Grande
 Eglise. Sa synaxe a lieu à Saint-Jean-Baptiste près de la citerne de
 Mocius, dans le quartier de Daniel ⁽¹⁾.

Le même jour, ste Domnica [...].

11. Le s. martyr Pierre, appelé aussi Abselam [...].

Le même jour, synaxe des saintes myriades d'anges. Leur
 synaxe a lieu dans l'enceinte de Sainte-Anastasie-Martyre, aux
 portiques de Domnin ⁽²⁾.

S. Théodose le cénobiarque et instructeur de tout le désert qui
 confine à Bethléem ⁽³⁾ [...]. Sa synaxe a lieu à Saint-Pierre-Apôtre,
 à côté de la Grande Eglise ⁽⁴⁾.

11 janv. — P Pierre. — Théodose. — Marc, Agapios. — Fa Théodose
 — Ox Théodose. — Pierre.

⁽¹⁾ JANIN, *Eglises*, 425-26.

⁽²⁾ JANIN, *Eglises*, 26-29.

⁽³⁾ Fa Ox donnent ce troïaire avec de légères variantes: *Pour sauvegarder <en toi> l'image <de Dieu>, dans le désir des <biens> célestes, tu as flétri ta chair par l'abstinence, purifié ton cœur par la contemplation, ô Théodose, et, devenu un temple de Dieu, tu reçus avidement les charismes de l'Esprit: tu guéris les corps et les âmes en accomplissant des prodiges. Prie donc pour nos âmes!*

⁽⁴⁾ JANIN, *Eglises*, 412.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιβ', ἄθλησις τῆς ἀγίας μάρτυρος Τατιανῆς [...].
Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἀγίου μάρτυρος Μεόρτου [...].

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιγ', ἄθλησις τῶν ἀγίων μαρτύρων Ἑρμούλου καὶ
Στρατονίκου. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ εὐκτηρίῳ οἴκῳ τοῦ
85^v 5 ἀγίου ἀρχαγγέλου Μιχαήλ τῷ ὄντι ἐν τῇ Ὁξειᾷ [... || ...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῆς ἀγίας μάρτυρος Εὐγενίας καὶ τῶν
86^r σὺν αὐτῇ [... || ...].

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιδ', ἄθλησις τῶν ἀγίων πατέρων τῶν ἐν Σινᾷ
τῷ ὅρει τελειωθέντων [...]. Ὡν ἅμα ἡ σύναξις τελεῖται ἐν τῷ σεπτῷ
10 ἀποστολείῳ τοῦ ἀγίου καὶ πανευφήμου ἀποστόλου Παύλου τῷ ὄντι
ἐν τῷ Ὁρφανοτροφείῳ.

Γίνεται <ῆ> ἀκοιλουθία οὕτως· Εἰς τὸν ν' καὶ εἰς
τὴν εἴσοδον λέγεται τροπᾶριον, ἥχος β'· Τῶν ὁσίων σου, Κύριε,
τὴν μνήμην ἐορτάζοντες, δι' αὐτῶν σε δυσωποῦμεν· σῶσον τὰς ψυχὰς
15 ἡμῶν. Προκείμενον, ἥχος δ'· Θανμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ.
Στίχος· Ἐν ἐκκλησίαις εὐλογεῖτε. Ὁ ἀπόστολος πρὸς [Τιμόθεον] β'·
Τέκνον Τιμόθεε, παρεκολούθηκάς μου τῇ διδασκαλίᾳ (προεγράφη τῇ
κδ' τοῦ σεπτεμβρίου μηνός, καὶ ζῆτει ἐκεῖ). Ἀλληλούια, ἥχος <δ'>.
Στίχος· Ἐκέκραξαν οἱ δίκαιοι, ἕως· ἐρρύσατο. Εὐαγγέλιον κατὰ [Ματ-

15 Ps 67,36,27 16 2 Tim 3,10-15 19 Ps 33,18 || Mt 4,25-5,12

1 Τατιανῆς *add* τροπ. ἥχ. δ'· Ἡ ἀμνάς σου. Προκείμ. ἥχ. δ'· Θανμαστός.
Στίχ.· Ἐν ἐκκλησίαις (ps 67,36,27). 2 Tim 1,3-9^a (ἡμᾶς). Ἀλλήλ. ἥχ. α'·
'Υπομένων (ps 39,2). Lc 7,36-50. Κοινων.· Ἀγαλλιᾶσθε (ps 32,1) OX 4 Στρα-
τονίκου *add* τροπ. ἥχ. δ'· Ὁ ἐν Τριάδι ὑμνούμενος Θεὸς δυνάδα μαρτύρων ἐδόξασεν·
εἰς αὐτὸν γὰρ πιστεύσαντες, τὸν ἐχθρὸν κατέλαβον. Ἀλλὰ ταῖς αὐτῶν ἰκεσίαις,
Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐλέησον ἡμᾶς. Ζήτει τὰ λοιπὰ ὁκτωβρίῳ ζ' Fa || Τελεῖται
usq 5 Ὁξειᾷ om P Fa OX 9 Ὡν ἅμα usq 11 Ὁρφανοτροφ. om P Fa OX
12 Εἰς τὸν ν' usq 13 εἴσοδον om Fa, usq 15 ἡμῶν om P 13 τροπ. ἥχ. δ'·
Οἱ ὅσιοί σου, Κύριε, ἐν τῇ ἀσκήσει αὐτῶν, ἀγῶνας ἐνεδείξαντο ἐν ἐγκρατείᾳ
(ἐν καρτερίᾳ OX) πολλῇ, Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν. Ἐχοντες τὴν ἰσχὺν σου τῶν
παθῶν κατεκράτουν, ἔθραυσαν τῶν δαιμόνων τὸ ἀνίσχυρον θρόσος (τὰ ἀνίσχυρα
θρόση OX), διό σε (δι' ὃν σε OX) ἰκετεύομεν· Σῶσον τὰς ψυχὰς ἡμῶν (τὸν κό-
σμον σου OX) Fa OX 15 Προκείμ. ἥχ. βαρ.· Τίμιος. Στίχ.· Τί ἀνταποδώσω
(ps 115,6,3) P Fa 16 Τιμόθεον] Κορινθίους H || 2 Tim 3,10-15] Hebr
13,17-21 P 18 ἥχ. πλ. δ' Fa 19 Ματθαῖον] Μάρκον H || Mt 4,25-5,12]
Lc 12,32-40 Fa

12. La ste martyre Tatienne [...].

Le même jour, le s. martyr Méortos [...].

13. Les ss. martyrs Hermyle et Stratonique ⁽¹⁾. Leur synaxe
a lieu à l'oratoire de Saint-Michel-Archange sur la Colline Poin-
tue ⁽²⁾ [...].

Le même jour, la ste martyre Eugénie et ses compagnes [...].

14. Le ss. Pères mis à mort au mont Sinaï ⁽³⁾ [...]. Leur
synaxe a lieu à Saint-Paul-Apôtre dans l'Orphelinat ⁽⁴⁾.

ACOLOUTHIE: Au ps 50 <de l'orthros> et à l'Entrée
<de la Liturgie>, tropaire, mode 2: *En célébrant, Seigneur,
la mémoire de tes saints, par eux nous t'en supplions: Sauve nos
âmes!* Prokeimenon, mode 4: ps 67,36; stique: *ibid.* 27. Apôtre:

12 janv. — P Tatienne. — Méortios. — Marc apôtre. — Théodora. —
Fa OX Tatienne. — Méortios (Fa Mertios). — Myriades d'anges.

13 janv. — P Hermyle, Stratonique. — Martyrs de Raïthou. — Fa OX
Hermyle, Stratonique. — Jacques de Nisibe.

14 janv. — P Martyrs du Sinaï. — Paphnuce. — Etienne. — Fa OX
Martyrs du Sinaï. — Etienne.

⁽¹⁾ Fa donne ce tropaire: *Le Dieu qui est loué en trois <Personnes>
a glorifié ce couple de martyrs: parce qu'ils ont mis leur foi en lui, ils ont
arrêté l'ennemi. Par leurs prières, Christ Dieu, aie pitié de nous!*

⁽²⁾ JANIN, *Eglises*, 356.

⁽³⁾ OX donne ce tropaire: *Tes saints, Seigneur, dans leur ascèse, ont
mené leurs combats avec grande constance, ô Christ notre Dieu. Munis de
ta force, ils matèrent leurs passions et brisèrent les vaines attaques des démons.
Par leur moyen nous t'en supplions: Sauve nos âmes!* Le texte de Fa
offre quelques variantes.

⁽⁴⁾ JANIN, *Eglises*, 413-14.

θαῖον], κεφ. κγ'· Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ ὄχλοι πολλοί, τέλος· πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς. [Κοινωνικόν]· Ἀγαλλιᾶσθε.

86^v Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τοῦ ὁσίου Στεφάνου τοῦ κτίσαντος τὴν μονὴν τοῦ Χηνολάκκου [... || ...].

5 Δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι ὑφαιρεῖται ἐκ τοῦ ὁρθρου ἀντίφωνον ἐν καὶ γίνονται ις'. Εἰς δὲ τὸ λυχνικὸν ψάλλονται θ'.

87^r Μηνὶ τῷ αὐτῷ ις', μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Παύλου τοῦ Θεβαίου [... || ...].

10 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ὁσίου Ἰωάννου, οὗ ἦν τὸ χρυσοῦν εὐαγγέλιον [...].

87^v Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἁθλησις τῆς ἀγίας μάρτυρος Χαριτίνης [... || ...].

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ις', μνήμη τοῦ ἀγίου ἀποστόλου Πέτρου, ἐν ᾗ προσκυνεῖται ἡ διὰ Χριστὸν περιτεθεῖσα αὐτῷ ἄλυσις [...] ἥτις [...] κατετέθη ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἀγίου Πέτρου τῷ ὄντι ἐνδον τῆς Μεγάλης 15 Ἐκκλησίας.

Γίνεται δὲ ἡ ἀκολουθία οὕτως· Εἰς τὸν ν' λέγεται τροπάριον, ἥχος δ'· Τὴν Πρώμην <μῇ> λιπών, πρὸς ἡμᾶς ἐπεδήμησας δι' ὧν ἐφόρεσας τιμίῳ ἀλύσει, τῶν ἀποστόλων πρωτόθρονε, ᾧ ἐν πίστει προσκυνοῦντες δεόμεθα ταῖς πρὸς Θεὸν πρεσβείαις σου δωρη- 20 θῆναι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

Καὶ περὶ ὧραν β' ἐξέρχεται ἡ λιτὴ ἀπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ψαλλομένου τοῦ αὐτοῦ τροπαρίου, καὶ εἰσέρχεται εἰς τὸν ἅγιον Πέτρον, καὶ δοξάζουσι τὸ αὐτὸ τροπάριον.

Ἀντίφωνα δὲ οὐ γίνονται, ἀλλ' εὐθὺς τὸ τρισάγιον. Προκείμενον, 25 ἥχος πλ. δ'· Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν, ἕως· τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν. Στίχος· Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ, ἕως·

2 Ps 32,1

25 Ps 18,5.2

2 Κοινωνικόν] τέλος Η, usq Ἀγαλλ. om Fa 5 Δεῖ usq 6 θ' om P Fa Ox 10 εὐαγγέλιον add τροπ. ἥχ. δ'· Ἐν τῇ ὑπομονῇ σου. Προκείμ. ἥχ. βαρ.· Εὐφρανθήσεται. Στίχ.· Εἰσάκουσον (ps 63,11.2). Eph 2,4-10. Ἀλλῆλ. ἥχ. δ'· Δίκαιος (ps 91,13). Mt 11,27-30. Κοινων.· Εἰς μνημόσυνον (ps 111,6^b) Ox 14 τῷ ὄντι usq 15 Ἐκκλησίας om P 16 Γίνεται usq οὕτως] κ. κατέρχεται ἀσκητήριον κ. οὕτως ποιοῦμεν τὸν ὁρθρον P 17 λιπών fraem μῇ P Fa Ox 21 Καὶ περὶ usq 24 τρισάγιον om Fa Ox || Μεγάλῃς om P 23 δοξάζουσι add οἱ ψάλλται P 24 Προκείμ. ἥχ. δ'· Θαυμαστός. Στίχ. Ἐν ἐκκλησίαις (ps 67,36.27) P

2 Tim 3,10-15 (cf. le 24 septembre). Alléluia, mode 4; stique: ps 33,18. Evangile: Mt 4,25-5,12. Koinonicon: ps 32,1.

Le même jour, s. Etienne, fondateur du monastère de la Mare-aux-Oies ⁽¹⁾ [...].

On enlève à l'orthros un antiphone et il en reste 16. Au lucernaire on en chante 9.

15. S Paul de Thèbes [...].

Le même jour, s. Jean, celui de l'évangile d'or ⁽²⁾ [...].

Le même jour, la ste martyre Charitine [...].

16. Mémoire du s. apôtre Pierre, à l'occasion de laquelle on vénère la chaîne qu'il porta pour le Christ [...]. Elle fut déposée à Saint-Pierre, dans l'enceinte de la Grande Eglise ⁽³⁾.

ACOLOUTHIE: Au ps 50 <de l'orthros>, tropaire, mode 4: Sans quitter Rome, tu t'es transporté chez nous grâce aux chaînes vénérables que tu portas, toi qui <occupes> le premier trône parmi les apôtres. En les vénérant avec foi, nous demandons que par tes prières à Dieu nous soit accordée la grande miséricorde.

Vers la deuxième heure, la procession sort de la Grande Eglise, au chant du même tropaire, puis elle entre dans Saint-Pierre et on dit le Gloria Patri <avec> le même tropaire.

<A la Liturgie>, il n'y a pas d'antiphones, mais tout de suite le trisagion. Prokeimenon, mode 4 pl.: ps 18,5; stique: ibid. 2.

15 janv. — P Paul de Thèbes. — Jean le Calybite. — Christine. — Cartère, Babylas et enfant. — Elpide, Danax, Hélène. — Léon empereur. — Fa Paul de Thèbes. — Jean le Calybite. — Pansophe. — Cosmas de Maïouma. — Ox Jean le Calybite. — Paul de Thèbes. — Pansophe. — Cosmas. 16 janv. — P Chaînes de Pierre. — Pansophe. — Danax. — Speusippe, Elaspippe, Bélésippe, Néonille. — Anne martyre. — Fa Ox Chaînes de Pierre. — Speusippe, Elaspippe, Bélésippe, Néonille. — Danax.

⁽¹⁾ Le Khénolaccos ou « Mare-aux-Oies » était un petit lac au pied du mont Olympe, en Bithynie, cf. B. MENTHON, Une terre de légendes. L'Olympe de Bithynie, Paris 1935, p. 211.

⁽²⁾ Appelé aussi s. Jean le Calybite.

⁽³⁾ JANIN, Eglises, 412.

τὸ στερέωμα. Ανάγνωσμα τῶν Πράξεων· Κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, τέλος· τοῦ λαοῦ τῶν Ἰουδαίων. Ἀλληλούια, ἥχος δ'. Στίχος· Ἐξομολογήσονται οἱ οὐρανοί, ἕως· ἀγίων. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην, κεφ. σκς· Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐφανερώσεν ἑαυτὸν ὁ Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς 5 αὐτοῦ, τέλος· ποίῳ θανάτῳ δοξάσει τὸν Θεόν. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

88^r Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τοῦ ἀγίου μάρτυρος Πανσοφίου [... || ...].
Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἀγίου μάρτυρος Δάνακτος ἀναγνώσ-
του [...].

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιζ', μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἀντωνίου
88^v 10 [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ || σύναξις ἐν τῇ ἀγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ.
Ἡ δὲ ἀκολουθία γίνεται οὕτως· Εἰς τὸν ν' λέγεται
τροπάριον, ἥχος δ'· Τὸν ζηλωτὴν Ἠλίαν τοῖς τρόποις μιμούμενος, τῷ
Βαπτιστῇ εὐθείαις ταῖς τρίβοις ἐπόμενος, πάτερ ὅσιε, τῆς ἐρήμου γέγονας
οἰκιστῆς καὶ τὴν οἰκουμένην ἐστήριξας εὐχαῖς. Διὸ πρέσβευε Χριστῷ
15 τῷ Θεῷ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Προκειμενον, ἥχος βαρύς· Εὐφρανθήσεται δίκαιος. Στίχος· Εἰσα-
κουσον, ὁ Θεός, φωνῆς. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Ἀδελφοί,
πίσευσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν, τέλος· εἰς αἰῶνας, ἀμήν. Ἀλληλούια,
ἥχος δ'· Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει, ἕως· πληθυνθήσεται. Εὐαγγέλιον
20 κατὰ Λουκᾶν, κεφ. με'. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἦλθον πρὸς τὸν Ἰησοῦν
ὄχλοι πολλοί, τέλος· πολλὸς ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.
Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἀγίων παιδῶν μαρτύρων Σπευσίπ-
που, Ἐλασίππου, Βελεσίππου καὶ Νεονίλλας τῆς μάμμης αὐτῶν [...].

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιη', μνήμη τῶν ἐν ἀγίοις πατέρων ἡμῶν καὶ
25 ἀρχιεπισκόπων γενομένων Ἀλεξανδρείας Ἀθανασίου καὶ Κυρίλλου
89^r [... || ...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῇ ἀγιωτάτῃ Μεγάλῃ
Ἐκκλησίᾳ.

Ἡ δὲ ἀκολουθία γίνεται οὕτως· Εἰς τὸν ν' καὶ εἰς
τὴν εἴσοδον λέγεται τροπάριον, ἥχος δ'· Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων

1 Act 12,1-11 2 Ps 88,6 3 Io 21,1-19 5 Ps 32,1 16 Ps
63,11.2 17 Hebr 13,17-21 19 Ps 91,13 20 Lc 6,17-23^a 21 Ps 32,1

3 Io 21,1-19] Io 21,1-25 Fa 5 Κοινων.· Εἰς πᾶσαν Fa OX 10 Τε-
λεῖται usq Ἐκκλησίᾳ om P Fa OX 11 Εἰς τὸν ν' om P Fa OX 16 Προκείμ.
usq 21 Ἀγαλλ. Ζήτει τὴν ἀκολουθ. δεκεμβρίῳ <ε> Fa 20 ἦλθεν H
21 Κοινων.· Εἰς μνημόσυνον (ps 111,6^b) OX 26 Τελεῖται usq 27 Ἐκκλησίᾳ
om P Fa OX 28 Εἰς τὸν ν' om P Fa OX

Lecture: Act 12,1-11. Alléluia, mode 4; stique: ps 88,6. Evangile: Io 21,1-19. Koinonicon: ps 32,1.

Le même jour, le s. martyr Pansophe [...].

Le même jour, le s. martyr Danax, lecteur [...].

17. S. Antoine [...]. Sa synaxe a lieu à la Grande Eglise.

ACOLOUTHIE: Au ps 50 <de l' orthros >, tropaire, mode 4:
*En imitant par ton genre de vie le zèle d'Elie et en suivant les droits
chemins du Baptiste, ô Père saint, tu as peuplé le désert et affermi
le monde par tes prières. Prie donc le Christ Dieu pour le salut de
nos âmes!*

<A la Liturgie, > prokeimenon, mode grave: ps 63,11;
stique: *ibid.* 2. Apôtre: Hebr 13,17-21. Alléluia, mode 4: ps 91,13.
Evangile: Lc 6,17-23^a. Koinonicon: ps 32,1.

Le même jour, les ss. enfants martyrs Speusippe, Elaspippe,
Bélésippe et Néonille leur grand-mère [...].

18. Les ss. archevêques d'Alexandrie Athanase et Cyrille
[...]. Leur synaxe a lieu à la Grande Eglise.

ACOLOUTHIE: Au ps 50 <de l' orthros > et à l'Entrée <de
la Liturgie >, tropaire, mode 4: *Dieu de nos Pères, qui nous*

17 janv. - P Speusippe, Elaspippe, Néonille et comp. - Antoine. -
Onésiphore. - Fa OX Antoine. - Julien Sabas.

18 janv. - P Athanase, Cyrille. - Eus'bie. - Fa OX Athanase,
Cyrille. - Marcien moine.

ἡμῶν, ὁ ποιῶν αἰεὶ μεθ' ἡμῶν κατὰ τὴν σὴν ἐπιείκειαν (προεγράφη). Προκείμενον, ἤχος βαρύς· Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος, ἕως· τῶν ὁσίων αὐτοῦ. Στίχος· Τί ἀνταποδώσω, ἕως· ἀνταπέδωκέν <μοι>. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Ἀδελφοί, μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων 5 ὑμῶν, τέλος· εὐαρεστεῖται ὁ Θεός. Ἀλληλούια, ἤχος β'. Στίχος· Οἱ ἱερεῖς σου, Κύριε, ἐνδύσονται, ἕως· ἀγαλλιάσονται. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον, κεφ. λβ'. Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου, τέλος· ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

10 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τῆς ὁσίας Εὐσεβείας τῆς ὀνομασθείσης
89ᵛ Ἑῆνης [...].

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιθ', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Θεοδότου ἐπι-
90ᵛ σκόπου πόλεως Κυρηνίας τῆς Κύπρου [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ
σύναξις ἐν τῷ εὐκτηρίῳ τῆς παναγίας ἀχράντου Δεσποίνης ἡμῶν Θεο-
15 τόκου ἐν τοῖς Ἀρματίου.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῆς ἁγίας μάρτυρος Εὐφρασίας [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τῶν ἁγίων μαρτύρων [Λουκιλλιανοῦ],
Παύλης καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς νηπίων Κλαυδίου, Ὑπατίου, Παύλης,
Διονυσίου. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ οἴκῳ Ἀναστασίου τοῦ
20 πατριάρχου ἐν τῇ Ὁξειᾳ.

Καὶ μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν καὶ ἀναχωρητοῦ τῆς ἐρήμου
Μακαρίου.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κ', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Οὐαλεριανοῦ,
Κανδίδου, Ἀκύλα καὶ Εὐγενίου [...].

2 Ps 115,6,3 4 Hebr 13,7-16 5 Ps 131,9 7 Mt 5,14-19
9 Ps 32,1

1 προεγράφη add Ἄλλο, ἤχ. γ', Ἀθανασίου· Στύλος γέγονας ὀρθοδοξίας,
θεοὶς δόγμασιν ὑποστηρίζων τὴν Ἐκκλησίαν, ἱεράρχα Ἀθανάσιε· τῷ γὰρ Πατρὶ
τὸν Υἱὸν ὁμοούσιον ἀνακηρύττων, κατήσχυνας Ἀρειον. Πάτερ ὅσιε, Χριστὸν τὸν
Θεὸν ἰκέτευε δωρῆσασθαι ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν τὸ μέγα ἔλεος. Ἔτερον Κυρίου·
Πλοῦτος γνώσεως τῆς Ἐκκλησίας λόγοις γέγονας τῆς ἀληθείας, θησαυρὸς ὀρθο-
δοξίας γενόμενος, πάτερ Κύριλλε, τοῦ Νεστορίου καθεῖλες τὸ βλάσφημον καὶ τὴν
τοῦ Λόγου ἐτράνωσας σάρκωσιν. Πάτερ ὅσιε, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἰκέτευε δωρῆσα-
σθαι ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν τὸ μέγα ἔλεος Ox 2 Προκείμ. usq 9 Ἀγαλλ.] Ζήτει
τὴν λοιπὴν ἀκολουθ. ὁκτωβρίῳ ια' Fa 12 ἄθλησις usq 15 Ἀρματίου om Fa
Ox 13 Τελεῖται usq 15 Ἀρματίου om P 17 Τῇ αὐτῇ usq 20 Ὁξειᾳ
om Fa Ox || Λουκιλλιανοῦ] Οὐκιλλιανοῦ H 19 Τελεῖται usq 20 Ὁξειᾳ om P

traites toujours selon ta clémence ⁽¹⁾. Prokeimenon, mode grave:
ps 115,6; stique: *ibid.* 3. Apôtre: Hebr 13,7-16. Alléluia, mode 2;
stique: ps 131,9. Evangile: Mt 5,14-19. Koinonicon: ps 32,1.

Le même jour, ste Eusébie, appelée Xénè [...].

19. Le s. martyr Théodote, évêque de Cyrénie à Chypre [...].
Sa synaxe a lieu à l'oratoire de la Théotocos dans le quartier d'Ar-
mace ⁽²⁾.

Le même jour, la ste martyre Euphrasie [...].

Le même jour, les ss. martyrs Lucillien, Paule et les enfants
qui étaient avec eux, Claude, Hypace, Paule, Denys. Leur synaxe
a lieu dans la maison du patriarche Anastase sur la Colline Poin-
tue ⁽³⁾.

S. Macaire, anachorète du désert.

20. Les ss. martyrs Valérien, Candide, Aquilas et Eu-
gène [...].

19 janv. — P Théodote. — Lucien, Paule et comp. — Euphrase. —
Fa Ox Macaire anachorète. — Macaire d'Alexandrie. — Euphrasie.

20 janv. — P Valérien etc. — Bassos etc. — Innas etc. — Euthyme. —
Fa Ox Euthyme. — Bassos etc. — Ennas (Ox Innas), Pinnas, Rimmas. —
Thyrse, Agnès. — Léon empereur. — Valérien etc. — Charitine. — Elpide,
Danax, Hélène. — Anne. — Pierre le Publicain.

⁽¹⁾ Ox donne deux tropaires, le premier pour s. Athanase: *Tu as été une colonne d'orthodoxie, et as affermi l'Eglise par les dogmes divins, ô hiérarque Athanase. Car, proclamant le Fils consubstantiel au Père, tu as couvert Arius de confusion. Père saint, prie le Christ Dieu d'accorder à nos âmes la grande miséricorde!* Le second pour s. Cyrille: *Par tes paroles de vérité, tu es devenu un enrichissement doctrinal pour l'Eglise, un trésor d'orthodoxie, ô Père Cyrille. Tu as anéanti le blasphème de Nestorius et mis en lumière l'Incarnation du Verbe. Père saint, supplie le Christ Dieu d'accorder à nos âmes la grande miséricorde!*

⁽²⁾ JANIN, *Eglises*, 165.

⁽³⁾ La maison du patriarche Anastase était probablement un hospice dans lequel se trouvait l'église des martyrs, cf. JANIN, *Eglises*, 323.

90^v Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Βάσσου, Εὐσεβίου, Εὐτυχίου καὶ Βασιλείδου [... || ...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἰννα, Ῥιμμά, Πιννά [...].

5 91^r 91^v Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Εὐθυμίου πρεσβυτέρου γενομένου καὶ καθηγητοῦ τῆς ἐρήμου [... || ...]. Τελεῖται || δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῇ ἁγιοτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ.

Ἡ δὲ ἀκολουθία γίνεται οὕτως· Εἰς τὸν ν' λέγεται τροπάριον, ἥχος δ'· Εὐφραίνου, ἔρημος ἡ οὐ τίκτουςα, εὐθύμησον, ἡ οὐκ ὠδίνουσα· ὅτι ἐπλήθυνέ σοι τέκνα ἀνὴρ ἐπιθυμιῶν τῶν τοῦ Πνεύματος, εὐσεβεῖα φυτεύσας, ἐγκρατεῖα ἐκθρέψας εἰς ἀρετῶν τελειότητα. Ταῖς αὐτοῦ ἱκεσίαις, Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, εἰρήνευσον τὴν ζωὴν ἡμῶν.

Προκείμενον, ἥχος βαρύς· Εὐφρανθήσεται δίκαιος. Στίχος· Εἰσάκουσον, ὁ Θεός, φωνῆς. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Κορινθίους β'· Ἀδελφοί, 15 ὁ Θεὸς ὁ εἰπὼν ἐκ σκοτῶν φῶς, τέλος· ἐν τῷ σώματι ἡμῶν φανερωθῇ. Ἀλληλούια, ἥχος δ'· Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει. Εὐαγγέλιον κατὰ [Ματθαῖον], κεφ. ρα'· Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἐαυτοῦ μαθηταῖς· πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ Πατρὸς μου, τέλος· ἐλαφρόν ἐστιν. Κοινωνικόν· Εἰς μνημόσυνον.

20 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Θύρσου καὶ Ἀγνῆς. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις πλησίον Ἐλενιάνων.

Δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι ὑφαίρεται ἐκ τοῦ ὁρθρου ἀντίφωνον ἐν καὶ γίνονται ιε'. Εἰς δὲ τὸ λυχνικὸν ψάλλονται ἀντίφωνα ι'.

92^r 25 Μηνὶ τῷ αὐτῷ κα', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Νεοφύτου [... || ...].

13 Ps 63,11.2 14 2 Cor 4,6-10 16 Ps 91,13 17 Mt 11,27-30
19 Ps 111,6^b

6 Τελεῖται usq 7 Ἐκκλησίᾳ om P Fa Ox 8 Εἰς τὸν ν' om Fa Ox
10 σοι] σου τὰ Ox 11 ἐγκρατεῖα φραετ καὶ Fa 14 Κορινθ. β' add κεφ. ρν' P 16 Ἀλλῆλ. ἥχ. πλ. β'· Μακάριος (ps 111,1) Fa || Δίκαιος φραετ Στίχος P 17 Ματθαῖον] Μάρκον H 18 Κοινων. (ps 111,6^b) om Fa
20 Τῇ αὐτῇ usq 21 Ἐλενιάνων om P 21 Τελεῖται usq Ἐλενιάνων om Fa Ox 22 Δεῖ usq 23 ἀντίφ. ι' om P Fa Ox 24 ἄθλησις φραετ ἄθλησις τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Μαξίμου τοῦ ὁμολογητοῦ [...]. Τροπ. ἥχ. γ'· Δόγμα ἐνθεον ἐπικρατύντας, στύλος γέρονας ὀρθοδοξίας καὶ κραταίωμα θεόφρον τῆς πίστεως, δυσὶν οὐσίαις καὶ δυσὶν θελήσεσιν ἀνακηρύξας Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν, πάτερ Μάξιμε. Αὐτὸν ἐκτενῶς ἰκέτευε δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος. Προκείμε. ἥχ. βαρ.· Κανχήσονται. Στίχ.· Ἄσατε (ps 149,5.1). Eph 4,7-13. Ἀλλῆλ. ἥχ. δ'· Σωτηρία (ps 36,39). Lc 12,8-12. Κοινων.· Εἰς μνημόσυνον (ps 111,6^b) Ox

Le même jour, les ss. martyrs Bassos, Eusèbe, Eutyché et Basilide [...].

Le même jour, les ss. martyrs Innas, Rimmas, Pinnas [...].

Le même jour, s. Euthyme, prêtre et instructeur du désert [...]. Sa synaxe a lieu à la Grande Eglise.

ACOLOUTHIE: Au ps 50 <de l'orthros>, tropaire, mode 4: *Réjouis-toi, désert stérile! courage, toi qui n'enfantas pas! Car l'homme des désirs de l'Esprit t'a donné de nombreux enfants, les a plantés dans la piété, les a nourris dans la continence jusqu'à la perfection des vertus. Par ses supplications, Christ notre Dieu, donne la paix à notre vie!*

<A la Liturgie,> prokeimenon, mode grave: ps 63,11; stique: *ibid.* 2. Apôtre: 2 Cor 4,6-10. Alléluia, mode 4: ps 91,13. Evangile: Mt 11,27-30. Koinonicon: ps 111,6^b.

Le même jour, les ss. martyrs Thyrsé et Agnès. Leur synaxe a lieu près du quartier d'Hélène (1).

N. B. — On enlève à l'orthros un antiphone et il en reste 15. Au lucernaire on chante 10 antiphones.

21. Le s. martyr Néophyte [...] (2).

21 janv. — P Néophyte. — Zosime. — Macaire. — Agnès. — Fa Néophyte. — Zosime. — Eugène, Canidès (Candide), Arien, Aquila. — Ox Maxime le Confesseur. — Néophyte. — Zosime. — Eugène, Candide, Arien, Aquila.

(1) Dans l'église Saint-Thyrse, JANIN, *Eglises*, 256.

(2) Ox donne ce tropaire pour s. Maxime le Confesseur, qu'il commémore en ce jour: *En affermissant le dogme divin, tu es devenu une colonne d'orthodoxie et un défenseur inspiré de la foi, quand tu as proclamé dans le Christ Dieu deux natures et deux volontés, ô Père Maxime. Supplie-le avec insistance de nous accorder la grande miséricorde!*

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τοῦ ὁσίου Ζωσίμου ἐπισκόπου Συρακούσης τῆς Σικελῶν νήσου [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, σύναξις τῆς ἁγίας Εἰρήνης ἐν τῇ ἀγιοτάτῃ αὐτῆς ἐκκλησίᾳ τῇ οὔσῃ πρὸς θάλασσαν, καὶ ἄλλῃσι τῆς ἁγίας μάρτυρος 5 Ἀγνῆς, ἀθλησάσης ἐν Ῥώμῃ.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κβ', ἄλλῃσι τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Τιμοθέου τοῦ ἀποστόλου, ἐπισκόπου Ἐφέσου [...]. Κατετέθη εἰς τὸν ναὸν τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων ἕνδον τῆς ἁγίας τραπέζης, μετὰ Ἀνδρέου καὶ Λουκᾶ τῶν πανευφύμων ἀποστόλων. Ἐνθα καὶ ἡ σύναξις αὐτοῦ τελεῖται, 10 ἔωθεν ἀπὸ τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας τῆς λιτῆς ἀπερχομένης ἐν τῷ Φόρῳ καὶ μετὰ τὰς ἐκεῖσε συνήθεις εὐχὰς παραγινομένης ἐν τῇ εἰρημένῃ συνάξει.

Ἡ δὲ ἀκολουθία γίνεται οὕτως· Λέγεται τροπάριον εἰς τὸν ν' καὶ εἰς τὴν εἴσοδον, ἤχος δ'· Χρηστότητα ἐκδι- 15 δαχθεὶς καὶ νήφων ἐν πᾶσιν, ἀγαθὴν ἢ συνείδησιν ἱεροπρεπῶς ἐνδυσάμενος, ἤντλησας ἐκ τοῦ Σκεύους τῆς ἐκλογῆς τὰ ἀπόροητα, καὶ τὴν πίστιν τηρήσας τὸν ἴσον δρόμον ἐτέλεσας, ἀπόστολε ἕνδοξε. Πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν. Προκείμενον· Εὐφρανθήσεται δίκαιος ἐν τῷ Κυρίῳ. Στίχος· Εἰσάκουσον, ὁ Θεός, φωνῆς μου. Ὁ 20 ἀπόστολος πρὸς Τιμόθεον β'· Τέκνον Τιμόθεε, χάριν ἔχω τῷ Θεῷ ᾧ λατρεύω, τέλος· τοῦ σώσαντος ἡμᾶς. Ἀλληλούια, ἤχος δ'· Στίχος· Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει. Εὐαγγέλιον κατὰ [Ματθαῖον], κεφ. 4γ'· Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· πᾶς ὅστις ὁμολογήσει ἐν ἐμοί, τέλος· οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ. Κοινωνικόν· Εἰς μνημόσυνον. 25 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τοῦ ἁγίου μάρτυρος Βικεντίου διακόνου [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ Κάμπῳ.

18 Ps 63,11.2 20 2 Tim 1,3-9 22 Ps 91,13 ἢ Mt 10,32-42
24 Ps 111,6^b

3 σύναξις usq 4 θάλασσαν om P Fa Ox 7 Κατετέθη usq 12 συνάξει om P 10 ἔωθεν usq 12 συνάξει om Fa Ox 13 εἰς usq 14 εἴσοδον om Fa Ox 14 κ. εἰς τὴν εἴσοδον om P 18 σωθῆναι usq ἡμῶν] ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν Fa ἢ Προκείμ. ἤχ. βαρ.· Κανθήσονται. Στίχ.· Ἀσατε (ps 149,5.1) Fa, Προκείμ. ἤχ. πλ. δ'· Εἰς πᾶσαν. Στίχ.· Οἱ οὐρανοὶ (ps 18,5.2) Ox 20 Τιμόθ. β'] Τιμόθ. κεφ. ργ' P 21 Ἀλλῃλ. ἤχ. α'. Στίχ.· Σωτηρία (ps 36,39) P, Ἀλλῃλ. ἤχ. β'· Οἱ ἱερεῖς σου (ps 131,9) Fa, Ἀλλῃλ. ἤχ. α'· Ἐξομολογήσονται (ps 88,6) Ox 22 Ματθαῖον] Μάρκον H 24 αὐτοῦ add Ζήτει νοεμβρίῳ ς' Ox ἢ Κοινων.· Ἀγαλλιᾶσθε (ps 32,1) P Fa 26 Τελεῖται usq Κάμπῳ om P Fa Ox

Le même jour, s. Zosime, évêque de Syracuse en Sicile [...].

Le même jour, synaxe de ste Irène, à son église près de la mer ⁽¹⁾, et la ste martyre Agnès, martyrisée à Rome.

22. S. Timothée apôtre, évêque d'Ephèse [...]. Il fut déposé aux Saints-Apôtres, à l'intérieur de la Sainte Table, avec les apôtres André et Luc ⁽²⁾. C'est là qu'a lieu sa synaxe. A l'aurore, la procession va de la Grande Eglise au Forum, et après les prières qu'on y fait habituellement, elle se rend à la synaxe mentionnée.

ACOLOUTHIE: Au ps 50 <de l'orthros> et à l'Entrée <de la Liturgie>, tropaire, mode 4: *Maître en douceur, sobre en toute <chose>, orné d'une conscience droite comme il convient à un prêtre, tu as puisé au « Vase d'élection » les vérités ineffables. Tu as conservé la foi et mené jusqu'au bout une course égale à la sienne, ô Père saint. Prie le Christ Dieu pour le salut de nos âmes!* Prokeimenon: ps 63,11; stique: *ibid.* 2. Apôtre: 2 Tim 1,3-9. Alléluia, mode 4; stique: ps 91,13. Evangile: Mt 10,32-42. Koinonicon: ps 111,6^b.

Le même jour, le s. martyr Vincent diacre [...]. Sa synaxe a lieu dans le Champ ⁽³⁾.

22 janv. — P Timothée. — Vincent. — Anastase le Perse. — Fa Ox Timothée. — Anastase le Perse. — Vincent. — Manuel, Georges, Léon, Marinus, Pierre et 377 comp. — Agathon.

⁽¹⁾ C'est l'église Sainte-Irène au Pérama (passage), JANIN, *Eglises*, 111-13.

⁽²⁾ JANIN, *Eglises*, 46-55. Selon Antoine de Novgorod, les reliques des trois saints étaient placées sous la table de l'autel, cf. B. de KHRITROWO, *Itinéraires russes en Orient*, Genève 1889, p. 102.

⁽³⁾ Au Septième Milliaire (Hebdomon), JANIN, *Eglises*, 69.

93r
93v

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀναστασίου τοῦ ἐν Περσίδι μαρτυρησαντος [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ ἁγιοτάτῳ αὐτοῦ μαρτυρίῳ τῷ ὄντι ἔνδον τοῦ ἁγίου μάρτυρος Φιλήμονος ἐν τῷ Στρατηγίῳ.

5 Μηνὶ τῷ αὐτῷ κγ', ἄθλησις τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Κλήμεντος ἐπισκόπου Ἀγκύρας [...]. Καὶ τελεῖται ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ ἁγιοτάτῳ αὐτοῦ μαρτυρίῳ τῷ ὄντι πέραν ἐν τοῖς Εὐδοξίου, ἐπέκεινα τοῦ Ἀνάπλου, καὶ ἐν τῇ ἁγιοτάτῃ ἐκκλησίᾳ τῆς ἁγίας Εἰρήνης τῆς παλαιᾶς καὶ νέας.

10 Ἡ δὲ ἀκολουθία γίνεται οὕτως· Λέγεται τροπάριον, ἦχος πλ. δ'· Κλήμα ὁσιότητος καὶ στέλεχος ἀθλήσεως, ἄνθος ἱερώτατον καὶ κάροπωσις θεόδεκτος, τοῖς πιστοῖς, πανάγιε, ἀειδαλὲς Ἰδεδώρησαι! 94r Ἀλλ' ὡς μαρτύρων σύγχωρος καὶ ἱεραρχῶν σύνθρονος, πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν. Καὶ ἄλλο· Κανόνα πίστεως. Προ- 15 κείμενον· Εὐφρανθήσεται δίκαιος. Στίχος· Εἰσακούσον, ὁ Θεός, φωνῆς μου. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Ἀδελφοί, ἀναμιμνήσκεσθε, τέλος· ἦξει καὶ οὐ χρονιεῖ. Ἀλληλούια, εὐαγγέλιον καὶ κοινωνικὸν οἷα θέλεις.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κδ', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Παύλου, Παυσήριου καὶ Θεοδοτίωνος [...].

15 Ps 63,11.2 16 Hebr 10,32-37

2 μαρτυρήσ. add Τροπ. τοῦ ἁγ. Ἀναστασίου· Τὴν τῶν Μάγων θρησκείαν καταλιπὼν, καὶ πιστῶν τὴν λατρείαν καταμαθὼν, ὅλον μεταβέβηκας σεαυτὸν ἐν τῇ πίστει· κ. ὡς θεῷ θρησκεύειν τὸ πῦρ μὴ πτοούμενος, τῷ πυρὶ προσῆλθες τοῦ θεοῦ βαπτίσματος, ὅθεν καὶ πρὸς γνῶσιν ἐλλαμψθεὶς τῇ Τριάδι, ἀσκήσει τὸ πρότερον ἐμνήθης τὰ ἄρρητα, ἱερὲ Ἀναστάσιε. Πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν Ox || Τελεῖται usq 4 Στρατηγίῳ om P Fa Ox 4 Φιλήμονος] Φηλῖμος H 6 K. τελεῖται usq 9 νέας om P Fa Ox 10 Λέγεται add εἰς τὸν ν' P || ἦχ. δ' P 12 δεδώρησαι P, δεδώρηται H 14 K. ἔλλο usq πίστεως om P Fa Ox || Προκείμ. ἦχ. δ'· Τοῖς ἁγίοις. Στίχ.· Προσώρμη (ps 15,3.8) P, Προκείμ. ἦχ. βαρ.· Τίμιος. Στίχ.· Τί ἀνταποδώσω (ps 115,6.3) Fa Ox 16 Hebr 10,32-37] Phil 3,20-4,3 (Eph perperam) P, (Col perperam) Fa, (Hebr perperam) Ox 17 Ἀλληλ. usq θέλεις] Ἀλληλ. ἦχ. δ'· Δίκαιος (ps 91,13). Mt 12,1-8. Κοινων.· Ἀγαλλιᾶσθε (ps 32,1) P, Ἀλληλ. ἦχ. δ'· Ἐκέκραξαν (ps 33,18) Fa Ox, add Io 12,24-36a. Κοινων.· Εἰς μνημόσυνον (ps 111,6b) Fa, add Io 15,17-16,2. Κοινων.· Ἀγαλλ. (ps 32,1) Ox 19 Θεοδοτίωνος add Ἐσπέρας, εἰς τὴν παραμονὴν (add τοῦ Θεολόγου Fa), ἀναγνώσματα γ'· Ier 1,4-2,3a?; Prov 10,31 - Sap 9,14 (pericopes composita, cf. Menæum III, Rome 1896, p. 385); Sap 4,7-15 (invertit ordinem duarum ultimarum Ox). Τροπ. ἦχ. α'· Ὁ ποιμενικὸς αὐλὸς Fa Ox (25 ian)

Le même jour, le s. martyr Anastase, martyrisé en Perse (1) [...]. Sa synaxe a lieu à son martyrium, dans l'enceinte de Saint-Philémon, au Champ de Mars (2).

23. Le s. martyr Clément, évêque d'Ancyre [...]. Sa synaxe a lieu à son martyrium, dans le quartier d'Eudoxe, sur l'autre rive en face de l'Anaplous (3), et à Sainte-Irène l'Ancienne et Nouvelle (4).

ACOLOUTHIE: Tropaire, mode 4 pl.: *Tu es donné aux fidèles comme un serment de sainteté, une tige de vaillance, une fleur sacrée et un fruit toujours verdoyant agréable à Dieu. Compagnon des martyrs, collègue des évêques, prie le Christ Dieu pour le salut de nos âmes! Un autre <tropaire>: Règle de foi. Prokeimenon: ps 63,11; stique: ibid. 2. Apôtre: Hebr 10,32-37. Alléluia, évangile et koinonicon ad libitum.*

24. Les ss. martyrs Paul, Pausérios et Théodotion [...].

23 janv. — P Clément d'Ancyre, Agathange. — Théodore le Stéphanite. — Fa Ox Clément, Agathange. — Eusèbe.

24 janv. — P Paul etc. — Hermogène, Philémon. — Chrysoplokè, Théodulè. — Fa Xénè. — Paul etc. — Ox Xénè. — Paul etc. — Théodulè.

(1) Ox donne ce tropaire: *Après avoir délaissé la religion des Mages, pénétré du culte des croyants, tu t'es converti tout entier à la foi. Ne souffrant plus (?) de rendre au feu un culte divin, tu t'es approché du feu du divin baptême. Aussi, bien que tu as reçu de la Trinité la lumière de la science, c'est avant tout par l'ascèse que tu as été initié aux <choses> ineffables, ô saint Anastase. Prie le Christ Dieu de sauver nos âmes!*

(2) JANIN, Eglises, 30-31.

(3) Ibid., 291.

(4) Ibid., 108-111.

94^v

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῆς ἁγίας μάρτυρος Θεοδούλης [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ πλησίον τοῦ Ταύρου.

Μῆνι τῷ αὐτῷ κε', μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν τῷ μαρτυρίῳ τῆς ἁγίας Ἀναστασίας ἐν τοῖς Δομνίνου Ἐμβόλοις καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων τῶν μεγάλων· ἐνθα τὸ τίμιον αὐτοῦ λείψανον Κωνσταντῖνος ὁ φιλόχριστος καὶ πανευσεβὴς βασιλεὺς ἡμῶν κομίσας ἐξ Ἀριανζοῦ τῆς Καππαδοκῶν χώρας κατέθηκεν. Γ' Ἀπὸ τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας ἔωθεν ἡ λιτὴ παραγίνεται ἐν τῷ Φόρῳ καὶ μετὰ τὰς ἐκεῖσε εὐχὰς ἀπέρχεται ἐν τῇ εἰρημένῃ συνάξει.

Ἡ δὲ ἀκολουθία γίνεται οὕτως· Εἰς τὸν ν' λέγεται τροπάριον, ἥχος α'· Ὁ ποιμενικὸς αὐλὸς τῆς θεολογίας σου τὰς τῶν ῥητόρων ἐνίκησε || σάλπιγγας· τοῖς γὰρ τὰ βάθη τοῦ Πνεύματος ἐκζητήσασι, καὶ τὰ κάλλη τοῦ φθέγγματος προστεθήσεται. Ἀλλὰ πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ, πάτερ ὅσιε, ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Προκείμενον, ἥχος βαρὺς· Εὐφρανθήσεται δίκαιος. Στίχος· Εἰσάκουσον, ὁ Θεός, φωνῆς μου. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Κορινθίους α'· Ἀδελφοί, 20 ἐκάστω δίδωται ἡ φανέρωσις, τέλος· Ἰδιὰ ἐκάστω καθὼς βούλεται. Ἄλλος ἀπόστολος πρὸς Κορινθίους α'· Ἀδελφοί, γρηγορεῖτε, στήκετε, τέλος· ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἀμήν. Ἀλληλούια, ἥχος β'· Προσέχετε, λαός, ἕως· τοῦ στόματός μου. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον, κεφ. κγ'· Τῷ καιρῷ ἐκεῖνῳ, ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ ὄχλοι πολλοί, 25 τέλος· πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Κοινωνικόν· Εἰς μνημόσυνον.

18 Ps 63,11.2 19 1 Cor 12,7-11 21 1 Cor 16,13-24 22 Ps 77,19
23 Mt 4,25-5,12^a 25 Ps 111,6^b

2 Τῇ αὐτῇ usq 3 Ταύρου om P Fa Ox 5 Τελεῖται usq 10 κατέθηκεν] μετετέθη δὲ τὸ ἅγιον αὐτοῦ λείψανον ἐκ Καππαδοκίας (add ἐπὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν Ox) ἐπὶ (παρὰ Ox) Κωνσταντίνου τοῦ φιλοχρίστου βασιλέως τοῦ Πορφυρογένητου, κ. κατετέθη ἐν τῷ ναβὶ τῶν ἁγ. κ. πανευφήμεων ἀποστόλων Fa Ox, om P 10 Ἀπὸ τῆς *praem* Γίνεται δὲ ἡ ἀκολουθία οὕτως H, usq 13 λέγεται om P Fa Ox 15 τοῖς Fa 16 προστεθήσεται] ἐκζητήσασι (*perperam*) Ox 18 Προκείμ. ἥχ. α'· Τὸ στόμα μου. Στίχ.· Ἀκούσατε (ps 48,4.2) P Fa Ox 19 1 Cor 12,7-11] Hebr 7,26-8,2 P, om Ox 20 διαιροῦνται H 21 1 Cor 16,13-24 om P Fa 22 Ἀλλήλ. (ps 77,1) om Fa 25 Κοινων. Ἀγαλλιᾶσθε (ps 32,1) P, Κοινων. Μνήμη δικαίου (Prov 10,7) Fa

Le même jour, la ste martyre Théodulè [...].

Le même jour, s. Jean Baptiste près du <Forum de> Taurus⁽¹⁾.

25. S. Grégoire le Théologien [...]. Sa synaxe a lieu à la Grande Eglise, à Sainte-Anastasie-Martyre dans les portiques de Domnin⁽²⁾ et aux Saints-Apôtres⁽³⁾. C'est là que Constantin, notre empereur⁽⁴⁾, déposa ses reliques, quand il les rapporta d'Arianze de Cappadoce. A l'aurore, la procession va de la Grande Eglise au Forum et, après les prières qu'on y fait d'habitude, elle se rend à la synaxe mentionnée.

ACOLOUTHIE: Au ps 50 <de l'orthros>, tropaire: *La flûte pastorale de ton enseignement théologique a vaincu les clairons des rhéteurs. Car à ceux qui scrutent les profondeurs de l'Esprit, est donnée par surcroît la beauté du langage. Prie donc le Christ Dieu, ô Père saint, pour nos âmes!*

<A la Liturgie>, prokeimenon, mode grave: ps 63,11; stique: *ibid.* 2. Apôtre: 1 Cor 12,7-11. Un autre apôtre: 1 Cor 16,13-24⁽⁵⁾. Alléluia, mode 2: ps 77,19. Evangile: Mt 4,25-5,12^a. Koinonicon: ps 111,6^b.

25 janv. — P Grégoire. — Fa Ox Grégoire. — Publius.

⁽¹⁾ *Ibid.*, 456. Pour le Forum Tauri ou Forum de Théodose, cf. JANIN, *Const. byz.*, 69-72.

⁽²⁾ JANIN, *Eglises*, 26-29.

⁽³⁾ *Ibid.*, 45-55.

⁽⁴⁾ Constantin Porphyrogénète (944-959).

⁽⁵⁾ Ce second apôtre est choisi par allusion au nom de Grégoire (cf. le texte grec.) Il manque dans P et Fa.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κς', μνήμη τοῦ μεγάλου σεισμοῦ γενομένου εἰς τὰ τελευταῖα τῆς βασιλείας τοῦ νέου Θεοδοσίου [...].

Ἡ δὲ ἀκολουθία γίνεται οὕτως· Ὁ ὁρθρος γίνεται ἔσω τῆς ἐκκλησίας. Καὶ κατέρχεται ὁ πατριάρχης καὶ εἰσέρχεται διὰ 5 τῆς πλαγίας εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον, καὶ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ φαλλομένου ἀντιφώνου γίνεται εὐχὴ τοῦ τρισαγίου. Καὶ ἄρχονται οἱ ψάλλαι ἐν τῷ ἁμβωνί τροπάριον τῆς λιτῆς, ἥχος πλ. δ'· Ἀνέτειλας, Κύριε, τὴν ἡμέραν ἐν ᾗ δικαίως ἐπαίδευσας ἡμᾶς, καὶ μετὰ φόβον πάντες 10 σοὶ προσπίπτομεν λέγοντες· Ἀγίε Δέσποτα Σωτήρ ἡμῶν, ἐλέησον ἡμᾶς. Καὶ ἐῖθ' οὕτως ἄρχονται οἱ ψάλλαι τὸ αὐτὸ τροπάριον. Καὶ μετὰ τὸ εἰσελθεῖν τὴν λιτὴν ἐν τῷ Ἐξακιωνίῳ δοξάζουσι καὶ ἀπέρχονται ἐν τῷ Ἰσχυρίῳ οἴκῳ τῆς ἀχράντου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας πλησίον Ἐλενιάνων, καὶ εὐθέως ἄρχονται τὸ τρισάγιον. 15 Προκείμενον, ἥχος βαρύς· Κύριος ἰσχύει τῷ λαῷ αὐτοῦ δώσει. Στίχος· Ἐνέγκατε τῷ Κυρίῳ, υἱοὶ Θεοῦ. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Ἀδελφοί, ὃν ἀγαπᾷ Κύριος παιδεύει, τέλος· τῆς ἀγιότητος ἡ αὐτοῦ. Ἀλληλουία, ἥχος δ'· Ὁ Θεός, ἀπόσω ἡμᾶς καὶ καθεῖλες ἡμᾶς, ἔως οὐκίτησας ἡμᾶς. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον, κεφ. ξθ'. Τῷ καιρῷ 20 ἐκείνῳ, Ἐμβάντι τῷ Ἰησοῦ εἰς πλοῖον, τέλος· καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ. Κοινωνικόν· Ποτήριον.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ὁσίου Ξενοφώντος καὶ τῆς συμβίου καὶ τῶν δύο τέκνων αὐτῶν Ἀρκαδίου καὶ Ἰωάννου [...].

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κς', ἡ ἀνακομιδὴ τοῦ τιμίου λειψάνου τοῦ ἐν 25 ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἐκ Κομάνων τῆς Ἀρμενίας [...]. Κατετέθη ὑπὸ τὸ θυσιαστήριον τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων.

15 Ps 28,11.1 16 Hebr 12,6-10 18 Ps 59,3 19 Mt 8,23-27
21 Ps 115,4

1 μεγάλου usq γενομένου] γενομένου σεισμοῦ ἐν τῷ Ἐξακιωνίῳ P 3 Ἡ δὲ usq 4 ἐκκλησίας. Καὶ [Ἐωθεν μέντοι συντρέχοντες ἐν τῷ σεβασμίῳ οἴκῳ τῆς ἀχράντου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου. Μετὰ τὸν ὁρθρον P, usq 21 Ποτήριον] Ζῆτει τὴν ἀκολουθίαν. σεπτεμβρίῳ κε' Fa, om Ox 5 μετὰ usq 6 ἀντιφώνου om P 7 τῆς λιτῆς om P || ἥχ. πλ. α' P 9 Ἀγίε add ἄγιε, ἄγιε P 10 δοξάζουσιν add οἱ ψάλλαι P || τὴν μεγ. ἐκτενήν] τὸ μέγα Κύριε, ἐλέησον P 11 ἄρχονται usq τροπάριον] πάλιν ἄρχονται τῆς λιτῆς P 12 κ. ἀπέρχονται usq 12 Ἐλενιάνων om P 13 σεβασμίῳ] φόρῳ om H 20 ἐμβάντων H 22 τῆς] τοῦ H 25 ἐκ Κομάνων τῆς Ἀρμενίας om P 26 κατετέθη usq p. 214,4 Ἀποστόλων om P

26. Commémoraison du grand tremblement de terre qui eut lieu à la fin du règne de Théodose le Jeune ⁽¹⁾ [...].

ACOLOUTHIE: L'orthros se célèbre à l'intérieur de l'église. Le patriarche descend et entre au sanctuaire par la porte latérale. Quand se termine le chant de l'antiphone, on dit la prière du trisagion. Les psaltes entonnent sur l'ambon le tropaire de la procession, mode 4 pl.: *Tu as fait lever, Seigneur, le jour dans lequel tu nous châties avec justice; avec crainte, nous nous prosternons tous devant toi en disant: Saint Souverain, notre Sauveur, aie pitié de nous!* Au Forum, on dit le Gloria Patri et le diacre dit la grande ecténie. Ensuite les psaltes entonnent encore le même tropaire. Quand la procession est entrée dans la Colonnade extérieure ⁽²⁾, les psaltes disent le Gloria Patri et l'on se rend au sanctuaire de la Théotocos près du quartier d'Hélène ⁽³⁾. <Là> ils entonnent tout de suite le trisagion <de la Liturgie>.

Prokeimenon, mode grave: ps 28,11; stique: *ibid.* 1. Apôtre: Hebr 12,6-10. Alléluia, mode 4: ps 59,3. Evangile: Mt 8,23-27. Koinonicon: ps 115,4.

Le même jour, s. Xénophon, sa femme et ses deux enfants Arcade et Jean [...].

27. La translation des reliques de s. Jean Chrysostome, de Comane en Arménie [...]. Elles furent déposées sous l'autel des Saints-Apôtres. C'est là qu'on célèbre sa synaxe. La procession

26 janv. — P Xénophon etc. — Domèce, Paphnuce. — Tremblement de terre. — Fa Ox Xénophon etc. — Tremblement de terre. — Syméon l'Ancien.

27 janv. — P Ananie etc. — Translation des reliques du Chrysostome. — Polychrone, Bardane, Hermogène. — Fa Ox Translation. — Ananie etc. — Claude, Astère, Néon, Néonille.

⁽¹⁾ 26 janvier 450, cf. GRUMEL, *Chronologie*, 477.

⁽²⁾ JANIN, *Const. byz.*, 327. Le sens le plus probable d'Exakionion (= Exokionion) est celui de colonnade extérieure. D'après les patriographes, Constantin plaça juste en dehors des remparts, sans doute devant une porte, une colonne surmontée de sa statue; d'autres statues furent également érigées au même endroit. L'empereur Maurice les fit enlever.

⁽³⁾ Cette église doit être la même que d'autres synaxaires appellent Théotocos à l'Exakionion, cf. JANIN, *Eglises*, 185, et probablement celle qu'on appelait aussi Théotocos d'Elaiia, cf. *ibid.*, 183, et *Const. byz.*, 416-17.

ἐνθα ἡ σύναξις αὐτοῦ τελεῖται, τῆς λιτῆς ἀπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας συντρεχούσης εἰς τὸν ναὸν τοῦ πανευφήμου ἀποστόλου <Θωμᾶ> ἐν τοῖς Ἀμαντίου, κακεῖθεν παραγινομένης ἐν τῷ ναῷ τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων.

5 Ἡ δὲ ἀκολουθία τῆς λειτουργίας προεγράφη εἰς τὴν ιγ' τοῦ νοεμβρίου μηνός.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἀνανίου πρεσβυτέρου καὶ Πέτρου κλειδοφύλακος καὶ ἐτέρων ἑπτὰ στρατιωτῶν παθόντων ἐν Φοινίκῃ [...].

96^r 10 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τῆς εὐσεβοῦς βασιλίσσης Μαρκιανῆς ἐν τοῖς Ἀγίοις Ἀποστόλοις.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κη', μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Γ' Ἐφραίμ τοῦ Σύρου [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ τῆς ἁγίας Ἀκυλίνης ἐν τοῖς Φιλοξένου πλησίον τοῦ Φόρου.

15 Καὶ λέγεται τροπάριον, ἥχος α'. Μετανοίας θεμέλιος, ὑπογραμμὸς κατανύξεως, προτροπὴ <καὶ> παράκλησις πνευματικῆς τελειώτητος ὁ ἰσάγγελος βίος σου ὑπάρχει, μακάριε, ἐν προσευχαῖς καὶ νηστεαῖς καὶ δάκρυσι, πάτερ Ἐφραίμ. Πρέσβευε ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Ἡ δὲ ἀκολουθία προεγράφη εἰς τὴν κ' τοῦ παρόντος μηνός.

20 Δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι ὑφαίρεται ἐκ τοῦ ὁρθρου ἀντίφωνον ἐν καὶ γίνονται ιδ'. Εἰς δὲ τὸ λυχνικὸν ψάλλονται ἀντίφωνα ια'.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κθ', ἡ ἐπάνοδος τοῦ λειψάνου τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰγνατίου τοῦ θεοφόρου ἀρχιεπισκόπου Θεουπόλεως, καὶ μνήμη

1 ἐνθα usq 4 Ἀποστόλων om Fa Ox 5 Ἡ δὲ usq 6 μηνός] Ἐσπέρας. εἰς τὴν παραμονὴν, ἀναγνώσματα γ'. Prov 10,7-15,4 (pericopes composita, cf. Menaeum III, Rome 1896, p. 383); Prov 29,2-3,34 (ibid. p. 384-85); Prov 4,7-5,7. Τροπ. ἥχ. πλ. δ'. Ἡ τοῦ στόματός σου. Ἐτερον, ἥχ. πλ. β'. Ἐκ τῶν οὐρανῶν ἐδέξω τὴν θείαν χάριν. Προκειμ. ἥχ. πλ. α'. Τὸ στόμα μου. Στίχ. Ἀκούσατε (ps 48,4.2). Hebr 7,26-8,2. Ἀλληλ. ἥχ. β'. Στόμα δικαίου (ps 36,30). Io 10,9-16. Κοινων. Εἰς μνημόσυνον (ps 111,6^b) Ox 10 Τῇ αὐτῇ usq 11 Ἀποστόλοις om P, 28 ian. Fa Ox 12 ἡμῶν add πρε. (?) H 13 Τελεῖται usq 14 Φόρου om P Fa Ox 14 ἐν τοῖς Φιλοξένου] ἐν τῇ Φιλοξένῃ H 15 Καὶ λέγεται usq 19 μηνός om Ox 16 προτροπὴ add καὶ P || τελειώσεως P Fa 18 πρέσβευε add Χριστῷ τῷ Θεῷ P Fa || ὑπὲρ usq ἡμῶν] σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν Fa 19 εἰς τὴν usq μηνός] μηνὶ τῷ αὐτῷ ιζ' τοῦ ἁγ. Ἀντωνίου P, Προκειμ. ἥχ. βαρ. Ἐδφρανθήσεται. Στίχ. Εἰσάκουσον (ps 63,11.2). Hebr 13,17-21. Ἀλληλ. ἥχ. πλ. β'. Μακάριος (ps 111,1). Io 14,10^b-21 Fa 20 Δεῖ usq 21 ἀντίφ. ια' om P Fa Ox

va de la Grande Eglise à <Saint-Thomas>Apôtre ⁽¹⁾, dans le quartier d'Amance, et de là elle se rend aux Saints-Apôtres.

ACOLOUTHIE de la Liturgie: comme le 13 novembre.

Le même jour, les ss. martyrs Ananie, prêtre, Pierre, geôlier, et sept autres, soldats, martyrisés en Phénicie [...].

Le même jour, mémoire de l'impératrice Marcienne aux Saints-Apôtres.

28. S. Ephrem le Syrien [...]. Sa synaxe a lieu à Sainte-Aquiline-Martyre, dans le quartier de Philoxène près du Forum ⁽¹⁾.

Tropaire, mode 1: *Ta vie angélique, ô bienheureux, est une assise de pénitence, un modèle de componction, un stimulant et un encouragement à la perfection spirituelle, grâce à tes prières, tes jeûnes et tes larmes, ô Père Ephrem. Prie pour nos âmes!*

ACOLOUTHIE: comme le 20 de ce mois.

N. B. — On enlève à l'orthros un antiphone et il en reste 14. Au lucernaire on chante 11 antiphones.

29. La translation des reliques de s. Ignace le Théophore,

28 janv. — P Ephrem. — Jacques l'Hesychaste. — Ploutodore martyr. — Fa Ephrem. — Jacques ascète. — Pallade. — Marcienne. — Ox Ephrem. — Jacques. — Pallade. — Marcienne. — Euphraate (Aphraate).

29 janv. — P Translation des reliques de s. Ignace. — Sarbel, Babéa. — Fa Translation. — 7 martyrs de Samosate: Philothée, Hypéréchios, Abibos, Julien, Romain, Jacques, Parégorios. — Aphraate. — Ox Translation. — Martyrs de Samosate. — Euphraate (Aphraate).

⁽¹⁾ C'est dans cette église que les reliques du Chrysostome furent déposées en janvier 438, avant d'être transférées le 27 du même mois aux Saints-Apôtres, cf. JANIN, *Eglises*, 257 et 48.

⁽²⁾ JANIN, *Eglises*, 21.

τοῦ ὁσίου Ἰακώβου τοῦ ἡσιχαστοῦ. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σὺνάξις ἐν τῇ ἀγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ.

96* Ἡ δὲ ἀκολουθία γίνεται οὕτως· Εἰς τὸν ν' λέγεται τροπάριον, ἥχος δ'· Καὶ τροπῶν μέτοχος καὶ θρόνων διάδοχος τῶν ἀποστόλων γενόμενος, || τὴν προᾶξιν εὖρες, θεόπνευστε, τῆς θεωρίας ἐπίβασιν. Διὰ τοῦτο, τὸν λόγον τῆς ἀληθείας ὀρθοτομῶν καὶ τῇ πίστει ἐνήθλησας μέχρις αἵματος, πάτερ Ἰγνάτιε. Πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Προκείμενον, ἥχος βαρύς· Εὐφρασθήσεται δίκαιος. Στίχος· Εἰσάκουσον, ὁ Θεός, φωνῆς μου. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Ἀδελφοί, ἔχοντες ἀρχιερέα μέγαν, τέλος· κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. Ἀλληλουία, ἥχος δ'· Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην, κεφ. ρλη'. Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἐαυτοῦ μαθηταῖς· ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, τέλος· λατρείαν προσφέρειν τῷ Θεῷ.

15 Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Σαρβήλου ἱερέως καὶ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ Βεβαίας, παθόντων ἐν Ἑδέσῃ [...].

97* Μηνὶ τῷ αὐτῷ λ', ἄθλησις τοῦ ἁγίου Βαρσιμαίου ἐπισκόπου Ἑδέσης τοῦ φωτίσαντος Σάρβηλον τὸν ἱερέα τῶν Ἑλλήνων [... || ...].

20 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Θεοφίλου τοῦ νέου [...].

97* Μηνὶ τῷ αὐτῷ λα', ἄθλησις τῶν ἁγίων θαυματουργῶν μαρτύρων Κύρου καὶ Ἰωάννου, καὶ τῶν ἁγίων γ' παρθένων Θεοδότης, Θεοκτίστης, Εὐδοξίας καὶ τῆς τούτων μητρὸς Ἀθανασίας [... || ...]. Τελεῖται δὲ 25 ἡ αὐτῶν σὺνάξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ αὐτῶν τῷ ὄντι ἐν τοῖς Σπαρακίῳ.

Ἡ δὲ ἀκολουθία γίνεται οὕτως· Εἰς τὸν ν' λέγεται τροπάριον, ἥχος α'· Τὰ θαύματα τῶν ἁγίων σου μαρτύρων. Ἄλλο, ἥχος πλ. δ'· Ἡ καθαρά τοῦ ἁγίου Πνεύματος χάρις σκηνώσασα ἐν τῇ καθαρᾷ σου καρδίᾳ, παμμακάριστε ἀββᾶ Κύρε ὅσιε πάτερ, κατὰ τῶν πνευμάτων

9 Ps 63,11.2 10 Hebr 4,14-5,6 12 Ps 91,13 || Io 15,17-16,2
15 Ps 32,1

1 Τελεῖται usq 2 Ἐκκλησίᾳ om P Fa Ox 3 Ἡ δὲ usq 15 Ἀγαλλ.]
Ζήτει τὴν ἀκολουθ. δεκεμβρίου κ' P Fa, om Ox 24 Τελεῖται usq 25 Σπα-
ρακίου om P Fa Ox 26 Ἡ δὲ usq p. 218,11 Ἀγαλλ. om Ox || Εἰς τὸν ν'
om P, usq 27 μαρτύρων om Fa 27 ἥχος πλ. α' P || Ἄλλο usq p. 218,3
ἐλευθέρωσον om P || ἥχος δ' Fa

archevêque de Théopolis (Antioche), et s. Jacques l'Hésychaste. Leur synaxe a lieu à la Grande Eglise.

ACOLOUTHIE: Au ps 50 <de l'orthros>, tropaire, mode 4: *En partageant le genre de vie des apôtres, toi qui leur as succédé sur leur trône, tu as trouvé dans la pratique des vertus, ô inspiré de Dieu, l'accès à la contemplation. Aussi, en dispensant fidèlement la parole de vérité, tu as lutté pour la foi jusqu'au sang, Père saint. Prie le Christ Dieu pour le salut de nos âmes!*

<A la Liturgie, > prokeimenon, mode grave: ps 63,11; stique: *ibid.* 2. Apôtre: *Hebr 4,14-5,6.* Alléluia, mode 4: ps 91,13. Evangile: *Io 15,17-16,2.* Koinonicon: ps 32,1.

Le même jour, les ss. martyrs Sarbel, prêtre, et sa sœur Bébéa, martyrisés à Edesse [...].

30. S. Barsimée, évêque d'Edesse, qui baptisa Sarbel le prêtre des Hellènes [...].

Le même jour, le s. martyr Théophile le Jeune [...].

31. Les ss. martyrs et thaumaturges Cyr et Jean, et les trois stes vierges Théodotè, Théoctistè, Eudoxie et leur mère Athanasie [...]. Leur synaxe a lieu à leur martyrion dans le quartier de Sphorace ⁽¹⁾.

ACOLOUTHIE: Au ps 50 <de l'orthros>, tropaire, mode 1: *Les miracles de tes saints martyrs* ⁽²⁾. Un autre, mode 4 pl.: *La pure grâce du Saint-Esprit qui habitait dans ton cœur pur, bienheureux abbas Cyr, Père saint, a fait de toi un redoutable pourchasseur*

30 janv. — P Barsimée. — Hippolyte de Rome et 16 comp. — Pergète. — Théophile le Jeune. — Fa Ox Hippolyte et comp.: Censorin, Aura, Félix, Maxime, Herculus, Vénérius, Styrcios, Ménas, Commodus, Hermès, Maurus, Eusèbe, Rustique, Monagre, Amandin, Olympios, Cyprus, Théodore, Maxime, Archélaüs, Cyriaque, Maxime, Sabin. — Barsimée. — Théodulè. — Théophile le Jeune.

31 janv. — P Cyr etc. — Victorin etc. — Tryphène. — Fa Ox Cyr etc. — Victorin... Patapios. — Tryphène.

⁽¹⁾ JANIN, *Eglises*, 304.

⁽²⁾ Cf. *Horologion*, p. 501.

φοβερόν σε διώκτην ἀνέδειξε, καὶ οὐ μόνον φανερώων, ἀλλὰ καὶ κρυπτῶν νοσημάτων ἰατρόν. Διὸ, παρησίαν ἔχων πρὸς τὸν φιλόανθρωπον Θεόν, τῇ ἀπαύστῳ πρεσβείᾳ σου τῶν ψυχικῶν παθῶν ἡμᾶς ἐλευθέρωσον.

Προκείμενον, ἤχος δ'· Θαυμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ.
5 Στίχος· Ἐν ἐκκλησίαις εὐλογεῖτε. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Κορινθίους α'· Ἀδελφοί, ἐκάστῳ δίδωται ἡ φανέρωσις, τέλος· καθὼς βούλεται. Ἀληλούια, ἤχος δ'· Στίχος· Ἐκέκραξαν οἱ δίκαιοι, ἕως· ἐρρύσατο. Εὐαγγέλιον κατὰ [Ματθαῖον], κεφ. οζ'· Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, προσκαλεσάμενος ὁ Ἰησοῦς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ λέγει ἕως· καὶ πᾶσαν μαλακίαν, 10 καὶ ὑπερβαίνει καὶ λέγει· τούτους ἀπέστειλε, τέλος· δωρεὰν δότε. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων ζ' μαρτύρων Οὐικτορίνου, Οὐίκτορος, Νικηφόρου, Κλαυδίου, Διοδώρου, Σαραπίωνος, Παπία, παθόντων ἐν Κορίνθῳ [...].

98^r 15 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, || ἄθλησις τῆς ἁγίας μάρτυρος [Τρουφαίνης] μαρτυρησάσης ἐν Κυζίκῳ [...].

4 Ps 67,36,27 5 1 Cor 12,7-11 7 Ps 33,18 8 Mt 10,1,5-8
11 Ps 32,1.

8 Ματθαῖον] Μάρκον Η || κεφ. οθ' Ρ, Κοινων. (ps 32,1) om Fa
15 Τρουφαίνης Η

d'esprits et un médecin non seulement des maladies visibles, mais aussi des maladies cachées. Puisque tu as crédit devant le Dieu philanthrope, délivre-nous, par ta prière incessante, des passions de l'âme!

<A la Liturgie,> prokeimenon, mode 4: ps 67,36; stique *ibid.* 27. Apôtre: 1 Cor 12,7-11. Alléluia, mode 4; stique: ps 33,18. Evangile: Mt 10,1,5-8. Koinonicon: ps 32,1.

Le même jour, les sept saints martyrs Victorin, Victor, Nicéphore, Claude, Diodore, Sarapion, Papias, martyrisés à Corinthe [...].

Le même jour, la ste martyre Tryphène, martyrisée à Cyzique [...].

< ΜΗΝ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ >

98^v Μηνί φεβρουαρίῳ α', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Τρύφωνος [...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ αὐτοῦ τῷ ὄντι ἔνδον τοῦ σεπτοῦ ἀποστολείου τοῦ ἁγίου καὶ πανευφήμου ἀποστόλου Ἰωάννου τοῦ θεολόγου, πλησίον τῆς ἁγιωτάτης Μεγάλης Ἐκ-
5 κλησίας.

Ἡ δὲ ἀκολουθία γίνεται οὕτως· Εἰς τὸν ν' λέγεται τροπάριον, ἦχος γ'· Ἀθλοφόρε ἅγιε, πρόσβενε τῷ ἐλεήμονι Θεῷ ἵνα πταισμάτων ἄφεσιν παράσχῃ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν. Προκείμενον, ἦχος βαρύς· Εὐφρανθήσεται δίκαιος. Στίχος· Εἰσάκουσον, ὁ Θεός, φωνῆς.
10 Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ῥωμαίους· Ἀδελφοί, τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Θεόν, τέλος· ἐν Χριστῷ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. Ἀλληλούια· Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει. Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν. κεφ. ριζ'· Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἐαυτοῦ μαθηταῖς· Ἰδοὺ δίδωμι ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν, τέλος· εὐδοκία ἐμπρο-
σθέν σου. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

15 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τοῦ ὁσίου Βενδεμianoῦ [...].

Μηνί τῷ αὐτῷ β', ἡ Ἀπάντησις τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆ-
ρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτε ἐδέξατο αὐτὸν ὁ δίκαιος Συμεὼν ἐν ταῖς ἀγκάλαις αὐτοῦ. Ἡ δὲ τοιαύτη σύναξις τελεῖται ἐν τῷ σεβασμίῳ οἴκῳ τῆς ἀχράντου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας τῷ
20 ὄντι ἐν Βλαχέρναις.

9 Ps 63,11.2 10 Rom 8,28-39 11 Ps 91,13 12 Lc 10,19-21
14 Ps 32,1

2 Τελεῖται usq 4 Ἐκκλησίας om P Fa Ox 6 Εἰς τὸν ν' om Fa Ox
7 Τροπ. ἦχ. δ'· Οἱ ἀγῶνές σου ἐκμειοῦσι, μάρτυς, τὴν πλάνην, ἡ μνήμη ἀνατολῇ σωτηρίας τῷ κόσμῳ· τοῖς μὲν γὰρ διάβολον αἰσχύνεις, τῇ δὲ τὴν ἁμαρτίαν διώκεις. Διὰ ταῦτα, Τρύφον, ἐν ψδαῖς εὐφημοῦμέν σε Fa 8 Προκείμ. ἦχ. δ'· Θανμα-
στός. Στίχ.· Ἐν ἐκκλησίαις (ps 67,36.27) P 10 Ῥωμαίους add κεφ. ξη' P
11 Ἀλληλ. add ἦχ. δ' P Fa Ox 14 Κοινων.· Εἰς μνημόσυνον (ps 111,6^b) Fa 16 ἡ Ἀπάντησις usq 17 ἡμῶν om Ox || Ἀπάντησις Ὑπαπαντῇ P Fa
18 Ἡ δὲ usq 20 Βλαχέρναις om P Fa 20 Βλαχέρναις add ἔωθεν μέντοι συντρέχομεν ἐν ταύτῃ τῇ ἁγιῳτ. Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ κ. οὕτως λιτανεύοντες ἀπερ-
χόμεθα Ox

< MOIS DE FEVRIER >

1. Le s. martyr Tryphon [...]. Sa synaxe a lieu à son marty-
rion, <situé> dans l'enceinte de Saint-Jean-Apôtre, près de la
Grande Eglise (1).

ACOLOUTHIE: Au ps 50 <de l'orthros>, tropaire, mode 3:
Saint vainqueur, prie Dieu compatissant d'accorder à nos âmes le
pardon de leurs péchés! (2). <A la Liturgie,> prokeimenon,
mode grave: ps 63,11; stique: *ibid.* 2. Apôtre: Rom 8,28-39. Allé-
luia: ps 91,13. Evangile: Lc 10,19-21. Koinonicon: ps 32,1.

Le même jour, s. Bendémien [...].

2. La Rencontre de notre grand Dieu et Sauveur Jésus-Christ,
lorsque le juste Syméon le reçut dans ses bras. Cette synaxe a
lieu au sanctuaire de la Théotocos et toujours Vierge Marie aux
Blachernes (3).

1 févr. — P Tryphon. — Bendimien. — Fa Tryphon. — Pierre le Galate.
— Bendimien. — Dédicace du Saint-Sauveur à Armoladès. — Ox Tryphon. —
Pierre le Galate. — Bendimien.

2 févr. — P Fa Ox Rencontre de Notre-Seigneur. — Perpétue, etc.

(1) JANIN, *Eglises*, 505.

(2) Fa donne cet autre tropaire: *Tes combats, ô martyr, font reculer*
l'erreur, ton souvenir est une aube de salut sur le monde. Par les uns tu as
confondu le diable, par l'autre tu mets en fuite le péché. C'est pourquoi,
Tryphon, par des cantiques nous le louons.

(3) JANIN, *Eglises*, 169-79.

Δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι ἐσπέρας εἰς τὴν παραμονὴν κατέρχεται ὁ πατριάρχης ἐν τοῖς Χαλκοπρατείοις, καὶ μετὰ τὴν εἴσοδον καὶ τὸ προ-
 κείμενον καὶ τὰ γ' ἀντίφωνα τὰ μικρὰ γίνεται εὐχὴ συναπτὴ μετὰ τῶν
 αἰτήσεων, καὶ ἀναγνώσματα γ'. Το α', Γενέσεως· Ἐξῆλθεν Ἰακώβ
 5 ἀπὸ τοῦ <φρέατος τοῦ> ὄρκου. Το β', Ἰεζεκιήλ· Τάδε λέγει Κύριος·
 99^r ἔσται ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ὀγδόης. Το γ', Παροιμιῶν· Ἡ σοφία || ὥκο-
 δόμησεν ἑαυτῇ οἶκον (προεγράφη ἀμφότερα εἰς τὴν α' τοῦ σεπτεμ-
 βρίου μηνός). Καὶ μετὰ τοῦτο λέγουσιν οἱ ψάλλται ἐν τῷ ἄμβωνι τροπάριον,
 ἥχος α'· Χαῖρε, κεχαριτωμένη Θεοτόκε Παρθένε, ἐκ σοῦ γὰρ ἀνέτειλε
 10 <ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης> [Χριστός] ὁ Θεὸς ἡμῶν, φωτίζων τοὺς ἐν
 σκότει. Εὐφραίνου καὶ σύ, πρεσβῦτα δίκαιε, δεξιόμενος ἐν ἀγκάλαις τὸν
 ἐλευθερωτὴν τῶν ψυχῶν ἡμῶν, χαριζόμενον ἡμῖν καὶ τὴν ἀνάστασιν
 (τὸ αὐτὸ καὶ εἰς τὸν ν' καὶ εἰς τὴν εἴσοδον).

Ὁ δὲ ὀρθρος γίνεται εἰς μὲν τὰ Χαλκοπρατεῖα ἐν τῷ ἄμβωνι.
 15 Εἰς δὲ τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν, ἐν τῷ νάρθηκι, καὶ εἰς οἶον θέλει
 ἀντίφωνον ὁ πατριάρχης κατέρχεται, καὶ εἰσέρχονται ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ
 οἱ ψάλλοντες, ὁ δὲ πατριάρχης εἰς τὸ θυσιαστήριον εἰσέρχεται διὰ τῆς
 πλαγίας. Καὶ γίνεται εὐχὴ τρισαγίου, καὶ ἄρχονται οἱ ψάλλται ἐν τῷ
 ἄμβωνι τὸ προγεγραμμένον τροπάριον· Χαῖρε, κεχαριτωμένη, καὶ
 20 ἐξέρχεται ἡ λιτὴ καὶ δοξάζουσιν οἱ ψάλλται ἐν τῷ Φόρῳ. Καὶ λέγει
 ὁ διάκονος τὴν μεγάλην ἐκτενὴν καὶ πάλιν ἄρχονται οἱ ψάλλται τὸ αὐτὸ
 τροπάριον, καὶ ἐν Βλαχέρναις δοξάζουσιν.

4 Gen 28,10<-17> 5 Ez 43,27<-44,4> 6 Prov 9,1<-11>

1 κατέρχεται usq 4 αἰτήσεων κ. om Fa 2 Χαλκοπρατ. add ὡς πρὸς
 συνήθειαν παραλαμβάνει OX 2-3 τὴν εἴσοδον κ. τὸ προκείμεν. κ. om P
 3 συναπτὴ om P OX 4 Gen 28,10-17] Prov 3,11-18 Fa 5 Ez 43,27-44,4]
 Prov 3,19-34 Fa 6 Prov 9,1-11] Prov 3,34-4,22 Fa 7 ἑαυτῇ] ἑαυτὸν
 H 8 K. μετὰ usq ἄμβωνι om OX || ἐν τῷ ἄμβωνι om P Fa 10 Χριστὲ H
 12 ἀνάστασιν add Στίχ. Μεγαλύνει. Στίχ. β'· Ὅτι ἐπέβλεψεν (Lc 1,46.48) OX
 13 τὸ αὐτὸ usq εἴσοδον om Fa || εἰς τὸν ν' add κ. μετὰ τὴν ἀπόλυσιν προ-
 ἀνάγνωσις P || κ. εἰς τὴν εἴσοδον om P || εἴσοδον add κ. μετὰ τὴν συμπλήρωσιν
 λέγει ὁ διάκονος· Σοφία, εἰδ' οὕτως γίνεται ἡ παννυχὶς OX 14 Ὁ δὲ usq ἄμ-
 βωνι om P, usq 22 δοξάζουσιν] προκείμεν. τοῦ ὀρθρου· Ἐγνώρισε Κύριος. Στίχ.
 Ἀσατε (ps 97,2.1). Lc 1,39-56 15 ἐν τῷ νάρθηκι om P || θέλει] κελεύει
 OX 17 εἰς τὸ θυσιαστ. om P OX 17-18 διὰ τῆς πλαγίας om P 18 κ.
 γίνεται εὐχὴ τρισαγίου om OX || τρισαγίου] συναπτὴ P 21 ὁ διάκ. τὴν με-
 γάλην om OX || τὴν μεγ. ἐκτενὴν] τὸ μέγα Κύριε, ἐλέησον P

<Paramonie aux Chalcoprateia>

Le soir, à la p a r a m o n i e, le patriarche descend aux Chal-
 coprateia. Après l'entrée, le prokeimenon et les trois petits anti-
 phones, on fait une prière synaptie avec les demandes et trois
 lectures: Gen 28,10<-17>; Ez 43,27<-44,4>; Prov 9,1<-11> (cf. le
 1er septembre). Ensuite les psaltes disent sur l'ambon le tropaire,
 mode 1: Réjouis-toi, pleine de grâce, Vierge Mère de Dieu, car de
 toi s'est levé <le Soleil de justice,> le Christ notre Dieu, illuminant
 ceux qui étaient dans les ténèbres. Exulte toi aussi, juste vieillard,
 qui as reçu dans tes bras le Libérateur de nos âmes, qui nous fait
 don aussi de la résurrection. Le même tropaire est dit au ps 50
 <de l'orthros> et à l'Entrée <de la Liturgie>.

<Orthros et procession>

Aux Chalcoprateia, l'orthros se célèbre à l'ambon. A
 la Grande Eglise, au narthex, et, au moment de l'antiphone qu'il
 voudra, le patriarche descend. Ceux qui chantent entrent à l'église,
 le patriarche entre au sanctuaire par la porte latérale. On dit la
 prière du trisagion, et les psaltes entonnent à l'ambon le tropaire
 écrit plus haut: Réjouis-toi, pleine de grâce. La procession sort, et
 les psaltes disent le Gloria Patri au Forum. Le diacre dit la grande
 ecténie et les psaltes entonnent encore une fois le même tropaire ⁽¹⁾.
 Aux Blachernes, ils disent le Gloria Patri ⁽²⁾.

⁽¹⁾ OX ajoute ces détails: «Le patriarche, avec la procession, entre
 dans les portiques en chantant le tropaire. Lorsque l'empereur arrive, il
 salue le patriarche, embrassant d'abord la croix et l'évangile. Puis, il
 prend un cierge processional et marche à la tête de la procession ».

⁽²⁾ OX: «L'empereur fait son entrée, il s'approche de la Sainte Table
 du temple, fait une révérence et se rend à la Sainte Châsse, où il encense.
 Ensuite, il monte aux tribunes, tandis que le patriarche revient au temple
 et y célèbre ».

- Ἀντίφωνα δὲ οὐ γίνονται, ἀλλ' εὐθὺς τὸ τρισάγιον καὶ τὸ προκείμενον, ἤχος γ'. Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον, ἕως τῷ Σωτῆρι μου. Στίχος. Ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν, ἕως πᾶσαι αἱ γενεαί. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους. Ἀδελφοί, χωρὶς πάσης ἀντιλογίας, τέλος· κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. Ἀλληλούια, ἤχος πλ. δ'. Στίχος α'. Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλον, ἕως τὸ σωτήριόν σου. Στίχος β'. Φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν, ἕως Ἰσραήλ. Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν, κεφ. γ'. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἀνῆγαγον οἱ γονεῖς τὸ παιδίον Ἰησοῦν, τέλος· καὶ χάρις Θεοῦ ἦν ἐπ' αὐτῷ. Κοινωνικόν· Ποτήριον.
- 10 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῆς ἁγίας μάρτυρος Περπετούας καὶ τῶν σὺν αὐτῇ Σατύρου, Ῥευκάτου, Σατορνίλου, Σεκούνδου καὶ Φηλικιτάτης [...].

- 99^v Μηνὶ τῷ αὐτῷ γ', μνήμη τοῦ ἁγίου καὶ δικαίου Συμεὼν || τοῦ δεξαμένου ἐν ἀγκάλαις τὸν Κύριον, καὶ Ἄννης τῆς προφῆτιδος.
- 15 Καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀδριανοῦ, τοῦ ἐν Καισαρείᾳ μαρτυρήσαντος.

2 Lc 1,46-47.48 4 Hebr 7,7-17 6 Lc 2,29-30.31-32 7 Lc 2,22-40
9 Ps 115,4

1 Ἀντίφωνα usq γίνονται] Ἀντίφωνα τῆς λειτουργ. Τὸ α'. Ἐξηρέσατο ταῖς προσβείαις. <Στίχ.> Λέγω ἐγώ. <Στίχ.> Ἀκουσον. <Στίχ.> Μνησθήσομαι (ps 44, 2^a.2^b.11.18). Δόξα. Ταῖς προσβ. Καὶ νῦν. Ταῖς προσβ. Τὸ β', ψαλμ. με'. Ὁ Θεός. Σῶσον ἡμᾶς. <Στίχ.> Βοηθός. <Στίχ.> Ἠγίασε. <Στίχ.> Κύριος τῶν δυνάμεων (ps 45, 2^a.2^b.5^b.12). Δόξα, καὶ νῦν. Ὁ μονογενής. Τὸ γ', ψαλμ. πς'. Οἱ θεμέλιοι. Χαῖρε, κεχαριτωμένη. <Στίχ.> Ἀγαπᾷ. <Στίχ.> Μνησθήσομαι. <Στίχ.> Μήτηρ Σιών. <Στίχ.> Δεδοξασμένα (ps 86, 1.2.4.5.3). Δόξα, καὶ νῦν. Ὁ μήτραν παρθενικὴν ἀγιάσας Fa || τρισάγιον add Nῦν δὲ ἐκδέχεται ὁ πατριάρχης μετὰ τῆς λιτῆς ἐν τῷ ἐμβόλῳ ψάλλοντες τὸ τροπάριον, κ. ὅταν ἔλθῃ ὁ βασιλεὺς, χαίροις νέμει τῷ πατριάρχῃ, ἀσπαζόμενος τὸν σταυρὸν κ. τὸ εὐαγγέλιον πρῶτον, κ. οὕτως λαμβάνει φατλίον λιτανικὸν κ. προπορεύεται τῆς λιτῆς, κ. εἴθ' οὕτως εἰσοδεύει, κ. μετὰ τοῦτο εἰσέρχεται ἐν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ τοῦ ναοῦ κ. προσκυνεῖ κ. ἀπέρχεται εἰς τὴν ἁγίαν Σορόν, κ. θυμιᾷ ὁ βασιλεὺς. Καὶ οὕτως ὁ μὲν βασιλεὺς ἀνέρχεται ἐν τοῖς κατηγουμένοις, ὁ δὲ πατριάρχης ὑποστρέφει εἰς τὸν ναὸν κ. λειτουργεῖ Ox 3 γενεαί add Ἐτερον προκείμ. ἤχ. δ'. Ὡς ἐμεγαλύνθη. Στίχ. Ἐδλόγει (ps 103, 24.1) Ox 4 Ἑβραίους add κεφ. ρξς' P 5 ἤχος πλ. δ' om P 9 Ποτήριον add Χρὴ γινώσκῃν ὅτι ἂν ἔλθῃ ἡ ἑορτὴ αὕτη τῇ δ' ἢ τῇ παρασκευῇ τῆς τυροφάγου καὶ οὐκ ἔστιν νηστεία ἀλλὰ τελεία λειτουργία, μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ ὁρθρου λέγεται ἡ τριτοέκτη. κ. τὰ β' ἀναγνώσματα εἰς μίαν, τῆς τριτοέκτης κ. τῆς ἐσπέρας, κ. ὕστερον τὸ προκείμ., κ. ἡ λειτουργία τελεῖται καθὼς προέγραπται Fa 11 Φηλικιτάτης add ἐν Βλαχέρναις P

<Liturgie aux Blachernes>

Il n'y a pas d'antiphones, mais tout de suite le trisagion et le prokeimenon, mode 3: Lc 1,46-47; stique: *ibid.* 48. Apôtre: Hebr 7,7-17. Alléluia, mode 4 pl.; 1er stique: Lc 2,29-30; 2e stique: *ibid.* 31-32. Evangile: Lc 1,22-40. Koinonicon: ps 115,4.

Le même jour, la ste martyre Perpétue et ses compagnons Satyre, Revocat, Saturnin (¹), Second et Félicité [...].

3. Le saint et juste Syméon, qui reçut dans ses bras le Seigneur, et Anne la prophétesse.

Le même jour, le s. martyr Adrien, martyrisé à Césarée.

3 févr. — P Syméon, Anne. — Adrien. — Fa Ox Syméon, Anne. — Adrien, Eubule. — Blaise.

(¹) Dans H, Reucatos, Satornilos.

Τελεῖται δὲ ἡ τοῦ ἁγίου Συμεὼν σύναξις ἐν τῷ ἀποστολείῳ τοῦ ἁγίου Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Κυρίου τῷ ὄντι ἐν τῷ σεβασμίῳ ναῶ τῆς ἁγίας Θεοτόκου, πλησίον τῆς ἁγιωτάτης Μεγάλης Ἐκκλησίας.

Λέγεται δὲ εἰς τὸν ν' καὶ εἰς τὴν εἴσοδον τροπάριον
5 τὸ προγεγραμμένον· Χαῖρε, κεχαριτωμένη Θεοτόκε. Προκείμενον, ἤχος βαρύς· Εὐφρανθήσεται δίκαιος. Στίχος· Εἰσάκουσον, ὁ Θεός, φωνῆς. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Ἀδελφοί, Χριστὸς παραγενόμενος ἀρχιερεὺς, τέλος· εἰς τὸ λατρεύειν Θεῷ ζῶντι. Ἀλληλούια, ἤχος πλ. δ'. Στίχος· Νῦν ἀπολύεις. Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν, κεφ. γ'· Τῷ
10 καιρῷ ἐκείνῳ, ἦν ἄνθρωπος ἐν Ἱερουσαλὴμ ὃ ὄνομα Συμεὼν, τέλος· εἰς πόλιν αὐτῶν Ναζαρέτ. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ δ', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Παπία, Διοδῶρου καὶ Κλαυδιανοῦ [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰσιδώρου τοῦ
15 Πηλουσιώτου καὶ τοῦ ὁσίου Κλαυδίου.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ε', ἄθλησις τοῦ ἁγίου Ἀβραμίου τοῦ Πέρσου [...].

100 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῆς ἁγίας Ἀγάθης [... || ...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῆς σύναξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ αὐτῆς τῷ ὄντι ἐν τῷ Τρικόγχῳ.

20 Μηνὶ τῷ αὐτῷ ς', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἰουλιανοῦ τοῦ ἐν Ἐδέσῃ [...].

6 Ps 63,11.2 7 Hebr 9,11-14 9 Lc 2,29 || Lc 2,25-39
11 Ps 32,1

1 Τελεῖται usq 3 Ἐκκλησίας om P Fa Ox 4 Λέγεται usq εἴσοδον om Fa Ox, usq 5 Θεοτόκε om P 5 Προκείμ. ἤχ. βαρ.· Τίμιος. Στίχ.· Τί ἀνταποδώσω (ps 115,6.4) Fa 7 Ἑβραίους add κεφ. ρξθ' P 8 Ἀλληλ. usq 11 Ναζαρέτ Ἀλληλ. κ. εὐαγγ. τῆς ἑορτῆς Fa || ἤχ. πλ. δ' ἤχ. πλ. α' P, ἤχ. α' Ox 9 Στίχ. usq ἀπολύεις Φῶς ἀνέτειλεν (ps 96,11) P 11 Κοινων. (ps 32,1) om Fa, add Ἐξαποστειλάρην (πρὸς τό· Τὸν οὐρανόν)· Τὸν οὐρανίον ἀπιδὼν καταμετρήσαντα (ms καταμετρήσας) τῇ χειρὶ, νήπιον βρέφος βαστάξει κόρη χειρὶν παρθενικαῖς. Ὡς ἱερεὺς, ὑποδέχου κόσμον τὴν λύτρωσιν P 18 Ἀγάθης add τροπ. ἤχ. δ'· Ἡ ἀμνὴς σου. Προκείμ. ἤχ. δ'· Θαυμαστός. Στίχ.· Ἐν ἐκκλησίαις (ps 67,36.27). Gal 3,23-29. Ἀλληλ. ἤχ. α'· Ὑπομένων (ps 39,2). Mc 5,24^b-34^a. Κοινων. (ps 32,1) Ox || Τελεῖται usq 19 Τρικόγχῳ om P Fa Ox
20 ἄθλησις φραεμ μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Βουκόλου ἐπισκ. Σμύρνης [...]. Τροπ. ἤχ. δ'· Καὶ τρόπων μέτοχος. Ζήτει τὴν λοιπὴν ἀκολουθ. Ox

La synaxe de s. Syméon a lieu à Saint-Jacques-le-Frère-du-Seigneur, dans l'enceinte du sanctuaire de la Théotocos près de la Grande Eglise (1).

⟨ACOLOUTHIE⟩ Au ps 50 ⟨de l'orthros⟩ et à l'Entrée ⟨de la Liturgie⟩, on dit le tropaire écrit plus haut: *Réjouis-toi, pleine de grâce*. Prokeimenon, mode grave; ps 63,11; stique: *ibid*. 2. Apôtre: *Hebr 9,11-14*. Alléluia, mode 4 pl.; stique: *Lc 2,29*. Evangile: *Lc 2,25-39*. Koinonicon: ps 32,1.

4. Les ss. martyrs Papias, Diodore et Claudien [...].
Le même jour, s. Isidore de Péluse et s. Claude.

5. S. Abramios le Perse [...].
Le même jour, ste Agathe <martyre> [...]. Sa synaxe a lieu à son martyrion, dans le Triconque (2).

6. Le s. martyr Julien d'Edesse [...].

4 févr. — P Isidore de Péluse. — Papias, Diodore, Claudien. — Fa Ox Isidore. — Papias, Diodore, Claudien. — Nicolas Studite.

5 févr. — P Abramios. — Agathe. — Fa Agathe. — Azarie proph. — Abramios. — Théodose. — Ox Agathe. — Abramios. — Théodose.

6 févr. — P Julien. — Fausta, Evilase. — Barsanuphe. — Fauste, Basile. — Julien d'Emèse. — Fa Boucolos. — Julien d'Emèse. — Fausta, Evilase, Maxime. — Fauste, Basile. — Ox Boucolos. — Julien d'Emèse. — Fausta, Evilase, Maxime.

(1) La chapelle de s. Jacques était dans l'atrium de Notre-Dame des Chalcoprataia. Les reliques de s. Syméon étaient conservées dans la crypte de l'église de Notre-Dame, cf. JANIN, *Eglises*, 262.

(2) JANIN, *Eglises*, 10-11.

100^v Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῆς ἁγίας μάρτυρος Φαύστης καὶ τῶν σὺν
 «αὐτῇ» Εὐλασίου καὶ Μαξιμίνου [... || ...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Φαύστου καὶ Βασι-
 λείου τοῦ ἐν τοῖς Δαρείου, καὶ Σιλουανοῦ τοῦ ἐν Ἑμέσῃ, καὶ μνήμη τοῦ
 5 ὁσίου Βαρσανουφίου.

Καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν καὶ ἀρχιε-
 πισκόπου Κωνσταντινουπόλεως Φωτίου. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σὺνάξις
 ἐν τῷ προφητείῳ τοῦ ἁγίου προφήτου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου τῷ ὄντι
 ἐν τοῖς Ἑρεμίᾳ, ἔωθεν ἀπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἐξιούσης τῆς
 10 λιτῆς καὶ ἀπερχομένης ἐν τῷ Φόρῳ, καὶ μετὰ τὰς ἐκεῖσε συνήθεις
 εὐχάς, «παραγινόμενης» ἐν τῇ εἰρημένῃ σὺνάξει.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ζ', ἄθλησις τῶν ἁγίων χιλίων νγ' μαρτύρων
 τῶν ἐν Νικομηδείᾳ μαρτυρησάντων [...].

101^r Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἁγίου Παρθενίου ἐπισκόπου Λαμ-
 15 ψάκου [... || ...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἀπρίωνος ἐπισκό-
 που Κύπρου καὶ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Θεοπέμπτου καὶ τῆς συνοδείας αὐτοῦ.

101^v Μηνὶ τῷ αὐτῷ η', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Μάρθας καὶ
 Μαρίας γνησίων ἀδελφῶν, καὶ Λυκαρίωνος μονάζοντος [... || ...].

20 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Φιλαδέλφου καὶ
 Πολυκάρπου, καὶ μνήμη τοῦ ὁσίου Μακαρίου ἐπισκόπου Πάφου τῆς
 Κύπρου, καὶ τῆς ὁσίας Θεοδοσίας.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ θ', ἄθλησις τοῦ ἁγίου Νικηφόρου [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ὁσίου Μαρκέλλου, καὶ Φιλαργίου ἐπι-
 25 σκόπου τῆς Κύπρου, καὶ Παγκρατίου ἐπισκόπου Ταυρομενίου.

2 αὐτῇ] αὐτῷ Η 4 ἐν τοῖς] ἐν τῷ Ρ 6 Καὶ τῇ usq 11 σὺνάξει om
 Ρ Fa Ox 11 παραγινόμενη Η 14-15 Λαμψάκου add τροπ. ἡχ. δ'· Κανόνα
 πίστεως. Προκείμ. ἡχ. βαρ.· Εὐφρανθήσεται. Στίχ.· Εἰσάκουσον (ps 63,11.2).
 Hebr 13,17-21. Ἀλλῃλ. ἡχ. β'· Οἱ ἱερεῖς σου (ps 131,9). Mt 4,25-5,12^a. Κοι-
 νων.· Ἀγαλλιᾶσθε (ps 32,1) καὶ Εἰς μνημόσυνον (ps 111,6^b) Ox 18 ἄθλη-
 σις usq 19 μονάζ.] μνήμη τοῦ ἁγ. προφήτου Ζαχαρίου [...]. Τροπ. ἡχ. δ'· Τοῦ
 προφήτου σου τὴν μνήμην. Προκείμ. ἡχ. δ'· Σὺ ἱερεὺς. Στίχ.· Εἶπεν (ps 109,4^b.1^a).
 1 Cor 14,20-25. Ἀλλῃλ. ἡχ. δ'· Μουσῆς (ps 98,6). Mt 29,29-39. Κοινων.
 Εἰς μνημόσυνον (ps 111,6^b) Ox 23 Νικηφόρου add τροπ. ἡχ. δ'· Ὁ μάρ-
 τυς σου. Ζήτει τὴν λοιπὴν ἀκολουθ. σεπτμβρίῳ ιε' Ox

Le même jour, la ste martyre Fausta et ses compagnons
 Evilase et Maximin [...].

Le même jour, les ss. martyrs Fauste et Basile dans le quar-
 tier de Darius, <s.> Silvain d'Emèse et s. Barsanuphe.

Le même jour, s. Photius, archevêque de Constantinople.
 Sa synaxe a lieu à Saint-Jean-Baptiste dans le quartier d'Erémia⁽¹⁾.
 A l'aurore, la procession sort de la Grande Eglise et va au
 Forum; après les prières qu'on y fait habituellement, elle se rend
 à la synaxe mentionnée.

7. Les ss. 1053 martyrs de Nicomédie [...].

Le même jour, s. Parthène, évêque de Lampsaque [...].

Le même jour, s. Aprion, évêque de Chypre, et le s. martyr
 Théopempte et ses compagnons.

8. Les stes sœurs martyres Marthe et Marie, et Lycarion,
 moine [...].

Le même jour, les ss. martyrs Philadelphie et Polycarpe,
 s. Macaire, évêque de Paphos en Chypre, et ste Théodosie.

9. Le s. <martyr> Nicéphore [...].

Le même jour, s. Marcel, Philagre, évêque de Chypre, et
 Pancrace, évêque de Taormine.

7 févr. — P 3 martyrs de Nicomédie. — Parthène. — Sérapion
 (Aprion). — Théopempte. — Fa Ox Parthène. — Luc de Grèce. — Aprion. —
 3.000 martyrs de Nicomédie.

8 févr. — P Marthe, Marie, Lycarion. — Philadelphie, Polycrate. —
 Macaire. — Théodosie. — Fa Zacharie proph. — Théodore le Stratélate. —
 Pergète. — Philadelphie, Polycarpe. — Macaire. — Théodosie. — Ox Za-
 charie. — Théodore le Stratélate.

9 févr. — P Nicéphore. — Philagre, Pancrace. — Fa Ox Nicéphore. —
 Marthe, Marie, Lycarion. — Romain.

(1) JANIN, *Eglises*, 429-30: Il est probable que le quartier dit « Eré-
 mias » doit s'identifier avec celui où se trouvait le monastère de l'Erémia
 (désert) au Merdosangari, dans lequel fut enseveli Photius. L'église était
 jadis paroissiale, mais Photius y avait joint un monastère de femmes. On
 peut donc admettre que c'est dans ce couvent que se faisait la mémoire
 du fameux patriarche.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ε', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Χαράλαμπου, Πορφυρίου, Δαύκτου καὶ Θεοκτίστου καὶ τῶν ἁγίων γυναικῶν γ', καὶ μνήμη Ἀναστασίου πατριάρχου, καὶ μνήμη τῆς ἁγίας ἀχράντου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου ἐν τοῖς Ἀρεοβίνδου.

5 Μηνὶ τῷ αὐτῷ ια', ἄθλησις τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Βλασίου
102^r ἐπισκόπου Σεβαστείας καὶ τῶν σὺν αὐτῷ γυναικῶν [...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ αὐτοῦ μαρτυρίῳ τῷ ὄντι πλησίον τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Φιλίππου ἐν τοῖς Μιλτιάδου.

Ἡ δὲ ἀκολουθία γίνεται οὕτως· Λέγεται προκείμενον, ἥχος
10 βαρύς· Εὐφρανθήσεται δίκαιος. Στίχος· Εἰσάκουσον, ὁ Θεός, φωνῆς.
ἽΟ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Ἀδελφοί, τοιοῦτος ἡμῖν ἐπρεπεν ἀρχιερέως, τέλος· ὁ Κύριος, οὐκ ἄνθρωπος. Ἀλληλούια, ἥχος δ'· Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει. Εὐαγγέλιον, κεφ. λβ' κατὰ Ματθαῖον· Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς
15 ἐαυτοῦ μαθηταῖς· ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς, τέλος· ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.
Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἡ εὐρεσις τοῦ τιμίου Γ' λειψάνου τοῦ ἁγίου Ζαχαρίου τοῦ πατρὸς Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιβ', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Πλωτίνου καὶ
102^v Σατορνίνου, καὶ μνήμη τῆς ὁσίας Μαρίας τῆς μετονομασθείσης Μαρῖνος [...||...].

20 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἀντωνίου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῇ αὐτοῦ μονῇ.

10 Ps 63,11.2 11 Hebr 7,26-8,2 12 Ps 91,13 13 Mt 5,14-19

3 κ. μνήμη τῆς usq 4 Ἀρεοβίνδου om P Fa OX 6 Τελεῖται usq 8
Μιλτιάδου om P Fa 8 Μελτιάδου OX 9 Ἡ δὲ usq 15 οὐρανῶν om Fa ||
προκείμ. *praem* τροπ. ἥχ. δ'· Κανόνα πίστεως OX 11 Ἑβραίους add κεφ.
ρξζ' P 14 οὐρανῶν add Κοινων.· Ἀγαλλιᾶσθε (ps 32,1) P, add Κοινων.·
Εἰς μνημόσυνον (ps 111,6^b) καὶ Ἀγαλλιᾶσθε (ps 32,1) OX 15 τιμίῳ add ἡ
εὐρεσθῆσης (sic) τοῦ τιμίου Η' 17 ἄθλησις *praem* μνήμη τοῦ ἐν ἁγ. πατρὸς
ἡμῶν Μελετίου ἀρχιεπισκ. γενομ. Ἀντιοχείας [...] τροπ. ἥχ. πλ. δ'· Φιλοπρωχία
πλουτίσας, συμπαθεῖα κ. ἐγκρατεῖα τρυφῆσας, ἀπόλυσιν βασιλείας οὐρανῶν κα-
τηξίωσας· ἀθλητικῶς δὲ προκινδυνεύων τῆς ποιμνῆς σου, τῶν ἀποστόλων εὐρέθης
(ms ἐρέθεις) ὁμόσκηρος, πάτερ Μελέτιε. Πρόσβενε Χριστῷ τῷ Θεῷ ὑπὲρ τῶν
ψυχῶν ἡμῶν. Ζήτει τὰ λοιπὰ σεπτεμβρίῳ β' Fa 20 Τῇ αὐτῇ usq 22 μονῇ
om P 21 Κωνσταντινουπ. add τροπ. ἥχ. πλ. δ'· Τῷ τῆς ἀγνείας πυρσῷ τὰς
τῶν παθῶν ἀκάνθας κατέφλεξας, κ. τῇ τῶν δακρύων ῥοῇ τῆς ἀπαθείας τὴν χθόνα
κατήρδευσας, πολύχουν τὸ λῆμον τῆς ψυχῆς ἐργαζάμενος, Ἀντώνιε σοφέ, πατριαρχῶν
ἐγκαλλώπισμα. Πρόσβενε Χριστῷ τῷ Θεῷ ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν. Ζήτει τὴν ἀκο-
λουθ. ιγ' δεκεμβρ. OX || Τελεῖται usq 22 μονῇ om Fa OX

10. Les ss. martyrs Charalampe, Porphyre, Dauctus, Théocliste et les trois saintes femmes, Anastase, patriarche, et mémoire de la Théotocos dans le quartier d'Aréobindos ⁽¹⁾.

11. Le s. hiéromartyr Blaise, évêque de Sébastée, et les femmes qui étaient avec lui [...]. Sa synaxe a lieu à son martyrium, près de Saint-Philippe, dans le quartier de Miltiade ⁽²⁾.

ΑCOΛΟΥΘΗΕ <de la Liturgie> : Prokeimenon, mode grave: ps 63,11; stique: *ibid.* 2. Apôtre: Hebr 7-26-8,2. Alléluia, mode 4: ps 91,13. Evangile: Mt 5,14-19.

Le même jour, l'invention des reliques de s. Zacharie le père de Jean Baptiste.

12. Les ss. martyrs Plotin et Saturnin, <et> ste Marie, celle qu'on appelle aussi Marinos ⁽³⁾ [...].

Le même jour, s. Antoine <Cauléas>, archevêque de Constantinople. Sa synaxe a lieu à son monastère ⁽⁴⁾.

10 févr. — P Charalampe, etc. — Anastase. — Fa OX Charalampe. — Ennatha, Valentine, Paul. — Zénon (Fa Zizon).

11 févr. — P Blaise etc. — Translation des reliques de Zacharie. — Fa Blaise etc. — Macédonios. — Invention des reliques de Zacharie. — OX Blaise etc. — Macédonios.

12 févr. — P Marie. — Plotin, Saturnin. — Mélèce d'Antioche. — Fa Mélèce. — Plotin, Saturnin. — Anastase patr. — Antoine. — Marie. — Dédicace de la Théotocos à Pousgè. — OX Mélèce. — Marie. — Antoine.

⁽¹⁾ JANIN, *Eglises*, 164-65.

⁽²⁾ *Ibid.*, 69-70.

⁽³⁾ Fa donne ce tropaire pour s. Mélèce: *Faisant de l'amour de la pauvreté la richesse, faisant de la compassion et de la continence tes délices, tu t'es rendu digne de jouir du royaume des cieux. En t'exposant au danger comme un athlète pour ton troupeau, tu t'es montré le compagnon des apôtres, ô Père Mélèce. Prie le Christ Dieu pour nos âmes!*

⁽⁴⁾ JANIN, *Eglises*, 44-46. OX donne ce tropaire pour le saint: *Par le feu de la chasteté tu consumas les épines de tes passions et par le flot de tes larmes tu arrosas le sol de l'impassibilité, multipliant ainsi la moisson de ton âme, ô sage Antoine, ornement des patriarches. Prie le Christ Dieu pour nos âmes!*

103^r Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιγ', μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Μαρτινιανοῦ [...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ τοῦ ἁγίου Μαρτινιανοῦ σύναξις ἐν τῷ σεπτῷ ἀποστολείῳ τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Πέτρου τῷ συγκειμένῳ τῆς ἁγιωτάτης Μεγάλης Ἐκκλησίας.

5 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἀκύλα καὶ Πρισκίλλης, ὧν μέμνηται ὁ πανεὐφημος ἀπόστολος Παῦλος, καὶ μνήμη Εὐλογίου ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας.

103^v Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιδ', μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Αὐξεντίου [...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῇ μονῇ τῶν Καλλιστράτου.

10 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Φιλήμονος ἐπισκόπου Γάζης.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιε', ἄθλησις τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Ὁνησίμου, μαθητοῦ γενομένου τοῦ ἁγίου Παύλου τοῦ ἀποστόλου [...].

15 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ὁσίου Παφνουτίου καὶ Εὐφροσύνης τῆς αὐτοῦ θυγατρὸς, καὶ σύναξις ἐν τοῖς Διακονίσσης τοῦ ἁγίου ἀποστόλου, εὐαγγελιστοῦ καὶ θεολόγου Ἰωάννου.

104^r 20 Μηνὶ τῷ αὐτῷ ις', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Παμφίλου, Οὐάλεντος, Παύλου, Πορφυρίου, Σελεύκου, Θεοδούλου, Ἰουλιανοῦ, καὶ ε' αἰγυπτίων· Ἡλία, Ἰερεμίου καὶ Γ' Ἡσαΐου, Σαμουήλ, Δανιήλ [...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ.

Ἡ δὲ ἀκολουθία γίνεται οὕτως· Εἰς τὸν ν' λέγεται τροπάριον, ἥχος γ'· Εὐλογητὸς εἶ, Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ <δοξάζων τοὺς> δοξάζοντάς σε· διὰ γὰρ τῶν ἁγίων σου μαρτύρων ἐποίησας θαυμάσια ἀνεκδιήγητα, καὶ ταῖς δεήσεσιν αὐτῶν ἔδειξας ἡμῖν μεγάλα καὶ ἀνεξιχνίαστα. Πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, ἐπισυνάγαγε τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν ἐκ τῶν ἐθνῶν, μόνε Φιλάνθρωπε. Προκείμενον, ἥχος δ'· Θανμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ. Στίχος· Ἐν ἐκκλησίαις εὐλογεῖτε, ἕως·

27 Ps 67,36.27

2 Τελεῖται usq 4 Ἐκκλησίας om P Fa Ox 8 Αὐξεντίου add τροπ. ἥχ. γ'· Τύπος γέγονας τῆς ἐγκρατείας. Ζήτει τὴν ἀκολουθ. ἰανουαρίῳ κ' Ox 9 Τελεῖται usq Καλλιστράτου om P Fa Ox 13 ἀποστόλου add Ζήτει τὴν ἀκολουθ. ὁκτωβρίῳ ε' Ox 15 κ. σύναξις usq 16 Ἰωάννου om P Fa Ox 19 Ἡσαΐας H 20 Τελεῖται usq 21 Ἐκκλησία om P Fa Ox 23 ἥχ. πλ. δ' Fa, ἥχ. δ' Ox 24 γὰρ add τῶν ἱεσιῶν P 25 κ. ταῖς usq αὐτῶν om Ox || ἡμῖν om Fa 27 Θανμαστός usq p. 234,2 Στίχος om Ox

13. S. Martinien [...]. Sa synaxe a lieu à Saint-Pierre-Apôtre, à côté de la Grande Eglise (1).

Le même jour, les ss. martyrs Aquilas et Priscille, desquels fait mention l'apôtre s. Paul, et Euloge, évêque d'Alexandrie.

14. S. Auxence [...]. Sa synaxe a lieu au monastère du quartier de Callistrate (2).

Le même jour, le s. hiéromartyr Philémon, évêque de Gaza.

15. Le s. hiéromartyr Onésime, disciple de l'apôtre s. Paul [...]

Le même jour, s. Paphnuce, avec Euphrosyne, sa fille. Dans le quartier de la Diaconesse, synaxe de s. Jean, apôtre (3).

16. Les ss. martyrs Pamphile, Valent, Paul, Porphyre, Seleuce, Théodule, Julien et cinq égyptiens: Elie, Jérémie et Isaïe, Samuel, Daniel [...]. Leur synaxe a lieu à la Grande Eglise.

ACOLOUTHIE: Au ps 50 <de 1' orthros>, tropaire, mode 3: *Béni sois-tu Christ notre Dieu, qui <glorifies ceux qui> te glorifient! Car par tes saints martyrs tu as accompli d'ineffables merveilles, et par leurs prières tu nous as montré des choses grandes et incompréhensibles. Par les prières de la Théotocos, assemble avec nous nos frères de la gentilité, ô seul Philantrophe! <A la Liturgie>*, prokeimenon, mode 4: ps 67,36; stique: *ibid.* 27. Apôtre: *Hebr*

13 févr. — P Martinien. — Aquilas, Priscille. — Euloge. — Fa Martinien. — Maysémas. — Acepsimas. — Aquilas, Priscille. — Dédicace de la Théotocos de Posaléos et de Sainte-Thècle. — Ox Martinien. — Mansymas. — Acepsimas.

14 févr. — P Auxence. — Philippe (= Philémon). — Fa Ox Auxence. — Maron. — Abraamès.

15 févr. — P Onésime. — Paphnuce, Euphrosyne. — Fa Ox Onésime. — Maïor. — Eusèbe.

16 févr. — P Martyrs de Martyropolis, Maroutha. — Pamphile, etc. — Fa Ox Pamphile etc. (Fa omet Paul). -- Martyrs de Martyropolis, Marouthas.

(1) JANIN, *Eglises*, 412.

(2) *Ibid.*, 285-86.

(3) *Ibid.*, 273.

Ἰσραήλ. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Ἀδελφοί, τοσοῦτον ἔχοντες περιεκείμενον, τέλος· τῆς ἀγιότητος αὐτοῦ. Ἀλληλούια, ἤχος δ'. Στίχος· Ἐκέκραξαν οἱ δίκαιοι, ἕως· ἐρρύσατο αὐτούς. Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν, κεφ. ση· Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· προσέχετε ἀπὸ τῶν 5 ἀνθρώπων, τέλος· τὰς ψυχὰς ὑμῶν. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τῶν ἐν Μαρτυροπόλει ἁγίων, καὶ τοῦ ἁγίου Μαρουθᾶ τοῦ ἀνεγείραντος τὴν πόλιν ἐπ' ὀνόματι τῶν μαρτύρων [...].

104^v Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιζ', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μεγαλο (μάρτυρος) Θεοδώρου [...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις τῷ σαββάτῳ τῆς πρώτης 10 ἑβδομάδος τῶν νηστειῶν ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ αὐτοῦ μαρτυρίῳ ἐν τοῖς Σπαρακίῳ.

Τὴν δὲ ἀκολουθίαν ζήτει ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς ἁγίας τεσσαρακοστῆς.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ὁσίου καὶ θαυματουργοῦ Ἀὔξιβίου ἐπισκόπου Σόλων τῆς Κύπρου, καὶ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Θεοστού 15 ρίκτου, καὶ τῆς ἁγίας μάρτυρος Μαρίας ἀδελφῆς τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Φιλίππου.

Καὶ μνήμη τῶν ἐν ἁγίοις πατέρων ἡμῶν καὶ ἀρχιεπισκόπων Φλαβιανοῦ μὲν Κωνσταντινουπόλεως, Λέοντος δὲ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, καὶ τῶν <ἐν> εὐσεβεῖ τῇ μνήμῃ γενομένων βασιλέων 20 Μαρκιανοῦ καὶ Πουλχερίας. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ ἐν ἡμέρᾳ κυριακῆς.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιη', μνήμη τοῦ ὁσίου καὶ θαυματουργοῦ Ἀγαπητοῦ ἐπισκόπου Συναῦ, καὶ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν καὶ ἀρχιεπισκόπων Κωνσταντινουπόλεως Θωμᾶ καὶ Ἰωάννου τοῦ νηστευτοῦ.

1 Hebr 12,1-10 2 Ps 33,18 3 Lc 21,12-19 5 Ps 32,1.

4 κεφ. ν' P 9 Τελεῖται usq 11 Σπαρακίου om P Fa || σύναξις add καὶ OX 10 ἐν τῷ usq 11 Σπαρακίου om OX 12 Τὴν δὲ usq τεσσαρακοστῆς] τροπ. ἤχ. β'· Μεγάλα τὰ τῆς πίστεως. Προκείμ. ἤχ. βαρ.· Εὐφρανθήσεται. Στίχ.· Εἰσάκουσον (ps 63,11.2). 2 Tim, 2,1-10. Ἀλληλ. ἤχ. δ'· Δίκαιος (ps 91,13). Mc 13,9-13. Κοινων.· Εἰς μνημόσυνον (ps 111,6^b) OX, om P Fa 17 K. μνήμη usq 21 κυριακῆς om P Fa OX 19 τὴν μνήμην H 22 μνήμη प्राेम μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Λέοντος πάπα Ῥώμης P Fa OX, प्राेतरेा τροπ. ἤχ. γ'· Δόγμα ἔνθεν επικρατύνας, στόλος γέγονας ὁρθοδοξίας κ. κραταίωμα θεόφρον τῆς πίστεως, δυσὶν οὐδαίς κ. δυσὶν θελήσειν ἀνακηρύξας Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν, πάτερ ὅσιε. Αὐτὸν ἱκέτευε δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος. Προκείμ. ἤχ. βαρ.· Εὐφρανθήσεται. Στίχ.· Εἰσάκουσον (ps 63,11.2). Hebr 7,26-8,2. Ἀλληλ. ἤχ. β'· Οἱ ἱερεῖς σου (ps 131,9). Io 10,7-16. Κοινων.· Εἰς μνημόσυνον (ps 111,6^b) OX

12,1-10. Alléluia, mode 4; stique: ps 33,18. Evangile: Lc 21,12-19. Koinonicon: ps 32,1.

Le même jour, les ss. <martyrs> de Martyropolis et s. Marouthas, qui bâtit la ville en l'honneur des martyrs [...].

17. Le saint mégalomartyr Théodore [...]. Sa synaxe a lieu le samedi de la première semaine de Carême à son martyron, dans le quartier de Sphorace ⁽¹⁾.

Cherche l'ACOLOUTHIE dans le tome du Saint Carême.

Le même jour, s. Auxibios le Thaumaturge, évêque de Soloï en Chypre, s. Théostéricte, et la ste martyre Mariamne, sœur du s. apôtre Philippe.

Les ss. archevêques Flavien de Constantinople et Léon de l'ancienne Rome ⁽²⁾, et les empereurs Marcien et Pulchérie. Leur synaxe a lieu à la Grande Eglise un dimanche.

18. S. Agapit le Thaumaturge, évêque de Synaïos, et les ss. archevêques de Constantinople Thomas et Jean le Jeûneur.

17 févr. — P Théodore Tyron. — Auxibios. — Théostéricte. — Mariamne. — Fa Mariamne. — Théodore. — Auxibios. — Théostéricte. — Invention des reliques de Ménas. — Salamanès. — OX Théodore. — Invention des reliques de Ménas. — Salamanès.

18 févr. — P Léon pape. — Agapit. — Thomas, Jean. — Fa Léon pape. — Léon, Parégorios. — Agapit. — OX Léon pape. — Léon et comp. — Agapit.

⁽¹⁾ JANIN, *Eglises*, 159-60.

⁽²⁾ OX donne le même tropaire que pour s. Maxime le Confesseur. Cf. le 21 janvier.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιθ', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Μαξίμου, Θεοδότη, Ἑσυχίου καὶ Ἀσκληπιοδότου.

Καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Σωφρονίου ἐπισκόπου καὶ τοῦ ἁγίου Τιμοθέου τοῦ ἐν Καισαρείᾳ.

5 Μηνὶ τῷ αὐτῷ κ', ἄθλησις τοῦ ἁγίου ἐπισκόπου Σαδὼχ καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ τελειωθέντων ἁγίων, τὸν ἀριθμὸν ρκη' [... || ...].

105^r Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἁγίου Ἀρχίππου μαθητοῦ τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Παύλου, καὶ τοῦ ἁγίου Λέοντος ἐπισκόπου γεγονότος Κατάνης τῆς πρὸς Σικελίαν, καὶ Κενδίου ἐπισκόπου Πισιδίας, καὶ Εὐτροπίου, καὶ τοῦ ἁγίου Ἀνίνα, καὶ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἀγάθωνος ἐπισκόπου Ῥώμης.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κα', μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Εὐσταθίου τοῦ μεγάλου, ἐπισκόπου Ἀντιοχείας, καὶ τοῦ ὁσίου καὶ θαυματουργοῦ Τιμοθέου τοῦ ἐν Συμβόλοις, καὶ τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου 15 ἀρχιεπισκόπου (Κωνσταντινουπόλεως) καὶ Ζαχαρίου Ἱεροσολύμων.

Καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῆς ἁγίας μάρτυρος Ἀνθούσης καὶ τῶν δύο οἰκετῶν αὐτῆς.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κβ', μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν καὶ ὁμολογητοῦ Ἀθανασίου τοῦ Παυλοπετρίου.

20 Καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Τελεσφόρου ἐπισκόπου Ῥώμης, καὶ (τοῦ ἁγίου) μάρτυρος Συνετοῦ, καὶ Βλασίου ἐπισκόπου, καὶ μνήμη Θωμᾶ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κγ', μνήμη τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Πολυκάρπου, ἐπισκόπου Σμύρνης [...]. Τελεῖται δὲ ἡ [αὐτοῦ] σύναξις ἐν τῇ ἁγίᾳ 25 τάτῃ Μεγάλῃ Ἑκκλησίᾳ.

19 Παυλοπετρίτου P
αὐτοῦ] αὐτῶν H

24 Τελεῖται usq 25 Ἑκκλησίᾳ om P Fa Ox ||

19. Les ss. martyrs Maxime, Théodote, Hésychius et Asclépiodotè.

Le même jour, s. Sophrone évêque et s. Timothée de Césarée.

20. Le s. évêque Sadoch et les saints martyrisés avec lui, en tout cent vingt-huit [...].

Le même jour, s. Archippe, disciple de l'apôtre s. Paul, s. Léon évêque de Catane en Sicile, Cendios, évêque de Pisidie, (s.) Eutrope, s. Aninas et s. Agathon évêque de Rome.

21. S. Eustathe le Grand, évêque d'Antioche, s. Timothée aux Symboles, s. Jean, archevêque (de Constantinople), et Zacharie, (archevêque de Jérusalem).

Le même jour, la ste martyre Anthuse avec ses deux servantes.

22. Le s. confesseur Athanase du Paulopetriton.

Le même jour, le s. hiéromartyr Télesphore, évêque de Rome, le (s.) martyr Synétos, Blaise, évêque, et Thomas, archevêque de Constantinople.

23. Le s. hiéromartyr Polycarpe évêque de Smyrne [...]. Sa synaxe a lieu dans la Grande Eglise.

19 févr. — P Maxime, Théodote, Asclépiodotè, Hésychius. — Sophrone. — Timothée. — Fa Maxime etc. — Marès. — Ox Maxime etc. — Marès. — Archippe, Philémon, Amphia. — Léon de Catane.

20 févr. — P Sadoch et comp. — Archippe. — Léon. — Cendios. — Eutrope. — Aninas. — Agathon. — Fa Archippe, Philémon, Amphia. — Léon de Catane. — Sadoc et 128 comp. — Jacques. — Cindaïos. — Eutrope. — Ananie, — Agathon. — Ox Sadoc et 120 comp. — Jacques.

21 févr. — P Eustathe. — Timothée. — Anthuse etc. — Jean. — Zacharie. — Fa Ox Eustathe. — Timothée. — Jean. — Zacharie. — Anthuse. — Maurice et 70 comp. — Georges év. d'Amastris.

22 févr. — P Athanase. — Télesphore. — Synétos. — Thomas. — Fa Invention des reliques des ss. Andronique et Junie. — Athanase. — Télesphore. — Thomas. — (Protère). — Thalasse, Limnée. — Ox Invention des reliques. — Athanase. — Iron. — Protère. — Thalasse, Limnée.

23 févr. — P Polycarpe. — Fa Ox Polycarpè. — Jean, Moïse, Antiochus, Antoine.

105v

Λέγεται δὲ εἰς τὸν ν' καὶ εἰς τὴν εἴσοδον τροπάριον, ἥχος δ'. Καὶ τρόπων μέτοχος καὶ θρόνων διάδοχος τῶν ἀποστόλων γενόμενος. || Προκείμενον, ἥχος βαρύς. Εὐφρανθήσεται δίκαιος. Στίχος. Εἰσάκουσον, ὁ Θεός, φωνῆς, ἕως· πρὸς σέ. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἐφεσίους. Ἀδελφοί, ἐνὶ ἐκάστῳ ἡμῶν ἐδόθη, τέλος· τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ. Ἀλληλούια, ἥχος δ'. Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην, κεφ. ρδ'. Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· ἐὰν <μὴ> ὁ κόκκος τοῦ σίτου πεσὼν εἰς τὴν γῆν, τέλος· ἵνα υἱοὶ φωτὸς γένησθε. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

10 Μηνὶ τῷ αὐτῷ κδ', ἡ εὐρεσις τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ προφήτου καὶ βαπτιστοῦ [...]. Τελεῖται δὲ ἡ τοιαύτη σύναξις ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ αὐτοῦ προφητείῳ τῷ ὄντι ἐν τοῖς Σπαρακίῳ, τῆς λιτῆς ἀπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἐκεῖσε παραγινόμενης.
 15 Ἡ δὲ ἀκολουθία γίνεται οὕτως. Εἰς τὸν ν' λέγεται τροπάριον, ἥχος β'. Μνήμη δικαίου μετ' ἐγκωμίων· σοὶ δὲ ἀρκέσει ἡ μαρτυρία τοῦ Κυρίου, Προδόρομε. || Ἀνεδείχθης γὰρ ὄντως καὶ προφητῶν σεβασμιώτερος, ὅτι καὶ ἐν ρείθροις βαπτίσαι κατηξιώθης τὸν κηρυττόμενον. Ὅθεν τῆς ἀληθείας ὑπεραθλήσας, χαίρων εὐηγγελίσω καὶ τοῖς ἐν ᾧ Θεὸν φανερωθέντα ἐν σαρκί, τὸν αἰῶντα τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου καὶ παρέχοντα ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος. Προκείμενον, ἥχος βαρύς. Εὐφρανθήσεται δίκαιος. Στίχος. Εἰσάκουσον, ὁ Θεός, φωνῆς. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἐφεσίους. Ἀδελφοί, παρακαλῶ ὑμᾶς ἐγὼ δέσμιος ἐν

3 Ps 63,11.2a 4 Eph 4,7-13 6 Ps 91,13 7 Io 12,24-36
 9 Ps 32,1 21 Ps 63,11.2 22 Eph 4,1-7

1 Λέγεται usq εἴσοδον om Fa Ox || τροπ. ἥχ. πλ. δ' (ἥχ. δ' Ox) · Ἀρχὴν σοφίας τὸν φόβον ποιούμενος καὶ ταῖς ἐκεῖθεν ἱεραῖς ἀναβάσεσιν ὑπερφυνῶς χρησάμενος, ἱεραρχίας διέπρεψας κάλλεσιν κ. μαρτυρίου ποτήριον ἔπιες, τῶν ἀποστόλων συνόμιλος, πάτερ Πολύκαρπε. Πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν Fa Ox 3 Προκείμ. usq 9 Ἀγαλλ. om Ox 4 Ἐφεσίους add κεφ. ρλ' P 9 Κοινων. (ps 32,1) om Fa 11 Τελεῖται usq 10 παραγινόμενης om P Fa Ox 14 Ἡ δὲ usq p. 340,5 Ἀγαλλ. om Ox || Εἰς τὸν ν' om Fa 15 τροπ. ἥχ. δ' · Ὡς θεῖον θησαύρισμα ἐγκεκρυμμένον τῇ γῇ, Χριστὸς ἀπεκάλυψε τὴν κεφαλὴν σου ἡμῖν, Προφῆτα κ. Προδόρομε· πάντες οὖν συνελθόντες ἐν τῇ ταύτης εὐρέσει, ἄσπασι θεογόροις τὸν Σωτῆρα ὑμνοῦμεν, τὸν σώζοντα ἡμῶν τὴν ζωὴν ταῖς ἱκεσίαις σου P, τροπ. ἥχ. πλ. δ' · Θησαυρὸν θαυμάτων κ. πηγὴν ἱαμάτων εὐραμεν σήμερον τῇ εὐρέσει, Προδόρομε, τῆς σεπτῆς σου κεφαλῆς · Ἀλλὰ παρησίαν ἔχων πρὸς Χριστόν, μὴ παύσῃ πρεσβεῦον ὑπὲρ πάντων ἡμῶν Fa 22 Eph 4,1-7] 2 Cor 4,6-15 P Fa

<ACOLOUTHIE>: Au ps 50 <de l'orthros> et à l'Entrée <de la Liturgie>, tropaire, mode 4: *En partageant le genre de vie des apôtres, toi qui leur as succédé sur leur trône* ⁽¹⁾. Prokeimenon, mode grave: ps 63,11; stique: *ibid.* 2. Apôtre: *Hebr.* 4,7-13. Alléluia, mode 4: ps 91,13. Evangile: *Io* 12,24-36. Koinonicon: ps 32,1.

24. L'invention de précieux Chef de s. Jean Baptiste ⁽²⁾ [...]. Cette synaxe a lieu à son prophétion dans le quartier de Sphorace ⁽³⁾. La procession s'y rend, partant de la Grande Eglise.

ACOLOUTHIE: Au ps 50 <de l'orthros>, tropaire, mode 2: *Le souvenir du juste s'accompagne d'éloges* ⁽⁴⁾. <A la Liturgie,> prokeimenon, mode grave: ps 63,11; stique: *ibid.* 2. Apôtre: *Eph*

24 févr. — P Invention du Chef de s. Jean Baptiste. — Fa Ox Invention du Chef. — Zébinas, Polychrone, Moïse, Damien.

⁽¹⁾ Cf. le 3 septembre. Fa Ox donnent cet autre tropaire: *Ayant fait de la crainte <de Dieu> le principe de la sagesse, et suivi excellemment les saintes ascensions dont elle ouvre la voie, tu t'es distingué par l'éclat de ton épiscopat et tu as bu le calice du martyr, ô compagnon des apôtres, père Polycarpe. Prie le Christ Dieu de sauver nos âmes!*

⁽²⁾ C'est la seule invention du Chef du Baptiste que connaît le ms. H. Le ms. P, plus ancien, en connaît une autre — appelée la troisième — le 25 mai. Ceci montre que le ms. P a subi des influences non constantinopolitaines.

⁽³⁾ JANIN, *Eglises*, 455-56.

⁽⁴⁾ Cf. le 7 janvier. P donne cet autre tropaire: *Comme un trésor divin caché en terre, le Christ nous a découvert ton chef, Prophète et Précurseur. Rassemblés donc tous pour <fêter> sa découverte, nos chantons, par des cantiques de louange divine, le Sauveur, qui, par tes supplications, sauve notre vie.*

Ox: *C'est un trésor de miracles et une source de guérisons que nous avons trouvés aujourd'hui, ô Précurseur, par la découverte de ton chef vénérable. Toi donc, qui peux parler hardiment devant le Christ, ne cesse pas de prier pour nous tous!*

Κυρίῳ, τέλος· κατὰ τὸ μέτρον τῆς δωρεᾶς τοῦ Χριστοῦ. Ἀλληλούια, ἥχος δ'· Ἀλήθεια ἐκ τῆς γῆς ἀνέτειλε καὶ δικαιοσύνη ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. Ἄλλο· Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον, κεφ. ρβ'· Τῷ καιρῷ ἐκεῖνῳ, ἀκούσας ὁ Ἰωάννης ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ. Κοινων-
5 νικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κς', μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ταρασίου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῇ ἀγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, τῆς παννουχίδος ἀπὸ ἐσπέρας τελουμένης [...].

10 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀλεξάνδρου, μαρτυρήσαντος ἐν Δριζιπάρῳ τῆς Θράκης [...].

106^v Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος ἢ Μαρκέλλου ἐπισκόπου Ἀπαμείας τῆς Κύπρου, καὶ τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Ῥηγίνου, καὶ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀντωνίου καὶ τοῦ ὁσίου Θεοδώρου τοῦ σαλοῦ.

15 Μηνὶ τῷ αὐτῷ κς', μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Πορφυρίου ἐπισκόπου Γάζης, καὶ τοῦ ὁσίου Στεφάνου τοῦ συστησαμένου τὸ γηροκομεῖον τῶν Ῥαματίου καὶ τοῦ Σάγματος, καὶ ἄθλησις τῆς ἁγίας μάρτυρος Θεῆς.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κς', μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν καὶ ὁμολογη-
20 τοῦ Προκοπίου τοῦ Δεκαπολίτου, καὶ τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν καὶ θεοφόρου Μαρκιανοῦ.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κη', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Νέστορος [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀβερκίου, καὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων Εὐβούλου καὶ Νυμφᾶ, καὶ <τοῦ> ὁσίου πατρὸς ἡμῶν
25 καὶ ὁμολογητοῦ Βασιλείου.

2 Ps 84,12 3 Ps 91,13 ἢ Mt 11,2<-15> 5 Ps 32,1

1 Ἀλλῆλ. (ps 84,12) om P 3 Ἄλλο (ps 91,13) om Fa 4 Κοινων. (ps 32,1) om Fa 7 Κωνσταντινουπ. add τροπ. ἥχ. γ'· Ὁρθρος ἔτοιμος τῆς Ἐκκλησίας, φῶς ἀνέσπερον ὀρθοδοξίας τῇ ἀναλάμψει εὐρεθεὶς τῶν ἔργων σου, κ. διαθρέψας πλουσίως τὸν ἄρτον σου, τὰς τῶν πενήτων καρδίας ἐστήριξας, πάτερ ὦσι. Χριστὸν τὸν Θεὸν ἰκέτευε δωρῆσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος. Ζήτει τὰ λοιπὰ σεπτεμβρίῳ β' Fa ἢ Τελεῖται usq τελουμένης om P Fa Ox 16 κ. τοῦ ὁσίου usq 17 Σάγματος om P 17 Ῥαματίου] Ῥατίου H

4,1-7. Alléluia, mode 4: ps 84,12. Un autre <alléluia>: ps 91,13. Evangile: Mt 11,2<-15>. Koinonicon: ps 32,1.

25. S. Taraise, archevêque de Constantinople [...]. Sa synaxe a lieu à la Grande Eglise; elle commence le soir par la célébration de la p a n n y c h i s ⁽¹⁾.

Le même jour, le s. martyr Alexandre, martyrisé à Driziparon de Thrace [...].

Le même jour, le s. hiéromartyr Marcel, évêque d'Apamée de Chypre, le s. hiéromartyr Réginus, le s. martyr Antoine et s. Théodore le fou <pour le Christ>.

26. S. Porphyre, évêque de Gaza, s. Etienne l'organisateur de l'asile de vieillards du quartier d'Armace ⁽²⁾ et de celui du Sag-
ma ⁽³⁾, et la ste martyre Thée.

27. Le s. confesseur Procope le Décapolite, et le saint et théophore Marcien.

28. Le s. martyr Nestor [...].

Le même jour, le s. martyr Aberce, les ss. apôtres Eubule et Nymphas et s. Basile le Confesseur.

25 févr. — P Taraise. — Alexandre. — Marcel. — Réginus. — Antoine. — Fa Taraise. — Alexandrie. — Asclépios, Jacques. — Marcel. — Réginus. — Antoine. — Polychrone. — Théodore. — Ox Taraise. — Alexandre. — Asclépios, Jacques. — Marcel. — Réginus. — Antoine. — Théodore.

26 févr. — P Porphyre. — Asthée. — Procope. — Fa Porphyre. — Baradate. — Etienne. — Thée. — Ox Porphyre. — Etienne. — Thée.

27 févr. — P Basile conf. — Marcien. — Fa Procope. — Thalelée. — Marcien. — Ox Procope. — Thalelée. — Marana, Cyra. — Ambricios. — Eubolos, Néphas (= Nymphas). — Barsos (Bariesus). — Basile. — Nestor.

28 févr. — P Nestor. — Aberce. — Eubule, Nymphas. — Fa Basile. — Aberce. — Bariesus [mutilé]. — Cassien. — Gélase. — Bassien. — Marana, Cyra. — Ox Cassien. — Gélase.

⁽¹⁾ Fa donne ce troipaire: *Par la splendeur de tes œuvres, tu as paru comme une véritable aurore de l'Eglise, une lumière sans déclin de l'orthodoxie. En partageant généreusement ton pain, tu as affermi le cœur des pauvres, ô Père saint. Supplie le Christ Dieu de nous accorder la grande miséricorde!*

⁽²⁾ JANIN, Eglises, 565-66.

⁽³⁾ Ibid., 569.

< ΜΗΝ ΜΑΡΤΙΟΣ >

107^r Μηνὶ μαρτίῳ α', ἄθλησις τῆς ἁγίας μάρτυρος Εὐδοκίας τῆς ἀπὸ Σαμαρειτῶν [...||...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Νέστορος καὶ Τριβιμίου, καὶ τῶν ἁγίων μαρτύρων Μαρκέλλου καὶ Ἀντωνίου, Σιλβέ-
5 στρου καὶ Σωφρονίου, καὶ τῆς ἁγίας Ἀντωνίνης.

107^v Μηνὶ τῷ αὐτῷ β', μνήμη τοῦ ἁγίου Πορφυρίου ἐπισκόπου Γά-
ζης [...||...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Τρωαδίου καὶ τῆς συνοδίας αὐτοῦ [...], καὶ τῆς ἁγίας μάρτυρος Εὐθαλίας, καὶ μνήμη
10 Ἀνδρονίκου καὶ Ἀθανασίας, καὶ τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Παρμενᾶ ἐνὸς τῶν ἑπτὰ διακόνων.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ γ', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Εὐτροπίου, Κλεονίκου καὶ Βασιλίσκου [...].

108^r Μηνὶ τῷ αὐτῷ δ', ἄθλησις τῆς ἁγίας μάρτυρος Ἑραΐδος καὶ
15 τῶν ἁγίων Ἀρχελάου, Κυρίλλου καὶ Φωτίου καὶ τοῦ ὁσίου Γε-
ρασίμου.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ε', μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Μάρκου μοναχοῦ [...].

108^v Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Εὐλογίου τοῦ ἐν
20 Παλαιστίνῃ, καὶ μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου ἡ ἐπισκόπου Κωνσταντίας τῆς Κύπρου.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ς', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Κόνωνος τοῦ κηπουροῦ [...].

109^r Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Κόνωνος τοῦ Ἰσαύ-
109^v 25 ρου [...||...||...].

< MOIS DE MARS >

1. Le ste martyre Eudocie, la Samaritaine [...].

Le même jour, les ss. martyrs Nestor et Tribime, les ss. mar-
tyrs Marcel, Antoine, Silvestre et Sophrone, et ste Antonine.

2. S. Porphyre, évêque de Gaza [...].

Le même jour, les ss. martyrs Troadios et compagnons [...],
la ste martyre Euthalie, <les ss.> Andronic et Athanasie, et le
s. apôtre Parménas, un des sept diacres.

3. Les ss. martyrs Eutrope, Cléonique et Basilisque [...].

4. La ste martyre Héraïs, les ss. Archelaüs, Cyrille et Photius
et s. Gerasime.

5. S. Marc, moine [...].

Le même jour, le s. martyr Euloge de Palestine, et s. Gré-
goire, évêque de Constantia en Chypre.

6. Le s. martyr Conon le jardinier [...].

Le même jour, le s. martyr Conon l'Isaurien [...].

1 mars — P = H

2 mars — P = H

3 mars — P = H

4 mars — P = H

5 mars — P Marc. — Euloge. — Grégoire, Adrien.

6 mars — P Conon. — Conon. — Evêques de Cherson: Basileus, etc. —
Invention de la Sainte Croix. — Théodore, Constantin, Calliste, Théophile
et comp.

110^r
110^v

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων ζ' ἱεραρχῶν, τῶν ἐπισκοπησάντων ἐν Χερσῶνι· Βασιλέως, Εὐγενίου, Ἀγαθοδώρου, Ἐλπιδίου, Αἰθερίου, Καπίτωνος καὶ Ἐφραίμ [...||...||...].

111^r

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μβ' μαρτύρων τῶν ἐν τῇ Συρίᾳ μαρτυρησάντων· Θεοδώρου, Κωνσταντίνου, Καλλίστου, Θεοφίλου, Βασσίου καὶ τῆς συνοδίας αὐτῶν [...||...||...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἡ εὐρεσις τοῦ τιμίου Σταυροῦ.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ζ', μνήμη τῶν ἐν ἁγίοις πατέρων ἡμῶν Ἀρκαδίου καὶ Νέστορος ἑπισκόπων Τριμιθοῦντος τῆς Κύπρου.

10 Καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Εὐβούλου καὶ Ἰουλιανοῦ ἱατροῦ, καὶ τοῦ ὁσίου Δομετίου.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ η', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Διονυσίου καὶ τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Ἑρμοῦ ὧν μέμνηται Παῦλος ὁ ἀπόστολος ἐν τῇ πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῇ, καὶ τοῦ ὁσίου καὶ ὁμολογητοῦ Θεοφυλάκτου τοῦ ἐπισκόπου Νικομηδείας.

111^v

Μηνὶ τῷ αὐτῷ θ', ἄθλησις τῶν ἁγίων τεσσαράκοντα μαρτύρων ἐν Σεβαστείᾳ τῇ πόλει μαρτυρησάντων [...||...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ αὐτῶν μαρτυρίῳ τῷ ὄντι πλησίον τοῦ Χαλκοῦ Τετραπύλου, τῆς παννυχίδος ἀπὸ ἐσπέρας τελουμένης.

20 Λειτουργεῖ δὲ ἐκεῖσε ὁ πατριάρχης καὶ εἰς τὸ γ' ἀντίφωνον τῆς λειτουργίας λέγεται τροπάριον, ἥχος α'· Τὰς ἀλγηδόνας τῶν ἁγίων, ὧς ὑπὲρ σοῦ ἔπαθον, δυσωπήθητι, Κύριε, καὶ πάσας ἡμῶν τὰς ὁδύνας ἴασαι, Φιλάνθρωπε, δέόμεθα. Προκείμενον, ἥχος πλ. α'· Σὺ, Κύριε, φυλάξαις ἡμᾶς καὶ διατηρήσεις. Στίχος· Σῶσόν με, Κύριε, ὅτι ἐκλέ-
25 λειπεν ὁσιος, ἕως· ἀπὸ τῶν νύκτων τῶν ἀνθρώπων. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Ἀδελφοί, τοσοῦτον ἔχοντες περικείμενον, τέλος· τῆς ἀγιότητος αὐτοῦ. Ἀλληλούια, ἥχος δ'. Στίχος α'· Ἀλαλάξατε τῷ Κυρίῳ, πᾶσα ἡ γῆ, ἕως· αἰνέσει αὐτοῦ. Στίχος β'· Ὅτι ἐδοκίμασας ἡμᾶς,

23 Ps 11,8^b.2 25 Hebr 12,1-10 28 Ps 65,1-2.10-12

9 ἐπισκόπου H 12 τῶν ἁγίων μαρτύρων H 18 ἐν τῷ ἁγιωτ. usq ὄντι om P 19 τῆς παννυχ. usq τελουμένης om P 20 Λειτουργεῖ usq p. 246,5 ἁγίων om D 27 Ἀλλ. ἥχ. δ'· Ὅτι ἐδοκίμασας. Στίχ.· Ἐθου (ps 65,10.11^b) P 28 αἰνέσει] ἡ αἰνεῖς H

Le même jour, les ss. six hiérarques martyrs, qui furent évêques de Cherson: Basileus, Eugène, Agathodore, Elpide, Ethère, Capiton et Ephrem [...].

Le même jour, les ss. quarante-deux martyrs de Syrie: Théodore, Constantin, Calliste, Théophile, Bassoès et leurs compagnons [...].

Le même jour, l'invention de la précieuse Croix.

7. Les ss. Arcade et Nestor, évêques de Trimithonte en Chypre.

Le même jour, les ss. martyrs Eubule et Julien, médecin, et s. Domèce.

8. Le s. martyr Denys et le s. apôtre Hermès, mentionnés par Paul l'apôtre dans l'épître aux Romains, et s. Théophylacte, évêque de Nicomédie.

9. Les ss. quarante martyrs de la ville de Sébastée [...]. Leur synaxe a lieu à leur martyrion, près de l'Arc de Bronze ⁽¹⁾; elle commence le soir par la célébration de la pannychis.

Le patriarche y célèbre la Liturgie. Au troisième antiphon on dit le tropaire, mode 1: *Par les souffrances des saints* ⁽²⁾. Prokeimenon, mode 1 pl.: ps 11,8^b; stique: *ibid.* 2. Apôtre: *Hebr 12,1-10*. Alléluia, mode 4; 1er stique: ps 65,1-2; 2e stique: *ibid.*

7 mars — P = H

8 mars — P = H

9 mars — P = H

⁽¹⁾ JANIN, *Eglises*, 501.

⁽²⁾ Cf. le 15 novembre.

ὁ Θεός, ἕως· εἰς ἀναφυχήν. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον, κεφ. σ'. Εἶπεν
ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· ὁμοιωθή η βασιλεία τῶν οὐρανῶν
ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, τέλος· ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί. Κοινωνικόν· Ἀγαλ-
λιᾶσθε. Ταῦτα δὲ ἐὰν φθάσῃ ἐν σαββάτῳ ἢ ἐν κυριακῇ ἢ μνήμῃ
5 τῶν ἁγίων.

Εἰ δὲ ἐν νηστήμῳ ἡμέρα φθάσῃ, εἰσοδεύει ὡς καθ' ἡμέραν καὶ
λέγονται τὰ β' προκείμενα καὶ τὰ δύο ἀναγνώσματα τῆς οὔσης ἡμέρας,
καὶ εἰς τὸ τέλος τῶν δύο ἀναγνωσμάτων λαμβάνει ὁ διάκονος τὸ μανουάλιν
καὶ εἰσοδεύει (λέγων) τὸ Φῶς Χριστοῦ φαίνει πᾶσι, καὶ εὐθέως λέγει
10 ὁ διάκονος· Σοφία, καὶ ὁ πρεσβύτερος· Εὐοχήν πᾶσι, καὶ ὁ ψάλτης
τὸ Κατευθυνθήτω. Καὶ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ Κατευθυνθήτω,
ὁ διάκονος λέγει· Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν, καὶ ὁ πρεσβύτερος ποιεῖ τὴν
εὐχὴν τοῦ τρισαγίου. Καὶ λέγεται τὸ τρισάγιον καὶ καθ' ἑξῆς ἕως τοῦ
εὐαγγελίου· τελεία δὲ οὐ γίνεται λειτουργία, ἀλλὰ τὸ Νῦν δυνάμεις,
15 καὶ ἡ ἀκολουθία τῶν προηγιασμένων.

112^r Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν καὶ || ὁμολογητοῦ
Παύλου ἐπισκόπου Προυσιᾶδος.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ι', ἄθλησις τῶν ἁγίων Κοδράτου, Διονυσίου,
Κυπριανοῦ, Ἀνέκτου, Παύλου καὶ Κρίσκεντος [...].

20 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Σωφρονίου ἀρ-
χιεπισκόπου Ἱεροσολύμων.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ια', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Πιονίου πρεσβυ-
τέρου [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ Λιθοστρώτῳ.

112^v 113^r 25 Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιβ', μνήμη τοῦ ἁγίου Γρηγορίου πάπα Ῥώμης
25 [... || ... || ...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν καὶ ὁμολογητοῦ
καὶ θαυματουργοῦ Θεοφάνους. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῇ ἀγιω-
τάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν τῇ συσταθείσῃ παρ' αὐτοῦ κατὰ τὴν
Σιγριανὴν μονῇ.

1 Mt 20,1-16 3 Ps 32,1 11 Ps 140,2

7 Τὰ δύο ἀναγνώσμ. usq 10 ψάλλης om P 8 λαμβάνει usq 9 πᾶσι]
λαμβάνουσιν οἱ διάκονοι τὰ μανουάλια καὶ εἰσοδεύουσι, λέγοντος ἐνὸς αὐτῶν τὸ
Φῶς Χριστοῦ φαίνει D 12 ὁ διάκ. usq δεηθῶμεν] καὶ ποιεῖ ὁ διάκονος τὴν
συναπτήν P 12 πρεσβύτερος] ἱερεὺς P 23 Τελεῖται usq Λιθοστρ. om P
27 Θεοφάνους add τῆς Σιγριανῆς P || Τελεῖται usq 29 μονῇ om P

10-12. Εὐαγγίλιον: Mt 20,1-16. Koinonicon: ps 32,1. Ceci vaut pour
le cas où la mémoire des saints tombe un samedi ou un dimanche.

Si elle tombe en un jour de jeûne, <le patriarche> fait son
entrée <aux v ê p r e s> comme chaque jour, et on dit les deux
prokeimena et les deux lectures du jour. Finies les lectures, le
diacre prend le chandelier et fait l'entrée <en disant>: *La lumière
du Christ se montre à tous*. Puis, le diacre dit: *Sagesse*, le prêtre:
Paix à tous, et le psalte le *Dirigatur* (ps 140,2). A la fin du *Dirigatur*,
le diacre dit: *Prions le Seigneur*, et le prêtre récite la prière du
trisagion. On chante le trisagion et le reste jusqu'à l'évangile. Il
n'y a pas pourtant de Liturgie complète, mais le *Maintenant les
puissances* ⁽¹⁾ et l'acolouthie des présanctifiés.

Le même jour, le s. confesseur Paul, évêque de Proucias.

10. Les ss. <martyrs> Codrat, Denys, Cyprien, Anect, Paul et
Crescent [...].

Le même jour s. Sophrone, archevêque de Jérusalem.

11. Le s. martyr Pione, prêtre [...]. Sa synaxe a lieu au
Lithostrotos ⁽²⁾.

12. S. Grégoire, pape de Rome. [...].

Le même jour, s. Théophane, confesseur et thaumaturge. Sa
synaxe a lieu à la Grande Eglise et au monastère fondé par lui
dans la Sigriane ⁽³⁾.

10 mars — P = H

11 mars — P = H

12 mars — P = H

⁽¹⁾ C'est le chant qui accompagne la Grande Entrée dans la Liturgie
des présanctifiés, cf. *Hiératikon*, p. 247.

⁽²⁾ JANIN, *Eglises*, 418.

⁽³⁾ Région montagneuse de la Bithynie.

113^v

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιγ', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Σαβίνου [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἀφρικανοῦ, ||
Πουπλίου καὶ Τερεντίου. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ Πετρίῳ.

Καὶ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Σαβινιανοῦ, καὶ ἡ ἀνακομιδὴ τοῦ τιμίου
5 λειψάνου τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Νικηφόρου ἀρχιεπισκόπου Κων-
σταντινουπόλεως. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τοῖς Ἀγίοις Ἀπο-
στόλοις τοῖς μεγάλοις.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιδ', <μνήμη> τοῦ ἁγίου Βενεδίκτου, τοῦ κατὰ τὴν
ἐλλάδα φωνῇ μεθερμηνευομένου Εὐλογημένου [...].

10 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τῶν ἁγίων μαρτύρων Σατορνίνου, Ῥευκάτου,
Περπετούας καὶ Ῥηλικιτάτης] ἐν Ῥώμῃ μαρτυρησάντων, καὶ τῆς
ἁγίας Χριστίνης τῆς ἐν Περσίδι.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιε', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἀγαπίου,
Ἀλεξάνδρων δύο, Διονυσίων δύο, Τιμολάου καὶ Ῥωμύλου καὶ Πλη-
114^r 15 σίου [... || ...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Νικάνδρου, καὶ
μνήμη τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Ἀριστοβούλου ἀδελφοῦ τοῦ ἁγίου Βαρνάβα
τοῦ ἀποστόλου.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ις', ἄθλησις τοῦ ἁγίου Ἰουλιανοῦ τοῦ ἐν Κι-
20 λικίᾳ [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Ῥωμανοῦ καὶ
Μενίγνου τῶν ἐν τῷ Παρίῳ, καὶ μνήμη Ἀλεξάνδρου πάπα Ῥώμης.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιζ', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Μαρίνου, καὶ
μνήμη τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ Ἀλεξίου.

25 Τελεῖται δὲ καὶ ἡ μνήμη τῆς μετὰ φιλανθρωπίας ἐπενεχθείσης
φοβεραῶς ἀπειλῆς τοῦ σεισμοῦ κατὰ τοὺς χρόνους Κωνσταντίνου τοῦ
βασιλέως, ἧς παρ' ἐλπίδα ὁ φιλόανθρωπος Θεὸς τοὺς τότε ἐρρύσατο.

Περὶ μὲν τὴν ἐβδόμην ὥραν συντρέχουσιν ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ
Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, καὶ οὕτω λιτανεύοντες ἀπέρχονται ἐν τῷ Φόρῳ,

6 Τελεῖται usq 7 μεγάλους om P

11 Φηλικιτάτης] Φιλητάτης H

25 Τελεῖται in margine scribitur Σημεῖωσαι, usq 27 ἐρρύσατο] καὶ <μνήμη>
τοῦ μεγάλου σεισμοῦ P 28 Περὶ μὲν usq p. 250,3 ἐπιτελ. om D, usq
p. 250,21 ἴδετε om P

13. Le s. martyr Sabin [...].

Le même jour, les ss. martyrs Africain, Publius et Tércence.
Leur synaxe a lieu dans le Pétrion ⁽¹⁾.

Le s. martyr Sabinien, et la translation des reliques de s. Nicé-
phore, archevêque de Constantinople. Leur synaxe a lieu aux
Saints-Apôtres ⁽²⁾.

14. S. Benoît, dont le nom veut dire en grec Béni [...].

Le même jour, les ss. martyrs Saturnin, Revocat, Perpétue
et Félicité, martyrisés à Rome, et ste Christine de Perse.

15. Les ss. martyrs Agapios, deux Alexandre, deux Denys,
Timolaos, Romulus et Plésios [...].

Le même jour, le s. martyr Nicandre, et le s. apôtre Aristo-
bule, frère du s. apôtre Barnabé.

16. Le s. <martyr> Julien de Cilicie [...].

Le même jour, les ss. martyrs Romain et Ménignos de Parion,
et Alexandre, pape de Rome.

17. Le s. martyr Marinus, et l'homme de Dieu Alexis.

On commémore aussi la terrible menace que fut le tremble-
ment de terre <survenu> au temps de l'empereur Constantin ⁽³⁾,
de laquelle, contre tout espoir, le Dieu philanthrope sauva les
habitants de ce temps-là.

<ACOLOUTHIE:> Vers la septième heure on se
rassemble dans la Grande Eglise. En procession, on va au

13 mars — P Sabinien. — Africain, etc. — Sabin. — Nicéphore.

14 mars — P Benoît. — Saturnin, Perpétue, Philété (= Félicité)
et comp. — Christine.

15 mars — P = H

16 mars — P Julien. — Alexandre.

17 mars — P = H

⁽¹⁾ Probablement à l'église Saint-Euphémie, cf. JANIN, *Eglises*, 134-36.

⁽²⁾ JANIN, *Eglises*, 46-55.

⁽³⁾ Selon DELEHAYE (*Propyl.*, col. 998, note à 544, 28), s'agirait-il
du tremblement de terre qui eut lieu la dixième année du règne de Con-
stantin VI, le 9 février 790, cf. GRUMEL, *Chronologie*, p. 479.

114^v καὶ μετὰ τὰς ἐκεῖσε συνήθεις εὐχάς, μετὰ τῆς αὐτῆς λιτῆς || ἐπανερχονται ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, τὴν θείαν λειτουργίαν καὶ μυσταγωγίαν ἐπιτελοῦντες.

Δεῖ δὲ εἰδέναι ὡς τὸ πρῶτ' εἰς τὴν τρίτην καὶ ἑκτην, 5 ἀντὶ τοῦ ἐνορδίνου ἀναγνώσματος τοῦ Ἑσαίου, ἕτερον ἀναγινώσκεται τοῦ αὐτοῦ Ἑσαίου. Ἐπίβλεπον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, Κύριε, καὶ ἴδε ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ ἁγίου σου καὶ δόξης.

Ἐσπέρας, ἀντὶ τοῦ ἀναγνώσματος τοῦ Ἑσαίου ἀναγινώσκεται Δανιήλ· Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὃς ἐξήγαγες τὸν λαόν σου ἐκ γῆς Αἰγύπτου 10 ἐν χειρὶ κραταιᾷ. Καὶ τὰ προκείμενα δέ, ἀντὶ τῶν ἐνορδίνων, ψάλλονται ταῦτα, ἥχος πλ. δ'. Μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ τοῦ παιδός σου, ἕως· καὶ λύτρωσαι αὐτήν. Στίχος· Ἡ σωτηρία σου ὁ Θεός, ἕως· μεγαλύνω αὐτὸν ἐν αἰνέσει. Προκείμενον, ἥχος βαρύς· Ἐνώτισαι τὴν προσευχήν μου, ἕως· τὴν δέησίν μου. Στίχος· Πρόσχε μοι καὶ εἰσά- 15 κουσόν μου, ἕως· καὶ ἐταράχθην. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Ἀδελφοί, ὃν ἀγαπᾷ Κύριος παιδεύει (προεγράφη εἰς τὰς κε' τοῦ σептемβρίου μηνός). Ἀλληλούια, ἥχος δ'. Στίχος α'. Ὁ Θεός, ἀπώσω ἡμᾶς καὶ καθεῖλες ἡμᾶς, ἕως· οἰκτίρησας ἡμᾶς. Στίχος β'. Δὸς ἡμῖν βοήθειαν ἐκ θλίψεως, ἕως· σωτηρία ἀνθρώπου. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον, 20 κεφ. ξθ'. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐμβάντι τῷ Ἰησοῦ εἰς τὸ πλοῖον, ἠκολούθησαν αὐτῷ, τέλος· ὑπακούουσιν αὐτῷ. Κοινωνικόν· Γεύσασθε καὶ ἴδετε.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιη', μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου Ἱεροσολύμων.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιθ', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Χρυσάνθου 25 καὶ Δαρείας.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κ', ἄθλησις τῶν ἁγίων ἐπτὰ γυναικῶν τῶν ἐν Ἀμοσῷ· Ἀλεξάνδρας, Κλαυδίας, Εὐφρασίας, Ματρώνης, Ἰουλιανῆς, Εὐφημίας καὶ Θεοδοσίας.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κα', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Φιλήμονος 30 καὶ Δομνίνου.

6 Is 63,15 9 Dan 9,15 11 Ps 68,18-19^a.30^b-31 13 Ps 54,2.3
15 Hebr 12,6-10 17 Ps 59,3.13 19 Mt 8,23-27 21 Ps 33,9

Forum et, après les prières qu'on y fait habituellement, toujours en procession, on revient à la Grande Eglise, où l'on célèbre la divine Liturgie mystagogique.

Le matin, à la tierce-sexe⁽¹⁾, au lieu de la lecture d'Isaïe de l'ordo <quadragésimal>, on lit une autre, du même Isaïe: Is 63,15.

Le soir, au lieu de la lecture d'Isaïe, on lit Dan 9,15. A la place des prokeimena de l'ordo <quadragésimal>, on chante, mode 4 pl.: ps 68,18-19^a; stique: *ibid.* 30^b-31. <Second> prokeimenon, mode grave: ps 54,2; stique: *ibid.* 3. Apôtre: Hebr 12,6-10 (cf. le 25 septembre). Alléluia, mode 4; 1er stique: ps 59,3; 2e stique: *ibid.* 13. Evangile: Mt 8,23-27. Koinonicon: ps 33,9⁽²⁾.

18. S. Cyrille, archevêque de Jérusalem.

19. Les ss. martyrs Chrysanthé et Darie.

20. Les sept femmes <martyres> d'Amosos: Alexandra, Claudia, Euphrasie, Matrone, Julienne, Euphémie et Théodosie.

21. Les ss. martyrs Philémon et Domnin.

18 mars — P = H

19 mars — P = H

20 mars — P = H

21 mars — P = H

(1) Les jours fériaux de Carême, on célébrait dans la matinée une fonction qui équivalait à Tierce et à Sexte (tritoecte). Cf. SYMÉON DE THESS., *De sacra precatone*, PG 155, col. 649-53.

(2) C'est une Liturgie des présanctifiés, comme le démontre le koinonicon. Cf. *Hiératikon*, p. 253.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κβ', μνήμη τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Θωμᾶ τοῦ πάλαι ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῇ ἀγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ.

Καὶ λέγεται τροπᾶριον, ἥχος δ', εἰς τὸν ν'. Τὸ ἄπλαστον τοῦ 5 Ἰακώβ, Μωσέως τὸ πρᾶον, τοῦ Δαυὶδ τὸ ἄκακον ἱεροπρεπῶς ἐνδυσάμενος, γέγονας καὶ τοῦ Σκεύους || τῆς ἐκλογῆς ἀπεικόνισμα, τῆς πρὸς πάντας ἀγάπης ὁμοίως ἔχων τὸ πλούσιον, πάτερ ὅσιε. Πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν. Προκείμενον, ἥχος βαρύς· Εὐφρανθήσεται δίκαιος ἐν τῷ Κυρίῳ. Στίχος· Εἰσάκουσον, ὁ Θεός, φωνῆς μου, 10 ἕως· πρὸς σέ. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Ἀδελφοί, τοιοῦτος ἡμῖν ἔπρεπεν ἀρχιερεὺς, τέλος· ὁ Κύριος καὶ οὐκ ἄνθρωπος. Ἀλληλούια, ἥχος πλ. α'. Στίχος· Φῶς ἀνέτειλε τῷ δικαίῳ, ἕως· εὐφροσύνη. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην, κεφ. πα'. Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἐαυτοῦ μαθηταῖς· ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα, τέλος· εἰς ποιμήν. Κοινωνικόν· Εἰς μνημόσυνον. 15 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἀγίου ἱερομάρτυρος Βηρύλλου ἐπισκόπου Κατάνης, καὶ τῶν ἁγίων μαρτύρων Καλλινίκης καὶ Βασιλίσσης.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κγ', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Δομετίου καὶ Πελαγίας καὶ Ἀκυλᾶ ἐπάρχου καὶ Θεοδοσίας.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κδ', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων ν' τῶν ἐν 20 Καισαρείᾳ τῆς Παλαιστίνης.

Καὶ τῇ ἐσπέρᾳ τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἡ παραμονὴ τοῦ εὐαγγελισμοῦ τῆς παναγίας ἀχράντου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας [...]. Καὶ κατέρχεται ἡ λιτὴ ἀπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας εἰς τὸν ναὸν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ἐν τοῖς 25 Χαλκοπρατείοις κατὰ συνήθειαν. Καὶ εὐθέως ἄρχεται ἡ λειτουργία ἡ καθημερινή, μνηθὲν προστιθεμένου ἁναγνώσματος διὰ τὴν ἑορτήν, καὶ γίνεται ἡ παννυχὶς κατὰ τάξιν.

⟨**Μηνὶ τῷ αὐτῷ κε'.**⟩ Τῇ δὲ ἐπαύριον ἡγουν τῇ κε' τοῦ αὐτοῦ μηνός, ἐν τῇ ἀγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, εἰς τὸν ν' λέγεται

8 Ps 63,11.2^a 10 Hebr 7,26-8,2 12 Ps 96,11 13 Io 10,9-16
14 Ps 111,6^b

2 Τελεῖται usq 3 Ἐκκλησίᾳ om P 5 ἀνάκιον P 7 τὸ om P
13 κεφ. πθ' P 14 Εἰς μνημόσ.] Ἀγαλλιᾶσθε (ps 32,1) P 26 ἀναγνώ-
σματα H || ἑορτήν] μνήμην P 27 γίνεται add ἐκεῖσε P D 29 ἐν τῇ usq
Ἐκκλησίᾳ] εἰς δὲ τὴν ἐκκλησίαν P

22. S. Thomas, archevêque de Constantinople, Sa synaxe a lieu à la Grande Eglise.

⟨ACOLOUTHIE:⟩ Tropaire, au ps 50 <de l'orthros>, mode 4: *Revetant la simplicité de Jacob, la mansuétude de Moïse, la candeur de David, comme il convient à un prêtre, tu fus une image du « Vase d'élection », toi, qui, comme lui, possédas la richesse de la charité envers tous, ô Père saint. Prie le Christ Dieu pour le salut de nos âmes!* Prokeimenon, mode grave: ps 63,11; stique: *ibid.* 2^a. Apôtre: *Hebr.* 7,26-8,2. Alléluia, mode 1 pl.; stique: ps 96,1. Evangile: *Io* 10,9-16. Koinonicon: ps 111,6^b.

Le même jour, le s. hiéromartyr Berylle, évêque de Catane, et les stes martyres Callinicè et Basilisse.

23. Les ss. martyrs Domèce et Pélagie, Aquilas, préfet, et Théodosie.

24. Les ss. cinquante martyrs de Césarée en Palestine.

Le même jour, le soir, la *paramonie* de l'Annonciation à la Mère de Dieu et toujours Vierge Marie [...]. La *procession* descend de la Grande Eglise au sanctuaire de la Théotocos aux Chalcoprataia ⁽¹⁾, selon la coutume. Ensuite, on commence la liturgie quotidienne ⁽²⁾, sans ajouter aucune lecture à cause de la fête. Puis on célèbre la *pannychis* selon l'ordo.

⟨**25.**⟩ Le lendemain, c.-à-d. le 25 du même mois, dans la Grande Eglise, au ps 50 <de l'orthros> tropaire, mode 4: *Aujourd-*

22 mars — P Callinicè, Basilisse. — Basilisse (= Basile). — Cyrille (= Berylle). — Thomas.

23 mars — P = H

24 mars — P Martyrs de Césarée.

25 mars P = H

⁽¹⁾ JANIN, *Eglises*, 246-51.

⁽²⁾ Les vêpres avec la Liturgie des présanctifiés.

τροπάριον, ἥχος δ'· Σήμερον τῆς σωτηρίας ἡμῶν τὸ κεφάλαιον καὶ τοῦ ἀπ' αἰῶνος μυστηρίου ἡ φανέρωσις· ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ Υἱὸς τῆς Παρθένου γίνεται καὶ Γαβριὴλ τὴν χάριν εὐαγγελίζεται. Διὸ σὺν αὐτῷ τῇ Θεοτόκῳ βοήσωμεν· Χαῖρε, κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ.

5 Καὶ μετὰ τὸν ὄρθρον καὶ τὴν τριτοέκτην γίνεται εὐχὴ τοῦ τρισαγίου, καὶ ἄρχονται οἱ ψάλλται ἐν τῷ ἁμβωνι τὸ αὐτὸ τροπάριον καὶ εἰς τὸν Φόρον δοξάζουσιν, καὶ λέγει ὁ διάκονος τὴν μεγάλην ἐκτενήν. Καὶ εἴθ' οὕτως ἄρχονται οἱ ψάλλται τὸ αὐτὸ τροπάριον καὶ κατέρχεται ἡ λιτὴ ἐπανακάμπτουςα εἰς τὰ Χαλκοπρατεῖα, καὶ ἐκεῖ δοξάζουσι.

10 Καὶ εὐθὺς ἀνέρχεται ὁ πατριάρχης ἐν τῷ συνθρόνῳ.

115^v Προκείμενον δὲ οὐ [λέγεται], ἀλλ' εὐθὺς ἀνάγνωσμα πρῶτον, τῆς Ἑξόδου· || Ἐξῆλθε Μωυσῆς εἰς τὸ ὄρος τοῦ Θεοῦ Χορήβ, τέλος· εἰς γῆν ῥέουσιν μέλι καὶ γάλα. Προκείμενον, ἥχος δ'· Εὐαγγελίσεσθε ἡμέραν ἐξ ἡμέρας τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Στίχος· Ἀσατε τῷ Κυρίῳ ᾄσμα καινόν, ᾄσατε τῷ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ. Ἀνάγνωσμα β', Παροιμιῶν· Κύριος ἐκτίσέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ, τέλος· ἐν προσώπῳ αὐτοῦ ἐν παντὶ καιρῷ. Προκείμενον β', τὸ Κατευθυνθήτω. Ἀνάγνωσμα γ', ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Ἀδελφοί, ὁ ἀγιάζων καὶ οἱ ἀγιαζόμενοι (προεφράγη τῇ ἐπαύριον τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως). Ἀλληλούια, ἥχος α'· Καταβήσεται 20 Κύριος ὡς ὑετός ἐπὶ πόκον, ἕως· καὶ πληθὸς εἰρήνης. Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν, κεφ. β'· Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ συνέλαβεν Ἐλισάβετ ἡ γυνὴ Ζαχαρίου, τέλος· καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτῆς ὁ ἄγγελος. Κοινωνικόν· Ποτήριον. Ἄλλο· Ἐξελέξατο Κύριος.

Δεῖ δὲ εἰδέναι ὡς αὕτη ἡ ἀκολουθία γίνεται ὅταν εἰς ἡμέραν νηστείας φθάσῃ 25 ὁ Εὐαγγελισμός. Εἰ δὲ ἐν σαββάτῳ ἢ ἐν κυριακῇ φθάσῃ, λέγονται εἰς τὴν παραμονὴν τὰ ἀναγνώσματα τὰ προγεγραμμένα τῆς Ἑξόδου καὶ ἡ Παροιμία, καὶ ἡ ἐτέρα Παροιμία· Ἡ σοφία φκοδόμησεν.

12 Ex 3,1^b-8^a 13 Ps 95,2^b.1 15 Prov 8,22-30 17 Ps 140,2
18 Hebr 2,11-18 19 Ps 71,6-7^{ab} 21 Lc 1,24-38 22 Ps 115,4
23 Ps 131,13 27 Prov 9,1<-11>.

7 τὴν μεγ. ἐκτενήν] τὸ μέγα Κύριε, ἐλέησον P 8 τὸ αὐτὸ τροπ.] τῆς αὐτῆς λιτῆς P || καὶ κατέρχεται usq 9 δοξάζ.] καὶ εἰς τὰ Χαλκοπρατεῖα δοξάζουσι P 11 λέγεται] λέγει H 13 Προκ. ἥχ. δ'· Κατευθυνθήτω. Στίχ.· Κύριε, ἐκέκραξα (ps 140,2.1) D 17 Προκ. ἥχ. δ'· Εὐαγγελίσεσθε. Στίχ.· Ἀσατε (Ps 93,2^b.1) D || Κατευθυνθήτω add Στίχ.· Κύριε, ἐκέκραξα (ps 140,1) P 20 Κύριος om P D 22 Ποτήριον om D 23 Ἄλλο] ἥχ. γ' D, usq Κύριος om P 27 φκοδόμησεν add Τὸ αὐτὸ δὲ λέγεται καὶ εἰς τὸ Γενέσιον τῆς ἀγίας Θεοτόκου καὶ εἰς τὰς λοιπὰς ἑορτὰς αὐτῆς P

d'hui s'inaugure notre salut et le mystère éternel est manifesté: le Fils de Dieu devient Fils de la Vierge et Gabriel annonce la Grâce. C'est pourquoi crions avec lui à la Mère de Dieu: Réjouis-toi, pleine de grâce, le Seigneur est avec toi!

〈Procession:〉 Après l'orthros et la tierce-sexe (1), l'on dit la prière du trisagion et les psaltes entonnent sur l'ambon le même tropaire. Au Forum ils chantent le *Gloria Patri*, et le diacre dit la grande ecténie. Ensuite, les psaltes entonnent le même tropaire et la procession, ayant fait demi-tour, descend vers les Chalcoprataia, où ils chantent le *Gloria Patri*. Le patriarche monte directement au trône de l'abside.

〈A la Liturgie,〉 il n'y a pas de prokeimenon, mais tout de suite la première lecture (2): Ex 3,1^b-8^a. Prokeimenon, mode 4: ps 95,2^b; stique: *ibid.* 1. Deuxième lecture: Prov 8,22-30. Deuxième prokeimenon (3) le *Dirigatur* (ps 140,2). Troisième lecture, l'apôtre: Hebr 2,11-18 (cf. le 26 décembre). Alléluia, mode 1: ps 71,6-7^b, Évangile: Lc 1,24-38. Koinonicon: ps 115,4. Un autre: ps 131,13.

Cette acolouthie se fait lorsque l'Annonciation tombe un jour de jeûne. Si elle tombe un samedi ou un dimanche, à la paramonie on lit les deux lectures de l'Exode et des Proverbes indiquées plus haut et cette autre: Prov 9,1<-11> (4).

(1) Si c'était jour de jeûne, la procession commençait vers midi. La fête de l'Annonciation, en effet, ne supprimait pas le jeûne quadragesimal. La procession se terminait par la célébration de l'Eucharistie, qui marquait la fin du jeûne.

(2) Avant les lectures propres à la Liturgie, on faisait deux autres lectures de l'Ancien Testament, comme chaque jour de jeûne à vêpres.

(3) Le *Dirigatur* est le chant qui accompagne l'encensement solennel aux vêpres de Carême. Il est appelé ici *prokeimenon*, sans doute parce qu'il se trouve exceptionnellement situé avant la lecture de l'apôtre.

(4) La Liturgie, précédée de la procession (cf. les cas particuliers mentionnés dans les pages suivantes), était alors célébrée le matin. Les deux lectures de l'Ancien Testament, augmentées d'une troisième, passaient à l'office des vêpres du 24 soir.

Εἰ δὲ εἰς κυριακὴν τῆς βαΐοφόρου φθάση, γίνεται ἡ ἀκολουθία οὕτως· Ἐωθεν κατέρχεται ὁ πατριάρχης καὶ εἰσέρχεται διὰ τῆς πλαγίας εἰς τὸ θυσιαστήριον καὶ γίνεται εὐχὴ τοῦ τρισαγίου, καὶ ἄρχονται οἱ ψάλται ἐν τῷ ἁμβωνι τροπάριον, ἥχος α'· Τὴν 5 κοινὴν ἀνάστασιν πρὸ τοῦ σοῦ πάθος πιστούμενος. Καὶ εἰς τὸν Φόρον δοξάζουσιν τὸ αὐτὸ τροπάριον. Καὶ λέγει ὁ διάκονος τὴν μεγάλην ἐκτενήν, καὶ μετὰ τοῦτο ἄρχονται οἱ ψάλται τροπάριον, ἥχος δ'· Σήμερον τῆς σωτηρίας ἡμῶν τὸ κεφάλαιον. Καὶ κατέρχεται ἡ λιτὴ ἐν τοῖς Χαλκοπρατείοις καὶ δοξάζουσι κάκεισε, καὶ λοιπὸν τὰ ἀκολούθα ὡς 10 προέγραπται.

Εἰ δὲ ἐν τῇ ἀγίᾳ πέμπτῃ φθάση, γίνεται οὕτως· Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς τριτοέκτης καὶ τὴν κατάπλυσιν τῆς ἀγίας τραπέζης, ἐξέρχεται ἡ λιτὴ καὶ ἀνέρχεται εἰς τὸν Φόρον, καὶ ὑποστρέφει εἰς τὰ Χαλκοπρατεῖα καὶ δοξάζουσι κάκεισε οἱ ψάλται, καὶ εὐθέως τὸ 15 τρισάγιον, τὸ προκείμενον, ὁ ἀπόστολος, τὸ ἀλληλούια, τὸ εὐαγγέλιον, ἡ μεγάλη ἐκτενὴ καὶ εὐχὴ συναπτὴ μετὰ τῶν αἰτήσεων, καὶ τὸ Ἐν εἰρήνῃ προέλθωμεν.

Εἰ δὲ εἰς τὴν ἀγίαν παρασκευὴν φθάση, ἡ εἰς τὸ ἅγιον σάββατον, ὁμοίως γίνεται ἡ ἀκολουθία. Καὶ εἰ μὲν εἰς τὴν 20 ἀγίαν παρασκευὴν, χρὴ ἀπολύειν περὶ ὥραν ἕκτην. Εἰ δὲ εἰς τὸ ἅγιον σάββατον, ταχύτερον.

Εἰ δὲ εἰς τὴν ἀγίαν κυριακὴν τοῦ Πάσχα φθάση 116^r ὁ εὐαγγελισμός, τελεῖται οὕτως· || Μετὰ τὸν ὄρθρον κατέρχεται ὁ πατριάρχης καὶ εἰσέρχεται διὰ τῆς πλαγίας εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον. 25 Καὶ γίνεται εὐχὴ τοῦ τρισαγίου καὶ ἄρχονται οἱ ψάλται ἐν τῷ ἁμβωνι τροπάριον, ἥχος δ'· Σήμερον τῆς σωτηρίας ἡμῶν. Καὶ ἐξέρχεται ὁ πατριάρχης μετὰ τῆς λιτῆς καὶ οὐ κατέρχεται ἐν τῷ Φόρῳ, ἀλλὰ εἰς τὰ Χαλκοπρατεῖα. Καὶ ὅτε εἰσέλθῃ εὐθὺς ἄρχονται οἱ ψάλται τὸ τρισάγιον, τὸν ἀπόστολον, τὸ ἀλληλούια ὡς προέγραπται. Τὸ δὲ εὐαγγέλιον,

2 Ἐωθεν] Εὐθέως P 6 λέγει usq ἐκτενήν] ποιεῖ ὁ διάκονος τὸ μέγα Κύριε, ἐλέησον P 7 οἱ ψάλται om P 9-10 ὡς προέγραπται om P 16 ἡ μεγάλη ἐκτενὴ] τὸ μέγα Κύριε, ἐλέησον P, usq 17 προέλθωμεν] καὶ τὰ λοιπὰ D 18 ἡ εἰς usq 19 σάββατον om D 19 Καὶ εἰ usq 21 ταχύτερον om D 26 Καὶ ἐξέρχεται usq 28 Χαλκοπρατεῖα] Καὶ ἐξερχομένης τῆς λιτῆς ἀπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, εὐθὺς ἀπέρχεται εἰς τὰ Χαλκοπρατεῖα P 28 οἱ ψάλται om P 29 τὸν ἀπόστολον usq ἀλληλούια] καὶ ἀκολούθως D

Si la <fête> tombe le DIMANCHE DES RAMEAUX, l'accolouthie <de la procession> se fait ainsi: Le matin, le patriarche descend et il entre au sanctuaire par la porte latérale. On dit la prière du trisagion et les psaltes entonnent sur l'ambon le tropaire: *Voulant, avant ta Passion, fonder notre foi en la commune résurrection* (1). Au Forum ils disent le *Gloria Patri* du même tropaire. Le diacre dit la grande ecténie et ensuite les psaltes entonnent le tropaire, mode 4: *Aujourd'hui s'inaugure notre salut*. La procession descend aux Chalcoprataia et ils disent là le *Gloria Patri*. Le reste, comme il est écrit plus haut.

Si elle tombe le JEUDI SAINT on fait ainsi: Après le renvoi de la tritoecte et le nettoyage de la Sainte Table, la procession sort, monte au Forum et revient aux Chalcoprataia, où les psaltes disent encore une fois le *Gloria Patri* (2). Ensuite le trisagion, le prokeimenon, l'apôtre, l'alléluia, l'évangile, la grande ecténie, la prière synaptie avec les demandes et le *Allons en paix* (3).

Si elle tombe le VENDREDI SAINT, ou le SAMEDI SAINT, on fait l'accolouthie de la même façon. Si c'est le Vendredi Saint, il faut terminer vers la sixième heure; si c'est le Samedi, plus tôt.

Si l'Annonciation tombe le DIMANCHE DE PÂQUES, on fait ainsi: Après l'orthros, le patriarche descend et entre au sanctuaire par la porte latérale. On dit la prière du trisagion et les psaltes entonnent sur l'ambon le tropaire, mode 4: *Aujourd'hui s'inaugure notre salut*. Le patriarche sort avec la procession. On ne descend pas au Forum, mais aux Chalcoprataia. Lorsqu'on entre, les psaltes entonnent immédiatement le trisagion; l'apôtre <et> l'alléluia, comme il est écrit plus haut. Parce que c'est le jour de

(1) Cf. le dimanche des Rameaux.

(2) Ce texte suppose qu'on a chanté le *Gloria Patri* une première fois au Forum.

(3) La Liturgie eucharistique du Jeudi Saint devait avoir lieu après vêpres. Pour commémorer l'Annonciation on célébrait seulement un office de lectures. De même, si elle tombait le vendredi ou le samedi saint.

πρεσβύτερος ἀναγινώσκει διὰ τὸ Πάσχα, αὐτὴν τὴν περιοχὴν τοῦ εὐαγγελίου. Καὶ λοιπὸν ὁ διάκονος τὴν μεγάλην ἐκτενήν, καὶ εὐθέως ἀνέρχεται <ὁ πατριάρχης> ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ διὰ τὸ καταλαβεῖν αὐτὸν τὴν εἴσοδον τῆς λειτουργίας. Καὶ λοιπὸν εἰς ἐκ τῶν ἐβδομαδαρίων πρεσβυτέρων, ἢ ὅτινι ἐπιτρέψῃ ὁ πατριάρχης, ἐν τοῖς Χαλκοπρατείοις πληροῖ τὴν θείαν λειτουργίαν. Κοινωνικὸν δὲ λέγεται· *Ποτήριον σωτηρίου λήψομαι*.

Εἰ δὲ τῇ β' τῆς διακαινησίμου φθάσῃ ὁ Εὐαγγελισμός, γίνεται ἡ ἀκολουθία οὕτως· Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ ὁρθρου κα-
10 τέρχεται ὁ πατριάρχης καὶ εἰσέρχεται διὰ τῆς πλαγίας εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον. Καὶ γίνεται εὐχὴ τοῦ τρισαγίου καὶ ἄρχονται οἱ ψάλται ἐν τῷ ἄμβωνι τὸ τροπάριον· *Σήμερον τῆς σωτηρίας ἡμῶν τὸ κεφάλαιον*. Καὶ εἰς τὸν Φόρον δοξάζουσι καὶ πάλιν ἄρχονται τὸ αὐτὸ τροπάριον. Καὶ εἰσέρχεται ἡ λιτὴ εἰς τὰ Διακονίσσης καὶ δοξάζουσι *κάκεισε*.
15 Καὶ εὐθέως ἄρχονται τὸ προκείμενον, τὸν ἀπόστολον, τὸ ἀλληλούια, τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἑορτῆς καὶ τὴν μεγάλην ἐκτενήν. Καὶ ἄρχονται οἱ ψάλται ἐν τῷ ἄμβωνι τροπάριον, ἤχος πλ. α'· *Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν*, καὶ ἀπέρχεται λοιπὸν εἰς τοὺς Ἀγίους Ἀποστόλους, καὶ γίνεται ἐκεῖσε ἡ θεία λειτουργία καθεξῆς.

Εἰ δὲ εἰς γ' ἢ εἰς δ' ἢ εἰς ε' ἢ εἰς παρασκευὴν ἢ εἰς σάββατον τῆς διακαινησίμου φθάσῃ ὁ Εὐαγγελισμός, γίνεται οὕτως· Εἰς τὴν παραμονὴν κατέρχεται ὁ πατριάρχης ἐν τοῖς Χαλκοπρατείοις κατὰ τὸ σῶνῃδες, καὶ μετὰ τὴν εἴσοδον καὶ τὸ προκείμενον καὶ <τά> γ' ἀντίφωνα τὰ μικρά, γίνεται εὐχὴ συναπτῇ
25 μετὰ τῶν αἰτήσεων, καὶ λέγονται ἀναγνώσματα γ', τὰ προγραφέντα εἰς τὸ Γενέσιον τῆς παναγίας Θεοτόκου. Καὶ οἱ ψάλται λέγονται ἐν τῷ ἄμβωνι τὸ τροπάριον· *Σήμερον τῆς σωτηρίας ἡμῶν τὸ κεφάλαιον*, καὶ λοιπὸν ἡ παννυχὶς κατὰ τάξιν. Καὶ τὸ πρῶτ' εἰς τὸν ν' λέγεται τὸ αὐτὸ τροπάριον, καὶ λοιπὸν ἡ θεία λειτουργία καθὰ
30 γέγραπται.

6 Ps 115,4

1 πρεσβύτερος *fraem* ὁ P 2 τὴν μεγάλην ἐκτενήν] τὸ μέγα Κύριε, ἐλέησον P || ἀνέρχεται *add* ὁ πατριάρχης P D 6 λειτουργίαν] μυσταγωγίαν P D || Κοινων. δὲ λέγεται] οἱ ψάλται τὸ κοινωνικὸν P 16 τὴν μεγάλην ἐκτενήν] τὸ Κύριε. ἐλέησον P || οἱ ψάλται *om* P 18 λοιπὸν] λιτὴ P, *add* ἡ λιτὴ D || ἐκεῖσε *om* P 24 εὐχὴ] εὐθέως P 28 Καὶ τὸ πρῶτ' *usq* 30 γέγραπται *om* P

Πάques, c'est un prêtre qui lit l'évangile ⁽¹⁾, la même péricope. Après le diacre dit la grande ecténie et ensuite <le patriarche> monte à la Grande Eglise pour être présent à l'Entrée de la Liturgie ⁽²⁾. Un des prêtres hebdomadaires ou celui que désignera le patriarche termine la divine Liturgie aux Chalcostrateia. *Koinonicon*: *ps* 115,4.

Si l'Annonciation tombe le LUNDI DU RENOUVEAU, l'acolythe se fait ainsi: Après le renvoi de l'orthros, le patriarche descend et entre au sanctuaire par la porte latérale. On dit la prière du trisagion et les psaltes entonnent sur l'ambon le tropaire: *Aujourd'hui s'inaugure notre salut*. Au Forum, ils disent le *Gloria Patri* et entonnent de nouveau le tropaire. La procession entre dans le quartier de la Diaconesse et l'on y dit le *Gloria Patri*. Ensuite on entonne le prokeimenon, <et l'on dit> l'apôtre, l'alléluia <et> l'évangile de la fête ⁽³⁾, et la grande ecténie. Et les psaltes entonnent sur l'ambon le tropaire, mode 1 pl.: *Le Christ est ressuscité des morts* ⁽⁴⁾. On se rend ensuite aux Saints-Apôtres et on y célèbre par la suite la divine Liturgie.

Si l'Annonciation tombe le MARDI, le MERCREDI, le JEUDI, le VENDREDI ou le SAMEDI DU RENOUVEAU, on fait ainsi: A la *paramonie*, le patriarche descend, selon la coutume, aux Chalcostrateia. Après l'entrée, le prokeimenon et les trois petits antiphones, on dit la prière synaptie avec les demandes et l'on fait les trois lectures rapportées à la Nativité de la Très-Sainte Théotocos. Et les psaltes disent sur l'ambon le tropaire: *Aujourd'hui s'inaugure notre salut*, et ensuite la *pannychis* selon l'ordo. Le matin, au ps 50 <de l'orthros> on dit le même tropaire, et puis <l'on célèbre> la divine Liturgie comme il est écrit <plus haut>.

(1) A Constantinople, du temps de Sozomène, c'était l'évêque qui lisait l'évangile le jour de Pâques et en d'autres fêtes importantes. Cf. PG 67, 1477A.

(2) La Liturgie de Pâques, célébrée par le patriarche à la cathédrale.

(3) De l'Annonciation.

(4) Cf. le dimanche de Pâques.

116^v **Μηνὶ τῷ αὐτῷ κς',** ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων τῶν ἐν Γοτθίᾳ μαρτυρησάντων· εἰσὶ δὲ πρεσβύτεροι β'· Ἀαθούσης καὶ Οὐήρικας, μετὰ δύο υἱῶν αὐτῶν καὶ θυγατέρων β', καὶ Ἀρπυήλας μονάζων, λαῖκοι δὲ Ἀβίππας, Κώνστας, || Οὐίτας, Ἡγάθραξ, Ἰσκόης, Σίλας, Σιγήσας, Σουῖμπλας, Θέρθας, Φίλγας, καὶ γυναῖκες αἱ συντελειωθεῖσαι αὐτοῖς· Ἀννα καὶ Ἀλας, Βάρκα καὶ Μωϊκῶ, Μαμίκα, Οὐηκῶ, Ἀνιαμαῖς [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Μανουήλ, Σαβίνου, Κοδράτου καὶ Θεοδοσίου, καὶ μνήμη τοῦ ὁσίου Στεφάνου τοῦ Ἑυλινίτου.

10 **Μηνὶ τῷ αὐτῷ κς',** ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἰωάννου καὶ Βαραχίου τοῦ Πέρσου.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κη', ἄθλησις τῆς ἁγίας μάρτυρος Ἰωάννης ἐκ πόλεως Θεσσαλονίκης [...].

15 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Ἡρωδίωνος, καὶ τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Εὐτυχίου ἐπισκόπου.

117^r **Μηνὶ τῷ αὐτῷ κθ',** ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἰωνᾶ καὶ
117^v Βαραχχίου [... || ... || ...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ὁσίου Ἰωάννου πατριάρχου Ἱεροσολύμων.

20 **Μηνὶ τῷ αὐτῷ λ',** ἄθλησις τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος καὶ ὁμολογητοῦ ἐπισκόπου Ἀκακίου [...].

118^r Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τῶν ἁγίων ὁμολογητῶν καὶ μαρτύρων τῶν ἐπὶ
118^v Ἰουλιανοῦ ὑπὸ τῶν εἰδωλολατρῶν παθόντων Μάρκου τοῦ Ἀρεθουσίαν ἐπισκόπου καὶ Κυρίλλου διακόνου καὶ ἐτέρων πολλῶν [... || ... || ...].

25 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Κυριακοῦ ἀρχιεπισκόπου, καὶ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τῆς Κλίμακος.

119^r **Μηνὶ τῷ αὐτῷ λα',** ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἀβδᾶ ἐπισκόπου καὶ Βενιαμὶν διακόνου [... || ...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν λη' μαρτύρων καὶ τοῦ ἁγίου μάρτυρος 30 Μενάνδρου καὶ μνήμη τοῦ προφήτου Ἰωάδ [...].

26. Les ss. martyrs de Gothie: deux prêtres, Aathousès et Ouéricas, avec leurs deux fils et leurs deux filles, Arpyélas, moine, et les laïques Abippas, Constant, Ouias, Egathrax, Iscoès, Silas, Sigésas, Souimplas, Therthas, Philgas, et les femmes martyrisées avec eux: Anne et Alas, Barca et Moïco, Mamica, Ouéco, Ania-maïs ⁽¹⁾ [...].

Le même jour, les ss. martyrs Manuel, Sabin, Codrat, et Théodose, et s. Etienne le Xylinite.

27. Les ss. martyrs Jean et Barachios le Perse.

28. La ste martyre Matrone de Thessalonique [...].

Le même jour, le s. apôtre Hérodion, et s. Eutyche, évêque.

29. Les ss. martyrs Jonas et Barachésios [...].

Le même jour, s. Jean, patriarche de Jérusalem.

30. Le s. hiéromartyr Acace, confesseur et évêque [...].

Le même jour, les ss. confesseurs et martyrs qui, au temps de Julien, furent martyrisés par les idolâtres: Marc, évêque d'Aréthuse, Cyrille, diacre, et beaucoup d'autres [...].

Le même jour, s. Cyriaque, archevêque, et s. Jean Climaque.

31. Les ss. martyrs Abdas, évêque, et Benjamin, diacre [...].

Le même jour, les ss. trente-huit martyrs, le s. martyr Ménandre et le prophète Joad [...].

26 mars — P Martyrs de Gothie: Bathoueis, Ouéricas, Arpyélas, Abippas, Constant, Ouias, Agathrax, Iscoès, Silas, Sigésas, Sourilas, Souimplas, Therthas, Philgas, Anne, Callas, Carca, Moïkè, Mamica, Ouéco, Animaïs. — Sabin, Codrat, Théodose. — Etienne.

27 mars — P Jean, Barouchios.

28 mars — P = H

29 mars — P Jonas, Barouchésios. — Jean.

30 mars — P = H

31 mars — P Abdas, Benjamin et comp. — 38 martyrs.

⁽¹⁾ La transcription des noms de ces martyrs selon P suit le ms, lui-même, non l'édition de Dmitrievskij.

< ΜΗΝ ΑΠΡΙΛΙΟΣ >

119^v Μηνὶ ἀπριλίῳ α', μνήμη τῆς ὁσίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας [...||...].

Μηνὶ τῷ αὐτῷ β', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἀμφιανοῦ καὶ Αἰδεσίου ἀδελφοῦ αὐτοῦ [...].

5 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τοῦ ἁγίου μάρτυρος Πολυκάρπου καὶ τῆς συνοδίας αὐτοῦ.

120^r Μηνὶ τῷ αὐτῷ γ', ἄθλησις τῆς ἁγίας μάρτυρος Θεοδοσίας τῆς παρθένου [...||...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἀγάπης, Εἰρήνης 10 καὶ Χιονίας [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Γαλύκου, Βιθυνίου καὶ Δίου, καὶ τοῦ ὁσίου Γ'Ηληρίου καὶ τοῦ ὁσίου Νικήτα μοναχοῦ, πρεσβυτέρου μονῆς τοῦ Μηδικίου.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ δ', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Θεοδούλου ἀνα- 15 γνώστου καὶ Ἀγαθόποδος διακόνου [...].

120^v Μηνὶ τῷ αὐτῷ ε', ἄθλησις τῆς ἁγίας μάρτυρος Φερφούθης || τῆς ἀειπαρθένου, καὶ τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς καὶ τῆς παιδίσκης [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων ρκ' τῶν ἐν Περσίδι μαρτυρησάντων.

20 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Τερεντίου, Πομπηίου, Μαξίμου, Ζήνωνος καὶ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Θέρμου καὶ τῆς ἀδελφῆς Γαυτοῦ μετὰ τῆς παιδίσκης.

121^r Μηνὶ τῷ αὐτῷ ς', μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Εὐτυχίου 121^v ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως [...||...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ 25 αὐτοῦ σύναξις ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ.

12 Ἑλπιρίου Η 22 αὐτοῦ] αὐτῆς Η 24 Τελεῖται usq 25 Ἐκκλησίᾳ om P

< MOIS D'AVRIL >

1. Ste Marie l'Egyptienne [...].

2. Les ss. martyrs Amphien et son frère Edésios [...].
Le même jour, le s. martyr Polycarpe et ses compagnons.

3. La ste martyre Théodosie, vierge [...].
Le même jour, les stes martyres Agapè, Irène et Chionie [...].
Le même jour, les ss. martyrs Galycos, Bithynios et Dios, s. Elérios, et s. Nicétas, moine, prêtre du monastère de Médice (!).

4. Les ss. martyrs Théodule, lecteur, et Agathopode, diacre [...].

5. La ste martyre Pherphoutha, vierge, avec sa sœur et sa servante [...].
Le même jour, les ss. cent-vingt martyrs de Perse.
Le même jour, les ss. martyrs Térance, Pompéius, Maxime, Zénon, et le s. martyr Thermos, avec sa sœur et sa servante.

6. S. Eutyche, archevêque de Constantinople [...]. Sa synaxe a lieu à la Grande Eglise.

1 avril — P = H
2 avril — P = H
3 avril — P Agapè, Irène, Chionie. — Théodosie. — Glaucos, Bithynios. — Nicétas.
4 avril — P = H
5 avril — P Pherphoutha. — Térance etc. — Thermos etc.
6 avril — P Eutyche. — 120 martyrs de Perse.

(!) En Bithynie. Cf. B. MENTHON, *Une terre de légendes: L'Olympe de Bithynie*, Paris, 1935, p. 31 ss.

Ἡ δὲ ἀκολουθία γίνεται οὕτως· Εἰς τὸν ν', τροπάριον, ἥχος πλ. α'· Πάντα πόνον ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ὑπέμεινας, πάτερ ὅσιε, καὶ ἐν διωγμοῖς περισσοτέρως. Διὸ παροησίαν ἔχων ἐν ὑψίστοις, πρόσβενε σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν. Προκείμενον, ἥχος βαρύς· Εὐφρανθήσεται δίκαιος. Στίχος· Εἰσάκουσον, ὁ Θεός, φωνῆς. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Ἀδελφοί, τοιοῦτος ἡμῶν ἔπρεπεν ἀρχιερεὺς, τέλος· ὁ Κύριος καὶ οὐκ ἄνθρωπος. Ἀλληλούια, ἥχος δ'· Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην, κεφ. πθ'· Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα, τέλος· εἰς ποιμὴν. Κοινωνικόν· Εἰς μνημό-
10 σονον.

122^r Μηνὶ τῷ αὐτῷ ζ', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Καλλιοπίου [...||...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ρουφίνου διακόνου, καὶ τῆς ἁγίας μάρτυρος Ἀκυλίνης καὶ τῶν σὺν αὐτῇ μαρτυρη-
15 σάντων σ'.

Ἡ δὲ ἀκολουθία αὐτῶν γίνεται καθὼς τῶν ἁγίων μ' μαρτύρων.

122^v Μηνὶ τῷ αὐτῷ η', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Παυσιλύπου [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Κελεστίνου πάπα
20 Ῥώμης [...].

Μηνὶ τῷ αὐτῷ θ', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Βαδίου ἀρχι-
μανδρίτου [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ τελειωθέντων κατὰ τὸ πεντηχοστὸν τρίτον ἔτος [Σαβωρίου] τῆς βασι-
123^r 25 λείας [...||...].

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ι', ἄθλησις τῶν ἁγίων Τερεντίου, Ἀφρικανοῦ, Μαξίμου καὶ Πομπηίου καὶ ἐτέρων λς' τῶν περὶ τὸν μακάριον Ζήνωνα, Ἀλέξανδρον, Θεόδωρον, ὁμοῦ μ' [...||...].

123^v Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τοῦ προφήτου καὶ ἀποστόλου Ἀγάβου.

4 Ps 63,11.2 6 Hebr 7,26-8,2 7 Ps 91,13 8 Io 10,9-16
9 Ps 111,6^b

2 ἥχ. πλ. δ' P || ἀληθείας] ἐκκλησίας P 3-4 πρόσβενε add Χριστῷ τῷ Θεῷ P 14 αὐτῇ] αὐτῷ H 24 Σαβώριος H

ACOLOUTHIE: Au ps 50 <de l'orthros>, tropaire, mode 1 pl.: *Pour la vérité tu as enduré toute peine, ô Père saint, et bien plus les persécutions. Désormais, puisque tu as audience dans les hauteurs, prie pour le salut de nos âmes!* <A la Liturgie,> prokeimenon, mode grave: ps 63,11; stique: *ibid.* 2. Apôtre: Hebr 7,26-8,2. Alléluia, mode 4: ps 91,13. Evangile: Io 10,9-16. Koinonicon: ps 111,6^b.

7. Le s. martyr Calliope [...].

Le même jour, le s. martyr Rufin, diacre, la ste martyre Aquiline et ses deux cents compagnons.

ACOLOUTHIE: celle des Quarante Martyrs (1).

8. Le s. martyr Pausilype [...].

Le même jour, s. Célestin, pape de Rome. [...].

9. Le s. martyr Badime, archimandrite [...].

Le même jour, les ss. martyrs morts en captivité la cinquante-troisième année du règne de Sapor [...].

10. Les ss. martyrs Térance, Africain, Maxime et Pompéius, et trente-six autres de l'entourage du bienheureux Zénon, avec Alexandre et Théodore, en tout quarante [...].

Le même jour, le prophète et apôtre Agabus.

7 avril — P Callipios. — Rufin. — Aquiline et 200 comp.

8 avril — P = H

9 avril — P = H

10 avril — P = H

(1) Le 9 mars.

124^r Μηνὶ τῷ αὐτῷ ια', ἄθλησις τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Ἀντίπα ἐπισκόπου Περγάμου τῆς Ἀσίας [...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ σεπτῷ ἀποστολείῳ τοῦ ἁγίου καὶ πανευφήμου ἀποστόλου, εὐαγγελιστοῦ καὶ θεολόγου Ἰωάννου, πλησίον τῆς ἁγιωτάτης Μεγάλης 5 Ἐκκλησίας.

Ἡ δὲ ἀκολουθία γίνεται καθὼς προεφράγη εἰς τὴν α' τοῦ φεβρουαρίου μηνός.

124^v || Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιβ', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀρτέμωνος
125^r πρεσβυτέρου [...||...].

10 Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιγ', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Κρίσκεντος ἐν Μύροις [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἐλευθερίου τοῦ Πέρσου, καὶ Ζωίλου Ῥωμαίου, καὶ τῶν ἁγίων μαρτύρων Θεοδοσίου καὶ Βασιλίδου καὶ Γερωντίου.

15 Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιδ', ἄθλησις τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Συμεὼν ἀρχιεπισκόπου Περσίδος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ, καὶ Ἀβδελά πρεσβυτέρου, 125^v Γουσθαζάτ καὶ Φουσίκ καὶ ἐτέρων ὁμοῦ ρν' [...||...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων χιλίων μαρτύρων. Οὗτοι 126^r ἐκ προστάξεως τοῦ βασιλέως Σαβωρίου ἀνηρέθησαν [...||...].

20 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἰακώβου πρεσβυτέρου καὶ Ἀζᾶ διακόνου [...].

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιε', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Σάβα τοῦ Γότθου [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Θεοδώρου καὶ 25 Πασολυπίου. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ γηροκομείῳ τοῦ Μελοβίου.

Καὶ μνήμη τῆς ἁγίας Βασιλίσσης καὶ Ἀναστασίας.

11. Le s. hiéromartyr Antipas, évêque de Pergame en Asie [...]. Sa synaxe a lieu à Saint-Jean-Apôtre, près de la Grande Eglise ⁽¹⁾.

ACOLOUTHIE: comme le 1er février.

12. Le s. martyr Artémon, prêtre [...].

13. Le s. martyr Crescent à Myre [...].

Le même jour, les ss. martyrs Eleuthère le Perse, Zoïle, romain, et les ss. martyrs Théodose, Basilide et Géronce.

14. Le s. hiéromartyr Syméon, archevêque de Perse, et ses compagnons, avec Abdelas, prêtre, Gousthazat, Phousic et d'autres, en tout cent cinquante [...].

Le même jour, les ss. mille martyrs. Ceux-ci furent mis à mort par ordre du roi Sapor [...].

Le même jour, les ss. martyrs Jacques prêtre et Azas diacre [...].

15. Le s. martyr Sabas le Goth [...].

Le même jour, les ss. martyrs Théodore et Pausolypios. Leur synaxe a lieu à l'asyle de vieillards du quartier de Mélobe ⁽²⁾.

Les stes Basilisse et Anastasie.

11 avril — P = H

12 avril — P = H

13 avril — P Crescent. — Eleuthère. — Zoïle. — Théodose, Basilide.

14 avril — P Syméon, Ananias, Abdelas, Phousic et 100 comp. —

Les 1.000 martyrs. — Jacques, Azas. — Cyriaque.

15 avril — P Sabas. — Théodore. — Basilisse, Anastasie.

⁽¹⁾ Saint-Jean au Diippion, JANIN, *Eglises*, 273-75.

⁽²⁾ JANIN, *Eglises*, 568.

126^v Μηνὶ τῷ αὐτῷ ις', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Λεωνίδου, Χαρι||έσσης, Νουνεχίας, Βασιλίσσης, Νίκης, Γαλήνης, Κάλλιδος καὶ Θεοδώρας [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τῆς ἁγίας μάρτυρος Εἰρήνης.

5 Μηνὶ τῷ αὐτῷ ις', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀρδαλίωνος τοῦ μίμου [...].

127^r Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις || πατρὸς ἡμῶν Ἀγαπητοῦ πάπα Ῥώμης [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τοῖς Ἀγίοις Ἀποστόλοις Γ' τοῖς μεγάλοις.

10 Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιη', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Βίκτωρος, Ζωτικοῦ, Ζήνωνος, Ἀκινδύνου καὶ Σευηριανοῦ.

Καὶ μνήμη τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἐπισκόπου Ἀντιοχείας.

Καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν καὶ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως Τρύφωνος. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιθ', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Χριστοφόρου, Θεωνᾶ καὶ Ἀντωνίνου.

127^v || Μηνὶ τῷ αὐτῷ κ', μνήμη τοῦ ὁσίου Ἀθανασίου τοῦ ἐν τῷ Σινᾷ ὄρει, καὶ τοῦ ὁσίου Παφνουθίου μοναχοῦ καὶ τοῦ ἁγίου μάρτυρος 20 Ἀναστασίου ἐπισκόπου Ἀντιοχείας.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κα', μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Μαξίμου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, οὗ ἡ σύναξις τελεῖται ἐν τοῖς Ἀγίοις Ἀποστόλοις.

Καὶ τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Ζακχαίου, καὶ τῶν ἁγίων μαρτύρων 25 Ἀπολλῶ, Ἰσαακίου καὶ Κοδράτου, καὶ τῆς ἁγίας μάρτυρος Ἀλεξάνδρας τῆς βασιλίσσης.

8 Τελεῖται usq 9 μεγάλους om P 9 Ἀποστόλοις add ἐν H 13 Καὶ τῇ usq 15 Ἐκκλησίᾳ om P 14 αὐτοῦ] αὐτῶν H 18 Ἀθανασίου, iuxta cetera synaxaria Ἀναστασίου 22 οὗ ἡ σύναξις usq 23 Ἀποστόλοις om P

16. Les ss. martyrs Léonide, Chariesse, Nounechia, Basilisse, Nikè, Galenè, Callis et Théodora [...].

Le même jour, la ste martyre Irène.

17. Le s. martyr Ardalion le mime [...].

Le même jour, s. Agapit, pape de Rome [...]. Sa synaxe a lieu aux Saints-Apôtres (1).

18. Les ss. martyrs Victor, Zotique, Zénon, Acindynos et Sévérien.

S. Georges, évêque d'Antioche.

Le même jour, s. Tryphon, archevêque de Constantinople (2). Sa synaxe a lieu à la Grande Eglise.

19. Les ss. martyrs Christophore, Théonas et Antonin.

20. S. Athanase du mont Sinaï, s. Paphnuce, moine, et le s. martyr Anastase, évêque d'Antioche.

21. S. Maxime, archevêque de Constantinople. Sa synaxe a lieu aux Saints-Apôtres (3).

Le s. apôtres Zacchée, les ss. martyrs Apollos, Isaace et Co-drat, et la ste martyre Alexandra l'impératrice.

16 avril — P Léonide, Charisse etc.

17 avril — P = H

18 avril — P Victor etc. — Georges.

19 avril — P Christophore, Théonas, Antoine.

20 avril — P Anastase. — Paphnuce. — Anastase.

21 avril — P Maxime. — Apollos, Isaace. — Alexandra.

(1) JANIN, *Eglises*, 46-55.

(2) S. Tryphon (928-931) est le dernier patriarche constantinopolitain commémoré par H.

(3) JANIN, *Eglises*, 46-55.

128^v Μηνὶ τῷ αὐτῷ κβ', μνήμη τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Θεοδώρου
τοῦ θαυματουργοῦ ἐπισκόπου Ἀναστασιουπόλεως [...||...]. Τε-
λεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος
Γεωργίου τῷ ὄντι ἐν τῷ Δευτέρῳ.

5 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Ναθαναήλ.

128^v Μηνὶ τῷ αὐτῷ κγ', ἁθλήσις τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Γεωρ-
γίου [...||...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ
αὐτοῦ μαρτυρίῳ τῷ ὄντι ἐν τῷ Δευτέρῳ, ἔωθεν ἀπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκ-
κλησίας ἡ λιτὴ ἐν τῷ Φόρῳ ἀπερχομένης καὶ μετὰ τὰς ἐκεῖσε συνή-
10 θεις εὐχὰς παραγινομένης ἐν τῇ εἰρημένῃ συνάξει.

Ἡ δὲ ἀκολουθία γίνεται οὕτως· Εἰς τὸν πεντηκοστὸν
λέγεται τροπάριον, ἦχος δ' (πρὸς τὸ Ὑψωθεῖς)· «Γεωργηθεῖς» ὑπὸ
Θεοῦ, ἀνεδείχθης τῆς εὐσεβείας γεωργὸς τιμιώτατος, τῶν ἀρετῶν τὰ
δράγματα συλλέξας σεαυτῷ· σπείρας γὰρ ἐν δάκρυσιν, εὐφροσύνην
15 θεριζεις· ἀθλήσας δὲ δι' αἵματος, τὸν Χριστὸν ἐκομίσω· καὶ ταῖς πρεσ-
βείαις, ἄγιε, ταῖς σαῖς, πᾶσι παράσχον πταισμάτων συγχώρησιν.
Προκείμενον, ἦχος δ'· Θανμαστός ὁ Θεός ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ. Στίχος·
'Ἐν ἐκκλησίαις εὐλογεῖτε τὸν Θεόν. "Ἄλλο προκείμενον, ἦχος βαρύς·
Εὐφρανθήσεται δίκαιος. Στίχος· Εἰσάκουσον, ὁ Θεός, φωνῆς μου,
20 ἔως· πρὸς σέ. Ἀνάγνωσμα τῶν Πράξεων· Κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν,
τέλος· τοῦ λαοῦ τῶν Ἰουδαίων (προεγράφη εἰς τὰ ἀναγνώσματα τῶν
Πράξεων εἰς τὸ σάββατον μετὰ τὴν «μεσοπεντηκοστήν»). Εἰ δὲ φθάσῃ
ἐν ἄλλαις ἡμέραις καὶ οὐκ εἰσὶ τῆς πεντηκοστῆς, ἀναγινώσκεται ὁ
ἀπόστολος πρὸς Κορινθίους α'. Ἀδελφοί, Θεοῦ ἐσμεν συνεργοί, Θεοῦ
25 γεώργιον, τέλος· οἵτινές ἐστε ὑμεῖς. Ἀλληλούια, ἦχος δ'· Δίκαιος
ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην, κεφ. ρλζ'. Εἶπεν ὁ
Κύριος τοῖς ἐαυτοῦ μαθηταῖς· ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν, τέλος· προσφέ-
ρειν τῷ Θεῷ. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

17 Ps 67,36.27 19 Ps 63,11.2^a 20 Act 12,1-11 24 1 Cor
3,9-17 25 Ps 91,13 26 Io 15,17-16,2 28 Ps 32,1

2 Τελεῖται usq 4 Δευτέρῳ om P 7 128^v Ordo foliorum est: 128,
145-152, 137-144, 129-136, 153 etc. || Τελεῖται usq 10 συνάξει om P
12 Γεωργηθεῖς] Γεωργεθεῖς H 14 σεαυτῷ lectio dubia, fortasse in ms.
ἐαυτῷ 15 δι' αἵματος] δι' εμασιν (sic) P 18 "Ἄλλο usq 20 πρὸς σέ om P
22 μεσοπεντηκ.] πεντηκοστήν H 23 καὶ οὐκ usq πεντηκοστῆς om P

22. S. Théodore le Thaumaturge, évêque d'Anastasiopo-
lis [...]. Sa synaxe a lieu à Saint-Georges-Martyr, dans la Se-
conde (1).

Le même jour, le s. apôtre Nathanael.

23. Le s. mégalomartyr Georges [...]. Sa synaxe a lieu à
son martyrium, dans la Seconde (2). A l'aurore, la procession
va de la Grande Eglise au Forum et, après les prières qu'on y
fait d'habitude, elle se rend à la synaxe mentionnée.

ACOLOUTHIE: Au ps 50 <de l'orthros>, tropaire, mode
4 (selon 1e: *Exalté*): *Labouré par Dieu, tu t'es montré un excellent
laboureur de la religion, récoltant pour toi-même les gerbes des vertus.
Tu as semé dans les larmes, tu moissonnes la joie. Tu as triomphé
par le sang, tu as gagné le Christ. Et par tes prières, ô saint, accorde
à tous la rémission de leurs péchés!* <A la Liturgie>, prokei-
menon, mode 4: ps 67,36; stique: *ibid.* 27. Un autre prokeimenon,
mode grave: ps 63,11; stique: *ibid.* 2^a. Lecture: Act 12,1-11 (cf. le
samedi après la mi-Pentecôte). Si la fête du saint tombe en dehors
du temps pascal, on lit 1 Cor 3,9-17. Alléluia, mode 4: ps 91,13.
Evangile: Io 15,17-16,2. Koinonicon: ps 32,1.

22 avril — P = H

23 avril — P = H

(1) JANIN, *Eglises*, 74.

(2) *Ibid.*

145^v Μηνὶ τῷ αὐτῷ κδ', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Πασικράτους
καὶ Βαλεντιῶνος [...||...].

146^r Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Εὐσεβίου, Νέωνος,
Λέοντος, Λογγίνου, Χριστοφόρου, Δημητρίου, Δανάβου, Ἰδονάτου,
5 Θερίνου, Νεστάβου || καὶ Νίκης καὶ τῆς συνοδίας αὐτῶν.

Καὶ μνήμη τῆς ὁσίας Ἑλισάβετ.

Καὶ ἀνάμνησις τῶν ἐγκαινίων τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἐν
τῷ ἸΚυπαρίσσιω].

146^v 10 Μηνὶ τῷ αὐτῷ κς', ἄθλησις τοῦ ἁγίου καὶ πανευφήμου ἀποστόλου
καὶ εὐαγγελιστοῦ Μάρκου [...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σὺναξις ἐν
τῷ σεπτῷ αὐτοῦ ἀποστολείῳ τῷ ὄντι πλησίον τοῦ Ταύρου.

Ἡ δὲ ἀκολουθία γίνεται οὕτως· Λέγεται τροπάριον εἰς τὸν
ν', ἦχος γ'· Ἀπόστολε ἄγιε, πρόσβευε. Προκείμενον, ἦχος πλ. δ'· Εἰς
πᾶσαν τὴν γῆν. Στίχος· Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν. Ὁ ἀπόστολος πρὸς
15 Κορινθίους α'· Ἀδελφοί, ὁ Θεὸς ἡμᾶς τοὺς ἀποστόλους, τέλος· μιμηταί
μου γίνεσθε. Ἀλληλουία, ἦχος α'· Ἐξομολογήσονται οἱ οὐρανοί, ἔως·
ἁγίων. Εὐαγγέλιον κατὰ Μάρκον, κεφ. νγ'· Τῷ καιρῷ ἐκεῖνῳ, προσκα-
λεσάμενος ὁ Ἰησοῦς τοὺς δώδεκα μαθητάς αὐτοῦ, <τέλος>· καὶ ἔθε-
ράπευον] πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

20 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἀνάμνησις τῶν ἐγκαινίων τοῦ σεπτοῦ ἀποστολείου
τοῦ ἁγίου καὶ πανευφήμου κορυφαίου ἀποστόλου Πέτρου, τοῦ συγκει-
μένου τῆς ἁγιωτάτης Μεγάλης Ἐκκλησίας.

Εἰς τὸν ν' λέγεται τροπάριον, ἦχος δ'· Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν,
ὁ ἐπ' ὀνόματι τοῦ κορυφαίου ἀποστόλου Πέτρου προσαγορευσας τὴν

13 Ps 18,5,2 15 1 Cor 4,9-16 16 Ps 88,6 17 Mc 6,7-13 cf.
Mt 10,1 19 Ps 32,1

4 Δονάτου] Μονάτου Η 8 Κυπαρίσσιω Η 10 Τελεῖται usq 11
Ταύρου om P 12 Ἡ δὲ usq 19 Ἀγαλλ. om hic P 18-19 ἐθεράπευεν Η
22 Ἐκκλησίας add Ποιοῦμεν τὸν ὄρθρον εἰς τὸν ἅγιον Πέτρον καὶ κατέρχεται
ἀσκητήριον, καὶ λέγεται τροπ. ἦχ. δ', καταβασία τοῦ ἁγίου ἀποστόλου καὶ εὐαγ-
γελιστοῦ Μάρκου, ἦχ. πλ. δ'· Ὁ τῷ κορυφαίῳ Πέτρῳ μαθητευθεὶς καὶ τῷ τούτου
θρόνῳ ἐνιδρυθεὶς ἱεραρχικῶς, ὥσπερ ἥλιος τοῖς πέρασιν ἐξανέτειλας τῶν Ἀλεξαν-
δρέων καλλώπισμα γεγονώς, παμμακάριστε, τὰ γὰρ στίγματα τοῦ Χριστοῦ προ-
θύμως ἐβάστασας, καὶ σταυρὸν ἐπὶ ὤμων λαβὼν, αὐτῷ ἠκολούθησας. Διὰ τοῦτο,
τιμῶντές σε φαιδρῶς ἐορτάζομεν καὶ συμφώνως βοᾶμέν σοι· Πρόσβευε τῷ ὑπὸ
σοῦ εὐαγγελισθέντι Χριστῷ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν P 23 Εἰς τὸν ν' om P ||
ἦχος γ' P 24 ἀποστόλου Πέτρου] σου, πέτραν P

24. Les ss. martyrs Pasicrate et Valention [...].

Le même jour, les ss. martyrs Eusèbe, Néon, Léon, Longin, Christophore, Démétrius, Danabos, Donat, Thérinos, Nestabe, Nikè, et leurs compagnons.

Ste Elisabeth.

La Dédicace de Saint-Georges dans la Cyprière ⁽¹⁾.

25. Le s. apôtre et évangéliste Marc [...]. Sa synaxe a lieu à son apostolion, près du Taurus ⁽²⁾.

ACOLOUTHIE: Au ps 50 <de l'orthros>, tropaire, mode 3: *Saint apôtre, prie <Dieu compatissant d'accorder à nos âmes le pardon de leurs péchés!>* ⁽³⁾. <A la Liturgie> prokeimenon, mode 4 pl.: ps 18,5; stique: *ibid.* 2. Apôtre: 1 Cor 4,9-16. Alléluia, mode 1: ps 88,6. Evangile: Mc 6,7-13. Koinonicon: ps 32,1.

Le même jour, la Dédicace de Saint-Pierre-Apôtre, à côté de la Grande Eglise ⁽⁴⁾.

ACOLOUTHIE: Au ps 50 <de l'orthros>, tropaire, mode 4: *Christ notre Dieu, qui as donné à cette église le titre de Pierre, le*

24 avril — P Pasicrate, Valention. — Les frères de Notre-Seigneur: Joseph, Syméon, Marthe, Marie. — Eusèbe, Néon, Léonce, Longin, Christophore, Démétrius, Danabos, Donat et comp. — Dedic. St-Georges. — Elisabeth.

25 avril — P Sabas. — Marc. — Macédonius. — Dédicace Saint-Pierre.

⁽¹⁾ JANIN, *Eglises*, 75.

⁽²⁾ C.-à-d. près du Forum Tauri, JANIN, *Eglises*, 339.

⁽³⁾ P donne ce tropaire: *Toi qui fus disciple de Pierre le coryphée, et qui, comme évêque, as occupé son trône, tu t'es levé comme un soleil jusqu'aux extrémités < de la terre>, et tu es devenu la fierté des Alexandrins, ô bienheureux, car tu as porté allègrement les stigmates du Christ et, prenant la Croix sur tes épaules, tu l'as suivie. C'est pourquoi, t'honorant, avec éclat nous faisons fête, et d'une seule voix nous te crions: Prie le Christ, que tu as prêché, pour le salut de nos âmes!*

⁽⁴⁾ JANIN, *Eglises*, 412.

ἐκκλησίαν σου, ταῖς αὐτοῦ ἰκεσίαις ἀσάλευτον αὐτὴν διαπαντός συντήρησον, καὶ παράσχον ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος. Τὸ προκείμενον, ὁ ἀπόστολος, τὸ εὐαγγέλιον, τὸ κοινωνικόν, καθὼς ἐστὶν ἡ τάξις τῶν ἐγκαινίων.

147^r Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου Σάβα τοῦ στρατηλάτου 5 [...||...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Μακεδονίου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.

147^v Μηνὶ τῷ αὐτῷ κς', ἄθλησις τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν ἱερομάρ-
τυρος Βασιλέως ἐπισκόπου τῆς ἐν Ἀμασειᾷ μητροπόλεως [...||...].
10 Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ.

Ἡ δὲ ἀκολουθία γίνεται οὕτως· Λέγεται τροπάριον εἰς τὸν
ν', ἦχος α'. Τοῦ ἀθλοφόρου <σου> τὸ λείψανον ἔδυσώπησεν καὶ βυθός,
ἐμοῦ δὲ πάντοτε, Σωτὴρ, χειμάζει τὴν ψυχὴν ἁμαρτία. Διὸ ταῖς εὐχαῖς
αὐτοῦ παράσχον μοι, Κύριε, λογισμῶν ἡγεμένησιν, δέομαι, καὶ σῶσόν
15 με. Προκείμενον, ἦχος βαρύς· Καυχῶνται ὅσοι ἐν δόξῃ. Στίχος·
Ἀσατε τῷ Κυρίῳ ᾄσμα καινόν, ἕως· ὁσίων. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Κοριν-
θίους α'. Ἀδελφοί, Θεοῦ ἐσμεν συνεργοί (προεγγραφή εἰς τὰς ἐνορδίνους
κυριακάς, εἰς κυριακὴν θ' μετὰ τὴν ν'). Ἀλληλουία, ἦχος δ'. Δίκαιος
ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην, κεφ. λη'. Εἶπεν ὁ
20 Κύριος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν, τέλος· προσφέ-
ρειν τῷ Θεῷ. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κς', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ποπλίωνος.
Καὶ μνήμη Εὐλογίου τοῦ ξενοδόχου ἐν τῷ ἁγίῳ Μωκίῳ.
Καὶ τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Ἰάσωνος ἐπισκόπου Ταρσοῦ.
25 Καὶ τὰ ἐγκαίνια τῆς ἁγίας Εἰρήνης τῆς ἀρχαίας καὶ νέας.

148^r Μηνὶ τῷ αὐτῷ κη', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Μαξίμου,
Δάδα καὶ Κυντιλιανοῦ [...||...].

15 Ps 149,5.1 17 1 Cor 3,9<-17> 18 Ps 91,13 19 Io 15,17-16,2
21 Ps 32,1.

1 διαπαντός συντήρησον] διατήρησον P 2 Τὸ προκείμενον usq 3 ἐγκαι-
νίων] acoluthia sti. Marci p. 272,12-19 P 10 Τελεῖται usq Ἐκκλησίᾳ
om P 12 ἀθλοφόρου add σου P || ἐδυσώπησεν P, ἐδυσωπηθ. H 14 κυ-
βέρνησιν P, κυβερνήσεως H 16 Ὁ ἀπόστολος usq 21 Ἀγαλλ.] Ζῆτει τὴν
ἀκολουθίαν τοῦ ἁγ. Γεωργίου P

chef des apôtres, par ses supplications, maintiens-la toujours ferme,
et accorde-nous la grande miséricorde. <A la Liturgie,> prokei-
menon, apôtre, alléluia, évangile, koinonicon, de l'ordo <commun>
d'une Dédicace.

Le même jour, le s. <martyr> Sabas le Stratélate [...].

Le même jour, s. Macédonius, archevêque de Constantinople.

26. Le s. hiéromartyr Basileus, évêque de la métropole d'Ama-
sée [...]. Sa synaxe a lieu à la Grande Eglise.

ACOLOUTHIE: Au ps 50 <de l'orthros>, tropaire, mode 1:
*Les reliques du vainqueur ont troublé même l'abîme, mais moi, ô
Sauveur, c'est le péché qui sans cesse agite mon âme. Accorde-moi
donc, Seigneur, par ses prières, la maîtrise de mes pensées, et, je t'en
prie, sauve-moi!* <A la Liturgie,> prokeimenon, mode grave:
ps 149,5; stique: *ibid.* 1. Apôtre: 1 Cor 3,9<-17> (cf. le 9e dimanche
après la Pentecôte). Alléluia, mode 4: ps 91,13. Evangile: Io 15,17-
16,2. Koinonicon: ps 32,1.

27. Le s. martyr Poplion.

A Saint-Mocius ⁽¹⁾, mémoire de <s.> Euloge l'Hôtelier ⁽²⁾.

Le s. apôtre Jason, évêque de Tarse.

La Dédicace de Sainte-Irène l'Ancienne et Nouvelle ⁽³⁾.

28. Les ss. martyrs Maxime, Dadas et Quintillien [...].

26 avril — P = H

27 avril — P = H

28 avril — P Maxime etc. — Vital, Zénon, Eusèbe, Nestabe. —
Simon. — Invention etc. — Clément.

⁽¹⁾ *Ibid.*, 367-71.

⁽²⁾ C.-à-d. directeur d'une hôtellerie (*xénon*), établissement destiné
à recueillir les indigents qui venaient de la province ou de l'étranger.

⁽³⁾ JANIN, *Eglises*, 108.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Βιταλίου, Ζήνωνος, Εὐσεβίου, Νέωνος καὶ [Νεστάβου], καὶ τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Σίμωνος τοῦ Κανανίτου, ὃς ἐπεκλήθη Ἰούδας ὁ τοῦ Κλωπᾶ [...].

Καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἡ εὐρεσις τοῦ λειψάνου τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος 5 Βασιλέως ἐπισκόπου Ἀμασείας, καὶ μνήμη τοῦ ὁσίου Κλήμεντος τοῦ ποιητοῦ.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κθ', ἄθλησις τῶν ἁγίων Διοδώρου καὶ Ῥοδοπια-
νοῦ διακόνου, μαρτυρησάντων ἐν Ἀφροδισίᾳ τῆς Καρίας [...].

148^v 10 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Κυντιανοῦ καὶ
10 Ἀττικοῦ, καὶ τῶν ἁγίων || μαρτύρων τῶν θ' τῶν ἐν Κυζίκῳ μαρτυρη-
σάντων.

149^r Μηνὶ τῷ αὐτῷ λ', ἄθλησις τοῦ ἁγίου καὶ πανευφήμου ἱερομάρ-
τυρος Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Κυρίου [...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ
αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ σεπτῷ αὐτοῦ ναῷ τῷ ὄντι ἐνδοθεν τῆς ὑπεραγίας
15 Θεοτόκου ἐν τοῖς Χαλκοπρατείοις.

Τὴν δὲ ἀκολουθίαν ἤγουν τὸ τροπάριον, τὸ προκείμενον, τὸν
ἀπόστολον, τὸ ἀλληλούια, τὸ εὐαγγέλιον, ζήτει τῇ κυριακῇ μετὰ τὴν
Χριστοῦ Γέννησιν. [Τινὲς] δὲ τὴν τούτου μνήμην τῇ κγ' τοῦ ὁκτωβρίου
μηνὸς τελοῦσιν.

2 Νεστάβου] Νεοστάβου H 13 Τελεῖται usq 15 Χαλκοπρατείοις om P
18 Τινὲς] τὴν H, usq 19 τελοῦσιν om P

Le même jour, le ss. martyrs Vital, Zénon, Eusèbe, Néon et Nestabe, et le s. apôtre Simon le Cananéen, surnommé Jude <fils> de Cléophas [...].

Le même jour, l'invention des reliques du s. hiéromartyr Basileus, évêque d'Amasée, et s. Clément, poète.

29. Les ss. martyrs Diodore et Rodopien, diacre, en Aphrodisie de Carie [...].

Le même jour, les ss. martyrs Quintien et Atticus, et les neuf ss. martyrs de Cyzique.

30. Le s. hiéromartyr Jacques, frère du Seigneur [...]. Sa synaxe a lieu à son sanctuaire, qui se trouve dans l'enceinte de la Sainte-Théotocos aux Chalcoprataia ⁽¹⁾.

ACOLOUTHIE (c.-à-d. tropaire, prokeimenon, apôtre, alléluia, évangile): comme le dimanche après Noël. Quelques-uns célèbrent cette mémoire le 23 octobre.

29 avril — P Diodore, Rodopien.

30 avril — P = H

⁽¹⁾ JANIN, *Eglises*, 261-63.

< ΜΗΝ ΜΑΙΟΣ >

149^v Μηνὶ μαΐφ α', ἄθλησις τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου προφήτου Ἱερε-
150^r μίου [...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ σεπτῷ ἀποστολείφ
τοῦ ἁγίου || καὶ κορυφαίου ἀποστόλου Πέτρου τῷ συγκειμένῳ τῇ ἁγιο-
τάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ.

5 Ἡ δὲ ἀκολουθία γίνεται οὕτως· Λέγεται εἰς τὸν ν'
τροπάριον καὶ εἰς τὴν εἴσοδον, ἤχος β'. Τοῦ προφήτου σου,
Κύριε, τὴν μνήμην ἐορτάζοντες, δι' αὐτοῦ σε δυσσωποῦμεν· σῶσον
τὰς ψυχὰς ἡμῶν. Προκειμενον, ἤχος δ'. Θαυμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς
ἁγίοις αὐτοῦ. Στίχος· Ἐν ἐκκλησίαις εὐλογεῖτε. Ἀνάγνωσμα τῶν
10 Πράξεων· Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, εἶπεν Πέτρος πρὸς τὸν λαόν,
τέλος· ἕκαστος ἀπὸ τῶν πονηριῶν ὑμῶν (ἐγράφη εἰς τὴν ἀνάγνωσιν
τῶν Πράξεων εἰς τὴν β' τῆς β' ἐβδομάδος τῆς ν'). Ἀλληλούια, ἤχος
πλ. α'. Φῶς ἀνέτειλε τῷ δικαίῳ, ἕως· εὐφροσύνη. Εὐαγγέλιον κατὰ
Ματθαῖον, κεφ. ζγ'. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη
15 Καισαρείας τῆς Φιλίππου, τέλος· καὶ πύλαι ἔδου οὐ κατισχύσουσιν
αὐτῆς. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε, δίκαιοι.

150^v Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Βατᾶ [...||...].

Μηνὶ τῷ αὐτῷ β', μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἀθανα-
σίου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας [...].

20 Ἡ δὲ συνήθως γινομένη ἐπ' αὐτῷ ἀκολουθία ἐν τῇ ὀκτωκαι-
δεκάτῃ τοῦ Ἰανουαρίου προέγγραπται.

151^r Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἑσπέρου καὶ Ζωῆς τῆς
συμβίου αὐτοῦ καὶ τῶν τέκνων αὐτῶν Κυριακοῦ καὶ Θεοδούλου [...||...].
Τελεῖται δὲ αὐτῶν ἡ σύναξις ἐν τῷ ἁγιοτάτῳ αὐτῶν μαρτυρίῳ τῷ ὄντι
25 ἐν τῷ Δευτέρῳ.

8 Ps 67,36,27 10 Act 3,19-26 13 Ps 96,11 14 Mt 16,13-18
16 Ps 32,1

2 Τελεῖται usq 16 δίκαιοι om P 20 ὀκτωκαιδεκάτου H 21 ἰανουα-
ρίου] ἰωάννου H 24 Τελεῖται usq 25 Δευτέρῳ om P

< MOIS DE MAI >

1. Le s. prophète Jérémie [...]. Sa synaxe a lieu à Saint-Pierre-
Apôtre, à côté de la Grande Eglise (1).

ACOLOUTHIE: Au ps 50 <de l'orthros> et à l'Entrée
<de la Liturgie>, tropaire, mode 2: *En célébrant, Seigneur,*
la mémoire de ton prophète, par lui nous t'en supplions: Sauve nos
âmes! Prokeimenon, mode 4: ps 67,36; stique: *ibid.* 27. Lecture:
Act 3,19-26 (cf. le 2e lundi du temps pascal). Alléluia, mode 1 pl.:
ps 96,11. Evangile: *Mt 16,13-18*. Koinonicon: ps 32,1.

Le même jour, le s. martyr Bata [...],

2. S. Athanase, archevêque d'Alexandrie [...].

ACOLOUTHIE commune: comme le 18 janvier.

Le même jour, les ss. martyrs Hespéros, sa femme Zoè et
leurs enfants Cyriaque et Théodule [...]. Leur synaxe a lieu à
leur martyrium, dans la Seconde (2).

1 mai — P Jérémie. — Bata. — Philippe, un des 70 disciples. —
Bassos. — Arrivée du Saint Bois de la Croix.

2 mai — P Zoè, Hespéros etc. — Athanase.

(1) JANIN, *Eglises*, 412.

(2) *Ibid.*, 119-20.

151^v
152^r

Μηνὶ τῷ αὐτῷ γ', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Τιμοθέου καὶ Μαύρας τῆς συζύγου αὐτοῦ [...||...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύν-αξις ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ αὐτῶν μαρτυρίῳ τῷ ὄντι πέραν ἐν Ἰουστινιανᾷς.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ δ', ἄθλησις τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Σιλβανοῦ ἐπισκόπου [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Ὀλβιανοῦ ἐπισκόπου καὶ τῶν αὐτοῦ μαθητῶν [...].

152^v

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Νικηφόρου ἡγου-μέ||νου τοῦ Μηδικίου, καὶ ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἀφροδισίου, Μίλδα, Μακροβίου, Οὐαλεριανοῦ, Λεοντίου, Ἀντωνίου καὶ τοῦ πλήθους τῶν ἁγίων τῶν σὺν αὐτοῖς ἐν Σκυθοπόλει μαρτυρησάντων. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ σεπτῷ ἀποστολείῳ τοῦ ἁγίου καὶ πανευφήμου ἀποστόλου Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Κυρίου τῷ ὄντι ἔνδον τοῦ σεβασ-μίου οἴκου τῆς παναγίας ἀχράντου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ 15 ἀειπαρθένου Μαρίας πλησίον τῆς ἁγιωτάτης Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἐν τοῖς Χαλκοπρατείσις.

Ἡ δὲ ἀκολουθία γίνεται οὕτως· Εἰς τὸν ν' λέγεται τροπάριον, ἤχος α'· Τὰς ἀλγηδόνας τῶν ἁγίων, ἀς ὑπὲρ σοῦ ἔπαθον, δυσωπήθητι, Κύριε, καὶ πάσας ἡμῶν τὰς ὁδύνας ἴασαι, Φιλάνθρωπε. 20 Προκείμενον, ἤχος δ'· Θανμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ. Στίχος· Ἐν ἐκκλησίαις· Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Ἀδελφοί, οἱ ἅγιοι πάντες, τέλος· ἵνα μὴ χωρὶς ἡμῶν τελειωθῶσιν (ἐγράφη εἰς τὴν μνήμην τῶν ἁγίων πάντων, τῇ κυριακῇ μετὰ τὴν ν'). Ἀλληλούια· Ἐκέκραξαν οἱ δίκαιοι. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην, κεφ. ρλγ'· Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς 25 ἑαυτοῦ μαθηταῖς· ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, τέλος· λατρείαν προσφέρειν τῷ Θεῷ. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἡ ἀνάμνησις τῆς ἀνακομιδῆς τῶν ἁγίων λειψάνων τοῦ ἁγίου καὶ φίλου Χριστοῦ Λαζάρου, καὶ τῆς μυροφόρου Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῇ εὐαγεστάτῃ

20 Ps 67,36,27 21 Hebr 11,23-40 23 Ps 33,18 24 Io 15,17-16,2
26 Ps 32,1

2 Τελεῖται usq 3 Ἰουστινιανᾷς om P 11 Τελεῖται usq 16 Χαλκοπρ. om P 17 Εἰς τὸν ν' usq 19 Φιλάνθρωπε om P 20 Προκ. ἤχ. δ'· Τοῖς ἁγίοις. Στίχ.· Προσωρῶμην (Ps 15,3,8) P 21 Ἀδελφοί· usq 23 τὴν ν' om P 24 Εὐαγγέλιον τῶν ἁγίων πάντων P 26 Κοινων.· Ἀγαλλ. om P 27 Τῇ αὐτῇ usq p. 282,3 ἐκκλησίας om P

3. Les ss. martyrs Timothée et Maura, sa femme [...]. Leur synaxe a lieu à leur martyrion, dans le quartier de Justinien, sur l'autre rive (1).

4. Le s. hiéromartyr Silvain, évêque [...].

Le même jour, le s. hiéromartyr Olbien, évêque, et ses disciples [...].

Le même jour, s. Nicéphore, higoumène du <monastère> de Médice (2) et les ss. martyrs Aphrodise, Mildas, Macrobe, Valérien, Léonce, Antoine et la foule de leurs compagnons martyrisés à Scythopolis. Leur synaxe a lieu à Saint-Jacques-le-Frère-du-Seigneur, dans l'enceinte de la Sainte-Théotocos aux Chalcoprataia, près de la Grande Eglise (3).

ACOLOUTHIE: Au ps 50 <de l'orthros>, tropaire, mode 1: *Par les souffrances des saints* (4). <A la Liturgie,> prokeimenon, mode 4: ps 67,36; stique: *ibid.* 27. Apôtre: *Hebr 11,23-40* (cf. la Toussaint, le dimanche après la Pentecôte). Alléluia: ps 33,18. Evangile: *Io 15,17-16,2*. Koinonicon: ps 32,1.

Le même jour, la translation des reliques de s. Lazare l'Ami du Christ et de Marie Madeleine la Myrophore [...]. Leur synaxe

3 mai — P = H.

4 mai — P Silvain. — Aphrodise, Mildas, Macrobe, Valérien, Gordien, Léonce, Antoine et 60 comp. — Olbien. — André de Crète.

(1) JANIN, *Eglises*, 503, 342.

(2) S. Nicéphore fut le fondateur du monastère, vers 780. Cf. le 3 avril.

(3) JANIN, *Eglises*, 261-63.

(4) Cf. le 15 novembre.

μονῇ παρὰ τοῦ αὐτοῦ βασιλέως <Λέοντος> ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου συσταθείσῃ. Συνεορτάζεται δὲ καὶ τὰ ἐγκαίνια τῆς ἐν τῇ τοιαύτῃ μονῇ ἐκκλησίας.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ε', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Νεοφύτου, Γαῖου 5 καὶ Γαϊανῆς. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ σεβασμίῳ ναῷ τῶν ἁγίων, ἐνδόξων καὶ θαυματουργῶν Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ τῷ ὄντι ἐν τοῖς Δαρείου.

Καὶ τῶν ἁγίων μαρτύρων Βαρβάρου καὶ Πελαγίας, καὶ τὰ ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ἐν τοῖς Κύρου.

137^r- 10 Καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῆς ἁγίας μάρτυρος Εἰρήνης [... || 138^v ... || ... || ... || ...].

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ς', μνήμη τοῦ ὁσίου καὶ δικαίου καὶ προφήτου 139^r Ἰώβ [... || ...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τῶν ὁσίων πατέρων ἡμῶν Παχωμίου, 15 Ἰλαρίωνος καὶ Μάμαντος. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις πέραν.

Καὶ ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Δημητρίου, Δονάτου, Θερينوῦ, Μεσερέηρα καὶ τῆς συνοδίας αὐτῶν. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ αὐτῶν τῷ ὄντι ἐν τῷ Δευτέρῳ.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ζ', ἡ ἀνάμνησις τοῦ χρόνου καθ' ὃν ἐν τῷ 20 οὐρανῷ ὁ Σταυρὸς ἐφάνη ἐπὶ Κωνσταντίου τοῦ βασιλέως [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τὰ ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Ἀνακίου ἐν τῷ Ἑπτασκάλῳ.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ η', μνήμη τοῦ ἁγίου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ 139^v Ἰωάννου τοῦ θεολόγου [... || ...]. Τελεῖται δὲ ἡ τοῦ Θεολόγου σύναξις 25 ἐν τῷ σεπτῷ ἀποστολείῳ τῷ ὄντι ἐν τῷ Ἑβδόμῳ, ἀπὸ τῆς Μεγάλης

5 Τελεῖται usq 7 Δαρείου om P 8 κ. τὰ ἐγκαίνια usq 9 Κύρου om P
10 *Ordo foliorum est:* 128, 145-152, 137-144, 129-136, 153 etc. 15 πέραν]
παίρα ἐν Ὁχείαις P 17-18 ἐν τῷ μαρτυρίῳ usq ὄντι om P 21 Τῇ αὐτῇ
usq 22 Ἑπτασκάλῳ om P 24 Τελεῖται usq p. 284,3 συνάξει om P

a lieu au monastère fondé par l'empereur Léon avec le nom du saint. On célèbre en même temps la Dédicace de l'église du monastère ⁽¹⁾.

5. Les ss. martyrs Néophyte, Gaïus et Gaïanè. Leur synaxe a lieu aux Saints-Côme-et-Damien dans le quartier de Darius ⁽²⁾.

Les ss. martyrs Barbaros et Pélagie, et la Dédicace du temple de la Théotocos dans le quartier de Cyr ⁽³⁾.

Le même jour, la ste martyre Irène [...].

6. Le saint et juste prophète Job [...].

Le même jour, les ss. Pachôme, Hilarion et Mamas. Leur synaxe a lieu sur l'autre rive ⁽⁴⁾.

Les ss. martyrs Démétrius, Donat, Thérinos, Mésérééras et leurs compagnons. Leur synaxe a lieu à leur martyrion, dans la Seconde ⁽⁴⁾.

7. L'apparition de la Croix dans le ciel au temps de l'empereur Constance [...].

Le même jour, la Dédicace de Saint-Acace aux Sept-Echelles ⁽⁶⁾.

8. Le s. apôtre et évangéliste Jean le Théologien [...]. Sa synaxe a lieu à son apostolion, au Septième Milliaire ⁽⁷⁾. Vers la dixième heure de la nuit, la procession sort de la Grande

5 mai — P Irène, Néophyte, Gaïus, Gaïnè. — Barbaros, Pélagie.

6 mai — P Job. — Démétrius, Danas, Donat, Thérinos, Nicétas et comp. — Pachôme etc.

7 mai — P Apparition de la Croix. — Traslation des reliques de s. Euthyme le Grand.

8 mai — P Acace. — Jean ap.

⁽¹⁾ JANIN, *Eglises*, 309-10. La translation eut lieu avant l'année 900.

⁽²⁾ *Ibid.*, 295.

⁽³⁾ *Ibid.*, 201-203.

⁽⁴⁾ Dans l'église Saint-Mamas du proastéion impérial du Bosphore, JANIN, *Eglises*, 325.

⁽⁵⁾ *Ibid.*, 99.

⁽⁶⁾ *Ibid.*, 18-19.

⁽⁷⁾ *Ibid.*, 275-78.

Ἐκκλησίας περὶ τὴν νυκτερινὴν δεκάτην ὥραν τῆς λιτῆς ἐξερχομένης, καὶ ἐν τῷ Φόρῳ μετὰ τὸ τὰς συνήθεις τελέσαι εὐχὰς παραγινομένης ἐν τῇ εἰρημένῃ συνάξει.

Ἡ δὲ ἀκολουθία γίνεται οὕτως· Λέγεται τροπάριον εἰς
5 τὸν ν', ἤχος β'. Ἀπόστολε Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡγαπημένε, ἐπι-
τάχυνον ῥῦσαι λαὸν ἀναπολόγητον· δέχεται σε προσπίπτοντα ὁ ἐπι-
πεσόντα τῷ στήθει καταδεξάμενος· ὃν ἰκέτευε, θεολόγε, καὶ ἐπίμονον
νέφος ἐθνῶν διασκέδασον, δωρούμενος ἡμῖν εἰρήνην καὶ τὸ μέγα ἔλεος.

Προκείμενον, ἤχος πλ. δ'. Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν. Στίχος· Οἱ οὐρανοὶ
10 διηγούνται δόξαν Θεοῦ. Ἀνάγνωσμα καθολικῆς ἐπιστολῆς Ἰωάννου·
140^r Ὁ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ὁ ἀκηκόα||μεν, ὁ ἐώρακαμεν, τέλος· ἀπὸ πάσης
ἀμαρτίας. Ἀλληλούια, ἤχος α'. Στίχος· Ἐξομολογήσονται οἱ οὐρανοὶ
τὰ θαυμάσια, ἔως· ἀγίων. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην, κεφ. σβ'. Τῷ
καιρῷ ἐκείνῳ, εἰστήκεισαν παρὰ τῷ σταυρῷ τοῦ Ἰησοῦ ἡ μήτηρ αὐτοῦ,
15 καὶ λέγει ἔως· ἔλαβεν αὐτὴν εἰς τὰ ἴδια, καὶ ὑπερβαίνει εἰς τὸ σλβ'
κεφ. καὶ λέγει· οὗτός ἐστιν ὁ μαθητὴς ὁ μαρτυρήσας περὶ τούτων καὶ
γράφας ταῦτα, τέλος· τὰ γραφόμενα βιβλία, ἀμήν. Κοινωνικόν· Ἀγαλ-
λιᾶσθε. Ἔτερον κοινωνικόν· Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀκακίου [...].
20 Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ αὐτοῦ μαρτυρίῳ τῷ
ὄντι ἐν τῷ Ἑπτασκάλῳ.

140^v Μηνὶ τῷ αὐτῷ θ', ἄθλησις τοῦ ἁγίου προφήτου Ἡσαΐου [...].
...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ τοῦ ἁγίου μάρτυρος
Λαυρεντίου.

141^r 25 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Χριστοφόρου [...].
142^r ...||...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ αὐτοῦ τῷ
ὄντι πλησίον τοῦ ἁγίου μάρτυρος Πολυεύκτου, καὶ ἐν τῷ μαρτυρίῳ τοῦ
ἁγίου μάρτυρος Γεωργίου τῷ ὄντι ἐν τῷ Κυπαρισσίῳ.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἐπιμάχου καὶ
30 Γορδιανοῦ [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ τοῦ
ἁγίου Στρατονίκου.

9 Ps 18,5,2 10 1 Io 1,1-7 12 Ps 88,6 13 Io 19,25-27;
21,24-25 17 Ps 32,1 18 Ps 18,5.

18 Ἔτερον usq γῆν om P 20 Τελεῖται usq 21 Ἑπτασκάλῳ om P
23 Τελεῖται usq 24 Λαυρεντίου om P 26 Τελεῖται usq 28 Κυπαρισσίῳ om P
30 Τελεῖται usq 31 Στρατονίκου om P

Eglise et, après avoir fait au Forum les prières habituelles, elle se rend à la synaxe mentionnée (1).

ACOLOUTHIE: Au ps 50 <de l'orthros>, tropaire, mode 2: *Apôtre bien-aimé du Christ Dieu, hâte-toi de délivrer un peuple sans défense. Celui qui t'a permis de te reposer sur sa poitrine t'accueillera quand tu tomberas à ses pieds. Supplie-le, ô Théologien, et dissipe le nuage persistant des païens, nous accordant la paix et la grande miséricorde!* <A la Liturgie,> prokeimenon, mode 4 pl.: ps 18,5; stique: *ibid.* 2. Lecture: 1 Io 1,1-7. Alléluia, mode 1; stique: ps 88,6. Evangile: Io 19,25-27; 21,24-25. Koinonicon: ps 32,1. Un autre koinonicon: ps 18,5.

Le même jour, le s. martyr Acace [...]. Sa synaxe a lieu à son martyrion, dans les Sept-Echelles (2).

9. Le s. prophète Isaïe [...]. Sa synaxe a lieu à Saint-Laurent-Martyr (3).

Le même jour, le s. martyr Christophore [...]. Sa synaxe a lieu à son martyrion, près de Saint-Polyeucte-Martyr (4), et à Saint-Georges-Martyr dans la Cyprière (5).

Le même jour, les ss. martyrs Epimaque et Gordien [...]. Leur synaxe a lieu à Saint-Stratonique-Martyr (6).

9 mai — P Isaïe. — Christophore. — Epimaque, Gordien. — Codrat et comp.

(1) L'itinéraire de la procession était très long, comme l'indique le « Septième Milliaire », nom qui fut appliqué au quartier de la banlieue constantinopolitaine où avait lieu la synaxe. La longueur du parcours explique l'heure si matinale à laquelle la procession commençait. On ne peut pas établir où l'orthros était célébré, si c'était à Sainte-Sophie, avant le départ, ou bien à Saint-Jean à l'Hebdomon. Cf. cependant le 5 juin.

(2) JANIN, *Eglises*, 18-19.

(3) Saint-Laurent dans le quartier de Pulchérie, JANIN, *Eglises*, 312-15.

(4) *Ibid.*, 554.

(5) *Ibid.*, 75.

(6) *Ibid.*, 494-95.

142^v Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Κοδράτου καὶ τῆς
 συνοδίας αὐτοῦ [...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ μαρτυ-
 ρίῳ αὐτῶν τῷ ὄντι πλησίον τῆς Ξηροκίρκου.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῆς ἁγίας Τρυφαίνης, καὶ ὁ ῥοδισμὸς
 5 τοῦ ἁγίου Τιμοθέου τοῦ πατριάρχου.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ι', ἄθλησις τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Σίμωνος [...].

143^r Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἀλφειοῦ, Φιλα-
 δέλφου, Κυρίνου καὶ τῆς συνοδίας αὐτῶν [...||...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἡσυχίου [...].

10 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἡσυχίου τοῦ ὁμολο-
 143^v γητοῦ || [...].

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ια', ἡ ἀνάμνησις εὐδοκίᾳ Θεοῦ πνευματικῶς
 ἐπιτελεῖται τοῦ γενεθλίου ταύτης τῆς θεοφυλάκτου καὶ βασιλίδος
 πόλεως [...].

15 Εἰς δὲ τὴν παραμονὴν ψάλλεται τὸ Κλῖνον, Κύριε, τὸ τελευ-
 ταῖον καὶ τὸ Κύριε, ἐκέκραξα. Καὶ μετὰ τὴν εἴσοδον τοῦ πατριάρχου
 καὶ τὸ προκείμενον καὶ τὰ τρία ἀντίφωνα τὰ μικρά, γίνεται εὐχὴ συναπτῇ
 μετὰ τῶν αἰτήσεων. Καὶ λέγονται ἀναγνώσματα γ'. Τὸ πρῶτον, Ἡσαίου·
 Τάδε λέγει Κύριος τῇ πόλει τῇ ἁγίᾳ· ἀπὸ τῶν ὑδάτων τῶν ἐπὶ Νωέ,
 20 τέλος· λέγει Κύριος παντοκράτωρ. Ἀνάγνωσμα β', τοῦ αὐτοῦ· Ἀγαλ-
 λιάσθω ἡ ψυχὴ μου ἐπὶ τῷ Κυρίῳ, τέλος· εὐφρανθήσεται Κύριος ἐπὶ
 σοί. <Ἀνάγνωσμα> γ', τοῦ αὐτοῦ· Τάδε λέγει Κύριος· ἰδοὺ ἐγὼ ποιῶ
 τὴν Ἱερουσαλήμ, τέλος· τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ. Εἵτα λέγουσιν
 οἱ ψάλλται ἐν τῷ ἄμβωνι τροπάριον, ἦχος δ'· Τῆς Θεοτόκου ἡ πόλις
 25 τῇ Θεοτόκῳ προσφόρως τὴν ἑαυτῆς ἀνατίθεται σύστασιν, ἐν αὐτῇ γὰρ
 ἐστήρικται καὶ διαμένει, δι' αὐτῆς περισώζεται καὶ κραταιοῦται βοῶσα
 πρὸς αὐτήν· Χαῖρε, ἡ ἐλπίς πάντων τῶν περάτων τῆς γῆς. Καὶ μετὰ
 τοῦτο λέγει ὁ διάκονος· Σοφία, καὶ γίνεται ἡ παννυχὶς κατὰ τάξιν.

144^r Ὁ δὲ ὁρθρος γίνεται ἐν τῷ ἄμβωνι || καὶ εἰς τὸν ν' λέγεται
 30 τροπάριον τὸ προγεγραμμένον· Τῆς Θεοτόκου ἡ πόλις.

15 Ps 85 16 Ps 140 18 Is 54,9-17 20 ibid. 61,10-62,5
 22 ibid. 65,18^b-25

15 ψάλλεται usq 16 ἐκέκραξα om P 17 κ. τὸ προκείμενον om P || γί-
 νεται usq 18 αἰτήσεων om P 23 τὴν Ἱερουσ.] τὸν Ἰσραὴλ P 28 διάκο-
 νος] ἀρχιδιάκονος P

Le même jour, le s. martyr Codrat et ses compagnons [...]
 Leur synaxe a lieu à leur martyrium, près du Cirque de Bois ⁽¹⁾.

Le même jour, la ste martyre Tryphène, et les Rosalies du
 s. patriarche Timothée ⁽²⁾.

10. Le s. apôtre Simon [...].

Le même jour, les ss. martyrs Alphée, Philadelphie, Cyrin et
 leurs compagnons [...].

Le même jour, le s. martyr Hésychius [...].

Le même jour, s. Hésychius le confesseur [...].

11. Le *dies natalis* de cette ville royale [...].

A la *paramonie* on chante le *Incline, Seigneur* (ps 85),
 le dernier antiphone et le *Seigneur, j'ai crié* (ps 140). Après l'entrée
 du patriarche, le prokeimenon et les trois petits antiphones, on
 dit la prière synaptie avec les demandes et l'on fait trois lectures:
Is 54,9-17; ibid. 61,10-62,5; ibid. 65,18^b-25. Ensuite les psaltes
 disent sur l'ambon le tropaire, mode 4: *La Ville de la Théotocos*,
en esprit d'offrande, consacre à la Théotocos sa stabilité, car c'est
par Elle qu'elle se tient et demeure, c'est par Elle qu'elle est protégée
et qu'elle règne, en lui criant: Réjouis-toi, Espoir de la terre jusqu'à
ses extrémités! Après cela, le diacre dit *Sagesse*, et l'on célèbre la
pannychis selon l'ordo.

L'*orthros* se célèbre à l'ambon. Au ps 50, le tropaire cité
 plus haut: *La Ville de la Théotocos*.

10 mai — P Alphée, etc. — Hésychius conf. — Simon.

11 mai — P Mocius. — Dioscoride. — Dies natalis.

⁽¹⁾ JANIN, *Eglises*, 292.

⁽²⁾ Cf. le *Dictionnaire d'Archéologie chrét., et de Lit.*, s. v. *Rosalies*.

Περὶ ὥραν α' κατέρχεται ὁ πατριάρχης καὶ εἰσέρχεται διὰ τῆς πλαγίας εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον. Καὶ γίνεται εὐχὴ τρισαγίου, καὶ ἄρχονται οἱ ψάλται ἐν τῷ ἄμβωνι τὸ αὐτὸ τροπάριον· Τῆς Θεοτόκου ἡ πόλις. Καὶ ἀνέρχεται ἡ λιτὴ ἐν τῷ Φόρῳ καὶ γίνεται εὐθέως εὐχή.
 5 Ἀντίφωνον α', ψαλμὸς με'. Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου. Τὸ β', ψαλμὸς μζ'. Ἀλληλούια διπλοῦν δειλινόν. Τὸ γ', ψαλμὸς μζ', ἤχος δ'· Ἡ κυρίως καὶ ἀληθῶς Θεοτόκος. Καὶ μετὰ τοῦτο ποιεῖ ὁ πατριάρχης τὰς συνήθεις εὐχάς, καὶ εἰρηνεύει. Καὶ εὐθὺς ψαλμὸς· τὸ προκείμενον, ἤχος γ'· Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον. Στίχος· Ὅτι ἐπέβλεπεν
 10 ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν, ἕως· πᾶσαι αἱ γενεαί. Ἀνάγνωσις τῶν Πράξεων· Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, χωρισθεὶς ὁ Παῦλος ἐκ τῶν Ἀθηναίων, τέλος· διδάσκων ἐν αὐτοῖς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. Ἀλληλούια, ἤχος β'· Τοῦ ποταμοῦ τὰ ὄρμηματα, ἕως· ὁ Ὑψιστος. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην, κεφ. ρλδ'· Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἐαυτοῦ μαθηταῖς· καθὼς ἠγάπησέν με
 15 ὁ Πατήρ, τέλος· ὅτι ὅσα ἂν αἰτήσητε τὸν Πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί μου δώσει ὑμῖν. Εἶτα λέγει ὁ διάκονος τὴν μεγάλην ἐκτενὴν καὶ πάλιν ἄρχονται οἱ ψάλται μετὰ τῆς λιτῆς τροπάριον, ἤχος πλ. δ'· Τὴν πόλιν ἡμῶν, Ἐκτενὴν, ὡς τῆς οἰκουμένης ὀφθαλμόν, ἐκ πάσης σου δικαίας ἀπειλῆς ἐλευθέρωσον, καὶ τοῖς σκήπτροις τῆς βασιλείας αὐτὴν διαπαντὸς κατα-
 20 κόσμησον, βαρβάρων ἀποστροφὴν καὶ τῶν κινδύνων ἀπαλλαγὴν διὰ τῆς Θεοτόκου δωρούμενος. Καὶ τῆς λιτῆς ὑποστρεφούσης εἰς τὴν ἐκκλησίαν, δοξάζουσιν οἱ ψάλται.

Ἀντίφωνα δὲ οὐ γίνονται, ἀλλ' εὐθέως τὸ τρισάγιον. Τὸ προκείμενον, ἤχος βαρύς· Εὐφρανθήσεται δίκαιος. Στίχος· Εἰσάκουσον, ὁ
 25 Θεός, φωνῆς, ἕως· πρὸς σέ. Ὁ ἀπόστολος· Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, Ἀγρίππας ὁ βασιλεὺς, τέλος· ἄξια τῆς μετανοίας ἔργα πράσσοντας. Ἀλληλούια, ἤχος β'. Στίχος· Μακάριος ἀνὴρ ὁ φοβούμενος τὸν Κύριον, ἕως· σφόδρα. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην, κεφ. ρκθ'· Εἶπεν ὁ Κύριος

5 Ps 45 6 Ps 46 || Ps 47 9 Lc 1,46.48 10 Act 18,1-11
 13 Ps 45,5 || Io 15,9-16 24 Ps 63,11.2^a 25 Act 26,1-20
 27 Ps 111,1 28 Io 14,15-27^a

2 τρισαγίου *praem* τοῦ PD 4 Φόρῳ *add* κ. δοξάζουσιν οἱ ψάλται P
 6 διπλοῦν] ἀπλοῦν P 7 Θεοτόκου D 8 τὰς συνήθεις εὐχάς] εὐχὴν P ||
 ψαλμὸς] λέγει ὁ ψάλτης P, ὁ ψάλτης D, προκ. *usq* 10 ἤχ. γ'· Μέγας ὁ Κύριος.
 Στίχ.· Αἰνεῖτε (ps 146,5.1) P 12 αὐτοῖς] αὐτῷ H, αὐτῇ D || ἤχος δ' P
 14 κεφ. λδ' P 16 τὴν μεγάλην ἐκτενὴν] τὸ μέγα Κύριε, ἐλέησον P 18 Κύ-
 ριε] Θεοτόκε H 21 ὑποστρεφούσης *add* καὶ εἰσερχομένων P 27 ἤχ. πλ. β' D
 28 κεφ. ρκε' P

Vers la première heure <du matin> ⁽¹⁾, le patriarche descend et il entre au sanctuaire par la porte latérale. On dit la prière du trisagion et les psaltes entonnent sur l'ambon le même tropaire: *La Ville de la Théotocos*. La procession monte au Forum et l'on dit la prière <de l'antiphone> ⁽²⁾. 1er antiphone, ps 45: *Par les prières de la Théotocos*. 2e <antiphone>, ps 46: *Alléluia* double vespéral. 3e antiphone, ps 47: <Tropaire>, mode 4: *Toi, réellement et vraiment Mère de Dieu*. Ensuite, le patriarche récite les prières habituelles et dit: *Paix à tous*. Ensuite le psaume ⁽³⁾: prokeimenon, mode 3: *Lc 1,46*; stique: *ibid.* 48. Lecture: *Act 18,1-11*. Alléluia, mode 2: *ps 45,5*. Evangile: *Io 15,9-16*. Le diacre dit ensuite la grande ecténie et les psaltes, avec la procession, entonnent le tropaire, mode 4 pl.: *Délivre, Seigneur, notre Ville, Oeil du monde, de toutes tes justes menaces, conserve-lui toujours l'ornement du sceptre impérial, en nous accordant, par la Théotocos, le recul des barbares et l'éloignement des dangers*. Lorsque la procession revient à l'église, les psaltes disent le *Gloria Patri*.

<A la Liturgie,> il n'y a pas d'antiphones, mais tout de suite le trisagion. Prokeimenon, mode grave: *ps 63,11*; stique: *ibid.* 2^a. Apôtre: *Act 26,1-20*. Alléluia, mode 2; stique: *ps 111,1*. Evangile: *Io 14,15-27^a*. Koinonicon: *ps 148,1*.

⁽¹⁾ Après la fin de l'orthros.

⁽²⁾ Cette célébration au Forum semble être spécialement solennelle, comparable à celle qui avait lieu le 1er septembre. Outre les trois antiphones et les prières habituelles, elle comprend un office de lectures. Il faut noter l'insistance des deux péripopes évangéliques, celle qu'on lisait au Forum et celle de la Liturgie, sur l'observance des commandements. L'apôtre qu'on lisait au Forum parle de la fondation de l'église de Corinthe par s. Paul.

⁽³⁾ Psaume est l'ancien nom, du moins à Jérusalem, des psaumes responsoriaux qui accompagnaient les lectures, cf. *Le Grand Lectionnaire de l'Eglise de Jérusalem* (Ve-VIIIe s.), trad. M. TARCHNISCHVILI, CSCO vol. 189, *Scriptores Iberici*, tomes 10, Louvain 1959, *passim*. Dans ce psaume, le prokeimenon est le verset mis avant pour être répété (= répons) par le peuple, et le stique ou les stiques qui le suivent sont les versets chantés par le psalte. Ici, toutefois, le « psaume » est emprunté à un cantique de l'Ecriture.

τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· ἐὰν ἀγαπᾷτέ με, τὰς ἐντολὰς τὰς ἐμὰς τηρήσατε, τέλος· δίδωμι ὑμῖν. Κοινωνικόν· Αἰνεῖτε.

- 144^v Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἁθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Μωκίου [...||...].
Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν αὐτῷ τῷ ἁγιωτάτῳ αὐτοῦ μαρτυρίῳ.
5 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἁθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Διοσκορίδους
129^r [...||...].

- Μηνὶ τῷ αὐτῷ εἰς, μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἐπιφανίου
129^v ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντείας τῆς Κύπρου [...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ
αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ αὐτοῦ οἴκῳ τῷ ὄντι ἔνδον τοῦ ἁγίου
10 Φιλήμονος.

- Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Γερμανοῦ ἀρχι-
130^r επισκόπου Κωνσταντινουπόλεως [...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις
ἐν τῇ ἁγιοτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ.

- Ἡ δὲ ἀκολουθία τοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου καὶ τοῦ ἁγίου Γερ-
15 μανοῦ γίνεται οὕτως· Λέγεται τροπάριον εἰς τὸν ν', ἥχος δ'·
130^v Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, ὁ ποιῶν αἰεὶ μεθ' ἡμῶν κατὰ τὴν || σὴν
ἐπιείκειαν, μὴ ἀποστήσης τὸ ἔλεός σου ἀπ' ἡμῶν. Προκείμενον, ἥχος
βαρύς· Εὐφρανθήσεται δίκαιος ἐν τῷ Κυρίῳ. Στίχος· Εἰσάκουσον, ὁ
Θεός, φωνῆς, ἕως· πρὸς σέ. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Ἀδελφοί,
20 μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν, οἵτινες ἐλάλησαν ὑμῖν (προεγράφη
εἰς τὰς ιε' τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός). Καὶ ἀνάγνωσμα τῶν Πράξεων·
Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, Βαρνάβας καὶ Παῦλος (ἐγράφη εἰς τὰ ἐνόρ-
δυνα τῇ γ' τῆς ε' ἑβδομάδος τῆς ν'). Ἀλληλούια, ἥχος β'· Οἱ ἱερεῖς σου,
Κύριε, ἐνδύσονται, ἕως· ἀγαλλιᾶσονται. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην,
25 κεφ. πθ'· Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα,
τέλος· εἰς ποιμὴν. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

- 131^r Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἁθλησις τῆς ἁγίας μάρτυρος Γλυκερίας [...||...].
Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ὁσίου Νικηφόρου πρεσβυτέρου μονῆς
τῆς Ἀφάψεως.

2 Ps 148,1 18 Ps 63,11.2^a 19 Hebr 13,7-16 21 Act 12,25-13,12
23 Ps 131,9 24 Io 10,9-16 26 Ps 32,1

6 129^r Ordo foliorum est: 128, 145-152, 137-144, 129-136, 153 etc.
8 Τελεῖται usq 10 Φιλήμονος om P 12 Τελεῖται usq 13 Ἐκκλησία om P
14 Ἡ δὲ usq 15 οὕτως om P 15 τροπάριον ἥχ. β'. Τῶν ἱεραρχῶν σου,
Κύριε, τὴν μνήμην ἐορτάζοντες, δι' αὐτῶν σε δυνάμειν· Σῶσον τὰς ψυχὰς
<ἡμῶν> P 17 Προκείμενον, ἥχ. βαρ.· Τίμιος. Στίχ.· Τί ἀνταποδώσωμεν
(ps 115,6.3) P 19 Hebr 13,7-16 om P 25 κεφ. 4γ' P

Le même jour, le s. martyr Mocius [...]. Sa synaxe a lieu à son martyrium ⁽¹⁾.

Le même jour, le s. martyr Dioscoride [...].

12. S. Epiphane, archevêque de Constantia à Chypre [...]. Sa synaxe a lieu à sa chapelle, dans l'enceinte de Saint-Philémon ⁽²⁾.

Le même jour, s. Germain, archevêque de Constantinople [...]. Sa synaxe a lieu à la Grande Eglise.

ACOLOUTHIE de s. Epiphane et de s. Germain ⁽³⁾: Au ps 50 <de l'orthros>, tropaire, mode 4: *Dieu de nos Pères, qui nous traites toujours selon ta clémence, ne détourne pas de nous ta pitié, <mais, par leurs supplications, dirige notre vie dans la paix!>* <A la Liturgie,> prokeimenon, mode grave: ps 63,11; stique: *ibid.* 2^a. Apôtre: *Hebr 13,7-16* (cf. le 15 septembre). Et lecture: *Act 12,25-13,12* (cf. le mardi de la cinquième semaine du temps pascal). Alléluia, mode 2: ps 131,9. Evangile: *Io 10,9-16*. Koinonicon: ps 32,1.

Le même jour, la ste martyre Glycérie [...].

Le même jour, s. Nicéphore, prêtre du monastère de l'Aphapsis ⁽⁴⁾.

12 mai — P Epiphane. — Germain. — Glycérie.

⁽¹⁾ JANIN, *Eglises*, 367-71. A côté de l'église il y avait un monastère du même nom.

⁽²⁾ JANIN, *Eglises*, 118.

⁽³⁾ La même acolouthie devait être accomplie — semble-t-il — dans chacune des deux églises mentionnées plus haut. L'on voit que celle-ci était l'acolouthie commune des SS. Pères.

⁽⁴⁾ JANIN ne signale pas l'Aphapsis parmi les monastères de Constantinople. Nous ignorons où il se trouvait.

131^v Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιγ', μνήμη τῆς ἀχράντου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου ἐν τοῖς Διακονίσεως, καὶ ἁθλησὶς τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀλεξάνδρου [...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν Κεντουκέλλαις.

132^r 5 Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιδ', ἁθλησὶς τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἰσιδώρου [...||...].
Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἁθλησὶς τοῦ ἁγίου μάρτυρος Μαξίμου [...||...].
Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἁθλησὶς τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἀλεξάνδρου, [Κολούθου] καὶ Βαρβάρου. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ οἴκῳ τῆς ἁγίας Εἰρήνης τῆς πρὸς θάλασσαν.

Καὶ λέγεται εἰς τὸν ν' τροπάριον, ἦχος γ'· Ἀθλοφόροι ἅγιοι, 10 προσβέυσσατε τῷ ἐλεήμονι Θεῷ ἵνα πταισμάτων ἄφεσιν παράσχη ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν. Προκείμενον, ἦχος δ'· Θαυμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ. Στίχος· Ἐν ἐκκλησίαις εὐλογεῖτε. Ἀνάγνωσμα τῶν Πράξεων· Κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν (ἐγράφη εἰς σάββατον δ' πρὸ τῆς ν'). Ἀλληλουῖα· Φῶς ἀνέτειλεν τῷ δικαίῳ, ἕως· εὐφροσύνη. Εὐαγγέλιον κατὰ 15 Ἰωάννην, κεφ. ρλζ'. Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἐαυτοῦ μαθηταῖς· ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν, τέλος· προσφέρειν τῷ Θεῷ. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

132^v Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Παχωμίου, καὶ Θεοδώρου τοῦ ἡγιασμένου [...||...].

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιε', μνήμη τῆς ἁγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου 20 ἐν τῷ Περιτειχίσματι, καὶ ἁθλησὶς τῶν ἁγίων μαρτύρων Πέτρου, 133^r Διονυσίου καὶ Χριστίνης παρθένου, Ἀνδρέου καὶ Παύλου [...||...].
Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἁθλησὶς τῶν ἁγίων μαρτύρων Ῥαχθισοῦ, Ἰσακίου καὶ Συμεῶνος [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἁθλησὶς τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἡρακλείου, Παυ- 25 λίνου καὶ Βενεδήμου, καὶ ἡ ἀνάδειξις τῆς ἀχειροποιήτου εἰκόνος ἐν Καμουλιανᾷς, καὶ μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Νικολάου ἀρχιεπι-

11 Ps 67,36.27 12 Act 12,1-11 14 Ps 96,11 15 Io 15,17-16,2
16 Ps 32,1

3 Τελεῖται usq Κεντουκέλλαις om P 6 Τῇ αὐτῇ usq 8 θάλασσαν om P
7 Κολούθου] Κουλούθου H 9 καὶ λέγεται usq 16 Ἀγαλλ. om P 19 μνήμη
usq 20 Περιτειχ. om P 26 καὶ μνήμη usq 28 μονῇ om P

13. Mémoire de la Théotocos dans le quartier de la Diaconesse ⁽¹⁾. Le s. martyr Alexandre. Sa synaxe a lieu à Centocellae ⁽²⁾.

14. Le s. martyr Isidore [...].

Le même jour, le s. martyr Maxime [...].

Le même jour, les ss. martyrs Alexandre, Coluthe et Barbaros. Leur synaxe a lieu à Sainte-Irène près de la mer ⁽³⁾.

⟨ACOLOUTHIE⟩ Au ps 50 ⟨de l'orthros⟩, tropaire, mode 3: *Saints vainqueurs, priez Dieu compatissant d'accorder à nos âmes le pardon de leurs péchés!* ⟨A la Liturgie,⟩ prokeimennon, mode 4: ps 67,36; stique: *ibid.*, 27. Lecture: Act 12,1-11. Alléluia: ps 96,11. Evangile: Io 15,17-16,2. Koinonicon: ps 32,1.

Le même jour, s. Pachôme, et ⟨s.⟩ Théodore le Sanctifié [...].

15. Mémoire de la Théotocos au Rempart ⁽⁴⁾, et les ss. martyrs Pierre, Denys, Christine, vierge, André et Paul [...].

Le même jour, les ss. martyrs Rachthisoè, Isaace et Syméon [...].

Le même jour, les ss. martyrs Héraclius, Paulin et Bénédémios, la révélation de l'icône achiropite de Camoulia ⁽⁵⁾, et s. Nicolas

13 mai — P Alexandre. — Méthode év. — Théotocos à la Diaconesse. — Polybe, disciple de s. Epiphane.

14 mai — P Isidore. — Pachôme, Théodore. — Maxime.

15 mai — P Zacharie proph. — Pierre etc. — Bachthisoè, Isaace, Syméon. — Héraclius, etc. — Invention de l'icône de Camoulia.

⁽¹⁾ JANIN, *Eglises*, 181-82.

⁽²⁾ Les Centocellae étaient une localité dont le site est maintenant inconnu, cf. JANIN, *Const. byz.*, 469-70.

⁽³⁾ Sainte-Irène du Péràma, JANIN, *Eglises*, 111-113.

⁽⁴⁾ JANIN, *Eglises*, 231. Le Periteichisma, rempart ou enceinte fortifiée, était au delà de la Corne d'Or, cf. JANIN, *Const. byz.*, 424.

⁽⁵⁾ Camoulia ou Camoulia était un évêché suffragant de Césarée en Cappadoce Ire. L'accord n'est pas fait sur son site exact. L'image achiropite (i.e. « non faite de main d'homme »), de Camoulia fut transférée à Constantinople en 574 sous Justin II (CEDRENOS, Bonn I, 685), cf. *Dict. d'Hist. d'Éogr. Eccl.* XI, 616-18.

Selon le *Dictionnaire*, l'icône disparaît de l'histoire après 587. Au 7e Concile œcuménique de Nicée (4 Oct. 787), on enregistre, parmi les méfaits du fanatisme iconoclaste, la destruction, dans un recueil ecclésiastique, d'une relation sur l'histoire miraculeuse de Camoulia. Et il n'en est plus question.

Mais, d'après les mss. H et P, il semble que l'icône existait encore au Xe siècle.

σκόπου Κωνσταντινουπόλεως. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις πέραν ἐν Γαλακρήναις ἐν τῇ αὐτοῦ μονῇ.

133^v 5 Μηνὶ τῷ αὐτῷ ις', ἀθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἀβδᾶ καὶ Ἀβδησοῦ ἐπισκόπων καὶ πρεσβυτέρων ις' καὶ διακόνων θ' καὶ μοναζόντων ς' καὶ παρθένων ζ' ἀπὸ πατρίδος Χασχαρᾶ [...||...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἁγίου προφήτου Ζαχαρίου [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ αὐτοῦ προφητείῳ τῷ ὄντι ἐν τοῖς Ἀρεοβίνδου.

134^r 10 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Ἰούδα || ἀδελφοῦ Ἰακώβου, καὶ μνήμη τῶν ἁγίων ἀββάδων τῶν ἐν τῇ μονῇ τοῦ ἁγίου Σάβα τελειωθέντων, καὶ τοῦ ἁγίου Ἀλεξάνδρου ἐπισκόπου Ἱεροσολύμων, καὶ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Γεωργίου ἐπισκόπου Μιτυλήνης, καὶ μνήμη τῆς ἁγίας μάρτυρος Εὐφημίας πλησίον τοῦ Νεωρίου λιμένος εἰς τὴν ἁγίαν Δύναμιν.

134^v 15 Μηνὶ τῷ αὐτῷ ις', ἀθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Σολόχωνος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ [...||...].

135^r Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιη', ἀθλησις τῶν ἁγίων ἐπτὰ παρθένων καὶ Θεοδότου μάρτυρος ἐν Ἀγκύρᾳ [...||...].

20 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἁγίου καὶ πανευφήμου ἀποστόλου Ἐπαφροδίτου, καὶ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἰουλιανοῦ, καὶ Θεοδώρου πρεσβυτέρου, καὶ ἀθλησις Θεοδώρου πάπα Ῥώμης καὶ μνήμη τοῦ ὁσίου Μαρτινιανοῦ.

135^v 25 Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιθ', ἀθλησις τοῦ ὁσίου ἱερομάρτυρος Πατρικίου ἐπισκόπου Προύσης καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἁγίων Ἀκακίου, Μενάνδρου καὶ Πολυαίνου [...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ οἴκῳ τῆς ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου τῷ ὄντι ἐν τοῖς Κύρου.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἀθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Κολούθου [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἀθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Φιλεόρτου.

6 Τῇ αὐτῇ usq 8 Ἀρεοβίνδου om P
om P 25 Τελεῖται usq 26 Κύρου om P

12 κ. μνήμη usq 14 Δύναμιν

〈le Mystique〉, archevêque de Constantinople. Sa synaxe a lieu à son monastère dans les Sources laiteuses, sur l'autre rive ⁽¹⁾.

16. Les ss. martyrs Abdas et Abdiésus, évêques, seize prêtres, neuf diacres, six moines et sept vierges, de la région de Chascharas [...].

Le même jour, s. Zacharie, prophète [...]. Sa synaxe a lieu à son prophétion dans le quartier d'Aréobindos ⁽²⁾.

Le même jour, s. Jude, apôtre, frère de Jacques, les ss. abbas martyrisés dans le monastère de s. Sabas, s. Alexandre, évêque de Jérusalem, s. Georges, évêque de Mitylène, et mémoire de la ste martyre Euphémie près du Port du Chantier Naval, à côté de Sainte-Dynamis ⁽³⁾.

17. Le s. martyr Solochon et ses compagnons [...].

18. Les sept saintes vierges 〈martyres〉 et Théodote, martyr d'Ancyre [...].

Le même jour, le s. apôtre Epaphrodite, le s. martyr Julien, 〈s.〉 Théodore, prêtre, le 〈s. martyr〉 Théodore pape de Rome, et s. Martinien.

19. Le s. hiéromartyr Patrice, évêque de Prouse, et ses compagnons Acace, Ménandre et Polyène [...]. Leur synaxe a lieu à la Très-Sainte-Théotocos dans le quartier de Cyr ⁽⁴⁾.

Le même jour, le s. martyr Coluthe [...].

Le même jour, le s. martyr Philéorte.

16 mai — P Abdas etc. — Jude. — Martyrs de Saint-Sabas. — Alexandre.

17 mai — P = H

18 mai — P = H

19 mai — P Patrice etc. — Acolouthos.

⁽¹⁾ Les *Galacrenae* ou Sources laiteuses, situées probablement sur la côte asiatique du Bosphore, étaient ainsi appelées, sans doute en raison de leurs eaux calcaires. C'est là que se trouvait le monastère de Nicolas le Mystique, cf. JANIN, *Const. byz.*, 453.

⁽²⁾ JANIN, *Eglises*, 139.

⁽³⁾ *Ibid.*, 130.

⁽⁴⁾ *Ibid.*, 201-203.

136^r Μηνὶ τῷ αὐτῷ κ', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Θαλαλαίου [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ αὐτοῦ τῷ ὄντι ἐνδον τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀγαθονίου.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀσκληᾶ [...].

5 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ὁσίου Μάρκου τοῦ ἐρημίτου καὶ τοῦ ὁσίου Θαλασσίου, καὶ τὰ ἐγκαίνια τοῦ εὐκτηρίου τῶν ἁγίων πάντων ἐν τῷ ξενῶνι τῶν Εὐβούλου.

136^v Μηνὶ τῷ αὐτῷ κα', μνήμη τῶν <ἐν> εὐσεβεῖ τῇ μνήμῃ γενομένων
153^r πρώτων βασιλέων ἡμῶν Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης [...].
10 Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ καὶ
153^v ἐν τοῖς Ἀγίοις Ἀποστόλοις καὶ ἐν || τῷ θείῳ αὐτοῦ ναῷ ἐν τῇ κινστέρνῃ
τῆς Βώνου, τοῦ πατριάρχου ἅμα τοῦ βασιλέως καὶ τῆς συγκλήτου μετὰ
τῆς λιτῆς ἐκεῖσε παραγινομένου καὶ τὴν θείαν λειτουργίαν καὶ μυστα-
γωγίαν ἐπιτελοῦντος.

15 Γίνεται δὲ ἡ ἀκολουθία οὕτως· Εἰς τὸν ν' λέγεται τρο-
πάριον, ἥχος δ'· Τοῦ Σταυροῦ σου τὸν τύπον ἐν οὐρανῷ θεασάμενος,
καὶ ὡς Παῦλος τὴν κλῆσιν οὐκ ἐξ ἀνθρώπων δεξάμενος, ὁ ἐν βασιλεῦσιν
ἀπόστολός σου, Κύριε, βασιλεύουσιν πόλιν τῇ χειρὶ σου παρέθετο·
ἦν περίσωζε διαπαντός ἐν εἰρήνῃ, πρεσβείας τῆς Θεοτόκου, καὶ ἐλέη-
20 σον ἡμᾶς. Προκείμενον, ἥχος γ'· Ψάλατε τῷ Θεῷ ἡμῶν, ψάλατε.
Στίχος· Πάντα τὰ ἔθνη, κροτήσατε χεῖρας, ἕως· ἀγαλλιάσεως. Ὁ
ἀπόστολος πρὸς Γαλάτας· Ἀδελφοί, γνωρίζω ὑμῖν τὸ εὐαγγέλιον,
τέλος· Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν τοῦ Κυρίου. Εἰ δὲ εἰσιν ἡμέραι τῆς πεντη-
κοστῆς, ἀναγινώσκεται Πρᾶξις· Ἐν ταῖς ἡμέραις <ἐκείναις> Ἀργίππας ὁ
25 βασιλεὺς τῷ Παύλῳ ἔφη (προεφράφη τῇ ἐνδεκάτῃ τοῦ παρόντος μηνός, εἰς
τὸ γενέθλιον τῆς πόλεως). Ἀλληλούια, ἥχος δ'· Μνήσθητι, Κύριε, τοῦ
Δαυὶδ καὶ πάσης τῆς πραότητος αὐτοῦ, ἕως· Ἰακώβ. Εὐαγγέλιον κατὰ
Ἰωάννην, κεφ. πθ'· Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· ὁ εἰσερχό-
μενος διὰ τὴν θύραν εἰς τὴν πόλιν τῶν προβάτων, καὶ λέγει ἕως· τῶν
30 ἀλλοτρίων τὴν φωνήν, καὶ ὑπερβαίνει εἰς τὸ κεφ. ιβ' καὶ λέγει· τὰ
πρόβατα τὰ ἐμὰ τῆς φωνῆς <μου> ἀκούει, τέλος· ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἐν
ἑσμεν. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

20 Ps 46,7.2 22 Gal 1,11-19 24 Act 26,1-20 26 Ps 131,1-2
28 Io 10,2-5.27-30 32 Ps 32,1

2 Τελεῖται usq 3 Ἀγαθονίου om P 9 136^v Ordo foliorum est: 128,
145-152, 137-144, 129-136, 153 etc. 10 Τελεῖται usq 14 ἐπιτελοῦντος om P
16 ἥχος πλ. δ' P 22 Gal 1,1-19 om P 23 Εἰ δὲ usq πεντηκοστῆς om P

20. Le s. martyr Thalée [...]. Sa synaxe a lieu à son martyrien, dans l'enceinte de Saint-Agathonique (1).

Le même jour, le s. martyr Asclas [...].

Le même jour, s. Marc l'ermite, s. Thalasse, et la Dédicace de l'Oratoire de Tous-les-Saints dans l'hôtellerie du quartier d'Eubule (2).

21. Mémoire de nos premiers empereurs Constantin et Hélène [...]. Leur synaxe a lieu à la Grande Eglise, aux Saints-Apôtres (3) et à son sanctuaire près de la citerne de Bonus (4). Le patriarche, avec l'empereur et le sénat, s'y rend avec la procession, et y célèbre la divine Liturgie mystagogique.

ACOLOUTHIE: Au ps 50 <de l'orthros>, tropaire, mode 4: *Ayant vu dans le ciel l'image de la Croix et ayant reçu, comme Paul, un appel non humain, ton apôtre parmi les empereurs, Seigneur, a placé dans ta main la ville impériale: garde-la toujours dans la paix, par les prières de la Théotocos, et aie pitié de nous.* <A la Liturgie>, prokeimenon, mode 3: ps 46,7; stique: *ibid.* 2. Apôtre: Gal 1,11-19. Si c'est le temps pascal, on lit Act 26,1-20 (cf. le 11 mai). Alléluia, mode 4: ps 131,1-2. Evangile: Io 10,2-5.27-30. Koinonicon: ps 32,1.

20 mai — P = H.

21 mai — P Constantin, Hélène. — Marc, martyr des Calytenoi. — Héraclius.

(1) JANIN, *Eglises*, 11-12.

(2) *Ibid.*, 404.

(3) *Ibid.*, 46-55.

(4) *Ibid.*, 305-306.

154^r Μηνὶ τῷ αὐτῷ κβ', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Βασιλίσκου [...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ αὐτοῦ, τῷ ὄντι πλησίον τοῦ Στροβιλίου.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἀποστόλου Ἰούδα τοῦ Ζηλωτοῦ καὶ 5 τῆς ἁγίας μάρτυρος Σοφίας τῆς Ἰατρίνης], καὶ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Μαρκέλλου.

154^v Μηνὶ τῷ αὐτῷ κγ', μνήμη τῆς παναγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου ἐν Σοφριαναῖς, καὶ τοῦ ὁσίου πατρὸς Συμεὼν τοῦ ἐν τῷ θαυμαστῷ ὄρει [...||...].

10 Ἡ δὲ ἀκολουθία αὐτοῦ γίνεται καθὼς προσφράγη μηνὶ Ἰανουαρίῳ ιζ' εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Μιχαὴλ ἐπισκόπου Συνάδων.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κδ', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Μελετίου τοῦ 15 στρατηλάτου, Ἰωάννου καὶ Στεφάνου κομήτων καὶ τοῦ πλήθους τῶν 155^r σὺν αὐτοῖς μυρίων χιλίων διακοσίων ἢ σὺν γυναιξὶ καὶ παιδίοις || [... 155^v ||...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ τοῦ ἁγίου Πλάτωνος τῷ ὄντι ἐν τοῖς Δομνίνου ἐμβόλοις.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κε', ἄθλησις τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Θεράπον- 156^r 20 τος || [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ αὐτοῦ μαρτυρίῳ τῷ ὄντι πλησίον τῆς Ἑλαίας.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κς', ἄθλησις τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Ἀλφαίου ἀδελφοῦ τοῦ Κυρίου καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καὶ ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἰ'Αβερκίου] καὶ Ἑλένης.

25 Μηνὶ τῷ αὐτῷ κζ', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Θεοδώρας καὶ 156^v Διδύμου [...||...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τῶν ἁγίων μαρτύρων Σεργίου καὶ Βάκχου πέραν ἐν Ῥουφινιαναῖς, καὶ τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἀλυπίου καὶ Εὐβιώτου, Παύλου καὶ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ Ἰουλιανῆς.

2 Τελεῖται usq 3 Στροβιλίου om P 5 Ἰατρίνης] Ἰητρίνης H 7 τῆς παναγίας usq 8 Σοφριαναῖς om P 17 Τελεῖται usq 18 ἐμβόλοις om P 20 Τελεῖται usq 21 Ἑλαίας om P 24 Ἰ'Αβερκίου] Ἀβελκίου H

22. Le s. martyr Basilisque [...]. Sa synaxe a lieu à son martyrion, près du Colimaçon ⁽¹⁾.

Le même jour, le <s.> apôtre Jude le Zélote, la ste martyre Sophie, médecin, et le s. martyr Marcel.

23. Mémoire de la Théotocos dans le quartier de Sophie ⁽²⁾, et s. Syméon du Mont Admirable [...].

ACOLOUTHIE: comme celle de s. Antoine, le 17 Janvier.

Le même jour, s. Michel, évêque de Synade.

24. Les ss. martyrs Méléce, stratélate, Jean et Etienne, comtes, et 11.208 compagnons, avec femmes et enfants [...]. Leur synaxe a lieu à Saint-Platon-Martyr, dans les portiques de Domnin ⁽³⁾.

25. Le s. hiéromartyr Thérapon [...]. Sa synaxe a lieu à son martyrion, près de l'Olivette ⁽⁴⁾.

26. Le s. apôtre Alphée, frère du Seigneur, et ses enfants, et les ss. martyrs Aberce et Hélène.

27. Les ss. martyrs Théodora et Didyme [...].

Le même jour, les ss. martyrs Serge et Bacchus dans le quartier de Rufin, sur l'autre rive ⁽⁵⁾, et les ss. martyrs Alypios et Eubiote, Paul et sa sœur Julienne.

22 mai — P Basilisque. — Sophie. — Jude.

23 mai — P Syméon. — Michel.

24 mai — P Méléce etc. (11,250 comp.).

25 mai — P Thérapon. — Troisième invention du Chef du Précurseur.

26 mai — P Alphée. — Aberce, Hélène.

27 mai — P Théodore, Didyme. — Alypios etc.

⁽¹⁾ JANIN, *Eglises*, 65. Colimaçon traduit Strobilion selon la graphie *Strobilos* qui apparaît le 18 août.

⁽²⁾ *Ibid.*, 240.

⁽³⁾ *Ibid.*, 418.

⁽⁴⁾ *Ibid.*, 255-56.

⁽⁵⁾ JANIN, *Const. byz.*, 459, ne signale aux Rouphiniana aucune église au titre des Saints-Serge-et-Bacchus. Ce quartier était situé sur la rive européenne du Bosphore.

Καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν καὶ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως Στεφάνου. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Γεωργίου ἐν τῇ μονῇ τῇ λεγομένῃ Συκεοῦς, ἐνθα τὸ τίμιον καὶ ἅγιον αὐτοῦ σῶμα ἀπόκειται, τῆς λιτῆς 5 ἀπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἔωθεν ἐν τῷ Φόρῳ ἀπερχομένης καὶ μετὰ τὰς ἐκεῖθεν συνήθεις εὐχὰς παραγινομένης ἐν τῇ εἰρημένῃ συνάξει, καὶ τὴν θείαν λειτουργίαν καὶ μυσταγωγίαν ἐπιτελούσης.

157^r Μηνὶ τῷ αὐτῷ κη', ἄθλησις τῆς ἁγίας μάρτυρος Ἑλικωνίδος [...||...].

10 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Κρίσκεντος καὶ Παύλου καὶ Διοσκορίδους, καὶ τῶν ἁγίων Ναταλίου καὶ Σαλωνᾶ ῥωμαίων.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κθ', μνήμη τῶν ἁγίων πατέρων τῶν ἐν τῇ πρώτῃ συνόδῳ [...].

15 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἁγίου Ὀλβιανοῦ καὶ ἄθλησις τῆς ἁγίας μάρτυρος Θεοδοσίας. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ τοῦ ἁγίου Προκοπίου τῷ ὄντι πλησίον τῆς Χελώνης.

157^v Μηνὶ τῷ αὐτῷ λ', μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰσακίου πρεσβυτέρου, μοναχοῦ καὶ ὁμολογητοῦ [...||...].

20 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Εὐσεβίου, Ῥωμανοῦ, [Μελετίου], Χαραλάμπους καὶ Χριστίνης καὶ τοῦ πλήθους τῶν ἁγίων τῶν ἐν Νικομηδείᾳ καυθέντων. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ τῆς ἁγίας μάρτυρος Εὐφημίας τῷ ὄντι πλησίον τοῦ ἁγίου μάρτυρος Λαυρεντίου ἐν τῷ Πετρίῳ.

25 Ἡ δὲ ἀκολουθία αὐτῶν γίνεται καθὼς ἡ τῶν ἁγίων πάντων. Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῆς ἁγίας μάρτυρος καὶ παρθένου Ἰεραίδος.

158^r Μηνὶ τῷ αὐτῷ λα', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἑρμείου [...||...].

1 Καὶ τῇ αὐτῇ usq 7 ἐπιτελούσης om P 16 Τελεῖται usq 17 Χελώνης om P 21 Μελετίου] Τελετίου H 22 Τελεῖται usq 24 Πετρίῳ] καὶ τὰ ἐγκαίνια τῆς ἁγ. Εὐφημίας ἐν Δεξιοκρατιαναῖς πλησίον τοῦ ἁγ. Λαυρεντίου P 25 Ἡ δὲ usq πάντων om P

Le même jour, s. Etienne, archevêque de Constantinople. Sa synaxe a lieu à Saint-Georges-Martyr dans le monastère appelé Sycéous⁽¹⁾, où son saint corps est déposé. A l'aurore, la procession va de la Grande Eglise au Forum et, après les prières qu'on y fait habituellement, elle se rend à la synaxe mentionnée, où l'on célèbre la divine Liturgie mystagogique.

28. La ste martyre Héliconis [...].

Le même jour, les ss. martyrs Crescent, Paul et Discoride, et les ss. Natalios et Salonas, romains.

29. Mémoire des ss. Pères du premier Concile [...].

Le même jour, s. Olbien et la ste martyre Théodosie. Leur synaxe a lieu à Saint-Procope-Martyr, près de la Tortue⁽²⁾.

30. S. Isaace, prêtre, moine et confesseur [...].

Le même jour, les ss. martyrs Eusèbe, Romain, Melèce, Charalampe, Christine et la foule des saints brûlés à Nicomédie. Leur synaxe a lieu à Sainte-Euphémie-Martyre, près de Saint-Laurent dans le Pétrion⁽³⁾.

ACOLOUTHIE: comme celle de la Toussaint⁽⁴⁾. Le même jour, la ste vierge et martyre Hiéraïs.

31. Le s. martyr Hermias [...].

28 mai — P = H

29 mai — P Pères de Nicée. — Théodosie. — Olbien. — Isaace conf.

30 mai — P Isaace. — Eusèbe, Romain, Charalampe, Christine et comp. — Dédicace de Sainte-Euphémie.

31 mai — P = H

⁽¹⁾ La raison en est très probablement que les restes de s. Théodore, évêque d'Anastasiopolis († 613), fondateur d'un monastère près du village de Sycéon en Galatie — d'où son nom de Sycéote — furent apportés à Constantinople et déposés dans l'église Saint-Georges, JANIN, *Eglises*, 81-83.

⁽²⁾ JANIN, *Eglises*, 459-60.

⁽³⁾ *Ibid.*, 134-36.

⁽⁴⁾ Premier dimanche après la Pentecôte.

< ΜΗΝ ΙΟΥΝΙΟΣ >

Μηνὶ ἰουνίῳ πρώτῃ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἰουστίνου τοῦ φιλοσόφου [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἰουστίνου, Χαρίτωνος, Χαριτοῦς, Εὐελπίστου, Ἰέρακος, Παίωνος καὶ Λιβεριανοῦ [...].

5 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἑρμούλου καὶ Στρατονίκου. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ εὐκτηρίῳ οἴκῳ τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ τῷ ὄντι ἐν τῇ Ὁξειᾷ, καὶ ἐν Φιρμουπόλει καὶ ἐν τοῖς Σπουδαίου, πλησίον τοῦ Ὁρφανοτροφείου.

Καὶ μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ὑπατίου ἐπισκόπου.

10 Μηνὶ τῷ αὐτῷ β', μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Νικηφόρου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ σεπτῷ ἀποστολείῳ τῶν Ἀγίων καὶ πανευφήμων Ἀποστόλων τῶν μεγάλων, ἐνθα τὸ τίμιον αὐτοῦ κατὰκειται λείψανον, τῆς [λιτῆς] ἔωθεν ἀπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἐν τῷ Φόρῳ ἀπερχομένης καὶ μετὰ 15 τὰς ἐκεῖσε συνήθεις εὐχὰς παραγινομένης ἐν τῇ εἰρημένῃ συνάξει.

158^v Ἡ δὲ ἀκολουθία γίνεται καθὼς προεγράφη εἰς τὰς ιγ' τοῦ νοεμβρίου μηνός [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν Πύρρου ἐπισκόπου, Γερασίου καὶ Γ'Εράσμου], καὶ ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος 20 Ἀκακίου.

159^r Μηνὶ τῷ αὐτῷ γ', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Λουκιλλιανοῦ καὶ Παύλης καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς νηπίων Κλαυδίου, Ὑπατίου, Παύλου καὶ Διονυσίου [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ αὐτῶν μαρτυρίῳ τῷ ὄντι πλησίον τοῦ ναοῦ τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ ἐν 25 τῇ Ὁξειᾷ.

6 Τελεῖται usq 8 Ὁρφανοτροφ.] ἐν τοῦ Πόσεως (?) P 11 Τελεῖται usq 15 συνάξει om P 13 λιτῆς] λειτουργίας H 19 Ἐράσμου] Ἐρασίου H 23 Τελεῖται usq 25 Ὁξειᾷ om P

< MOIS DE JUIN >

1. Le s. martyr Justin le philosophe [...].

Le même jour, les ss. martyrs Justin, Chariton, Charito, Euelpiste, Hiérax, Péon et Libérien [...].

Le même jour, les ss. martyrs Hermyle et Stratonique. Leur synaxe a lieu à l'Oratoire de s. Michel archevêque sur la Colline Pointue ⁽¹⁾, à Firmopolis ⁽²⁾ et dans le quartier du Zélateur près de l'Orphelinat ⁽³⁾.

S. Hypace, évêque.

2. S. Nicéphore, archevêque de Constantinople. Sa synaxe a lieu aux Saints-Apôtres où ses reliques sont déposées ⁽⁴⁾. A l'aurore, la procession va de la Grande Eglise au Forum et, après les prières qu'on y fait habituellement, elle se rend à la synaxe mentionnée.

ACOLOUTHIE: comme le 13 novembre [...].

Le même jour, les ss. Pyrrhus, évêque, Gerasime et Erasme, et le s. martyr Acace.

3. Les ss. martyrs Lucillien et Paule, et les enfants qui étaient avec eux: Claude, Hypace, Paul et Denys [...]. Leur synaxe a lieu à leur martyrion, près de Saint-Michel sur la Colline Pointue ⁽⁵⁾.

1 juin — P Dix mille martyrs d'Antioche. — Justin philosophe. — Hypace. — Justin, Chariton, etc. — Hermyle, Stratonique.

2 juin — P Nicéphore. — Gerasime. — Acace et comp. — Erasme, Pyrrhus.

3 juin — P Lucillien etc. — Achillas.

⁽¹⁾ JANIN, *Eglises*, 356.

⁽²⁾ Dans le quartier de Firmopolis, situé dans la banlieue thrace, il y avait une église, mais il n'est pas sûr qu'elle fut dédiée aux ss. Hermyle et Stratonique, cf. JANIN, *Const. byz.*, 414.

⁽³⁾ JANIN, *Const. byz.*, 393.

⁽⁴⁾ JANIN, *Eglises*, 46-55.

⁽⁵⁾ *Ibid.*, 323.

159^v Μηνὶ τῷ αὐτῷ δ', μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Μητρο-
φάνους ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως [...]. Τελεῖται δὲ
ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῇ ἁγιοτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν τῷ σεβασμίῳ
αὐτοῦ οἴκῳ τῷ ὄντι πλησίον τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀκακίου ἐν τῷ Ἑπτα-
5 σκάλῳ, ἐνθα τὸ τίμιον καὶ ἅγιον αὐτοῦ κατὰκειται λείψανον, τῆς λιτῆς
ἀπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἀπερχομένης ἐν τῷ Φόρῳ καὶ μετὰ τὰς
ἐκεῖσε εὐχὰς παραγινομένης ἐν τῇ εἰρημένῃ συνάξει.

Γίνεται δὲ ἡ ἀκολουθία οὕτως· Εἰς τὸν ν' λέγεται τρο-
πάριον, ἥχος δ'· Πρωτοτόκου βασιλείας πατὴρ, ὁρθοδόξου λατρείας
10 ποιμὴν ἀνεδείχθης, ὅσιε, καὶ τῆς ἐκκλησίας τῆς πάντων μητρὸς ἐφάνης
φωστήρ. Πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν. Προκεί-
μενον, ἥχος βαρὺς· Τίμιος ἐναντίου Κυρίου ὁ θάνατος. Στίχος· Τί
ἀνταποδώσω τῷ Κυρίῳ, ἔως· ἀνταπέδωκέ μοι. Ἄλλο προκείμενον,
ἥχος δ'· Εὐφρανθήσεται δίκαιος ἐν τῷ Κυρίῳ. Στίχος· Εἰσάκουσον, ὁ
15 Θεός, φωνῆς. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Ἀδελφοί, τοιοῦτος ἡμῶν
ἔπρεπεν ἀρχιερεὺς, τέλος· ὁ Κύριος καὶ οὐκ ἄνθρωπος. Ἄλλος Πρά-
ξεων· Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, Παῦλος καὶ Βαρνάβας, τέλος· ἐπιστη-
160^r ρίζων τὰς ἐκκλησίας. Ἀλληλούια, ἥχος δ'. Στίχος· Δίκαιος ὡς φοῖβος
ἀνθήσει. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην, κεφ. πθ'. Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς
20 ἑαυτοῦ μαθηταῖς· ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα, τέλος· εἰς ποιμὴν. Κοινωνικόν·
Εἰς μνημόσυνον. Ἄλλο· Ἀγαλλιᾶσθε.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἀνδρέου Ἱερο-
σολυμίτου ἀρχιεπισκόπου Κρήτης, καὶ τῶν ἁγίων μυροφόρων γυναικῶν
Μαρίας καὶ Μάρθας.

25 Δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι προστίθεται εἰς τὸ λυχνικὸν ἐν ἀντίφωνον καὶ γίνονται ἰζ',
ψάλλεται δὲ εἰς τὸ τελευταῖον διπλοῦν ἀλληλούια.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ε', ἄθλησις τῶν ἁγίων ι' μαρτύρων Μαρκιανοῦ,
Νικάνδρου, Ἀπόλλωνος, Λεωνίδου, Ἀρείου, Γοργίου, Ὑπερεχίου,
Σεληνιάδος, Εἰρήνης καὶ Πάμβωνος [...].

30 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Δωροθέου [...].

12 Ps 115,6.3 14 Ps 63,11.2 15 Hebr 7,26-8,2 17 Act 15,35-41
18 Ps 91,13 19 Io 10,9-16 21 Ps 111,6^b || Ps 32,1

2 Τελεῖται usq 7 συνάξει om P 12 Ps 115,6.3 om P 15 Hebr
7,26-8,2 om P 21 Ps 111,6^b om P 25 Δεῖ usq 26 ἀλληλούια om P

4. S. Métrophane, archevêque de Constantinople [...]. Sa
synaxe a lieu à la Grande Eglise et à sa chapelle près de Saint-
Acace-Martyr dans les Sept-Echelles ⁽¹⁾, où sont déposées ses
saintes reliques. La procession va de la Grande Eglise au
Forum et, après les prières qu'on y fait (habituellement), elle se
rend à la synaxe mentionnée.

ACOLOUTHIE: Au ps 50 <de l'orthros>, tropaire, mode 4:
*Tu es devenu père de l'empire premier-né et pasteur du culte or-
thodoxe, ô saint; tu t'es montré un phare de l'Eglise, la mère de tous.
Prie le Christ Dieu pour le salut de nos âmes!*

<A la Liturgie,> prokeimenon, mode grave: ps 115,6;
stique: *ibid.* 3. Un autre prokeimenon, mode 4: ps 63,11; stique:
ibid. 2. Apôtre: Hebr 7,26-8,2. Un autre: Act 15,35-41. Alléluia,
mode 4; stique: ps 91,13. Evangile: Io 10,9-16. Koinonicon: ps
111,6^b. Un autre: ps 32,1.

Le même jour, s. André l'Hiérosolymitain, évêque de Crète,
et les saintes myrophores Marie et Marthe.

N.B. — On chante au lucernaire un antiphone en plus, ce qui fait
17 antiphones. Au dernier on chante un double alléluia.

5. Les ss. dix martyrs Marcien, Nicandre, Apollon, Léonide,
Arios, Gorgios, Hypéréchios, Séléniás, Irène et Pambon [...].
Le même jour, le s. martyr Dorothee <évêque de Tyr> [...].

4 juin — P = H.

5 juin — P 10 martyrs: Marcien etc. — Théodore év. de Tyr. —
Epiphane. — Conon, Christophore. — Invasion des barbares.

(1) JANIN, *Eglises*, 348-49.

160^v Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἀδελφίσι τῶν ἁγίων μαρτύρων Κόνωνος καὶ Χριστοφόρου, καὶ τὰ ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Πέτρου, καὶ μνήμη Ἐπιφανίου πατριάρχου, καὶ μνήμη τῆς μετὰ φιλάνθρωπίας ἐπενεχθείσης ἡμῖν φοβερᾶς ἀνάγκης ἐν τῇ τῶν βαρβάρων ἐπιδρομῇ [...||...].

5 Γίνεται δὲ ἡ ἀκολουθία οὕτως· Τῇ ἐσπέρᾳ, εἰς τὴν παραμονήν, ἀναφέρουσιν τῷ πατριάρχει, καὶ εἰς τὸν ὄρθρον ὡσαύτως ἀπὸ τοῦ πρώτου <ἀντιφώνου>. Καὶ κατέρχεται καὶ εἰσέρχεται διὰ τῆς πλαγίας εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον καὶ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ψαλλομένου ἀντιφώνου γίνεται εὐχὴ τρισαγίου καὶ ἄρχονται οἱ ψάλλται ἐν τῷ ἁμβωνι τροπάριον, ἥχος δ'· Ἀνυμνοῦμέν σε, Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὅτι εἰσήκουσας τῆς τεκούσης σε Παρθένου Μητρός καὶ διεφύλαξας πόλιν εἰς σὲ καταφεύγουσαν, κατὰ τὸ μέγα σου ἔλεος. Καὶ ἐξέρχεται ἡ λιτὴ καὶ εἰς τὸν Φόρον δοξάζουσι τὸ αὐτὸ τροπάριον. Καὶ λέγει ὁ διάκονος τὴν μεγάλην ἐκτενὴν καὶ πάλιν ἄρχονται οἱ ψάλλται 15 τὸ αὐτὸ τροπάριον, καὶ εἰς τὴν Χρυσίαν Πόρταν δοξάζουσι. Καὶ πάλιν ὁ διάκονος λέγει τὴν μεγάλην ἐκτενὴν, καὶ εἰθ' οὕτως ἄρχονται οἱ ψάλλται τῆς αὐτῆς λιτῆς τὸ τροπάριον καὶ ἐν τῷ Τριβουναλίῳ δοξάζουσι. Καὶ λοιπὸν τὸ προκείμενον, ἥχος βαρὺς· Κύριος ἰσχύει τῷ λαῷ αὐτοῦ δώσει. Στίχος· Ἐνέγκατε τῷ Κυρίῳ, υἱοὶ Θεοῦ, ἕως· δόξαν καὶ τιμὴν. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Ἀδελφοί, ὃν ἀγαπᾷ Κύριος παιδεύει (προεγράφη εἰς τὰς ε' τοῦ σептемβρίου μηνός). Ἀλληλούια, ἥχος πλ. α'· Ὁ Θεός, ἀπώσω ἡμᾶς καὶ καθεῖλες ἡμᾶς, ἕως· ὠκτείρησας ἡμᾶς. Εὐαγγέλιον κατὰ [Ματθαῖον], κεφ. ξθ'· Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐμβάντος τοῦ Ἰησοῦ εἰς τὸ πλοῖον, τέλος· ὑπακούουσιν αὐτῷ.

25 Δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι τὸ εὐαγγέλιον ὁ πατριάρχης ἀναγινώσκει, καὶ γίνεται ἡ τάξις ὡς προεγράφη εἰς τὴν κε' τοῦ σептемβρίου μηνός.

Μετὰ δὲ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ εὐαγγελίου κηρύττεται οὕτως· Προσχωμεν. Γνωρίζομεν τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ ὅτι περ κατὰ τὴν προλα-

18 Ps 28,11.1 20 Hebr 12,6-10 21 Ps 59,3 23 Mt 8,23-27

2 κ. τὰ ἐγκαίνια usq Πέτρου om P 3 κ. μνήμη τῆς usq 4 ἐπιδρομῇ] ἡ ἔλευσις τῶν βαρβάρων καὶ λιτὴ ἐν τῷ Κάμπῳ P 7 πρώτου add ἀντιφώνου εἰσερχόμεθα ἕσω P 9 τρισαγίου praem τοῦ P 10 ἥχος πλ. δ' D 13 Καὶ ἐξέρχεται ἡ λιτὴ om P || τὸ αὐτὸ τροπ. om P 14 τὴν μεγ. ἐκτενὴν] τὸ μέγα Κύριε, ἐλέησον P 15 κ. πάλιν usq 17 δοξάζουσι om P 20-21 προεγράφη usq μηνός non ibi invenitur 23 Ματθαῖον] Μάρκον H 26 εἰς τὴν usq μηνός om P 27 κηρύττεται] κηρύσσει ὁ διάκονος P 28 ὅτι περ] ὅτι P

Le même jour, les ss. martyrs Conon et Christophore, la Dédicace de Saint-Pierre ⁽¹⁾, <s.> Epiphane patriarche, et mémoire de la terrible angoisse lors de l'invasion des barbares ⁽²⁾ [...].

ACOLOUTHIE: Le soir, à la paramonie, on avertit le patriarche, et de même à l'orthros, dès le premier <antiphone> ⁽³⁾. Il descend et entre au sanctuaire par la porte latérale. Quand le chant de l'antiphone est terminé, on récite la prière du trisagion et les psaltes entonnent sur l'ambon le tropaire, mode 4: *Nous te louons, Christ notre Dieu, de ce que tu as exaucé la Vierge Mère qui t'enfanta, et gardé la ville qui cherche refuge en toi, selon ta grande miséricorde*. La procession sort et, au Forum, on dit le *Gloria Patri* du même tropaire. Le diacre dit la grande ecténie et les psaltes entonnent encore le même tropaire, disant le *Gloria Patri* à la Porte Dorée ⁽⁴⁾. Le diacre dit de nouveau la grande ecténie et les psaltes entonnent encore une fois le tropaire de la procession, disant le *Gloria Patri* au Tribunal ⁽⁵⁾. Ensuite le prokeimenon, mode grave: *ps* 28,11; stique: *ibid.* 1. Apôtre: *Hebr* 12,6-10. Alléluia, mode 1 pl.: *ps* 59,3. Evangile: *Mt* 8,23-27 ⁽⁶⁾.

N.B. — L'évangile est lu par le patriarche. L'ordo, comme le 25 septembre.

L'évangile terminé, on annonce: *Attention. Nous faisons savoir à votre charité que, selon l'usage établi, nous allons tous ensemble*

⁽¹⁾ Les synaxaires ne spécifient pas de quel Saint-Pierre il s'agit. JANIN, *Eglises*, 411-17, ne signale pas cette Dédicace.

⁽²⁾ La surprise des Avars contre la ville de Constantinople, qui eut lieu sous Héraclius le dimanche 5 juin 617, cf. N. H. BAYNES *The date of the Avar surprise*, dans *Byzantinische Zeitschrift* 21 (1912), pp. 110-28.

⁽³⁾ La célébration de l'orthros était presque totalement omise, à cause de la longueur de la procession (cf. le 8 mai). Comme le 25 septembre, pendant le parcours de la Grande Eglise à l'Hebdomon, on faisait trois stations: la première, au Forum; la deuxième, à la Porte Dorée; la troisième, au Tribunal. La procession tenait lieu d'office du matin.

⁽⁴⁾ JANIN, *Const. byz.*, 252-55.

⁽⁵⁾ Ce Tribunal était situé sur la route qui, passant par la Porte Dorée, allait de Constantinople à l'Hebdomon, où se trouvait le sanctuaire de saint Jean-Baptiste. Cf. JANIN, *Const. byz.*, carte IX.

⁽⁶⁾ Office de lectures interrompant la procession, comme le 1er et le 25 septembre, le 11 mai.

βοῦσαν συνήθειαν, συντρέχοντες ἀπερχόμεθα ἐν τῷ προφητείῳ τοῦ
 ἁγίου προφήτου, προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου τῷ ὄντι πλησίον
 τοῦ Ἐβδόμου, τὴν θείαν λειτουργίαν ἐκεῖσε ἐπιτελοῦντες· πάντες
 σπουδαίως συνδράμωμεν. Καὶ ὁ διάκονος λέγει τὴν μεγάλην ἐκτενὴν
 5 καὶ εὐχὴν Ἰυναπτὴν].

Εἰς δὲ τὸν ναὸν τοῦ Προδρόμου γίνονται ἀντίφωνα γ' καὶ εἰς Γτὸ
 τρίτον] λέγεται τροπάριον, ἥχος β'. Μνήμη δικαίου μετ' ἐγκωμίων,
 καὶ τὰ ἐξῆς. Προκείμενον, ἥχος δ'. Θανμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις
 αὐτοῦ. Στίχος· Ἐν ἐκκλησίαις, ἕως· Ἰσραὴλ. Ὁ ἀπόστολος πρὸς
 10 Ἐφεσίους· Ἀδελφοί, ὁ Θεὸς πλούσιος ὢν ἐν ἐλέει (προεγράφη εἰς τὰς
 161^r ἰδ' τοῦ δεκεμβρίου μηνός). Ἀλληλούια, ἥχος πλ. δ'. Στίχος· Κύριε,
 μὴ τῷ θυμῷ σου ἐλέγξης με, || ἕως· παιδεύσης με. Εὐαγγέλιον κατὰ
 Λουκᾶν, κεφ. ρκγ'. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, προσῆλθον τῷ Ἰησοῦ οἱ μαθηταὶ
 αὐτοῦ λέγοντες· Κύριε, δίδαξον, τέλος· τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν. Κοινωνικόν·
 15 Αἰνεῖτε.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ς', ἄθλησις τῶν ἁγίων ε' παρθένων καὶ τῆς συν-
 οδίας αὐτῶν, καὶ τῆς ἁγίας μάρτυρος καὶ θαυματουργοῦ Ζηναΐδος.
 Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ ἁγιοτάτῳ αὐτῶν οἴκῳ τῷ ὄντι
 πλησίον ἐν τοῖς Βασιλίσκου.

20 Μηνὶ τῷ αὐτῷ ζ', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Θεοδότου Ἀγκύ-
 ρας [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τῶν ὁσίων πατέρων Ἀνθίμου πρεσβυτέρου
 τῶν Σπουδαίου πλησίον τῶν Φλωρεντίου, καὶ Στεφάνου, καὶ τῆς ὁσίας
 μάρτυρος Σεβαστιανῆς.

25 <Μηνὶ τῷ αὐτῷ> η', μνήμη τῆς ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεο-
 τόκου ἐν τῷ Σωσθενίῳ, καὶ ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Νικάνδρου
 καὶ Μαρκιανοῦ [...].

8 Ps 67,36.27 10 Eph 2,4-10 11 Ps 37,2 13 Lc 11,1^b-13
 15 Ps 148,1

2 ἁγίου προφήτου om P || καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου om P 4 σπουδαίως
 om P || τὴν μεγ. ἐκτενὴν] τὸ μέγα Κύριε, ἐλέησον P 5 συναπτὴν D, συναπτῇ H
 6-7 τὸ τρίτον PD, τὰ τρία H 8 Προκείμενον, ἥχ. γ'. Μέγας ὁ Κύριος. Στίχ.
 Αἰνεῖτε (ps 146,5.1) D 18 Τελεῖται usq 19 Βασιλίσκου om P 23 τῶν
 Σπουδαίου usq Φλωρεντίου om P 26 Σωσθενίῳ add τοῦ Πηγαδίου P

au sanctuaire du saint Prophète, le Précurseur et Baptiste Jean,
 près du Septième Milliaire ⁽¹⁾, pour y célébrer la divine Liturgie.
 Allons-y tous avec ferveur. Et le diacre dit la grande ecténie et une
 prière synaptie.

<Liturgie:> Au sanctuaire du Précurseur on dit trois
 antiphones; au troisième, on dit le tropaire, mode 2: *Le souvenir*
du juste s'accompagne d'éloges ⁽²⁾. Prokeimenon, mode 4: ps 67,36:
 stique: *ibid.* 27. Apôtre: Eph 2,4-10. Alléluia, mode 4 pl.; stique:
 ps 37,2. Evangile: Lc 11,1^b-13. Koinonicon: ps 148,1.

6. Les cinq saintes vierges <martyres> et leur compagnes, et
 la ste martyre Zenaïs. Leur synaxe a lieu à leur chapelle, près
 <d'ici>, dans le quartier de Basilisque ⁽³⁾.

7. Le s. martyr Théodote d'Ancyre [...].

Le même jour, les ss. Anthime, prêtre du quartier du Zélateur
 près de celui de Florent ⁽⁴⁾, et Etienne, et la ste martyre Sébastienne.

8. Mémoire de la Théotocos dans le quartier de Sosthène ⁽⁵⁾,
 et les ss. martyrs Nicandre et Marcien [...].

6 juin — P Marie, Marthe, vierges, et comp. — Zenaïs.

7 juin — P = H

8 juin — P Nicandre, Marcien. — Théodore. — Mémoire de la
 Théotocos.

⁽¹⁾ JANIN, *Eglises*, 275-78.

⁽²⁾ Cf. le 7 janvier.

⁽³⁾ Dans l'église Sainte-Zenaïs, JANIN, *Eglises*, 140-141.

⁽⁴⁾ Les Spoudaïou était un quartier situé près de celui de Florent,
 JANIN, *Const. byz.*, 378-79.

⁽⁵⁾ JANIN, *Eglises*, 240-41.

161^v-
162^v Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Θεοδώρου τοῦ στρα-
τηλάτου ἐν Εὐχαΐτοις [...||...||...||...]

Ἡ δὲ ἀκολουθία αὐτοῦ γίνεται καθὼς ἐγράφη ἐν τῷ α' σαβ-
βάτῳ τῶν νηστειῶν.

5 Μηνὶ τῷ αὐτῷ θ', σὺναξις τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ πέραν ἐν
τῷ Σωσθενίῳ, καὶ ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἀλεξάνδρου καὶ
163^r Ἀντωνίνης [...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σὺναξις ἐν τῇ μονῇ τοῦ
Μαξιμίνου, διακειμένη ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐνθα τὰ τίμια κατὰκνινται
αὐτῶν λείψανα.

10 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τῆς ὁσίας Πελαγίας τῆς ἀπὸ ἐταιρίδων [...].

163^v Μηνὶ τῷ αὐτῷ ι', ἄθλησις τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Τιμοθέου
ἐπισκόπου Προύσης [...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σὺναξις ἐν τῷ
ἁγιωτάτῳ αὐτοῦ μαρτυρίῳ τῷ ὄντι ἔνδον τοῦ εὐαγοῦς ξενῶνος ἐν τῷ
Δευτέρῳ.

15 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἀπολλῶ, ἐπισκόπου
164^r γενομένου, καὶ τῶν ἁγίων Θεοφάνους καὶ Πανσέμνης [...||...].

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ια', ἄθλησις τῶν ἁγίων καὶ πανευφήμων ἀπο-
στόλων Βαρθολομαίου καὶ Βαρνάβα [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σὺναξις
ἐν τῷ σεπτῷ ἀποστολείῳ τοῦ ἁγίου καὶ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων
20 Πέτρου τῷ συγκεκριμένῳ τῇ ἁγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ.

Ἡ δὲ ἀκολουθία γίνεται οὕτως· Εἰς τὸν ν' λέγεται τρο-
164^v πάριον, ᾠχὸς γ'· Ἀπόστολοι ἔνδοξοι, πρεσβεύσατε || τῷ ἐλεήμονι Θεῷ
ἵνα πταισμάτων ἀφεσιν παράσχη ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν. Προκειμένον,
ᾠχὸς πλ. δ'· Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν. Στίχος· Οἱ οὐρανοὶ διηγούνται
25 δόξαν Θεοῦ, ἕως· τὸ στερέωμα. Ἀνάγνωσμα τῶν Πράξεων· Ἐν ταῖς
ἡμέραις ἐκεῖναις, διασπαρέντες οἱ ἀπόστολοι ἀπὸ τῆς θλίψεως, τέλος·
διὰ χειρὸς Βαρνάβα καὶ Παύλου (ἐγράφη εἰς τὰ ἀναγνώσματα τὰ

24 Ps 18,5.2 25 Act 11,19-30

7 Τελεῖται usq 9 λείψανα om P 10 ἐταιρίδων add κ. ἄθλ. Ἀλεξάνδρου
ἐπισκόπου Βιθυνίας Προύσης. Τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ἁγ. Βασιλείου ἱανουαρίῳ α' P
12 Τελεῖται usq 14 Δευτέρῳ om P 16 Πανσέμνης Πανσέμνου H, sed in
notitia haglogr. primo Πάσσεμνος, dein Πανσέμνη. 18 Τελεῖται usq 20
'Ἐκκλησίᾳ om P 21-22 τροπάριον usq 23 ψυχαῖς ἡμῶν om P

Le même jour, le s. martyr Théodore le Stratélate [...].
ACOLOUTHIE: comme le premier samedi du Carême.

9. Synaxe de l'archange Michel dans le quartier de Sosthène,
sur l'autre rive ⁽¹⁾, et les ss. martyrs Alexandre et Antonine [...].
Leur synaxe a lieu au monastère de Maximin, situé à Constanti-
nople, où leurs saintes reliques sont déposées ⁽²⁾.

Le même jour, ste Pélagie la courtisane [...].

10. Le s. hiéromartyr Timothée, évêque de Prouse [...]. Sa
synaxe a lieu à son martyrion, à l'intérieur de l'hôtellerie de la
Seconde ⁽³⁾.

Le même jour, s. Apollos, évêque et les ss. Théophane et Pan-
semnè [...].

11. Les ss. apôtres Barthélémy et Barnabé [...]. Leur synaxe
a lieu à saint-Pierre-Apôtre, à côté de la Grande Eglise ⁽⁴⁾.

ACOLOUTHIE: Au ps 50 <de l'orthros>, tropaire, mode 3:
Apôtres glorieux, priez Dieu compatissant d'accorder à nos âmes le
pardon de <leurs> péchés! <A la Liturgie,> prokeimenon,
mode 4 pl.: ps 18,5; stique: *ibid.* 2. Lecture: Act 11,19-30 (cf. le

9 juin — P Alexandre, Antonine. — Pélagie. — Archange Michel. —
Alexandre év. de Prouse.

10 juin — P Timothée. — Théophane, Pansemnè.

11 juin — P Barthélémy, Barnabé. — Onuphre.

⁽¹⁾ JANIN, *Eglises*, 359-62.

⁽²⁾ *Ibid.*, 335.

⁽³⁾ *Ibid.*, 502.

⁽⁴⁾ *Ibid.*, 412.

ἐνόρδινα τῶν Πράξεων Γεῖς τὴν κυριακὴν τῆς ε' ἐβδομάδος τῆς ν').
 Ἀλληλούια, ἤχος α'. Ἐξομολογήσονται οἱ οὐρανοί, ἕως· ἀγίων.
 Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν, κεφ. πς'. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, προσκαλεσά-
 μενος <δ> Ἰησοῦς τοὺς ἑβ' μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ λέγει ἕως· ἰᾶσθαι
 5 τοὺς ἀσθενοῦντας, καὶ ὑπερβαίνει εἰς τὸ κεφ. ρζ' καὶ λέγει· ἀνέδειξε
 δὲ καὶ ἑτέρους ο', καὶ λέγει ἕως· οὗ ἡμελλεν αὐτὸν ἔρχεσθαι, καὶ ὑπερ-
 βαίνει εἰς τὸ κεφ. ρις' καὶ λέγει· ὁ ἀκούων ὑμῶν ἐμοῦ ἀκούει, τέλος·
 ὅτι οὕτως ἐγένετο εὐδοκία ἐμπροσθέν σου. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

Δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι προστίθεται εἰς τὸ λυχνικὸν ἀντίφωνον ἐν καὶ γίνονται ἡ',
 10 φαλλόμενα διπλὰ μέχρι τῆς κυριακῆς ἐν ᾗ τελεῖται μνήμη τῶν ἀγίων πατέρων ἡ
 κατὰ Σευήρου.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, σὺναξις τοῦ ἀρχιστρατήγου Μιχαὴλ ἐν τῷ Ἀδδᾶ.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ἑβ', μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ὁνουφρίου
 [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σὺναξις ἐν τῷ ἀγιωτάτῳ αὐτοῦ εὐκτηρίῳ
 15 τῷ ὄντι ἐν τῇ μηνί τοῦ ἁγίου Ἀλυπίου.

165^r Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἀθλησις τῆς ἁγίας μάρτυρος Ἀντωνίνης [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ στρατιώτου, καὶ
 τῶν ὁσίων Ζήνωνος καὶ Τριφυλλίου ἐπισκόπου, καὶ τοῦ ὁσίου Ἰουλιανοῦ
 τοῦ εἰς τὰ Λίβια ἐν τῇ Δαγούτῃ.

20 Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιγ', ἀθλησις τῆς ἁγίας μάρτυρος Ἀκυλίνης [...].
 Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῆς σὺναξις ἐν τῷ ἀγιωτάτῳ αὐτῆς μαρτυρίῳ τῷ ὄντι
 ἐν τοῖς Φιλοζένου πλησίον τοῦ Φόρου, καὶ ἐν τῷ Περιτειχίσματι.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη Εὐλογίου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας καὶ
 Ἀντιπάτρου ἐπισκόπου Βοστρῶν.

25 Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιδ', μνήμη τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου προφήτου Ἐλισ-
 165^v σαίου [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σὺναξις ἐν τῷ ἀγιωτάτῳ αὐτοῦ
 προφητείῳ.

2 Ps 88,6 3 Lc 9,1-2; 10,1.16-21 8 Ps 32,1

1 εἰς ε' κυριακὴν τῆς ἐβδομάδος πρὸς Η 3 κεφ. νς' P 3-4 προσκαλεσ.]
 συγκαλεσ. P 9 Δεῖ usq 11 Σευήρου om P || προστίθεται add ἐν τῇ Μεγάλῃ
 Ἐκκλησίᾳ D 12 Τῇ αὐτῇ usq Ἀδδᾶ om P 13 μνήμη usq 15 Ἀλυπίου
 om P 21 Τελεῖται usq 22 Περιτειχίσματι om P 26 Τελεῖται usq 27
 προφητείῳ om P

5e dimanche du temps pascal). Alléluia, mode 1: ps 88,6. Evangile:
 Lc 9,1-2; 10,1.16-21. Koinonicon: ps 32,1.

N.B. — On chante au lucernaire un antiphone en plus, ce qui fait
 18 antiphones, chantées doubles ⁽¹⁾ jusqu'au dimanche des SS. Pères qui
 condamnèrent Sévère ⁽²⁾.

Le même jour, synaxe de s. Michel archange dans le quartier
 d'Addas ⁽³⁾.

12. S. Onuphre [...]. Sa synaxe a lieu à son oratoire dans le
 monastère de Saint-Alypios ⁽⁴⁾.

Le même jour, le ste martyr Antonine [...].

Le même jour, s. Jean, soldat, les ss. Zénon et Triphylle,
 évêque, et s. Julien aux Liba dans la Dagouta ⁽⁵⁾.

13. La ste martyre Aquiline [...]. Sa synaxe a lieu à son mar-
 tyrion dans le quartier de Philoxène, près du Forum ⁽⁶⁾, et au
 Rempart ⁽⁷⁾.

Le même jour, s. Euloge, archevêque d'Alexandrie, et <s.>
 Antipatros, évêque de Bostra.

14. S. Elisée prophète [...]. Sa synaxe a lieu à son pro-
 phétion.

12 juin — P Antonine. — Triphylle, Zénon év.

13 juin — P = H.

14 juin — P Elisée. — Méthode. — Cyrille.

⁽¹⁾ Avec double alléluia, cf. le dimanche après le 16 juillet.

⁽²⁾ Le dimanche après le 16 juillet.

⁽³⁾ JANIN, *Eglises*, 349-50.

⁽⁴⁾ *Ibid.*, 398. C'est l'église Saint-Onuphre près de l'Hippodrome.

⁽⁵⁾ *Ibid.*, 269-70.

⁽⁶⁾ *Ibid.*, 21.

⁽⁷⁾ JANIN, *Const. byz.*, 424.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἁθλησις τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Κυρίλλου ἐπισκόπου Γορτύνης τῆς ἐν Κρήτῃ τῇ νήσῳ [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν καὶ ὁμολογητοῦ Μεθοδίου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ αὐτοῦ οἴκῳ, ἐν ᾧ τὸ τίμιον αὐτοῦ κατέκειται λείψανον, τῷ ὄντι ἔνδον τῶν Ἀγίων καὶ πανευφύμων Ἀποστόλων τῶν μεγάλων, ἔωθεν τῆς λιτῆς ἀπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἐν τῷ Φόρῳ ἀπερχομένης καὶ μετὰ τὰς ἐκεῖσε συνήθεις εὐχὰς παραγινομένης ἐν τῇ εἰρημένῃ συνάξει.

10 Λέγεται δὲ προκείμενον, ἦχος πλ. β'· *Εὐφρανθήτε ἐπὶ Κύριον καὶ ἀγαλλιᾶσθε. Στίχος·* || *Μακάριοι ὧν ἀφένθησαν αἱ ἀνομίαι. Ὁ ἀπόστολος καθολικῆς ἐπιστολῆς Ἰακώβου· Ἀγαπητοί, μακροθυμήσατε, τέλος· πληθὺς ἁμαρτιῶν. Ἀλληλούια, ἦχος δ'.* Στίχος· *Εὐφρανθήτε, δίκαιοι, ἐν τῷ Κυρίῳ, ἕως· τῆς ἀγιωσύνης αὐτοῦ. Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν, 15 κεφ. ιθ'·* *Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐθαύμαζον οἱ ὄχλοι ἐπὶ τοῖς λόγοις, τέλος· διὰ μέσου αὐτῶν ἐπορεύετο. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.*

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιε', τοῦ ἁγίου μάρτυρος Δουλά [...].

166^v Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἁθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Βονιφαντίου [... ||
167^r ... || ...].

20 Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιε', μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν καὶ θαυματουργοῦ Τύχωνος ἐπισκόπου Ἀμαθούντων πόλεως τῆς Κύπρου [... || ...].

167^v Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, σύναξις τῆς ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου πέραν ἐν Εὐδοκιανᾶς, καὶ μνήμη τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου προφήτου Ἀμώς [...].

25 Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιε', ἁθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Μανουήλ, 168^r Γαβριὴλ καὶ Ἰσμαήλ [... || ...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ αὐτῶν μαρτυρίῳ τῷ ὄντι πλησίον τοῦ ἁγίου προφήτου Ἐλισσαίου.

10 Ps 31,11.1 12 Iac 5,7-20 13 Ps 96,12 14 Lc 4,22^b-30
16 Ps 32,1

4 Τελεῖται usq 9 συνάξει om P 10 ἦχος β' P 18 Βονιφαντίου add καὶ μνήμη τῆς ἁγίας Θεοτόκου πέραν ἐν τοῖς Μαρινακίου P 22 σύναξις usq 23 Εὐδοκιανᾶς om P 26 Γαβριὴλ Σεβὲλ H || Τελεῖται usq 28 Ἐλισσαίου om P

Le même jour, le s. hiéromartyr Cyrille évêque de Gortyne en Crète [...].

Le même jour, le s. confesseur Méthode, archevêque de Constantinople [...]. Sa synaxe a lieu à sa chapelle, où ses saintes reliques sont déposées, dans l'enceinte des Saints-Apôtres ⁽¹⁾. A l'aurore, la procession va de la Grande Eglise au Forum et, après les prières qu'on y fait habituellement, elle se rend à la synaxe mentionnée.

⟨ACOLOUTHIE de la Liturgie⟩ Prokeimenon, mode 2 pl.: ps 31,11; stique: *ibid.* 1. Apôtre: Iac 5,7-20. Alléluia, mode 4; stique: ps 96,12. Evangile: Lc 4,22^b-30. Koinonicon: ps 32,1.

15. Le s. martyr Doulas [...].

Le même jour, le s. martyr Boniface [...].

16. S. Tychon le Thaumaturge, évêque d'Amathonte en Chypre [...].

Le même jour, synaxe de la Théotocos dans le quartier d'Eudocce ⁽²⁾, et le s. prophète Amos [...].

17. Les ss. martyrs Manuel, Sabel et Ismael [...]. Leur synaxe a lieu à leur martyrion, près de Saint-Elisée ⁽³⁾.

15 juin — P Doulas. — Boniface. — Synaxe de la Théotocos au quartier de Marinace.

16 juin — P Tychon.

17 juin — P Amos. — Manuel etc. — Alexis, homme de Dieu.

⁽¹⁾ JANIN, *Eglises*, 46-55.

⁽²⁾ *Ibid.*, 186.

⁽³⁾ *Ibid.*, 334.

168^v Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ Ἀλεξίου [... || ...].
Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ὑπατίου.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιη', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Λεοντίου καὶ
169^r τῶν σὺν αὐτῷ Ὑπατίου καὶ Θεοδούλου [... || ...]. Τελεῖται δὲ
5 ἡ αὐτοῦ σύναξις πέραν ἐν τῷ Καμαροδίῳ καὶ ἐν τῷ εὐκτηρίῳ οἴκῳ
αὐτοῦ τῷ ὄντι ἐγγιστα τῆς Πόρτης τῆς Πηγῆς.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιθ', ἡ σύναξις τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ πλησίον
τοῦ ἁγίου Ἰουλιανοῦ ἐν τῷ Φόρῳ, καὶ μνήμη τοῦ ἁγίου ἀποστόλου
Θαδδαίου, καὶ ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ζωσίμου [...].

10 Μηνὶ τῷ αὐτῷ κ', ἄθλησις τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Ἀσυγκρίτου.
Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ τοῦ ἁγίου Ἰσιδώρου,
ἐνδον τῆς ἐκκλησίας τῆς ἁγίας Εἰρήνης τῆς πρὸς Θάλασσαν.

169^v-
171^r Μηνὶ τῷ αὐτῷ κα', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἰουλιανοῦ
τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ τελειωθέντων [... || ... || ... || ... ||
15 ...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ αὐτοῦ μαρτυρίῳ
τῷ ὄντι πλησίον τοῦ Φόρου.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κβ', ἄθλησις τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Εὐσεβίου
ἐπισκόπου Σαμοσάτων [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ προ-
φητείῳ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου πλησίον τῶν Ἀρχαδιανῶν.

20 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Ζήνωνος καὶ Ζηνα
171^v [... || ...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ τοῦ ἁγίου
Γεωργίου ἐν τῷ Κυπαρισσίῳ.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Πομπιανοῦ, Γαλακ-
τίωνος, Σατορνίνου καὶ Ἰουλιανῆς. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν
25 τῷ μαρτυρίῳ αὐτῶν τῷ ὄντι πλησίον τῆς ἁγίας μάρτυρος Εὐφημίας ἐν
τῷ Πετρίῳ.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κγ', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἀριστοκλέους
πρεσβυτέρου καὶ Δημητρίου διακόνου καὶ Ἀθανασίου ἀναγνώστου
172^r [... || ...].

4 Τελεῖται usq 6 Πηγῆς om P 7 πλησίον usq 8 Φόρῳ] πλησίον τοῦ Φόρου
P 11 Τελεῖται usq 12 Θάλασσαν om P 15 Τελεῖται usq 16 Φόρου om P
18 Τελεῖται usq 19 Ἀρχαδιανῶν om P 21 Τελεῖται usq 22 Κυπαρισσίῳ om P
23-24 Γαλακτίωνος] Γαλατίωνος H 24 Τελεῖται usq 26 Πετρίῳ om P

Le même jour, le <s> homme de Dieu Alexis [...].
Le même jour, s. Hypace.

18. Le s. martyr Léonce, et ses compagnons Hypace et Théodule [...]. Leur synaxe a lieu dans le quartier de Camarodion, sur l'autre rive ⁽¹⁾, et à son oratoire, tout près de la Porte de la Source ⁽²⁾.

19. Synaxe de l'Archange Michel près de Saint-Julien au Forum ⁽³⁾, le s. apôtre Thaddée et le s. martyr Zosime [...].

20. Le s. hiéromartyr Asyncrite. Sa synaxe a lieu à Saint-Isidore-Martyr, dans l'enceinte de Sainte-Irène près de la mer ⁽⁴⁾.

21. Les ss. martyrs Julien d'Égypte et ses compagnons [...]. Sa synaxe a lieu à son martyrion, près du Forum ⁽⁵⁾.

22. Le s. hiéromartyr Eusèbe, évêque de Samosate [...]. Sa synaxe a lieu à Saint-Jean-Baptiste près du quartier d'Arcade ⁽⁶⁾.

Le même jour, les ss. martyrs Zénon et Zénas [...]. Leur synaxe a lieu à Saint-Georges-Martyr dans la Cyprière ⁽⁷⁾.

Le même jour, les ss. martyrs Pompéien, Galaction, Saturnin et Julienne. Leur synaxe a lieu à leur martyrion, près de Sainte-Euphémie dans le Pétrion ⁽⁸⁾.

23. Les ss. martyrs Aristocle, prêtre, Démétrien, diacre, et Athanase, lecteur [...].

18 juin — P Léonce, Hypate, Théodule, Publius, Dométien.

19 juin — P Zosime. — Thaddée. — <Michel> Archistratège près du Forum.

20 juin — P Asyncrite. — Joseph l'Anachorète.

21 juin — P = H

22 juin — P Eusèbe. — Zénon, Zénas. — Pompéien, Saturnin, Galaction, Julienne.

23 juin — P Aristocle, etc. — Eustoche et comp. — Agrippine. — Bassa.

⁽¹⁾ Ibid., 316. JANIN lit « Camaridion », cf. *Const. byz.*, 469. Cependant, au moins un autre synaxaire écrit, comme H, « Camarodion », cf. *Propyl.*, 18 juin, apparat critique.

⁽²⁾ JANIN, *Eglises*, 317.

⁽³⁾ Ibid., 354.

⁽⁴⁾ Ibid., 271.

⁽⁵⁾ Ibid., 268-69.

⁽⁶⁾ Ibid., 424.

⁽⁷⁾ Ibid., 75.

⁽⁸⁾ Ibid., 421.

172^v Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Εὐστοχίου πρεσβυτέρου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ [...||...].

Μηνὶ τῷ αὐτῷ καδ', τὸ γενέθλιον τοῦ ἁγίου προφήτου, προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σὺναξις ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ αὐτοῦ προφητείῳ τῷ ὄντι ἐν τοῖς Σπαρακίου, τῆς λιτῆς ἀπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἐκεῖσε παραγινομένης.

Εἰς τὸν ν' τροπάριον, ἥχος δ'· Ἱερὺς καρποῦται δι' ἀγγέλου τὸ θαῦμα, ἡ στεῖρα βλαστάνει τὸν προδρόμον τοῦ Λόγου, Ἰωάννην τὸν κήρυκα καὶ σωτήριον ὁδηγόν, ὅθεν καὶ ἡμεῖς ἐορτάζοντες αὐτοῦ τὴν γέννησιν τὸν Σωτῆρα δοξάζομεν. Προκείμενον, ἥχος βαρύς· Εὐφρανθήσεται δίκαιος. Στίχος· Εἰσάκουσον, ὁ Θεός, φωνῆς μου. Ἄλλο προκείμενον, ἥχος δ'· Θανμαστός ὁ Θεός ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ. Στίχος· Ἐν ἐκκλησίαις, ἕως· Ἰσραήλ. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ῥωμαίους· Ἀδελφοί, νῦν ἐγγύτερον ἡμῖν ἡ σωτηρία, τέλος· δυνατός γάρ ἐστιν ὁ Θεός στῆσαι αὐτόν. Ἀλληλουία, ἥχος α', ὡδὴ Ζαχαρίου· Εὐλογητός Κύριος ὁ Θεός τοῦ Ἰσραήλ, ἕως· τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. Στίχος β'· Καὶ σύ, παιδίον, <προφήτης> Ὑψίστου κληθήσῃ, ἕως· ὁδὸς αὐτοῦ. Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν, κεφ. α'. Ἐπειδήπερ πολλοὶ ἐπεχείρησαν ἀνατάξασθαι, καὶ λέγει ἕως· τὸ ὄνειδός μου ἐν ἀνθρώποις, καὶ ὑπερβαίνει καὶ λέγει· καὶ σύ, παιδίον, <προφήτης> Ὑψίστου κληθήσῃ, ἕως· ἐν ἀφάρσει ἀμαρτιῶν [αὐτῶν], καὶ πάλιν ὑπερβαίνει καὶ λέγει· τὸ παιδίον ἠῤῥαεν, ἕως· ἀναδείξεως αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἰσραήλ. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

173^r
173^v

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ὁρεντίου καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ [...||...||...].

174^r
174^v

25 Μηνὶ τῷ αὐτῷ καε', ἄθλησις τῆς ὁσίας ὁσιομάρτυρος Φεβρωνίας [...||...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ τῆς ἁγίας Φεβρωνίας σὺναξις ἐν τῷ προφητείῳ τοῦ ἁγίου προφήτου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου, τῷ ὄντι ἐν τῇ Ὁξειᾳ.

10 Ps 63,11.2 12 Ps 67,36.27 13 Rom 13,11^b-14,4
15 Lc 1,68.76 17 Lc 1,1-25.76-77.80 22 Ps 32,1

4 Τελεῖται usq 6 παραγινομένης om P 7 τροπάριον, ἥχος πλ. δ'· Ὁ Ἰωάννης προῆλθεν ἐκ κοιλίας, καὶ ὁ γεννῆτωρ ἐλύθη ἀφωνίας, ἐγράφετο ἐν δέλτῳ ὁ τῆς ἐρήμου κήρυξ, ἡγάλλετο (ἡγάσθη?) τὸ γένος ἐπὶ τῇ ξένῃ κλήσει, ἡ στεῖρα τὰ μητέρων ἐκαυχᾶτο, βασιλεύουσα τὸν παῖδα ἐν ἀγκάλαις. Θαυματοργὲ Κύριε, δόξα σοι. Ἄλλο εἰς τὴν εἴσοδον τῆς λειτουργίας P 11 Ἄλλο usq 13 Ἰσραήλ om P 20 αὐτῶν] ἡμῶν H 22 Ἀγαλλιᾶσθε add Ἐτερον· Εἰς μνημόσυνον (ps 111,6^b) P 26 Τελεῖται usq 27 Ὁξειᾳ om P

Le même jour, le s. martyr Eustoché, prêtre, et ses compagnons [...].

24. La Naissance du s. Prophète, Précurseur et Baptiste Jean. Sa synaxe a lieu à son prophétion dans le quartier de Sphorace ⁽¹⁾. La procession s'y rend, partant de la Grande Eglise.

<ACOLOUTHIE> Au ps 50 <de l'orthros>, tropaire, mode 4: *Le prêtre obtient par l'ange le miracle: la stérile enfante le précurseur du Verbe, Jean, héraut et guide vers le salut. C'est pourquoi, nous aussi, qui fêtons sa naissance, nous glorifions le Sauveur* ⁽²⁾. <A la Liturgie> prokeimenon, mode grave: ps 63,11; stique: *ibid.* 2. Un autre prokeimenon: ps 67,36; stique: *ibid.* 27. Apôtre: Rom 13,11^b-14,4. Alléluia, mode 1; <1er stique> Lc 1,68; 2e stique: *ibid.* 76. Evangile: Lc 1,1-25.76-77.80. Koinonicon: ps 32,1.

Le même jour, le s. martyr Orence et ses frères [...].

25. La ste hosiomartyre Fébronie [...]. Sa synaxe a lieu à Saint-Jean-Baptiste sur la Colline Pointue ⁽³⁾.

24 juin — P Orence etc. — Naissance s. Jean Baptiste.

25 juin — P = H

⁽¹⁾ JANIN, *Eglises*, 455-56.

⁽²⁾ P donne un tropaire différent: *Jean sortit du sein <maternel>, et son père fut délivré de son mutisme. Le <nom du> héraut du désert fut inscrit sur une tablette; sa parenté s'étonna de cette dénomination étrange. La stérile était fière de sa maternité, quand elle portait l'enfant dans ses bras. Seigneur thaumaturge, gloire à toi!*

⁽³⁾ JANIN, *Eglises*, 433-34.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἀνάμνησις τελεῖται τῆς ὑπὲρ λόγον καὶ πᾶσαν ἐλπίδα δωρηθείσης βοηθείας παρὰ τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ τῶν πρεσβειῶν τῆς ἀσπόρου αὐτὸν τεκούσης παναγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας κατὰ τῶν 5 διὰ τε γῆς καὶ θαλάσσης κυκλωσάντων τὴν καθ' ἡμᾶς βασιλίδά πόλιν ἀθέων Σαρακηνῶν.

175^r

Ἐωθεν μέντοι ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ || μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ ὁρθρου κατέρχεται ὁ πατριάρχης καὶ εἰσέρχεται διὰ τῆς πλαγίας εἰς τὸ ἄγιον θυσιαστήριον. Καὶ γίνεται εὐχὴ τοῦ τρισαγίου, καὶ ἄρχον- 10 ται οἱ ψάλλται ἐν τῷ ἁμβωνί τῆς λιτῆς ταύτης τὸ τροπάριον, ἥχος πλ. δ'. Ἀνυμνοῦμέν σε, Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὅτι εἰσήκουσας τῆς τεκούσης σε Παρθένου Μητρός, καὶ διεφύλαξας πόλιν εἰς σὲ καταφεύγουσαν, κατὰ τὸ μέγα σου ἔλεος. Καὶ εἰς τὸν Φόρον δοξάζουσιν οἱ ψάλλται. Καὶ λέγει ὁ διάκονος τὴν μεγάλην ἐκτενὴν, καὶ εἶθ' οὕτως ἄρχονται 15 οἱ ψάλλται τῆς αὐτῆς λιτῆς τὸ τροπάριον, καὶ ἐν Βλαχέρναις ὁμοίως δοξάζουσιν.

Ἀντίφωνα δὲ οὐ γίνεται, ἀλλ' εὐθὺς τὸ τρισάγιον. Προκείμενον, ἥχος α'. Κύριος κραταῖος καὶ δυνατός, ἕως ἐν πολέμῳ. Στίχος. Τοῦ Κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα, ἕως ἐν αὐτῇ. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἐφεσίους. 20 Ἀδελφοί, ὁ Θεὸς πλούσιος ὢν ἐν ἐλέει (προεγράφη εἰς τὴν ιδ' τοῦ δεκεμβρίου μηνός). Ἀλληλουία, ἥχος α'. Μνήσθητι τῆς συναγωγῆς σου ἣς ἐκτίσω, ἕως ἐν ταύτῃ. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον, κεφ. ξθ'. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐμβάντος τοῦ Ἰησοῦ εἰς τὸ πλοῖον. Κοινωνικόν. Ποτήριον σωτηρίου.

25 **Μηνὶ τῷ αὐτῷ κς',** τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου ἐπισκόπου 175^v Γοτθίας [...||...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Ρούφου, καὶ τῶν ἁγίων μαρτύρων Θεράπωνος, Μάρκου καὶ Μαρτίας, καὶ τοῦ ὁσίου Δαυτῆ Θεσσαλονίκης καὶ τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἁγίου Θεοδώρου ἐν τῷ Ῥησίῳ.

18 Ps 23,8^{bc}.1 19 Eph 2,4-10 21 Ps 73,2 22 Mt 8,23<-27>
24 Ps 115,4

1 Τῇ αὐτῇ usq 6 Σαρακηνῶν] κ. τῶν Σαρακηνῶν καὶ τῶν Ροῦν ἡ ἔλευσις καὶ λιτὴ ἐν Βλαχέρναις P 7 Ἐωθεν usq Ἐκκλησίᾳ om P 10 οἱ ψάλλται om D 13 οἱ ψάλλται usq 14 ἐκτενὴν om P 15 οἱ ψάλλται om P || τὸ τροπάριον om P 22 αὐτῷ] αὐτῇ H || Ματθαῖον] Μάρκον H 24 Ποτήριον σωτηρ.] Ἀγαλλιᾶσθε (ps 32,1) P 28 Θεράπωνος sic H

Le même jour, on commémore le secours que notre grand Dieu et Sauveur Jésus-Christ, par les prières de sa Mère, nous octroya contre les Sarrasins qui assiégeaient notre ville impériale par terre et par mer (¹).

⟨ACOLOUTHIE:⟩ A l'aurore, dans la Grande Eglise, après le renvoi de l'orthros, le patriarche descend et entre au sanctuaire par la porte latérale. On dit la prière du trisagion et les psaltes entonnent sur l'ambon le tropaire de la procession, mode 4 pl.: *Nous te louons, Christ notre Dieu, de ce que tu as exaucé la Vierge Mère qui t'enfanta, et gardé la ville qui cherche refuge en toi, selon ta grande miséricorde.* Au Forum, les psaltes disent le *Gloria Patri*. Le diacre dit la grande ecténie, et ensuite les psaltes entonnent encore le tropaire de la procession, disant pareillement le *Gloria Patri* aux Blachernes (²).

⟨A la Liturgie,⟩ il n'y a pas d'antiphones, mais tout de suite le trisagion. Prokeimenon, mode 1: ps 23,8^{bc}; stique: *ibid.* 1. Apôtre: Eph 2,4-10 (cf. le 14 décembre). Alléluia, mode 1: ps 73,2. Evangile: Mt 8,23-27. Koinonicon: ps 115,4.

26. S. Jean, évêque de Gothie [...].

Le même jour, le s. apôtre Rufus, les ss. martyrs Thérapon, Marc et Marcia, s. David de Thessalonique et la Dédicace de Saint-Théodore dans le quartier de Rhésos (³).

26 juin — P Jean. Marc. Marcia. — Rufus. — Thérapon. — David. — Dédicace de Saint-Théodore.

(¹) Le 25 juin 677, sous Constantin IV, cf. BRÉHIER, *Vie et Mort de Byzance*, 63-64.

(²) JANIN, *Eglises*, 169-79.

(³) *Ibid.*, 157-58.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κζ', μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Σαμψὼν πρεσβυτέρου γενομένου καὶ ξενοδόχου, οὗ τὸ μὲν ἅγιον λείψανον ἐν τῷ ἁγίῳ 5 Μωκίῳ ἀπόκειται. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν αὐτῷ τῷ παρ' αὐτοῦ συσταθέντι ξενῶνι, ἐν ᾧ λειτουργεῖ ὁ πατριάρχης.

Καὶ εἰς τὸ τρίτον ἀντίφωνον τῆς λειτουργίας λέγεται τροπάριον, ἥχος πλ. δ'· Ἐν τῇ ὑπομονῇ σου ἐκτίσω τοὺς μισθοὺς σου, 10 πατέρ ὅσιε· ταῖς προσευχαῖς ἀδιαλείπτως προσκαρτερήσας, τοὺς πτωχοὺς ἀγαπήσας καὶ τούτοις ἐπαρκέσας. Πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ 176^r σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν. Προκείμενον, ἥχος βαρὺς· Εὐφρανθήσεται δίκαιος. Στίχος· Εἰσακούσον, ὁ Θεός, φωνῆς, ἕως· πρὸς σέ. Ὁ ἀποστολος πρὸς Κορινθίους β'· Ἀδελφοί, ὁ σπειρὼν φειδομένως, φειδομένως καὶ θερίσει (προεγράφη εἰς τὴν ιη' κυριακὴν εἰς τὰ ἐνόρδινα). Ἀλληλούια, 15 ἥχος δ'· Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει, ἕως· πληθυνθήσεται. Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν, κεφ. ρνα'· Εἶπεν ὁ Κύριος· μὴ φοβοῦ, τὸ μικρὸν ποιμνιον, τέλος· ὅτι ἡ ὥρα οὐ δοκεῖτε ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται. Κοινωνικόν· Εἰς μνημόσυνον.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κη', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Κάρπου ἐπι- 176^v 20 σκόπου, Παπύλου διακόνου, Ἀγαθοδώρου καὶ Ἀγαθονίχης [...||...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τῆς εὐρέσεως τῶν λειψάνων τῶν ἁγίων μαρτύρων Κύρου καὶ Ἰωάννου.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κθ', ἄθλησις τῶν ἁγίων καὶ κορυφαίων ἀποστόλων 177^r Πέτρου καὶ Παύλου [...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τοῖς 25 Ἀγίοις Ἀποστόλοις τοῖς μεγάλοις καὶ ἐν τῷ Ὁρφανοτροφείῳ καὶ ἐν τῷ πανσέπτῳ ἀποστολείῳ τοῦ ἁγίου καὶ πανευφήμου ἀποστόλου Πέτρου τῷ συγκειμένῳ τῇ ἁγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ.

11 Ps 63,11.2^a 13 2 Cor 9,6-11 15 Ps 91,13 16 Lc 12,32-40
18 Ps 111,6^b

4 οὗ τὸ usq 5 ἀπόκειται om P 8 τοὺς μισθοὺς] τὸν μισθόν P, cf. diem 2 sept. 22 Ἰωάννου add κ. μνήμη ... Παύλου τοῦ ἱατροῦ. Ψάλλομεν καὶ ἀναγινώσκομεν καθὼς προέγραπται εἰς τὴν λα' τοῦ ἰανουαρίου μηνὸς P 24 Τελεῖται usq 27 Ἐκκλησίᾳ om P

27. S. Cyrille, archevêque d'Alexandrie [...].

Le même jour, s. Samson, prêtre et hôtelier. Ses saintes reliques sont déposées à Saint-Mocius ⁽¹⁾. Sa synaxe a lieu dans l'hôtellerie fondée par lui, où le patriarche célèbre ⁽²⁾.

〈ACOLOUTHIE〉 Au troisième antiphone de la Liturgie, tropaire, mode 4 pl.: *Grâce à ton endurance tu as gagné ton salaire, ô Père saint, par la continuelle persévérance dans la prière, par ton amour des pauvres et ta sollicitude envers eux. Prie le Christ Dieu pour le salut de nos âmes! Prokeimenon, mode grave: ps 63,11; stique: ibid. 2^a. Apôtre: 2 Cor 9,6-11 (cf. dans l'ordo 〈des dimanches〉, le 18e dimanche 〈après la Pentecôte〉). Alléluia, mode 4: ps 91,13. Evangile: Lc 12,32-40. Koinonicon: ps 111,6^b.*

28. Les ss. martyrs Carpe, évêque, Papyle, diacre, Agathodore et Agathonice [...].

Le même jour, l'invention des reliques des ss. martyrs Cyr et Jean.

29. Les ss. apôtres coryphées Pierre et Paul [...]. Leur synaxe a lieu aux Saints-Apôtres ⁽¹⁾, à l'Orphelinat ⁽²⁾ et à Saint-Pierre-Apôtre à côté de la Grande Eglise ⁽³⁾.

27 juin — P = H

28 juin — P Carpe etc. — Invention des reliques. — Paul le Médecin.

29 juin — P = H

⁽¹⁾ JANIN, *Eglises*, 367-71.

⁽²⁾ *Ibid.*, 574-75.

⁽³⁾ *Ibid.*, 46-55.

⁽⁴⁾ *Ibid.*, 413-14.

⁽⁵⁾ *Ibid.*, 412.

Ἐν ᾧ ἐσπέρας, εἰς τὴν παραμονήν, ἀνέρχεται ὁ σταυρὸς τοῦ Ὁρφανοτροφείου, καὶ γίνεται εὐχή, καὶ ἐξέρχεται ἡ λιτὴ ἀπὸ τοῦ ἁγίου Πέτρου μετὰ τοῦ πατριάρχου, ψάλλονται δὲ τὰ τροπάρια τὰ μέλλοντα γράφεσθαι. Καὶ ὁ μὲν πατριάρχης, προπέμπας τὴν λιτὴν 5 μέχρι τῆς φιάλης τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ὑποστρέφει αὐθις εἰς τὸν ἅγιον Πέτρον. Ἡ δὲ λιτὴ κατέρχεται εἰς τὸ Ὁρφανοτροφεῖον μετὰ τοῦ σταυροῦ τοῦ ἐκεῖθεν ἀνελθόντος, λιτανεύοντος τοῦ ὑπάρχου καὶ τοῦ ὁρφανοτρόφου καὶ πάσης τῆς πολιτικῆς καὶ δημοτικῆς τάξεως.

Ἐν δὲ τῷ ἁγίῳ Πέτρῳ ψάλλεται τὸ *Κύριον, Κύριε*, τὸ τελευταῖον 10 καὶ τὸ *Κύριε, ἐκέκραξα*, καὶ μετὰ τὴν εἴσοδον τοῦ πατριάρχου, τὸ προκείμενον καὶ τὰ γ' ἀντίφωνα τὰ μικρά. Καὶ γίνεται εὐχή συναπτὴ μετὰ τῶν αἰτήσεων, καὶ ἀναγνώσματα γ'. Τὸ α', καθολικῆς α' ἐπιστολῆς Πέτρου. Ἀδελφοί, εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ Πατήρ, τέλος· κομιζόμενοι τὸ τέλος τῆς πίστεως ὑμῶν σωτηρίαν ψυχῶν. Τὸ β', τοῦ αὐτοῦ. Ἀγαπη- 15 τοί, ἀναξωσάμενοι τὰς ὁσφύας, τέλος· καὶ ἁσπίλου Χριστοῦ. Τὸ γ', τοῦ αὐτοῦ. Ἀγαπητοί, παρακαλῶ ὡς παροίκους καὶ παρεπιδήμους, τέλος· τῇ δικαιοσύνῃ ζῶμεν. Καὶ μετὰ τοῦτο λέγουσιν οἱ ψάλται ἐν 177^v τῷ ἄμβωνι τροπάριον, ἥχος δ'. || Οἱ τῶν ἀποστόλων πρωτόθρονοι καὶ τῆς οἰκουμένης διδάσκαλοι, τῷ Δεσπότη τῶν ὄλων πρεσβεύσατε, εἰρήνην 20 τῇ οἰκουμένῃ δωρήσασθαι καὶ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν τὸ μέγα ἔλεος. Εἴτα λέγει ὁ διάκονος· Σοφία, καὶ γίνεται ἡ παννυχὶς κατὰ τάξιν.

Εἰς δὲ τὸν ν' ψάλλεται τὸ αὐτὸ τροπάριον.

Περὶ δὲ ὥραν β', ἐξέρχεται ἡ λιτὴ ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας, ψαλλομένου τοῦ αὐτοῦ τροπαρίου, καὶ εἰς τὸν ἅγιον Πέτρον δοξάζουσιν 25 οἱ ψάλται καὶ λέγεται τροπάριον, ἥχος α'. Ποία φυλακὴ οὐκ ἔχει σε δέσμιον; ποία δὲ ἐκκλησία οὐκ ἔχει σε ῥήτορα; Δαμασκὸς μεγαφρονεῖ ἐπὶ σοί, Παῦλε, Ῥώμη, σοῦ τὸ αἷμα δεξαμένη, καὶ αὐτὴ κομπάζει, ἀλλ' ἡ Ταρσὸς πλέον χαίρει καὶ ποθεῖ, τιμῶσά σου τὰ σπάργανα. Πέ- 30 ῤῳμης συνελθόντες στηρίζατε ἡμᾶς.

9 Ps 85 10 Ps 140 13 1 Petr 1,3-9 14 ibid. 1,13-19
16 ibid. 2,11-24

1 ἐν ᾧ usq 12 ἀναγνώσματα γ'] Ἐν τῷ Ὁρφανοτροφεῖῳ τῇ παραμονῇ εἰς τὸ λυχνικὸν γίνονται ἀναγνώσματα γ' P 2 Ὁρφανοτροφ. add ἐν τῷ εἰρημένῳ ἀποστολεῖῳ D 15 ἁσπίλους H, ἁσπιλοι D 17 Καὶ μετὰ usq 21 τάξιν om P 20 οἰκουμένη] πολιτεία D 22 ψάλλεται usq 25 λέγεται om P 25 ἥχος πλ. α' P || ἔχει] ἔσχε PD 26 ποία usq 30 ἡμᾶς om P || ἔχει] ἔσχε D 27 ἐπὶ σοί add εἶδεν γὰρ σε σκελισθέντα φωτὶ D

〈ACOLOUTHIE:〉 Le soir, à la p a r a m o n i e, la croix de l'Orphelinat est portée à Saint-Pierre, on dit la prière 〈du trisagion〉 ⁽¹⁾ et la p r o c e s s i o n sort de Saint-Pierre avec le patriarche, en chantant les tropaires cités plus bas. Le patriarche accompagne la procession jusqu'à la fontaine ⁽²⁾ de la Grande Eglise, et ensuite il rentre à Saint-Pierre. La procession descend à l'Orphelinat en portant la croix qu'on y avait prise. Le consul ⁽³⁾, le directeur de l'Orphelinat, toutes les autorités et tout le peuple y participent.

A Saint-Pierre on chante le *Incline, Seigneur* (ps 85), le dernier antiphone et le *Seigneur, j'ai crié* (ps 140). Après l'entrée du patriarche, 〈on chante〉 le prokeimenon et les trois petits antiphones. On dit la prière synaptie avec les demandes, et l'on fait trois lectures: 1 Petr 1,3-9; ibid. 1,13-19; ibid. 2,11-24. Ensuite, les psaltes disent sur l'ambon le tropaire, mode 4: *Princes des apôtres et Docteurs de toute la terre, priez le Souverain de l'univers d'octroyer la paix au monde entier et à nos âmes la grande miséricorde!* Le diacre dit *Sagesse*, et l'on célèbre la p a n n y c h i s selon l'ordo.

〈Orthros:〉 Au ps 50 on chante le même tropaire. Vers la 2e heure, la procession sort de l'église, en chantant le même tropaire. A Saint-Pierre, les psaltes disent le *Gloria Patri* et l'on chante le tropaire, mode 1: *De quelle prison ne connais-tu les chaînes? De quelle église n'es-tu le prédicateur? Damas est fière de toi, Paul; Rome, elle aussi, ayant reçu ton sang, s'en fait gloire, mais Tarse montre plus de joie et d'amour, parce qu'elle honore tes langes. Pierre, roc de la foi, Paul, honneur de l'univers: de Rome, lieu de votre rencontre, affermissez-nous!*

⁽¹⁾ C'est le début ordinaire d'une procession, même si l'on ne chante pas le trisagion. Cf. le 5 et le 25 de ce mois.

⁽²⁾ La phiale était une fontaine de jaspe située au milieu de l'atrium de Sainte-Sophie. Cf. JANIN, *Eglises*, 479.

⁽³⁾ L'hypatos 〈strategos〉 était le consul romain. Cf. SOPHOCLES, *Greek Lexicon*, s. v. 3, L. BRÉHIER *Les Institutions*, pp. 117, 123.

Καὶ λοιπὸν τὸ τρισάγιον. Προκείμενον, ἤχος πλ. δ'. *Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος. Στίχος· Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ, ἕως· στερέωμα. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Κορινθίους β'· Ἀδελφοί, ἐν ᾧ δ' ἄν τις τολμᾷ, ἐν ἀφροσύνῃ, τέλος· ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ. Ἀλληλούια, 5 ἤχος α'· Ἐξομολογήσονται οἱ οὐρανοὶ, ἕως· ἁγίων. Εὐαγγέλιον κατὰ [Ματθαῖον], κεφ. ρξθ'. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Καισαρείας, τέλος· λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε. Ἔτερον· *Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν.**

Μηνὶ τῷ αὐτῷ λ', μνήμη τῶν ἁγίων ιβ' ἀποστόλων Πέτρου, 10 Παύλου, Ἀνδρέου, Ἰακώβου, Ἰωάννου, Φιλίππου, Βαρθολομαίου, [Ματθαίου], Θωμᾶ, Ματθία, <Ἰακώβου>, Ἰούδα, Σίμωνος τοῦ ἐπικληθέντος Γ' Ἰούδα καὶ Σίμωνος τοῦ Ζηλωτοῦ. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ Ὀρφανοτροφείῳ, ἔνθα κατέρχεται μετὰ τῆς λιτῆς ὁ πατριάρχης.

15 Καὶ εἰς τὸ γ' ἀντίφωνον λέγεται τροπάριον· Οἱ τῶν ἀποστόλων πρωτόθρονοι καὶ τῆς οἰκουμένης. Προκείμενον, ἤχος δ'. Θαυμαστὸς ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ. Στίχος· Ἐν ἐκκλησίαις ἐδλογεῖτε. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Κορινθίους α'· Ὁ Θεὸς ἡμᾶς τοὺς ἀποστόλους, τέλος· μιμηταί μου γίνεσθε. Ἀλληλούια, ἤχος α'. Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται. 20 Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν, κεφ. κθ'. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐστὼς ὁ Ἰησοῦς παρὰ τὴν λίμνην, τέλος· ἠκολούθησαν αὐτῷ. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

1 Ps 18,5.2 3 2 Cor 11,21^b-12,9 5 Ps 88,6 6 Mt 16,13-19
8 Ps 32,1 || Ps 18,5. 16 Ps 67,36.27 18 1 Cor 4,9-16
19 Ps 18,2 20 Lc 5,1^b-11 21 Ps 32,1

1 Καὶ λοιπὸν τὸ τρισάγ. om P 6 Ματθαῖον] Μάρκον H || κεφ. ξθ' P, ρξς' D 7 Ps 32,1 om D 8 Ps 18,5 om P 11 Ματθαίου] Μάρκου H
11-12 ἐπικληθέντος add Ματθία H, cf. diem 28 aprilis et diem 22 maii
12 Τελεῖται usq 14 πατριάρχης om P 15 Καὶ εἰς usq ἀντίφ. om P || τροπάριον add ἤχ. δ' P

<Liturgie>: Ensuite le trisagion. Prokeimenon, mode 4 pl.: ps 18,5; stique: *ibid.* 2. Apôtre: 2 Cor 11,21^b-12,9. Alléluia, mode 1: ps 88,6. Evangile: Mt 16,13-19. Koinonicon: ps 32,1. Un autre: ps 18,5.

30. Les ss. 12 apôtres Pierre, Paul, André, Jacques, Jean, Philippe, Barthélemy, Matthieu, Thomas, Mathias, <Jacques> Jude <et> Simon surnommé Jude et Simon le Zélote. Leur synaxe a lieu dans l'Orphelinat, où le patriarche descend avec la procession⁽¹⁾.

<ACOLOUTHIE de la Liturgie> Au troisième antiphone on dit le tropaire: *Princes des apôtres*. Prokeimenon, mode 4: ps 67,36; stique: *ibid.* 27. Apôtre: 1 Cor 4,9-16. Alléluia, mode 1: ps 18,2. Evangile: Lc 5,1^b-11. Koinonicon: ps 32,1.

30 juin — P Pierre, Paul, André, Simon, Thomas, Jacques, Marc, Luc, Matthieu, Jean, Barthélémy, Philippe.

(1) JANIN, *Eglises*, 413-14. JANIN ne signale pas cette synaxe dans l'Orphelinat.

< ΜΗΝ ΙΟΥΛΙΟΣ >

178^r Μηνὶ ἰουλίῳ α', ἄθλησις τῶν ἁγίων καὶ θαυματουργῶν ἀνα-
γύρων Κοσμά καὶ Δαμιανοῦ τῶν ἐν Ῥώμῃ τελειωθέντων [...].
Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σὺναξις ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ αὐτῶν οἴκῳ τῷ ὄντι εἰς
τὰ Παυλίνου, τῆς λιτῆς ἔωθεν ἀπὸ τῆς ἁγιωτάτης <Μεγάλης>
5 Ἐκκλησίας ἀπερχομένης ἐν τῷ Φόρῳ καὶ μετὰ τὰς ἐκεῖσε συνήθεις
εὐχὰς παραγινομένης ἐν τῇ εἰρημένῃ συνάξει, ἐν ᾗ ἡ θεία λειτουργία
καὶ μυσταγωγία τελεῖται.

Ἡ δὲ ἀκολουθία προεγράφη ἐν τῇ α' τοῦ νοεμβρίου μηνός.

Δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι τρεῖς συzyγαί εἰσι Κοσμάς καὶ Δαμιανὸς προσαγορευόμενοι·
10 οἱ ἐκ τῆς Ἀραβίας, τὰς κεφαλὰς ἀποτμηθέντες ἐπὶ Διοκλητιανοῦ, καὶ οἱ ἐν τῇ
Ῥώμῃ λίθοις φονευθέντες ἐπὶ Καρίνου τοῦ βασιλέως, καὶ οἱ Θεοδότῃς υἱοὶ ὁσίων
κοιμηθέντες.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ β', ἡ ἀνάμνησις τῆς ἐν Βλαχέρναις καταθέσεως
τῆς τιμίας ἐσθῆτος τῆς παναγίας ἀχράντου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου
178^v 15 καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας [...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ τοιαύτη σὺναξις
ἐν Βλαχέρναις.

Ἡ δὲ ἀκολουθία γίνεται οὕτως· Ἀπέρχεται ὁ πατριάρχης εἰς
τὸν ἅγιον Λαυρέντιον, καὶ γίνεται εὐχὴ τοῦ τρισαγίου. Καὶ ἐξιούσης
τῆς λιτῆς ἄρχονται οἱ ψάλλται τροπάριον, ᾗχος πλ. δ'· Θεοτόκε
20 ἀειπαρθένε, τῶν ἀνθρώπων ἡ σκέπη, ἐσθῆτα καὶ ζώνην τοῦ ἀχράντου
σου σώματος κραταῖαν τῇ πόλει σου περιβολὴν ἐδώρησω, τῷ ἀσπύρῳ
σου τόκῳ ἄφθαρτα ἁγιασμένα, ἐπὶ σοὶ γὰρ φύσις καινοτομεῖται καὶ
χρόνος. Διὸ δυσωποῦμέν σε· Εἰρήνην τῇ πολιτείᾳ ἡμῶν δώρησαι καὶ
ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν τὸ μέγα ἔλεος. Καὶ ἀπέρχεται ἡ λιτὴ ἐν Βλαχέρναις
25 καὶ εἰσέρχεται εἰς τὴν ἁγίαν Σορόν, καὶ δοξάζουσιν ἐκεῖσε οἱ ψάλλται.

3 Τελεῖται usq 7 τελεῖται om P 15 Τελεῖται usq 16 Βλαχέρναις om P
17 Ἀπέρχεται *φραεμ* Μετὰ τὸν ὄρθρον P 18 τοῦ τρισαγίου] συναπτὴ P
18-19 ἐξιούσης τῆς λιτῆς om P 19 τροπάριον *φραεμ* τῆς λιτῆς P 22 δια-
μένοντα] διαμένουσα H 25 ἐκεῖσε οἱ ψάλλται om P

< MOIS DE JUILLET >

1. Les ss. anargyres Côme et Damien, martyrisés à Rome [...].
Leur synaxe a lieu à leur chapelle dans le quartier de Paulin ⁽¹⁾.
A l'aurore, la procession va de la Grande Eglise au Forum
et, après les prières qu'on y fait habituellement, elle se rend à
la synaxe mentionnée, où l'on célèbre la divine Liturgie
mystagogique.

ACOLUTHIE: comme le 1er novembre.

NB. — Il y a trois couples <de saints> appelés Côme et Damien:
ceux d'Arabie, décapités sous Dioclétien, ceux de Rome, lapidés sous
l'empereur Carinus, et les fils de Théodoté, morts pieusement.

2. La Déposition aux Blachernes du saint Habit de la Théo-
tocos [...]. La synaxe a lieu aux Blachernes ⁽²⁾.

ACOLUTHIE: Le patriarche se rend à Saint-Laurent ⁽³⁾ et
l'on dit la prière du trisagion. Tandis que la procession sort,
les psaltes entonnent le tropaire, mode 4 pl.: *O Mère de Dieu,*
toujours Vierge, protection des hommes, tu as donné à ta ville ton
Habit et ta Ceinture comme un sûr abri, qui par ton enfantement vir-
ginal sont restés incorruptibles; car en toi la nature et le temps sont
entrés dans une voie nouvelle. C'est pourquoi nous te supplions:
Donne la paix à notre empire, et à nos âmes la grande miséricorde!
La procession se rend aux Blachernes et entre à <la chapelle de>
la Sainte Châsse, où les psaltes disent le *Gloria Patri*.

1 juillet — P = H

2 juillet — P Déposition aux Blachernes etc. — Coïnte. — Juvénal
patr. de Jérusalem.

⁽¹⁾ Au Cosmidion, JANIN, *Eglises*, 296-300.

⁽²⁾ *Ibid.*, 169-79.

⁽³⁾ *Ibid.*, 311-12.

Καὶ εὐθέως τὸ τρισάγιον. Προκείμενον, ἤχος γ'· Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον. Στίχος· "Ὅτι ἐπέβλεψε ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν. 'Ὁ ἀποστολος πρὸς Ἑβραίους· 'Αδελφοί, εἶχεν ἡ πρώτη σκηνὴ, τέλος· καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων. 'Αλληλούια, ἤχος πλ. δ'· 'Ἀνάστηθι, Κύριε, 5 εἰς τὴν ἀνάπανσίν σου, ἕως· τοῦ ἁγιάσματός σου. Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν, κεφ. γ'· 'Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἀναστᾶσα Μαριὰμ ἐπορεύθη, τέλος· καὶ ὑπέστρεψε εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς. Κοινωνικόν· Ποτήριον σωτηρίου λήρωμαι.

179^v

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Κοῦντου [...].

10 Μηνὶ τῷ αὐτῷ γ', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Μάρκου καὶ Μωκλιανοῦ [...].

179^v

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἀνατολίου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως [...||...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Θεοδότου καὶ 15 Θεοδότης, Διομήδους, Εὐλαμπίου, Ἀσκληπιάδου καὶ Γολινδούχ.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ δ', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ὑακίνθου [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ ἁγιοτάτῳ αὐτοῦ μαρτυρίῳ τῷ ὄντι ἐν τοῖς Τρωαδῆσι ἐμβόλοις.

180^v

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Θεοδώρου ἐπισκόπου Κυρήνης τῆς κατὰ Λιβύην [...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ τοῦ ἁγίου Θεοδώρου σύναξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ τοῦ ἁγίου Θεοδώρου τῷ ὄντι ἐν τῷ Ῥησίῳ.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Θεοδότου, καὶ Δονάτου ἐπισκόπου Λιβύης, καὶ μνήμη τῶν ὁσίων πατέρων ἡμῶν Μάρκου καὶ Ἀνδρέου Ἱεροσολυμίτου, καὶ ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων 25 Πίστεως, Ἐλπίδος || καὶ Ἀγάπης καὶ τῆς μητρὸς αὐτῶν Σοφίας.

180^v

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ε', μνήμη τῆς ὁσίας Μάρθας μητρὸς τοῦ ἁγίου Συμεῶν τοῦ ἐν τῷ θαυμαστῷ ὄρει [...].

1 Lc 1,46,48 3 Hebr 9,1-7 4 Ps 131,8 6 Lc 1,39-56
7 Ps 115,4

17 Τελεῖται usq 18 ἐμβόλοις om P 20 Τελεῖται usq 22 Ῥησίῳ om P
25 Ἱεροσολυμίτου add Ἡ ἀκολουθία τοῦ ἁγ. Γρηγορίου Νύσσης μηνὶ ἰανουαρίου
ιὰ P

⟨Liturgie⟩ Ensuite le trisagion. Prokeimenon, mode 3: Lc 1,46; stique: *ibid.* 48. Apôtre: Hebr 9,1-7. Alléluia, mode 4 pl.: ps 131,8. Evangile: Lc 1,39-56. Koinonicon: ps 115,4.

Le même jour, le s. martyr Coïnte [...].

3. Les ss. martyrs Marc et Mocien [...].

Le même jour, s. Anatole, archevêque de Constantinople [...].

Le même jour, les ss. martyrs Théodote et Théodotè, Diomède, Eulampe, Asclépiade et Golindouch.

4. Le s. martyr Hyacinthe [...]. Sa synaxe a lieu à son martyrium, dans les portiques ⟨en marbre⟩ de Troade ⁽¹⁾.

Le même jour, le s. hiéromartyr Théodore, évêque de Cyrène en Lybie [...]. Sa synaxe a lieu à Saint-Théodore-Martyr, dans le quartier de Rhésos ⁽²⁾.

Le même jour, le s. hiéromartyr Théodore, avec Donat, évêque de Lybie, les ss. Marc et André l'Hiérosolymitain, et les stes martyres Foi, Espérance et Charité avec Sophie leur mère.

5. Ste Marthe, mère de s. Syméon du Mont Admirable [...].

3 juillet — P Marc, Marcien. — Anatole. — Théodote, Théodotè, Asclépiade, Diomède, Eulampe, Golindouch.

4 juillet — P Hyacinthe. — Théodore. — Théodote, Donat. — Marc, André. — Marie mère de Syméon le Stylite.

5 juillet — P Marthe. — Agnès. — Coprila martyre. — Basile et comp.

⁽¹⁾ JANIN, *Eglises*, 506. Pour les portiques de marbre, cf. JANIN, *Const. byz.*, 400.

⁽²⁾ JANIN, *Eglises*, 157-58.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῆς ἁγίας μάρτυρος Ἀγνῆς [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Βασιλείου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐβδομήκοντα μαρτύρων τῶν ἐν Σκυθοπόλει μαρτυρησάντων, καὶ τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἁγίου Ἰουλιανοῦ ἐν τῷ Φόρῳ.

181^r 5 Μηνὶ τῷ αὐτῷ ς', ἄθλησις τῆς ἁγίας μάρτυρος Λουκίας τῆς παρθένου καὶ Ῥήξου βικαρίου καὶ ἄλλων πλείστων παθόντων ἐν Καμπανίᾳ [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Ἀστείου ἐπισκόπου Δυρραχίου [...].

10 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἀρχίππου καὶ Φιλήμονος. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ αὐτῶν μαρτυρίῳ τῷ ὄντι πέραν ἐν τῇ Ἐλαίᾳ.

Καὶ τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἀπολλωνίου, Ἀλεξάνδρου, Ἐπιμάχου καὶ Ὀνησίμου. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις εἰς τὸ Ἐξακιώνιον.

181^v 15 Μηνὶ τῷ αὐτῷ ζ', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἰσαύρου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ Βασιλείου, Ἰνοκεντίου, Φήλικος, Ἑρμείου καὶ Περεγρίνου [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Περεγρίνου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ Λουκιανοῦ, Πομπηίου, Ἡσυχίου, Παπίου, Σατορνίλου καὶ 20 Γερμανοῦ [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Εὐσταθίου, Πολυκάρπου καὶ Εὐαγγέλου. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν Σιβωνίᾳ.

182^r-182^v Μηνὶ τῷ αὐτῷ η', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Προκοπίου [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ

25 αὐτοῦ μαρτυρίῳ τῷ ὄντι πλησίον τῆς Χελώνης, καὶ ἐν τῷ Κονδυλίῳ, τῆς λιτῆς ἀπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἐν τῷ Φόρῳ ἀπερχομένης καὶ μετὰ τὰς ἐκεῖσε συνήθεις εὐχὰς παραγινομένης ἐν τῇ εἰρημένῃ συνάξει.

Ἡ δὲ ἀκολουθία γίνεται οὕτως· Προκείμενον, ἤχος δ'· 30 Θανμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς. Στίχος· Ἐν ἐκκλησίαις εὐλογεῖτε. Ὁ ἀπό-

30 Ps 67,36.27

4 κ. τὰ ἐγκαίνια usq Φόρῳ om P 11 Τελεῖται usq 12 Ἐλαίᾳ πέραν ἐν τῷ Πτωρίῳ P 14 Τελεῖται usq Ἐξακιών. om P 22 Τελεῖται usq σύναξις om P 24 Τελεῖται usq 28 συνάξει om P

Le même jour, la ste martyre Agnès [...].

Le même jour, le s. martyr Basile et ses 70 compagnons de Scythopolis, et la Dédicace de Saint-Julien au Forum ⁽¹⁾.

6. La ste martyre Lucie, vierge, Rhexus, vicaire, et beaucoup d'autres martyrisés en Campanie [...].

Le même jour, le s. hiéromartyr Astios, évêque de Dyrachium [...].

Le même jour, les ss. martyrs Archippe et Philémon. Leur synaxe a lieu à leur martyrion, dans l'Olivette, sur l'autre rive ⁽²⁾.

Les ss. martyrs Apollone, Alexandre, Epimaque et Onésime. Leur synaxe a lieu dans la Colonnade Extérieure ⁽³⁾.

7. Le s. martyr Isaure et ses compagnons Basile, Innocent, Félix, Hermias et Pérégrin [...].

Le même jour, le s. martyr Pérégrin et ses compagnons Lucien, Pompéius, Hésychius, Papias, Saturnin et Germain [...].

Le même jour, les ss. martyrs Eustace, Polycarpe et Evagèle. Leur synaxe a lieu dans le quartier de Sibonia ⁽⁴⁾.

8. Le s. mégalomartyr Procope [...]. Sa synaxe a lieu à son martyrion, près de la Tortue ⁽⁵⁾, et au Condylion ⁽⁶⁾. La procession va de la Grande Eglise au Forum et, après les prières qu'on y fait habituellement, elle se rend à la synaxe mentionnée.

ACOLOUTHIE <de la Liturgie>: Prokeimenon, mode 4:

6 juillet — P Lucie, Rhexus. — Asthion (= Astios). — Archippe, Philémon. — Apollone etc.

7 juillet — P Pérégrin etc. — Isaure, etc. — Eustathe etc. — Cyriacè.

8 juillet — P = H.

⁽¹⁾ Ibid., 268-69.

⁽²⁾ Ibid., 58.

⁽³⁾ Sans doute à Saint-Onésime dans l'Exakionion, bien que JANIN, *Eglises*, 397, n'y signale pas la synaxe.

⁽⁴⁾ JANIN, *Const. byz.*, 472. Le site de ce quartier est inconnu.

⁽⁵⁾ JANIN, *Eglises*, 459-60.

⁽⁶⁾ Ibid., 458-59.

στολος πρὸς Τιμόθεον α' · Τέκνον Τιμόθεε, πιστὸς ὁ λόγος, ἕως · φανερὰ
ἢ ἐπὶ πᾶσιν. Ἀλληλούια, ἥχος δ' · Ἐκέκραξαν οἱ δίκαιοι, ἕως · ἐρούσατο
αὐτούς. Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν, κεφ. σν' · Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἐαυτοῦ
μαθηταῖς · προσέχετε ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, ἐπιβαλοῦσι γάρ, τέλος ·
5 τὰς ψυχὰς ὑμῶν. Κοινωνικόν · Ἀγαλλιᾶσθε.

183*

|| Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἁθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἀβδᾶ καὶ Σάβα.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ θ', μνήμη τῶν ἐγκαινίων τοῦ σεβασμίου οἴκου
τῆς παναχράντου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας
τοῦ ὄντος ἐν τῇ Πηγῇ.

10 Γίνεται ἡ τάξις οὕτως · Ἐωθεν ἀπέρχεται ὁ πατριάρχης εἰς
τὸν ἅγιον Μώκιον, καὶ γίνεται ἐκεῖσε εὐχὴ τρισαγίου καὶ ἄρχονται οἱ
ψάλλται ἐν τῷ ἁμβωνι τροπάριον, ἥχος πλ. δ' · Σωτηρίας ἑλπίδα] ἀσφαλῆ
καὶ βεβαίαν τὴν προσβείαν σου ἔχοντες, Θεοτόκε Παρθένε, τὰ μεγαλεῖα
τῶν θαυμάτων σου κηρύττομεν, καὶ τῇ σκέπῃ σου τὴν πόλιν σου δια-
15 παντὸς περισώζε, ὅτι σὺ εἶ καύχημα τῆς δυνάμεως ἡμῶν, μόνῃ εὐλογη-
μένη. Καὶ ὅτε πλησιάζει ἡ λιτὴ τὸ τεῖχος, λέγεται τροπάριον, ἥχος δ' ·
Τεῖχος ἀκαταμάχτην ἡμῶν τῶν χριστιανῶν ὑπάρχεις, Θεοτόκε Παρθένε.

Καὶ ὅτε εἰσέλθῃ ἡ λιτὴ ἐν τῷ ναῷ τῆς παναγίας ἀχράντου Θεοτό-
κου, ἄρχονται οἱ ὀρφανοὶ τὸ Ἄρατε πύλας, καὶ δοξάζουσιν τὸ αὐτὸ
20 οἱ ψάλλται, καὶ λοιπὸν τὸ τρισάγιον. Προκείμενον, ἥχος δ' · Τῷ οἴκῳ
σου πρέπει ἁγίασμα, Κύριε. Στίχος · Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν, ἕως · καὶ
περιεζώσατο. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους · Ἀδελφοὶ ἅγιοι, κλήσεως
ἐπουρανίου μέτοχοι, τέλος · ὁ δὲ τὰ πάντα κατασκευάσας Θεός. Ἀλλη-
λούια, ἥχος β' · Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον, ἕως · τῷ Σωτῆρί
25 μου. Εὐαγγέλιον κατὰ [Ματθαῖον], κεφ. ρξς' · Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐλθὼν
ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Καισαρείας τῆς Φιλίππου, τέλος · οὐ κατισχύ-
σουσιν αὐτῆς. Κοινωνικόν · Ποτήριον σωτηρίου λήφομαι.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἁθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ὁρέστου (γίνεται
δὲ ἡ τούτου μνήμη καὶ εἰς τὰς ιβ' τοῦ νοεμβρίου μηνός) [...]. Τελεῖται

1 1 Tim 4,9-15 2 Ps 33,18 3 Lc 21,12-19 5 Ps 32,1
19 Ps 23,9 20 Ps 92,5^b,1^{ab} 22 Hebr 3,1-4 24 Lc 1,46-47
25 Mt 16,13-18 27 Ps 115,4

3 κεφ. με' P 7 μνήμη τῶν ἐγκαιν. usq 27 λήφομαι om P 12 ἐλ-
πίδα] ἐλπίδος H 25 Ματθαῖον] Μάρκον H 29 Τελεῖται usq p. 336,2
'Εκκλησίας om P

ps 67,36; stique: *ibid.* 27. Apôtre: 1 Tim 4,9-15. Alléluia, mode 4:
ps 33,18. Evangile: Lc 21,12-19. Koinonicon: ps 32,1.

Le même jour, les ss. martyrs Abdas et Sabas.

9. La Dédicace du temple de la Théotocos à la Source ⁽¹⁾.

ORDO: A l'aurore, le patriarche se rend à Saint-Mocius ⁽²⁾.
On y dit la prière du trisagion et les psaltes entonnent sur l'ambon
le tropaire, mode 4 pl.: *Puisque ton intercession nous est un sûr et
ferme espoir de salut, ô Mère de Dieu et Vierge, nous proclamons la
grandeur de tes miracles. Que ta protection garde toujours ta ville,
car tu es tout l'honneur de notre puissance, ô seule Bénie!* Lorsque
la procession s'approche des remparts ⁽³⁾, on dit le tropaire,
mode 4: *Tu es le rempart inébranlable de nous les chrétiens, Mère
de Dieu Vierge.*

⟨Liturgie⟩ Lorsque la procession entre au temple de la
Théotocos, les orphelins entonnent le *Levez vos portes* (ps 23,9),
les psaltes disent le *Gloria Patri* du même tropaire ⁽⁴⁾. Ensuite le
trisagion. Prokeimenon, mode 4: ps 92,5^b; stique: *ibid.* 1^{ab}. Apôtre:
Hebr 3,1-4. Alléluia, mode 2: Lc 1,46-47. Evangile: Mt 16,13-18.
Koinonicon: ps 115,4.

Le même jour, le s. martyr Oreste (sa mémoire se célèbre

9 juillet — P Oreste. — Cyrille. — Paternuthe etc. — Pancrace év.
de Taormine.

⁽¹⁾ JANIN, *Eglises*, 232-37. Cette importante dédicace est omise par
P. L'église fut bâtie à la fin du Ve s. ou au début du VIe.

⁽²⁾ *Ibid.*, 367-71.

⁽³⁾ La muraille de Théodose II. Notre-Dame de la Source était
située hors de la muraille. Venant de Saint-Mocius, on passait par la Porte
de la Source, JANIN, *Const. byz.*, 257-58.

⁽⁴⁾ C.-à-d. du *Levez vos portes*, tropaire d'entrée. Cf. l'ordo commun
d'une Dédicace, à la fin du ms.

δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ σεπτῷ ἀποστολείῳ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ θεολόγου πλησίον τῆς ἁγιωτάτης Μεγάλης Ἐκκλησίας.

183^v Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Κυρίλλου, ἀρχιεπισκόπου Γορτύνης τῆς Κρήτης [...||...].

184^r Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Πατερμουθίου καὶ Κόπρη καὶ Ἀλεξάνδρου [...||...]. Τελεῖται δὲ αὐτῶν ἡ σύναξις ἐν τῇ μονῇ τῶν Ἀνθου, πλησίον τῆς Ξηροκίρκου.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ι', ἄθλησις τῶν ἁγίων με' μαρτύρων τῶν ἐν Νικοπόλει τῆς Ἀρμενίας μαρτυρησάντων [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν
10 σύναξις εἰς τὴν ἁγίαν Ἀκυλίνην πλησίον τοῦ Φόρου.

Ἡ δὲ ἀκολουθία αὐτῶν γίνεται καθὼς προεγράφη μαρτίῳ θ' εἰς τὴν μνήμην τῶν ἁγίων τεσσαράκοντα.

184^v Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Βιάνορος καὶ Σιλουανοῦ [...||...].

15 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀπολλωνίου [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τῶν μυρίων τῶν εἰς τὰ σπῆλαια, οὓς ἔκασε Θεόφιλος ἀρχιεπίσκοπος Ἀλεξανδρείας διὰ Ἰσίδωρον, καὶ σύναξις τοῦ ἁγίου ἀποστόλου εὐαγγελιστοῦ καὶ θεολόγου Ἰωάννου ἐν τοῖς Βεάτου.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ια', σύναξις τοῦ ὅρου τῆς πίστεως τῶν ἁγίων
20 πατέρων τῶν ἐν Χαλκηδόνι, καὶ μνήμη τῆς ἁγίας μάρτυρος Εὐφημίας. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῆς σύναξις ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ Γαβριὴλ μαρτυρίῳ τῷ ὄντι ἐν τοῖς Ἀντιόχου, πλησίον τῶν Λαύσου.

Ἡ δὲ ἀκολουθία ἐγράφη μηνὶ σεπτεμβρίου ις'.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Μαρκιανοῦ [...].

25 185^r Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Κινδαίου πρεσβυτέρου [...||...].

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιβ', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Πρόκλου καὶ Ἰλαρίου [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῇ μονῇ Γαβριὴλ ὁ ὕπατος, πλησίον τῶν Ματρώνης.

6 Τελεῖται usq 7 Ξηροκίρκου om P 9 Τελεῖται usq 10 Φόρου om P
17 Ἰσίδωρον add Ἡ ἀκολουθία τῶν ἁγ. μ' μαρτύρων μαρτίου θ' P || κ. σύναξις usq 18 Βεάτου om P 19 σύναξις usq 20 Χαλκηδόνι om P 20 Εὐφημίας add τοῦ Ὄρου P 21 Τελεῖται usq 22 Λαύσου om P || αὐτῆς] αὐτοῦ H 23 ις'] ις' P 28 Τελεῖται usq 29 Ματρώνης om P || τῆς] τῶν H

aussi le 12 novembre) ⁽¹⁾. Sa synaxe a lieu à Saint-Jean-le-Théologien près de la Grande Eglise ⁽²⁾.

Le même jour, le s. hiéromartyr Cyrille, archevêque de Gortyne en Crète [...].

Le même jour, les ss. martyrs Paternuthe, Coprès et Alexandre [...]. Leur synaxe a lieu au monastère des Anthou, près du Cirque de Bois ⁽³⁾.

10. Les ss. quarante-cinq martyrs de Nicopolis d'Arménie [...]. Leur synaxe a lieu à Sainte-Aquiline près du Forum ⁽⁴⁾.

ACOLOUTHIE: comme celle des Quarante Martyrs, le 9 mars.

Le même jour, les ss. martyrs Bianor et Silvain [...].

Le même jour, le s. martyr Apollone [...].

Le même jour, les dix mille <martyrs> brûlés par Théophile archevêque d'Alexandrie dans les cavernes à cause d'Isidore, et synaxe de s. Jean apôtre dans le quartier de Béatus ⁽⁵⁾.

11. Synaxe du décret sur la foi des ss. Pères <réunis> à Chalcedoine, et la ste martyre Euphémie. Leur synaxe a lieu au martyrion de la sainte dans le quartier d'Antiochus, près de celui de Lausus ⁽⁶⁾.

ACOLOUTHIE: comme le 16 septembre.

Le même jour, le s. martyr Marcien [...].

Le même jour, le s. martyr Cindée, prêtre [...].

12. Les ss. martyrs Proclus et Hilaire [...]. Leur synaxe a lieu au monastère d'Hypatie, près du quartier de Matrone ⁽⁷⁾.

10 juillet — P 45 martyrs de Nicopolis. — Bianor, Silvain. — Apollone. — Dix mille martyrs.

11 juillet — P Marcien. — Cindée. — Synaxe de ste Euphémie du décret.

12 juillet — P = H

⁽¹⁾ Le ms. H signale ici l'usage d'autres Eglises.

⁽²⁾ Saint-Jean au Diippion, JANIN, *Eglises*, 273-75.

⁽³⁾ *Ibid.*, 38.

⁽⁴⁾ *Ibid.*, 21.

⁽⁵⁾ *Ibid.*, 272-73.

⁽⁶⁾ Sainte-Euphémie à l'Hippodrome, JANIN, *Eglises*, 126-30.

⁽⁷⁾ *Ibid.*, 506.

185^v
186^r

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῆς ἀγίας μάρτυρος Γολινδοῦχ τῆς με-
τονομασθείσης Μαρίας [... || ... || ...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῆς σὺναξις ἐν
τῷ μαρτυρίῳ τοῦ ἀγίου Τρύφωνος τῷ ὄντι πλησίον τῆς ἀγίας Εἰρήνης
τῆς ἀρχαίας καὶ νέας.

5 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἀγίων μαρτύρων Ἀνδρέου, Πρόβου,
καὶ τῆς ἀγίας Βερονίκης τῆς αἰμόρρου.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ γ', ἄθλησις τοῦ ἀγίου μάρτυρος Σεραπίωνος [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῆς ἀγίας μάρτυρος Μυρώπης [...].

186^v

10 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἀγίων μαρτύρων Ἀνδρέου τοῦ στρα-
τιώτου, Ἡρακλείου, Φαύστου, Μηνᾶ, καὶ τῆς συνοδίας αὐτῶν, καὶ
μνήμη τοῦ ἀγίου μάρτυρος || Μάμαντος πέραν ἐν τῷ Σίγματι.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ δ', ἄθλησις τοῦ ἀγίου μάρτυρος Ἰούστου [...].

Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σὺναξις ἐν τῷ Ὁρφανοτροφείῳ.

187^r

15 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν καὶ θαυματουργοῦ
Ὁνησίμου [... || ...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἐπιφανίου
ἐπισκόπου γεγονότος Κωνσταντείας τῆς Κύπρου. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ
σὺναξις ἐν τῷ Στρατηγίῳ, πλησίον τοῦ ἀγίου μάρτυρος Φιλήμονος.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ε', ἄθλησις τῶν ἀγίων μαρτύρων Κηρύκου καὶ
20 Ἰουλίτης [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σὺναξις ἐν τῷ εὐκτηρίῳ οἴκῳ
τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ ἐν τοῖς Ἀδδᾶ.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἀγίου μάρτυρος Ἀβουδίου [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ὁσίου Ἰωσήφ τοῦ ὁμολογητοῦ ἀρχιε-
πισκόπου Θεσσαλονίκης, καὶ τοῦ ἐν εὐσεβεῖ τῇ μνήμῃ γενομένου βασι-
25 λέως Ἰουστινιανοῦ τοῦ νέου ἐν τοῖς Ἀγίοις Ἀποστόλοις.

187^v

Προκείμενον, ἥχος δ'· Θαυμαστὸς ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ.
Στίχος· Ἐν ἐκκλησίαις εὐλογεῖτε. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Κορινθίους α'·
Ἀδελφοί, ὅτε ἤμην νήπιος, ὡς νήπιος ἐλάλουν, || τέλος· ἵνα ἡ ἐκκλησία

26 Ps 67,36.27 27 1 Cor 13,11-14,5

2 Τελεῖται usq 4 νέας om P 10-11 κ. μνήμη usq Σίγματι om P
13 Τελεῖται usq Ὁρφανοτροφ. om P 16 Τῇ αὐτῇ usq 18 Φιλήμονος om P
20 Τελεῖται usq 21 Ἀδδᾶ om P 24 κ. τοῦ ἐν εὐσεβεῖ usq 25 Ἀποστόλοις
om P

Le même jour, la ste martyre Golindouch appelée aussi Marie
[...]. Sa synaxe a lieu à Saint-Tryphon-Martyr, près de Sainte-
Irène l'Ancienne et Nouvelle (1).

Le même jour, les ss. martyrs André et Probus, et ste Véro-
nique l'hémorroïse.

13. Le s. martyr Sérapion [...].

Le même jour, la ste martyre Myrope [...].

Le même jour, les ss. martyrs André, soldat, Héraclius, Fauste
Ménas et leurs compagnons, et mémoire du s. martyr Mamas à
l'Hémicycle, sur l'autre rive (2).

14. Le s. martyr Juste [...]. Sa synaxe a lieu à l'Orphe-
linat (3).

Le même jour, le s. thaumaturge Onésime [...].

Le même jour, s. Epiphane, évêque de Constantia à Chypre.
Sa synaxe a lieu au Champ de Mars, près de Saint-Philémon (4).

15. Les ss. martyrs Céryque et Julitte [...]. Leur synaxe
a lieu à l'oratoire de s. Michel Archange dans le quartier d'Ad-
das (5).

Le même jour, le s. martyr Aboudime [...].

Le même jour, s. Joseph le Confesseur, archevêque de Thes-
salonique, et l'empereur de pieuse mémoire Justinien le Jeune,
aux Saints-Apôtres (6).

〈ACOLOUTHIE de la Liturgie (7):〉 Prokeimenon, mode 4
ps 67,36; stique: *ibid.* 27. Apôtre: 1 Cor 13,11-14,5. Alléluia,

13 juillet — P Sérapion. — Myrope. — Héraclius, Fauste et comp.

14 juillet — P Juste. — Onésime. — Aquilas, Hilaire.

15 juillet — P Céryque, Julitte. — Abodime. — Joseph.

(1) JANIN, *Eglises*, 505.

(2) *Ibid.*, 325-26.

(3) Aux Saints-Pierre-et-Paul, JANIN, *Eglises*, 413-14.

(4) *Ibid.*, 118.

(5) *Ibid.*, 349-50.

(6) *Ibid.*, 46-55.

(7) C'est l'acolouthie des ss. Céryque et Julitte.

οικοδομήν λάβη. Ἀλληλούια, ἤχος δ'. Στίχος· Ἐκέκραξαν οἱ δίκαιοι, ἕως· ἐρρύσατο αὐτούς. Εὐαγγέλιον κατὰ [Ματθαῖον], κεφ. οζ'. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, προσήλθον οἱ τὰ δίδραχμα λαμβάνοντες, τέλος· ἐμὲ δέχεται. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

5 Μηνὶ τῷ αὐτῷ ις', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀντιόχου [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Παύλου καὶ [Οὐαλεντίνης] καὶ Θεῆς [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τῶν ἁγίων χλ' καὶ μακαρίων πατέρων τῶν ἐν Χαλκηδόνι συνελθόντων [...]. Τελεῖται δὲ ἡ τοιαύτη σύναξις
10 ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ.

Ἡ δὲ ἀκολουθία οὕτως· Ἐσπέρας, εἰς τὴν παραμονήν, ψάλλεται τὸ Κλῖνον, Κύριε, τὸ τελευταῖον καὶ τὸ Κύριε, ἐκέκραξα. Καὶ μετὰ τὴν εἴσοδον τοῦ πατριάρχου καὶ τὸ προκείμενον καὶ τὰ γ' ἀντίφωνα τὰ μικρά, γίνεται εὐχὴ συναπτὴ μετὰ τῶν αἰτήσεων καὶ
15 ἀναγνώσματα τρία. Τὸ α', Γενέσεως· Ἀκούσας Ἀβραὰμ ὅτι ἡχμαλώ-
τευται Λώτ, τέλος· εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ Ὑψιστός, ὃς παρέδωκε τοὺς ἐχθρούς σου ὑποχειρίους σοι. Τὸ β', [Δευτερονομίου]· Εἶπεν Κύριος πρὸς Μωυσῆν· εἶπον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, ἰδοὺ παρέδωκα ἐνώπιον ὑμῶν, τέλος· ὅτι ἡ κρίσις τοῦ Θεοῦ ἐστὶ. Τὸ γ', Δευτερονομίου· Εἶπεν Μωσῆς
188^τ πρὸς τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ· ἰδοὺ Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου, τέλος· τὰ ἐνδοξα
ταῦτα ἃ εἶδον οἱ ὀφθαλμοί σου (ἐγράφη ἀμφοτέρω εἰς τὴν κυριακὴν τὴν πρὸ τῆς ν', εἰς τὴν μνήμην τῶν ἁγίων πατέρων). Εἶτα λέγουσιν οἱ ψάλλται ἐν τῷ ἄμβωνι τροπάριον, ἤχος δ'· Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, ὁ ποιῶν ἀεὶ μεθ' ἡμῶν κατὰ τὴν σὴν ἐπιείκειαν, μὴ ἀποστήσης
25 τὸ ἔλεός σου ἀφ' ἡμῶν, ἀλλὰ ταῖς αὐτῶν ἐκεσίαις ἐν εἰρήνῃ κυβέρνησον τὴν ζωὴν ἡμῶν. Καὶ μετὰ τὸ τροπάριον λέγει ὁ ἀρχιδιάκονος· Σοφία, καὶ γίνεται ἡ παννυχὶς κατὰ τάξιν.

Ὁ δὲ ὁρθρος γίνεται ἐν τῷ ἄμβωνι καὶ εἰς τὸν ν' λέγεται τὸ προγεγραμμένον τροπάριον· Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν.

1 Ps 33,18 2 Mt 17,24-18,5 4 Ps 32,1 12 Ps 85 || Ps 140
15 Gen 14,14-20^a 17 Deut 1,8-17 19 ibid. 10,14-21

2 Ματθαῖον] Μάρκον H || κεφ. ροζ' P 7 Οὐαλεντίνης H 11 τὴν παραμονήν] τὸ λυχνικὸν P 12 ψάλλεται usq 14 αἰτήσεων κ. om P 15 Gen 14,14-20^a] Ex 25,9-22 P 17 Δευτερονομίου] Γενέσεως H, Ἐξόδου D || Deut 1,8-17] 1 Reg 6,14-33^a P 19 Deut 10,14-21] Ez 40,1-41,25 P 21 ἐγράφη usq 22 πατέρων om P 22 Εἶτα usq 27 τάξιν om P 28 Ὁ δὲ usq ἄμβωνι om P || λέγεται usq p. 342,2 Δόξα om P

mode 4; stique: ps 33,18. Evangile: Mt 17,24-18,5. Koinonicon: ps 32,1.

16. Le s. martyr Antiochus [...].

Le même jour, les ss. martyrs Paul, Valentine et Thée [...].

Le même jour, les ss. 630 Pères réunis à Chalcédoine [...].

La synaxe a lieu à la Grande Eglise.

ACOLOUTHIE: Le soir, à la paramonie, on chante le *Incline, Seigneur* (ps 85), le dernier antiphone et le *Seigneur, j'ai crié* (ps 140). Après l'entrée du patriarche, le prokeimenon et les trois petits antiphones, on dit la prière synaptie avec les demandes et l'on fait trois lectures: *Gen 14,14-20^a; Deut 1,8-17; ibid. 10,14-21* (pour les deux dernières, cf. le dimanche avant la Pentecôte, mémoire des ss. Pères). Ensuite, les psaltes disent sur l'ambon le tropaire, mode 4: *Dieu de nos Pères, qui nous traites toujours selon ta clémence, ne détourne pas de nous ta pitié, mais, par leurs supplications, dirige notre vie dans la paix!* Après le tropaire, le diacre dit: *Sagesse*, et l'on célèbre la *pannychis* selon l'ordo.

L'orthros se célèbre à l'ambon: Au ps 50, le même tropaire: *Dieu de nos Pères*.

16 juillet — P Antiochus. — Paul etc. — 4e Concile. — Le dimanche suivant, concile contre Sévère.

Καὶ εἰς τὴν λειτουργίαν μετὰ τὴν εἴσοδον τοῦ πατριάρχου καὶ εἰς τὸ Δόξα, λέγεται τροπάριον, ἦχος δ'· Τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας τὰ δόγματα πρὸς πνευματικὴν εὐφημίαν τὰ πέρατα προτρέπεται σήμερον, μίαν τῶν πατέρων τὴν πίστιν διδάσκοντα, Θεὸν ἀληθῶς καὶ ἄνθρωπον ἀληθῶς τὸν Χριστὸν κηρύττοντα, πρὸ αἰώνων μὲν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα κατὰ τὴν θεότητα, ἐπ' ἐσχάτων δὲ τῶν ἡμερῶν ἐκ Πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς παρθένου καὶ Θεοτόκου σαρκωθέντα καὶ ἐνανθρωπήσαντα, τὸν αὐτὸν παθητὸν μὲν σαρκί, ἀπαθῆ δὲ θεότητι. Οὕτω πιστεύοντες, ψάλλομεν αὐτῷ· Ἀλληλούια. Καὶ μετὰ τὸ τρισάγιον, ἀνάγνωσμα· 10 ὁ ὅρος τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου τῆς ἐν Χαλκηδόνι. Εἴτα τὸ προκείμενον, ἦχος βαρὺς· Κανθήσονται ὅσοι ἐν δόξῃ. Στίχος· Ἀσατε τῷ Κυρίῳ ᾄσμα καινόν. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Ἀδελφοί, μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν (προεγράφη εἰς τὰς ιε' τοῦ σептемβρίου μηνός). Ἀλληλούια, ἦχος δ'· Ὁ Θεός, ἐν τοῖς ὡσὶν ἡμῶν ἡκούσαμεν, ἕως· ἀνήγγειλαν ἡμῖν. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον, κεφ. λβ'. 15 Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἐαυτοῦ μαθηταῖς· ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου, τέλος· ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

Τῇ δὲ ἐπισύσῃ κυριακῇ, τελεῖται ἐν τῇ αὐτῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ μνήμη τῶν ἁγίων πατέρων τῶν συνελθόντων κατὰ τοῦ δυσσεβοῦς 20 Σευήρου καὶ ἀναθεματισάντων αὐτόν τε καὶ τὰ αὐτοῦ βέβηλα καὶ ψυχοφθόρα γράμματα.

Καὶ λέγεται εἰς τὸν ν' τροπάριον, ἦχος πλ. δ'· Φωστῆρας ἐν τῷ κόσμῳ φαίνοντας καὶ λόγον ζωῆς ἐπέχοντας τοὺς πατέρας ἡμῶν ἀνέδειξας, Κύριε, καὶ δι' αὐτῶν τὴν ἐκκλησίαν ἐλάμπρυνας, καὶ τοὺς 188^v 25 εἰς ὕψος ἀδικίαν λαλήσαντας τῆς ἀληθείας ἐχθροὺς κατέλαβες. Ταῖς αὐτῶν ἰκεσίαις εἰρήνευσον τὴν ζωὴν ἡμῶν.

Καὶ μετὰ τὸ τρισάγιον ἀναγινώσκεται ὁ ὅρος. Προκείμενον, ἦχος πλ. β'· Εὐφράνθητε ἐπὶ Κύριον καὶ ἀγαλλιᾶσθε. Στίχος· Μακάριος.

11 Ps 149,5.1 12 Hebr 13,7-16 14 Ps 43,2 15 Mt 5,14-19
17 Ps 32,1 28 Ps 31,11.1

2 ἦχος πλ. δ' D 3 προτρέπονται P 4 τὴν om P 7 τῆς παρθένου καὶ Θεοτόκου] τῆς Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου D || παρθένου καὶ om P
9 ἀνάγνωσμα] ἀναγινώσκεται D 20 Σευήρου add τῆς ε' συνόδου P 22 εἰς τὸν ν' add. κ. εἰς τὴν εἴσοδον P 24 καὶ om P || τοὺς] τὸν PD 25 λαλήσαντα PD || ἐχθρὸν PD || κατέβαλες P, κατέβαλας D 26 ἰκεσίαις add Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν P 27 ἦχος β' P

A la Liturgie, après l'entrée du patriarche, au Gloria Patri, on dit le tropaire, mode 4: *Aujourd'hui les dogmes de l'Eglise catholique invitent les extremités <du monde> à une louange spirituelle, enseignant l'unique foi des Pères, proclamant le Christ vrai Dieu et vrai homme, né du Père avant les siècles selon la divinité, et, dans les derniers jours, incarné et fait homme de l'Esprit-Saint et de la Vierge Marie, passible dans la chair, impassible dans la divinité. Nous qui croyons ainsi, nous lui chantons: Alléluia!* Après le trisagion on lit le décret du saint Concile oecuménique de Chalcedoine. Ensuite prokeimenon, mode grave: ps 149,5; stique: *ibid.* 1. Apôtre: *Hebr 13,7-16*. Alléluia. mode 4: ps 43,2. Evangile: *Mt 5,14-19* Koinonicon: ps 32,1.

Le dimanche suivant, on célèbre dans la Grande Eglise la mémoire des Pères réunis contre l'impie Sévère, qui l'anathématisèrent, ainsi que ses vils et funestes écrits (1).

<ACOLOUTHIE>: Au ps 50 <de l'orthros>, tropaire, mode 4 pl.: *Tu as fait de nos Pères, Seigneur, des Luminaires qui éclairent le monde et qui détiennent la parole de vie; par eux tu as illustré ton Eglise et as arrêté les ennemis de la vérité, qui proféraient l'iniquté contre le ciel. Par leurs prières, donne la paix à notre vie!*

<Liturgie>: Après le trisagion, on lit le décret <du Concile>. Prokeimenon, mode 2 pl.: ps 31,11; stique: *ibid.* 1. Apôtre:

(1) Synode de l'année 536.

Ὁ ἀπόστολος πρὸς Τίτον· Τέκνον Τίτε, πιστὸς ὁ λόγος, καὶ περὶ τούτων βούλομαι σε. Ἀλληλοῦια, ἥχος δ'. Στίχος· Ἐκέκραξαν οἱ δίκαιοι. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην, κεφ. ρνγ'. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐπάρας ὁ Ἰησοῦς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν· Πάτερ ἅγιε, τήρησον αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου, τέλος· ὅτι σύ με ἀπέστειλας. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

Δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι Γ' τῇ β' μετὰ τὴν μνήμην ταύτην προστίθεται εἰς τὸν ὄρθρον ἀντίφωνον ἐν καὶ γίνονται η'. Ὑφαιρεῖται δὲ ἐκ τοῦ λυχνικοῦ ἀντίφωνον ἐν καὶ γίνονται ιζ', καὶ ψάλλεται λοιπὸν εἰς τὸ λυχνικὸν ἀλληλοῦια ἀπλοῦν.

10 Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιζ', ἄθλησις τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Ἀθηνογένους [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Γεωργίου τῷ ὄντι ἐν τῷ Κυπαρισσίῳ.

189^r Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῆς ἁγίας μάρτυρος Μαρίνης [...||...]. Τελεῖται δὲ αὐτῆς ἡ σύναξις ἐνδον τοῦ ἁγίου μάρτυρος Μηνᾶ.

15 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Σπεράτου καὶ Βερονίκης.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιη', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Αἰμιλιανοῦ [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ αὐτοῦ τῷ ὄντι ἐν τῇ Ῥάβδῳ.

20 189^v Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ὑακίνθου τοῦ ἐν Ἀμάστριδι [...||...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Μαρκέλλου καὶ Δασίου καὶ Μάρωνος, καὶ τὰ ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ τῆς ἁγίας Θεοτόκου τῶν Καλλιστράτου.

25 Ἡ δὲ ἀκολουθία γίνεται καθὼς προέγγραπται εἰς τὰς ζ' τοῦ σεπτεμβρίου μηνός.

Καὶ μνήμη Στεφάνου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ ἐξ Ἀμασείας μετατεθέντος. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τοῖς Ἀγίοις

1 Tit 3,8<-15> 2 Ps 33,18 3 Io 17,1^a.11^b-21 6 Ps 32,1

1 Ὁ ἀπόστολος *perperam ponitur* ἀλληλοῦια *ante apostolum* 2 βούλομαι σε *add* ἕως τοῦ τέλους D 7 Δεῖ *usq* 9 ἀπλοῦν *om* P || ὅτι *add* ὡς H 11 Τελεῖται *usq* 12 Κυπαρισσίῳ *om* P 14 Τελεῖται *usq* Μηνᾶ *om* P 18 Τελεῖται *usq* 19 Ῥάβδῳ *om* P 25 τὰς ζ' *usq* μηνός] τὰς θ' τοῦ αὐτοῦ μηνός P 27 καὶ μνήμη *usq* p. 346,2 παραγινόμε. *om* P

Tit 3,8<-15>. Alléluia, mode 4; stique: *ps* 33,18. Evangile: *Io* 17, 1^a.11^b-21. Koinonicon: *ps* 32,1.

N.B. — Le lundi après cette mémoire, on ajoute à l'orthros un antiphone, et il y en aura 8. On en enlève un au lucernaire, et il y en aura 17. Au lucernaire on chante dès maintenant un seul alléluia.

17. Le s. hiéromartyr Athénogène [...]. Sa synaxe a lieu à Saint-Georges-Martyr dans la Cyprière ⁽¹⁾.

Le même jour, la ste martyre Marine [...]. Sa synaxe a lieu dans l'enceinte de Saint-Ménas-Martyr ⁽²⁾.

Le même jour, les ss. martyrs Spératus et Véronique.

18. Le s. martyr Emilien [...]. Sa synaxe a lieu à son marty-
rion, dans le quartier de la Verge ⁽³⁾.

Le même jour, le s. martyr Hyacinthe d'Amastris [...].

Le même jour, le s. hiéromartyr Marcel, et Dasios et Maron, et la Dédicace du sanctuaire de la Théotocos dans le quartier de Callistrate ⁽⁴⁾.

ACOLOUTHIE: comme le 6 septembre.

<Le même jour,> s. Etienne, archevêque de Constantinople, transféré d'Amasée. Sa synaxe a lieu aux Saint-Apôtres, où ses

17 juillet — P Athénogène. — Marine. — Spératus, Véronique. — Théodosie et ses enfants.

18 juillet — P Emilien. — Hyacinthe. — Marcel etc. — Dédicace de la Théotocos.

(1) JANIN, *Eglises*, 75.

(2) Dans Saint-Ménas près de l'Acropole, JANIN, *Eglises*, 345-47.

(3) *Ibid.*, 16-17, cf. le 28 novembre.

(4) *Ibid.*, 194-95.

Ἀποστόλοις τοῖς μεγάλοις, ἔνθα τὸ λείψανον αὐτοῦ ἀπόκειται, τῆς λιτῆς ἀπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἐκεῖσε παραγινομένης.

190^r **Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιθ΄**, μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Δίου [...||...].

Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῇ εὐαγεστάτῃ αὐτοῦ μονῇ τῇ οὓσῃ 5 κατὰ τὴν μεγάλην πόλιν τὴν βασιλίδαν.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τῆς ὁσίας Μακρίνης ἀδελφῆς τοῦ μεγάλου Βασιλείου [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου ἐπισκόπου τοῦ νέου ὁμολογητοῦ.

10 **Μηνὶ τῷ αὐτῷ κ΄**, ἡ πυρφόρος ἀνάβασις Ἡλιοῦ τοῦ προφήτου [...||...].

190^v Καὶ τελεῖται ἡ τοιαύτη σύναξις ἐν τῷ ἁγιοτάτῳ αὐτοῦ προφητεῖᾳ τῷ ὄντι ἐν τῷ Πετρίῳ, τῆς λιτῆς ἔωθεν ἀπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἐν τῷ Φόρῳ ἀνερχομένης καὶ μετὰ τὰς ἐκεῖσε συνήθεις εὐχὰς παραγινομένης ἐν τῇ εἰρημένῃ συνάξει. Λαμπροτέρα δὲ ἐν αὐτῷ 15 συγκροτεῖται πανήγυρις ἐν τῇ Νέᾳ Βασιλικῇ ἐκκλησίᾳ, τοῦ βασιλέως μετὰ τῆς συγκλήτου καὶ τοῦ πατριάρχου ἐκεῖσε ἀθροιζομένων.

191^r Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἁγίου προφήτου Ἰεζεκιήλ [...||...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τῶν ἁγίων πατέρων Γεωργίου καὶ Θεοδώρου, καὶ σύναξις τοῦ ἁγίου Ἐλευθερίου πλησίον τοῦ Ξηρολόφου.

20 **Μηνὶ τῷ αὐτῷ κα΄**, μνήμη τῶν ἁγίων πατέρων Συμεῶν τοῦ διὰ 191^v Χριστὸν σαλοῦ καὶ Ἰωάννου [...||...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, σύναξις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀκακίου ἐν τῷ μαρτυρίῳ αὐτοῦ (ἐν) τῷ Ἑπτασκάλῳ, καὶ ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἰούστου καὶ Ματθαίου καὶ τῶν ἁγίων ἱερομαρτύρων Τροφίμου καὶ 25 Θεοφίλου καὶ τῆς συνοδίας αὐτῶν, καὶ σύναξις τῆς ἁγίας ἀρχάντου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας ἐν τοῖς Ἀρμασίου.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κβ΄, μνήμη τῆς ἁγίας Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς τῆς μυροφόρου [...]. Ὑστερον δὲ ἐπὶ Λέοντος, τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γενομένου βασιλέως ἡμῶν, τὸ ταύτης ἅγιον ἀνακομισθὲν λείψανον

4 Τελεῖται usq 5 βασιλίδαν om P 11 Καὶ τελεῖται usq 16 ἀθροίζομ. om P 19 κ. σύναξις usq Ξηρολόφου om P 22 σύναξις usq 23 Ἑπτασκάλῳ om P 25 κ. σύναξις usq 26 Ἀρμασίου om P 28 Ὑστερον usq p. 348,3 Ταύρου om P

saintes reliques sont déposées⁽¹⁾. La procession s'y rend, partant de la Grande Eglise.

19. S. Dios [...]. Sa synaxe a lieu à son monastère, près de la ville impériale⁽²⁾.

Le même jour, ste Macrine, sœur de s. Basile le Grand [...].

Le même jour, s. Grégoire, évêque, le nouveau confesseur.

20. L'Ascension flamboyante du prophète Elie [...]. La synaxe a lieu à son prophétion dans le Pétrion⁽³⁾. A l'aurore, la procession va de la Grande Eglise au Forum, et, après les prières qu'on y fait habituellement, elle se rend à la synaxe mentionnée. Une célébration plus solennelle a lieu dans la Nouvelle Basilique⁽⁴⁾, où se réunissent l'empereur, avec le Sénat et le patriarche.

Le même jour, le s. prophète Ezéchiel [...].

Le même jour, les ss. Georges et Théodore, et synaxe de s. Eleuthère près de la Colline Aride⁽⁵⁾.

21. Les ss. Syméon, fou pour le Christ, et Jean [...].

Le même jour, synaxe du s. martyr Acace à son martyrium dans les Sept-Echelles, les ss. martyrs Juste et Matthieu, les ss. hiéromartyrs Trophime, Théophile et leurs compagnons, et synaxe de la Théotocos dans le quartier d'Armace⁽⁶⁾.

22. Ste Marie Madeleine la Myrophore [...]. Finalement, sous Léon, notre empereur à l'heureux destin, ses saintes reli-

19 juillet — P = H.

20 juillet — P Elie.

21 juillet — P Syméon, Jean. — Juste, Matthias. — Trophime, Théophile et comp.

22 juillet — P = H.

(1) JANIN, *Eglises*, 46-55. C'est le patriarche Etienne II (925-28).

(2) *Ibid.*, 103-105.

(3) *Ibid.*, 144-45.

(4) *Ibid.*, 374-78.

(5) *Ibid.*, 115-16.

(6) *Ibid.*, 165. Parmi les nombreuses manières d'écrire le nom du quartier d'Armatios, Janin ne propose pas Armasios, cf. *Const. byz.*, 295.

192^r

ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ συσταθείσῃ μονῇ τοῦ ἁγίου Λαζάρου κατετέθη, ἐν ᾗ ἐτήσιως καὶ ἡ σύναξις τελεῖται αὐτῆς, καὶ ἐν τοῖς || Κουράτορος πλησίον τοῦ Ταύρου.

Προκείμενον, ἥχος βαρύς· Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος.
5 Στίχος· Τί ἀνταποδώσω τῷ Κυρίῳ, ἕως· ἀνταπέδωκε. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Κορινθίους α'· Ἀδελφοί, μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν ἀδελφὴν γυναῖκα, τέλος· Ἐγὼ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ. Ἀλληλούια, ἥχος πλ. α'. Στίχος· Φῶς ἀνέτειλε τῷ δικαίῳ. Εὐαγγέλιον κατὰ Μάρκον, κεφ. σλ'. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία Ἰακώβου, τέλος· ἐφο-
10 βεῦντο γάρ. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Φωκᾶ [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ αὐτοῦ μαρτυρίῳ τῷ ὄντι ἔνδον τοῦ ἁγίου ἀποστόλου, εὐαγγελιστοῦ καὶ θεολόγου Ἰωάννου, πλησίον τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας.

15 Ἡ δὲ ἀκολουθία γίνεται οὕτως· Εἰς τὸν ν' λέγεται τροπάριον, ἥχος γ'· Ἀθλοφόρε ἅγιε, πρέσβευε τῷ ἐλεήμονι Θεῷ ἵνα πταισμάτων ἄφεσιν παράσχῃ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν. Προκείμενον, ἥχος βαρύς· Εὐφρανθήσεται δίκαιος. Στίχος· Εἰσάκουσον, ὁ Θεός, φωνῆς μου, ἕως· πρὸς σέ. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Τιμόθεον β'· Τέκνον Τιμόθεε,
20 ἐνδυναμοῦ ἐν τῇ χάριτι τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, τέλος· Ἐμετὰ δόξης αἰωνίου. Ἀλληλούια, ἥχος δ'. Στίχος· Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει. Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν, <κεφ.> ρμε'. Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· οὐδέν ἐστι συγκεκαλυμμένον ὃ οὐ ἀποκαλυφθήσεται, τέλος· τὸ γὰρ ἅγιον Πνεῦμα διδάξει ὑμᾶς ὃ δεῖ εἰπεῖν. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

25 Μηνὶ τῷ αὐτῷ κγ', σύναξις τοῦ ἁγίου προφήτου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου ἐν τοῖς Ὀλυμπίου, πλησίον τοῦ ἁγίου Θωμᾶ ἐν τοῖς Ἀνθεμίου.

Καὶ ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἀπολλιναρίου καὶ Βιταλίου ἐπισκόπων Ῥαβέννης, καὶ Ἀπολλωνίου ἐπισκόπου Ῥώμης, καὶ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Εὐγενίου.

30 Ἡ δὲ ἀκολουθία προεγράφη μηνὶ νοεμβρίῳ κε'.

4 Ps 115,6.3. 6 1 Cor 9,5-12 8 Ps 96,11 || Mc 16,1-8
10 Ps 32,1 18 Ps 63,11.2^a 19 2 Tim 2,1-10 21 Ps 91,13
22 Lc 12,2-12 24 Ps 32,1

4 Προκείμενον usq 10 Ἀγαλλ. om P 7 τῷ εὐαγγελίῳ τὸ εὐαγγέλιον H
11 Τελεῖται usq 14 Ἐκκλησίας om P 15 Ἡ δὲ usq 24 Ἀγαλλ. om P
20 μετὰ διὰ H 25 σύναξις usq 26 Ἀνθεμίου om P

ques furent déposées dans le monastère de s. Lazare, fondé par lui ⁽¹⁾, où chaque année on célèbre la mémoire de la sainte, ainsi que dans le quartier de Curator, près du Taurus ⁽²⁾.

<ACOLOUTHIE de la Liturgie> Prokeimenon, mode grave: ps 115,6; stique: *ibid.* 3. Apôtre: 1 Cor 9,5-12. Alléluia, mode 1 pl.; stique: ps 96,11. Évangile: Mc 16,1-8. Koinonicon: ps 32,1.

Le même jour, le s. martyr Phocas [...]. Sa synaxe a lieu à son martyrium, dans l'enceinte de Saint-Jean-Apôtre, près de la Grande Eglise ⁽³⁾.

ACOLOUTHIE: Au ps 50 <de l'orthros>, tropaire, mode 3: *Saint vainqueur, prie Dieu compatissant d'accorder à nos âmes le pardon de <leurs> péchés!* <A la Liturgie> prokeimenon, mode grave: ps 63,11; stique: *ibid.* 2^a. Apôtre: 2 Tim 2,1-10. Alléluia, mode 4; stique: ps 91,13. Évangile: Lc 12,2-12. Koinonicon: ps 32,1.

23. Synaxe de s. Jean Baptiste dans le quartier d'Olympe, près de Saint-Thomas dans celui d'Anthème ⁽⁴⁾.

Les ss. martyrs Apollinaire et Vital, évêque de Ravenne, Apollone, évêque de Rome, et le s. martyr Eugène.

ACOLOUTHIE: comme le 25 novembre.

23 juillet — P Vital, Apollinaire. — Eugène. — Apollone.

⁽¹⁾ Léon VI, en 899-900. Eglise et monastère fonctionnaient déjà en avril 900, JANIN, *Eglises*, 309-10.

⁽²⁾ Dans l'église de la Théotocos de ce quartier, où Léon VI fit apporter les reliques de s. Lazare et de ses sœurs Marthe et Marie pour les déposer dans le monastère de Saint-Lazare qu'il venait de fonder, JANIN, *Eglises*, 200.

⁽³⁾ Saint-Phocas au Diippion, JANIN, *Eglises*, 513.

⁽⁴⁾ C'était sans doute la Dédicace de l'église, JANIN, *Eglises*, 433.

192^v

|| **Μηνὶ τῷ αὐτῷ κδ'**, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Μεναίου καὶ Καπίτωνος, καὶ ἄθλησις τῆς ἁγίας μάρτυρος Χριστίνης [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῆς σὺναξις ἐν τῷ ἁγιοτάτῳ αὐτῆς μαρτυρίῳ τῷ ὄντι ἐν τῷ Νέῳ Παλατίῳ, καὶ ἐν Νύμφαις ταῖς μεγάλαις, καὶ ἐν τῷ μαρτυρίῳ τοῦ ἁγίου Τρύφωνος, πλησίον τῆς ἁγίας Εἰρήνης τῆς ἀρχαίας καὶ νέας.

193^r

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κε', μνήμη τῆς ὁσίας καὶ ἀοιδίμου Εὐπραξίας [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τῆς ὁσίας καὶ μακαρίας Ὀλυμπιάδος [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τῶν ἁγίων ρξε' πατέρων ἡμῶν ἐν τῇ ε' 15 συνελθόντων τῶν συνόδων, καὶ ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἑρμογένους, καὶ σὺναξις τῆς ἁγίας Παρθένου πέραν ἐν τῷ Παγιδίῳ, πλησίον τοῦ Νέου Ἑμβόλου.

193^v

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κς', σὺναξις ἦτοι τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ || πέραν ἐν Χάλλαις, καὶ μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Συμεῶν 15 τοῦ ἀρχιμανδρίτου τοῦ ἐν τῇ Μάνδρᾳ, καὶ ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἑρμολάου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ μαρτυρησάντων [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰγνατίου τοῦ Στειρωνίτου.

Τῇ δὲ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἐγένετο ἡ ἐν Βουλγαρίᾳ ἐξ ἀπροσεξίας καὶ 20 οὐκ ὀρθῶς τοῦ βασιλέως Νικηφόρου αὐτοῦ τε σφαγὴ καὶ ἐτέρων πολλῶν πτώσις [...].

194^r

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κς', <ἄθλησις> τοῦ ἁγίου μάρτυρος Παντε- 25 λεήμονος [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σὺναξις ἐν τῇ ἐπονύμῳ αὐτοῦ ἁγία ἐκκλησίᾳ, τῆς λιτῆς ἀπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἐν τῷ Φόρῳ 25 ἀνερχομένης καὶ μετὰ τὰς ἐκεῖσε συνήθεις εὐχὰς παραγινομένης ἐν τῇ εἰρημένῃ συνάξει.

Λέγεται δὲ τροπάριον εἰς τὴν εἴσοδον· Ἀθλοφόρε ἅγιε, πρέσβευε τῷ ἐλεήμονι Θεῷ. Προκείμενον, ἥχος βαρὺς· Εὐφρανθήσεται

28 Ps 63,11.2^a

2 Τελεῖται usq 5 νέας om P 11 κ. σὺναξις usq 12 Ἑμβόλου om P 14 Μιχαὴλ] Γαβριὴλ P || πέραν ἐν Χάλλαις om P 23 Τελεῖται usq 26 συνάξει om P 27 εἰς τὴν εἴσοδον usq 28 Θεῷ] εἰς τὸν ν' ἥχ. πλ. δ' (πρὸς τὴν σοφίαν καὶ λόγον)· Μαρτυρήσας γενναίως ὑπὲρ Χριστοῦ καὶ τὴν πίστιν P

24. Les ss. martyrs Ménée et Capiton, et la ste martyre Christine [...]. Sa synaxe a lieu à son martyrion dans le Nouveau Palais ⁽¹⁾, aux Grands Réservoirs ⁽²⁾ et à Saint-Tryphon-Martyr, près de Sainte-Irène l'Ancienne et Nouvelle ⁽³⁾.

25. Ste Eupraxie [...].

Le même jour, ste Olympias [...].

Le même jour, mémoire des ss. 165 Pères rassemblés au 5e Concile, le s. martyr Hermogène, et synaxe de la Théotocos au Pagidion, sur l'autre rive, près du Nouveau Portique ⁽⁴⁾.

26. La Dédicace de Saint-Michel dans les Echelles, sur l'autre rive ⁽⁵⁾, s. Syméon, archimandrite de Mandra, et le s. martyr Hermolaos et ses compagnons [...].

Le même jour, s. Ignace le Steironite.

Le même jour, par l'incurie et la présomption de l'empereur Nicéphore, eut lieu en Bulgarie le massacre de l'empereur et la mort de beaucoup d'autres ⁽⁶⁾ [...].

27. Le s. martyr Pantéléemon [...]. Sa synaxe a lieu à l'église de son nom ⁽⁷⁾. La procession va de la Grande Eglise au Forum, et, après les prières qu'on y fait d'habitude, elle se rend à la synaxe mentionnée.

<ACOLOUTHIE de la Liturgie:> A l'Entrée, tropaire: *Saint vainqueur, <prie Dieu compatissant d'accorder à nos âmes le pardon de leurs péchés!>* Prokeimenon, mode grave: *ps* 63,11;

24 juillet — P Christine.

25 juillet — P Anne, mère de la Théotocos. — Eupraxie. — Olympias. — Pères du 5e Concile.

26 juillet — P Hermolaos et comp. — Syméon archimandrite et Stylite. — Dédicace de l'Archange Gabriel (= Michel?). — Jérusalem, Apion. — Massacre en Bulgarie.

27 juillet — P = H.

⁽¹⁾ JANIN, *Eglises*, 517-18.

⁽²⁾ *Ibid.*, 518.

⁽³⁾ *Ibid.*, 505.

⁽⁴⁾ *Ibid.*, 216-217.

⁽⁵⁾ *Ibid.*, 362-63.

⁽⁶⁾ Nicéphore I. Le désastre eut lieu en 811, cf. BRÉHIER, *Vie et Mort de Byzance*, 99.

⁽⁷⁾ Saint-Pantéléemon au quartier de Narsès, JANIN, *Eglises*, 400-404.

δικαιος. Στίχος· Εισάκουσον, ὁ Θεός, φωνῆς μου, ἕως· πρὸς σέ. "Ετε-
ρον προκείμενον· Θωμαστός ὁ Θεός ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ. Στίχος·
'Εν ἐκκλησίαις εὐλογεῖτε. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Τιμόθεον β'. Τέκνον
Τιμόθεε, ἐνδυναμοῦ ἐν τῇ χάριτι, τέλος· μετὰ δόξης αἰωνίου. Ἀλληλούια,
5 ἤχος δ'. Στίχος· Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει. Ἄλλο, ἤχος πλ. α'. Φῶς
194v ἀνέτειλε τῷ δικαίῳ, καὶ τοῖς εὐθέσι. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον,
κεφ. πς'. Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς || ἐαυτοῦ μαθηταῖς· ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω
ὕμᾱς, τέλος· σωθήσεται. "Ετερον εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην, κεφ. ρλζ'.
Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἐαυτοῦ μαθηταῖς· ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγα-
10 πᾶτε ἀλλήλους, τέλος· προσφέρειν τῷ Θεῷ. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κη', ἡ ἀνάμνησις τῶν ἐγκαινίων τοῦ ναοῦ τῆς ἁγίας
Θεοτόκου ἐν τοῖς Διακονίᾳς, καὶ ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Εὐστα-
195r θίου τοῦ ἐν Ἀγκύρᾳ [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀκακίου [...||...].
15 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Κυντιανοῦ, Δάδα
καὶ Μαξίμου καὶ Καλλινίκου. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τοῖς
Βιγλεντίου.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κθ', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Καλλινίκου τοῦ
ἐν Γάγγρᾳ [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις πλησίον τῆς Ἰουστινιανοῦ
20 γεφύρας καὶ πλησίον τοῦ Πετρίου.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῆς ἁγίας μάρτυρος Θεοδότης καὶ τῶν
195v τέκνων αὐτῆς || [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῆς σύναξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ
αὐτῆς τῷ ὄντι ἐν τῷ Κάμπῳ.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τῆς ὁσίας Πελαγίας τῆς πόρνης, καὶ τὰ
25 ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ τῆς ἁγίας Θεοτόκου πλησίον τῶν Προμούντων.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ λ', μνήμη τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ στρατιώτου
[...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ σεπτῷ ἀποστολείῳ τοῦ ἁγίου

2 Ps 67,36,27 3 2 Tim 2,1-10 5 Ps 91,13 || Ps 96,11
6 Mt 10,16-22 8 Io 15,17-16,2 10 Ps 32,1

1-2 "Ετερον προκ. (ps 67,36,27) om P 5 Ἄλλο (ps 96,11) om P
7 κεφ. πγ' P 8 Io 15,17-16,2 om P 16 Τελεῖται usq 17 Βιγλεντίου]
εἰς τὰ Βιγλεντίας P 19 Τελεῖται usq 20 Πετρίου om P 22 ἐν τῷ μαρτ.
usq 23 ὄντι om P 24-25 κ. τὰ ἐγκαίνια usq Προμούντων om P 27 Τε-
λεῖται usq p. 354,2 Ἐκκλησίας om P

stique: *ibid.* 2^a. Un autre prokeimenon: ps 67,36; stique: *ibid.* 27.
Apôtre: 2 Tim 2,1-10. Alléluia, mode 4; stique: ps 91,13. Un autre
alléluia, mode 1 pl.: ps 96,11. Evangile: Mt 10,16-22. Un autre:
Io 15,17-16,2. Koinonicon: ps 32,1.

28. La Dédicace du sanctuaire de la Théotocos dans le quar-
tier de la Diaconesse (!), et le s. martyr Eustace d'Ancyre [...].
Le même jour, le s. martyr Acace [...].

Le même jour, les ss. martyrs Quintien, Dadas, Maxime et
Callinique. Leur synaxe a lieu dans le quartier de la Vigie (?).

29. Le s. martyr Callinique de Gangres [...]. Sa synaxe a
lieu près du pont de Justinien (3) et <également> près du Pé-
trion (4).

Le même jour, la ste martyre Théodotè et ses enfants [...].
Sa synaxe a lieu à son martyrion, dans le Champ (6).

Le même jour, ste Pélagie la courtisane, et la Dédicace du
temple de la Théotocos près du quartier de Promountoi (6).

30. S. Jean, soldat [...]. Sa synaxe a lieu à Saint-Jean-Apôtre,
près de la Grande Eglise (?).

28 juillet — P Eustathe. — Acace. — Dédicace de la Théotocos. —
Quintilien, Dadas, Maxime.

29 juillet — P Callinique. — Alexandre martyr. — Théodotè etc. —
Pélagie.

30 juillet — P Jean, — Mamas, Basilisque. — Benjamin, Ménéos. —
Jean archev. Cp. — Théodose le Jeune.

(1) JANIN, *Eglises*, 181-82.

(2) Dans l'église de la Théotocos de ce quartier, JANIN, *Eglises*, 168.
Pour l'étymologie de Biglentias, cf. JANIN, *Const. byz.*, 302.

(3) JANIN, *Eglises*, 284.

(4) *Ibid.*

(5) *Ibid.*, 153.

(6) Appelé aussi des Promotou, JANIN, *Eglises*, 238.

(7) Saint-Jean au Diippion, JANIN, *Eglises*, 273-75.

καὶ πανευφήμου ἀποστόλου καὶ θεολόγου Ἰωάννου, πλησίον τῆς ἁγιο-
τάτης Μεγάλης Ἐκκλησίας.

196^r Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Μάμαντος καὶ
Βασιλίσκου. || Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῇ Ἐηροκίρκῳ.

5 Καὶ τῶν ἁγίων Βενιαμίν, Βενίου καὶ Βιναίου πλησίον τοῦ παλατίου
τοῦ Ἑβδόμου.

Καὶ μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Κωνσταντίνου τοῦ νέου
ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τοῦ <ἐν> εὐσεβεῖ τῇ μνήμῃ
Γγενομένου βασιλέως Θεοδοσίου τοῦ νέου.

10 Μὴνι τῷ αὐτῷ λα΄, ἡ ἀνάμνησις τῶν ἐγκαινίων τοῦ σεβασμίου
οἴκου τῆς ἁγίας ἀχράντου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου
Μαρίας, τοῦ ὄντος ἐν Βλαχέρναις, ἔνθα ἀπόκειται ἡ παναγία Σορός.

Λειτουργεῖ ἐκεῖσε ὁ πατριάρχης, καὶ εἰς τὸ γ' ἀντίφωνον τῆς
λειτουργίας λέγεται τροπάριον, ἥχος δ'· Ὑψατε πύλας, οἱ ἄρχοντες,
15 ὑμῶν, καὶ εἰς τὸ Δόξα, <τροπάριον>, ἥχος πλ. α'· Ἀγιοτέρα τῶν Χερου-
βὶμ, ὑψηλότερα τῶν οὐρανῶν, πανύμνητε, Θεοτόκον σε ἐν ἀληθείᾳ
ὁμολογοῦντες, ἔχοντες ἀμαρτωλοὶ προστασίαν καὶ εὐρίσκομεν ἐν καιρῷ
σωτηρίαν. Διὸ μὴ παύσῃ ὑπὲρ ἡμῶν πρεσβεύουσα, κραταίωμα καὶ
καταφυγὴ τῶν ψυχῶν ἡμῶν. Προκείμενον, ἥχος δ'· Τῷ οἴκῳ σου πρέ-
20 πει ἁγίασμα, Κύριε. Στίχος· Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν, εὐπρέπειαν ἐνε-
δύσατο. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Ἀδελφοὶ ἄγιοι, κλήσεως ἐπου-
ρανίου μέτοχοι, τέλος· ὁ δὲ τὰ πάντα κατασκευάσας Θεός. Ἀλληλούια.
Στίχος· Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον, ἕως· τῷ Σωτήρι μου.
Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον, κεφ. ρζγ'· Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐλθὼν ὁ
25 Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Καισαρείας τῆς Φιλίππου, τέλος· καὶ πύλαι ἄδου
οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. Κοινωνικόν· Ποτήριον.

Δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι εἰς τὸν ὄρθρον προστίθεται ἀντίφωνον ἐν καὶ γίνονται θ',
ὑφαίρεται δὲ ἐκ τοῦ λυχνικοῦ ἀντίφωνον ἐν καὶ γίνονται δεκάεξ.

14 Ps 23,9 19 Ps 92,5b.1 21 Hebr 3,1-4 23 Lc 1,46-47
24 Mt 16,13-18 26 Ps 115,4.

4 Ἐηροκίρκῳ add πόρτης P 9 γενομένη H 12 ἔνθα usq Σορός
om P 13 Λειτουργεῖ usq 15 Δόξα om P 16 Θεοτόκον usq 19 ψυχῶν
ἡμῶν om P 17 ἔχοντες sic H 22 Ἀλληλ. add ἥχος α' P 24 Ματ-
θαῖον] Μάρκον H || κεφ. ρζγ' P 26 Κοινων. praem Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τοῦ ὁσ.
Εὐδοκίμου τοῦ ἐν Ἑξακινίῳ P 27 Δεῖ usq 28 δεκάεξ om P

Le même jour, les ss. martyrs Mamas et Basilisque. Leur
synaxe a lieu au Cirque de Bois (1).

Les ss. Benjamin, Bénios et Binéos, près du Palais du Septième
Milliaire (2).

S. Constantin le Jeune, archevêque de Constantinople, et
mémoire de l'empereur Théodose le Jeune.

31. La Dédicace du temple de la Théotocos aux Blachernes,
où est déposée la Sainte Châsse.

<ACOLOUTHIE> Le patriarche célèbre. Au troisième antiphone
de la Liturgie, tropaire, mode 4: *Elevez vos portes, ô princes*
(ps 23,9) (3). Au Gloria Patri, tropaire, mode 1 pl.: *Plus sainte que*
les Chérubins, plus haute que les cieux, digne de toute louange! En
te confessant vraie Mère de Dieu, nous, les pécheurs, nous avons une
Avocate et nous trouvons le salut au moment opportun. Aussi, ne
cesse pas de prier pour nous, forteresse et refuge de nos âmes! Pro-
keimenon, mode 4: ps 92,5b; stique: ibid. 1. Apôtre: Hebr 3,1-4.
Alléluia; stique: Lc 1,46-47. Evangile: Mt 16,13-18. Koinonicon:
ps 115,4.

N.B. — A l'orthros, on chante une antiphone en plus, ce qui fait 9
antiphones. Au lucernaire on en enlève un, et ils passent au nombre de 16.

31 juillet — P Dédicace de la Théotocos. — Eudocime.

(1) Au monastère de Saint-Mamas, JANIN, *Eglises*, 326-31.

(2) *Ibid.*, 68.

(3) Cf. l'ordo commun d'une Dédicace.

<ΜΗΝ ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ>

196^v Μηνὸς αὐγούστου α', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων τῶν Μακκαβαίων· Ἑλεαζάρου καὶ τῶν ζ' παίδων καὶ τῆς τούτων μητρὸς Σολομωνίδος [...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σὺνάξις ἐν τῷ μαρτυρίῳ αὐτῶν τῷ ὄντι ἐν τοῖς Δομνίνου ἐμβόλοις, καὶ πέραν ἐν τῇ Ἑλαίᾳ.

5 Λέγεται εἰς τὸν ν' τροπάριον, ἥχος δ'· Οἱ τοῦ νόμου φύλακες καὶ πρὸ τῆς χάριτος μάρτυρες, διάβολον καὶ τύραννον τῇ ὑπομονῇ τῶν βασάνων κατετροπώσασθε, θεσμούς πατρικὸν καὶ στοργὴν ἀδελφότητος [τῇ πίστει] ὑποδείξαντες. Διὸ μὴ παύσησθε πρεσβεύειν Χριστῷ τῷ Θεῷ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν. Προκείμενον, ἥχος δ'· Θανμαστός ὁ

10 Θεός, ἕως· Ἰσραήλ. Στίχος· Ἐν ἐκκλησίαις ἐδλογεῖτε, ἕως· Ἰσραήλ. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Ἀδελφοί, οἱ ἅγιοι πάντες διὰ πίστεως, τέλος· ἵνα μὴ χωρὶς ἡμῶν τελειωθῶσιν. Ἀλληλουία, ἥχος α'· Σωτηρία τῶν δικαίων παρὰ Κυρίου. Εὐαγγέλιον κατὰ [Ματθαῖον], κεφ. πς'·

Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἐαυτοῦ μαθηταῖς· ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς, 15 τέλος· σωθήσεται. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων γ' παρθένων Πίστεως, Ἑλπί-

197^r δος καὶ Ἀγάπης καὶ τῆς τούτων μητρὸς Σοφίας [...||...].

197^v || Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Πολυεύκτου, Θεοδώρου, Κηρύκου, Ἑλεαζάρου καὶ τῆς συνοδίας αὐτῶν. Τελεῖται

20 δὲ ἡ αὐτῶν σὺνάξις ἐν τοῖς Βιγλεντίου, πλησίον τοῦ Χαλκοῦ Τετραπύλου. Καὶ μνήμη τῶν ἁγίων μαρτύρων Μήνη καὶ Μηναίου. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σὺνάξις ἐν τῷ Ἑβδόμῳ.

Καὶ ἡ βάπτισις τῶν τιμίων ξύλων.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ β', ἄθλησις τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Στεφάνου

25 πάπα Ῥώμης καὶ τῶν σὺν [αὐτῷ] [...].

9 Ps 67,36-27 11 Hebr 11,33-40 12 Ps 36,39 13 Mt 10,16-22
15 Ps 32,1

3 Τελεῖται usq 4 Ἑλαία om P 8 τῇ πίστει P, τὴν πίστιν H 13 Ματθαῖον] Μάρκον H 19 Τελεῖται usq 20 Τετραπύλου] ἐν Βιγλεντίαις P 25 αὐτῷ] αὐτῶν H

<MOIS D'AOUT>

1. Les ss. martyrs Macchabées: Eléazar, les sept enfants et leur mère Solomonis [...]. Leur synaxe a lieu à leur martyrium, dans les portiques de Domnin⁽¹⁾, et dans l'Olivette, sur l'autre rive⁽²⁾.

<ACOLOUTHIE> Au ps 50 <de l'orthros>, tropaire: *Gardiens de la Loi et martyrs avant la Grâce! Vous avez mis en fuite le diable et le tyran par l'endurance dans les tourments, en donnant, par votre foi, un exemple de <fidélité aux> prescriptions des Pères, et d'amour fraternel. Aussi ne cessez pas de prier le Christ Dieu pour le salut de nos âmes!* <A la Liturgie>, prokeimenon, mode grave: ps 67,36; stique: *ibid.* 27. Apôtre: *Hebr 11,33-40*. Alléluia, mode 1: ps 36,39. Evangile: *Mt 10,16-22*. Koinonicon: ps 32,1.

Le même jour, les trois saintes vierges Foi, Espérance et Charité, avec leur mère Sophie [...].

Le même jour, les ss. martyrs Polyeucte, Théodore, Céryque, Eléazar et leurs compagnons. Leur synaxe a lieu dans le quartier de la Vigie, près de l'Arc de Bronze⁽³⁾.

Les ss. martyrs Ménès et Ménéos. Leur synaxe a lieu au Septième Milliaire⁽⁴⁾.

L'immersion du précieux Bois <de la Croix>⁽⁵⁾.

2. Le s. hiéromartyr Etienne, pape de Rome, et ses compagnons [...].

1 août — P Martyrs Macchabées: Eléazar, 7 enfants, Solomonè. — Pistis, etc. — Immersion du Saint Bois. — Polyeucte, Théodore, Cyrille, Eléazar et comp. — Ménas, Ménaïos.

2 août — P Translation des reliques de s. Etienne. — Etienne pape et comp. — Invention des reliques des ss. Maxime etc. — Justinien. — Sept Dormants d'Ephèse.

⁽¹⁾ JANIN, *Eglises*, 324-25.

⁽²⁾ *Ibid.*, 325.

⁽³⁾ *Ibid.*, 420.

⁽⁴⁾ *Ibid.*, 347.

⁽⁵⁾ C'est la cérémonie de la bénédiction de l'eau du 1er août. On plongeait la croix (immersion de la croix), ou une colombe représentant l'Esprit-Saint, dans l'eau bénite, et avec elle on aspergeait les fidèles. Cf. DMITRIEVSKIJ, *Opisanie*, II, pp. 165-66.

198^r Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἡ εὐρεσις τῶν τιμίων λειψάνων δι' ἀγγέλου γενομένη Μαξίμου, Δάδα καὶ Κυντιλλιανοῦ [...], ἀ νῦν κατάκεινται ἐν τῷ εὐκτηρίῳ οἴκῳ τῆς παναγίας ἀχράντου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου ἐν τοῖς Βιγλεντίου, ἔνθα ἡ αὐτῶν || τελεῖται σύναξις.

5 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τὰ ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ τοῦ Θεολόγου πλησίον τῆς ἁγιωτάτης Μεγάλης Ἐκκλησίας.

Καὶ μνήμη τοῦ ἁγίου μάρτυρος Φωκᾶ καὶ τῶν ἁγίων ἐπτὰ παιδῶν τῶν ἐν Ἐφέσῳ.

Καὶ τοῦ ἐν εὐσεβεῖ [τῇ μνήμῃ] γενομένου βασιλέως Ἰουστινιανοῦ 10 τοῦ μεγάλου ἐν τοῖς Ἀγίοις Ἀποστόλοις.

Καὶ ἡ ἀνακομιδὴ τοῦ τιμίου λειψάνου τοῦ ἁγίου πρωτομάρτυρος καὶ ἀρχιδιακόνου Στεφάνου. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ αὐτοῦ μαρτυρίῳ τῷ ὄντι πλησίον Κωνσταντιανῶν, τῆς λιτῆς ἔωθεν συντρεχούσης ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ αὐτοῦ μαρτυρίῳ τῷ ὄντι ἐν τῷ 15 Ζεύγματι, καὶ ἐκεῖθεν ἀπερχομένης ἐν τῇ εἰρημένῃ συνάξει, ἔνθα ἡ θεία λειτουργία καὶ μυσταγωγία τελεῖται.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ γ', μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Δαλμάτου [...].

Μηνὶ τῷ αὐτῷ δ', τὰ ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Προκοπίου 20 πλησίον τῆς Χελώνης.

198^v Καὶ ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Θουθαῆ καὶ τῆς ἁγίας || μάρτυρος Ἰας. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἔξω τῆς Χρυσῆς Πόρτης καὶ ἐν τῷ Ἑπτασκάλῳ καὶ ἐπέκεινα τοῦ Στενοῦ.

Καὶ μνήμη τῆς ἁγίας Μαρίας.

25 Μηνὶ τῷ αὐτῷ ε', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Εὐσιγνίου [...].

4 Βιγλεντίας P 5 τὰ ἐγκαίνια usq 6 Ἐκκλησίας om P 9 τῇ μνήμῃ] τὴν μνήμην H 10 ἐν τοῖς Ἀγίοις usq 16 τελεῖται om P 17-18 Δαλμάτου add καὶ τῆς ἁγίας κ. οἰκουμένης β' συνόδου... καὶ τὰ ἐγκαίνια τῆς ἁγ. Θεοτόκου ἐν Γοργιανᾷ, καὶ μνήμη... Ἰωάννου τοῦ μοναχοῦ κ. Ἰωάννου τοῦ νέου. Ἡ ἀκολουθία μηνὶ ὀκτωβρίῳ α' P 19 τὰ ἐγκαίνια usq 23 Στενοῦ om P 24 Μαρίας add τῆς Μαγδαληνῆς Ὁ ἀπόστολος 1 Cor 9,2-12. Εὐαγγέλιον Mc 16,1-8. Κοινωνικόν Ἀγαλλιᾶσθε (ps 32,1) P 25 Εὐσιγνίου add ἄθλ. τῆς ἁγ. μάρτ. Ἰας ἔξω τῆς Χρυσῆς Πόρτης καὶ ἐπέκεινα τοῦ Στενοῦ, κ. τῆς ἁγ. μάρτ. Χριστίνης, κ. τοῦ ἁγ. Θουθαῆ πλησίον τοῦ Παλατίου P

Le même jour, l'invention, par intervention d'un ange, des reliques des <ss.> Maxime, Dadas et Quintilien [...]. Elles sont déposées maintenant dans l'oratoire de la Théotocos dans le quartier de la Vigie ⁽¹⁾. C'est là que la synaxe a lieu.

Le même jour, la Dédicace de <Saint-Jean->le-Théologien près de la Grande Eglise ⁽²⁾.

Le s. martyr Phocas et les Sept Dormants d'Ephèse.

Aux Saints-Apôtres ⁽³⁾, mémoire de l'empereur Justinien le Grand.

La translation des reliques de s. Etienne protomartyr. Sa synaxe a lieu à son martyrium, près du quartier de Constantin ⁽⁴⁾. A l'aurore, on se rassemble pour la procession dans son martyrium, au lieu dit de l'Attelage ⁽⁵⁾, et de là elle se rend à la synaxe mentionnée, où l'on célèbre la divine Liturgie mystagogique.

3. S. Dalmate [...].

4. La Dédicace de Saint-Procope près de la Tortue ⁽⁶⁾.

Les ss. martyrs Touthael et Ia. Leur synaxe a lieu en dehors de la Porte Dorée ⁽⁷⁾, aux Sept-Echelles ⁽⁸⁾ et en face du Détroit ⁽⁹⁾.

Mémoire de ste Marie <Madeleine>.

5. Le s. martyr Eusigne [...].

3 août — P Dalmate. — 350 Pères du 2e Concile. — Dédicace de la Théotocos aux Gorgianae. — Jean le moine et Jean le Jeune, archevêques d'Ephèse.

4 août — P Marie Madeleine.

5 août — P Eusigne. — Ia. — Christine. — Touthael.

⁽¹⁾ JANIN, *Eglises*, 168.

⁽²⁾ Saint-Jean au Diippion, JANIN, *Eglises*, 273-75.

⁽³⁾ *Ibid.*, 46-55.

⁽⁴⁾ *Ibid.*, 490-92.

⁽⁵⁾ *Ibid.*, 490. Janin croit que les églises de Saint-Etienne au Zeugma et de Saint-Etienne aux Constantinianae n'en faisaient qu'une. Ce texte du ms. H prouve qu'il s'agissait de deux églises distinctes, bien que situées non loin l'une de l'autre.

⁽⁶⁾ JANIN, *Eglises*, 459-60.

⁽⁷⁾ Dans l'église Sainte-Ia, JANIN, *Eglises*, 261.

⁽⁸⁾ *Ibid.*

⁽⁹⁾ *Ibid.*

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ς', ἡ Μεταμόρφωσις τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἣν ἡ ἀγία τοῦ Θεοῦ Μεγάλη Ἐκκλησία ἐορτάζει, καὶ αἱ καθ' ἐκάστην πόλιν καὶ χώραν ἅγιοι ἐκκλησίαι.

Ἡ δὲ ἀκολουθία γίνεται οὕτως· Ἐσπέρας, εἰς τὴν 5 παραμονήν, μετὰ τὸ Κλῖνον, Κύριε, τὸ τελευταῖον καὶ τὸ Κύριε, ἐκέκραξα, καὶ μετὰ τὴν εἴσοδον τοῦ πατριάρχου καὶ τὰ γ' ἀντίφωνα τὰ μικρά, γίνεται εὐχὴ συναπτὴ μετὰ τῶν αἰτήσεων καὶ ἀναγνώσματα γ'. Τὸ α', τῆς Ἐξόδου· Εἶπεν Κύριος πρὸς Μωσῆν· ἀνάβηθι πρὸς μέ, τέλος· τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας. Ἀνάγνωσμα β', 10 τῆς Ἐξόδου· Ἐλάλησε Κύριος πρὸς Μωσῆν, ἐνώπιος ἐνωπίῳ, τέλος· καὶ σπεύσας Μωσῆς, κύψας ἐπὶ τὴν γῆν, προσεκύνησε τῷ Κυρίῳ. Ἀνάγνωσμα γ', Βασιλειῶν τρίτου· Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἔρχεται Ἡλιοῦ εἰς Βηρσαβεέ, τέλος· χρίσεις εἰς προφήτην ἀντὶ σοῦ. Οἱ ψάλλοντες ἀνέρχονται ἐν τῷ ἄμβωνι καὶ λέγουσι τροπάριον, ἥχος βαρύς· 15 Μετεμορφώθης ἐν τῷ ὄρει, Χριστὲ ὁ Θεός, δέξας τοῖς μαθηταῖς σου τὴν δόξαν σου καθὼς ἠδύνατο. Λάμπραι καὶ ἡμῖν τοῖς ἁμαρτωλοῖς τὸ φῶς σου τὸ αἰδιον, πρεσβεῖαις τῆς Θεοτόκου. Φωτοδότα, δόξα σοι. Καὶ μετὰ τὸ τροπάριον λέγει ὁ ἀρχιδιάκονος· Σοφία, καὶ ἀνέρχεται προανάγνωσις ἕως τοῦ καιροῦ τῆς παννυχίδος, καὶ γίνεται ἡ παννυχὶς 20 κατὰ τάξιν.

199* Ὁ δὲ ὁρθρος γίνεται ἐν τῷ ἄμβωνι καὶ τὸ πρωτὶ εἰς τὸν ν' καὶ εἰς τὴν εἴσοδον τῆς Ἐκκλησίας ψάλλεται τὸ αὐτό || τροπάριον. Τὸ προκείμενον, ἥχος δ'· Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου, Κύριε, πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας. Στίχος· Εὐλόγει, ἡ ψυχὴ μου, τὸν Κύριον, 25 ἕως· σφόδρα. Ἀνάγνωσμα β' καθολικῆς ἐπιστολῆς Πέτρου· Ἀδελφοί, σπονδάσατε βεβαίαν ἡμῶν τὴν πίστιν, τέλος· καὶ φωσφόρος ἀνατελεῖ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν. Ἀλληλούια, ἥχος πλ. δ'· Σοὶ εἰσιν οἱ οὐρανοὶ καὶ σὴ ἐστὶν ἡ γῆ, ἕως· τῷ ὀνόματί σου ἀγαλλιάσονται. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον, κεφ. ροβ'. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, παραλαμβάνει ὁ

5 Ps 85 || Ps 140 8 Ex 24,12-18 10 ibid. 33,11-34,8 12 1 Reg 19,3b-16 23 Ps 103,24.1^{ab} 25 2 Petr 1,10-19 27 Ps 88,12-13 29 Mt 17,1-10

3 ἐκκλησίαι add τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἁγ. μάρτ. Βικεντίου ἐν τῷ Κάμπῳ P 4 οὕτως add ἐν τῇ ἀγιοτάτῃ Μεγ. Ἐκκλησίᾳ P 5 τὸ Κλῖνον usq 6 πατριάρχου κ. om P 7 εὐχὴ usq αἰτήσεων κ. om P 18 Καὶ μετὰ usq 20 τάξιν om P 21 γίνεται ἐν τῷ ἄμβωνι om P 22 λειτουργίας] ἐκκλησίας H 25 σφόδρα add Στίχ. β'· Ἐξομολόγησιν (ps 10,31^e) P 26 πίστιν] κλήσιν P 29 Ματθαῖον] Μάρκον H || κεφ. ρβ' P

6. LA TRANSFIGURATION DE NOTRE GRAND DIEU ET SAUVEUR JÉSUS-CHRIST. Elle est fêtée par la Grande Eglise et par les églises de chaque ville et contrée.

ACOLOUTHIE: Le soir, à la paramonie, après le *Incline, Seigneur* (ps 85), le dernier antiphone et le *Seigneur, j'ai crié* (ps 140), et après l'entrée du patriarche et les trois petits antiphones, on dit la prière synaptie avec les demandes et <on fait> trois lectures: Ex 24,12-18; ibid. 33,11-34,8; 1 Reg 19,3b-16. Les psaltes montent à l'ambon et disent le tropaire, mode grave: *Tu t'es transfiguré sur la montagne, Christ Dieu, montrant à tes disciples ta gloire, autant qu'ils étaient capables <de la voir>. Fais briller aussi pour nous, pêcheurs, ta lumière éternelle, par les prières de la Théotocos. Donateur de la lumière, gloire à toi!* (1). Après le tropaire, le diacre dit: *Sagesse*, et l'on célèbre la *pannychis* selon l'ordo.

L'orthros se célèbre à l'ambon. Le matin, au ps 50 et à l'Entrée de la Liturgie, le même tropaire. Prokeimenon, mode 4: ps 103,24; stique: ibid. 1^{ab}. Apôtre: 2 Petr 1,10-19. Allé-

6 août — P Transfiguration. — Dédicace de s. Vincent au Champ.

(1) Le texte de ce tropaire dans H diffère légèrement de celui de l'*Horologion*, p. 684.

Ἰησοῦς τὸν Πέτρον, τέλος· ἔως οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ. Κοινωνικόν· Ἐν τῷ φωτὶ τῆς δόξης τοῦ προσώπου σου, Κύριε, πορευσόμεθα, καὶ ἐν τῷ ὀνόματί σου ἀγαλλιασόμεθα εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλληλούια.

199^v 5 Μηνὶ τῷ αὐτῷ ζ', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Δομετίου [... || ...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ αὐτοῦ μαρτυρίῳ τῷ ὄντι πέραν ἐν Ἰουστινιανᾶς.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τῶν ἐν εὐσεβεῖ τῇ λήξει γενομένων βασιλισσῶν Πουλχερίας καὶ Εἰρήνης. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τοῖς 10 Ἀγίοις Ἀποστόλοις.

Καὶ λέγεται τροπάριον, ἦχος γ'· Ἦ ἔργοις ἡ λάμπαντες ὁρθοδοξίας (προεγράφη εἰς τὰς ιδ' τοῦ νοεμβρίου μηνός).

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Σώζοντος.

Καὶ μνήμη τῆς ὑπὲρ λόγου καὶ πᾶσαν ἐλπίδα δωρηθείσης ἡμῖν 15 τελείαν βοήθειαν παρὰ τοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν κατὰ τῶν πανταχόθεν διὰ τε γῆς καὶ θαλάσσης κυκλωσάντων ἡμᾶς ἀθέων ἐχθρῶν [...]. Τελεῖται δὲ τοιαύτη ἡ σύναξις ἐν τῷ σεβασμίῳ αὐτῆς <τῆς Θεοτόκου> οἴκῳ τῷ ὄντι ἐν Βλαχέρναις.

Γίνεται δὲ ἡ ἀκολουθία οὕτως· Κατέρχεται ὁ πατριάρχης 20 ἔωθεν εἰς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν καὶ εἰσέρχεται διὰ τῆς πλαγίας εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον, καὶ γίνεται εὐχὴ τοῦ τρισαγίου καὶ ἄρχονται οἱ ψάλλται ἐν τῷ ἁμβωνί τροπάριον, ἦχος πλ. δ'· Ἀνυμνοῦμέν σε, Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὅτι εἰσήκουσας τῆς τεκούσης σε Παρθένου Μητρὸς καὶ διεφύλαξας πόλιν εἰς σὲ καταφεύγουσαν, κατὰ τὸ μέγα σου ἔλεος. Καὶ 25 ἐξέρχεται ἡ λιτὴ καὶ ὅτε φθάσῃ εἰς τὴν Πόρταν, εἰς τὸ λεγόμενον Πτερὸν, ἀλλάσσει καὶ λέγει τροπάριον, ἦχος δ'· Τεῖχος ἀκαταμάχητον ἡμῶν τῶν χριστιανῶν ὑπάρχεις, Θεοτόκε Παρθένε· πρὸς σὲ γὰρ καταφεύγοντες ἄτρωτοι διαμένομεν, καὶ πάλιν ἀμαρτάνοντες ἔχομέν σε

2 Ps 88,16^b-17^a

6 Τελεῖται usq 7 Ἰουστινιανᾶς om P 11 Ἦ ἔργοις Ἐν τοῖς λόγοις H 12 νοεμβρίου Ιανουαρίου P 14 Καὶ μνήμη usq p. 364,13 λήφομαι καὶ λιτὴ ἀπέρχεται ἐν Βλαχέρναις κατὰ τῶν βαρβάρων... καὶ μνήμη τῆς ἐλευσεως τῶν βαρβάρων, ὅτε διὰ τῶν πρεσβειῶν τῆς παναγ. Θεοτόκου ἐβύσθησαν ἐν τῷ λάκκῳ P 24 τὸ τὸν H

luia, mode 4 pl.: ps 88,12-13. Evangile: Mt 17,1-10. Koinonicon: ps 88,16^b-17^a.

7. Le s. martyr Domèce [...]. Sa synaxe a lieu à son marty-
rion dans le quartier de Justinien, sur l'autre rive ⁽¹⁾.

Le même jour, mémoire des impératrices Pulchérie et Irène.
Leur synaxe a lieu aux Saints-Apôtres ⁽²⁾.

<ACOLOUTHIE> Tropaire, mode 3: *Après avoir resplendi dans
vos œuvres d'orthodoxie* (cf. le 14 novembre).

Le même jour, le s. martyr Sozon.

Mémoire du secours que nous accorda le Christ contre les en-
nemis qui nous assiégeaient par terre et par mer ⁽³⁾ [...]. Cette
synaxe a lieu au sanctuaire de la Théotocos aux Blachernes ⁽⁴⁾.

ACOLOUTHIE: A l'aurore, le patriarche descend à la Grande
Eglise et entre au sanctuaire par la porte latérale. On dit la prière
du trisagion et les psaltes entonnent sur l'ambon le tropaire, mode
4 pl.: *Nous te louons, Christ notre Dieu, de ce que tu as exaucé la
Vierge Mère qui t'enfanta, et gardé la ville qui cherche refuge en toi,
selon ta grande miséricorde. La procession sort. Lorsqu'elle
arrive à la Porte, au lieu appelé l'Aile <du Rempart> ⁽⁵⁾, on le
remplace par ce tropaire, mode 4: *Tu es le rempart inexpugnable de
nous les chrétiens, Mère de Dieu et Vierge. Nous réfugiant en toi, nous
restons invulnérables, et si, malgré tout, nous péchons, nous trouvons**

7 août — P Domèce. — Irène. — Procession aux Blachernes contre
les barbares.

⁽¹⁾ JANIN, *Eglises*, 105.

⁽²⁾ *Ibid.*, 46-55.

⁽³⁾ La partie du texte du synaxaire, que nous omettons dans cette
édition, précise que l'attaque eut lieu au temps d'Héraclius. La procession
rendait donc grâces à Dieu pour la délivrance de la ville lors de l'attaque
conjointe des Avars et des Perses, le 7 août 626, cf. BRÉHIER, *Vie et
Mort de Byzance*, 51-52.

⁽⁴⁾ JANIN, *Eglises*, 169-79.

⁽⁵⁾ JANIN, *Const. byz.*, 385: Ce nom fut donné à la partie des rem-
parts ajoutée en 627 pour protéger l'église de la Théotocos des Blachernes.

πρεσβεύουσιν. Διὸ εὐχαριστοῦντες βοῶμέν σοι· Χαῖρε, κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ. Καὶ εἰσέρχεται ἡ λιτὴ ἐν Βλαχέρναις, καὶ δοξάζουσιν οἱ ψάλλοντες.

Ἀντίφωνα δὲ οὐ γίνονται, ἀλλ' εὐθέως τὸ τρισάγιον. Τὸ προκείμενον, ᾠδῆς Μωυσέως· Ἀσωμεν τῷ Κυρίῳ, ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται. Στίχος· Ἰππον καὶ ἀναβάτην. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑφεσίους· Ἀδελφοί, ὁ Θεὸς πλούσιος ὢν ἐν ἐλέει, τέλος· ἵνα ἐν αὐτοῖς περιπατήσωμεν. Ἀλληλούια, ἥχος α'. Στίχος· Μνήσθητι, Κύριε, τῆς συναγωγῆς σου, ἕως· Ῥάβδον κληρονομίας σου. Στίχος β'· Ὁ δὲ Θεὸς βασιλεὺς ἡμῶν || 200^r 10 πρὸ αἰῶνος, ἕως· ἐν μέσῳ τῆς γῆς. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον, κεφ. ρκδ'· Εἶπεν ὁ Κύριος· ἔχετε πίστιν Θεοῦ, ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ὅτι ὅς ἂν εἴπῃ τῷ ὄρει, τέλος· οὐδὲ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀφείσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν. Κοινωνικόν· Ποτήριον σωτηρίου λήψομαι.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ η', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Μαρίνου τοῦ 15 γέροντος [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἐλευθερίου, Λεωνίδου καὶ τῶν νηπίων. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ οἴκῳ τῆς ἁγίας Εἰρήνης πέραν ἐν Ἰουστινιανᾷς.

Καὶ τὰ ἐγκαίνια τῶν ἁγίων ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου ἐν 20 τῷ Περιτειχίῳ, καὶ τοῦ ἁγίου ἀποστόλου, εὐαγγελιστοῦ καὶ θεολόγου Ἰωάννου, ἔνδον τοῦ σεπτοῦ οἴκου τῆς παναγίας Θεοτόκου ἐν τοῖς Μαρινακίῳ.

Ἐγένετο ἡ τοῦ ἡλίου ἔκλειψις ἀπὸ ὥρας ἑκτῆς ἕως ὥρας θ', ὥστε καὶ τοὺς ἀστέρας φανῆναι, ἔτους ,ςτγθ', ἐν ἡλίου κύκλῳ ιε' καὶ σελήνης 25 κύκλῳ ιε', Ἰνδικτιῶνος θ', ἡμέρᾳ κυριακῇ, ἐπὶ τῆς βασιλείας Λέοντος καὶ Ἀλεξάνδρου τῶν εὐσεβῶν βασιλέων.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ θ', ἄθλησις τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Ματθαῖα [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἁγίου καὶ θαυματουργοῦ Μύρωνος 200^v [... || ...].

5 Ex 15,1^b.1^c 6 Eph 2,4-10 8 Ps 73,2.12 10 Mt 11,22-26
13 Ps 115,4.

3 οἱ ψάλλοντες] οἱ ψάλλται D 6 ἀναβάτην add ἔρριπεν εἰς θάλασσαν· ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται D || Ἑφεσίους] Ἑβραίους H 9 ῥάβδος H 19 K. τὰ ἐγκαίνια usq 20 Περιτειχίῳ om P 23 Ἐγένετο usq 26 βασιλείων om P

en toi une avocate. C'est pourquoi, pleins de gratitude nous te crions: Réjouis-toi, pleine de grâce, le Seigneur est avec toi! La procession entre aux Blachernes et ceux qui chantent disent le Gloria Patri.

⟨A la Liturgie,⟩ il n'y a pas d'antiphones, mais tout de suite le trisagion. Prokeimenon: Ex 15,1^b; stique: *ibid.* 1^c. Apôtre: Eph 2,4-10. Alléluia, mode 1; ⟨1er⟩ stique: ps 73,2; 2e stique: *ibid.* 12. Evangile: Mt 11,22-26. Koinonicon: ps 115,4.

8. Le s. martyr Marinus le Vieillard [...].

Le même jour, les ss. martyrs Eleuthère, Léonide et les enfants. Leur synaxe a lieu à Sainte-Irène dans le quartier de Justinien, sur l'autre rive ⁽¹⁾.

La Dédicace des Saints-Pierre-et-Paul au Rempart ⁽²⁾, et celle de Saint-Jean-Apôtre dans l'enceinte du sanctuaire de la Théotocos dans le quartier de Marinace ⁽³⁾.

⟨En ce jour⟩, eut lieu une éclipse du soleil, depuis la sixième jusqu'à la neuvième heure, telle que même les étoiles apparurent. Ce fut l'année 6399 au 15e cycle du soleil, 15e cycle de la lune, 9e indiction, le jour du dimanche, sous le règne des empereurs Léon et Alexandre ⁽⁴⁾.

9. Le s. apôtre Matthias [...].

Le même jour, le s. thaumaturge Myron [...].

8 août — P Marinus. — Eleuthère etc. — ⟨Dédicace⟩ de Saint-Jean au Marinace.

9 août — P Myron. — Antonin. — Dédicace des Saints-Zoè-et-Hespéros au Deutéron. — Constantin. — Irène la Jeune, impér. — Martyrs pour l'icône du Christ.

⁽¹⁾ C'est Sainte-Irène aux Sycae, JANIN, *Eglises*, 113-14.

⁽²⁾ *Ibid.*, 414.

⁽³⁾ Marinace était un quartier de la banlieue asiatique de Constantinople, situé près de Chalcédoine, JANIN, *Const. byz.*, 456.

⁽⁴⁾ Sous Léon VI, a.D. 891, cf. GRUMEL, *Chronologie*, 277.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀντωνίνου [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Κωνσταντίνου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, ἐν ἡμέρᾳ κυριακῇ.

5 Καὶ λέγεται εἰς τὸν ν' τροπάριον, ἥχος πλ. δ'· Τὰς ἐκκλησίας
201^r ἐν ἐλαίῳ ἐλίπανας καὶ τῷ ποιμνίῳ ἡτοίμασας τράπεζαν, || τὸν πλοῦτον
τοῦ Πνεύματος ἐν τοῖς ἀπόροις θαυλευσάμενος καὶ πρακτικὸς ἐν ἀρ-
χιερωσύνῃ, ὅσιε, τῷ βίῳ κόσμος γέγονας. Πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ
σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν. Προκείμενον, ἥχος βαρὺς· Εὐφρανθήσεται
10 δίκαιος. Στίχος· Εἰσάκουσον, ὁ Θεός, φωνῆς μου. Ὁ ἀπόστολος πρὸς
Ἑβραίους· Ἀδελφοί, τοιοῦτος ἡμῖν ἐπρεπεν ἀρχιερεὺς, τέλος· ἦν ἐπηξεν
ὁ Κύριος καὶ οὐκ ἄνθρωπος. Ἀλληλούια, ἥχος δ'· Δίκαιος ὡς φοῖνιξ
ἀνθήσει. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην, κεφ. πθ'· Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς
ἑαυτοῦ μαθηταῖς· ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα, τέλος· εἰς ποιμὴν. Κοινωνικόν·
15 Εἰς μνημόσυνον.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ι', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Λαυρεντίου,
201^v Εὐστότου καὶ Ἰπολύτου [...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν
τῷ ἁγιωτάτῳ αὐτοῦ μαρτυρίῳ.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου τοῦ στρατηλάτου.
20 Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ Τρικόγχῳ, πλησίον τοῦ Καπετωλίου.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ια', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Νεοφύτου, Γαῖου,
Γαϊανοῦ, Ζήνωνος, Μαρκίου καὶ Μακαρίου. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις
ἐν τῷ ἐξάερῳ οἴκῳ τῶν ἁγίων, ἐνδόξῳ καὶ θαυματουργῶν ἀναγύρων
Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ ἐν τοῖς Δαρείου.

25 Καὶ ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Εὐπλου μαρτυρήσαντος ἐν Σικελίᾳ
τῇ νήσῳ.

9 Ps 63,11,2 11 Hebr 7,26-8,2 12 Ps 91,13 13 Io 10,9-16
15 Ps 111,6^b

1 Ἀντωνίνου add τὰ ἐγκαίνια τῶν ἁγ. Ζωῆς κ. Ἑσπέρου ἐν τῷ Δευτέρῳ P
3 Κωνσταντινουπόλεως add κ. Εἰρήνης νέας P || Τελεῖται usq 4 κυριακῇ] ἐν
τοῖς ἁγίοις Ἀποστόλοις P 7-8 ἀρχιερωσύνῃ] ἀρχιερεῦσιν P 8 κόσμος
τῷ βίῳ P 15 Εἰς μνημόσι.] Ἀγαλλιᾶσθε (ps 32,1) P 17 Τελεῖται
usq 18 μαρτυρίῳ om P 20 Καπιτωλίου P

Le même jour, le s. martyr Antonin [...].

Le même jour, s. Constantin, archevêque de Constantinople.
Sa synaxe a lieu à la Grande Eglise, un dimanche.

〈ACOLOUTHIE:〉 Au ps 50 <de l'orthros>, tropaire, mode
4 pl.: Tu as oint les Eglises avec de l'huile et tu as apprêté une table
pour le Troupeau, prodiguant à ceux qui en étaient dépourvus les
richesses de l'Esprit. Zélé dans ta charge d'évêque, ô saint, ta vie
t'a rendu célèbre. Prie le Christ Dieu pour le salut de nos âmes!
〈A la Liturgie,〉 prokeimenon, mode grave: ps 63,11; stique:
ibid. 2. Apôtre: Hebr. 7,26-8,2. Alléluia, mode 4: ps 91,13. Evan-
gile: Io 10,9-16. Koinonicon: ps 111,6^b.

10. Les ss. martyrs Laurent, Xyste et Hippolyte [...]. Leur
synaxe a lieu à leur martyrium ⁽¹⁾.

Le même jour, s. André, stratélate. Sa synaxe a lieu au Tri-
conque, près du Capitole ⁽²⁾.

11. Les ss. martyrs Néophyte, Gaïus, Gaïen, Zénon, Marcius
et Macaire. Leur synaxe a lieu aux Saints-Côme-et-Damien dans
le quartier de Darius ⁽³⁾.

Le s. martyr Euplos de Sicile.

10 août — P = H.

11 août — P Euplos. — Zénon, Macaire, Néophyte, Gaïus, Gaïen,
Marcius, Macaria.

⁽¹⁾ Saint-Laurent dans le quartier de Pulchérie, JANIN, *Eglises*, 312-15.

⁽²⁾ Ibid., 37.

⁽³⁾ Ibid., 295.

202^r
202^v

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιβ', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἀνικηίου καὶ Φωτίου [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις || ἐν τῷ ἁγιοτάτῳ αὐτῶν μαρτυρίῳ τῷ ὄντι ἐν τῷ Στρατηγίῳ.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιγ', ἄθλησις τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Μαξίμου 5 τοῦ ὁμολογητοῦ [...] <...>
[deest folium]

203^r

<Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιδ', ... ἄθλησις τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Οὐρσικίνου [...] || [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τοῦ ἁγίου μάρτυρος Λουκίου.

Δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι κατὰ τὴν τοιαύτην ἡμέραν προστίθεται τῷ ὄρθρῳ ἀντίφωνον 10 ἐν καὶ γίνονται ι'. Εἰς δὲ τὸ λυχνικὸν λέγονται ἀντίφωνα ιε'.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιε'. Κατὰ οὖν τὴν πεντεκαιδεκάτην τοῦ μηνὸς τελεῖται ἡ μνήμη τῆς σεβασμίας Μεταστάσεως τῆς ἀχράντου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας [...]. Τελεῖται δὲ ἡ τοιαύτη σύναξις ἐν τῷ σεβασμίῳ αὐτῆς οἴκῳ τῷ ὄντι ἐν Βλαχέρναις καὶ ἐν ταῖς 15 κατὰ τόπον αὐτῆς ἁγίαις ἐκκλησίαις, τῆς λιτῆς ἔωθεν ἐν τῷ μαρτυρίῳ τῆς ἁγίας Εὐφημίας παραγινόμενης, τῷ ὄντι ἐν τῷ Πετρίῳ, καὶ ἀπερχομένης ἐν τῇ εἰρημένῃ συνάξει.

Ἡ δὲ ἀκολουθία γίνεται οὕτως· Εἰς τὸ λυχνικὸν ἤγουν εἰς τὴν παραμονὴν τῆς ἑορτῆς κατέρχεται ὁ πατριάρχης κατὰ τὸ 20 σὺνήθες εἰς τὰ Χαλκοπρατεῖα, καὶ μετὰ τὴν εἴσοδον λέγεται προκί-

2 Τελεῖται usq 3 Στρατηγίῳ om P 5 ὁμολογητοῦ deest fol. continens finem diei 13^{ae} et initium diei 14^{ae}, add ἄθλ. τῶν ἁγ. μαρτ. Παμφίλου, Καπίτωνος ἐν τῷ μαρτυρίῳ τῆς ἁγίας Εὐφημίας ἐν τοῖς Ὀλυμβρίοις. Καὶ μνήμη... Εὐδοκίας βασιλίσσης ἐν τοῖς Ἀγίοις Ἀποστόλοις, κ. τῶν ὁσ. πατέρων ἡμῶν Σεργίου κ. Στεφάνου P 6 ιδ' add ἄθλ. τοῦ ἁγ. ἱερομάρτ. Μαρκέλλου... τοῦ ἁγ. προφήτου Μιχαίου P || ἄθλησις usq 7 Οὐρσικίνου om P 8 Λουκίου add Εἰς τὸν ν', τροπάριον, ἡχ. β'· Τοῦ ἱεράρχου σου, Κύριε... Τὴν δὲ λοιπὴν ἀκολουθίαν ζῆτει θ' τοῦ αὐτοῦ μηνὸς P 9 Δεῖ usq 10 ἀντιφ. ιε' om P 12 Μεταστάσεως] Κοίμησις P 13 Μαρίας add Δεῖ εἰδέναι ὅτι ἀπὸ τῆς ιε' ψάλλομεν εἰς τὸν ὄρθρον ἀντίφωνα ι', εἰς δὲ τὸ λυχνικὸν ἀντίφωνα ιε' P 13 Τελεῖται usq 17 συνάξει] Συνθέμενοι συντρέχομεν τῇ ἁγίῳτ. Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, κ. οὕτω λιτανεύοντες ἀπερχόμεθα ἐν τῷ Φόρῳ, ἐκεῖθεν τὰς συνήθεις ποιούμεν προσευχάς. Μετὰ τῆς αὐτῆς λιτῆς παραγινόμεθα ἐν τῇ εἰρημένῃ (?) συνάξει, τὴν θεῖαν λειτουργίαν κ. μυσταγωγίαν ἐκεῖ ἐπιτελοῦντες, ἀπερχομένων δὲ ἡμῶν ψάλλομεν τροπ. ἡχ. πλ. δ'· Μακαρίζομέν σε P 19 κατέρχεται usq p. 370,8 ζωῆς] γίνονται ἀναγνώσματα γ', τὰ κείμενα εἰς τὴν Γέννησιν P

12. Les ss. martyrs Anicet et Photius [...]. Leur synaxe a lieu à leur martyrium, dans le Champ de Mars ⁽¹⁾.

13. S. Maxime le Confesseur [...] ⁽²⁾.
[deest folium]

<14. ... le s. hiéromartyr Ursicinus> [...].
Le même jour, le s. martyr Lucius.

N.B. — En ce jour, on chante à l'orthros un antiphone en plus, ce qui fait 10 antiphones. Au lucernaire on en chante 15.

15. LE TRÉPAS DE NOTRE-DAME LA THÉOTOCOS ET TOUJOURS VIERGE MARIE [...]. Cette synaxe a lieu à son sanctuaire dans les Blachernes ⁽³⁾ et dans les saintes églises à Elle dédiées en tout lieu. A l'aurore, la procession se rend à Sainte-Euphémie dans le Pétrion ⁽⁴⁾ et de là elle va à la synaxe mentionnée.

ACOLOUTHIE: Au lucernaire, c.-à-d. à la paramonie de la fête, le patriarche descend, comme d'habitude, aux Chalco-prateia ⁽⁵⁾. Après l'entrée, prokeimenon, mode 3: Lc 1,46<-47>;

12 août — P Photius, Anicet.

13 août — P Maxime. — Pamphile, Capiton martyrs. — Eudocie impératrice. — Serge, Etienne.

14 août — P Marcel évêque d'Apamée. — Michée proph. — Lucius.

15 août — P = H.

⁽¹⁾ JANIN, *Eglises*, 516.

⁽²⁾ Un folio du manuscrit manque, comprenant la fin du 13 août et le début du 14.

⁽³⁾ JANIN, *Eglises*, 169-79.

⁽⁴⁾ *Ibid.*, 134-36.

⁽⁵⁾ Notre-Dame des Chalco-prateia se trouvait en face du côté occidental de Sainte-Sophie, JANIN, *Eglises*, 246-51.

μενον, ἥχος γ'· Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον. Στίχος· "Οτι ἐπέ-
 βλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν. Καὶ μετὰ τὰ γ' ἀντίφωνα τὰ μικρὰ γίνεται
 εὐχὴ συναπτὴ μετὰ τῶν αἰτήσεων, καὶ λέγονται Ἀναγνώσματα γ'. Τὸ
 α', Γενέσεως· Ἐξῆλθεν Ἰακώβ ἀπὸ τοῦ φρέατος τοῦ ὄρκου, τέλος·
 5 καὶ αὕτη ἡ πύλη τοῦ οὐρανοῦ. Ἀνάγνωσμα β', προφητείας Ἰεζεκιήλ·
 Οὕτω λέγει Κύριος· ἔσται ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ὀγδόης, τέλος· καὶ ἰδοὺ
 πλήρης δόξης οἶκος Κυρίου. Το γ', Παροιμιῶν· Ἡ σοφία ᾠκοδόμησεν
 ἑαυτῇ οἶκον, τέλος· καὶ προστεθήσεται σοι ἔτη ζωῆς. Εἴτα λέγουσιν
 οἱ ψάλται ἐν τῷ ἄμβωνι τροπάριον, ἥχος α'· Ἐν τῇ γεννήσει τὴν παρ-
 10 θενίαν ἐφύλαξας, ἐν τῇ κοιμήσει τὸν κόσμον οὐ κατέλιπες, Θεοτόκε.
 Μετέστης πρὸς τὴν ζωὴν, μήτηρ ὑπάρχουσα τῆς ζωῆς, καὶ ταῖς πρεσ-
 βείαις ταῖς σαῖς λυτρομένη ἐκ θανάτου τὰς ψυχὰς ἡμῶν. Καὶ μετὰ τὸ
 203^v τροπάριον λέγει ὁ ἀρχιδιάκονος· Σοφία, || καὶ γίνεται ἡ παννυχὶς
 κατὰ τάξιν.
 15 Τὸ πρωτῆ, εἰς τὸν ν' καὶ εἰς τὴν εἴσοδον τῆς λειτουρ-
 γίας, λέγεται τὸ αὐτὸ τροπάριον. Μετὰ δὲ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ ὄρθρου,
 ἀπέρχεται ὁ πατριάρχης εἰς τὴν Πανεύφημον ἐν τῷ Πετρίῳ. Καὶ γίνεται
 εὐχὴ τρισαγίου, καὶ ἀνέρχονται οἱ ψάλται ἐν τῷ ἄμβωνι καὶ ἄρχονται
 τροπάριον τῆς λιτῆς, ἥχος πλ. δ'· Μακαρίζομέν σε πᾶσαι αἱ γενεαί,
 20 Θεοτόκε Παρθένε· ἐν σοὶ γὰρ ὁ ἀχώρητος, Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν,
 χωρηθῆναι εὐδόκησεν. Μακάριοι ἔσμεν καὶ ἡμεῖς προστασίαν σε ἔχον-
 τες· ἡμέρας γὰρ καὶ νυκτὸς προσβεύεις ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ τὰ σκήπτρα τῆς
 βασιλείας ταῖς σαῖς ἱκεσίαις κρατύνονται. Διὸ ἀνυμνοῦντες βοῶμεν·
 Χαῖρε, κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ. Καὶ εἰσέρχεται ἡ λιτὴ ἐν
 25 Βλαχέρναις καὶ δοξάζουσιν ἐκεῖσε οἱ ψάλται.
 Ἀντίφωνα δὲ οὐ γίνονται, ἀλλ' εὐθὺς τὸ τρισάγιον. Προκείμενον,
 ἥχος γ'· Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον. Στίχος· "Οτι ἐπέβλεψεν
 ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν, ἕως· γενεαί. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Φιλιππησίους·
 Τοῦτο φρονέισθω ἐν ὑμῖν, τέλος· ὅτι Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν

stique: *ibid.* 48. Après les trois petits antiphones, on dit la prière
 synaptie avec les demandes, et l'on fait trois lectures: *Gen 28,10-17*;
Ez 43,27-44,4; *Prov 9,1-11*. Puis, les psaltes disent sur l'ambon
 le tropaire, mode 1: *Dans ta maternité, tu es restée vierge; dans ta*
dormition, tu n'a pas délaissé le monde, ô Théotocos. Tu as passé
à la vie, toi qui es Mère de la Vie, et par tes prières tu rachètes nos
âmes de la mort. Après le tropaire, le diacre dit: *Sagesse*, et l'on
 célèbre la *pannychis* selon l'ordo.

Le matin, au ps 50 <de l'orthros> et à l'Entrée de la
 Liturgie, le même tropaire, Après le renvoi de l'orthros, le
 patriarche se rend à Sainte-Euphémie dans le Pétrion ⁽¹⁾. On dit la
 prière du trisagion; les psaltes montent à l'ambon et entonnent le
 tropaire de la procession, mode 4 pl.: *Avec toutes les géné-*
rations, nous te proclamons bienheureuse, Mère de Dieu et Vierge!
car l'Infini, le Christ notre Dieu, a voulu prendre en toi des limites
et s'y enfermer. Heureux sommes-nous de t'avoir aussi pour Protec-
trice, car jour et nuit tu pries pour nous, et le sceptre impérial con-
serve sa puissance grâce à tes supplications. C'est pourquoi, nous te
louons et te crions: Réjouis-toi, pleine de grâce, le Seigneur est avec
toi! La procession entre aux Blachernes ⁽²⁾ et les psaltes y disent
 le *Gloria Patri*.

<A la Liturgie,> il n'y a pas d'antiphones, mais tout de
 suite le trisagion. Prokeimenon, mode 3: *Lc 1 46<-47>*; stique:

1 Lc 1,46.48 4 Gen 28,10-17 5 Ez 43,27-44,4 7 Prov
 9,1-11 27 Lc 1,46.48 28 Phil 2,5-11

2 τὰ γ' τὸ γ' H 3 ἀναγνώσματα ἀνάγνωσμα H 8 ἐαυτῷ H
 13 λέγει ὁ ἀρχιδιάκ. ἀπολύει ὁ ἀρχιδιάκονος κ. λέγει P || Σοφία, κ. add εὐθέως
 ἀνέρχεται προανάνωσις καὶ μετὰ τοῦτο P 16 τὸ αὐτὸ τροπ.] τὰ προγε-
 γραμμένα τροπάρια P || Μετὰ δὲ usq 26 τρισάγιον om P

(1) JANIN, *Eglises*, 134-36.

(2) *Ibid.*, 169-79.

Θεοῦ Πατρός, ἀμήν. Ἀλληλούια, ἥχος α΄. Στίχος· Ἀκουσον, θύγατερ, καὶ ἴδε, καὶ κλῖνον τὸ οὖς σου, ἕως· τοῦ κάλλους σου. Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν, κεφ. ρκβ΄· Τῷ καιρῷ ἐκεῖνῳ, εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς κώμην τινά, καὶ λέγει ἕως οὗ· οὐκ ἀφαιρεθήσεται ἀπ’ αὐτῆς, καὶ ὑπερβαίνει 5 εἰς κεφ. ρλα΄ καὶ λέγει· ἐγένετο δὲ ἐν τῷ λέγειν αὐτὸν ταῦτα, τέλος· καὶ ποιοῦντες αὐτόν. Κοινωνικόν· Ποτήριον σωτηρίου λήψομαι.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ις΄, ἡ ἀνάμνησις τῆς περὶ ἡμᾶς μεγάλης καὶ ἀνυπερβλήτου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν φιλανθρωπίας, δι’ ἣν τὰ ἐπελθόντα τῶν Ἀγαρηνῶν πλήθη, κατὰ τοὺς χρόνους Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου, τοῦ καὶ 10 Κόνωνος, καὶ κυκλώσαντες τὴν μεγάλην ταύτην πόλιν διὰ τε γῆς καὶ θαλάσσης, πρεσβείαις τῆς παναχράντου αὐτοῦ Μητρὸς, ἀπώλεσε καὶ διέφθειρε [...].

Τελεῖται μνήμη τῆς μετὰ οἰκτιρμῶν ἐπενεχθείσης ἡμῶν ἐν τοῖς πάλαι χρόνοις φοβεραῖς ἀπειλῆς τοῦ σεισμοῦ, ἧς παρ’ ἐλπίδα πᾶσαν 15 ἐλυτρώσατο ἡμᾶς ὁ φιλόανθρωπος Θεός.

Ἡ δὲ ἀκολουθία γίνεται οὕτως· Εἰς τὴν παννυχίδα οὐ κατέρχεται ὁ πατριάρχης. Γίνεται λυχνικὸν πεπληρωμένον ἡγῶν τὸ κατ’ ἔθος, καὶ μετὰ τὸ λυχνικὸν γίνεται ἡ παννυχὶς κατὰ τάξιν.

Καὶ ὁ ὄρθρος ἐν τῷ ἄμβωνι, καὶ εἰς ὃ κελεύει ἀντίφωνον κατέρ- 20 χεται ὁ πατριάρχης καὶ εἰσέρχεται διὰ τῆς πλαγίας εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον, καὶ γίνεται μετὰ τὸ τέλος τοῦ ψαλλομένου ἀντιφώνου εὐχὴ τρισ- 204† αγίου, καὶ ἀνέρχονται οἱ ψάλται ἐν τῷ ἄμβωνι καὶ ἀπάρχονται τρο- 25 ταῖς γὰρ αὐτῆς ἱκεσίαις, ἐλυτρώσω ἐν τῷ βραχίονί σου τὸν λαόν σου τῆς προσδοκίας τῶν ἐχθρῶν, διδοὺς ἰσχὺν τοῖς βασιλεῦσιν ἡμῶν, ὡς

1 Ps 44,11-12^a 3 Lc 10,38-42; 11,27-28 6 Ps 115,4

1 Ἀλληλούια, ἥχ. δ΄· Ἀνάστηθι (ps 131,8) PD, *praeterea* Στίχ. Μνή-
σθητι τῆς συναγωγῆς (ps 73,2) P, *praeterea* Ὡμοσε Κύριος (ps 131,11) D
9 κατὰ τοὺς χρόνους usq 11 διέφθειρε om P 16 Εἰς τὴν usq 18 τάξιν om P
19 ἐν τῷ ἄμβωνι usq 23 λιτῆς] ἀπερχομένων δὲ ἡμῶν ἐν τοῖς ἐκεῖσε, ψάλλομεν
τροπάριον P

ibid. 48. Apôtre: *Phil* 2,5-11. Alléluia, mode 1; stique: ps 44,11-12^a.
Evangile: *Lc* 10,38-42; 11,27-28. Koinonicon: ps 115,4.

16. Mémoire de la philanthropie de Dieu, qui, au temps de Léon l'Isaurien, appelé aussi Conon, détruisit et dispersa, par les prières de sa Mère, les foules d'Agarènes qui assiégeaient cette grande ville par terre et par mer [...] ⁽¹⁾.

Mémoire de la terrible menace, le tremblement de terre, dont, contre tout espoir, nous sauva Dieu Philanthrope ⁽²⁾.

ACOLOUTHIE: Le patriarche ne descend pas à la pannychis, On célèbre le lucernaire complet, c.-à-d. comme d'habi-
tude ⁽³⁾, et ensuite la pannychis selon l'ordo.

L'orthros se célèbre à l'ambon. A l'antiphone qu'il aura désigné, le patriarche descend et entre au sanctuaire par la porte latérale. Une fois terminé l'antiphone qu'on chantait, <on dit> la prière du trisagion; les psaltes montent à l'ambon et entonnent le tropaire de la procession, mode 4: *Béni es-tu, Christ notre Dieu, car tu as manifesté ton admirable miséricorde dans la ville de ta Mère Immaculée: par ses supplications, ton bras a arraché ton peuple à l'avidité de ses ennemis, en fortifiant nos empereurs, ô*

16 août — P Diomède. — Thyrses, Leuce, Cornatus (= Coronat) et comp. — Eglon. — Tremblement de terre. — Siège des Agarènes.

⁽¹⁾ Le siège de Constantinople par les Arabes dura un an (15 août 717-15 août 718), cf. BRÉHIER, *Vie et Mort de Byzance*, 76.

⁽²⁾ Le 16 août 542, sous Justinien, cf. GRUMEL, *Chronologie*, 478.

⁽³⁾ On chantait donc, non seulement le dernier antiphone, comme les jours de fête, mais les 15 antiphones assignés au lucernaire en ce temps de l'année, cf. le 14 août.

φιλόανθρωπος. Καὶ δοξάζουσιν ἐν τῷ Φόρῳ οἱ ψάλται. Εἴτα λέγεται ἡ μεγάλη ἐκτενὴ καὶ εἶθ' οὕτως ἄρχονται οἱ ψάλται τὸ αὐτὸ τροπάριον. Εἰς δὲ τὴν Ἀττάλου Πόρταν, τροπάριον, ἥχος δ'· Ἡ πόλις σου, Θεοτόκε, ἡ ἐν σοὶ βασιλεύουσα, μεγάλων νῦν λυτρωθεῖσα διὰ σοῦ περιστάσεων, 5 σὲ πρὸς ὕμνον εὐχαριστίας προβάλλεται τὴν ἀρίαν σου φωνήν, φθεγγομένη καὶ λέγουσα· Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον, ὅτι ἐποίησέν μοι μεγαλεῖα ὁ δυνατὸς καὶ μόνος πολυέλεος. Καὶ ἐν τῷ ἑγγίξει τῇ Χρυσῇ Πόρτῃ, λέγουσι τροπάριον, ἥχος δ'· Τεῖχος ἀκαταμάχητον ἡμῶν <τῶν> 10 χριστιανῶν ὑπάρχεις, Θεοτόκε Παρθένε· πρὸς σὲ γὰρ καταφεύγοντες, ἄνθρωποι διαμένομεν, καὶ πάλιν ἀμαρτάνοντες ἔχομέν σε πρεσβεύουσαν. Διὸ εὐχαριστοῦντες βοῶμέν <σοι>· Χαῖρε, κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ. Καὶ δοξάζουσιν οἱ ψάλται εἰς τὴν Χρυσὴν Πόρταν τὸ αὐτὸ τροπάριον, καὶ λέγει ὁ διάκονος τὴν μεγάλην ἐκτενὴν καὶ πάλιν ἄρχονται οἱ ψάλται τὸ αὐτὸ τροπάριον. Καὶ εἰσέρχεται ἡ λιτὴ ἐν τῷ σεβασμῷ οἴκῳ τῆς 15 ἀχράντου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας τῇ ὄντι πλησίον τῆς αὐτῆς Χρυσῆς Πόρτης, τῇ ἐπιλεγομένῃ Ἱερουσαλήμ, καὶ ἐκεῖσε ὁμοίως δοξάζουσιν οἱ ψάλται τὸ αὐτὸ τροπάριον.

Ἀντίφωνα δὲ οὐ γίνονται, ἀλλ' εὐθέως τὸ τρισάγιον. Προκείμενον, ἥχος βαρὺς· Τίς θεὸς μέγας ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν. Στίχος· Καὶ εἶπα· νῦν 20 ἠρξάμην, αὕτη ἡ ἀλλοίωσις τῆς δεξιᾶς τοῦ Ὑψίστου. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἐφεσίους· Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τέλος· εἰς ἔπαινον δόξης αὐτοῦ. Ἀλληλούια, ἥχος α'. Στίχος· Ἀσάτε τῷ Κυρίῳ ἄσμα καινόν, ὅτι θαυμαστὰ ἐποίησεν ὁ Κύριος. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην, κεφ. ρλβ'. Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτοῦ 25 μαθηταῖς· ἐγὼ εἰμι ἡ ἀμπελος, τέλος· καὶ ἡ χαρὰ ὑμῶν πληρωθῇ. Κοινωνικόν· Ποτήριον σωτηρίου λήψομαι. Ἄλλο· Αἰνεῖτε τὸν Κύριον.

19 Ps 76,14^b.11 21 Eph 1,3-14 23 Ps 97,1 24 Io 15,1-11
26 Ps 115,4 || Ps 148,1

1 Καὶ δοξάζουσιν usq 17 τροπάριον] Καὶ πρότερον μὲν ἐξερχόμεθα ἔξωθεν τῆς Χρυσῆς Πόρτης, ψάλλοντες τὸ αὐτὸ τροπάριον, καὶ μετὰ τοῦτο γίνεται εὐχὴ συναπτὴ μετὰ τῶν αἰτήσεων καὶ τὸ μέγα Κύριε, ἐλέησον, καὶ ἀπολύει ὁ ἀρχιδιάκονος καὶ λέγει· Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῷ Κυρίῳ, ὁ λαός· Σοί, Κύριε, καὶ ἐπεύχεται ὁ ἱερεὺς, καὶ εἶθ' οὕτως ἀπάρχονται οἱ ψάλται τροπ. ἥχ. δ'· Τεῖχος ἀκαταμάχητον, καὶ οὕτω ψαλλόντων τὸ αὐτὸ τροπάριον ἀπερχόμεθα ἐν τῷ σεπτῷ ναῷ τῆς παναγίας Θεοτόκου, τῇ ἐπιλεγομένῃ τὴν Νέαν Ἱερουσαλήμ, καὶ εἰσοδεῖται ὁ πατριάρχης, καὶ εἰς τὸ Δόξα λέγομεν τὸ προειρημένον τροπάριον, ἡγουν τῆς λιτῆς P 5 σε] τε καὶ D 7 ἐγγίξει H 8 τῶν PD, cf. 7 aug. H 18 Ἀντίφωνα usq τρισάγιον om P 26 Ps 115,4 om P

Philanthrope que tu es! Au Forum, les psaltes disent le *Gloria Patri*. Puis, on dit la grande ecténie et les psaltes entonnent encore le même tropaire. A la Porte d'Attale⁽¹⁾, tropaire, mode 4: *Ta ville, ô Théotocos, qui te doit sa souveraineté et que tu as sauvée de grands dangers, t'offre en hymne d'action de grâces ton saint cantique, en s'écriant: Mon âme exalte le Seigneur, car le Puissant a fait pour moi des merveilles, Lui, le seul riche en miséricorde!* Lorsqu'on approche de la Porte Dorée⁽²⁾, ils disent le tropaire, mode 4: *Tu es le rempart inexpugnable*⁽³⁾. A la Porte Dorée, les psaltes disent le *Gloria Patri* avec le même tropaire; le diacre dit la grande ecténie et les psaltes entonnent le même tropaire. La procession entre dans le sanctuaire de la Théotocos, près de la Porte Dorée, appelé Jérusalem⁽⁴⁾, et là les psaltes disent de nouveau le *Gloria Patri*.

<A la Liturgie,> il n'y a pas d'antiphones, mais tout de suite le trisagion. Prokeimenon, mode grave: ps 76,14^b; stique: *ibid.* 11. Apôtre: Eph 1,3-14. Alléluia, mode 1; stique: ps 97,1. Evangile: Io 15,1-11. Koinonicon: ps 115,4. Un autre: ps 148,1.

(1) JANIN, *Const. byz.*, 247 (cf. aussi *ibid.*, carte I), propose de situer la Porte d'Attale du mur de Constantin du côté nord du Lycus, probablement sur la hauteur. Toutefois, le parcours de la procession du 16 août rend invraisemblable cette localisation. La procession, en effet, devait se rendre, sans aucune station intermédiaire, de Sainte-Sophie à l'église de la Sainte-Vierge, appelée Jérusalem, située près de la Porte Dorée. Or, la Porte Dorée, dans le mur de Théodose, était située à l'extrémité méridionale de ce mur, sur la route de la Thrace, cf. *ibid.*, 247, 252-53. On ne voit pas pourquoi la procession aurait fait un tel détour. Il nous semble plus probable que la Porte d'Attale se trouvât dans la partie sud du mur de Constantin.

(2) Cf. la note précédente.

(3) Cf. le 7 août.

(4) JANIN, *Eglises*, 193-194.

204^v

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Διομήδους [...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ αὐτοῦ μαρτυρίῳ τῷ ὄντι ἐνδον τοῦ σεβασμίου οἴκου τῆς παναγίας ἀχράντου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας πλησίον τῆς Χρυσῆς Πόρτης.

5 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Μύρωνος [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τῶν ἁγίων μαρτύρων Θύρσου, Λευκίου, Κορωνάτου καὶ τῆς συνοδίας αὐτῶν. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις πλησίον Ἑλενιαῶν.

Καὶ μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἀγγλωνος τοῦ ἀναχωρητοῦ.

10 Μηνὶ τῷ αὐτῷ εἴς, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Παύλου καὶ

205^r Ἰουλιανῆς τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ καὶ Στρατονίκου ἐν Πτολεμαίδι [...||

205^v ...||...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Στράτωνος, Φιλίππου καὶ Εὐτυχianoῦ [...].

15 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τῆς ἁγίας καὶ ἐνδόξου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας ἐν τοῖς Ἀρματίου.

206^r Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιη', ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Λαύρου καὶ Φλώρου [...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ αὐτῶν μαρτυρίῳ τῷ ὄντι πλησίον τοῦ πανσέπτου ναοῦ τοῦ ἁγίου καὶ πανευ-
20 φήμου ἀποστόλου Φιλίππου.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τῶν ἁγίων Ἑρμοῦ, Σαπαρίωνος καὶ Πολυαίου ἐν τῇ Ῥώμῃ [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῆς ἁγίας μάρτυρος Ἰουλιανῆς πλησίον τοῦ Ἰστροβίλου].

25 Καὶ μνήμη τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν καὶ ἀρχιεπισκόπων γενο-
206^v μένων Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννου καὶ Γεωργίου. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ.

Λέγεται δὲ τροπάριον εἰς τὸν ν', ἥχος δ'· Τὸ σῶμα ταπεινώ-
σαντες ἐν νηστείαις, τὴν ψυχὴν ἀνυψώσαντες ἐν ὕμνοδαις, σκεύη ἐκλο-
30 γῆς ἀνεδείχθητε, πατέρες ὅσοι, ἐν καθαρότητι καρδίας ἱεροπρεπῶς

Le même jour, le s. martyr Diomède [...]. Sa synaxe a lieu à son martyrium, dans l'enceinte du sanctuaire de la Théotocos près de la Porte Dorée (1).

Le même jour, le s. martyr Myron [...].

Le même jour, les ss. martyrs Thyrese, Leuce, Coronat et leurs compagnons. Leur synaxe a lieu près du quartier d'Hélène (2).

S. Eglon, anachorète.

17. Les ss. martyrs Paul, Julienne, sa sœur, et Stratonique, à Ptolémaïs [...].

Le même jour, les ss. martyrs Straton, Philippe et Euty-
chien [...].

Le même jour, mémoire de la Théotocos dans le quartier d'Armace (3).

18. Les ss. martyrs Laure et Florus [...]. Leur synaxe a lieu à leur martyrium, près de Saint-Philippe (4).

Le même jour, les ss. Hermès, Sarapion et Polyène, à Rome [...].

Le même jour, la ste martyre Julienne, près du Colima-
çon (5).

Les ss. archevêques de Constantinople Jean et Georges. Leur synaxe a lieu à la Grande Eglise.

<ACOLOUTHIE> Au ps 50 <de l'orthros>, tropaire, mode 4: *En humiliant vos corps par des jeûnes, en élevant votre âme par des cantiques, vous êtes devenus des Vases d'élection, ô Pères saints, qui viviez avec pureté de cœur comme il convient à des prêtres. Puisque*

17 août — P Paul etc. — Straton etc.

18 août — P Florus, Laure. — Hermès, etc. — Jean, Georges.

(1) Cf. la note précédente.

(2) JANIN, *Eglises*, 256. C'est la seule fois que dans H on accentue Ἑλενιαῶν sur la dernière syllabe.

(3) *Ibid.*, 165.

(4) *Ibid.*, 512.

(5) *Ibid.*, 268.

2 Τελεῖται usq 4 Πόρτης om P 8 Ἑλενιαῶν add καὶ ἐν δὲ (lege ἐγκαίνια) τῆς παγαν. Θεοτόκου πλησίον τοῦ Ξηρολόφου P 15 Τῇ αὐτῇ usq 16 Ἀρματίου om P 23 ἄθλησις usq 24 Στροβίλου om P 24 Στροβίλου] Ἰστροβίλου H 26 Τελεῖται usq 27 Ἐκκλησίᾳ om P 28 τροπάριον add ἰδιόμελον P || εἰς τὸν ν' om P 28-29 ταπεινώσας P 29 ἐν νηστείαις usq p. 378,2 ψυχὰς ἡμῶν om P

πολιτευσάμενοι· καὶ παρησίαν ἔχοντες πρὸς τὸν Θεόν, πρεσβεύσατε σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν. Ἄλλο, ἥχος ὁ αὐτός· Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, ὁ ποιῶν ἀεὶ μεθ' ἡμῶν. Προκείμενον, ἥχος βαρύς· Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος. Γ' Στίχος· Τί ἀνταποδώσω τῷ Κυρίῳ, ἕως 5 ἀνταπέδωκέ μοι. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Ἑβραίους· Ἀδελφοί, μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν, τέλος· τοιαύταις γὰρ θυσίαις εὐαρεστεῖται ὁ Θεός. Ἀλληλούια, ἥχος β'· Οἱ ἱερεῖς σου, Κύριε, ἐνδύσονται δικαιοσύνην, ἕως· ἀγαλλιάσονται. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον, κεφ. λβ'· Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἐαυτοῦ μαθηταῖς· ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου, 10 ἕως· ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

207^r Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιθ', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀνδρέου τοῦ στρατηλάτου καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ τελειωθέντων βφ'γ' [...||...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Τιμοθέου ἐν Γάζῃ καὶ τῶν ἁγίων Ἀγαπίου καὶ Θέκλας καὶ αὐτῶν ἐν Γάζῃ 15 τελειωθέντων [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τοῦ ὁσίου Μαξίμου τοῦ ὁμολογητοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Διομήδους. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐνδὸν τοῦ σεβασμίου οἴκου τῆς ἁγίας Θεοτόκου τοῦ ἐπιλεγομένου Ἱερουσαλήμ, καὶ εἰς τὸν Λευκὸν ποταμόν.

20 Μηνὶ τῷ αὐτῷ κ', μνήμη τοῦ ἁγίου καὶ δικαίου προφήτου Σαμουὴλ [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν καὶ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως Παύλου τοῦ νέου.

Καὶ ἄθλησις τῆς ἁγίας μάρτυρος Φωτεινῆς ἔξω τῆς Πόρτης.

25 Καὶ τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Θαδδαίου. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ σεπτῷ ἀποστολείῳ τοῦ ἁγίου καὶ πανευφήμου ἀποστόλου Πέτρου, τῷ συγκειμένῳ τῇ ἁγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, καὶ ἐν τῇ μονῇ τῶν Πρόβου.

3 Ps 115,6,3 5 Hebr 13,7-16 7 Ps 131,9 8 Mt 5,14-19
10 Ps 32,1

4 θάνατος add τί ἀνταποδώσω usq μοι H 8 Ματθαῖον] Μάρκον H
10 Κοινων.· Εἰς μνημόσυνον (ps 111,6^b) P 14 κ. τῶν ἁγίων usq 15 τελειω-
θέντων] κ. τῶν σὺν αὐτῷ, καὶ τοῦ ἁγ. ἀποστ. Θαδδαίου ἐν τῇ μονῇ τῆς Πρόβης P
17 Τελεῖται usq 18 Ἱερουσαλήμ om P 18 τὸν om P 24 ἔξω τῆς Πόρτης]
ἔξωπορτα P 25 κ. τοῦ ἁγ. ἀποστ. Θαδδαίου usq p. 380,9 Ἀγαλλ. om P

vous avez crédit auprès de Dieu, priez pour le salut de nos âmes!
Un autre, même mode: *Dieu de nos Pères, qui nous traites toujours*
⟨selon ta clémence, ne détourne pas de nous ta pitié, mais, par leurs
supplications, dirige notre vie dans la paix!⟩ <A la Liturgie, >
prokeimenon, mode grave: ps 115,6; stique: *ibid.* 3. Apôtre: *Hebr*
13,7-16. Alléluia, mode 2: ps 131,9. Evangile: *Mt* 5,14-19. Koi-
nonicon: ps 32,1.

19. Le s. martyr André, stratélate, et ses 2.593 compa-
gnons [...].

Le même jour, les ss. martyrs Timothée de Gazza, et les
ss. Agapios et Thècle, martyrisés aussi à Gazza [...].

Le même jour, s. Maxime le Confesseur et le s. martyr Dio-
mède. Leur synaxe a lieu au sanctuaire de la Théotocos appelé
Jérusalem ⁽¹⁾ et au Fleuve Blanc ⁽²⁾.

20. Le saint et juste prophète Samuel [...].

Le même jour, s. Paul le Jeune, archevêque de Constanti-
nople.

La ste martyre Photine, hors des portes ⁽³⁾.

Le s. apôtre Thaddée. Sa synaxe a lieu à Saint-Pierre-Apôtre,
à côté de la Grande Eglise ⁽⁴⁾, et au monastère de Probus ⁽⁵⁾.

19 août — P André et 2593 comp. — Timothée et comp. — Thaddée
ap. — Diomède.

20 août — P Samuel. — Photine. — Paul le Jeune, Georges.

⁽¹⁾ JANIN, *Eglises*, 193-94.

⁽²⁾ Le fleuve Blanc (Λευκός) et le Lycos, fleuve de Constantinople
ne faisaient sans doute qu'un seul. Cf. THEODORUS LECTOR, *Liber I, A*,
dans *Theodoriti et Evagrii Historia Ecclesiastica*, éd. HENRICUS VALESIIUS,
Augustae Taurinorum 1748, p. 509. JANIN ne parle pas d'un sanctuaire
de la Théotocos au Fleuve Blanc.

⁽³⁾ Hors des portes des Blachernes, JANIN, *Eglises*, 515.

⁽⁴⁾ *Ibid.*, 412.

⁽⁵⁾ *Ibid.*, 421-22.

Καὶ λέγεται εἰς τὸν ν' καὶ εἰς τὴν εἴσοδον τροπάριον, ἤχος γ'· Ἀπόστολε ἄγιε, πρέσβευε τῷ ἐλεήμονι Θεῷ. Προκείμενον, ἤχος δ'· Θανμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ. Στίχος· Ἐν ἐκκλησίαις εὐλογεῖτε, ἕως· Ἰσραὴλ. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Κορινθίους α'· Ἀδελφοί, ὁ Θεὸς ἡμᾶς Γ' τοὺς ἀποστόλους ἐσχάτους ἀπέδειξεν, ὡς ἐπιθανατίους, τέλος· μιμηταί μου γίνεσθε. Ἀλληλούια, ἤχος πλ. α'. Στίχος· Φῶς ἀνέτειλεν τῷ δικαίῳ, ἕως· εὐφροσύνη. || Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον, κεφ. οθ'. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, προσκαλεσάμενος ὁ Ἰησοῦς τοὺς υἱὸς μαθητὰς αὐτοῦ, τέλος· δωρεὰν δότε. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

207^v 10 Μηνὶ τῷ αὐτῷ κα', ἄθλησις τῆς ἁγίας μάρτυρος Βάσσης καὶ τῶν
208^r τριῶν αὐτῆς υἱῶν Θεογνίου, Ἀγαπίου καὶ Πιστοῦ [...||...].
Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Λουκίου [...].

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κβ', ἄθλησις τοῦ ἁγίου Ἀγαθονίκου καὶ τῆς
208^v 15 συνοδίας αὐτοῦ Ζωτικοῦ, Ζήνωνος, Θεοπρεποῦς, Ἀκινδύνου καὶ Σευη-
ριανοῦ [...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ αὐτοῦ
μαρτυρίῳ <τῷ ὄντι ἐν Καινουπόλει, καὶ ἐν τῷ μαρτυρίῳ> τῆς ἁγίας
Θεοδώρας ἐν τῇ Ἐηροκίρκῳ.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Εἰρηναίου [...].
Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τῆς ἁγίας Ἀνθούσης καὶ Ἀθανασίου
20^v 20 ἐπισκόπου τοῦ βαπτίσαντος αὐτὴν καὶ Χαρησίμου καὶ Νεοφύτου τῶν
οἰκετῶν αὐτῆς μαρτυρησάντων [...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ τῆς ἁγίας
209^r Ἀνθούσης σύναξις ἐν Ἰπποῖχοις].

Καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τῆς βασιλίσσης Ἀριάδνης.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κγ', μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Εὐσταθίου
209^v 25 ἀρχιεπισκόπου Ἀντιοχείας τῆς μεγάλης [...||...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Μελετίου ἀρ-
210^r χιεπισκόπου τῆς αὐτῆς μεγαλοπόλεως Ἀντιοχείας [...||...].

3 Ps 67,36,27 4 1 Cor 4,9-16 6 Ps 96,11 7 Mt 10,1-8
9 Ps 32,1

5 ἡμᾶς add ὁ Θεὸς H 15 Τελεῖται usq 17 Ἐηροκίρκῳ om P 16 <τῷ ὄντι usq μαρτυρίῳ> ex Cod. Sirmond. 21 Τελεῖται usq 22 Ἰπποῖχοις om P
22 Ἰπποῖχοις H

<ACOLOUTHIE> Au ps 50 <de l'orthros> et à l'Entrée
<de la Liturgie>, tropaire, mode 3: *Saint apôtre, prie <Dieu*
compatisant d'accorder à nos âmes la rémission de leurs péchés!>
Prokeimenon, mode 4: ps 67,36; stique: *ibid.* 27. Apôtre: 1 Cor
4,9-16. Alléluia, mode 1 pl.; stique: ps 96,11. Evangile: Mt 10,1-8.
Koinonicon: ps 32,1.

21. La ste martyre Bassa et ses trois enfants Théogne, Aga-
pios et Pistos [...].
Le même jour, le s. martyr Lucius [...].

22. Le s. <martyr> Agathonique et ses compagnons Zotique,
Zénon, Théoprèpe, Acindyne et Sévérion [...]. Leur synaxe a lieu
à son martyrium <à Kænopolis et> à Sainte-Théodora-Martyre,
au Cirque de Bois ⁽¹⁾.

Le même jour, le s. hiéromartyr Irénée [...].

Le même jour ste Anthuse, Athanase, l'évêque qui la bap-
tisa, Charésimos et Néophyte, ses domestiques, martyrisés <avec
elle> [...]. La synaxe de ste Anthuse a lieu aux Traces-des-Che-
vaux ⁽²⁾.

Le même jour, mémoire de l'impératrice Ariadne.

23. S. Eustathe, archevêque d'Antioche [...].

Le même jour, s. Méléce, aussi archevêque d'Antioche [...].

21 août — P = H.

22 août — P Agathonique, etc. — Irénée. — Anthuse. — Ariadne.

23 août — P = H.

⁽¹⁾ JANIN, *Eglises*, 154.

⁽²⁾ *Ibid.*, 38-39.

210^v Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν καὶ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως Καλλινίκου [...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ.

Λέγεται δὲ εἰς τὸν ν' τροπάριον, ἦχος γ'· Φιλοπτωχεῖαν πλουτίσας, 5 συμπαθεῖα καὶ ἐγκρατεῖα τρυφήσας, [ἀπολαύειν] βασιλείας οὐρανῶν κατηξίωσαι, ἀθλητικῶς δὲ προκινδυνεύων τῆς ποιμένης σου, τῶν ἀποστόλων εὐρέθης [ὁμόσκηρος], πάτερ ὅσιε. Πρόσβενε Χριστῷ τῷ Θεῷ ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν. Προκείμενον, ἦχος βαρύς· Εὐφρανθήσεται δίκαιος ἐν τῷ Κυρίῳ. Στίχος· Εἰσάκουσον, ὁ Θεός, φωνῆς μου. Ὁ ἀπόστολος πρὸς 10 Ἑβραίους· Ἀδελφοί, τοιοῦτος ἡμῖν ἔπρεπεν ἀρχιερεὺς, τέλος· ὁ Κύριος καὶ οὐκ ἄνθρωπος. Ἀλληλουία, ἦχος πλ. α'. Στίχος· Φῶς ἀνέτειλε τῷ δικαίῳ, ἕως· εὐφροσύνη. Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην, κεφ. πθ'. Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα, τέλος· εἰς ποιμήν. Κοινωνικόν· Εἰς μνημόσυνον.

15 Μηνὶ τῷ αὐτῷ καδ', ἄθλησις τοῦ ἁγίου μάρτυρος Τατιανοῦ, οἱ 211^r δὲ Τατίωνα αὐτὸν λέγουσιν [...||...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τῶν ἁγίων Σεύρου καὶ Μέμνοντος τῶν ἐν Θράκῃ μαρτυρησάντων καὶ τῆς συνοδίας αὐτῶν τριάκοντα ὁκτὼ 211^v ἁγίων μαρτύρων [...||...].

20 Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἄθλησις τοῦ ἁγίου ὁσιομάρτυρος Γεωργίου τοῦ 212^r Λιμναιώτου [...||...].

Μηνὶ τῷ αὐτῷ καε', μνήμη τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Τίτου ἐπισκόπου γενομένου πόλεως Γορτύνης τῆς κατὰ Κρήτην, μαθητοῦ Παύλου τοῦ 212^v ἀποστόλου [...||...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ τοῦ 25 Θεοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, <μνήμη> τῶν ἐν ἁγίοις πατέρων ἡμῶν καὶ ἀρχιεπισκόπων Κωνσταντινουπόλεως Γενναδίου, Ἰωάννου, Ἐπιφανίου καὶ Μηνᾶ [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ.

8 Ps 63,11,2 10 Hebr 7,26-8,2 11 Ps 96,11 12 Io 10,9-16
14 Ps 111,6^b.

2 Τελεῖται usq 3 Ἐκκλησίᾳ om P 5 ἀπολαύειν] ἀπολάβειν H 7 ὁμόσκηρος] ὁλόσκηρος H, sed cf. 12-II, ms Fa 17 Μέμνοντος sic H 28 Τελεῖται usq 29 Ἐκκλησίᾳ om P

Le même jour, s. Callinique, archevêque de Constantinople [...]. Sa synaxe a lieu à la Grande Eglise.

<ACOLOURTHIE:> Au ps 50 <de l'orthros>, tropaire, mode 3: *Faisant de l'amour de la pauvreté ta richesse, faisant de la compassion et de la continence tes délices, tu t'es rendu digne de jouir du royaume des cieux. En t'exposant au danger comme un athlète pour ton troupeau, tu t'es montré le compagnon des apôtres, ô Père saint. Prie le Christ Dieu pour nos âmes!* <A la Liturgie,> prokeimenon, mode grave: ps 63,11; stique: *ibid.* 2. Apôtre: *Hebr 7,26-8,2*. Alléluia, mode 1 pl.; stique: ps 96,11. Evangile: *Io 10,9-16*. Koinonicon: ps 111,6^b.

24. Le s. martyr Tatien, que quelques-uns appellent Tation [...].

Le même jour, les ss. Sévère et Memnon, martyrisés en Thrace, et leurs 38 compagnons [...].

Le même jour, le s. hosiomartyr Georges le Limniote [...].

25. Le s. apôtre Tite, évêque de Gortyne en Crète, disciple de l'apôtre Paul [...]. Sa synaxe a lieu à la Grande Eglise.

Le même jour, les ss. archevêques de Constantinople Gennade, Jean, Epiphane et Ménas [...]. Leur synaxe a lieu à la Grande Eglise.

24 août — P Tatien. — Sévère, Memnon et 31 comp. — Ménas patriarche. — Georges.

25 août — P Tite. — Barthélémy ap. — Gennade, Epiphane, Ménas, Jean.

Τροπάριον εἰς τὸν ν', ἤχος δ'· Χρηστότητα ἐκδιδαχθεῖς (προε-
 γράφῃ ἱανουαρίῳ κβ'), καὶ ἕτερον τροπάριον, ἤχος δ'· Ὁ Θεὸς τῶν
 πατέρων ἡμῶν, ὁ ποιῶν ἀεὶ μεθ' ἡμῶν. Προκείμενον, ἤχος βαρύς·
 213^r Κανχήσονται ἱ ὅσοι ἐν δόξῃ. Στίχος· Ἀσατε τῷ Κυρίῳ ᾄσμα καινόν,
 5 ἕως· ὅσιον. Ὁ ἀπόστολος πρὸς Τίτον· Ἀδελφοί, Παῦλος δοῦλος Θεοῦ,
 καὶ λέγει ἕως· ἐγὼ σοι διεταξάμην, καὶ ὑπερβαίνει καὶ λέγει· ὅταν
 πέμψω Ἀρτεμῖαν, καὶ λέγει ἕως· ἵνα μηδὲν αὐτοῖς λίσσῃ, καὶ πάλιν
 ὑπερβαίνει καὶ λέγει· ἀσπάσσονται σε οἱ μετ' ἐμοῦ, τέλος· ἡ χάρις μετὰ
 πάντων ὑμῶν, ἀμήν. Ἀλληλούια, ἤχος β'· Οἱ ἱερεῖς σου, Κύριε, ἐνδύ-
 10 σονται δικαιοσύνην, ἕως· ἀγαλλιῶνται. Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον,
 κεφ. λβ'· Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἐαυτοῦ μαθηταῖς· ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς
 τοῦ κόσμου ἱ, τέλος· ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. Κοινωνικόν·
 Ἀγαλλιᾶσθε.

213^v Μηνὶ τῷ αὐτῷ κς', ἀθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Ἀδριανοῦ καὶ
 214^r 15 Ναταλίας, Ἀττικοῦ καὶ Σισινίου καὶ τῆς συνοδείας αὐτῶν [... || ...].
 Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ αὐτῶν μαρτυρίῳ πέραν
 ἐν Ἀργυροπόλει.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἀθλησις τοῦ ἐτέρου μάρτυρος Ἀδριανοῦ, ἐπὶ
 Λικινίου μαρτυρήσαντος [...].

20 Μηνὶ τῷ αὐτῷ κς', μνήμη τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Λιβερίου
 214^v ἐπισκόπου Ῥώμης [... || ...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ὁσίου ἐπισκόπου
 Κορδούβης τοῦ ὁμολογητοῦ [...].

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ποιμένους.

25 Μηνὶ τῷ αὐτῷ κη', ἀθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων τριάκοντα
 τριῶν τῶν ἐν Νικομηδείᾳ, καὶ τῆς ἁγίας Ἀνθούσης.

4 Ps 149,5.1 5 Tit 1,1-5; 3,12-13.15 9 Ps 131,9 10 Mt 5,14-19
 13 Ps 32,1

3 Προκείμενον ἤχ. δ'· Θανμαστός ὁ Θεός. Στίχ.· Ἐν ἐκκλησίαις (ps
 67,36.27) P 4 ὅσοι φραετ οἱ H 5 Ἀδελφοί usq 9 ἀμήν] ἀπ' ἀρχῆς
 ἕως τέλους P 9 Ἀλλήλ. usq 10 ἀγαλλιῶνται om P 12 κόσμου add
 τούτου H || Κοινων. Ἀγαλλ. om P 16 Τελεῖται usq 17 Ἀργυροπόλει
 om P

⟨ACOLOUTHIE⟩ Au ps 50 <de l'orthros>, tropaire, mode
 4: Maître en douceur, <sobre en toute chose, orné d'une conscience
 droite comme il convient à un prêtre, tu as puisé au « Vase d'élection »
 les vérités ineffables. Tu as conservé la foi et mené jusqu'au bout une
 course égale à la sienne, ô Père saint. Prie le Christ Dieu pour le
 salut de nos âmes!⟩ (cf. le 22 janvier) (1). Un autre tropaire, mode
 4: Dieu de nos Pères, qui nous traites toujours <selon ta clémence,
 ne détourne pas de nous ta pitié, mais, par leurs supplications, dirige
 notre vie dans la paix!⟩ <A la Liturgie,⟩ prokeimenon, mode
 grave: ps 149,5; stique: ibid. 1. Apôtre: Tit 1,1-5; 3,12-13.15.
 Alléluia, mode 3: ps 131,9. Evangile: Mt 5,14-19. Koinonicon:
 ps 32,1.

26. Les ss. martyrs Adrien et Natalie, Atticus et Sisinnius
 et leurs compagnons [...]. Leur synaxe a lieu à leur martyrion
 dans Argyropolis, sur l'autre rive (2).

Le même jour, un autre martyr Adrien, sous Licinius [...].

27. S. Libère, évêque de Rome [...].

Le même jour, s. Hosius, évêque de Cordoue, confesseur [...].

Le même jour, s. Pœmen.

28. Les ss. trente-trois martyrs de Nicomédie, et ste Anthuse.

26 août — P Adrien, Natalie et comp. — Adrien. — Maxime le Con-
 fesseur.

27 août — P Libère. — 23 martyrs de Nicomédie. — Anthuse. —
 Théoclète.

28 août — P Hosius.

(1) C'est le tropaire de tous les disciples de s. Paul.

(2) JANIN, *Eglises*, 13-14.

Καὶ μνήμη τῶν ἁγίων ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου καὶ τῶν ἁγίων μαρτύρων Λαυρεντίου, [Διομήδους], καὶ τῶν ἁγίων μ'. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτῶν σύναξις ἐν τῷ Νέῳ Παλατίῳ.

Καὶ τῆς ἁγίας Θεοτόκου πέραν ἐν Πιννουλόφῳ.

5 Καὶ μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Μωσέως τοῦ Αἰθίοπος.

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κθ', μνήμη τῆς ἀποτομῆς τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ ἁγίου προφήτου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου [...]. Τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σύναξις ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ αὐτοῦ προφητείῳ τῷ ὄντι ἐν τοῖς Σπαρακίῳ, τῆς λιτῆς ἔωθεν ἀπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἀπερχομένης ...

[desunt folia: quae sequuntur, ex cod. P, fol. 185^v-186^r]

10 Εἰς τὸν ν' καὶ εἰς τὴν εἴσοδον τροπάριον, ἥχος πλ. α'. Ἡ τοῦ Προδρομοῦ ἐνδοξος ἀποτομή. Προκείμενον, ἥχος βαρύς· Εὐφρανθήσεται δίκαιος ἐν τῷ Κυρίῳ καὶ. Στίχος· Εἰσάκουσον, ὁ Θεός, τῆς φωνῆς μου, ἔως· πρὸς σέ. Στίχος β'· Προσελεύσεται ἄνθρωπος, ἔως· ὁ Θεός. Ὁ ἀπόστολος Πράξεων· Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ὡς
15 ἐπλήρου ὁ Ἰωάννης, τέλος· ὁ πιστεύων δικαιοῦται. Ἀλληλούια, ἥχος πλ. α'. Στίχος· Φῶς ἀνέτειλε τῷ δικαίῳ, ἔως· εὐφροσύνη. Εὐχγγέλιον κατὰ [Μάρκον], κεφ. νζ'. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἤκουσεν Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς, τέλος· καὶ ὅσα ἐδίδαξαν. Κοινωνικόν· Ἀγαλλιᾶσθε.

Ἐν τῷ αὐτῷ λ', μνήμη τῶν ἐν ἁγίοις πατέρων ἡμῶν καὶ
20 ἀρχιεπισκόπων γενομένων Κωνσταντινουπόλεως Ἀλεξάνδρου καὶ Ἰωάννου, καὶ τοῦ ἁγίου Παύλου τοῦ νέου πατριάρχου, ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν τῷ μαρτυρίῳ τοῦ ἁγίου Ἀκακίου ἐν τῷ Ἑπτασκάλῳ.

Ἐν τῷ αὐτῷ λα', μνήμην ἐπιτελοῦμεν τῶν καταθέσεων τῆς
25 τιμίας ζώνης τῆς παναγίας Θεοτόκου ἐν τῇ Σορῷ τῶν Χαλκοπρατείων. Ζήτει εἰς τοῦ ἰουλίου τὰς β' τὴν ἀκολουθίαν.

11 Ps 63,11.2^a.7^c-8^a 14 Act 13,25-39 16 Ps 96,11 17 Mc 6,14-30
18 Ps 32,1

1 Καὶ μνήμη usq 4 Πιννουλόφῳ om P 2 Διομήδου H 7 Τελεῖται usq 9 ἀπερχομένης om P 17 Μάρκον] Ματθαῖον P 25 post Χαλκοπρατειῶν deletum: Ἡ ἀκολουθία πᾶσα ἐγράφη εἰς τὰς β' τοῦ ἰουλίου μηνός, καὶ οὕτως ἐπιτελεῖται 26 Ζήτει usq ἀκολουθίαν alia manu eiusdem temporis.

Mémoire des ss. apôtres Pierre et Paul, des ss. martyrs Laurent, Diomède et des ss. Quarante <martyrs>. Leur synaxe a lieu au Nouveau Palais (1).

<Mémoire> de la Théotocos à la Colline de la Nacre, sur l'autre rive (2).

S. Moïse l'Éthiopien.

29. La Décapitation de s. Jean Baptiste [...]. Sa synaxe a lieu à son prophétion dans le quartier de Sphorace (3). A l'aurore, la procession va de la Grande Eglise... (4).

[Du ms P]

<ACOLOUTHIE:> Au ps 50 <de l'orthros> et à l'Entrée <de la Liturgie>, tropaire, mode 1 pl.: *La glorieuse décollation du Précurseur* (5). Prokeimenon, mode grave: ps 63,11; stique: *ibid.* 2^a. 2e stique: *ibid.* 7^c-8^a. Lecture: Act 13,25-39. Alléluia, mode 1 pl.; stique: ps 96,11. Evangile: Mc 6,14-30. Koinonicon: ps 32,1.

30. Le ss. archevêques de Constantinople Alexandre et Jean, et le patriarche Paul le Jeune. <Leur synaxe a lieu> à la Grande Eglise et à Saint-Acace-Martyr, dans les Sept-Echelles (6).

31. Mémoire de la Déposition de la Ceinture de la Très-Sainte Théotocos dans la Châsse des Chalcostrateia.

ACOLOUTHIE: comme le 2 juillet.

29 août — P Décollation de s. Jean Baptiste. — Philonide.

(1) JANIN, *Eglises*, 500, JANIN appelle cette église Les-Quarante-Martyrs au Palais.

(2) *Ibid.*, 237.

(3) *Ibid.*, 455-56. Selon JANIN, à partir du Xe siècle, la fête de la Décollation avait lieu officiellement au monastère de Stoudios. Ceci confirme notre datation du ms. H. Plus tard encore elle se fit dans celui de Pétra.

(4) Quelques feuilles manquent dans le manuscrit, comprenant la fin du 29 août, le 30 et le 31, et le début des offices du Carême. Pour remplir cette lacune, nous donnons le texte du ms. P.

(5) Cf. *Horologion*, p. 703.

(6) JANIN, *Eglises*, 18-19.

TABLE DES MATIÈRES

du tome I

	PAGES
INTRODUCTION	III
I. Les manuscrits	IV
II. Origine de P et de H	VIII
III. Datation du ms. P	X
VI. Datation du ms. H	XVIII
V. L'édition du texte grec	XIX
VI. La traduction française	XX
VII. Schémas liturgiques	XXII

LE CYCLE DES DOUZE MOIS

Mois de septembre	2
Mois d'octobre	56
Mois de novembre	86
Mois de décembre	120
Mois de janvier	170
Mois de février	220
Mois de mars	242
Mois d'avril	262
Mois de mai	278
Mois de juin	302
Mois de juillet	328
Mois d'août	356